สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

วิวัฒน์ ฤทธิมา

20 มี.ค. 2560
369490
TU 2563

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
มิถุนายน 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมดุษฎีนิพนธ์ และคณะกรรมการสอบปากเปล่าดุษฎีนิพนธ์ ได้พิจารณาดุษฎีนิพนธ์ของ วิวัฒน์ ฤทธิมา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมดุษฎีนิพนธ์

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัชกรณ์ วงศ์ปรีดี)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร.อัญชนา ณ ระนอง)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัชกรณ์ วงศ์ปรีดี)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ร.ต.อ. ดร.วิเชียร ตันศิริคงคล)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชนีย์ ธระเสนา)
วันที่ 15 เดือน มิ.ย. พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง การจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีได้นั้นขอขอบพระคุณ ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง ปลัดจังหวัดตรัง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง นายอำเภอ ปลัดอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด ตลอดจนองค์กรชุมชน ประชาชน และสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) หรือ ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วม การให้การสัมภาษณ์และให้ข้อมูลเอกสาร ตลอดจนเปิดโอกาสให้เข้าร่วมการสังเกตการณ์และเข้าการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค ศาสตราจารย์ ดร. จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ และรองศาสตราจารย์ ดร.อัชกรณ์ วงศ์ปรีดี ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้ควบคุมดุษฎีนิพนธ์ของผู้เขียนที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา ให้ข้อแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำดุษฎีนิพนธ์ในทุกขั้นตอน ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้เขียนในการทำดุษฎีนิพนธ์ตลอดมาและขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. อัญชนา ณ ระนอง ประธานกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ ร้อยตำรวจเอกดร.วิเชียร ตันศิริคงคล กรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งกรุณาพิจารณาและตรวจสอบดุษฎีนิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชนีย์ ธระเสนา คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจและคณาจารย์ผู้สอนหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ทุกท่านที่ประสาทวิชาความรู้ สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนและเป็นกำลังใจให้แก่ข้าพเจ้า

ผู้เขียนขอขอบพระคุณและขอมอบความสำเร็จทั้งหมดจากการทำดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้แด่ดวงวิญญาณของบรรพชนผู้กล้าที่ต่อสู้เพื่อความสงบร่วมเย็นแห่งวิถีคนเขาบรรทัด ตลอดจนนายประจวบ นางเตือนจิตร ฤทธิมา ผู้ซึ่งเป็นบิดามารดา พี่สาวและน้องชาย ญาติพี่น้องและเพื่อนของผู้เขียนที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนและเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้เขียนตลอดมา จนทำให้การศึกษาครั้งนี้ประสบผลสำเร็จได้ตามที่ตั้งใจ

วิวัฒน์ ฤทธิมา

56810214: สาขาวิชา: รัฐประศาสนศาสตร์; ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
คำสำคัญ: การจัดการความขัดแย้ง การจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืน พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

วิวัฒน์ ฤทธิมา: การจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง (SUSTAINABLE LAND CONFLICTS MANAGEMENT IN BANTHAT MOUNTAIN RANGE TRANG PROVINCE AREA) คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์: ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค, Ph.D., จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, Ph.D., อัชกรณ์ วงศ์ปรีดี, Ph.D. 453 หน้า ปี พ.ศ. 2559.

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ1) ศึกษาถึงสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 และ 3) ศึกษาและเสนอตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนโดยศึกษาจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 216 คนซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้จำนวน 40 คน ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ 71 คน ตลอดจนประชาชนและผู้แทนจากองค์กรชุมชนจำนวน 88 คน การสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ ประชาชนและผู้แทนจากองค์กรชุมชนจำนวน 23 ครั้ง รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่

จากการศึกษาพบว่าสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากการก่อตั้งของชุมชนที่มีวิถีผูกพันและอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุลของประชาชน ต่อมาภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าและนำไปสู่การให้สัมปทานป่าไม้ การสัมปทานเหมืองแร่และประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หลังจากนั้นก็ประกาศให้ป่าสงวนแห่งชาติในบางพื้นที่เป็นเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและบางพื้นที่เป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าซึ่งไม่ได้ดำเนินการสำรวจและกำหนดแนวเขตอย่างชัดเจน จึงก่อให้เกิดการทับซ้อนกับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน ซึ่งนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

จากการวิเคราะห์ถึงกลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นพบว่ามีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและ

การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ กล่าวคือส่วนกลางได้ทำการกำหนดโยบายการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแล้วสั่งการให้ในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นดำเนินงานตามนโยบายที่กำหนดไว้ตามกระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่แต่ได้รับการต่อต้านและคัดค้านการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวและนำไปสู่การรวมตัวกันของภาคประชาชน จัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐเนื่องจากประชาชนไม่ยอมรับการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามหลักการแห่งวิถีของชุมชน

ความขัดแย้งข้างต้นเกิดจากการโต้แย้งสิทธิ์ระหว่างสิทธิความเป็นพลเมืองของประชาชนและองค์กรชุมชนกับอำนาจรัฐตามกฎหมายของภาครัฐจึงก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกัน ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนจะต้องก่อให้เกิดดุลยภาพแห่งการสมประโยชน์ของทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งตัวแบบที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวนั้นจะต้องดำเนินการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ กำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่และตัวแบบสำหรับการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นจะต้องมีการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินของประชาชน การปลูกพืชตามระดับความลาดชันของพื้นที่และการปลูกพืชป่าสมรมตามวิถีหรือตามภูมิปัญญาชุมชนภายใต้เงื่อนไขของรูปแบบการจัดการพื้นที่และการกำหนดข้อตกลงร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนโดยมุ่งถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และความคงอยู่แห่งวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่

56810214: MAJOR: PUBLIC ADMINISTRATION; Ph.D. (PUBLIC ADMINISTRATION)
KEYWORDS: LAND CONFLICTS MANAGEMENT/ SUSTAINABLE LAND CONFLICTS MANAGEMENT/ BANTHAT MOUNTAIN RANGE TRANG PROVINCE AREA

WIWAT RITTIMA : SUSTAINABLE LAND CONFLICTS MANAGEMENT IN BANTHAT MOUNTAIN RANGE TRANG PROVINCE AREA. ADVISORY COMMITTEE: RITTHIKORN SIRIPRASERTCHOK, Ph.D., CHAKKRIT NORANITIPADUNGKARN, Ph.D., ACHAKORN WONGPREEDEE, Ph.D. 453 P. 2016.

This qualitative research aims to 1) study the situation of sustainable land conflicts in Banthat Mountain range Trang province area during 1961-2015. 2) to study and analyze the mechanisms to solve land conflicts and land management in Banthat Mountain range Trang province area during 1961-2015. 3) to study and offer the model to solve sustainable land conflicts and land management in Banthat Mountain range Trang province area. This research applied qualitative methodologies including related-documentary research, in-depth interview with 216 participants (10 scholars and local philosophers, 40 government officials and forestry officers, 71 local leaders and chiefs along with 88 local residents and community organization representatives), unofficially interview with some individuals related with land conflict problems, 23 meetings with participation of government officials and forestry officers, local leaders and chiefs, local residents and community organization representatives, including participatory observation in the area.

The result of the research showed that the root of the land conflict problems in Banthat Mountain range in Trang province started from local residents'establishment of the community that lived and was bound balanced well with the forest. Then, the government took the action to manage the lands by determining to be wasteland prohibition followed by the forest concession, the mine concession and registered as the national forest. After that, some national forests were announced to be the wildlife sanctuaries and some to be Khao Poo Khao Ya National Park which was not clearly explored and determined boundary line. Therefore, this led to the overlapping with residents' arable and living land and inevitably brought about land conflict problems between government, residents and community organizations

After analyzing the mechanisms to solve land conflicts and land management in Banthat Mountain range Trang province area, it was found that the solutions were figured out as followed: The central offices have determined the policy to manage the lands and solve land conflict problems. After that, to follow the participatory procedure of local residents and community organizations, the regional and local offices are asked to act accordingly. This policy was resisted and objected and the residents has gotten together to establish the community organization to resist the government power because its approach to solve land conflicts and land management based on community ways wasn't accepted by the residents.

This conflict was caused by the dispute of right between the residents' rights together with community organizations and the government's legal power. Thus, the solutions for land conflicts and sustainable land management will have to create the equilibrium of benefits for both groups. The appropriate model which can create the sustainable solutions for the problem has to carry out the boundary line between residents' arable and living land and the area of participatory forest conservation. This can be achieved by applying the empirical data to determine participatory special temporarily permitted area and approve the certificate of ownership of arable land for local residents. Moreover, this model which can create the sustainable solutions for the problem has to grow some trees to separate residents' arable land and the area of forest conservation, grow the crops along the slope of the area, and plant Somrom forest based community ways or wisdom under the conditions of land management and participatory agreement between the government and the residents. The most important thing is that this model has to take the abundance of forests and the persistence of the way of life of local residents in the area into consideration.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ฉ

สารบัญ..... ช

สารบัญตาราง..... ฎ

สารบัญภาพ..... ฏ

บทที่

1 บทนำ..... 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

วัตถุประสงค์การวิจัย..... 7

คำถามการวิจัย..... 7

กรอบแนวคิดการวิจัย..... 7

ประโยชน์ที่ได้รับ..... 14

ขอบเขตของการวิจัย..... 14

นิยามศัพท์เฉพาะ..... 17

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 19

แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้ง..... 19

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐ..... 39

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชน..... 56

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน..... 64

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งและการจัดการ

ความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ..... 74

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารจัดการที่ดิน..... 87

บริบทของพื้นที่และสภาพในการบริหารจัดการที่ดิน..... 92

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	107
รูปแบบการวิจัย	107
วิธีดำเนินการวิจัย	108
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย	118
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	121
การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	124
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	128
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	129
การวิเคราะห์ข้อมูล	132
จรรยาบรรณนักวิจัย	134
4 ผลการวิจัย	135
อัตลักษณ์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด	139
การประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและป่าคุ้มครองในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง	142
สภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2508	148
ลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558	177
กลไกและการวิเคราะห์กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน และการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558	187
การจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง	281
แนวทางในการบรรเทาปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง	285
ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่ แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน	303

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืน	306
ตัวแบบบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน	331
5 อภิปรายและสรุปผลการวิจัย	342
สรุปผลการวิจัย	342
อภิปรายผล	349
ข้อเสนอแนะ	366
ข้อเสนอจากผลการศึกษาวิจัยต่อบทบาทของรัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคต	374
การนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น	375
บรรณานุกรม	377
ภาคผนวก	395
ภาคผนวก ก	396
ภาคผนวก ข	416
ภาคผนวก ค	436
ประวัติผู้เขียน	453

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

1 รูปแบบการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามการสรุปของ Borrini-Feyerabend..... 72

2 ความสัมพันธ์ของวิธีการวิจัยกับวัตถุประสงค์การวิจัย..... 114

3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก..... 122

4 รายชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย 127

5 สภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558..... 173

6 กลไกการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า..... 192

7 กลไกการบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า..... 196

8 ผลการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด..... 205

9 ผลการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า..... 207

10 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนกลาง..... 216

11 ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบล..... 226

12 กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น..... 238

13 กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน..... 263

14 สรุปกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง..... 273

15 สรุปช่วงเวลาในการเข้ามาถือครองในที่ดิน..... 326

16 การเปลี่ยนแปลงสังกัดของกรมป่าไม้ 353

สารบัญภาพ

ภาพที่ หน้า

1 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 8

2 กรอบแนวคิดในการศึกษา..... 11

3 กรอบแนวคิดการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน..... 13

4 พื้นที่ศึกษา..... 15

5 กระบวนการของความขัดแย้งของ Alan Filley..... 30

6 กระบวนการของความขัดแย้งของ Louis R. Pondy 31

7 ระยะในกระบวนการของความขัดแย้งของ Robbin 32

8 กระบวนการของความขัดแย้งของ Robbin 33

9 กระบวนการของการจัดการความขัดแย้งของ Carl .Anderson 35

10 แนวทางในการจัดการความขัดแย้งของ Thomas, K. W. 37

11 ระบบกรรมสิทธิ์ของวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ..... 59

12 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา 68

13 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ World Health Organization 69

14 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff 70

15 พื้นที่แถบเขาบรรทัดในฝั่งจังหวัดตรัง..... 94

16 ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 3 96

17 ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1..... 97

18 ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 98

19 ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 2..... 99

20 พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดเดิม..... 100

21 พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าเดิม..... 104

22 วิธีการวิจัย..... 109

23 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย 120

24 การเข้ามาแผ้วถางผืนป่าเพื่อการทำไร่ 140

25 รูปแบบการจับจองที่ดิน 141

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ หน้า

26 พัฒนาการของการกำหนดพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าในจังหวัดตรัง 143

27 พัฒนาการของการกำหนดพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในจังหวัดตรัง..... 145

28 ลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปี พุทธศักราช 2504-2558 181

29 กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง..... 188

30 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังขององค์กรชุมชน..... 251

31 พัฒนาการของการแก้ไขปัญหาที่ดินของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด.... 257

32 การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง..... 260

33 การจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง..... 284

34 แนวทางในการบรรเทาปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง..... 286

35 แนวคิดพืช 4 ชั้น อธิปไตยทางอาหารในป่ายาง 299

36 ตับแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน..... 305

37 ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืน..... 306

38 ขั้นตอนการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์..... 309

39 คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง..... 310

40 กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน..... 315

41 การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วม 321

42 ลักษณะพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษ..... 322

43 ประเภทของการเข้ามาถือครองในที่ดิน..... 326

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ หน้า

44 การรับรองสิทธิ์ทำกิน..... 329

45 ตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน..... 331

46 แนวการจัดทาป่าสมรม..... 335

47 การปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจ..... 339

48 สิทธิในการจัดการที่ดิน 362

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยนั้นเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพและดำรงอยู่ได้โดยมีความเกี่ยวพันกับการเกษตรที่อาศัยภูมิปัญญาพื้นบ้านและเชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะที่ดิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการทำเกษตรกรรมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่ดินให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความคุ้มค่าและการใช้ประโยชน์สูงสุด แต่อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการที่ดินของประเทศไทยที่ผ่านมานั้นไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและยังนำมาสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้น ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือปัญหาเชิงนโยบายในการบริหารจัดการที่ดิน สืบเนื่องมาจากนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินนั้นไม่มีเอกภาพในการบังคับใช้ ขาดเป้าหมายและแนวทางการบริหารจัดการที่ดินในการดำเนินการระยะยาว อีกทั้งรูปแบบและวิธีการในการแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินนั้นกลับกลายเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุมิใช่แก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ ตลอดจนเป็นการสร้างปัญหาหรือความขัดแย้งเพิ่ม จึงไม่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่และส่งผลให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นไม่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าและนำไปสู่ความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินได้ ทั้งนี้จากการบริหารจัดการที่ดินที่นำมาสู่ปัญหา หรือความขัดแย้งแล้วนั้นยังก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมของโอกาสในการเข้าถึงและการถือครองที่ดินของคนทุกกลุ่มคนในสังคมได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดปัญหาการกระจุกตัวของการถือครองที่ดิน เกิดการทิ้งร้างที่ดินโดยไม่มีการทำประโยชน์นำมาสู่การขาดแคลนและการสูญเสียที่ดินทำกินของผู้คน ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดินที่ไม่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ก็ก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งด้านที่ดินในมิติต่าง ๆ ขึ้น สืบเนื่องมาจากมุมมองและแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินที่มีความแตกต่างกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและระหว่างภาคประชาชนด้วยกัน

เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในการใช้ประโยชน์จากที่ดิน สามารถแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างยั่งยืนนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดโครงสร้างในการบริหารจัดการที่ดินที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่โดยเฉพาะ

การบริหารจัดการที่ดินและปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เนื่องจากการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของภาครัฐที่ผ่านมานั้นขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและยังก่อให้ปัญหาความไม่เป็นธรรมที่นำมาสู่ความขัดแย้ง

จากการบริหารจัดการที่ดิน อีกทั้งนโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ของภาครัฐนั้นไม่มีประสิทธิภาพและไม่มีเอกภาพในการบังคับใช้เนื่องด้วยไม่ก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการบังคับใช้และยังสร้างความทุกข์ยากให้เกิดขึ้นกับประชาชนในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากประชาชนผู้ซึ่งดำรงชีพอยู่บนผืนแผ่นดินที่ได้มาจากรับเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษมาหลายชั่วอายุคนในพื้นที่เขตป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่แสดงสิทธิ์ถึงความเป็นเจ้าของตามระบบราชการ มีสิทธิ์เพียงแค่ผู้จับจองทำกินและอยู่อาศัย เมื่อมีการบังคับใช้นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทับซ้อน ประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต้องกลับกลายเป็นบุคคลที่มีสถานะและมีสิทธิ์ในที่ดินเพียงแค่ผู้ครอบครองที่ดินที่ได้ทำกินและอยู่อาศัยตามวิถีมาก่อนที่ภาครัฐและหน่วยงานของภาครัฐได้นำแนวทางการบริหารจัดการที่ดินว่าด้วยการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้มาบังคับใช้และที่สำคัญคือต้องเป็นบุคคลที่ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างผิดกฎหมาย

สำหรับการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐว่าด้วยการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ในรูปแบบของการประกาศเขตป่าคุ้มครองและสงวนป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาตินั้น นำมาสู่การเกิดปัญหาของการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งในรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ ขึ้นเนื่องด้วยการประกาศเขตป่าคุ้มครองและสงวนป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยนั้นเกิดการประกาศเขตพื้นที่ทับซ้อนกับที่ดินซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยและทำมาหากินเดิมของประชาชน ทั้งนี้การประกาศเขตพื้นที่ของป่าคุ้มครองและสงวนป่า ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาตินั้นอาจจะเกิดความบกพร่องในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดการสำรวจบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง อีกทั้งนโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการที่ดินว่าด้วยการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ของภาครัฐนั้นขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ขาดการทำความเข้าใจและดำเนินการให้เป็นรูปธรรมที่เด่นชัดและดำเนินการกำหนดเขตแนวของพื้นที่ให้มีความชัดเจน อีกทั้งก่อให้เกิดความทุกข์ยากกับประชาชนในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้ประชาชนที่ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่ทับซ้อนนั้นกลับกลายเป็นบุคคลที่อยู่อาศัยและทำกินอย่างผิดกฎหมาย ตลอดจนได้รับผลกระทบในการดำเนินชีวิตจากการคุกคามและเข้ามาดำเนินการจับกุม ถูกดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญาในข้อหาบุกรุกที่ดินของรัฐ เมื่อการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของการประกาศเขตป่าคุ้มครองและสงวนป่า เขตป่าสงวน

แห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติสร้างความยากลำบากในการดำรงชีพและไม่ก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่เกิดความเป็นธรรม นำมาสู่การเกิดปัญหาและความขัดแย้งในการบริหารจัดการที่ดินขึ้นระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน

แถบเทือกเขาบรรทัดในพื้นที่จังหวัดตรังนั้นก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีปัญหาและความขัดแย้งด้านที่ดิน ต้องประสบกับปัญหาการบริหารจัดการที่ดินที่ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ด้วยบริบทของที่ตั้งของเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นเทือกเขาที่ทอดแนวยาวจากทิศเหนือสู่ทิศใต้กั้นกลางระหว่างจังหวัดตรังกับจังหวัดพัทลุงหรือกั้นกลางระหว่างอ่าวไทยกับอันดามันซึ่งเดิมเป็นเส้นทางในการเดินทางไปมาหาสู่ระหว่างกันและทำการค้าขายในสมัยโบราณเป็นพื้นที่ชุมชนที่มีการก่อตั้งมาอย่างยาวนาน ซึ่งก่อให้เกิดรากเหง้าของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีที่พึ่งพิงอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะภูมิประเทศนั้นเป็นผืนป่าไม้ขนาดใหญ่มีสภาพป่าไม้ที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ ประกอบไปด้วยพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์นานาชนิด ตลอดจนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่หล่อเลี้ยงประชาชนในพื้นที่จังหวัดตรังและจังหวัดพัทลุง

จากความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าและคุณค่ามหาศาลของผืนป่าแห่งนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคงสภาพผืนป่าและรักษาผืนป่าไว้ ทั้งนี้เพื่อปกป้องและอนุรักษ์ไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าเทือกเขาบรรทัด ภาครัฐจึงได้เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินตามแนวคิดของการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ในรูปแบบของการประกาศเขตป่าคุ้มครองและสงวนป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติเพื่อบังคับใช้ในการควบคุมการใช้ประโยชน์ในที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินด้วยการกำหนดให้พื้นที่ป่าไม้พื้นที่ต่าง ๆ บริเวณเทือกเขาบรรทัดเป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ป่าคุ้มครองตามหลักการของพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช 2481 และป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 จากจุดเริ่มต้นในรูปแบบของการประกาศคุ้มครองป่าและสงวนป่าในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรัง ก็ได้พัฒนามาตามลำดับจนกระทั่งมีการประกาศพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติประกาศให้บางส่วนของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดของจังหวัดตรังเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในปีพุทธศักราช 2518 และประกาศให้เขตพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ป่าคุ้มครองตามหลักการของพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช 2481 และเขตป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 เป็นเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าในปีพุทธศักราช 2525 จากการประกาศเขตพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าเพื่อคุ้มครองและอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ของภาครัฐนั้น ภาครัฐมองว่าเป็นแนวทางและระบบในการบริหารจัดการที่ดินที่มีความเหมาะสมและก่อให้เกิดประสิทธิภาพ แต่ในความเป็นจริงแล้วการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐในบริเวณแถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรังด้วยการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ป่าคุ้มครอง ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่านั้นได้ทับซ้อนกับที่ดินทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชนในพื้นที่

ขาดความชัดเจนในเรื่องของขอบเขตพื้นที่จึงนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างประชาชนกับภาครัฐขึ้น เนื่องด้วยภาครัฐนั้นมีความต้องการที่จะรักษาและดำรงไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ ในขณะที่ภาคประชาชนในพื้นที่ซึ่งต้องใช้ที่ดินในการทำกินและดำรงชีวิต อีกทั้งยังได้รับความเดือดร้อนจากการประกาศพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่า จึงได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้หน่วยงานของภาครัฐลงมาดำเนินการแก้ไขปัญหาความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ภาครัฐกลับไม่ให้ความสำคัญและไม่ยอมรับกับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการประกาศเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าที่ทับซ้อนกับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยเดิมของประชาชนส่งผลให้ปัญหาและความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่จึงไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อปัญหาและความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดจากการบริหารจัดการที่ดินด้วยการประกาศเขตพื้นที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าทับซ้อนกับที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ตลอดแนวพื้นที่เทือกเขาบรรทัด ซึ่งไม่ได้รับการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาและกำหนดแนวทางที่ความชัดเจนในการบริหารจัดการที่ดิน แต่ภาครัฐกลับมุ่งบังคับใช้และดำเนินการตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าและพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ส่งผลให้ประชาชนผู้ซึ่งดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติสุข ทำมาหากินและอยู่อาศัยมาก่อนที่จะมีการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่า ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐและต้องกลับกลายเป็นกลุ่มคนที่เป็นผู้บุกรุกพื้นที่ป่าและผู้ละเมิดกฎหมาย ก่อให้เกิดความทุกข์ยากและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิตตามวิถีดั่งเดิม

จากความทุกข์ยากและบทเรียนที่ประชาชนในพื้นที่ได้รับ ซึ่งเกิดมาจากการเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ ทำให้ประชาชนในพื้นที่รวมตัวกันปรึกษาหารือและเรียกร้องให้หน่วยงานต่างๆของภาครัฐลงมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยประชาชนในพื้นที่มองว่าถูกเอารัดเอาเปรียบจากการดำเนินงานของภาครัฐ เนื่องด้วยภาครัฐเข้ามาละเมิดสิทธิ์ของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนได้สร้างตราบาปให้กับประชาชนในพื้นที่ว่าเป็นกลุ่มคนที่บุกรุกป่าไม้และอยู่ในพื้นที่อย่างผิดกฎหมาย ทั้ง ๆ ที่ได้อยู่อาศัยและครอบครองพื้นเพื่อที่ทำกินกันมาหลายชั่วอายุคน อีกทั้งไม่ให้การยอมรับต่อนโยบาย มาตรการ ระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่ภาครัฐนำมาใช้เพื่อการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ เมื่อมุมมองในการบริหารจัดการที่ดินมีความแตกต่างกัน ตลอดจนบทเรียนจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการด้านที่ดินในพื้นที่ไม่ได้รับการแก้ไข จึงนำมาสู่การเกิดปัญหาและความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่ซึ่งได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอยู่เรื่อยมา

ทั้งนี้เพื่อยุติปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ภาครัฐจึงได้มีมติคณะรัฐมนตรีเรื่องแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าไม้เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 และกำหนดใช้เป็นนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่า

ซึ่งพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังก็เป็นพื้นที่เป้าหมายหนึ่งในการดำเนินตามนโยบาย แต่เมื่อภาครัฐได้นำหลักการและแนวทางตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าไม้เข้ามาบังคับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและใช้เป็นแนวทางเพื่อการบริหารจัดการที่ดิน ผลปรากฏว่าการดำเนินงานของนโยบายดังกล่าวประสบความล้มเหลว ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและดำเนินการบริหารจัดการที่ดินได้ อีกทั้งการดำเนินการตามมติดังกล่าว ยิ่งก่อให้เกิดปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับประชาชนชนเพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีภาคประชาชนในบางส่วนไม่ยอมรับหลักการและแนวทางของภาครัฐที่ดำเนินการซึ่งมีมุมมองว่ามติดังกล่าวเอาเปรียบประชาชนและขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2543 ประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ประสบกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้เข้าร่วมชุมชุมประท้วงและเรียกร้องให้รัฐบาลในขณะนั้นลงมาดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและกำหนดแนวทางเพื่อการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ ซึ่งรัฐบาลจึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการเดินแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพื่อสร้างความชัดเจนและแบ่งแนวเขตระหว่างพื้นที่ทำกินของประชาชนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แต่ผลจากการดำเนินงานดังกล่าวนั้นก็ไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ได้ ในปีพุทธศักราช 2544 รัฐบาลได้มีมติเห็นชอบผ่อนผันให้ราษฎรสามารถอยู่อาศัยทำกินได้ตามวิถีชีวิตปกติและพัฒนาสาธารณูปโภคในพื้นที่ได้โดยไม่มีการจับกุมคุกคามหรือโยกย้ายราษฎรและแต่งตั้งกรรมการแก้ไขปัญหาป่าไม้ภาคใต้ขึ้น แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ได้

จากนั้นเพื่อกำหนดเขตพื้นที่และสร้างความชัดเจนของแนวพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ในช่วงปีพุทธศักราช 2546-2549 เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าจึงได้มีการเข้ามาดำเนินการเดินเขตแนวพื้นที่ป่าอนุรักษ์และปักเขตแนวพื้นที่ป่าใหม่ แต่จากการเข้ามาดำเนินการของเจ้าหน้าที่นั้นได้มีการปักแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ลุกล้ำเข้าไปในพื้นที่ทำกินของประชาชน ตลอดจนมีการเข้ามาข่มขู่ คุกคาม เรียกเก็บเงิน จับกุมประชาชนเกิดการสั่งห้ามไม่ให้ประชาชนในพื้นที่ตัดโค่นต้นยางพาราที่เสื่อมสภาพและทำกินในพื้นที่เดิมของตนเองได้ จึงก่อให้เกิดความยากลำบากต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนที่ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามวิถีของชาวสวนยางได้ตามปกติ บางรายต้องไร้สิ้นซึ่งที่ดินทำกินและอยู่อาศัย บางรายต้องอพยพย้ายถิ่นเพื่อไปทำงานในพื้นที่อื่น อีกทั้งต้องยอมติดสินบนในรูปแบบต่างๆเพื่อให้สามารถดำเนินตามวิถีของชาวสวนยางได้ นำมาสู่การเกิดปัญหาประชาชนในพื้นที่จึงได้รวมตัวกันชุมนุมประท้วงและเรียกร้องให้หน่วยงานต่างๆของภาครัฐลงมาแก้ไขปัญหาแต่ก็ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาแต่อย่างใด

จนกระทั่งในปีพุทธศักราช 2553 รัฐบาลได้มีนโยบายเพื่อดำเนินการที่ดินทำกินและอยู่อาศัยให้กับประชาชนด้วยหลักการของโฉนดชุมชน ซึ่งพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้นถือเป็นพื้นที่เป้าหมายหนึ่งที่รัฐบาลพยายามนำหลักการนี้มาใช้ในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน แต่อย่างไรก็ตามหลักการและกระบวนการคิดของโฉนดชุมชนนั้นไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ทั้งหมด ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนไม่ยอมรับและดำเนินการตามหลักการของโฉนดชุมชน ในขณะเดียวกันนั้นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามหลักการของโฉนดชุมชนก็ไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมได้ (วิวัฒน์ ฤทธิมา, 2554) และในปีพุทธศักราช 2557 รัฐบาลได้มีการกำหนดแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยดำเนินการยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่มีการยึดคืนพื้นที่ป่า ยับยั้งการบุกรุกป่าและแก้ปัญหาป่าบุกรุกคน คือ การกำหนดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ครอบคลุมพื้นที่ของประชาชนโดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานร่วมกับหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนในพื้นที่มองว่าการดำเนินการของภาครัฐจะก่อเกิดบทเรียนแห่งความปวดร้าวในลักษณะเดียวกับเรื่องแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 จึงได้รวมตัวกันชุมนุมและเคลื่อนไหวเพื่อแสดงสัญลักษณ์ของการไม่ยอมรับหลักการตามยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้และต้องการสร้างการมีส่วนร่วมในการร่วมกันแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ ตลอดจนพยายามกำหนดแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ฉบับของภาคประชาชนเพื่อเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐ

ทั้งนี้เป็นระยะเวลากว่า 55 ปี (ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2504-2558) มาแล้วที่ภาครัฐเข้ามาบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังด้วยการนำนโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้มาบังคับใช้ในการบริหารจัดการที่ดิน แต่ก็ไม่สามารถบริหารจัดการที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ แต่กลับนำมาสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพิ่มมากยิ่งขึ้น อีกทั้งแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐที่นำมาใช้แก้ไขปัญหาในพื้นที่นั้นขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในเชิงบริบทพื้นที่และความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ตลอดจนในพื้นที่ยังคงขาดการศึกษาวิจัยถึงสภาพปัญหาของปัญหาความขัดแย้งที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาได้ จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน สภาพของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่นำไปสู่การวิเคราะห์ลักษณะ กลไกของการแก้ไขแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่เทือกเขาบรรทัดที่จะนำไปสู่การสร้างตัวแบบของการบริหารจัดการที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

3. เพื่อศึกษาและเสนอตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

คำถามการวิจัย

1. ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 มีลักษณะอย่างไร

2. การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นมีกลไกในการแก้ไขปัญหาในรูปแบบใดบ้างและมีการดำเนินการในลักษณะอย่างไร

3. รูปแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 และการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนนั้นควรมีลักษณะและรูปแบบอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น มีเป้าหมายเพื่อให้การดำเนินการวิจัยก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ได้ ตลอดจนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ประกอบไปด้วย 1) กรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการศึกษาวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) กรอบแนวคิดการศึกษาเพื่อเป็นกรอบการดำเนินการศึกษาผ่านวิธีการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและผลการศึกษาวิจัย และ 3) กรอบแนวคิดการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นกรอบแนวทางสำหรับการศึกษาการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินของภาคส่วนต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างยั่งยืน

1. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้ สภาพของปัญหาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไก รูปแบบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่นำไปสู่การกำหนดตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและรูปแบบการบริหารจัดการที่ดิน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สำหรับกรอบแนวคิดการวิจัยในการศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้น มุ่งเน้นให้การศึกษาเป็นไปตามกระบวนการและขั้นตอนของกรอบการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้กำหนดแนวทางในการศึกษาไว้ดังนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นมุ่งให้ความสำคัญกับลักษณะของบริบทของพื้นที่ศึกษา รวมถึงประวัติความเป็นมา ขอบเขตของพื้นที่ สภาพภูมิศาสตร์ สภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน สภาพและลักษณะของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับการแก้ไขปัญหาและการจัดการที่ดิน ตลอดจนข้อมูลเอกสารและข้อค้นพบต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพของปัญหาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินสามารถนำใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบในการดำเนินการวิเคราะห์ถึงกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน

2. การวิเคราะห์ถึงกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้น นอกจากจะใช้ผลจากการศึกษาสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเป็นข้อมูลประกอบแล้ว ผู้วิจัยก็ทำการศึกษาจากข้อมูลของกลไกวิธีการและลักษณะของกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐทั้งส่วนกลางส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนภาคประชาชน ชุมชนและองค์กรชุมชน ซึ่งผลการศึกษาและการวิเคราะห์กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินไปใช้เป็นฐานองค์ความรู้ประกอบการกำหนดตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดิน

3. สำหรับการเสนอตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 และการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนนั้น ถือเป็นการสร้างองค์ความรู้เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและบริหารจัดการที่ดินที่นำไปสู่ความยั่งยืน โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การศึกษาและวิเคราะห์ถึงกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตลอดจนการศึกษาแนวคิดในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

ทั้งนี้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน การศึกษาและวิเคราะห์กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน การศึกษาและเสนอตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนนั้น ดำเนินการศึกษาจากข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

2. กรอบแนวคิดการศึกษา

สำหรับการกำหนดกรอบแนวคิดการศึกษานั้นเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์กันของการได้มาซึ่งข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ สภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่นำไปสู่การกำหนดตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน ด้วยการศึกษาและทบทวนข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมและการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

กรอบแนวคิดการศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้น ผู้ศึกษาได้กำหนดรูปแบบที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวิจัยและการดำเนินการศึกษาผ่านวิธีการวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและผลการศึกษาวิจัย ด้วยการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ การกำหนดวิธีการและเทคนิคในการดำเนินการวิจัยเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล การบริหารจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการประมวลผล การทบทวนข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันซึ่งจะนำไปสู่การสรุปผลและการอภิปรายผลการศึกษา

1. การศึกษาจากเอกสารงานวิจัย ศึกษา นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การบริหารจัดการที่ดินและบริบทของพื้นที่และสภาพในการบริหารจัดการที่ดินของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2. การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นลักษณะของการจัดกระบวนการประชุมโดยมีกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เข้ามาประชุมร่วมกันในประเด็นของการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 ซึ่งจากการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การได้กลุ่มคนผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการให้สัมภาษณ์เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากกลุ่มบุคคลที่ได้กำหนดไว้แบบเฉพาะเจาะจง

3. การสัมภาษณ์ที่ประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์

4. การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นลักษณะการลงพื้นที่เชิงภาคสนามและการเข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าประชุมร่วมกับกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เพื่อบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนธันวาคม พุทธศักราช 2558

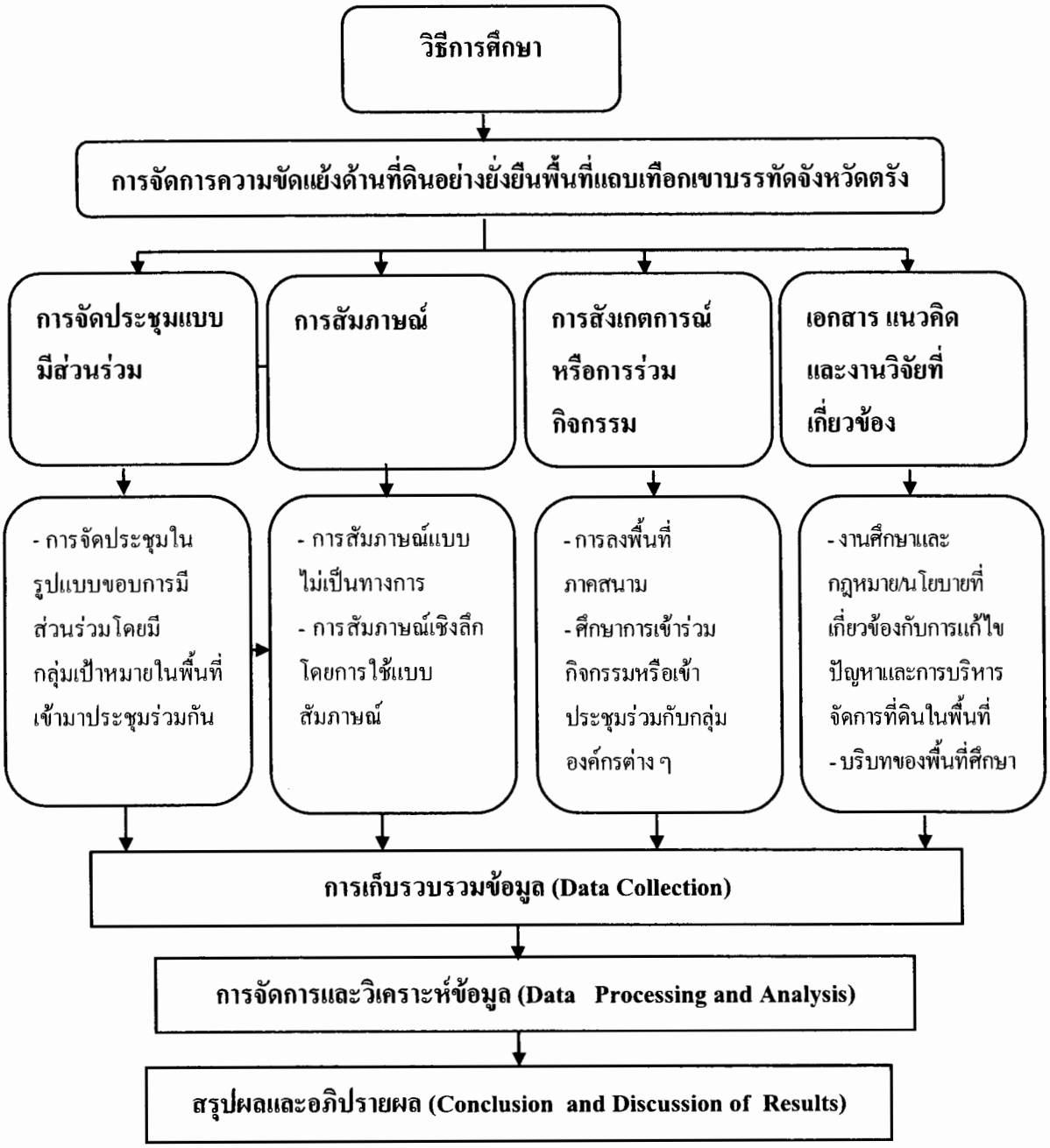

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษา

3. กรอบแนวคิดการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนนั้นเป็นกรอบแนวทางสำหรับการศึกษาการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินของภาคส่วนต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งเพื่อก่อให้เกิดความสอดคล้องและมีความสัมพันธ์กับกระบวนการและขั้นตอนของการวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ สภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน เพื่อนำไปสู่การกำหนดตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน ด้วยการศึกษาและทบทวนข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมและการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

สำหรับการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น มุ่งก่อให้เกิดแนวทางและรูปแบบในการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนโดยดำเนินการศึกษาถึงแนวทางและรูปแบบในการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐซึ่งประกอบไปด้วยการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์นโยบายการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดิน นโยบายและแนวทางการบริหารจัดการที่ดิน กระบวนการดำเนินการและวิธีการการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน แนวคิดและลักษณะของรูปแบบในการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินโดยภาคประชาชน องค์กรชุมชนอันประกอบไปด้วยแนวทางและวิธีการการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดิน รูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการที่ดิน กระบวนการดำเนินการและวิธีการการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ซึ่งการดำเนินการของภาครัฐและภาคประชาชนหรือองค์กรชุมชนเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งปราศจากการบูรณาการร่วมกันนั้นไม่สามารถที่จะนำไปสู่การจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนได้ ผู้วิจัยจึงได้เสนอวิธีการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดิน รูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนในลักษณะของตับแบบการจัดการความขัดแย้งอย่างยั่งยืนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2. ทราบกลไกและระบบของกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

3. เกิดตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

4. เกิดตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

5. ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินและกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังจะเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่นๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่นั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามแนวทางของกรอบแนวคิดการวิจัย การวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น จึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยที่ประกอบไปด้วยขอบเขตในด้านของเนื้อหา ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา ขอบเขตของระยะเวลาที่ทำการศึกษา และขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล

1. ขอบเขตในด้านของเนื้อหา

การวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ดำเนินการศึกษาถึงบริบทของพื้นที่ศึกษา ลักษณะของการบริหารจัดการที่ดิน ปัญหาการบริหารจัดการที่ดิน สภาพปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน สภาพและลักษณะของแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน โมเดลที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ตลอดจนการศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้ง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและแนวทางการบริหารจัดการที่ดิน

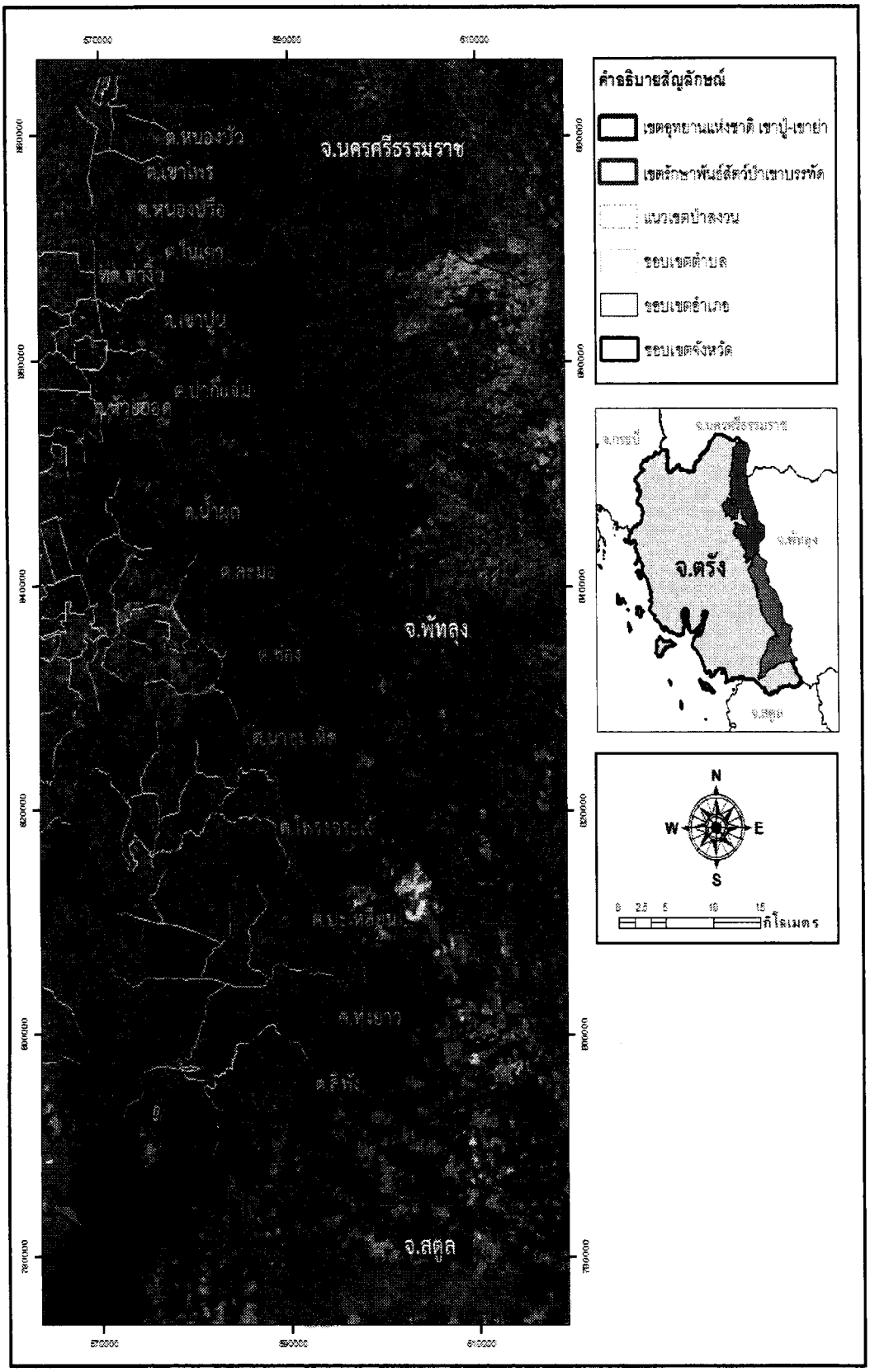

ภาพที่ 4 พื้นที่ศึกษา

2. ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา

การวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ได้กำหนดให้พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินมาเป็นเวลาอันยาวนานและมีการดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินตลอดจนมีการดำเนินการเสนอแนวทางและรูปแบบในแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการและลักษณะต่าง ๆ ในพื้นที่ 12 ตำบล ในเขต 6 อำเภอที่ติดกับแนวเทือกเขาบรรทัดประกอบไปด้วยพื้นที่ตำบลเขาไพรและตำบลหนองปรือ เขตอำเภอรัษฎา ตำบลท่างิ้ว ตำบลในเตาและตำบลเขาปูนเขตอำเภอห้วยยอด ตำบลน้ำผุดเขตอำเภอเมืองตรัง ตำบลละมอและตำบลช่องเขตอำเภอนาโยง ตำบลนาชุมเห็ดและตำบลโพรงจระเข้ เขตอำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียนและตำบลลิพังเขตอำเภอปะเหลียน

3. ขอบเขตของระยะเวลาที่ทำการศึกษา

เพื่อให้การดำเนินเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามกรอบแนวคิดการวิจัย จึงได้กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2558 ถึงเดือนธันวาคม พุทธศักราช 2558 ประกอบไปด้วย การเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมในรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมหรือประชุมร่วมกับกลุ่มองค์กรภาคประชาชนและภาครัฐระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม พุทธศักราช 2558 การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการระหว่าง การเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการเก็บข้อมูลจากการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม พุทธศักราช 2558

4. ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วยผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และผู้ให้ข้อมูลด้วยการร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม สำหรับการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นลักษณะของการจัดกระบวนการจัดประชุมร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ ภาคประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ที่ติดกับแนวเทือกเขาบรรทัดและองค์กรชุมชนในพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 23 ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 389 คน ทั้งนี้กลุ่มคนที่เข้าร่วมจะเป็นกลุ่มบุคคลที่ให้การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีความเข้าใจในปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่

ทั้งนี้จากการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้นจะนำไปสู่การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ด้วยการพิจารณาจากผู้วิจัยเองซึ่งมองว่าเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการวิจัย นอกเหนือจากกลุ่มบุคคลที่ได้กำหนดไว้แบบเฉพาะเจาะจงของผู้วิจัย ซึ่งสำหรับกลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการเฉพาะเจาะจงนั้นประกอบไปด้วยนักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐอันได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่ดูแลงานด้านความมั่นคงในระดับอำเภอ ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ คือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ อันได้แก่ ผู้บริหาร พนักงานประจำหรือลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดที่ปฏิบัติงานในเขตแนวเทือกเขาบรรทัด ตลอดจนประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ที่ติดกับแนวเทือกเขาบรรทัด ผู้แทนจากองค์กรชุมชนในพื้นที่รวมการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งหมดจำนวน 216 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

สำหรับการวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

ความขัดแย้งด้านที่ดิน คือ มุมมองและความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐ นโยบายของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐกับภาคประชาชน จนก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในรูปแบบต่าง ๆ ที่นำมาสู่การคัดค้านและการต่อต้านในแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและกระบวนการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

การบริหารจัดการที่ดิน คือ การนำนโยบาย มาตรการ ข้อกฎหมาย ตลอดจนระเบียบข้อบังคับต่างของหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน องค์กรชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางหรือเครื่องมือเพื่อบริหารจัดการที่ดินในลักษณะและรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน บริหารจัดการที่ดิน ตลอดจนเป็นการควบคุมการใช้ประโยชน์ในที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

เจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ เจ้าหน้าที่ดูแลงานด้านที่ดินและเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินประกอบไปด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าดูแลงานด้านความมั่นคงในระดับอำเภอ

เจ้าหน้าที่ป่าไม้ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ศึกษา

ภาคประชาชน คือ ประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังซึ่งได้รับความเดือดร้อนในการดำเนินวิถีชีวิตและมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน

ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ คือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีตำบล สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังซึ่งยังคงดำรงตำแหน่งในปัจจุบันและผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งมาก่อน

องค์กรชุมชน คือ หน่วยงานภาคประชาชนที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของประชาชนในชุมชนของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ซึ่งการรวมตัวกันนั้นเพื่อปรึกษาหารือและร่วมกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การบริหารจัดการที่ดิน ตลอดจนร่วมแก้ไขและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชน

กลไก คือ บทบาทและหน้าที่ของภาครัฐ องค์กรชุมชน และภาคประชาชน

กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน คือ บทบาทและหน้าที่ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การบริหารจัดการที่ดินขององค์กรต่างๆทั้งภาครัฐ องค์กรชุมชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรังเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน

ตัวแบบ คือ รูปแบบที่ประกอบไปด้วย หลักการ กลไกอันได้แก่ (องค์กรหรือกลุ่มคนและบุคคล) และวิธีการในแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน

ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน คือ รูปแบบที่ประกอบไปด้วย หลักการ กลไกอันได้แก่ (องค์กรหรือกลุ่มคนและบุคคล) และวิธีการของแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดการนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรังได้อย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

ตัวแบบการบริหารจัดการที่ดิน คือ รูปแบบที่ประกอบไปด้วย หลักการ กลไกอันได้แก่ (องค์กรหรือกลุ่มคนและบุคคล) และวิธีการของการบริหารจัดการที่ดินที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ที่จะก่อให้เกิดการนำไปใช้ในการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรังได้อย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดแนวทางเพื่อการบริหารจัดการที่ดินที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้ง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐ
3. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
5. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ
6. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารจัดการที่ดิน
7. บริบทของพื้นที่และสภาพในการบริหารจัดการที่ดิน

โดยมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้ง

ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของสังคมเพื่อนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ตลอดจนความเป็นอยู่ที่ดีของผู้คนในสังคมนั้นการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่เกิดขึ้นในบางมิตินั้นก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เนื่องด้วยความขัดแย้งนั้นจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการที่จะข้ามผ่านและแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งหากมองในมุมที่ดีแล้วนั้นนับได้ว่าความขัดแย้งนั้นก็ถือเป็นวิธีการที่ก่อให้เกิดหนทางอันนำไปสู่การพัฒนาสังคมได้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามอาจจะต้องขึ้นอยู่กับแนวทางและวิธีการที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมว่าก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างความพึงพอใจต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากความขัดแย้งมากน้อยเพียงใดด้วย ตลอดจนลักษณะของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมว่าเป็นรูปแบบใดและผลของการบริหารจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นมักจะเป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ในสังคมที่นำไปสู่ความเดือดร้อนทั้งในด้านการดำรงชีพ ด้านสถานะทางสังคมและความอยู่รอดในสังคมนั้น ซึ่งแต่ละสังคมจะมีความขัดแย้งที่แตกต่างกัน ตลอดจนรูปแบบและแนวทางที่จะนำไปสู่

การจัดการหรือกำจัดความขัดแย้งนั้นก็จะมีความแตกต่างกันไปด้วย ฉะนั้นในการกำหนดแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนั้นจะต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงและบริบทของสังคมประกอบด้วย ทั้งนี้ความขัดแย้งในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งสามารถพบเห็นได้โดยทั่วไปในสังคมนั้นจะเกี่ยวกับความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติและชาติพันธ์ ความขัดแย้งทางด้านศาสนา ความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความขัดแย้งที่เกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นจากแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อขับเคลื่อนสังคมไปสู่การพัฒนา อาทิ ความขัดแย้งด้านทรัพยากรน้ำ ความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งด้านทรัพยากรที่ดิน ตลอดจนความขัดแย้งทางด้านทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นความขัดแย้งที่นำไปสู่ปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งสิ้น

ทั้งนี้ในการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งนั้นเป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกับธรรมชาติของความขัดแย้งซึ่งเป็นเรื่องปกติและเกิดขึ้นได้ทั่วไป เนื่องจากความขัดแย้งนั้นเป็นสภาวการณ์ปกติที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ ด้วยวิถีแห่งการดำรงอยู่ของในสังคมของมนุษย์นั้นมีความแตกต่างกันในมิติต่าง ๆ มากมาย ทั้งในด้านของเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ค่านิยมหรือแม้กระทั่งทัศนคติ เมื่อเกิดความแตกต่างของมนุษย์ก็จะนำมาสู่ความคิดเห็น มุมมองที่ไม่เกิดความสอดคล้องกัน ในที่สุดก็นำมาสู่การเกิดความขัดแย้งระหว่างกันขึ้น ตลอดจนความขัดแย้งนั้นเกิดมาจากพฤติกรรมและความต้องการของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของการเคลื่อนไหวและพัฒนาของสังคม ตลอดจนรูปแบบของสังคมและโครงสร้างของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในที่สุดก็นำมาซึ่งความขัดแย้งในสังคม อันเนื่องมาจากความหลากหลาย ความซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วเกินกว่าที่จะเข้าใจและจัดการได้ ความเชื่อที่ต่างกัน คุณค่าที่ต่างกัน การแย่งชิงทรัพยากรอันมีอยู่จำกัด ความไม่เป็นธรรมทางสังคม การที่กฎหมายไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างเท่าเทียมและถูกตรง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขและจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยแนวทางและกระบวนการต่าง ๆ ที่นำไปสู่การจัดการความขัดแย้งได้อย่างสมดุลและก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม โดยแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งนั้นสามารถที่จะแบ่งได้ออกเป็น 3 กลุ่มด้วยตามแนวทางการแบ่งของ Robbin, (1983) ที่มองว่าความขัดแย้งในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในนั้นสามารถแบ่งออกเป็นความขัดแย้งแนวประเพณีนิยม ความขัดแย้งแนวพฤติกรรมและความขัดแย้งแนวนักปฏิสัมพันธ์

1. ความขัดแย้งแนวประเพณีนิยมนั้นเชื่อว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งเลวร้าย ความขัดแย้งถูกมองไปในแนวลบเห็นว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งรุนแรง ความขัดแย้งเป็นการทำลาย ความขัดแย้งไม่เป็นประโยชน์ต่อจึงควรหลีกเลี่ยงหรือกำจัดให้หมดไป

2. สำหรับความขัดแย้งแนวพฤติกรรมนั้นเป็นที่ยอมรับแพร่หลายในช่วงปีคริสต์ศักราช 1949 -1975 โดยมองว่าความขัดแย้งนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หลีกเลี่ยงไม่ได้ ความขัดแย้งไม่จำเป็นต้องเลวร้ายเสมอไปแต่อาจเป็นศักยภาพที่จะเป็นพลังทางบวกได้ด้วย

3. ความขัดแย้งแนวนักปฏิสัมพันธ์นั้นถือเป็นแนวคิดล่าสุดที่เสนอว่าความขัดแย้งนอกจากจะเป็นพลังทางบวกที่ส่งเสริมการทำงานกลุ่มแล้ว ความขัดแย้งบางอย่างจำเป็นจะต้องมีเพื่อที่จะช่วยให้กลุ่มทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การที่ปราศจากความขัดแย้งสิ่งนั้นจะหยุดอยู่กับที่ เฉื่อยชา ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นความขัดแย้งจึงมีความจำเป็นถ้าหากมีความขัดแย้งที่พอเหมาะจะช่วยให้คนมีความตื่นตัวกระตือรือร้นและมีความคิดสร้างสรรค์ ความขัดแย้งจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับแบบของความขัดแย้ง ต้องแยกความขัดแย้งที่เป็นประโยชน์ออกจากความขัดแย้งที่ไม่เป็นประโยชน์ ความขัดแย้งที่ส่งเสริมสนับสนุนเป้าหมายของกลุ่มและช่วยพัฒนาการทำงานของบุคคลเป็นความขัดแย้งที่มีประโยชน์ส่วนความขัดแย้งที่ไปลด สกัดกั้นหรือขัดขวางเป้าหมายของกลุ่มก็เป็นความขัดแย้งที่ไม่เป็นประโยชน์และเป็นการทำลายแบบหนึ่งของความขัดแย้ง

ความหมายของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งนั้นถือว่าเป็นสภาวการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นและสามารถที่จะกำหนดแนวทางเพื่อขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากความขัดแย้งสามารถที่จะก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ความขัดแย้งจึงเป็นประเด็นที่ที่นักวิชาการและบุคคลทั่วไปให้ความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในมิติต่างๆของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ให้ความหมายของคำว่า “ขัดแย้ง” ว่าหมายถึง “ไม่ลงรอยกัน” นอกจากนั้น ได้อธิบายคำว่า “ขัด” หมายถึง ฝ่าฝืน ขืนไว้ และให้ความหมาย คำว่า “แย้ง” หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าความขัดแย้งนั้นประกอบด้วยอาการทั้งขัด ทั้งแย้ง นั่นคือแต่ละฝ่ายนอกจากจะไม่เห็นด้วยแล้วยังมีความเห็นไม่ตรงกันและไม่ทำตามอีกด้วย ความขัดแย้งในสังคมนั้นถือเป็นเรื่องปกติในสังคมและรูปแบบของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็อาจจะนำมาสู่การเกิดดุลยภาพในสังคมได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะและพฤติกรรมของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นจากลักษณะที่มีความแตกต่างและเกิดขึ้นจากความต้องการหรือความแตกต่างกัน เช่น ความต้องการของสหภาพแรงงานกับนายจ้าง คุณค่าและค่านิยมในสังคมตลอดจนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของคนในสังคม (Abcarian & Palmer, 1925) Coffey, Cook, and Hunsaker (1994, p. 112) มองว่าความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นมาจากการมีมุมมองที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างสองฝ่ายหรือมากกว่าสองฝ่ายส่งผลให้เกิดการกำหนดเป้าหมายที่ขัดแย้งกันได้ และในบางครั้งความขัดแย้งก็จะนำมาสู่การเกิดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่สร้างสรรค์ได้ ความขัดแย้งนั้นอาจเป็นการแข่งขันกันระหว่างฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัน โดยต่างฝ่ายต่างมีความต้องการ มีเป้าหมายและความคิดที่เข้ากันไม่ได้หรือมีความคิดเห็นที่ตรงข้ามกัน

ส่งผลให้เกิดการตกลงกันไม่ได้โดยขึ้นอยู่กับรูปแบบของการแข่งขัน การที่ต้องพึ่งพากันและการรับรู้ระหว่างกันระหว่างสองฝ่ายหรือมากกว่าสองฝ่าย (Van Slyke,1999, p. 94) ความขัดแย้งถือเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าสองอย่างหรือมากกว่าพร้อมกันไม่ได้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ตรงข้ามกันในมุมมองของ (Dubrin, 2003, p. 214) อีกทั้งความขัดแย้งนั้นถือเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น เมื่อฝ่ายหนึ่งได้รับรู้ถึงความรู้สึกที่ตรงข้ามกับความรู้สึกของฝ่ายตนเอง (Rubbins, 1998, p. 434)

นอกจากความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นมาจากความต้องการและมุมมองความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กันระหว่างคนหรือกลุ่มคนสองฝ่ายหรือมากกว่าสองฝ่ายนั้นความขัดแย้งว่าเกิดจากความไม่ตรงกันทั้งภายในและภายนอกของบุคคล ซึ่งเกี่ยวกับความคิด ค่านิยม ภูมิหลังของการดำเนินชีวิต ตลอดจนเป้าหมายของชีวิต ความขัดแย้งนั้นเป็นความสัมพันธ์ของอำนาจการเมืองและเป็นสิ่งที่หลีกเหลี่ยงไม่ได้หรือระหว่างบุคคลที่ต้องการเอาชนะอีกฝ่ายหนึ่งพยายามกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และเสริมอำนาจให้ผู้กระตุ้น (Tomey, 2000) ทางด้านของ Schermerhorn, Hunt, and Osborn (2005) มองว่าความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นเมื่อมีฝ่ายต่าง ๆ ไม่เห็นด้วยหรือมีความคิดเห็นในสิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญหรือเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทบกระทั่งเป็นปรปักษ์หรือเกิดการต่อต้านกันทางอารมณ์ทำให้เกิดแรงต้านระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนและ Robbins, (2007) มองว่าความขัดแย้งนั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อคู่กรณีรับรู้ว่าฝ่ายหนึ่งกระทำการที่ส่งผลในแง่ลบให้อีกฝ่ายหนึ่ง สาเหตุใดก็ตามที่เป็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบในทางตรงกันข้ามกันก็จะกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม

ในขณะเดียวกันนั้นความขัดแย้งซึ่งเกิดขึ้นจากมุมมองและความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันของคนหรือกลุ่มคนระหว่างสองฝ่ายขึ้นไปที่เกิดขึ้นมาจากความแตกต่างในด้าน ๆ ที่ส่งผลกระทบให้กับแต่ละฝ่าย ความขัดแย้งนั้นจึงนำมาสู่การเกิดการต่อสู้หรือการขัดขวางต่อกันเพื่อไม่ให้อีกฝ่ายได้เปรียบหรือชนะฝ่ายตน Gordon (2002, p. 298) ยังมองว่าความขัดแย้งนั้นที่แท้จริงคือความไม่ลงรอยต่อกัน มีความตรงกันข้ามต่อกัน ซึ่งเป็นลักษณะของการต่อสู้ของฝ่ายต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป ทั้งนี้เกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันและความแตกต่างในเรื่องอำนาจของแต่ละฝ่าย ความขัดแย้งนั้นก่อให้เกิดการต่อสู้ระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายขึ้นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรหรือเป็นไปตามความต้องการของฝ่ายตน (Gorther, 1997, p. 195) สอดคล้องกับ Weber (1968, p. 30) ที่มองว่าความขัดแย้งนั้นมีจุดเริ่มต้นจากการขัดกันในผลประโยชน์เนื่องมาจากการมีทรัพยากรจำกัดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคม ไม่มีสังคมใดจะพ้นไปจากการแตกแยกและการเปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตามความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งหลายอาจจะไม่จำเป็นต้องนำไปสู่การต่อสู้กันก็ได้ สำหรับความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดการต่อสู้กันนั้นเป็นการต่อสู้กันในเรื่องของสิ่งที่มีคุณค่าและการอ้างเป็นเจ้าของในสถานภาพ อำนาจและทรัพยากรที่หายาก ทั้งนี้ถือเป็นเป้าหมายของอีกฝ่ายหนึ่งที่มีความต้องการที่จะก่อให้เกิดความเสียหายและความสูญเสียเพื่อไม่ให้อีกฝ่ายได้รับสิ่งเหล่านั้น (Coser, 1958, p. 8)

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

ตลอดจน Chung and Leon (1981) ได้กล่าวถึงความขัดแย้งเพิ่มเติมว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างผู้ที่ไม่ลงรอยกันในเรื่องความต้องการ ความคิด ผลประโยชน์หรือบุคคล ทั้งนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นประสบกับเป้าหมายที่ไม่เกิดความพึงพอใจ โดยเกิดการขัดขวางหรือมีการใช้กำลังของอีกฝ่ายเพื่อก่อให้เกิดความตึงเครียดขึ้นมา (Dubrin, 1984, p. 346) หากมองความขัดแย้งที่นำไปสู่การต่อสู้กันระหว่างกันนั้น ความขัดแย้งในบางเรื่องก็จะนำไปสู่การต่อสู้ (Fight) การทำสงคราม (Warfare) ความไม่ลงรอยหรือเข้ากันไม่ได้ (Incompatibility) การขัดซึ่งกันและกันหรือการเป็นปรปักษ์ต่อกัน (Opposition) ระหว่างบุคคลสองคนหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งมีความเห็น ความเชื่อ ความต้องการไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดการโต้แย้ง หรือโต้เถียงกันและดิ้นรน ต่อสู้ แข่งขันกัน (Mack & Pease, 1973) และเมื่อมองมิติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในเชิงเศรษฐกิจนั้น ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจจะเป็นสาเหตุของความขัดแย้งทางสังคมและการเมือง ซึ่งเป็นการพยายามสนองประโยชน์ของตนเองหรือกลุ่ม โดยเป็นสภาพปกติของสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้เกิดการต่อสู้ระหว่างชนชั้น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนและกลุ่ม (Schellenberg, 1982, p. 6)

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าความขัดแย้งนั้นสถานการณ์ของการต่อสู้หรือการขัดขวางของคนหรือกลุ่มคนระหว่างสองฝ่ายขึ้นไป ซึ่งเกิดจากเป้าหมาย ความคิดเห็นและมุมมองนั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในลักษณะต่างหรือส่งผลให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสูญเสียผลประโยชน์ สูญเสียอำนาจหรือต้องได้รับความเดือนร้อน เกิดความไม่เท่าเทียมกัน ตลอดจนไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้เนื่องจากมีอีกฝ่ายมากีดกันหรือขัดขวางหรือแสดงพฤติกรรมว่ามีความต้องการที่แตกต่างกันหรือแย่งชิงกันในสิ่งเดียวกัน

สำหรับความขัดแย้งด้านที่ดินหรือทรัพยากรธรรมชาตินั้นเป็นความขัดแย้งในมิติและมุมมองในการบริหารจัดการที่ดิน ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานและการดำเนินชีวิตที่เป็นปกติสุขและสร้างความเดือดร้อนในลักษณะต่าง ๆ กับภาคประชาชน ซึ่งนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทุนกับภาครัฐและภาคประชาชนและความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนด้วยกัน

สาเหตุของความขัดแย้ง

หากเมื่อความขัดแย้งนำมาสู่การเกิดปัญหาและสร้างผลกระทบต่อฝ่ายต่างๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ประเด็นของความขัดแย้งจึงมีการคำนึงถึงและเกิดการให้ความสำคัญและเกิดการสนใจศึกษาถึงสาเหตุของความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น Cobb and Elder (1972, pp. 83-85) มองว่าสาเหตุของความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นจากบุคคลที่ก่อให้เกิดประเด็นความขัดแย้งขึ้นมา

369490

1. เนื่องด้วยมีความรู้สึกว่าเป็นบุคคลที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงสร้างความขัดแย้งขึ้นมาเพื่อสร้างประเด็นที่จะปรับสถานการณ์ที่จะนำไปสู่การเกิดความเป็นธรรม

2. มีการสร้างความก้าวหน้าให้กับฝ่ายตนหรือต้องการให้สังคมนั้นได้หันมาสนใจและให้ความสำคัญ

3. เกิดขึ้นมาจากสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดที่สามารถส่งผลให้สภาวการณ์ที่เป็นปกติไปสู่การเกิดความขัดแย้งขึ้นมา Dahrendorf (1959) มองว่าสาเหตุของความขัดแย้งในสังคมนั้นเกิดขึ้นจากอำนาจของการรวมตัวขึ้นเป็นองค์กรของกลุ่มในสังคมเพื่อความอยู่รอดของตน เช่น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา มักจะเกิดกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กร ทางด้าน Newman, Warren and McGill (1987, pp. 344-346) มองว่าความขัดแย้งในองค์การนั้นเป็นผลมาจากสภาวการณ์ในรูปแบบต่างๆที่กระทบตัวบุคคลหรือก่อให้เกิดปัญหาต่างๆต่อบุคคลตามมาอันได้แก่

1. การแข่งขันเพื่อให้ได้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

2. โครงสร้างขององค์การรวมถึงการบริหาร

3. มีความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องค่านิยมเป้าหมายและความคลุมเครือในบทบาท

4. อำนาจและหน้าที่ของบุคคลตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การ

ในขณะเดียวกันสาเหตุของความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายหรือกระบวนการปฏิบัติงาน, ความพยายามที่จะควบคุมคนอื่นหรือมีอำนาจเหนือผู้อื่น, การมีความรับผิดชอบที่ซ้ำหรือเหลื่อมล้ำกัน ความจำกัดและความไม่เพียงพอของทรัพยากร (Trusty, 1987, p. 105)

ในส่วนของ Newman and Bruehl (1982) มองว่าความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นจาก

1. องค์ประกอบด้านบุคคลเป็นความขัดแย้งซึ่งเกิดจากบุคคลหรือกลุ่ม

2. ประเด็นปัญหาจากการปฏิสัมพันธ์เป็นสาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดจากระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน

3. สภาพขององค์การที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้งซึ่งเป็นผลมาจากการใช้คนหรือทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ เมื่อมีมุมมองและมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกัน มีความต้องการในสิ่งต่างๆที่แตกต่างกันและมีแบบความคิดที่ไม่เหมือนกันก็เป็นสาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น (De Bono, 1987) ทางด้านของ Weber (1968, pp. 38-39) มองว่าสาเหตุนั้นเกิดขึ้นจากปัจจัยต่อไปนี้

1. ความขัดแย้งของผลประโยชน์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคม ซึ่งไม่มีสังคมใดจะพ้นไปจากการแตกแยกและการเปลี่ยนแปลง

2. ในสังคมใด ๆ ก็ตามกลุ่มของบุคคลและแต่ละบุคคลย่อมมีอำนาจไม่เท่ากัน

3. ผู้มีอำนาจจะใช้กฎและการบังคับเพื่อสร้างระเบียบทางสังคม

4. โครงสร้างของสังคมและแนวปฏิบัติในสังคมถูกกำหนดขึ้นโดยผู้มีอำนาจ

5. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้เกิดการแตกแยกในกลุ่มของผู้มีอำนาจมากกว่าในกลุ่มของผู้ไม่มีอำนาจ ผู้มีอำนาจจะพยายามรักษาสถานภาพเดิมและต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้ตนเองถูกลดอำนาจลง

6. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นจากผลการกระทำของบุคคลที่จะได้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง ถ้าหากผู้มีอำนาจเห็นว่าตนจะได้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงจะส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยเร็ว

7. การใช้อำนาจจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะควบคุมการออกกฎระเบียบซึ่งจะพิทักษ์ผลประโยชน์ของตน ความสามารถที่จะควบคุมการลงโทษและใช้การควบคุมนี้พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง ความสามารถที่จะควบคุมเครื่องมือที่จะเผยแพร่อุดมการณ์และการสื่อสารทั้งหลายโดยเผยแพร่กฎ ข้อบังคับทั้งหลายโดยเห็นว่าเป็นของดีและถูกต้อง เปลี่ยนความสนใจของประชาชนโดยอ้างอุดมการณ์และทำให้เชื่อว่าความสนใจของประชาชนสอดคล้องกับผู้นำและกระตุ้นให้ประชาชนอาสาที่จะเชื่อฟังกฎหรือระเบียบต่าง ๆ

อีกทั้งยังกล่าวว่าสาเหตุของความขัดแย้งนั้นเกิดความจำกัดของทรัพยากรจึงเป็นเงื่อนไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในเชิงผลประโยชน์ระหว่างบุคคล จะสามารถพบได้ทุกหนทุกแห่งในสังคม ความขัดแย้งเกิดจากการกระทำของบุคคลที่ต้องการที่จะดำเนินการให้บรรลุความปรารถนาของตน เกิดปะทะกับการต่อต้านของอีกฝ่ายหนึ่งหรือหลาย ๆ กลุ่ม ความขัดแย้งที่เป็นผลมาจากการมีทรัพยากรอย่างจำกัด ทำให้ผู้ที่ได้ครอบครองทรัพยากรนั้นมีอำนาจมากขึ้นโดยปริยาย ความขัดแย้งทั้งหลายจำเป็นต้องนำไปสู่การต่อสู้แข่งขันกันและถือว่าการแข่งขันเป็นรูปแบบหนึ่งของความขัดแย้งในการแข่งขัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีกฎหรือกติกาที่ทุกฝ่ายยอมรับ การชนะคือการได้รางวัลหรือประโยชน์ ไม่ใช่การทำลายล้างคู่ต่อสู้ ความขัดแย้งถ้าหากเกิดขึ้นระยะยาวจะทำให้เกิดการแบ่งอำนาจของบุคคลในสังคม

สาเหตุของความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นจากความแตกต่างระหว่างบุคคล การปรับเปลี่ยนและการพัฒนาของสังคม ตลอดจนข้อจำกัดต่อเข้าถึงการรับรู้ข้อมูลและความไม่เป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมาย อีกทั้งเกิดจากปัจจัยที่มาจากการขาดแคลนหรือข้อจำกัดของทรัพยากรและหากจะมองถึงสาเหตุของความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาตินั้นเกิดขึ้นมาจากความแตกต่างของบุคคลในการเข้าถึงและจุดมุ่งหมายต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนความขาดแคลนหรือการจำกัดการเข้าถึงหรือแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีสาเหตุมาจากต้นทุนและโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติหรือข้อจำกัดของระเบียบและข้อบังคับที่มีผลทางกฎหมายเพื่อกีดกันการเข้าถึงหรือเป็นการกีดกันเพื่อไม่ก่อให้เกิดการจัดการหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ประเภทของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นมีหลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและความแตกต่างในด้านต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความขัดแย้ง ตลอดจนลักษณะสาเหตุของความขัดแย้ง Swingle (1976, p. 42) มองว่าความขัดแย้งนั้นสามารถแบ่งได้ 2 ประเภทด้วยกันคือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในด้านเป้าหมายสุดท้ายและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในด้านวิธีการซึ่งสามารถแบ่งความขัดแย้งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ความขัดแย้งด้านเป้าหมายซึ่งเกิดจากความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

2. ความขัดแย้งด้านความคิด โดยเกิดจากการที่แต่ละคนแต่ละฝ่ายมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน

3. ความขัดแย้งด้านความรู้สึก เกิดขึ้นจากการที่แต่ละบุคคลมีความชอบ รสนิยม และทัศนคติที่แตกต่างกัน จึงเกิดความรู้สึกแบ่งแยกเป็นคนละกลุ่มและขัดแย้งกับผู้อื่นที่มีความชอบไม่เหมือนตน

4. ความขัดแย้งด้านพฤติกรรม เนื่องมาจากการที่บุคคลหนึ่งมีการกระทำหรือความประพฤติที่ไม่เป็นที่ยอมรับของอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น กิริยาไม่สุภาพ ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น (Henkin, etal., 2000) ทางด้าน March and Simon (1958, p. 102) มองว่าความขัดแย้งนั้นสามารถแบ่งประเภทของความขัดแย้งออกเป็น 6 ประเภทด้วยกัน ประกอบด้วย

1. ความขัดแย้งภายในตัวบุคคล ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลที่เกิดขึ้นจากความไม่เป็นไปตามเป้าหมายหรือการไม่แน่ใจการกระทำของตนเองว่ามีความสามารถเพียงพอหรือไม่ และอาจจะเกิดจากความสับสนว้าวุ่นในสถานการณ์นั้น ๆ จนไม่สามารถตัดสินใจ ซึ่งความขัดแย้งภายในตัวบุคคล ยังสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลต้องเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในระหว่างทางเลือกที่มีมากกว่าหนึ่งทางและทุกทางเลือกเป็นสิ่งที่จะให้ผลทางบวก ซึ่งทั้งสองงานต่างให้ผลประโยชน์และน่าสนใจเท่ากัน 2) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากจะต้องเลือกทางเลือกทางใดทางหนึ่งจากทางเลือกสองทางหรือมากกว่าขึ้นไป ซึ่งทางเลือกต่าง ๆ เหล่านั้นต่างก็ได้ผลที่ไม่น่าพอใจและ 3) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากจะต้องเลือกทำในสิ่งที่เป็นทั้งผลทางบวกและผลทางลบ

2. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลนั้นเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระหว่างบุคคล เนื่องจากความไม่เห็นด้วยในเรื่องราว การกระทำหรือจุดประสงค์ ส่วนใหญ่ความขัดแย้งระหว่างบุคคลมักเกิดขึ้นจากความแตกต่างของบุคคลในด้านความสามารถในการรับรู้ พื้นฐานการศึกษาและครอบครัว ตลอดจนสถานภาพ ความขัดแย้งชนิดนี้จะเป็นสิ่งสกัดกั้นการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความขัดแย้งภายในกลุ่มนั้นเป็นความขัดแย้งของสมาชิกภายในกลุ่มที่เกิดจากความเห็นไม่คล้อยตามกัน อันเนื่องมาจากมีแนวคิดที่แตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อสมาชิกสรุปผลจากข้อมูลเดียวกันโดยที่ข้อสรุปต่างกันจึงทำให้เกิดความขัดแย้ง ซึ่งผลของความขัดแย้งแบบนี้อาจส่งผลดีในแง่ของการสนับสนุนให้สมาชิกเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารต่อกันและสร้างสรรค์สัมพันธภาพที่ดีขึ้น ตลอดจนมีการตัดสินใจในความขัดแย้งที่อยู่บนรากฐานของการตอบสนองทางอารมณ์ต่อสถานการณ์นั้น ๆ

4. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ซึ่งหากไม่สามารถตกลงแก้ปัญหาได้ความขัดแย้งชนิดนี้มักจะนำไปสู่การแข่งขันและเกิดผลในแง่ของการชนะ-แพ้ในที่สุด

5. ความขัดแย้งในองค์การ แบ่งออกได้ 4 รูปแบบ คือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง ซึ่งมีความขัดแย้งในด้านวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้งานสำเร็จ, ความขัดแย้งระหว่างแผนกในระดับเดียวกันหรือผู้บริหารในระดับเดียวกัน, ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ปฏิบัติงานประจำกลุ่มที่ทำงานในลักษณะสายงานและทีมงาน และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการกำหนดบทบาทที่ไม่ชัดเจนหรือไม่มีการกำหนดบทบาทหรือรับรู้บทบาท ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและทำงานความสัมพันธ์

6. ความขัดแย้งระหว่างองค์การนั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างองค์การที่ต้องใช้ทรัพยากรร่วมกันหรือให้บริการกับลูกค้ากลุ่มเดียวกัน มีการแข่งขัน หรือสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ กัน หากระดับของการขัดแย้งสูงจะมีผลต่อความพยายามขององค์การที่จะเข้าควบคุมแหล่งทรัพยากร การรักษาสมดุลของส่วนแบ่งตลาด การพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและอาจจะมีการติดต่อเจรจากับองค์การนั้น ๆ เพื่อแก้ไขความขัดแย้ง นอกจากนี้ความขัดแย้งนั้นยังสามารถแบ่งออกเป็นความขัดแย้งบุคคลด้านอารมณ์และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากด้านเนื้อหาสาระ (Fisher, 1969, p. 230) ตลอดจน Luthans (1981) ยังได้แบ่งประเภทของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในองค์การรูปแบบดั้งเดิมโดยความขัดแย้งนั้นเกิดจากเรื่องโครงสร้างขององค์การออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. ความขัดแย้งตามสายบังคับบัญชาโดยเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ในหลายระดับ

2. ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการหน้าที่ ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานย่อยหรือกลุ่มผู้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ

3. ความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานหลักกับหน่วยงานย่อย

4. ความขัดแย้งระหว่างองค์การตามแบบกับองค์การนอกแบบ

อีกทั้งความขัดแย้งในประเภทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในสังคมและองค์การนั้นอาจจะเป็นความขัดแย้งที่เป็นความขัดแย้งในจากประเด็นต่อนี้

1. ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data conflict) นั้นเป็นปัญหาพื้นฐานของความขัดแย้งซึ่งอาจเกิดจากข้อมูลที่ไม่ตรงกัน เข้าใจผิดในข้อมูล ขาดข้อมูล ขาดการสื่อสารหรือสื่อสารไม่ถูกต้อง ไม่ชัดเจน รวมถึงการสับสนเรื่องหน้าที่และมุมมองต่างกันในเรื่องของข้อมูล

2. ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Interest conflict) ได้แก่ ขัดแย้งด้านความต้องการในการครอบครองวัตถุ สิ่งของต่าง ๆ ทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงอำนาจและหน้าที่

3. ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relationship conflict) ได้แก่ บุคลิกภาพและพฤติกรรมหรือวิธีการทำงาน วิธีการตัดสินใจที่ต่างกัน รวมถึงพฤติกรรมด้านลบที่เกิดขึ้นซ้ำซากในอดีต อารมณ์ที่รุนแรง ความเข้าใจผิด การสื่อสารที่บกพร่อง

4. ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural conflict) ที่ระเบียบกฎเกณฑ์ไม่เป็นธรรมทำให้การใช้อำนาจ การกระจายอำนาจไม่เหมาะสมทั้งในแง่ระบบและระยะเวลา

5. ความขัดแย้งด้านคุณค่าหรือค่านิยม (Value conflict) ความเชื่อที่ต่างกันทั้งทางศาสนา ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งอาจเกิดจากภูมิหลังต่างกัน พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ต่างกันและเกณฑ์ประเมินความสำคัญที่ต่างกัน (Moor, 1996)

สำหรับประเภทของความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นในสังคมนั้นสามารถแบ่งได้ 3 ระดับ คือระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์การ ทั้งนี้เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นมาก็จะก่อให้เกิดความขัดแย้งด้วยกัน 4 ประเภทประกอบด้วย ความขัดแย้งภายในตัวบุคคล, ความขัดแย้งระหว่างบุคคล, ความขัดแย้งภายในกลุ่ม, ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ซึ่งอาจจะเกิดจากทางสภาวะด้านอารมณ์หรือเกิดจากประเด็นของรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ในส่วนของความขัดแย้งในองค์การและความขัดแย้งระหว่างองค์การนั้นอาจจะเกิดมาจากระบบการบังคับบัญชา ภาระหน้าที่ ระบบการควบคุมในองค์การ ตลอดจนรูปแบบขององค์การ สืบเนื่องมาจากการมีมุมมองที่ไม่สอดคล้องหรือไม่เห็นพ้องกันในเรื่องของข้อมูล คุณค่าและค่านิยม มิติของความสัมพันธ์ โครงสร้างและอำนาจ และผลประโยชน์หรือทรัพยากร

สำหรับความขัดแย้งทางด้านที่ดินหรือความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น นำไปสู่การเกิดปัญหาใน 3 ระดับ คือความขัดแย้งทางด้านที่ดินหรือความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติในระดับบุคคล ความขัดแย้งทางด้านที่ดินหรือความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติในระดับกลุ่มและความขัดแย้งทางด้านที่ดินหรือความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติในระดับองค์การ ซึ่งนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งทางด้านที่ดินหรือความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ 6 ประเภทคือ ความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติในระดับบุคคลที่นำมาสู่การเกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล เมื่อมีการร่วมกลุ่มขึ้นนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติในระดับกลุ่มและระหว่างกลุ่มขึ้นมา และเมื่อจัดตั้งเป็นองค์การว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ก็ก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติของระดับองค์การและระหว่างองค์การขึ้นอันเนื่องมาจากความต้องการในที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติที่ก่อให้การแย่งชิงและมีมุมมองในการการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ตลอดจนมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับข้อมูล คุณค่าและค่านิยม โครงสร้างและอำนาจ จนนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้น ทั้งนี้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นจะมีกระบวนของความขัดแย้งในลักษณะต่างๆขึ้นอยู่กับสาเหตุและประเภทของความขัดแย้ง ในขณะเดียวกันนั้นกระบวนของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแม้มีสาเหตุและความเป็นมาของความขัดแย้งที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามกระบวนการของความขัดแย้งก็มีลักษณะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกันในส่วนของเป้าหมายของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

กระบวนการของความขัดแย้ง

เมื่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นสามารถแบ่งออกเป็นความขัดแย้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์การซึ่งเกิดจากความแตกต่างระหว่างความต้องการ เป้าหมาย โดยความขัดแย้งนั้นจะมีกระบวนการของความขัดแย้งจะเริ่มต้นจากสถานการณ์ของความขัดแย้งที่มีองค์ประกอบเริ่มต้นจากบุคคล พฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดความขัดแย้งซึ่งอาจจะหมายถึงสภาวะความตึงเครียดหรือสภาวะของการแข่งขัน จึงก่อให้เกิดเป็นกระบวนของความขัดแย้งขึ้นมา Filley (1975, p. 4) มองว่ากระบวนการของความขัดแย้งนั้นสามารถแบ่ง 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. สภาพก่อนเกิดความขัดแย้งนั้นเป็นลักษณะของสภาพการณ์ที่อาจปราศจากความขัดแย้งแต่จะนำไปสู่การขัดแย้ง

2. ความขัดแย้งที่สามารถรับรู้ได้นั้นเป็นการรับรู้จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นของฝ่ายต่าง ๆ ว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น

3. ความขัดแย้งที่สามารถรู้สึกได้นั้นถือเป็นความรู้สึกของบุคคลว่าเกิดความขัดแย้งโดยอาจมีความรู้สึกว่าถูกคุกคาม ถูกเกลียดชัง กลัวหรือไม่ไว้วางใจ

4. พฤติกรรมที่ปรากฏชัดนั้นเป็นการแสดงออกของบุคคลเมื่อรับรู้หรือรู้สึกว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น อาจแสดงความก้าวร้าว การแข่งขัน การโต้เถียงหรือการแก้ปัญหา

5. การแก้ปัญหาหรือระงับความขัดแย้ง เป็นการทำให้ความขัดแย้งสิ้นสุดลงอาจโดยให้ทุกฝ่ายตกลงกันหรือให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดชนะไป

6. ผลจากการแก้ปัญหา เป็นผลที่เกิดขึ้นตามมาภายหลังจากการแก้ปัญหาความขัดแย้งแล้ว

ประเภทของความขัดแย้ง

สำหรับกระบวนการของความขัดแย้งตามแนวคิดของ Filley (1975, p. 4) เป็นการอธิบายให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งและการนำไปสู่จุดสิ้นสุดของความขัดแย้ง โดยการเกิดความขัดแย้งนั้นมีจุดเริ่มต้นจากสภาพก่อนเกิดความขัดแย้งซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมก่อนที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้ง หากเมื่อสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเกิดความขัดแย้งขึ้นมาก ก็จะสามารถรับรู้และรู้สึกได้ถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะของความขัดแย้งที่สามารถรับรู้และความขัดแย้งที่สามารถรู้สึกได้ จนในที่สุดก็แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ปรากฏชัดที่แสดงออกต่อความขัดแย้ง เมื่อความขัดแย้งก่อให้เกิดผลกระทบในมิติต่าง ๆ ก็จะนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือระงับความขัดแย้งด้วยแนวทางและกระบวนการต่าง ๆ ในที่สุดก็จะนำไปสู่การผลจากการแก้ปัญหาความขัดแย้งแล้วย้อนไปถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นปกติหากสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้

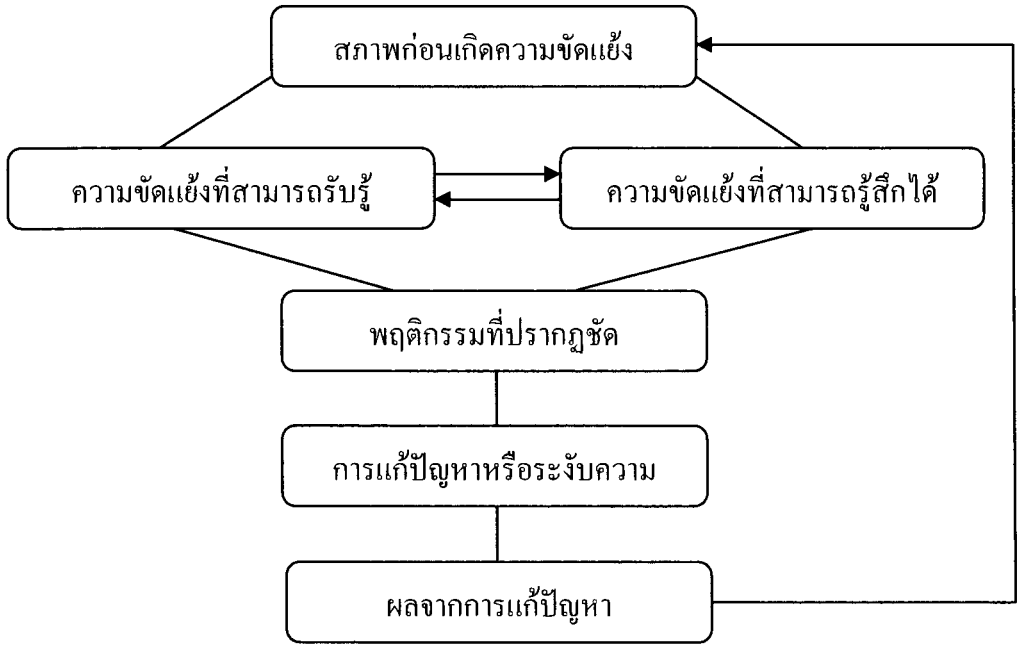

ภาพที่ 5 กระบวนการของความขัดแย้งของ Filley (1975, p.8)

กระบวนการของความขัดแย้งนั้นถือได้ว่าเป็นการแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวและความเป็นไปของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในแต่ละบริบท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษากระบวนการของความขัดแย้งของ Pondy (1967) ที่ได้สรุปว่ากระบวนการของความขัดแย้งนั้นประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. การแอบแฝงของความขัดแย้ง
2. ความขัดแย้งประเภทที่สามารถมองเห็นได้
3. ความขัดแย้งที่สามารถรู้สึกได้
4. ความขัดแย้งที่เปิดเผย
5. สภาพภายหลังจากการเกิดความขัดแย้ง

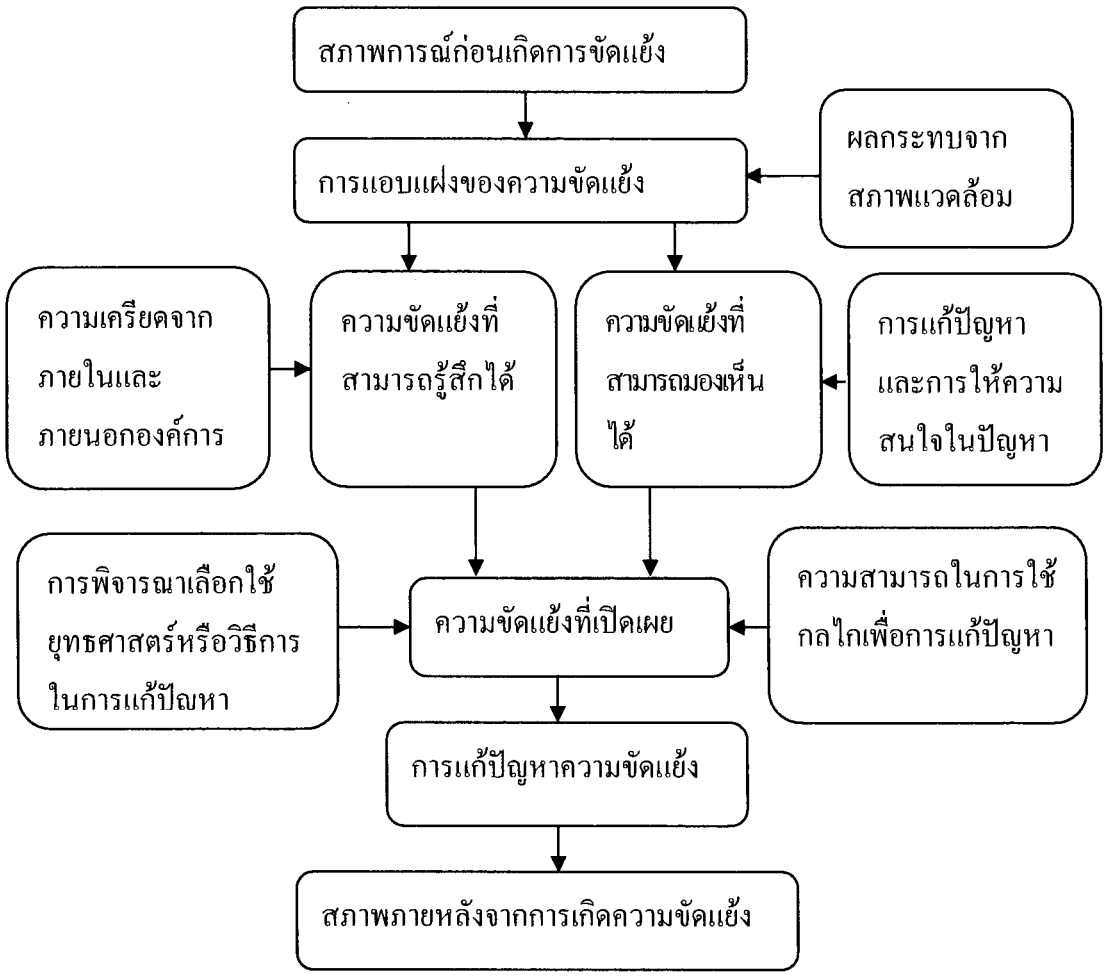

ภาพที่ 6 กระบวนการของความขัดแย้งของ Pondy (1967, p. 301)

สำหรับกระบวนการของความขัดแย้งตามแนวคิดของ Pondy (1967, p. 301) นั้นเป็นการอธิบายให้เห็นถึงประเด็นและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความขัดแย้ง ซึ่งจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Alan Filley ที่มองว่าความขัดแย้งนั้นมักจะอยู่ในสภาพการณ์ก่อนเกิดการขัดแย้ง แต่ในสภาพการณ์ก่อนเกิดการขัดแย้งนั้นก่อให้เกิดความขัดแย้งที่แอบแฝงอยู่หรือการแอบแฝงของความขัดแย้ง หากเมื่อใดได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมความเครียดจากภายในและภายนอกองค์การ ตลอดจนสภาวการณ์ที่นำไปสู่ความตึงเครียดในลักษณะต่าง ๆ ก็จะนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งที่สามารถรู้สึกได้และความขัดแย้งที่สามารถมองเห็นได้ ความขัดแย้งที่มีก็เกิดการเปิดเผยขึ้นมา หากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็ยังคงอยู่และส่งผลกระทบตามมา

แต่หากมีการให้ความสนใจและความสำคัญก็จะก่อให้เกิดการกำหนดแนวทางและการดำเนินงานด้วยการยุทธศาสตร์หรือวิธีการในการแก้ปัญหาของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและเกิดการการพิจารณาเลือกใช้ยุทธศาสตร์หรือวิธีการในการแก้ปัญหา ประกอบการความสามารถในการใช้กลไกเพื่อการแก้ปัญหาเพื่อการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ทั้งนี้หากสามารถแก้ไขปัญหาได้ในระดับใดก็ตามก็นำไปสู่สภาพภายหลังจากการเกิดความขัดแย้ง

ทางด้าน Robbin (1983) นั้น ได้แบ่งกระบวนการของความขัดแย้งออกเป็น 4 ระยะ ประกอบไปด้วยระยะที่ 1 ศักยภาพที่ตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกัน ระยะที่ 2 การรับรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคล ระยะที่ 3 พฤติกรรมที่แสดงออก และระยะที่ 4 ผลของความขัดแย้ง

1. ระยะที่ 1 นั้นคือศักยภาพที่ตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกันซึ่งเป็นช่วงที่ความขัดแย้งเริ่มฟักตัวและก่อตัวขึ้นและนำไปสู่ระยะที่ 2

2. ระยะที่ 2 จะเป็นระยะของการรับรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคลซึ่งเป็นช่วงที่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมและมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมของบุคคลเมื่อได้รับรู้ถึงข้อขัดแย้งต่าง ๆ

3. ระยะที่ 3 นั้น เป็นระยะที่เริ่มแสดงพฤติกรรมถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นออกมาค่อนข้างจะชัดเจน

4. ระยะที่ 4 ที่เกิดความขัดแย้งขึ้นมาและความขัดแย้งนั้นจะส่งผลกระทบในด้านต่างๆ ทำให้เข้าใจและทราบถึงผลของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

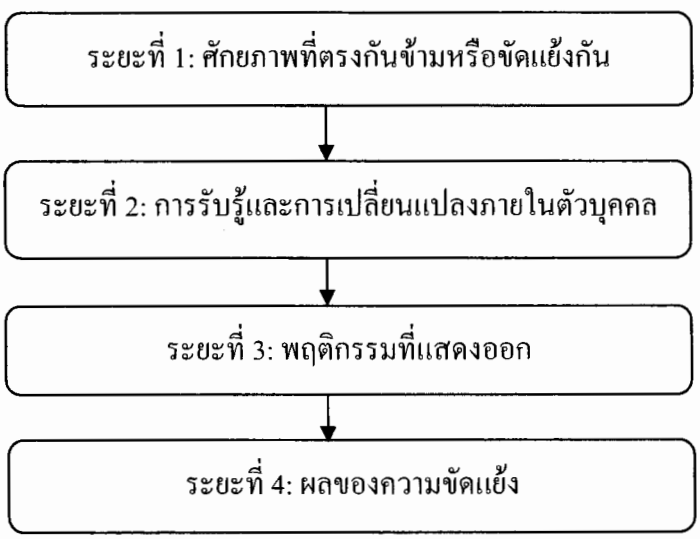

ภาพที่ 7 ระยะในกระบวนการของความขัดแย้งของ Robbin (1983)

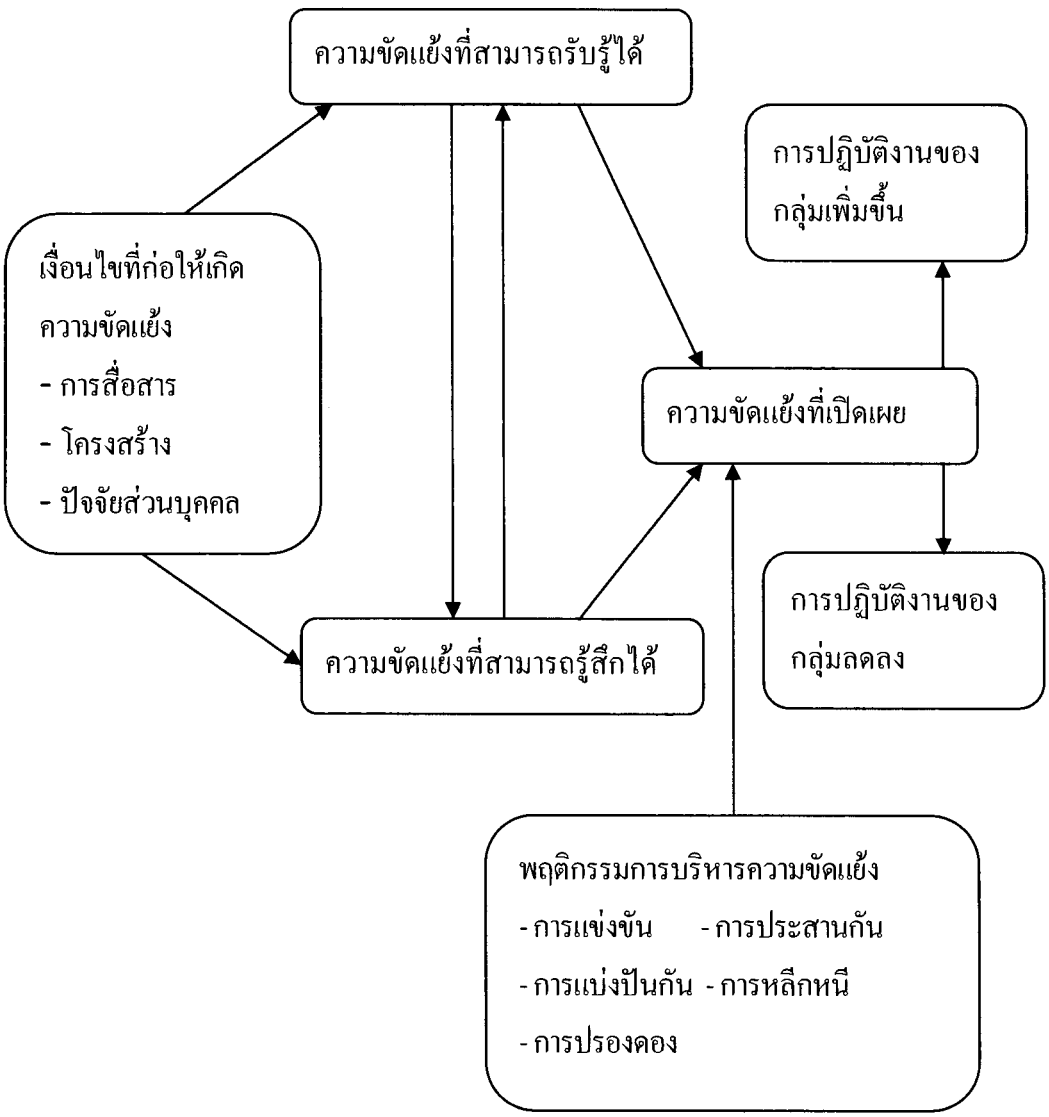

ภาพที่ 8 กระบวนการของความขัดแย้งของ Robbin (1983)

สำหรับกระบวนการของความขัดแย้งตามแนวคิดของ Robbin (1983) นอกจากที่ได้แบ่งออกเป็นระยะที่ประกอบด้วยระยะของศักยภาพที่ตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกัน ระยะการรับรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคล ระยะพฤติกรรมที่แสดงออก และระยะผลของความขัดแย้ง Robbin (1983) ยังได้อธิบายถึงกระบวนการความขัดแย้งที่เกิดจากเงื่อนไขที่สามารถก่อให้เกิดความขัดแย้งโดยเกิดจากเรื่องของการสื่อสาร โครงสร้างการบริหารการทำงานและปัจจัยส่วนบุคคลในด้านต่าง ๆ ที่นำไปสู่การเกิดความขัดแย้งโดยเป็นความขัดแย้งที่สามารถรู้สึกได้และความขัดแย้งที่สามารถรับรู้ได้ ซึ่งนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งที่เปิดเผยและส่งผลให้มีการปฏิบัติงานของกลุ่มทั้งการปฏิบัติงานของกลุ่ม

เพิ่มขึ้นและลดลง ตลอดจนนำมาสู่การกำหนดถึงการพฤติกรรมในการบริหารความขัดแย้งในรูปแบบของการแข่งขันกัน การประสานกัน การแบ่งปันกัน การหลีกหนี และการปรองดอง สอดคล้องกันแนวคิดของ Thomas (1967) ที่แบ่งกระบวนการของความขัดแย้งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือเกิดการคับข้องใจ การสร้างความคิดต่าง ๆ ของตนเองขึ้นมา พฤติกรรมที่แสดงออกและผลของพฤติกรรมนั้น ๆ

ทั้งนี้สามารถกล่าวได้ว่ากระบวนการของความขัดแย้งนั้น เกิดขึ้นมาจากสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปหรือสถานการณ์ที่เป็นปกติ แต่เมื่อเกิดผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่เกิดจากปัจจัยในด้านต่างๆก็นำมาสู่การเกิดความขัดแย้งทั้งในลักษณะของความขัดแย้งที่แอบแฝง ความขัดแย้งที่สามารถรับรู้และสามารถที่จะสัมผัสกับความขัดแย้งได้ และในที่สุดความขัดแย้งเหล่านั้นก็เกิดขึ้นและเปิดเผยขึ้นมาจากพฤติกรรมและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไขความขัดแย้งนั้นก็ยังคงอยู่ แต่หากให้ความสำคัญและแก้ไข ความขัดแย้งก็จะสามารถแก้ไขได้ แต่จะแก้ไขได้ให้หมดไปหรือไม่ได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับแนวทาง วิธีการและกลไกในการแก้ไขปัญหา และสุดท้ายก็สามารถที่จะทราบผลของการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและก็จะนำไปสู่สภาวการณ์ปกติก่อนที่จะมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ที่มองว่าความขัดแย้งนั้นมักจะอยู่ในสภาพการณ์ก่อนเกิดการขัดแย้ง

สำหรับกระบวนความขัดแย้งที่เกี่ยวกับความขัดแย้งด้านที่ดินและทรัพยากรธรรมชาตินั้น ก็เป็นไปตามกระบวนของความขัดแย้งที่มีจุดเริ่มต้นจากสภาพการณ์ก่อนเกิดการขัดแย้งนั้นที่นำไปสู่การเกิดความขัดแย้งเมื่อหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการที่ดิน จนก่อให้เกิดความขัดแย้งที่แอบแฝงอยู่หรือการแอบแฝงของความขัดแย้งานที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ จากความตึงเครียดในลักษณะต่างๆของการบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชน ก็จะนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งขึ้นเมื่อภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้นเรียกร้องและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินและได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อภาครัฐมุ่งดำเนนการตามกฎหมายไม่ให้ความสำคัญกับข้อเรียกร้องและแนวทางของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน จึงนำมาสู่การแก้ไขปัญหาของภาครัฐด้วยแนวทางและวิธีการต่าง ๆ แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เนื่องด้วยกระบวนการในการแก้ไขปัญหาของภาครัฐนั้นไม่สอดคล้องกับบริบทที่แท้จริงในพื้นที่ อีกทั้งไม่ตรงกับความต้องการและเป็นที่พึงพอใจและขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งด้านที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ

การจัดการกับความขัดแย้ง

เมื่อความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดแนวทางและวิธีการเพื่อขจัดความขัดแย้งและบรรเทาให้สภาวการณ์ของความขัดแย้งลดน้อยลงไป นำไปสู่การเป็นสภาวการณ์ปกติที่ไม่มีความขัดแย้ง เพื่อให้เป็นสังคมที่มีแต่ความสุขและสันติสุขร่วมกัน การจัดการความขัดแย้งจึงเป็นประเด็น

ที่นักวิชาการและผู้บริหารให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อที่จะขจัดและป้องกันไม่ให้มีสภาวการณ์ของการขัดแย้งขึ้นทั้งในระดับบุคคล กลุ่มคนและระดับองค์การ

Anderson (1988, p. 266) มองว่าการจัดการความขัดแย้งนั้นจะต้องดำเนินการเป็นกระบวนการของการจัดการความขัดแย้ง โดยจะต้องเริ่มต้นจากการวินิจฉัยความขัดแย้ง การนิยามปัญหาความขัดแย้ง การพิจารณาผลที่ตามมาของความขัดแย้ง กำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการกับความขัดแย้ง ซึ่งกระบวนการของการจัดการความขัดแย้งของ Anderson (1988, p. 266) ประกอบไปด้วย

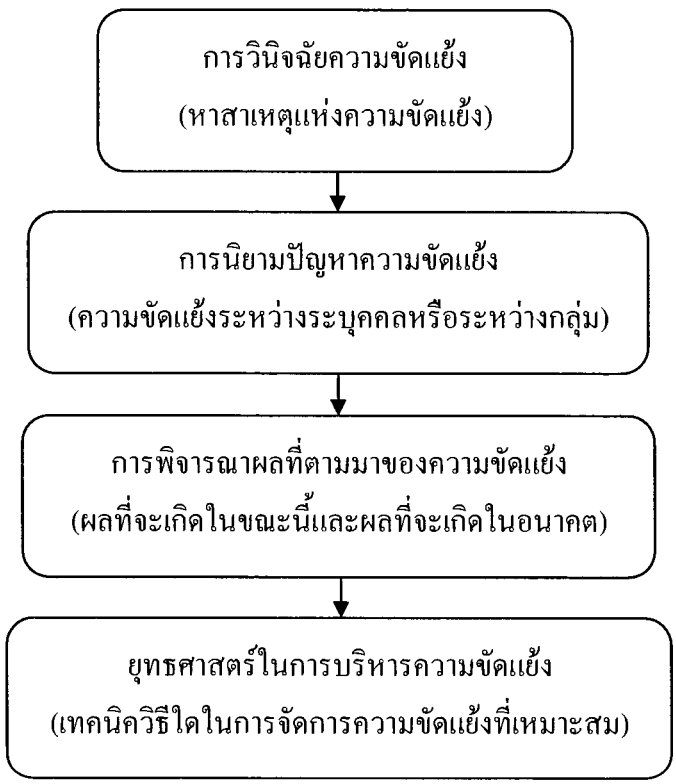

ภาพที่ 9 กระบวนการของการจัดการความขัดแย้งของ Anderson (1988, p. 266)

กระบวนการของการจัดการความขัดแย้งของ Anderson (1988, p. 266) นั้นได้เริ่มต้นจากการวินิจฉัยความขัดแย้งซึ่งเป็นการพิจารณาสาเหตุแห่งความขัดแย้งว่าเกิดมาจากปัจจัยอะไรบ้างและนำไปสู่การให้คำนิยามของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ตลอดจนเป็นการพิจารณาว่าธรรมชาติของความขัดแย้งว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่ม นำไปสู่การดำเนินการพิจารณาผลที่ตามมาของความขัดแย้ง ซึ่งเป็นการพิจารณาว่าผลของความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี ผลที่จะเกิดใน

ขณะนี้เป็นอย่างไรและผลที่จะเกิดในอนาคตเป็นอย่างไร ถ้าหากเป็นผลดีก็จะไม่ต้องดำเนินการแก้ไข โดยเร็วแต่หากเป็นความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบอย่างมากจะต้องเร่งรีบในการดำเนินการแก้ไขด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการความขัดแย้งซึ่งเป็นการพิจารณาว่าจะใช้เทคนิควิธีใดในการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมกับปัญหาและสถานการณ์

ในส่วนของ Rahim (1985, p. 82) มองว่าในการแก้ปัญหาความขัดแย้งหมายถึงการลดหรือการขจัดความขัดแย้ง แต่การจัดการความขัดแย้งไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเป็นการลดปริมาณของความขัดแย้ง การแก้ปัญหาความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความขัดแย้ง ความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ง่ายแต่มักจะแก้ไขได้ยาก เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์การจะต้องเข้าใจวิเคราะห์ ตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดความขัดแย้งจาก 3 ประการ อันได้แก่ 1) กระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งที่สร้างสรรค์และมีประโยชน์เกิดขึ้นในหน่วยงานหรือองค์การในเมื่อความขัดแย้งมีในระดับค่อนข้างต่ำ 2) ลดระดับของความขัดแย้งหรือระงับความขัดแย้งในเมื่อความขัดแย้งมีในระดับสูงเกินไปจนกระทั่งเป็นผลเสียแก่หน่วยงานหรือองค์การ และ3) การแก้ปัญหาความขัดแย้ง

Thomas (1976) มองว่าการจัดการความขัดแย้งนั้นไม่สามารถจำเพาะเจาะจงวิธีการที่ดีที่สุดได้ เพราะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไร แนวทางในการจัดการความขัดแย้งจึงควรตั้งอยู่บนแกน 2 มิติ ประกอบด้วยมิติการรักษาผลประโยชน์และมิติของการร่วมมือกัน ที่ประกอบด้วย 5 วิธีการ ได้แก่ การหลีกเลี่ยง การยอมรับ การประนีประนอม การเอาชนะและการร่วมมือ

1. การเอาชนะ คือเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น ก็ดำเนินการแก้ไขความขัดแย้งนั้นด้วยวิธีการเอาชนะ โดยมุ่งเน้นชัยชนะเป็นสำคัญ เพื่อที่จะทำให้คู่กรณียอมแพ้หรือพ่ายแพ้ไป ในการแก้ไขความขัดแย้งในแนวทางนี้จะทำให้เกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “ชนะ-แพ้”

2. การยอมรับนั้นจะเป็นพฤติกรรมที่เน้นการเอาใจ อยากเป็นที่ยอมรับและได้รับความรัก มุ่งสร้างความพอใจให้แก่คู่กรณี โดยจะยอมเป็นผู้เสียสละ แนวทางการแก้ไขความขัดแย้งแบบนี้เกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “แพ้-ชนะ”

3. การหลีกเลี่ยง ถือเป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งในลักษณะไม่สู้ปัญหา ไม่ร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ไม่สนใจความต้องการ แต่จะพยายามวางตัวอยู่เหนือความขัดแย้ง แนวทางแก้ไขความขัดแย้งแบบนี้มักเกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “แพ้-แพ้ ” เป็นส่วนใหญ่

4. การร่วมมือถือ เป็นพฤติกรรมของคนที่มุ่งจัดการความขัดแย้ง โดยต้องการให้เกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย เป็นความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่ายซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในแบบนี้ เรียกได้ว่าเป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่ “ Win-Win ” ทั้งสองฝ่ายแนวทางการแก้ไขแบบนี้จึงเกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “ ชนะ-ชนะ ”

5. การประนีประนอม เป็นความพยายามที่จะให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้รับความพอใจบ้าง และต้องยอมเสียสละบ้าง แนวทางการแก้ไขความขัดแย้งแบบนี้จึงเกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “แพ้-แพ้” หรือ “ชนะ-แพ้”

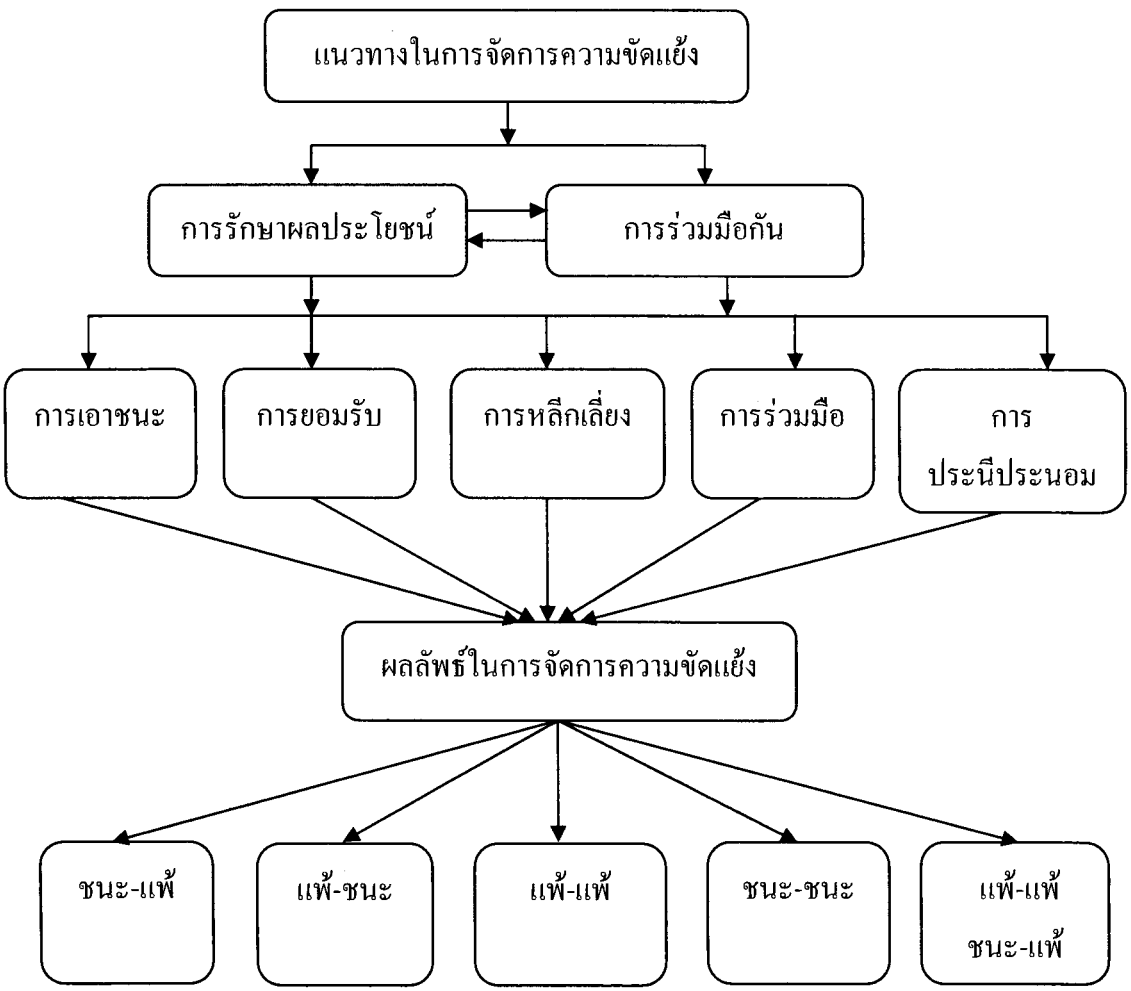

ภาพที่ 10 แนวทางในการจัดการความขัดแย้งของ Thomas (1976)

นอกจากนี้แล้วการจัดการกับความขัดแย้งจะนำไปสู่การได้ผลลัพธ์ของการจัดการความขัดแย้งที่เป็นแบบชนะ-ชนะ ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้รับผลตามที่ต้องการและถือเป็นลักษณะของการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ในส่วนรูปแบบชนะ-แพ้ คือการให้เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับผลประโยชน์และสุดท้ายรูปแบบแพ้-แพ้ คือเป็นวิธีการที่ให้ทั้งสองฝ่ายไม่ได้รับผลและบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ (Filley, 1975) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Caplow (1976) ที่มองว่าแนวทางในการจัดการความขัดแย้งนั้นจะต้องให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชนะ จะต้องมีการตั้งกรรมการเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนองค์การเสียใหม่เพื่อไม่ให้มีความขัดแย้งขึ้นอีกและต้องมีการประนีประนอมต่อการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้กับทุก ๆ ฝ่าย

ในการจัดการความขัดแย้งนั้นถือเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้หมดไปหรือบรรเทาให้ความขัดแย้งนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งต่าง ๆ ในแง่ลบ อีกทั้งการจัดการความขัดแย้งไม่มีแนวทางหรือวิธีการใดที่ดีที่สุดเพียงแต่จะต้องเลือกแนวทางในการจัดการความขัดแย้งให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ โดยเริ่มจากเริ่มต้นจากการศึกษาสาเหตุและต้นตอของการเกิดความขัดแย้ง การให้คุณค่าและให้ความสำคัญกับปัญหาความขัดแย้งเพื่อนำไปสู่การพิจารณาผลที่ตามมาของความขัดแย้งที่อาจจะส่งผลกระทบทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้ และก็ดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์และวิธีการเพื่อการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น สำหรับวิธีการจัดการความขัดแย้งนั้นก็จะเป็นลักษณะของการหลีกเลี่ยง การยอมรับ การประนีประนอม การเอาชนะและการร่วมมือ ที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ของการจัดการความขัดแย้งใน 4 รูปแบบคือ รูปแบบของการชนะ-แพ้, แพ้-ชนะ, แพ้-แพ้ และชนะ-ชนะ

จัดการความขัดแย้งด้านที่ดินและความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาตินั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นจากการศึกษาถึงข้อเท็จจริงของปัญหาว่าเกิดมาจากสาเหตุและปัจจัยในด้านใดบ้าง เพื่อที่จะนำไปสู่การดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบจากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ด้วยการร่วมกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติในลักษณะของการร่วมมือกันของภาคส่วนต่าง ๆเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินและความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้โดยผลลัพธ์ของการจัดการความขัดแย้งนั้นเกิดความสมดุลทั้งสองฝ่ายและต่างฝ่ายต่างได้รับผลและบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการในรูปแบบของชนะ-ชนะ และเป็นการการเกิดความขัดแย้งด้านที่ดินและความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ระหว่างกลุ่มทุนกับภาครัฐและภาคประชาชนและระหว่างภาคประชาชนด้วยกันการ

สำหรับความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นการเชื่อมโยงและบูรณาการเพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของสภาพและลักษณะของความขัดแย้งในแต่ละช่วงเวลา สาเหตุของความขัดแย้ง ประเภทและกระบวนการของความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ซึ่งเป็นผลจากการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินตลอดนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ดินของทั้งภาคประชาชน ภาครัฐและองค์กรชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐ

จากปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆมักจะเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ระหว่างกลุ่มทุนกับภาครัฐและภาคประชาชน และระหว่างภาคประชาชนด้วยกันนั้น ส่วนหนึ่งนั้นเกิดมาจากผลการดำเนินงานและการเข้ามาบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐ อีกทั้งการดำเนินการเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐมักจะเป็นการกำหนดกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับ ตลอดจนนโยบายในรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางและวิธีการในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในการบังคับใช้เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยรวมของประเทศ จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐนั้นพบว่าในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐมีจุดมุ่งหมายเพื่อการดำรงและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติของชาติ ตลอดจนเป็นการแก้ไขปัญหาและจัดระบบของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ตลอดจนกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พุทธศักราช 2555-2559) กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้และนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ตามความในมาตราที่ 6 ได้ระบุไว้ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ สำหรับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ นั้น รัฐธรรมนูญได้มีหลักการในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติจากส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

ตามความในมาตราที่ 78(3) กล่าวไว้ว่ากระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

อีกทั้งในมาตราที่ 85 กำหนดไว้ว่ารัฐจะต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยการ (1) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินโดยให้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของพื้นที่นั้น ๆ ตามหลักวิชาให้ครอบคลุมทั่วประเทศทั้งผืนดิน ผืนน้ำ

และจัดให้มีผังเมืองรวม ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมดังกล่าวโดยกำหนดมาตรฐานการใช้อย่างยั่งยืนด้วยการให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีผลกระทบต่อนโยบายการใช้ที่ดินนั้นร่วมในการตัดสินใจด้วย (2) ดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น (3) จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนาและดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ต่อการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ (4) จัดระบบการดูแลและการใช้ทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร (5) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ โดยให้ประชาชน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนดังกล่าวด้วย (6) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล (7) ส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และ (8) ควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน

ตลอดจนในมาตราที่ 290 ได้กำหนดไว้ว่าเพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ (1) การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ (2) การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน และ (3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช, 2550)

ในขณะเดียวกันนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้รับรองอำนาจขององค์กรปกครองท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญได้ตามแนวนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน ที่เน้นการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ในมาตราที่ 23(4) และมาตราที่ 67(7) ระบุไว้ว่าภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537, 2537)

ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ระบุไว้ในมาตราที่ 45 โดยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษา

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ (7 ทวิ)29 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดพุทธศักราช 2540, 2540)

ตลอดจนในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542 ในมาตราที่ 16 (24) และมาตราที่ 17 (5) กำหนดไว้ว่าให้เทศบาล เมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542, 2542)

สำหรับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยนั้น แม้จะบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และในขณะเดียวกันก็ได้มีหลักการในการกระจายอำนาจเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติจากส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนนั้น หากมองในเชิงหลักการถือได้ว่ามีความสวยหรูมาก แต่ในทางปฏิบัตินั้นพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม อันเนื่องมาจากประเด็นของความชัดเจนในอำนาจหน้าที่อย่างเบ็ดเสร็จ มีข้อกฎหมายของหน่วยงานราชการอื่น ๆ ซ้ำซ้อนและมีอำนาจในการควบคุมเหนือกว่า ในขณะเดียวกันไม่มีกฎหมายในการรองรับการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนอย่างชัดเจน ตลอดจนประสบกับปัญหาในด้านของงบประมาณและจำนวนบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้ไม่สามารถที่จะดำเนินแก้ไขปัญหาและการบริหารการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนได้

สำหรับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น แม้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนและภาคประชาชนเข้ามาร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาและเสนอแนวทางเพื่อการบริหารจัดการที่ดิน แต่เนื่องด้วยความไม่ชัดเจนของอำนาจที่เบ็ดเสร็จ มีความซ้ำซ้อนเชิงอำนาจของกฎหมายและข้อจำกัดทางด้านองค์ความรู้ กำลังคนและงบประมาณ ตลอดจนความไม่ชัดเจนของระบบการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐและการไม่ยอมรับหลักการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ จึงไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมได้ ส่งผลให้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ยังคงอยู่และยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะดำเนินการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่มีความเหมาะสมและก่อให้เกิดความยั่งยืน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พุทธศักราช 2555-2559)

สำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พุทธศักราช 2555-2559) นั้นให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแล รักษาและใช้ประโยชน์ การปรับกระบวนทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ สร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและเพิ่มบทบาทของไทยในเวทีประชาคมโลกเพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนในสังคมไทย จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1. การอนุรักษ์ ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ป่าและเขตอนุรักษ์ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและการจัดการองค์ความรู้ให้เป็นเครื่องมือในการวางแผนและบริหารจัดการ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการที่ดินและการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เร่งรัดการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน ส่งเสริมให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพจัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างเป็นระบบ รวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ

2. การปรับกระบวนทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศเพื่อเตรียมพร้อมไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศและพฤติกรรมการบริโภคเพื่อเตรียมพร้อมไปสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคคมนาคมและขนส่งเพื่อลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก พัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเน้นการวางผังเมืองที่ผสมผสานวัฒนธรรม สังคมระบบนิเวศเข้าด้วยกัน

3. การยกระดับขีดความสามารถในการรองรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน มุ่งพัฒนาองค์ความรู้และเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อรองรับกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงพัฒนาศักยภาพชุมชนให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4. การเตรียมความพร้อมรองรับกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ด้วยการจัดทำแผนที่และจัดลำดับพื้นที่เสี่ยงภัยทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและจังหวัด ยกระดับการจัดการภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบฐานข้อมูล การสื่อสารโทรคมนาคม ส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านการจัดการภัยพิบัติ พัฒนาระบบงานอาสาสมัครของประเทศอย่างจริงจังและให้มีมาตรฐานตามหลักสากล

สนับสนุนภาคเอกชน สถานประกอบการ โรงเรียนและท้องถิ่นให้มีการเตรียมความพร้อมและจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับภัยพิบัติ

5. การสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มุ่งติดตามและเฝ้าระวังมาตรการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อการค้าและการลงทุน เตรียมมาตรการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากมาตรการทางการค้าและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศศึกษาผลกระทบและกำหนดแผนกลยุทธ์รายสินค้า รวมทั้งมาตรการเยียวยาในสินค้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ผู้ส่งออกทำคาร์บอนฟุตพริ้นต์และสร้างแรงจูงใจให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

6. การเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ เป็นการศึกษารายละเอียดและสร้างความเข้าใจในพันธกรณีติดตามสถานการณ์การเจรจาและท่าทีของประเทศต่าง ๆ พัฒนาบุคลากรภาครัฐเพื่อเสริมสร้างทักษะการเจรจา พัฒนาความร่วมมือในกลุ่มอาเซียนและประเทศคู่ค้าสำคัญ สนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7. การควบคุมและลดมลพิษ มุ่งลดปริมาณมลพิษทางอากาศ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะและน้ำเสียชุมชน พัฒนาระบบการจัดการของเสียอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ และขยะติดเชื้อ ลดความเสี่ยงอันตราย การรั่วไหล การเกิดอุบัติภัยจากสารเคมีและพัฒนาระบบเตือนภัยแจ้งเหตุฉุกเฉิน และระบบการจัดการเมื่อเกิดอุบัติภัยด้านมลพิษ

8. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ มุ่งส่งเสริมสิทธิและพัฒนาศักยภาพชุมชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ปรับนโยบายการลงทุนภาครัฐให้เอื้อต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟู ผลักดันให้มีการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและลดการก่อมลพิษ สร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผล รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้นในความเป็นจริงแล้วนั้นไม่สามารถดำเนินการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้ แต่กลับสร้างความสูญเสียและก่อให้เกิดปัญหาทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในมิติต่าง ๆ มากมาย เพราะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10 ที่ผ่านมานั้นมุ่งเน้นการพัฒนาและการสร้างความ

เจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจที่จะต้องอาศัยฐานของทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก จึงก่อให้เกิดการทำลายล้างและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีเกินควร และไม่ได้มีการกำหนดแนวทางและระบบการบริหารจัดการที่ดี อีกทั้งไม่ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ เมื่อทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลง นำมาสู่การแย่งชิงและเกิดปัญหาความขัดแย้งจากการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติตามมา

แต่อย่างไรก็ตามในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พุทธศักราช 2555-2559) ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแล รักษาและใช้ประโยชน์ ทั้งนี้หากสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามกรอบที่กำหนดไว้ ก็ถือได้ว่าแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความสมดุลและยุติกับปัญหาความขัดแย้งจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติต่างที่เกิดขึ้นได้

สำหรับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง นับได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากการการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการทำลายทรัพยากร ส่งเสริมให้มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่เพื่อทำการเกษตรและอยู่อาศัย เพื่อให้ภาครัฐได้มาซึ่งผลผลิตในการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่จากการส่งเสริมของภาครัฐกลับก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในเรื่องสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ซึ่งส่วนหนึ่งก็เกิดมาจากผลกระทบจากการเข้ามาดำเนินการของภาครัฐและการบริหารทรัพยากรธรรมชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จนก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ทั้งนี้เป็นผลมาจากระบบและกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยนั้นไม่มีประสิทธิภาพและขาดการบูรณาการถึงกระบวนการดำเนินงาน มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างในการบริหารงานและปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงาน ตลอดจนการเข้ามาดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐนั้นไม่ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน จึงนำมาสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน

กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐมุ่งกำหนดออกมาในรูปแบบของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบาย เพื่อบังคับใช้ในลักษณะเดียวกันทั้งประเทศ แต่ในความเป็นจริงนั้น การนำกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบายว่าด้วยการการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐนำมาสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ เกิดการแย่งชิงความเป็นเจ้าของในทรัพยากรธรรมชาติ และก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินตามวิถีเดิมของประชาชน ตลอดจนการเข้ามา

บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐนั้นไม่ให้ความสำคัญกับหลักภูมิปัญญาท้องถิ่นและกลับทำลายล้างภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มี

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องของการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นจะประกอบไปด้วย พระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535

พระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช 2484 ตามนิยามในมาตราที่ 4 ระบุไว้ว่า "ป่า" หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน "ไม้" หมายความว่า ไม้สักและไม้อื่นทุกชนิด ที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา รวมตลอดถึงไม้ไผ่ทุกชนิด ปาล์ม หวาย ตลอดจนราก ปุ่ม ตอ เศษปลายและกิ่งของสิ่งนั้น ๆ ไม่ว่าจะได้ถูกตัดตอนเลื่อยผ่าถากขุดหรือกระทำโดยประการอื่นใด "แปรรูป" หมายความว่าเลื่อยหรือกระทำด้วยประการอื่นใดแก่ไม้ให้เปลี่ยนรูปหรือขนาดไปจากเดิมนอกจากการ ลอกเปลือกหรือตกแต่งอันจำเป็นแก่การชักลาก "ไม้แปรรูป" หมายความว่าไม้ที่ได้แปรรูปแล้วแต่ไม่หมายถึงไม้ที่ได้ทำเป็นเครื่องใช้หรือสิ่งของอื่นหรือประกอบ เข้ากับเครื่องใช้หรือสิ่งของอื่นแล้ว "ทำไม้" หมายความว่าตัดฟันกานโค่นลิดเลื่อยผ่าถากทอนขุดชักลากไม้ในป่าหรือนำไม้ออกจากป่าด้วยประการใด ๆ "ไม้ไหลลอย" หมายความว่า ไม้ต้น ไม้ซุง ไม้ท่อน ไม้เสา ไม้เข็ม ไม้หลัก ไม้เหลี่ยม ไม้กระดาน ซึ่งเป็นไม้หวงห้าม ที่ได้ไหลลอยโดยปราศจากการควบคุม "ของป่า" หมายความว่า บรรดาของที่อยู่ในป่าตามธรรมชาติ คือ ไม้รวมทั้งส่วนต่าง ๆ ของไม้ ถ่าน น้ำมันไม้ ยางไม้ ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ซึ่งเกิดจากไม้ พืชต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ซึ่งเกิดจากพืชนั้น รังนก ครั่ง รวงผึ้ง น้ำผึ้ง มูลค้างคาว และแร่ น้ำมันแร่ "ไม้พื้น" หมายความว่า บรรดาไม้ที่มีลักษณะและคุณภาพเหมาะสม ที่จะใช้เป็นเชื้อเพลิงยิ่งกว่าจะใช้ประโยชน์อย่างอื่น "ชักลาก" หมายความว่า การนำไม้หรือของป่าจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งด้วยกำลังแรงงาน "นำเคลื่อนที่" หมายความว่า ชักลากหรือทำให้ไม้หรือของป่าเคลื่อนจากที่ไปด้วยประการใด ๆ และในมาตราที่ 28 ระบุไว้ว่าในการเพิ่มเติมหรือเพิกถอนของป่าหวงห้ามที่ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้แล้วก็ดีหรือจะกำหนดของป่าอย่างใดให้เป็นของป่าหวงห้ามขึ้นในท้องที่ใด นอกจากท้องที่ที่ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดตามความในมาตราก่อน แล้วนั้นก็ดีให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งพระราชกฤษฎีกาตราขึ้น ให้ใช้บังคับได้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (พระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช 2484, 2484)

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 ตามนิยามในมาตราที่ 4 ระบุไว้ว่าอุทยานแห่งชาติไว้ว่า "อุทยานแห่งชาติ หมายความว่า ที่ดินที่ได้กำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้" ส่วนการกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้นตามมาตราที่ 6 ระบุไว้ว่าเมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติ เป็นที่น่าสนใจให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมเพื่อสงวนไว้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชนก็ให้มีอำนาจกระทำได้โดยประกาศ

พระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า "อุทยานแห่งชาติ" ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น ต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง สำหรับการขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติตามมาตราที่ 7 ในการขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาและในกรณีที่มิใช่เป็นการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติทั้งหมด ให้มีแผนที่แสดงเขตที่เปลี่ยนแปลงไปแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย และมาตราที่ 8 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีหลักเขตและป้ายหรือเครื่องหมายแสดงเขตอุทยานแหงชาติไว้ตามสมควร เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ

ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 มีเหตุผลที่ว่าเพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เช่น พันธุ์ไม้และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่าและภูเขา ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชน (พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504, 2504)

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ตามนิยามในมาตรา 4 ระบุไว้ว่า "ป่าสงวนแห่งชาติ" หมายความว่า ป่าที่ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ สำหรับการกำหนดป่าสงวนแห่งชาติตามมาตราที่ 6 กำหนดไว้ว่าบรรดาป่าที่เป็นป่าสงวนอยู่แล้วตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและสงวนป่าก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดป่าอื่นใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพป่า ไม้ของป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ให้กระทำได้โดยออกกฎกระทรวงซึ่งต้องมีแผนที่แสดงแนวเขตป่าที่กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาตินั้นแนบท้ายกฎกระทรวงด้วยและในมาตราที่ 7 กำหนดเรื่องการเปลี่ยนแปลงเขตหรือการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติไว้ว่า ในการเปลี่ยนแปลงเขตหรือการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติ ป่าใดไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้กระทำได้โดยออกกฎกระทรวงและเฉพาะกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนบางส่วนให้มีแผนที่แสดงแนวเขตที่เปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนนั้นแนบท้ายกฎกระทรวงด้วย และในมาตราที่ 8 กำหนดไว้ว่าให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีหลักเขตและป้ายหรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติไว้ตามสมควรเพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเหตุผลที่ว่า สืบเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายที่จะช่วยเหลือราษฎรที่มีความจำเป็นในการครองชีพสามารถเข้าทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้โดยไม่เดือดร้อนและโดยมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งจึงได้แก้ไขกฎหมายให้ทางราชการมีอำนาจอนุญาตให้บุคคลเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้เป็นคราว ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยกำหนดว่าในระยะสั้นอันเป็นการช่วยเหลือชั่วคราวตามความจำเป็น อนุญาตได้คราวละไม่เกินห้าปี

นอกจากนั้นได้แก้ไขบทบัญญัติอื่น ๆ ที่ยังไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงและสะดวกแก่การปฏิบัติราชการ เช่น อนุญาตให้ทางราชการและองค์การของรัฐใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นการชั่วคราวได้โดยคล่องตัวยิ่งขึ้น (พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507, 2507)

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535 ตามมาตราที่ 33 ซึ่งระบุไว้ว่าเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยความปลอดภัยเพื่อรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า ก็ให้กระทำได้โดย ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า "เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า" ที่ดินที่กำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้น ต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมืองและมาตราที่ 34 ระบุไว้ว่าในการขยายหรือการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้กระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และในกรณีที่มิใช่เป็นการเพิกถอน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทั้งหมดให้มีแผนที่แสดงเขตที่เปลี่ยนแปลงไปแนบท้าย (พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2535, 2535)

สำหรับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเกิดขึ้นมาจากการเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ของภาครัฐตามหลักการของกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ด้วยพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2535 นั้น นำไปสู่การสร้างความทุกข์ยากในการดำเนินตามวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ส่งผลให้ประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่เดิมก่อนที่จะนำกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้มาบังคับใช้ต้องกลับกลายเป็นบุคคลที่อยู่อาศัยและทำกินอย่างผิดกฎหมาย ถูกข่มเหงรังแกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยหลักการของกฎหมาย จากการเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน เนื่องจากมีการประกาศพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ที่ทำกินเดิมบางส่วน จากความทุกข์ยากและผลกระทบที่ได้รับทำให้ประชาชนในพื้นที่จึงได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้ภาครัฐแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของภาครัฐและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการที่ดินต่อภาครัฐ แต่ภาครัฐไม่ให้ความสำคัญและมุ่งบังคับดำเนินการตามกฎหมายจึงก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินและยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเมื่อภาคประชาชนได้รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนและจัดตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อต่อสู้กับอำนาจการบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐและเรียกร้องความเป็นธรรมจากความผิดพลาดของการดำเนินงานของภาครัฐที่เกิดขึ้นจากการประกาศพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2535 ในพื้นที่

นโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

นโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐมุ่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสำหรับนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องของการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นประกอบไปด้วยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้,ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553, นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพุทธศักราช 2540-2559, แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติในวันศุกร์ที่ 12 กันยายน พุทธศักราช 2557

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ นั้นเป็นแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาการทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนที่เกิดจากการประการพื้นที่ป่าสงวน ป่าคุ้มครองของภาครัฐ ซึ่งได้ทับซ้อนที่ทำกินและถิ่นฐานเดิมของประชาชน และแก้ไขปัญหาการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ของประชาชน ในวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบกับมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ โดยมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้นได้กำหนดไว้ 2 ด้าน คือ

1. ด้านการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ จำแนกพื้นที่เป็น 3 ประเภท คือ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย และป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี พื้นที่อื่น ๆ ที่สงวนหรืออนุรักษ์ไว้เพื่อกิจการป่าไม้

2. ด้านการป้องกันพื้นที่ป่าและอื่น ๆ ทั้งนี้มาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี (พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 และเขตอนุรักษ์ป่าชายเลน) ได้กำหนด 1) ให้กรมป่าไม้ดำเนินการสำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจนและขึ้นทะเบียนผู้ครอบครองเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) ให้กรมป่าไม้ดำเนินการตามแผนจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ (มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 16 กันยายน พุทธศักราช 2540)

แนวทางการดำเนินงานที่ประกอบไปด้วย

1. ดำเนินการสำรวจ-ตรวจสอบในขอบเขตพื้นที่ป่าเป้าหมายด้วยการสำรวจ-ตรวจสอบสภาพป่าและการใช้ที่ดินป่าไม้ เพื่อให้ได้จำนวนเนื้อที่รวมทั้งหมดของการใช้ที่ดินป่าไม้และสภาพป่าที่เหลืออยู่ สำรวจการถือครองพื้นที่ป่าไม้ เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าในจำนวนการใช้ที่ดิน ป่าไม้ทั้งหมดนั้น ใคร

เป็นผู้ใช้ ครอบครองใช้ทำอะไร โดยทำการสำรวจพื้นที่ที่ครอบครองและขึ้นทะเบียนบุคคลผู้ครอบครอง รวมถึงการสำรวจลักษณะสภาพพื้นที่และชี้ตำแหน่งที่ตั้งด้วยและสำรวจข้อมูล ข้อเท็จจริง สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่มีในพื้นที่นั้น

2. สรุปผลข้อมูลการสำรวจซึ่งเป็นสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น นำมาพิจารณาประเมินเชิงภาพรวม ชี้ปัญหาและกำหนดสิ่งที่ต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

3. ตรวจสอบสภาพการใช้ที่ดินจากภาพถ่ายทางอากาศที่ถ่ายภาพบริเวณพื้นที่ป่าเป้าหมายไว้เป็นครั้งแรก (ภายหลังจากประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก) และถ่ายทอดขอบเขตอ้างอิงลงในพื้นที่ภูมิประเทศจริง

4. สำรวจและวางแผนกำหนดความเหมาะสมการใช้พื้นที่โดยพิจารณาผลการตรวจสอบร่องรอยการทำประโยชน์ประกอบพยานหลักฐานอื่นในพื้นที่เป้าหมาย พิจารณาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่นั้น ๆ ว่าล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศหรือไม่ โดยผลการพิจารณาเป็นประการใดจะต้องดำเนินการต่อไปดังนี้

4.1 กรณีเป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามระบบนิเวศจะต้องทำการสำรวจหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเคลื่อนย้าย

4.2 กรณีที่รอการเคลื่อนย้ายจะต้องวางแผนกำหนดการใช้ที่ดินเพื่อลด ควบคุมผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติและ หรือสิ่งแวดล้อม

4.3 กรณีที่เป็นพื้นที่อยู่ในเกณฑ์อนุญาตให้มีการใช้ที่ดินในบริเวณเดิมได้จะต้องวางแผนกำหนดมาตรการเช่นเดียวกับข้อที่ 2 ในการตรวจสอบสิทธิ์นั้นตามข้อที่ 2

5. การตรวจพิสูจน์และรับรองสิทธิ์การอยู่อาศัย ทำกินให้ดำเนินการด้วยกระบวนการดังนี้

5.1 กรณีตรวจพิสูจน์แล้วว่าเป็นพื้นที่ที่อยู่มาก่อนการประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้และไม่เป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศจะทำการออกหนังสืออนุญาต สทก. ให้เพื่อการอยู่อาศัย ทำกินต่อไป

5.2 กรณีที่อยู่มาก่อนการประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ แต่เป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ จะต้องกำหนดแผนความช่วยเหลือหรือย้ายไปในพื้นที่ที่เหมาะสมซึ่งหากอยู่ในเขตพื้นที่ป่าไม้ ก็จะต้องมีการออกหนังสืออนุญาตรับรองสิทธิ์ให้เช่นเดียวกัน

5.3 กรณีตรวจสอบพิสูจน์แล้วปรากฏว่าเป็นการอยู่อาศัยภายหลังการประกาศเป็นพื้นที่ป่าจะต้องพิจารณาดำเนินการจัดทำแผนการเคลื่อนย้ายต่อไปและหากยังไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ทันทีจะต้องทำการจัดระเบียบที่อยู่อาศัย ทำกินให้เพียงพอกับการดำรงชีพ

6. ขอบเขตพื้นที่อนุญาต หรือจัดให้อยู่อาศัย ทำกินจะมีการจัดทำขอบเขตให้เป็นที่ทราบอย่างชัดเจนโดยทั่วกัน เพื่อป้องกันการขยายพื้นที่หรือรุกล้ำเข้าไปในเขตอนุรักษ์

7. การใช้ที่ดินในพื้นที่ที่อนุญาตหรือจัดให้ จะกำหนดเงื่อนไขการใช้ที่ดินเพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและ หรือสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการห้ามขยายพื้นที่รุกล้ำเข้าไปในเขตอนุรักษ์

8. พิจารณาจัดทำแผนการปฏิบัติต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนโครงการแล้วแต่กรณี เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร การสนับสนุนด้านสาธารณูปโภคสำหรับการดำเนินการขั้นตอนตรวจพิสูจน์และรับรองสิทธิ์จะดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือกรณีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย (อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) กำหนดในรูปโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภายใต้แผนงานเร่งรัดพิสูจน์สิทธิ์ ในกรณีป่าสงวนแห่งชาติ กำหนดให้ดำเนินการในรูปโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ตามแผนจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 กันยายน พุทธศักราช 2540 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2541)

เมื่อภาครัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ประสบกับความล้มเหลวและต้องหยุดชะงักไป เนื่องจากต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เพิ่มมากขึ้น เพราะประชาชน องค์กรชุมชนไม่ยอมรับและดำเนินการตามหลักการของตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ส่งผลให้การดำเนินงานของภาครัฐต้องชะลอไป แต่ความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดจากการดำเนินงานของภาครัฐยังคงดำเนินต่อไปและก่อให้เกิดความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เมื่อภาคประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการเข้ามาดำเนินการของภาครัฐต้องทนทุกข์อยู่กับความหวาดระแวง และมองว่าภาครัฐนั้นเอารัดเอาเปรียบภาคประชาชน ทั้งนี้แสดงให้เห็นได้อย่างชัดจนว่าการดำเนินงานตามหลักการของตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ประสบกับความล้มเหลว

ท่ามกลางสภาวะทางการเมืองของประเทศที่เปลี่ยนขั้วอำนาจ แต่ความทุกข์ยากของประชาชนยังคงอยู่และยิ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชน รัฐบาลในขณะนั้นจึงได้กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พุทธศักราช 2553 ซึ่งตามข้อที่ 3 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พุทธศักราช 2553 ให้นิยามคำว่า "โฉนดชุมชน" ว่าเป็นหนังสืออนุญาตให้ชุมชนร่วมกันบริหารจัดการการครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเพื่อสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของชุมชน ซึ่งชุมชนมีหน้าที่ต้องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดจนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยกฎหมายและระเบียบนี้ และให้คำนิยามของคำว่า "ชุมชน" คือกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อการจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและมีการวาง

ระบบบริหารจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ

ทั้งนี้หลักเกณฑ์ของโฉนดชุมชนจะมุ่งเน้นส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนร่วมมือกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการร่วมมือของคนทั้งชุมชนและเกิดกติกาและจะต้องถูกกำกับโดยชุมชน อาศัยหลักระบบสิทธิการร่วมกันของชุมชนโดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. เป็นการดำเนินการในพื้นที่ของรัฐที่มีความขัดแย้งการถือสิทธิการครอบครองและที่ดินยังเป็นของรัฐ

2. ต้องเป็นชุมชนที่มีอยู่ก่อนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พุทธศักราช 2553 ใช้บังคับไม่น้อยกว่า 3 ปีหรือเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ก่อนวันที่ 12 มิถุนายน พุทธศักราช 2550

3. ให้สิทธิชุมชนโดยการรับรองสิทธิทำกิน คุ้มครองให้ทำเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย เรียกว่า "โฉนดชุมชนทั้งผืน" และมอบให้ชุมชนเก็บรักษาแต่จะไม่ให้สิทธิกับปัจเจกหรือเฉพาะบุคคล

4. ต้องร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยไม่ให้มีการบุกรุกป่าเพิ่มเติม

5. สามารถดำเนินการเพิกถอนได้ หากดำเนินการผิดระเบียบและเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ที่ดิน

6. รัฐเข้าไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ (สำนักงานโฉนดชุมชน, 2554)

หลักการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ถือว่าเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นมายาวนานอย่างหนึ่งได้ดี แต่ด้วยความต้องการที่ดินในรูปแบบปัจเจกบุคคลส่งผลให้ประชาชนบางส่วนไม่ยอมรับในหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 และไม่ยอมเข้าร่วมดำเนินงานใดๆ ในขณะเดียวกันนั้นประชาชนที่ยอมรับตามหลักการและดำเนินการตามตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ในบางพื้นที่ก็ประสบความสำเร็จในการออกโฉนดชุมชน แต่บางพื้นที่ก็ออกไม่ได้ เนื่องด้วยตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวน ป่าคุ้มครองและต้องหยุดชะงักไปอีกทั้งบางพื้นที่กำลังดำเนินการเพื่อออกโฉนดชุมชน แต่ก็ต้องหยุดชะงักไปด้วยสภาวการณ์เมืองที่เปลี่ยนขั้วอำนาจ สุดท้ายการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ก็ต้องหยุดไปเมื่อขั้วอำนาจทางการเมืองใหม่ไม่ให้ความสำคัญ

ทางด้านสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2540) กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพุทธศักราช 2540-2559 โดยมีนโยบายทรัพยากรธรรมชาติในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ประสานการใช้ประโยชน์และลด

ปัญหาความขัดแย้ง รวมทั้งเร่งรัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมให้เป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

โดยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างเป็นระบบ รวมทั้งเสริมสร้างพลังความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเอกชนและประชาชนให้การสนับสนุนการใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งรองรับสิทธิและหน้าที่การเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนให้สนับสนุนการศึกษา วิจัย และเสริมสร้างโครงข่ายพื้นฐานระบบข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและจิตวิญญาณด้านการอนุรักษ์ ให้แก่ผู้บริหารในหน่วยงานของรัฐ นักการเมืองทุกระดับ ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดการประสานแนวคิดทางด้านการพัฒนาและการอนุรักษ์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

แม้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสร้างความเป็นธรรมในสังคมด้วยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคและเสริมสร้างพลังความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเอกชนและประชาชน โดยได้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้สนับสนุนการศึกษา วิจัย และเสริมสร้างโครงข่ายพื้นฐานระบบข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและจิตวิญญาณด้านการอนุรักษ์ แต่ในทางปฏิบัตินั้นไม่ได้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง ในการการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นกลับก่อให้เกิดการทำลายล้างและสร้างความเหลื่อมล้ำสังคม ตลอดจนภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเอกชนและประชาชนยังคงขาดจิตสำนึกในการรักษ์และหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะเดียวกันนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจก็นำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติแบบทำลายล้าง ไม่ได้ดำเนินการเพื่อให้เกิดการใช้ควบคู่ไปกับการสร้างและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อีกทั้งกฎหมายและนโยบายเพื่อเพื่อประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นกลับไปเอื้อต่อกลุ่มทุน ไม่ได้กระจายอำนาจไปให้กับท้องถิ่นและประชาชนผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรอย่างแท้จริง ส่งผลให้การการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นประสบกับความล้มเหลว

ท่ามกลางสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศที่มีความขัดแย้ง ส่งผลให้การบริหารบ้านเมืองประสบกับความยุ่งยากและวุ่นวายในหลากหลายด้าน ตลอดจนเกิดความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนเพื่อนำบ้านเมืองเข้าสู่สภาวการณ์ปกติจึงได้มีการจัดตั้งรัฐบาลทหารขึ้นมาบริหารประทศ ซึ่งในด้านการ

จัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นรัฐบาลชุดนี้ถือเป็นนโยบายที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งจากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติในวันศุกร์ที่ 12 กันยายน พุทธศักราช 2557 ได้มีนโยบายด้านการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีเหตุผลที่ว่าในปัจจุบันนั้นมีการบุกรุกที่ดินของรัฐและตัดไม้ทำลายป่ามากขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่เคยอุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า พันธุ์พืชและแร่ธาตุถูกทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ทางพาณิชย์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นอันมาก ทั้งปัญหาภาวะมลพิษโดยเฉพาะขยะประเภทต่าง ๆ ก็รุนแรงยิ่งขึ้น

รัฐบาลจึงมีนโยบายจะรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติโดยสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ด้วยการดำเนินการดังนี้ในระยะเฉพาะหน้า

1. เร่งปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าโดยให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ จัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน เร่งรัดกระบวนการพิสูจน์สิทธิการถือครองที่ดินในเขตที่ดินของรัฐโดยนำระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อการบริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและสร้างบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมาย อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าต้นน้ำและพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความสำคัญเชิงนิเวศ กำหนดพื้นที่แนวกันชนและที่ราบเชิงเขาให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์การปลูกป่าเพื่อป้องกันภัยพิบัติและป้องกันการบุกรุกป่า ขยายป่าชุมชนและส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่เอกชนเพื่อลดแรงกดดันในการตัดไม้จากป่าธรรมชาติ รวมทั้งผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศและการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์

2. ส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน คำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว สร้างโอกาสในการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความมั่นคงทางด้านอาหาร สุขอนามัย สนับสนุนวิถีชีวิตของชุมชน และการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งให้การคุ้มครองเพื่อให้เกิดความปลอดภัยทางชีวภาพ

ซึ่งในระยะต่อไปจะดำเนินการในเรื่องการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐโดยยึดแนวพระราชดำริที่ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ พื้นที่ใดที่สงวนหรือกันไว้เป็นพื้นที่ป่าสมบูรณ์ก็ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด พื้นที่ใดสมควรให้ประชาชนใช้ประโยชน์ได้ก็จะผ่อนผันให้ตามความจำเป็นโดยใช้มาตรการทางการบริหารจัดการ มาตรการทางสังคมจิตวิทยาและการปลูกป่าทดแทนเข้าดำเนินการ ทั้งจะให้เชื่อมโยงกับการส่งเสริมการมีอาชีพและรายได้อื่นอันเป็นบ่อเกิดของเศรษฐกิจชุมชนที่ต่อเนื่อง เพื่อให้คนเหล่านั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลัก

เศรษฐกิจพอเพียงโดยที่ดินยังเป็นของรัฐจะจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ จัดทำทะเบียนผู้ถือครองที่ดินในที่ดินของรัฐ ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการที่ดินของรัฐและเอกชนให้มีเอกภาพเพื่อท้าหน้าที่กำหนดนโยบายด้านที่ดินในภาพรวมและปรับปรุงกลไกภาษีเพื่อกระจายการถือครองที่ดิน เร่งรัดการจัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้โดยไม่ต้องเป็นกรรมสิทธิ์ แต่รับรองสิทธิร่วมในการจัดการที่ดินของชุมชน กำหนดรูปแบบที่เหมาะสมของธนาคารที่ดินเพื่อให้เป็นกลไกในการน้าทรัพยากรที่ดินมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทางด้านกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน) และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557) ได้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้, การบุกรุกที่ดินของรับและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่ประกอบไปด้วย

1. ผนึกกำลังป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ด้วยการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าและดำเนินการยึดคืนพื้นที่ป่า ยับยั้งการบุกรุกป่าและแก้ปัญหาป่าบุกรุกคนโดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานหลักร่วมกับหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ปลุกจิตสำนึกรักผืนป่าของแผ่นดินด้วยการกำหนดให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าเป็นวาระแห่งชาติ จัดตั้งองค์กรแนวร่วมภาคประชาชนเพื่อปลุกจิตสำนึกและปลูกจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน

3. ปฏิรูประบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ด้วยการปรับปรุงระบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดำเนินการพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานด้านการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ จัดทำแนวเขตทรัพยากรป่าไม้ทุกประเภทให้เป็นแนวเดียวที่ชัดเจน จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ (Zoning) และปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

4. ฟื้นฟูและดูแลรักษาป่าอย่างยั่งยืนด้วยการจัดระบบการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมกับประชาชน จัดระบบการปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศเพื่อทดแทนความต้องการและลดการบุกรุกตัดไม้ทาลายป่า จัดให้คนอยู่กับป่าพึ่งพากันอย่างมีความสุข เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการฟื้นฟูและดูแลป่าอย่างยั่งยืน และส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้

นโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐนั้น เป็นลักษณะของกรอบแนวทางในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินใน

พื้นที่ป่าไม้,ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553, นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพุทธศักราช 2540-2559, แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติในวันศุกร์ที่ 12 กันยายน พุทธศักราช 2557 ซึ่งล้วนเป็นเพียงแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและบริหารทรัพยากรธรรมชาติ ที่จะนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและเกิดความยั่งยืน อีกทั้งสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติในลักษณะต่างๆที่เกิดขึ้น แต่ด้วยเนื่องนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐขาดความเชื่อโยงกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงส่งผลให้การนำไปใช้และบังคับใช้ในแต่ละพื้นที่ไม่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนประสบความล้มเหลว

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐนั้นมุ่งให้ความสำคัญกับการบังคับใช้ในเชิงของกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับ ตลอดจนนโยบายในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในการดำเนินการจัดทำและกำหนดกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับหรือนโยบายในในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐนั้น มุ่งบังคับใช้ในภาพรวมและเป็นลักษณะเดียวกันทั้งประเทศหรือภายใต้พื้นที่ใดก็ตามที่มีการบังคับใช้ แต่จากการดำเนินการซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการคิดการวิเคราะห์ โดยหน่วยงานและบุคลากรของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ขาดการคำนึงถึงความต้องการของประชาชนและสภาพความเป็นจริงของปัญหาความขัดแย้งและการบริหารทรัพยากรธรรมชาติ

อีกทั้งการนำกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับ ตลอดจนนโยบายในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไปบังคับใช้นั้นขาดความเหมาะสมและความสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ แม้ภาครัฐจะใช้หลักธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยการตรากฎหมายและกำหนดแนวทางในการจัดการ โดยการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการของกฎหมาย แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้นภาคประชาชนนั้นก็ไม่สามารถที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการและกำหนดแนวทางเพื่อการการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับหน่วยงานและบุคลากรภาครัฐได้ อีกทั้งในการดำเนินการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนและองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐนั้น เป็นเพียงหลักการที่สวยหรู แต่ในทางปฏิบัตินั้น ภาครัฐยังไม่ให้ความสำคัญต่อกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนและองค์กรชุมชน เป็นผู้ดำเนินการและมีบทบาทในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหา

เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือหากพูดในอีกแง่มุมก็คือภาครัฐยังห่วงอำนาจของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและไม่จริงใจกับภาคประชาชนอย่างแท้จริง

สำหรับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พุทธศักราช 2555-2559) กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้และนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นเป็นส่วนหนึ่งที่นำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งผู้วิจัยนั้นจะอธิบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชน

การบริหารจัดการทรัพยากรโดยชุมชนนั้นเป็นสิทธิของชุมชนในการกำหนดแนวทางและกติกาต่างๆของชุมชน เพื่อการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนหรือสมาชิกในชุมชน ในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติจะต้องเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจและกำหนดแนวทางเพื่อการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ที่จะก่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และสามารถบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่นำสู่ความยั่งยืนได้ สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้น

สิทธิชุมชนนั้นถือได้ว่าเป็นคำที่ได้ผลิตขึ้นมาใหม่เพื่อต้องการให้เห็นจิตวิญญาณและความมีภูมิปัญญาของชุมชนที่ถูกริดรอนมาเป็นเวลานานในสังคมไทยและมีความต้องการรื้อฟื้นภูมิปัญญาของชุมชน และแสดงให้เห็นถึงกระบวนการของการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นฐานของการให้สมาชิกในชุมชน สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันและมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรอย่างทั่วถึง สามารถดูแลรักษา อนุรักษ์ให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน

เสน่ห์ จามริก (2544) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของสิทธิชุมชนว่า สิทธิชุมชนนั้นเกิดมาจากความคับข้องใจต่อแนวทางการพัฒนาของโลกซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ ในโลก ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งซึ่งได้รับผลกระทบต่อการพัฒนาของโลกและก่อให้เกิดการทำลายเกิดการแย่งชิงทรัพยากรของชุมชน นำความทุกข์ยากมาสู่ชาวบ้านซึ่งตกเป็นเหยื่อของการพัฒนาและการล่มสลายของชุมชนที่เกิดจากแนวปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและมีความเท่าเทียมกันในสังคม โดยสาเหตุมาจากอุดมการณ์

เสรีนิยมตะวันตก กระแสโลกาภิวัตน์เชิงอำนาจ เศรษฐกิจ นโยบาย โครงการพัฒนาเชิงอำนาจนิยม นำมาสู่การเกิดการเคลื่อนไหวและก่อตั้งขบวนการสิทธิชุมชนซึ่งนำเสนอ "ยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นพัฒนา" มาเป็นแนวทางเพื่อยับยั้งแนวพัฒนาของยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ในการเรียกร้องสิทธิชุมชนจะถือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพึ่งตนเอง การกินอยู่แต่พอดี ซึ่งแตกต่างจากยุทธศาสตร์โลกานุวัตรพัฒนา อีกทั้งสิทธิชุมชนนั้นมีความหมายลึกซึ้งทางปรัชญาที่สะท้อนให้เห็นจักรวาลทัศน์ของผู้คนในนานาสังคมที่ได้สั่งสม "วัฒนธรรมสิทธิ" มายาวนานในกระบวนการพัฒนาไปสู่ความเป็นอารยธรรมของสังคมและชุมชนต่าง ๆ ความคิดและปรัชญาเกี่ยวกับ "สิทธิชุมชน" จึงเป็นทั้งระบบศีลธรรมและอุดมการณ์ของสังคมมนุษยชาติ ที่มีความเป็น "สากล" อยู่ในตัวเอง

ตลอดจนสิทธิชุมชนนั้นถือเป็นระบบกรรมสิทธิ์ในฐานะที่เป็นรูปแบบ "สิทธิเชิงซ้อน" ที่แสดงให้เห็นถึงการดำรงอยู่ร่วมกันของสิทธิของหน่วยทางสังคมหลาย ๆ หน่วยบนพื้นที่เดียวกันและทำให้เราต้องละเลิกจากการมองสิทธิเชิงเดี่ยวหรือการจัดการประเภทเดียว สิทธิชุมชนจึงกลับกลายเป็นการเรียกร้องให้เกิดการทำความเข้าใจกับระบบการจัดการร่วมและสิทธิของชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ซึ่งมิได้เป็นเพียงการกล่าวอ้างหลักการที่เลื่อนลอยหากแต่เป็นภาพสะท้อนของความเป็นจริงทางสังคม นอกจากนั้นภายใต้แนวคิดเรื่องสิทธิชุมชน ความเป็นชุมชนยังได้รับการสถาปนาใหม่ให้กลายมาเป็น "หน่วยทางสังคม" ที่มีนัยสำคัญในฐานะเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์หรือเจ้าของทรัพยากร นอกเหนือไปจากกรรมสิทธิ์เอกชนและกรรมสิทธิ์ของรัฐ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2544)

ในขณะที่ยศ สันตสมบัติ (2546) นั้นมองว่าสิทธิชุมชนนั้นเป็นสิทธิในการต่อสู้เพื่อดำรงรักษาศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของชนทุกกลุ่ม สิทธิชุมชนเป็นระบบคิดที่มีเหตุผล ผ่านการตรวจสอบและพิสูจน์ในชีวิตจริงมาเป็นเวลาช้านานในพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และพัฒนาการทางวัฒนธรรม ระบบความเชื่อต่าง ๆ ของชุมชนนั้นถือเป็นระบบคุณค่าและสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์อำนาจ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม ความเชื่อนี้เป็นพื้นฐานของการวางระเบียบข้อบังคับและจารีตประเพณีต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน อุดมการณ์อำนาจในรูปของความเชื่อดังกล่าวมีการ "ผลิตซ้ำ" ผ่านสมาชิกของชุมชนรุ่นแล้วรุ่นเล่า มีการปรับเปลี่ยนและประยุกต์ใหม่ตามสถานการณ์และเงื่อนไขใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป ที่สำคัญมุมมองด้านวัฒนธรรมยังเป็นการให้ความเคารพต่ออัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้เกิดความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งสิทธิชุมชนนั้นเป็นสิทธิของผู้ทรงสิทธิที่ไม่ใช่เอกชนและไม่ใช่สิทธิของรัฐ โดยสิทธิชุมชนเป็นสิทธิรวมหมู่หรือสิทธิส่วนรวมของชุมชน

สำหรับสิทธิชุมชนนั้น แม้จะเป็นแนวคิดใหม่ที่นักวิชาการให้ความสำคัญ เนื่องมาจากการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับโลกที่ได้นำทรัพยากรไปใช้โดยขาดการ

คำนึงถึงชุมชนและก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในหลายมิติ ซึ่งถือเป็นละเมิดสิทธิของชุมชน เมื่อเกิดการละเมิดสิทธิของชุมชนจึงก่อให้เกิดการต่อสู้ทางความคิดเพื่อปกป้องไว้ซึ่งสิทธิของชุมชน แนวคิดของสิทธิชุมชนจึงได้ถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อเป็นสิทธิอันชอบธรรมของชุมชนและใช้เป็นวาทกรรมเพื่อยกระดับความสำคัญของชุมชนในการปกป้องและคุ้มครองทรัพยากรของชุมชนในฐานะของเจ้าของทรัพยากร ทั้งนี้สิทธิชุมชนนั้นถือเป็นแนวทางเพื่อการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชนภายใต้กระบวนการคิด การตัดสินใจบนพื้นฐานขององค์ความรู้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นของชุมชนที่ก่อให้เกิดการใช้และการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ความหมายของสิทธิชุมชน

เมื่อสิทธิของชุมชนนั้นเป็นแนวคิดที่ก่อให้เกิดการกำหนดแนวทางเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชนที่ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนและสร้างความสมดุลของชุมชนต่อการบริหารจัดการทรัพยากร สิทธิของชุมชนจึงเป็นประเด็นและแนวทางที่ถูกหยิบยกขึ้นมาให้ความสำคัญและคำนึงถึงมากยิ่งขึ้น สิทธิชุมชนนั้นถือเป็นกระบวนทัศน์แนวคิดในเรื่องสิทธิชุมชนต่าง ๆ ในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีระบบความคิดว่า ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติเมื่อมีการทาลายทรัพยากรธรรมชาติ มีการรุกล้าภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนมากยิ่งขึ้น ทำให้มีการเคลื่อนไหวของสิทธิชุมชนขึ้นโดยชุมชนได้พัฒนาภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่นให้เข้ากับสภาพสังคมยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย อิทธิพลจากปัจจัยภายนอกส่งผลให้สิทธิชุมชนมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น (ชลธิรา สัตยาวัฒนา, 2546)

ซึ่งสิทธิชุมชนเป็นการรวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนและดำเนินชีวิตร่วมกันภายใต้แบบแผนการปกครองที่แน่นอนบนวิถีชีวิตร่วมกันและเป็นที่รับรู้ร่วมกันของสาธารณะชนในลักษณะที่ได้รับการยอมรับว่ามีตัวตนและมีความสามารถ มีสิทธิในทางใดทางหนึ่ง (กิตติศักดิ์ ปรกติ, 2550) และสิทธิชุมชนมีลักษณะของการมีส่วนร่วมหรือดึงภายนอกเข้ามาร่วมเกี่ยวข้องจัดการ มิได้กีดกันการมีส่วนร่วมจากภายนอกชุมชน แต่ต้องการให้ภายนอกมาร่วมสนับสนุน ถ่วงดุลในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น สาธารณะและรัฐ (กฤษฎา บุญชัย, 2543, หน้า 17-19) ซึ่งมีความสอดคล้องกับบวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542, หน้า 46) ที่มองว่าสิทธิชุมชนนั้นเป็นสิทธิที่ไม่ใช่ของส่วนบุคคลของประชาชนแต่ละคนและไม่ใช่ของรัฐหรือเอกชน แต่เป็นสิทธิของชุมชนที่จะจัดการใช้ประโยชน์และมีหน้าที่บำรุงรักษาเหนือทรัพยากร

ทางด้านจักรกฤษณ์ ควรพจน์ (2541, หน้า 49) มองว่าสิทธิชุมชนนั้นถือสิทธิของกลุ่มบุคคลที่ได้ตั้งถิ่นฐานและสืบทอดวิธีการผลิตและระบบนิเวศน์ วัฒนธรรมของตนมาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ชลธิชา สัตยาวัฒนา (2546) กล่าวเพิ่มอีกว่าสิทธิชุมชนนั้นเป็นกระบวนการที่ชุมชนสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและอำนาจของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานความอยู่รอดของชุมชน คือ ภูมิปัญญาใน

การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและการใช้อำนาจจัดความสัมพันธ์ในการใช้ทรัพยากร ดังกล่าวมีความยั่งยืนและคนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน

ตลอดจนสิทธิชุมชนนั้นเป็นระบบความสัมพันธ์ของชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติที่เชื่อมโยงกันทั้งระบบความคิด ความเชื่อ องค์ความรู้และยังรวมถึงวิถีการปฏิบัติในการใช้ทรัพยากร ที่รวมไปถึงระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือระบบกรรมสิทธิ์ (วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, 2548)

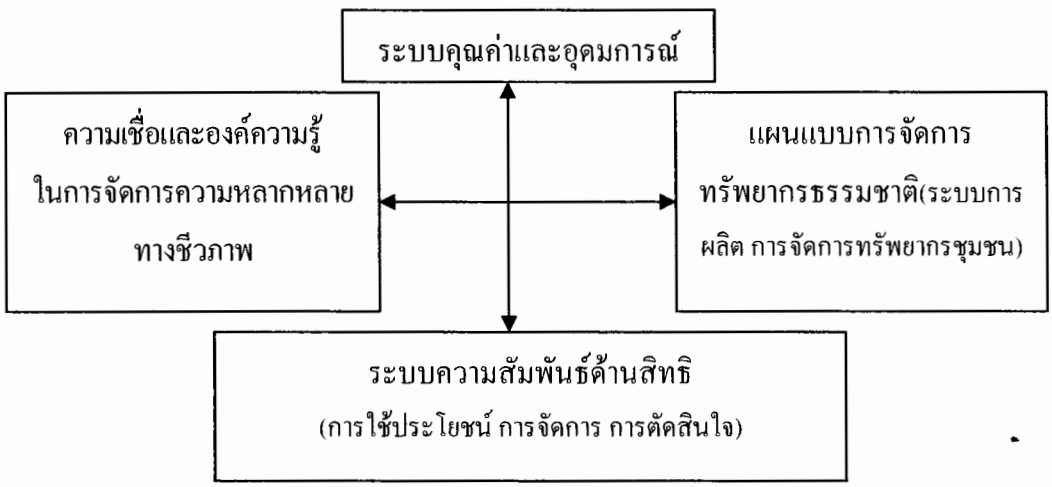

ภาพที่ 11 ระบบกรรมสิทธิ์ (วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, 2548)

อย่างไรก็ตามสิทธิชุมชนนั้นถือเป็นสิทธิของชุมชนในการเข้ามามีบทบาทในการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นของชุมชนส่วนรวม ซึ่งเป็นระบบความสัมพันธ์ของชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติทั้งในรูปแบบของการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาที่เป็นของชุมชนท้องถิ่นเอง โดยนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนโดยกระบวนการของชุมชนที่นำไปสู่ความสมดุลและความยั่งยืน

หลักการสำคัญของสิทธิชุมชน

เมื่อสิทธิของชุมชนนั้นถือเป็นอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชนผ่านแนวทางและกระบวนการของชุมชนบนพื้นฐานขององค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน สิทธิชุมชน โดยมีหลักการสำคัญของสิทธิชุมชน กิ่งกร นรินทรกุล ณ อยุธยา (2543) มองว่าหลักการของสิทธิชุมชนต้องเกิดจาก

1. สิทธิชุมชนนั้นเป็นข้อตกลงหรือกฎเกณฑ์ทางสังคมร่วมกันของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและอื่น ๆ โดยกลุ่มคนดังกล่าวมีความสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกันเป็นเครือข่ายทางสังคมของผู้คนที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน อยู่ในระบบนิเวศเดียวกัน ซึ่งอาจจะมีขอบเขตชุมชนใด

ชุมชนหนึ่งหรือหลายชุมชน หลายกลุ่มชาติพันธุ์หรืออาจเป็นชุมชนในจินตนาการที่ผู้คนสัมพันธ์ผ่านสื่อหรือนิยามว่าเป็นพวกเดียวกัน ด้วยความจำเป็นที่ต้องจัดการร่วมกัน ชุมชนได้สร้างข้อตกลงหรือกติการ่วมกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและอื่น ๆ โดยข้อตกลงอาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือใช้กฎจารีตประเพณีที่อยู่ในจิตสำนึก การได้มาซึ่งข้อตกลงเป็นเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ การต่อสู้ ต่อรองทั้งภายในระหว่างชุมชนหรือกับภายนอกชุมชน ข้อตกลงร่วมจึงมีการปรับเปลี่ยนตามบริบททางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ดังนั้นชุมชนจึงพัฒนารูปแบบสิทธิขึ้นมาใหม่เจาะจงกับบริบทของสังคมนั้น ๆ สิทธิชุมชนจึงมีขอบเขตที่กว้าง ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้

2. สิทธิชุมชนเป็นรูปแบบสิทธิเชิงซ้อนนั้นมองว่าชุมชนมีสิทธิหลายประเภทแต่สัมพันธ์กัน เช่น สิทธิการครอบครอง สิทธิการใช้ สิทธิการจัดการ ซึ่งสิทธิแต่ละประเภทมีการปรับสร้างใหม่อยู่เสมอและการซ้อนของสิทธิก็มีหลายระดับทั้งรูปแบบสิทธิและเจ้าของสิทธิ

3. สิทธิชุมชนมีลักษณะเน้นการมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมจากภายนอกต้องการให้ภายนอกเข้ามาร่วมสนับสนุน ถ่วงดุลในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น สาธารณะและรัฐ สิทธิชุมชนไม่ใช่สิทธิความเป็นเจ้าของแบบเบ็ดเสร็จ

4. อุดมการณ์ของสิทธิชุมชนวางอยู่บนหลักพื้นฐานว่าด้วยความยั่งยืนและความเป็นธรรมจากการจัดการป่า การจัดการน้ำ ล้วนต้องการให้สมาชิกมีส่วนร่วมเข้าถึงทรัพยากรและได้รับการแบ่งปันทรัพยากรอย่างเป็นธรรม การที่ชุมชนจะอยู่รอดได้ก็ต้องอยู่บนฐานทรัพยากรที่ยั่งยืน การบริโภคให้หมดไปเป็นการทำลายทุนชีวิตของชุมชน โดยตรงซึ่งอุดมการณ์สิทธิชุมชนดังกล่าว มีความแตกต่างจากสิทธิปัจเจกที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพสูงสุดจากการใช้ทรัพยากร

5. สิทธิชุมชนบนเนื้อหาที่หลากหลาย โครงสร้างอำนาจที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนมิได้มีแต่มิติทรัพยากร ชุมชนจำนวนมากได้อาศัยทุนทางสังคมของตนสร้างระบบ สถาบันการจัดการของตนเองเพื่อปรับสัมพันธภาพทางอำนาจในหลายรูปแบบ

6. สิทธิชุมชนเป็นขบวนการเคลื่อนไหวประชาธิปไตยจากรากหญ้า โดยสิทธิชุมชนนั้นถือเป็นการต่อสู้เพื่อปรับสัมพันธภาพทางอำนาจ สร้างตำแหน่งให้กับชุมชน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อไปสู่ความเป็นพหุลักษณ์ประชาธิปไตยหรือสังคมที่เคารพความหลากหลายหรือมีนโยบายให้แต่ละท้องถิ่นตลอดจนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมให้ได้มีเสรีภาพของตนเองในการกำหนดกติกาของวิถีชีวิต เศรษฐกิจทรัพยากรตามภูมินิเวศวัฒนธรรมของตน

ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกันของสังคมด้วย รัฐต้องมีนโยบายสนับสนุนชุมชนให้มีเสรีภาพในการกำหนดกฎ กติการะบบสิทธิการจัดการทรัพยากร เศรษฐกิจ วิถีชีวิตวัฒนธรรมของตนเองและมีกลไกสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนในขณะที่ไพสิฐ พาณิชย์กุล (2547) ได้อธิบายว่าหลักการของสิทธิชุมชนประกอบไปด้วย

1. อุดมการณ์ของสิทธิชุมชนซึ่งเป็นอุดมการณ์เพื่อความอยู่รอดของชุมชน

2. กระบวนการในการเกิดขึ้นของสิทธิชุมชนในแต่ละประเภท (ตามที่เกิดความขัดแย้งขึ้น) ไม่ได้เกิดจากความสัมพันธ์ในเชิงพันธะสัญญา หากแต่เป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการภายในของชุมชนในแต่ละพื้นที่ที่ทดลองเรียนรู้ สั่งสมขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคมในระดับชุมชนและในหลาย ๆ กรณีที่มีการเลียนประสบการณ์และผลิตซ้ำในทางความคิด

3. ตั้งอยู่บนสำนึกและความรับรู้ร่วมกันของชุมชนเป็นหลัก ดังนั้นจึงมักจะไม่ทำให้ปรากฏในรูปของบันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษร

4. กลไกในการบังคับเป็นไปโดยอาศัยวิธีการของแต่ละชุมชนผ่านทางระบบความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

5. สิทธิชุมชนเป็นความพยายามของชุมชนที่จะจัดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของชุมชนให้สอดคล้องกับการผลิตที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้และมีทางเลือก

6. สิทธิชุมชนเป็นสิทธิที่มีเงื่อนไข ไม่ใช่สิทธิเด็ดขาด ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งหมดที่มีอยู่ในชุมชน

7. สิทธิชุมชนมักจะมีกลไกภายในชุมชน ที่เกลี่ยทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีพและให้โอกาสกับสมาชิกของชุมชน

อีกทั้งยังมองว่าแนวทางในการเคลื่อนไหวสิทธิชุมชนนั้นประกอบไปด้วย 4 ระดับ คือ

1. ระดับวาทกรรม สร้างความหมาย ความรู้ ความชอบธรรมให้แก่แนวคิดสิทธิชุมชน โดยทั้งนี้จะต้องสร้างวาทกรรมสิทธิชุมชนในความหมายกว้างและหลากหลาย เพื่อให้รัฐและสังคมยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของท้องถิ่น ระบบเศรษฐกิจ วิถีชีวิตและเชื่อมโยงให้เห็นว่าไม่ใช่เรื่องเฉพาะชุมชนชายขอบหรือมีแต่เรื่องป่าชุมชนแต่เป็นการสร้างสถาบันทางสังคมของประชาชนทั้งเมืองและชนบทในการจัดการตนเองและผลที่ได้ก็มิใช่แค่ชุมชนของตน แต่เป็นผลประโยชน์ร่วมของสังคมด้วย

2. ระดับโครงสร้างผลักดันให้เกิดกลไกสถาบันในการจัดการทรัพยากรเพื่อมาสนับสนุนการจัดการของชุมชนให้เป็นรูปธรรม เพื่อถ่ายโอนทรัพยากรและผลประโยชน์จากผู้ควบคุมทรัพยากรมากมาสู่คนที่เข้าถึงทรัพยากรได้น้อย พัฒนาระบบยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพโดยสังคมร่วมตรวจสอบกระบวนการกำหนดนโยบายที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและขับเคลื่อนเพื่อให้ได้นโยบายและกฎหมายของรัฐที่จะสนับสนุนสิทธิชุมชนและยอมรับให้กลไกของชุมชนท้องถิ่น อันเป็นกลไกทางสังคมได้ดำเนินการอย่างเป็นอิสระและมีฐานะเป็นกฎหมาย การได้มาซึ่งโครงสร้างหลักและมาตรการสนับสนุนกลไกของท้องถิ่นพร้อมกับพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและสังคมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การเคลื่อนไหวระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านวัฒนธรรม ฟื้นฟูสำนึก อัตลักษณ์ท้องถิ่นโดยสนใจมิติของอำนาจศักดิ์สิทธิ์เชื่อมโยงกับอำนาจทางมิติทางเศรษฐกิจ การเมือง (Profane) การพัฒนาเครือข่ายตามภูมินิเวศ กลุ่มวัฒนธรรม กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนในการต่อสู้กับการละเมิดสิทธิ และสนับสนุนชุมชนพัฒนาองค์ความรู้รูปแบบสถาบัน ระบบการจัดการทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคมของตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่เป็นอิสระโดยมีองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการสนับสนุนทางวิชาการและการผลักดัน

4. ระดับความเชื่อมโยงกับกระแสภายนอก ภายใต้สถานการณ์ทุนนิยมเสรีในปัจจุบันที่รัฐร่วมกับทุนต่างชาติเข้าแย่งชิงทรัพยากรในท้องถิ่น การเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิชุมชนจะต้องวิเคราะห์เชื่อมโยงให้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบันและพัฒนารูปแบบการเคลื่อนไหว การสร้างกลไกสถาบันในการต่อสู้ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

สำหรับหลักการของสิทธิชุมชนนั้นถือเป็นแนวทางของการดำเนินการเพื่อให้ก่อให้เกิดการดำเนินงานและเกิดกระบวนการของการใช้สิทธิชุมชนเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนร่วมกันด้วยการอาศัยอำนาจทางกฎหมายและจิตสำนึกที่ดีของชุมชนในการกำหนดข้อตกลง กติกา และแนวการปฏิบัติร่วมกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน

สามารถสรุปได้ว่าสิทธิชุมชนนั้นเป็นการดำเนินงานทางสังคมของภาคประชาชนในการเข้ามามีบทบาทเพื่อบริหารจัดการชุมชนและกำหนดทิศทางหรือแนวทางของชุมชนโดยคนในชุมชน สำหรับการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นถือเป็นอีกมิติหนึ่งของชุมชนที่พยายามเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนซึ่งเป็นของส่วนรวมที่ทุกคนในชุมชนเป็นเจ้าของ ชุมชนจึงมีสิทธิในการอนุรักษ์ด้วยการกำหนดข้อตกลง กติกาและแนวการปฏิบัติร่วมกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ตลอดจนสืบทอดประเพณี องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาที่เป็นของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การดำรงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์แห่งทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างยั่งยืน

สิทธิชุมชนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้ให้สิทธิกับชุมชนในการบริหารจัดทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนตามมาตราที่ 66 ที่ให้บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

ตลอดจนมาตราที่ 67 ที่กำหนดไว้ว่าสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อม

ที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสมการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนและจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน

รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 นั้นให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิของชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้ โดยกระบวนการของชุมชน แม้กระทั่งการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ชุมชนมีสิทธิในการบริหารจัดการด้วยแนวทางและวิถีแห่งชุมชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ตามลักษณะวิถีและภูมปัญญาท้องถิ่น ในการบริหารจัดการในรูปแบบของการใช้ประโยชน์ อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดความสมดุลและเกิดความยั่งยืนของชุมชน

ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ไม่สามารถดำเนินการได้ประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนในการดำเนินการได้ อันเนื่องมาจาก การเข้ามาดำเนินงานของภาครัฐนั้น ไม่เคยคำนึงถึงความต้องการของชุมชนและให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิชุมชน ตลอดจนผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่นส่งผลให้การบริหารจัดการและการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในลักษณะต่างๆนั้นไร้ประสิทธิภาพและประสบความล้มเหลว และนำมาซึ่งผลกระทบและความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินต่อภาคประชาชนและชุมชนที่ก่อให้เกิดการทำลายล้างภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีของชุมชน อีกทั้งยังเกิดการละเมิดสิทธิของความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากว่า 55 ปี การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง จึงไร้ทิศทางและรูปแบบที่ชัดเจน เนื่องมาจากชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งๆที่ชุมชนท้องถิ่นคือผู้เป็นเจ้าของทรัพยากร

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นประสบความสำเร็จและนำไปสู่ความยั่งยืนได้นั้น การคำนึงถึงหลักของสิทธิชุมชนโดยให้ชุมชนสามารถเข้ามามีบทบาทในการกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์และพัฒนา

ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดความของชุมชนควบคู่ไปกับการดำเนินงานของภาครัฐ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นเกิดความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ตลอดจนบริบทของชุมชน วิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นและกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการร่วมกัน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ก็จะก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ภายใต้การบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม บนพื้นฐานของสิทธิของชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน โดยกระบวนการของชุมชนเพื่อประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเองและเพื่อลูกหลานในอนาคต

สำหรับประเด็นของสิทธิชุมชนนั้นผู้วิจัยนั้นจะอธิบายถึงการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดแนวทางและแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการของชุมชน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น โดยผู้วิจัยนั้นอธิบายถึงความเชื่อมโยงของหลักการสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการที่ดินกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนกับการดำเนินการของภาครัฐที่ไม่ก่อให้เกิดความสอดคล้องกันและนำไปสู่การเกิดผลกระทบต่อการบริหารจัดการทรัพยากร อีกทั้งการมีมุมมองเกี่ยวกับสิทธิชุมชนของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนที่ขาดการบูรณาการกับแนวทางหรือนโยบายของภาครัฐ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้อย่างยั่งยืน ภาคประชาชน องค์กรชุมชนและภาครัฐจะต้องบูรณาการองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวทางและรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินร่วมกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นรูปแบบและวิธีการที่ก่อให้เกิดความตระหนักในการร่วมกันรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน อีกทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญเป็นประเด็นหลักในการพัฒนาประเทศ สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนของประเทศไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาไทยพุทธศักราช 2550 ในมาตราที่ 87 ได้ระบุแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ประการดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น

4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมืองและจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

5. ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

Erwin (1976) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาของตน โดยเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมนั้นเกี่ยวข้องกับสภาวะทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งให้ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย (Keith, 1972, p. 136)

ในขณะที่ Wertheim (1981) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าการมีส่วนร่วมนั้นถือเป็นกระบวนการที่ประชาชนนั้นเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหาร การเมือง เพื่อที่จะกำหนดความต้องการของตนเองในชุมชนได้ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา การมีส่วนร่วมเป็นการเข้าไปร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการดำเนินการตัดสินใจทุกระดับ ทุกรูปแบบในแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของกระบวนการวางแผนซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการทำงาน การกำหนดแนวคิดการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือก การบริหาร การประเมินผลของแผนงานแต่ละโครงการที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น (Lisk, 1985)

อีกทั้งการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อหรือเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนและสังคมได้ร่วมกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนาและทาให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเท่าเทียมกัน

สะท้อนถึงการเข้าไปเกี่ยวข้องโดยความสมัครใจเป็นประชาธิปไตยในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการแบ่งผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา การพิจารณาในมิติดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเชื่อมระหว่างส่วนที่ประชาชนลงทุน (แรงงานและทรัพยากร) เพื่อการพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน โดยระดับการมีส่วนร่วมนั้น อาจแตกต่างกันไปตามสภาพโครงสร้างการบริหาร นโยบายและลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดการพัฒนาที่มุ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน (ปรัชญา เวสารัชช์, 2548, หน้า 3-5) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์ (2551) ที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ตระหนักรู้ รับรู้ มีโอกาสเข้ามาแสดงบทบาท ทัศนคติและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหาชุมชนของตนเอง เป็นการเน้นการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และความชำนาญและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและมีทักษะของประชาชนในการแก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการภูมิปัญญาที่เหมาะสมชัดเจนโปร่งใส ต่อเนื่องและเป็นระบบ

ทั้งนี้สามารถกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการบริการจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ผ่านกิจกรรมการร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจ หากเป็นการดำเนินกิจกรรมของชุมชนนั้นก็เป็นการร่วมคิดร่วมทำของสมาชิกในชุมชนนั้นเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งถ้าเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนก็หมายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาผ่านกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจในกิจกรรมและแผนงานต่าง ๆ ในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชุมชน

อีกทั้งหลักการมีส่วนร่วมนั้นก็ถือจึงเป็นการกระจายสิทธิให้กับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในการมีส่วนร่วมในการคิด ดำเนินการและตัดสินใจในการกำหนดแนวทางและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่มีความเหมาะสมและเกิดความยั่งยืน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชนโดยภาคประชาชน ซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนและมีสถานะเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมนั้นถือเป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดกระบวนการคิด กระทำและการร่วมตัดสินใจเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนให้เกิดความเจริญและเพื่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกัน ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นจึงมีการกำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วม ซึ่งขึ้นอยู่กับปัญหาที่เกิดขึ้นและจุดมุ่งหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมว่าจะนำไปสู่การบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาในด้านใดที่เกิดขึ้น โดยจะต้องกำหนดกลุ่มคนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมแก้และที่สำคัญที่สุดคือร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาสังคมและชุมชนหรือเพื่อแก้ไขปัญหาในลักษณะต่าง ๆ

สำหรับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้น มีรูปแบบของการดำเนินกิจกรรมต่างๆของประชาชนทั้งในการมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารงานและพัฒนาสังคมและชุมชน โดยรูปแบบในการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นองค์การสหประชาชาติ United Nations (1981)ได้กล่าวไว้ว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบไปด้วย

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเองซึ่งเป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันขึ้นเองเพื่อแก้ไขปัญหากลุ่มของตนเองโดยเน้นการกระทำที่มิได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งมีรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบ หรือสนับสนุนโดยรัฐบาลเป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศที่กำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาลภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้รับผลระยะยาวและจะมีผลเสียคือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด และรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้นมีด้วยกัน 5 รูปแบบ ซึ่งประกอบไปด้วยการได้เป็นสมาชิก, การได้เข้าเป็นผู้ร่วมประชุม, การเป็นผู้ออกเงินหรือผู้สนับสนุน, การได้เป็นกรรมการและการมีส่วนร่วมโดยการเป็นประธานหรือผู้นำ (Cary, 1976, p. 144) ซึ่งสอดคล้องกับนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ที่มองว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นสามารถแบ่งได้ 5 รูปแบบด้วยกันคือการมีส่วนร่วมเป็นในสถานะผู้ให้ข้อมูลของตน/ ครอบครัว/ ชุมชนของตน, การมีส่วนร่วมในสถานะรับข้อมูลข่าวสาร, การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย, การมีส่วนร่วมในการทำคือการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมดและการมีส่วนร่วมสนับสนุนคืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

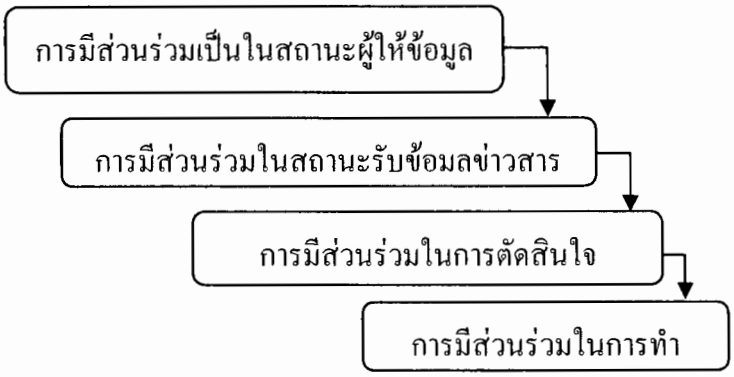

ภาพที่ 12 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546)

สำหรับรูปแบบการมีส่วนร่วมนั้นถือเป็นลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือกำหนดทิศทางของชุมชน ซึ่งสมาชิกในชุมชนทุกคนล้วนมีคุณค่าที่จะเข้ามาสู่การร่วมคิดร่วมทำและร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชนในสถานะต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือเพื่อร่วมพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ผ่านกระบวนการคิดการร่วมดำเนินการและร่วมตัดสินใจของสมาชิกในชุมชน

หากมองย้อนไปถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ถ้าชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการแก้ไขปัญหาและกำหนดแนวทางเพื่อการบริหารจัดการที่ดินร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานด้านวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะเป็นแนวทางที่ดีและก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านรูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานะของผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรและเจ้าของชุมชนที่จะต้องร่วมดำเนินการร่วมคิดและสร้างสรรค์ชุมชนให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน ก็จะนำไปสู่การร่วมคิดร่วมกำหนดทิศทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้อย่างยั่งยืน

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

สำหรับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมนั้นจะเป็นลักษณะของกระบวนการในการมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินกิจกรรมของชุมชนในแต่ละระดับ ทั้งนี้การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนนั้นๆ สามารถที่จะมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อกำหนดกิจกรรมและทิศทางในการดำเนินงานด้านต่างๆของชุมชนได้

World Health Organization (WHO, 1978) ได้สรุปว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอนคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน, การดำเนินกิจกรรม, การใช้ประโยชน์และการได้รับผลประโยชน์

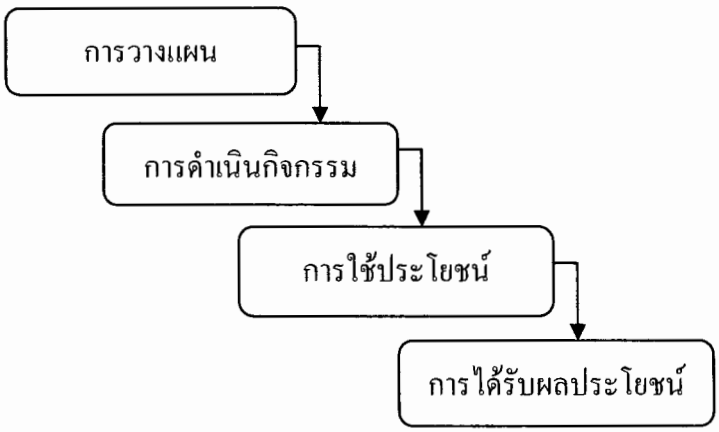

ภาพที่ 13 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม (WHO, 1978)

1. การวางแผน โดยประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจัดลำดับความสำคัญ กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล

2. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงินและการบริหาร

3. การใช้ประโยชน์ มีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

4. การได้รับผลประโยชน์ โดยประชาชนต้องได้รับผลประโยชน์จากชุมชนเท่าเทียมกัน

ในขณะที่ Cohen and Uphoff (1977) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่ขั้นตอนการตัดสินใจเป็นประการสำคัญ ซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมนั้นมุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่มีบทบาทในทุก ๆ เรื่องไม่ใช่ว่ากำหนดให้ประชาชนปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิด ซึ่งแนวความคิดนี้มีกรอบพื้นฐานและการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม

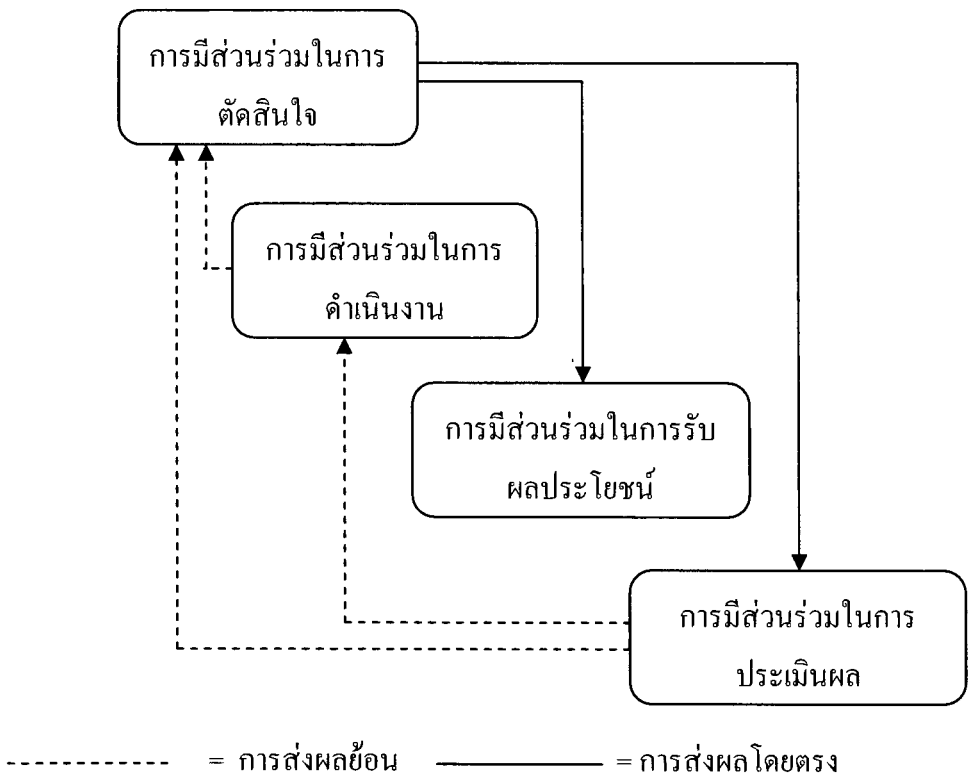

ภาพที่ 14 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม (Cohen & Uphoff, 1977)

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจถือเป็นขั้นตอนที่ต้องกำหนดความต้องการของประชาชน เพื่อที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่มีการนำแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นมาดำเนินงาน ซึ่งขั้นตอนนี้จะนำมาซึ่งการนำทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ มาสนับสนุนให้แผนงานสำเร็จลุล่วงไปได้

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นั้นเกิดจากการที่ประชาชนเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันภายในกลุ่ม ซึ่งผลประโยชน์ดังกล่าวอาจเป็นทั้งผลดีและผลเสียที่ส่งผลกระทบต่อคนในกลุ่มได้

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการมีส่วนร่วมโดยเป็นการติดตามผลงาน

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1977) นั้น แสดงให้เห็นว่าขั้นตอนการของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วม

ในการประเมินผลโดยตรงและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลจะมีผลในทางย้อมกลับมาเพื่อแก้ไขและพัฒนาในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในขณะเดียวกันการตัดสินใจจะมีผลโดยตรงต่อการรับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานก็จะมีผลย้อนกลับถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2545, หน้า148) ซึ่งได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการร่วมทุนปฏิบัติการ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ทั้งนี้ในขั้นตอนของการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงระบบและแนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนของประชาชนเพื่อก่อให้เกิดการร่วมคิดร่วมดำเนินการจัดการกับปัญหาและเพื่อเป็นการพัฒนาและสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดการพัฒนาโดยจะต้องเริ่มต้นจากการมีมุมมองในการจัดการชุมชนผ่านรูปแบบของการร่วมทบทวนข้อเท็จจริงเพื่อที่จะก่อให้เกิดการวางแผนกำหนดทิศทางและรูปแบบในการดำเนินงาน และร่วมดำเนินการร่วมกันภายใต้การตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกในชุมชน สุดท้ายก็ร่วมติดตามประเมินผลการร่วมดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ ว่าสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือสามารถก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนในลักษณะใดบ้าง

ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนนั้น ภาคประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและทิศทางเพื่อการใช้ประโยชน์และสร้างคุณค่าให้กับทรัพยากรที่มี โดยจะต้องมีการร่วมศึกษาถึงสภาพและการเปลี่ยนแปลงไปของฐานทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนและร่วมดำเนินการกำหนดแผนงานและเป้าหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่นำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืนและร่วมดำเนินการตามแผนงานของกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ และร่วมประเมินผลถึงการดำเนินงานในรูปแบบของกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการจัดสรรและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์เพื่อความยั่งยืนในอนาคต

หากการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ประชาชนในฐานะของสมาชิกของชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมคิดร่วมศึกษาถึงข้อเท็จจริงและสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ก็จะสามารถที่จะกำหนดแผนงานและเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยประชาชนและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการคิดการจัดสินใจและดำเนินการโดยชุมชนและมีประเมินผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาและกำหนดแนวทางในการปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการ

บริหารจัดการที่ดิน ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังนั้น ก็จะเกิดรูปแบบในการจัดการที่นำไปสู่ความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และก่อให้เกิดความยั่งยืน

การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน

การมีส่วนร่วมนั้นถือเป็นวิธีการจูงใจหรือดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยเฉพาะเรื่องของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ที่ทุกคนในชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าและนำไปสู่การสร้างความสมดุลที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน Borrini-Feyerabend, Pimbert, Farvar, Kothari and Renard (2004) มองว่าการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นได้เกิดขึ้นมานานแล้ว และมีอยู่ด้วยกันหลากหลายรูปแบบ โดยแต่ละแบบต่างก็มีแนวคิดและวาทกรรมที่ใช้แตกต่างกันออกไป อาทิรูปแบบการจัดการร่วม,การให้ความร่วมมือ,ป่าชุมชน,การจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม,การจัดการร่วมเพื่อการอนุรักษ์และการจัดการป่าร่วมกัน ซึ่งล้วนเป็นแนวคิดและรูปแบบการดำเนินการที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากชุมชนและประชาชนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน

ตารางที่ 1 รูปแบบการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามการสรุปของ Borrini-Feyerabend (Borrini-Feyerabend etal., 2004)

การจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	**แนวทางการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม**
การจัดการร่วม (Co-management)	การจัดการร่วมนั้นเป็นการอ้างสิทธิทางการเมืองของคนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการแบ่งปันอำนาจในการจัดการทรัพยากรและความรับผิดชอบร่วมกับภาครัฐ
ความร่วมมือ (Collaboration)	การสร้างความร่วมมือนั้นเป็นการรวมกันของคุณค่าและหรือทรัพยากรที่จับต้องได้ เช่น ข้อมูล เงิน แรงงาน ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสองกลุ่มหรือมากกว่าเพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถแก้ได้โดยรายปัจเจก
ป่าชุมชน (Community forestry)	ป่าชุมชนใช้เป็นแนวทางในการควบคุมและจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชน ซึ่งใช้เป็นการภายในและเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเพาะปลูกของเขา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	**แนวทางการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม**
การจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม (Co-management of protected areas)	การจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมนั้นแนวทางเพื่อการจัดการพื้นที่คุ้มครองด้วยการแบ่งหน้าที่และอำนาจในการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรมระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชุมชนท้องถิ่น
การจัดการร่วมเพื่อการอนุรักษ์ (Collaborative management for conservation)	การจัดการร่วมเพื่อการอนุรักษ์นั้นใช้รูปแบบของความเป็นหุ้นส่วนอันเกิดจากการเจรจาของหน่วยงานภาครัฐชุมชนท้องถิ่น ผู้ใช้ทรัพยากร องค์กรพัฒนาเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ภายใต้บริบทแต่ละพื้นที่ที่เหมาะสม ถึงอำนาจและหน้าที่ในการจัดการพื้นที่เฉพาะแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือทรัพยากรชุดใดชุดหนึ่ง
การจัดการป่าร่วม (Joint forest management)	การจัดการป่าร่วมนั้นเป็นการสร้างความร่วมมือในการจัดการป่าไม้ระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายในพื้นที่ป่าของรัฐกับชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหรือรอบ ๆ ป่าเหล่านี้
การจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม (Co-management of natural resource)	กลุ่มทางสังคม (Social actors) ที่เกี่ยวข้องกันสองกลุ่มหรือมากกว่านั้นมีการเจรจา ตกลง รับรองและปฏิบัติร่วมกันของการจัดการในหุ้นส่วนที่เป็นธรรมในหน้าที่ ผลประโยชน์และความรับผิดชอบสำหรับทรัพยากรธรรมชาติในเขตแดน พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนเป็นการเสนอให้เห็นถึงรูปแบบของการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เกิดจากแนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกำหนดแนวทางและวางแผนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่นำไปสู่การกำหนดและดำเนินการตามกิจกรรม ตลอดจนในแต่ละรูปแบบนั้นเกิดขึ้นมาจากข้อเสนอที่มาจากชุมชนและภาคประชาชนที่ต้องการมีส่วนร่วมเพื่อบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนโดยกระบวนการของชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและตัดสินใจของประชาชนในชุมชน

ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น จากการศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าทั้งภาคประชาชนและองค์กรชุมชนต่อต้านการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่างๆของภาครัฐซึ่งมองว่าภาครัฐเอาเปรียบประชาชน ภาครัฐเข้ามาดำเนินการโดยปราศจากการถามความต้องการของประชาชนและการดำเนินการต่าง ๆ ของภาครัฐไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ อีกทั้งการเข้ามาดำเนินงานของภาครัฐกลับสร้างผลกระทบที่ก่อให้เกิดความทุกข์ยากกับประชาชนในพื้นที่และยิ่งทวีความขัดแย้งในการบริหารจัดการที่ดินเพิ่มมากขึ้น ประชาชนพื้นที่จึงได้ร่วมมือกันประชุมระดมความคิด ทั้งในรูปแบบของภาคประชาชน องค์กรภาคประชาชน องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนเพื่อเสนอรูปแบบและแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างมีส่วนร่วมเพื่อที่จะก่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และเกิดความยั่งยืนแต่ภาครัฐไม่เห็นคุณค่าและให้ความสำคัญ ตลอดจนไม่ให้ความร่วมมือใด ๆ

สำหรับการมีส่วนร่วมนั้นผู้วิจัยนั้นจะอธิบายถึงบทบาทและการดำเนินการเพื่อบริหารจัดการที่ดิน แก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ผ่านรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน องค์กรชุมชนและภาครัฐในการกำหนดรูปแบบและแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่นำไปสู่ความยั่งยืน

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ

ปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ

ท่ามกลางการพัฒนาของเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดระบบการทำลายล้างทรัพยากรธรรมชาติจนนำมาสู่การขาดแคลนในทรัพยากรและในที่สุดก็เกิดการแย่งชิงทรัพยากรกันเกิดขึ้น จึงนำมาสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติขึ้น ส่งผลให้ประชาชนผู้น้อยต้องยอมรับชะตากรรมในวิถีชีวิตที่จำนนท์ เมื่อไม่มีพลังในการขับเคลื่อนและต่อสู้กับอำนาจทุนมหาศาลในขณะเดียวกันนั้น อำนาจรัฐที่จะเป็นเสมือนเกาะกำบังให้ประชาชนได้พักพิงกลับกลายเป็นผู้สร้างล่มแห่งความทุกข์ให้กับประชาชนและก่อให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรขึ้นระหว่างรัฐกับประชาชน ทั้งนี้ก็เป็นผลมาจากการบริหารจัดการในด้านทรัพยากรที่ไร้ประสิทธิภาพของภาครัฐ ตลอดจนสร้างกระแสของการพัฒนาในรูปแบบของการทำลายล้าง มิใช่การพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และสร้างความสมดุลแห่งทรัพยากร ปัญหา

ความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติจึงเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการแก้ไข เพื่อที่จะสร้างสังคมสันติสุขและคืนความกินดีอยู่ดีตามอัตลักษณ์ของชุมชน

พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นอีกพื้นที่ประสบกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและประสบกับปัญหาการบริหารจัดการที่ดินอันเนื่องมาจากแนวทางและกระบวนการเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพ แต่กลับสร้างปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดจากการเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของภาครัฐ แต่การดำเนินการในรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ ของภาครัฐนั้นประสบความล้มเหลวและยิ่งทวีความขัดแย้งที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการการดำเนินงานของภาครัฐนั้นขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

ทั้งนี้สำหรับการศึกษาถึงสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังมีเพียงการศึกษาของวิวัฒน์ ฤทธิมา (2554) ซึ่งได้สรุปไว้ว่าสภาพความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและนำไปสู่ความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของความขัดแย้งระหว่างนโยบายของรัฐกับประชาชน ความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนและความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชนทั้งนี้สอดคล้องกับโสภณ ชมชาญ (2548) ซึ่งมองว่าที่มาของความขัดแย้งในเรื่องบริหารจัดการที่ดินจากนโยบายของรัฐไม่มีเอกภาพ ขาดเครือข่ายระบบข้อมูลที่ดินที่ดี มาตรการควบคุมการใช้ที่ดินไม่มีประสิทธิภาพและผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดิน

จากการศึกษาของวิวัฒน์ ฤทธิมา (2554) นั้น พบว่าปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังมีทั้งลักษณะที่คล้ายคลึงและมีความสอดคล้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามอาจจะมีความแตกต่างกันในลักษณะของรูปแบบและประเด็นปัญหาหรือรายละเอียดของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ โดยปัญหาสำคัญในการจัดการทรัพยากรของชุมชนในทรรศนะของอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2543) มองว่าในการจัดการทรัพยากรของชุมชนนั้นมีปัญหาและข้อบกพร่องอยู่ด้วยกัน 4 ประเด็น

1. ความเข้าใจที่ขัดแย้งกันเกี่ยวกับสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร อันเกิดจากความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับความหมายของทรัพยากรธรรมชาติและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน การที่ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรแตกต่างกันนั้น เพราะแนวทางการมองต่างกัน โดยกลุ่มแรกมองว่าการจัดการทรัพยากรในเชิงอรรถประโยชน์จะยึดติดกับหน่วยของพื้นที่เป็นหลัก ในขณะที่กลุ่มที่สองมองว่าการจัดการทรัพยากรในเชิงนิเวศวัฒนธรรมจะเน้นหน่วยของชุมชน ซึ่งทำให้ทั้งสองแนวทางการศึกษาจำกัดความหมายของสิทธิในมิติของการจัดการเชิงเดี่ยวเท่านั้น ผูกขาดเพียงหน่วยงานเดียวในการจัดการทรัพยากร ขณะที่การจัดการทรัพยากรในเชิงนิเวศวัฒนธรรมจะมี

ความเข้าใจสิทธิในแง่ของความสัมพันธ์จึงสามารถนำเสนอแนวความคิดในการจัดการเชิงซ้อนขึ้นมาได้ เพราะถือเป็นการจัดการทรัพยากรร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชนในพื้นที่เดียวกัน พร้อมเสนอให้ผสมผสานระหว่างสิทธิตามกฎหมายและสิทธิตามประเพณี ด้วยการให้กฎหมายรับรองสิทธิตามประเพณี เพื่อจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรอย่างจริงจัง

2. ความขัดแย้งกันเองในเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร ความขัดแย้งกันเองในเชิงนโยบายนี้ มีส่วนอย่างสำคัญในการเปิดช่องทางการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง จนเกิดการทำลายทรัพยากรขึ้นอย่างกว้างขวาง เพียงเพราะรัฐยึดติดอยู่กับแนวทางในการจัดการทรัพยากรเชิงเดี่ยวเท่านั้น ด้วยการพึ่งพากลไกของรัฐโดยใช้กฎหมายเพื่อการควบคุม แต่กลับปล่อยให้กลไกตลาดทำงานได้อย่างเสรี ขณะที่รัฐขาดพื้นฐานความเข้าใจในลักษณะสำคัญของการใช้ทรัพยากรส่วนรวมร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ น้ำและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ว่าเป็นทรัพยากรประเภทที่มีต้นทุนสูงมากในการจัดการควบคุม โดยที่หน่วยงานของรัฐหน่วยงานเดียวที่ใช้การจัดการในเชิงเดี่ยวจะไม่สามารถแบกรับภาระได้ ผลที่ตามมาจึงปล่อยให้การเข้าถึงทรัพยากรนั้น ๆ เป็นแบบเปิดที่ทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรอย่างรุนแรง

3. ความขัดแย้งในการจัดการและการใช้ทรัพยากร จากการศึกษาปัญหาที่เกิดผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ มักจะเน้นปัญหาในเชิงปริมาณ พร้อมทั้งการเสนอมาตรการเพื่อให้รัฐเข้ามาควบคุมการใช้ แต่ไม่ได้แสดงความเข้าใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานของปัญหาความขัดแย้งในการใช้และการจัดการทรัพยากร ทั้ง ๆ ที่เกิดกรณีความขัดแย้งขึ้นมากมาย เพราะภายใต้กระบวนการพัฒนาที่เน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในเชิงเศรษฐกิจด้านเดียวนั้น ได้สร้างเงื่อนไขของความขัดแย้งต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการเบียดบัง กีดกันชุมชนและกลุ่มชนชายขอบให้ออกไปจากการควบคุมและการใช้ทรัพยากร การแย่งชิงการใช้ทรัพยากรของส่วนรวมของกลุ่มชนต่าง ๆ และการผลักภาระความรับผิดชอบและความเสี่ยงต่อมลภาวะให้ส่วนรวม ทั้งนี้การรวมศูนย์อำนาจของรัฐที่มักตัดสินใจด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ในแง่ของความไม่มั่นคงต่อชีวิตและความเสี่ยงต่อมลภาวะจากภาคอุตสาหกรรม

4. ปัญหาด้านกฎหมายเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร ประเทศไทยนับว่ามีกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรส่วนรวมอย่างครบถ้วนและกำหนดให้รัฐมีอำนาจบังคับและควบคุมทั้งด้านการใช้และการจัดการ โดยถือว่ารัฐเป็นเจ้าของทรัพยากรเหล่านั้น แต่การศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวกับด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับกลับพบว่าที่มาของปัญหาการบังคับใช้กฎหมายด้านทรัพยากรต่าง ๆ นั้นมีพื้นฐานอยู่ที่การมองทรัพยากรแต่ละประเภทแยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิง เห็นได้ชัดจากการที่กฎหมายให้อำนาจหน่วยงานราชการเพียงหน่วยงานเดียวมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลทรัพยากรประเภทใดประเภทหนึ่งอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ตามหลักการการจัดการเชิงเดี่ยว ซึ่งส่วนหนึ่งกลายเป็น

สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานพร้อม ๆ กับความด้อยประสิทธิภาพของการจัดการทรัพยากร จากการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายเพื่อการคุ้มครองที่ดินของรัฐจากการบุกรุกของสมศักดิ์ โตรักษา (2552) พบว่าสาเหตุของการบุกรุกที่ดินของรัฐเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ออกบังคับใช้เกี่ยวกับที่ดินของรัฐและมาตรการการคุ้มครองดูแลรักษาที่ดินของรัฐ ปัจจัยประการหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้คือ สภาพการบังคับใช้กฎหมายแก่ผู้บุกรุก หรือผู้บุกรุกที่ดินของรัฐโดยผลของกฎหมาย ในลักษณะของการอยู่อาศัยทำกินมาก่อนการประกาศสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐแต่ละประเภท แต่ไม่ได้แจ้งการครอบครองภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิการครอบครองไว้ในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดินพุทธศักราช 2497 แต่ผู้มีสิทธิในการแจ้งการครอบครองไม่ได้มาแจ้งตามกำหนดระยะเวลาที่ทางราชการได้กำหนดไว้ จึงมีผลให้ตกเป็นผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ ผู้บุกรุกโดยผลของกฎหมายดังกล่าวนี้ ไม่ได้มีเจตนาและจงใจทำความเสียหายให้แก่ที่ดินของรัฐ แต่การที่ตกเป็นผู้บุกรุกเนื่องจากไม่ได้มาแจ้งสิทธิการครอบครองก่อนการประกาศเขตสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ ดังนั้นรัฐจึงต้องหามาตรการที่เหมาะสมและเป็นธรรมเพื่อบังคับใช้แก่ผู้บุกรุกที่ตกเป็นผู้บุกรุกที่ดินของรัฐโดยผลของกฎหมาย

สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) (2544) มองปัญหาความขัดแย้งและกิจการการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นมีสาเหตุที่สำคัญมาจากนโยบายที่ผิดพลาดของรัฐบาลและกรมป่าไม้ที่ยึดหลักรวมศูนย์อำนาจในการจัดการ ไม่ยอมรับหลักการกระจายอำนาจหรือหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งไม่ยอมรับหลักการคนอยู่กับป่า แนวทางและวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาของรัฐมีแนวโน้มการใช้ความรุนแรงและยึดหลักตามกรอบกฎหมายป่าไม้ที่มีอยู่เดิมซึ่งนอกจากจะไม่นำไปสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ยั่งยืนแล้ว ยังสร้างปัญหาความขัดแย้งกับประชาชนที่มีที่ดินทำกินทับซ้อนกับพื้นที่ป่าของรัฐอย่างไม่รู้จบและนับวันจะยิ่งรุนแรง

ด้านยศ สันตสมบัติ (2544) มองว่าปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินในเขตป่าว่ามีอยู่ด้วยกัน 4 ลักษณะด้วยกัน คือ ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับรัฐ, ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ, ความขัดแย้งระหว่างชุมชนใกล้เคียงกัน และความขัดแย้งภายในชุมชนกันเอง

1. ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับรัฐมักเกิดจากปัญหาในแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายที่ขัดแย้งกันเองอย่างน้อย 2 ประการ ประการแรกรัฐพยายามยึดทรัพยากรป่าคืนจากชาวบ้านโดยอ้างว่าเพื่อการอนุรักษ์ เช่น การปลูกป่า และการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเพิ่มเติม ซึ่งขัดกับนโยบายการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาป่าและประการที่สองเจ้าหน้าที่รัฐเข้มงวดกวดขันการใช้ประโยชน์จากป่า แต่ขณะเดียวกันรัฐก็มีนโยบายส่งเสริมการปลูกพืชเชิงพาณิชย์เพื่อส่งออก นโยบายที่ขัดแย้งกันเองทั้งสองประการนี้ บางครั้งก่อให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงระหว่างรัฐกับชุมชน เพราะมีลักษณะเป็น

การเลือกปฏิบัติโดยเลือกใช้นโยบายอนุรักษ์เฉพาะกับชาวบ้านแต่อนุญาตให้เอกชนเช่าป่าเพื่อทำสวนไม้พาณิชย์ได้

2. ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะการแย่งใช้ทรัพยากรป่า ที่ดินและน้ำของท้องถิ่นโดยนายทุนจากภายนอก จนเกิดผลกระทบหรือสร้างปัญหาต่อการดำรงชีพของชาวบ้าน

3. ความขัดแย้งระหว่างชุมชนใกล้เคียงกัน ความขัดแย้งประเภทนี้มักเป็นการละเมิดสิทธิการใช้ทรัพยากรระหว่างกันและกัน บางชุมชนจะรักษาป่าของตนแต่ไปบุกรุกป่าของหมู่บ้านอื่น ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการไม่ยอมรับอำนาจของชุมชนในการจัดการทรัพยากร ความขัดแย้งระหว่างชุมชนมีสาเหตุหลักมาจากทิศทางการพัฒนาซึ่งสร้างแรงกดดันให้ชาวบ้านยากจนต้องใช้ป่าเพิ่มขึ้นและจากการที่สิทธิชุมชนไม่ได้รับการยอมรับตามกฎหมาย

4. ความขัดแย้งภายในชุมชน ซึ่งเกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างกลุ่มที่มีฐานะและผลประโยชน์แตกต่างกัน เช่น กลุ่มเหมืองฝายและเจ้าของนาซึ่งต้องการรักษาป่าขัดแย้งกับกลุ่มที่มีผลประโยชน์จากการตัดไม้ซึ่งมีฐานะยากจน ในบางกรณีผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้ค้าไม้กับนายทุนภายนอกเสียเองและเกิดขัดแย้งกับผู้นำอื่น ๆ ที่ต้องการอนุรักษ์ป่าซึ่งมีความสอดคล้องกับ

ในขณะที่ชัยอนันต์ สมุทวณิช และกุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2546 หน้า 32) มองว่าความขัดแย้งด้านทรัพยากรในสังคมไทยนั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการเติบโตและการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การขยายพื้นที่การเพาะปลูก ซึ่งส่งผลต่อปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อบุกเบิกพื้นที่เพื่อทำไร่ทำนาและทำให้เกิดความเสื่อมโทรมในสิ่งแวดล้อมจนเป็นเหตุให้ภาครัฐอ้างเหตุผลความชอบธรรมในการสร้างมาตรการด้านกฎหมายเพื่อเข้าควบคุมพื้นที่ สุดท้ายก็นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนและระหว่างรัฐกับประชาชน ศยามล ไกยูรวงศ์ และคณะ, (2549) ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับปัญหาที่อยู่อาศัยในประเทศไทย พบว่าลักษณะความขัดแย้งในแนวคิดเกี่ยวกับระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชนนั้นเกิดจากปัญหาการใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุเกิดจากการที่ประชาชนได้เช่าทำประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุ แต่เมื่อหน่วยงานของรัฐต้องการใช้ประโยชน์ จึงเกิดข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐกับการที่ประชาชนได้ทำกินและอยู่อาศัยมาก่อนการอ้างสิทธิเหนือที่ดินของรัฐ ซึ่งต้องมีการพิสูจน์สิทธิการทำกินและอยู่อาศัย และปัญหาการไม่ได้รับเอกสารสิทธิ์ของประชาชนซึ่งเกิดขึ้นทั่วประเทศ อันเนื่องมาจากการตกสำรวจไม่แจ้งสิทธิการครอบครอง (ส.ค.1) หรือมีการทำประโยชน์จริงและมีการเสียภาษีบำรุงท้องที่ โดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน จึงทำให้บุคคลเหล่านี้ตกสำรวจในการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ประกอบกับรัฐบาลไม่สามารถดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้ประชาชนจำนวนมากไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน

ทั้งที่มีการทำประโยชน์มาโดยตลอด ส่งผลให้เมื่อมีการเวนคืนที่ดินในการพัฒนาโครงการต่างๆของรัฐ สิทธิของบุคคลนั้นจะไม่ได้รับค่าเวนคืนที่ดินหรือไม่ได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินที่ดินตามกฎหมาย

จากการศึกษาของ นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ (2557) พบว่าสาเหตุของความขัดแย้งในการใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งสระในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงนั้นเป็นผลมาจากระบบโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณประโยชน์ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างไม่ตรงกันและมีการบิดเบือนข่าวสารข้อเท็จจริง เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันของภาครัฐกับชุมชนในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนา มีระบบของผลประโยชน์และมุมมองความคิดเห็นที่แตกต่างกันของการบริหารจัดการที่ดิน

ศักดิ์ชัย เอกอินทุมาศ และรุ่งรัศมี บุญดาว (2557) พบว่าสภาพปัญหาที่ดินจากการบริหารจัดการระบบที่ดินของพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดอุบลราชธานีนั้นเกิดขึ้นจากปัญหาความมั่นคงในการถือครองที่ดินของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ยังมีการถือครองที่ดินขนาดใหญ่และการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินในพื้นที่ยังขาดการสนับสนุนการกระจายการถือครองที่ดิน อีกทั้งไม่มีการจำแนกเขตการใช้ที่ดิน (Zoning) ของผังเมืองอย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการระบบที่ดิน

วิวัฒน์ ฤทธิมา (2554) กล่าวเพิ่มว่าปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดเป็นผลมาจากการที่ภาครัฐมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยแนวทางและนโยบายของภาครัฐซึ่งกำหนดและคิดเพียงฝ่ายเดียว ขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แท้จริงเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้น ทำให้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่ผ่านมาของภาครัฐนั้นไม่ประสบความสำเร็จ เกิดการต่อต้านและคัดค้านจะภาคประชาชนที่ไม่เห็นด้วย ทำให้ความขัดแย้งด้านที่ดินทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมองว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งสาเหตุของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรังนั้นพบว่าปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นประกอบไปด้วย 9 ปัจจัยสำคัญได้แก่ ประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มผลประโยชน์ กฎหมายและนโยบายของรัฐ สังคมและวัฒนธรรม สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและสภาพพื้นที่

คณะกรรมการสมัชชาปฏิรูปที่ดิน (2554) มองว่าปัญหาที่ดินในประเทศไทยนั้นเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อนสะสมมาเป็นเวลาช้านานเนื่องมาจากมีการกระจายการถือครองที่ดินที่ไม่เป็นธรรมเพราะขาดแรงผลักดันจากภาคการเมือง มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ มีความขัดแย้งในการถือครองที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐเพราะการประกาศเขตสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐ มิได้มีการสำรวจที่ดินในพื้นที่ที่ราษฎรทำกินและอยู่อาศัยมาเดิม เป็นการกำหนดลงบนแผนที่ โดยเฉพาะแผนที่ที่

มีมาตราส่วนขนาดเล็ก แล้วการดำเนินการประกาศเขตตามกฎหมายซึ่งทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของแนวเขตในกรณีชุมชนหรือที่ดินทำกินอยู่ในแนวรอยต่อกับที่ดินของรัฐหรือทับซ้อนชุมชนที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมและประชาชนไม่มีโอกาสเข้าสู่การครอบครองที่ดิน โดยชอบด้วยกฎหมาย ระบบฐานข้อมูลที่ดินไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐซึ่งมีแนวเขตทับซ้อนกันเอง เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิชุมชน

เนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายโดยตรงที่ให้สิทธิกับชุมชนในการครอบครองที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ทั้ง ๆ ที่ได้มีการครอบครองและพึ่งพาฐานทรัพยากรธรรมชาติในที่ดินนั้นเพื่อการดำรงชีพมาเป็นเวลาช้านาน ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 66 ได้บัญญัติให้ชุมชนมีสิทธิในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติก็ตามแต่หน่วยงานของรัฐได้ละเลยบทบัญญัติดังกล่าว การประกาศเขตที่ดินของรัฐทับที่ดินของชุมชนที่ใช้ประโยชน์มาแต่เดิมจึงเป็นการดำเนินการที่ละเมิดสิทธิ์และไม่เป็นธรรมกับชุมชน ในการจัดที่ดินทำกินให้แก่ประชาชนนั้นคุณภาพที่ดินที่รัฐจัดให้กับประชาชนผู้ไร้ที่ดินทำกินส่วนใหญ่นั้นที่ดินไม่เหมาะสมต่อการเกษตร ขาดโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะแหล่งน้ำ ห่างไกลจากตลาดสินค้า ทำให้การดำรงชีวิตเป็นไปด้วยความยากลำบาก มีหนี้สินประชาชนจึงต้องขายที่ดินให้กับนายทุนโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีทิวทัศน์สวยงาม ตลอดจนไม่ทำประโยชน์ในที่ดินให้เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ทางด้านเครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย (2553) มองว่าปัญหาเกษตรกรและคนยากจนขาดแคลนที่ดินทำกินเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยมานานกว่าสามสิบปี แม้ว่าจะมีข้อมูลและรายงานการศึกษาจำนวนมากระบุว่าในประเทศไทยมีที่ดินเอกชนที่ถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าไม่ได้ทำประโยชน์เป็นพื้นที่มหาศาลก็ตามและแม้ว่ารัฐจะมีนโยบายและมาตรการทางกฎหมายหลายประการพร้อมทั้งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระจายการถือครองที่ดินเป็นจำนวนมากแต่ก็มิได้ทำให้ปัญหาที่ที่ดินจำนวนมากกระจุกอยู่ในมือของคนส่วนน้อย การกักตุนที่ดินเพื่อเก็งกำไร การไร้ที่ดินและการสูญเสียที่ดินของคนยากไร้ที่ต้องการที่ดินเพื่อทำการผลิตบรรเทาเบาบางลง (เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย, 2553)

ในขณะเดียวกันนั้นสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2553) พบว่าปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินเกิดจากการกระจุกตัวของที่ดิน มีการปล่อยให้ที่ดินรกร้างว่างเปล่า ที่ดินหลุดมือจากเกษตรกรเนื่องจากภาวะหนี้สิน การไม่สามารถเข้าถึงที่ดินของเกษตรกรรายย่อยและคนยากจน การสูญเสียคุณภาพพื้นดินเพราะใช้ที่ดินผิดประเภทและการเกิดข้อพิพาทและความขัดแย้งในการครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินและปัญหาที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยในชุมชนเมือง

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) ค้นพบว่าปัญหาของการจัดการที่ดินนั้นมาจากการกำหนดแนวเขตพื้นที่ที่ไม่ชัดเจน ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการจัดการกับปัญหาได้

ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ป่าไม้ทำให้มีการกำหนดเขตป่าไม้ใหม่ ทำให้แนวเขตป่าไม้และเขตที่ดินทำกินไม่ชัดเจน การไร้ที่ดินทำกินของประชาชนทำให้ต้องบุกรุกพื้นที่ป่า ประชาชนไม่ทราบข้อมูลการจัดสรรพื้นที่ มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเนื่องมาจากโครงการพัฒนาของรัฐที่มุ่งส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดรายได้สูง การบุกรุกพื้นที่ของนายทุน ผู้มีอิทธิพล มีปัญหาความไม่เป็นธรรมโดยการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม มีการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้มีรายได้น้อยและผู้มีฐานะในสังคม เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่รัฐ มีการขอคืนที่ราชพัสดุเนื่องจากกรมธนารักษ์ได้ขอคืนที่ดินจากหน่วยงานราชการที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ มีความล่าช้าในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เนื่องจากขั้นตอนการดำเนินการของทางราชการที่มีมากเกินไปและเกิดจากปัญหาในการออกเอกสารสิทธิ์

ปัญหาการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงของ พุฒิพงศ์ หุ่นโตภาพ, สรายุทธ์ เตชะวุฒิพันธุ์ และจรีรัตน์ สร้อยเสริมทรัพย์ (2551) กล่าวว่าปัญหาเกี่ยวกับการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงสำหรับที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกันนั้น มีสาเหตุของปัญหามาจาก การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงทับที่ดินของเอกชน, การออกเอกสารสิทธิทับที่ดินหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง, การออกเอกสารสิทธิทับที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ยังไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง, การขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากการที่ทะเบียนที่สาธารณประโยชน์มีแนวเขตไม่ชัดเจน รวมตลอดถึงกรณีการที่ประชาชนบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ การวินิจฉัยสถานะของที่ดินสาธารณประโยชน์ สถานะที่ดินของที่งอกชายฝั่งหรือชายตลิ่ง อำนาจการดูแลที่ดินสาธารณประโยชน์ในเขตปฏิรูป เขตป่าไม้ เขตจัดรูป นิคมสร้างตนเองและการจัดทำหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงล่าช้าและสาเหตุของปัญหาการออกหนังสือ

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547) พบว่าการที่ภาครัฐนั้นให้ความสำคัญกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญส่งผลให้เกิดปัญหาด้านอื่น ๆ ตามมาหลายประการอันมีผลกระทบต่อการใช้ที่ดินและอาชีพของเกษตรกร

1. นโยบายของภาครัฐ เป็นนโยบายที่ส่งเสริมการผลิตเชิงพาณิชย์ ทำให้ความต้องการใช้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบป้อนเข้าโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีการนำที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เป็นปัจจัยในการผลิตมากขึ้นโดยลำดับ รวมทั้งการใช้ที่ดินอย่างไม่เหมาะสมทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นนโยบายที่ขาดความรอบคอบ รัดกุมและความชัดเจน ในการสำรวจและออกเอกสารรับรองกรรมสิทธิ์ การได้มาและการถือครองที่ดิน ส่งผลให้เกษตรกรมีโอกาสเสียสิทธิในที่ดินทำกินในอนาคต เพราะขาดมาตรการคุ้มครองสิทธิ ทำให้กับเกษตรกรไม่สามารถปลดเปลื้องหนี้ไถ่ถอนที่ดินคืนได้ และเป็นนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์

2. การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดงบประมาณและบุคลากร (เจ้าหน้าที่) ที่มีประสิทธิภาพและมีจิตสำนึกที่ดี ขาดกลไกในการตรวจสอบจากภาคประชาชน และละเลยการมีส่วนร่วมของชุมชน ขาดระบบการประสานงานและเชื่อมโยงอย่างเป็นรูปธรรมระหว่างภาครัฐบาล องค์กรเอกชนและภาคประชาชน ขาดเอกภาพ ทิศทางและการบริหารจัดการที่ดีในการดำเนินงานและขาดองค์กรหรือหน่วยงานหลักที่จะรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย และกรอบทิศทาง ทั้งในส่วนของกฎหมาย การบริหารจัดการ การประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ให้มุ่งสู่เป้าประสงค์เดียวกัน

3. บริบทของกฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับที่ดินขาดความชัดเจนทำให้เกิดปัญหาการกระจุกตัวในการถือครองที่ดิน ซึ่งเป็นในลักษณะ "รวยกระจุกจนกระจาย" และการใช้ที่ดินอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสมและไม่เต็มประสิทธิภาพโดยการปล่อยให้รกร้าง ไม่มีกฎหมายกำหนดสิทธิการถือครองที่ดินของเอกชน ซึ่งทำให้ผู้ที่มีฐานะดีสามารถถือครองที่ดินได้ไม่จำกัดและไม่ได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นอย่างเต็มที่ ในขณะที่ยังมีเกษตรกรและผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินต้องการที่ดินอีกมากรวมทั้งผู้ที่ขาดที่อยู่อาศัย ไม่มีมาตรการทางภาษีที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมออกบังคับใช้

เพื่อแก้ไขปัญหาการกระจุกตัวของที่ดินและการกว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร ไม่มีการสำรวจและจำแนกแนวเขตที่ดินทับซ้อนกันที่ชัดเจนระหว่างที่ดินทำกินหรือพื้นที่เพาะปลูกของชุมชนกับเขตพื้นที่สงวนหวงห้าม เช่น อุทยานแห่งชาติและเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนและเอกชน ขาดความชัดเจนในการนำกฎหมายปฏิรูปที่ดินมาใช้ โดยเฉพาะเรื่องสิทธิการได้มาการถือครองและเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติ เช่า ถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดิน สร้างความสับสนให้กับผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย โดยการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกัน เช่น พื้นที่บางแห่งอยู่ภายใต้กฎหมายหลายฉบับและภายใต้การดูแลของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐหลายหน่วยงาน และมีข้อจำกัดของการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองพื้นที่

สำนักงานปฏิรูปเพื่อสังคมเป็นธรรม (2554) มองว่าที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานชีวิตและปัจจัยการผลิตที่สำคัญสำหรับคนทุกคนแต่โครงสร้างการจัดการที่ดินของประเทศไทยโดยปล่อยให้รัฐและอำนาจทางทุนเข้าถือครองที่ดินอย่างไม่จำกัดได้สร้างความไม่เป็นธรรมให้แก่สังคม กล่าวคือ ขณะที่ประชาชนจำนวนมากต้องสูญเสียที่ดินซึ่งคนเคยถือครองหรือทำมาหากินมานมนาน แต่กลับมีที่ดินที่ปล่อยให้ทิ้งร้างว่างเปล่าจำนวนมหาศาล มีการเก็งกำไรที่ดินจนมีราคาแพงทำให้ประชาชนเข้าถึงได้ยาก ไม่คุ้มกับการลงทุนทำการเกษตร มีปัญหาการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับระบบนิเวศ มีการประกาศเขตป่าอนุรักษ์และพื้นที่สาธารณะโดยไม่คำนึงถึงความมีอยู่ของชุมชนท้องถิ่นซึ่งอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว มาเป็นเวลาช้านาน ส่งผลให้เกษตรกรทำกินอยู่ในพื้นที่ซ้อนทับอย่างผิดกฎหมาย ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมดำเนินคดีทั้งทาง

แพ่งและอาญาในข้อหาบุกรุกที่ดินของรัฐและของเอกชนเกษตรกรต้องประสบกับความทุกข์ยากทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมรวม และปัญหาที่ดินเพื่อการเกษตรนั้นเกิดจากเกษตรกรในชนบทจำนวนมากประสบปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและถูกจับกุมดำเนินคดีในข้อหาบุกรุกที่ดินของรัฐและของเอกชนอย่างไม่เป็นธรรม เกษตรกรถูกดำเนินคดีและถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำหรือสภาพที่ต้องขัง ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ดินคนจนที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีและที่ยังไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมีเป็นจำนวนหลายแสนครอบครัวและที่ดินในชนบทมีปัญหาเกษตรกรสูญเสียที่ดินจนไร้ที่ทำกินหรือมีที่ดินไม่พอทำกิน

การจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ

การจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาตินั้นก็เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการแย่งชิงทรัพยากรต่างๆด้วยแนวทางและวิธีการต่าง ๆ ที่ต้องก่อให้เกิดความสมดุลของการจัดการความขัดแย้ง

สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรังของภาครัฐนั้น วิวัฒน์ ฤทธิมา (2554) พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการจัดการและตัดสินใจการแก้ไขปัญหาได้ จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากมองว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการจัดการ ไม่ใช่ภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำได้เพียงแค่ประสานงานให้กับประชาชนเท่านั้น ตลอดจนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมุ่งจัดการและแก้ไขปัญหาตามนโยบายและหลักการของภาครัฐ ในส่วนของการแก้ไขปัญหาของภาครัฐในส่วนกลางนั้น มุ่งบังคับตามหลักของนโยบายและกฎหมายซึ่งไม่คำนึงถึงบริบทและความสอดคล้องของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนไม่กระจายอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสร้างเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน

ทั้งนี้ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรังไว้ว่าภาครัฐจะต้องมีการกระจายอำนาจในการจัดการและแก้ไขปัญหาให้กับภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและให้สิทธิ์กับชุมชนในการบริหารจัดการตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชน ในขณะเดียวกันภาคประชาชนก็จะต้องร่วมกันกำหนดแนวทางในการจัดการรูปแบบขององค์กรชุมชน บูรณาการชุมชนเพื่อกำหนดแผนการจัดการชุมชน แล้วนำมาสู่การกำหนดข้อบัญญัติตำบล ข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อบังคับใช้ในพื้นที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ภาครัฐจะใช้ในการกำหนดนโยบายและกฎหมายในภาพรวมในการแก้ไขปัญหาของประเทศ ซึ่งจะทำให้การจัดการนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายนั้นมีเอกภาพและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและเกิดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน

ธวัชชัย สุขลอย (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชนปัญหาและอุปสรรคที่พบเกิดจากประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ได้อย่างเต็มที่ เพราะจำเป็นต้องประกอบอาชีพเพื่อความอยู่รอด

ธนัน อนุมานราชธน, จันทนา สุทธิจารี และไพสิฐ พาณิชย์กุล (2545) สรุปว่าแนวทางการจัดการความขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จังหวัดเชียงใหม่พบว่าในภาพรวมประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของอบต. ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ เพราะขอบเขตและลักษณะของปัญหากว้างขวาง สลับซับซ้อนเกินกว่าโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของอบต. ในปัจจุบันจะแก้ไขได้และประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของแต่ละ อบต. ก็แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของตนเอง ประเด็นสำคัญที่สะท้อนจากงานศึกษาดังกล่าวคือ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนั้นถ้ามอบหมายให้องค์กรหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไปดำเนินการแล้วส่วนใหญ่จะไม่ค่อยบรรลุผล เนื่องจากสภาพปัญหามีความซับซ้อนและมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ดังนั้นแนวทางออกที่เหมาะสมคือควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งในระดับพื้นที่และระดับนโยบาย

ในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาตินั้นยศ สันตสมบัติ (2544) เห็นว่าในยุคสมัยของการแย่งชิงทรัพยากร ซึ่งทวีความขัดแย้งที่รุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ชาวบ้านได้แสดงศักยภาพในการปรับตัวเพื่อแก้ปัญหา โดยการคิดค้นแนวทางใหม่ๆในการลดความขัดแย้งและผสมผสานวิธีการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งโดยจารีตประเพณีและโดยสิ่งที่คิดค้นขึ้นใหม่ ทั้งการช่วยตัวเองและการประสานกับองค์กรภายนอกทั้งของรัฐและเอกชน แนวทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของชาวบ้านพอจะสรุปได้เป็น 6 แนวทางคือ

แนวทางแรก การปรับใช้ประเพณีและการเจรจาตกลงที่ไม่เป็นทางการ เช่น การจับกุมผู้ละเมิดกฎเกณฑ์ของชุมชนและว่ากล่าวตักเตือนหรือปรับไหม แนวทางนี้ใช้ได้แต่เฉพาะปัญหาความขัดแย้งภายในหรือระหว่างชุมชนใกล้เคียงเท่านั้น เพราะเป็นการจัดการตามประเพณีและมีลักษณะยืดหยุ่นแต่ไม่อาจใช้ได้กับกรณีความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับบุคคลภายนอก

แนวทางที่สอง การรวมตัวเคลื่อนไหวคัดค้านและต่อต้าน มักจะใช้กับกรณีความขัดแย้งกับนายทุนภายนอก หรือในกรณีที่มีการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ ที่ชาวบ้านเห็นว่าไม่เป็นธรรม เช่นการต่อต้านสัมปทานไม้การต่อต้านการประกาศเขตอุทยาน การต่อต้านการสร้างเขื่อน

แนวทางที่สาม การสร้างเครือข่ายองค์กรชาวบ้านในระดับตำบล ลุ่มน้ำ จังหวัดและระดับภูมิภาค เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับรัฐและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน

แนวทางที่สี่ การประสานงานกับรัฐ เพื่อสร้างความชอบธรรมในการจัดการกับปัญหาเช่น การร้องเรียนเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดกรณีละเมิดทรัพยากรของชุมชน ในบางพื้นที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากร เจ้าหน้าที่ของรัฐกับคณะกรรมการชุมชนจะทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ห้า การต่อรองกับรัฐเพื่อให้รับรองสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในบางพื้นที่เริ่มมีการจัดตั้งองค์กรในรูปของคณะกรรมการป่าชุมชนอย่างเป็นทางการ มีการออกกฎเกณฑ์การใช้ป่าเป็นลายลักษณ์อักษร มีการจดบันทึกกรณีการละเมิดกฎเกณฑ์และการตัดสินความผิดโดยคณะกรรมการป่าชุมชนอย่างเป็นระบบ การจัดอาสาสมัครตระเวนป่า ตลอดจนการหาช่องทางทำงานร่วมกับรัฐ แนวทางการทำงานดังกล่าวข้างต้น เป็นความพยายามของชาวบ้านที่จะให้รัฐยอมรับความสามารถและศักยภาพในการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากร รวมทั้งเป็นความพยายามในการปรับปรุงเทคนิควิธีในการจัดการทรัพยากรของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

แนวทางที่หก การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ เช่นองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับรัฐและผู้มีอิทธิพลในกรณีเกิดความขัดแย้งขึ้นการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และเพิ่มศักยภาพ ในการรู้เท่าทันปัญหาที่เกิดจากความสัมพันธ์กับรัฐและเป็นการเสริมความเข้มแข็งให้กับองค์กรชาวบ้านไปด้วยในตัว จากแนวทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าชาวบ้านให้ความสนใจกับการแก้ปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ต้องการร่วมมือกับทุกฝ่าย มิใช่เพียงการเรียกร้องหรือต่อต้านฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะชาวบ้านเองตระหนักดีว่าการแก้ปัญหาในแนวทางที่ถูกต้อง คือ การทำความเข้าใจและแสวงหาความร่วมมือกับทุก ๆ ฝ่ายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้องค์กรของชุมชนได้รับการยอมรับและสามารถจัดการทรัพยากรของตนได้อย่างยั่งยืน

สุนทร ปัญญะพงษ์, วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ และวงศา เล้าหศิริวงศ์ (2555) พบว่ากระบวนการในการคลี่คลายความขัดแย้งของชุมชนในพื้นที่เขื่อนลำปะทาวที่เป็นลักษณะของความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านและความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานของรัฐ สำหรับกระบวนการในการคลี่คลายความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านนั้นประกอบด้วยขั้นตอนการเจรจาต่อรองจะเริ่มต้นพูดคุยถึงที่มาของปัญหาเกิดจากอะไร ใครเกี่ยวข้องบ้างและเกิดผลกระทบอย่างไร เพื่อหาแนวทางที่เป็นข้อสรุปหรือข้อตกลงร่วมกัน และขั้นตอนการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง เมื่อไม่บรรลุข้อตกลงได้อาศัยผู้นำชุมชนหรือบุคคลที่เป็นที่เคารพนับถือมาพูดคุยเจรจาร่วมกัน บางครั้งมีการตอบโต้ ต่อรอง ไกล่เกลี่ย ประนีประนอม จนเป็นที่พอใจของบุคคลทั้งสองฝ่ายเนื่องจากแต่ละฝ่ายมองเห็นแต่ประโยชน์ที่ตัวเองจะได้รับจนเกิดความขัดแย้ง

ในขณะเดียวกันนั้นก็พบว่าแนวทางที่เหมะสมในการคลี่คลายความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐในการจัดการทรัพยากรน้ำเขื่อนลำปะทาว อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมินั้นจะต้องมุ่งเน้นพื้นฐานการสร้างพลังของคนในชุมชนที่ต้องการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยอาศัยความศรัทธา ความเชื่อมั่น การให้อภัย การยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกันมุ่งบังคับใช้กรอบระเบียบ กฎเกณฑ์และกติกาที่ประชาชนในชุมชนกำหนดขึ้นร่วมกัน มุ่งการคำนึงถึงความสอดคล้องตามประเพณี วัฒนธรรม และความรู้สึกถึงความเป็นธรรมร่วมกันของคนในชุมชน มุ่งการแสวงหาทางออกที่ทุกฝ่ายยอมรับได้โดยให้ทั้งสองฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมเน้นการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ไม่เน้นการต่อสู้เพื่อชนะ การใช้มิติทางสังคมคือความเป็นญาติพี่น้อง ตระกูลเดียวกันคนชุมชนเดียวกัน เพื่อโน้มน้าวให้เห็นถึงวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน และการมีคณะกรรมการเจรจาหรือไกล่เกลี่ยเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา อาจเป็นผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสประจำหมู่บ้านหรือญาติของบุคคลทั้ง 2 ฝ่ายเข้าร่วมในการเจรจาแก้ไขปัญหานั้น ๆ

วิวัฒน์ ฤทธิมา (2554) สรุปว่าการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวนั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้และยิ่งก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากแนวคิดและนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่ดินที่ผ่านมานั้นเกิดจากการคิดและกำหนดจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ภาคประชาชนไม่มีส่วนร่วมและมีการคัดค้านการต่อต้านจากภาคประชาชน อีกทั้งภาคประชาชนมีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนเพื่อต่อรองกับอำนาจภาครัฐ ทั้งนี้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นจะต้องมาจากการมีส่วนร่วมจากภาครัฐและภาคประชาชนในการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยภาครัฐจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง เพื่อให้การแก้ไขปัญหานั้นสอดคล้องและแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแต่ละพื้นที่จะต้องมาจากภาคประชาชน ในการกำหนดแนวทางและแผนการจัดการในชุมชนของตนเองในรูปแบบของสิทธิชุมชน

สำหรับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาตินั้น เพื่อให้เป็นกรอบในการอธิบายถึงสภาพปัญหาของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด ตลอดจนเป็นการอธิบายเพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินและการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางและรูปแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืน

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่ดิน

วิวัฒน์ ฤทธิมา (2554) ได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการชุมชนอย่างบูรณาการ โดยจะต้องมีการจัดการที่ดิน ป่าไม้ น้ำ อาหารและคนอย่างบูรณาการเกิดขึ้นในพื้นที่เทือกเขาบรรทัด ในการบริหารจัดการที่ดินนั้นมองว่าที่ดินนั้นปัจจัยการผลิตพื้นฐาน แหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชนจึงจะต้องมีการจัดโซนที่ดินอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้เกิดการวางแผนระบบการจัดการนำและระบบการผลิตอาหารได้อย่างเหมาะสมโดยจะต้องแบ่งโซนที่ดิน ออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 คือที่อยู่อาศัย ส่วนที่ 2 เป็นพื้นที่เพาะปลูกทำการเกษตรและแหล่งกักเก็บน้ำและส่วนที่ 3 พื้นที่เลี้ยงสัตว์

ทางด้านเครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย (2553, หน้า 23-35) ได้เสนอแนวทางการจัดการที่ดินที่พัฒนาโดยชุมชนท้องถิ่น 3 แนวทางด้วยกันคือ

1. ดำเนินการปรับระบบสิทธิในการจัดการที่ดินโดยไม่อิงกับระบบกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายภายใต้ระบบเสรีนิยมใหม่การบริหารจัดการที่ดินโดยอิงกลไกตลาดเป็นหลักและทำให้ที่ดินกลายเป็นสินค้า ส่งผลให้เกษตรกรรายย่อยสูญเสียที่ดินทำกินได้อย่างง่ายดาย สภาวะเช่นนี้ทำให้ปัญหาคนยากจนสูญเสียที่ดินไม่สามารถแก้ไขให้สิ้นสุดลงได้ เพราะไม่ว่ารัฐจะจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกรรายย่อยมากเท่าใด แต่ด้วยภาวะที่ที่ดินถูกทำให้เป็นสินค้าที่มีราคาตลาดสูงก็จะทำให้เกษตรกรรายย่อยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่มั่นคงมีแนวโน้มที่จะขายที่ดินให้แก่นายทุน

2. ดำเนินการปฏิรูปกลไกเพื่อกระจายอำนาจการจัดการที่ดิน ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า "การมีส่วนร่วม" ของภาคประชาชนเป็นเงื่อนไขสำคัญของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน องค์กรภาครัฐและเอกชนเกือบทุกแห่งได้หันมาเสริมสร้างความร่วมมือของบรรดากลุ่มองค์กรชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชนในลักษณะพหุภาคีในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ขณะที่กลไกเชิงสถาบันเองก็ถูกปรับเปลี่ยนให้มีการเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาสังคมได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น

3. ปฏิรูประบบการผลิตและการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืนในการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน จำเป็นจะต้องมีการปฏิรูประบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อที่จะทำให้ระบบการผลิตในที่ดินสามารถสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกรและชุมชนที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น ขณะเดียวกันก็เพื่อมิให้ที่ดินและฐานทรัพยากรอื่น ๆ ในพื้นที่ถูกทำลายให้เสื่อมสภาพและส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยรวม

เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย (2553) ได้เสนอแนวทางกระจายการถือครองที่ดิน การรับรองสิทธิชุมชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปโครงสร้างการจัดการที่ดินทั้งระบบโดย

1. การออกกฎหมายโฉนดชุมชนและกฎหมายสิทธิชุมชน การออก กฎหมายการจัดการที่ดินในรูปแบบโฉนดชุมชนและกฎหมายสิทธิชุมชน หมายความถึง การปรับโครงสร้างการจัดการที่ดิน

และทรัพยากรธรรมชาติในสังคมไทย โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดิน น้ำ ป่าไม้ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อความโปร่งใส กระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเพื่อแก้ไขกรณีพิพาทในที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน ซึ่งยังไม่มีแนวทางการแก้ไขกฎหมายโฉนดชุมชนและกฎหมายสิทธิชุมชน ควรมีหลักการที่สำคัญคือการเคารพในการดารงอยู่ของชุมชนเกษตรกรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น กระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ และทะเล จากรัฐสู่ประชาชน คุ้มครองพื้นที่ชุมชนให้เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม และคุ้มครองสิทธิเกษตรกรรายย่อยให้สามารถเข้าถึงสาธารณูปโภคพื้นฐาน การประกันรายได้และราคาผลผลิตที่เป็นธรรม กองทุนชดเชยจากภัยธรรมชาติและกองทุนการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม

2. จัดสรรงบประมาณสำหรับกองทุนธนาคารที่ดิน ซึ่งกองทุนธนาคารที่ดินคือกองทุนหลักประกันการเข้าถึงที่ดินของคนจนและคนไร้ที่ดินทั่วประเทศ ส่วนกองทุนที่ดินชุมชนคือกองทุนหลักประกัน การคุ้มครองพื้นที่ชุมชนให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมตลอดไป กองทุนที่ดินเหล่านี้จะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพไม่ได้ หากไม่มีการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐเข้ามาดำเนินการรัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้กับกองทุนธนาคารที่ดิน เพื่อให้กองทุนนี้ เป็นกลไกในการจัดซื้อที่ดินจากภาคเอกชน ที่ไม่ต้องการใช้ประโยชน์หรือทำหน้าที่เจรจาขอใช้ที่ดินจากหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เพื่อนำที่ดินมาจัดสรรและกระจายให้กับคนไร้ที่ดินได้ใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อไปโดยการจัดซื้อที่ดินจากภาคธุรกิจเอกชน ที่ดิน NPL ควรเจรจาขอซื้อในราคาที่ต่ำกว่าราคาประเมินเพื่อประโยชน์ในทางสาธารณะของสังคม

3. การจัดเก็บภาษีที่ดินอัตราก้าวหน้าเพื่อสร้างกลไกและเงื่อนไขให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดินที่เป็นจริง ควรมีการจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราที่ก้าวหน้าตามขนาดการถือครองที่ดินตามมูลค่าของที่ดินและตามลักษณะของการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การจัดเก็บภาษีที่ดินควรจัดเก็บในที่ดินที่ไม่ได้ทำประโยชน์ ทิ้งไว้รกร้างว่างเปล่าเป็นเวลานานในอัตราภาษีที่สูงกว่าที่ดินที่มีการนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ และควรมีการยกเว้นภาษีให้กับผู้ที่มีที่ดินถือครองในมูลค่าน้อยหรือเกษตรกรที่ยากจนเพื่อไม่ให้ภาระภาษีตกแก่กลุ่มคนที่มีฐานะยากจนและต้องอาศัยที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตเพื่อดำรงชีพ

4. ดำเนินการแก้ไขปัญหาคดีความคนจนเพื่อให้การแก้ไขปัญหาคดีความสอดคล้องกับการปฏิรูปโครงสร้างการจัดการที่ดิน เจตนารมณ์ของกฎหมายและรัฐธรรมนูญและคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับคนจนและเกษตรกรรายย่อย

5. ปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อโครงสร้างการจัดการที่ดินและข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับภาครัฐและนายทุน

เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรที่ดินที่ยั่งยืน ศักดิ์ชัย เอกอินทุมาศ และรุ่งรัศมี บุญดาว (2557) ศึกษาพบว่าเพื่อการแก้ปัญหาการบริหารจัดการระบบที่ดินนั้นรัฐจึงมีความต้องการสารสนเทศที่ดินที่ถูกต้องสมบูรณ์และทันสถานการณ์ ในการวางแผนตัดสินใจ กำหนดนโยบายที่สำคัญในระบบที่ดิน ส่งผลให้โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศที่ดินเพื่อการบริหารจัดการระบบที่ดิน (Cadastral Information Systems: CIS) ของกรมที่ดิน ถือเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการระบบที่ดิน

จากการศึกษาโครงการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดที่ดินและการพัฒนาระบบข้อมูลของเกียรติ จิวะกุล, อทิธิพล ศรีเสาวลักษณ์, ฉันทฤทธิ์ วิโรจน์ศิริริ, บรรจง ประจำ, นายณฐัวุธ กองสุทธิ และทัชชกร วัฏฏะวุฒิสาร ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดที่ดิน โดย

1. การปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติ และคำสั่ง ที่เป็นปัญหาอุปสรรคเพื่อให้การจัดที่ดินสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มีความเป็นเอกภาพ ประสิทธิภาพและความเป็นธรรมในสังคม โดยเร่งรัดแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินและการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อให้การจัดที่ดินเป็นเอกภาพ หน่วยงานจัดที่ดินอาจมีหลายหน่วยงาน แต่จะใช้กฎหมายฉบับเดียวกันอาจทบทวนการจัดที่ดินเสียใหม่ มิให้จำกัดเฉพาะผู้เป็นเกษตรกรเท่านั้น เร่งรัดการออกกฎหมายการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เพื่อให้มีองค์กรในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของชาติที่เป็นเอกภาพ เร่งรัดร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ออกใช้เป็นกฎหมายโดยเร็วและควรทบทวนการจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้าตามขนาดการถือครองตามข้อเสนอของมูลนิธิสถาบันที่ดินรวมทั้งภาษีมรดกเพื่อลดการสะสมหรือเก็งกำไรที่ดิน เร่งรัดปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเพื่อลดข้อจำกัดของการให้เช่าที่ดิน จูงใจให้เจ้าของที่ดินให้เช่าอย่างเป็นธรรม ปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความชัดเจน ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใดบุกรุกที่ดินของรัฐเพิ่มอีกและเมื่อแก้ไขกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีแล้วก็สามารถที่จะสร้างระบบการจัดที่ดินให้เกิดความเป็นธรรมยิ่งขึ้น โดยการออกระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ รองรับ

2. ทบทวนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาของการจัดที่ดินที่ยังไม่แล้วเสร็จหรือมีการเปลี่ยนมือหลังการจัดที่ดิน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยแก้ปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐให้เกิดความชัดเจนเพื่อลดการบุกรุกที่ดินใหม่และควรตรวจสอบจำนวนที่ดินที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งที่ดินของรัฐและที่ดินเอกชนให้ชัดเจนเพื่อการวางนโยบายที่ถูกต้อง ใช้ทรัพยากรของรัฐให้น้อยลงโดยไม่นำที่ดินของรัฐมาจัดอีก ส่วนที่ดำเนินการอยู่แล้วก็เร่งรัดให้เสร็จโดยเร็วและควรทบทวนนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องในการจัดที่ดินทำกินให้แก่ประชาชนยังคงจำเป็นต้องมีต่อไป แต่จะต้องมีความรัดกุม และแก้ปัญหาให้ตรงจุด การจัดที่ดินที่ยังคงค้างควรพิจารณาแก้ปัญหาให้แล้วเสร็จ และสำหรับที่ดินที่จัดไปแล้วหากยังมิได้โอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ประชาชน ควร

ตรวจสอบตามเงื่อนไขของการจัดที่ดิน หากมีการจงใจปฏิบัติผิดเงื่อนไขให้นำที่ดินกลับมาจัดให้ผู้ที่ต้องการและอยู่ในหลักเกณฑ์การจัดที่ดิน

3. กำหนดแนวทางการจัดที่ดินในอนาคตให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทางเลือกของการจัดหาที่ดินควรพิจารณาจัดหาจากที่ดินเอกชนที่ยังไม่มีแผนการใช้ประโยชน์ โดยจัดซื้อมาจัดให้ผู้ไร้ที่ดินทำกิน หรือหากเจ้าของที่ดินไม่ประสงค์จะขายแต่จะให้เช่าในช่วงเวลาที่ยังมิได้ใช้ประโยชน์ รัฐจะเป็นผู้ดูแลข้อตกลงระหว่างเจ้าของที่ดินและผู้เช่า ในการจัดที่ดินควรคำนึงถึงผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัดให้มีสิทธิได้รับการจัดที่ดินด้วย โดยให้ผู้ประสงค์จะขอรับการจัดที่ดินที่ไม่ใช่ผู้บุกรุกที่ดินสามารถขอรับการจัดที่ดินได้ด้วย และในเรื่องของขนาดเนื้อที่ดินที่จัดให้ควรลดลงตามความเหมาะสมของพื้นที่และประเภทเกษตรกรรมในบางที่อาจจัดให้เป็นแปลงรวมและอาจให้สิทธิในที่ดินแก่ชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนใช้ประโยชน์ในที่ดินร่วมกัน

4. คุ้มครองดูแลผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินให้สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินได้อย่างยั่งยืนและป้องกันการสูญเสียสิทธิในที่ดินโดยไม่สมัครใจ ด้วยการสร้างระบบการ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลส่งเสริม ให้ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินสามารถอยู่อาศัยและทำกินในที่ดินอย่างยั่งยืน หากไม่ประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อไป ก็ควรจะนำที่ดินมาจัดให้ผู้อื่นที่ประสงค์จะใช้ที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรม และควรมีมาตรการป้องกันการสูญเสียสิทธิในที่ดิน การขายที่ดินหรือการละทิ้งที่ดินที่เป็นรูปธรรม รวมถึงการขึ้นทะเบียนผู้ที่ได้รับสิทธิในที่ดินหรือเคยได้รับสิทธิในที่ดิน

สำหรับสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547) ได้เสนอแนะแก้ไขปัญหาที่ดิน

1. ด้านนโยบายและการบริหารจัดการจะต้องกำหนดนโยบายการบริหารจัดการที่ดินให้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อกำหนดทิศทาง กรอบปฏิบัติการบริหารจัดการที่ดินของประเทศให้มีเอกภาพและสามารถกำหนดนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของชาติในภาพรวม ซึ่งจะส่งผลให้แนวทางการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประสานสอดคล้องและมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินที่มีการทับซ้อนระหว่างที่ดินทำกินของประชาชนกับเขตพื้นที่สงวนหวงห้ามต่าง ๆ

เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและขจัดปัญหาความขัดแย้ง เช่น อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ โดยให้มีกระบวนการในการดำเนินงาน ดำเนินการจัดสรร จัดหาที่ดินทำกินให้กับเกษตรกร คนไร้ที่ดินทำกิน คนที่มีที่ดินทำกินไม่เพียงพอและผู้ต้องการทำการเกษตรกรรมอย่างแท้จริง เร่งกำหนดแผนผังการใช้ประโยชน์พื้นที่ดินที่ชัดเจนโดยการกำหนดหรือมีข้อมูลที่แน่ชัดว่าส่วนไหนมีความเหมาะสมเป็นเขตอุตสาหกรรม พาณิชย์กรรม ที่อยู่อาศัย เขตอนุรักษ์ เขตทำการเกษตรกรรม กำหนดมาตรการในการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนโดยสร้างมาตรการจูงใจทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้กับเกษตรกรและผู้อยู่ฐานเกษตรกรรม อนุรักษ์ บำรุงรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมเพื่อการใช้อย่างยั่งยืน ตรากฎหมายคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม เน้นการป้องกันการสูญเสียที่ดินที่สมบูรณ์และเหมาะสมต่อการเกษตร จัดตั้งศูนย์ข้อมูลทางการเกษตรอย่างเป็นองค์รวมเพื่อทำหน้าที่เก็บรวบรวมประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับด้านการเกษตรทั้งหมด โดยเฉพาะเกี่ยวกับที่ดินทุกรูปแบบ เช่น ข้อมูลแปลงที่ดินทุกแปลง ผู้ถือครองที่ดิน เอกสารสิทธิ์ของแต่ละประเภท ความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ควบคุมและติดตามการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีความชัดเจนและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ระหว่างรอการตัดสินคดี เพื่อให้เขาสามารถดำเนินกิจกรรมในที่ดินต่อไปได้ จนกว่ากฎระเบียบจะมีผลบังคับใช้ จัดระบบการถือครองที่ดินให้เกิดความเป็นธรรมโดยเร่งรัดมาตรการจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราภาษีก้าวหน้า ตามมูลค่าของที่ดินขนาดการถือครองและกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อใช้กับที่ดินที่รกร้างว่างเปล่า

รวมทั้งใช้ระบบภาษีที่ดินเป็นแรงจูงใจให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ในที่ดินที่มีประสิทธิภาพ ตรากฎหมายกำหนดสิทธิการถือครองที่ดิน สำหรับบุคคลทั่วไปและนิติบุคคลเพื่อมิให้ที่ดินอยู่ในลักษณะการกระจุกตัว ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นในการประกอบกิจการตามความเป็นจริงและต้องไม่อนุญาตให้บุคคลต่างชาติเช่าซื้อ หรือซื้อที่ดินเพื่อการเกษตรทุกรูปแบบ ดำเนินการจัดตั้งธนาคารที่ดิน เพื่อดำเนินการรับซื้อที่ดินจากเจ้าของที่ดินและเกษตรกรที่ประสงค์จะขายหรือได้รับผลจากมาตรการกำหนดสิทธิการถือครองที่ดิน ซึ่งเป็นการรักษาและคุ้มครองการสูญเสียที่ดินของชุมชนและที่ดินที่มีความเหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรมให้คงอยู่กับชุมชนและเกษตรกรตลอดไป

ทั้งนี้ต้องมอบให้ชุมชนบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเหมาะสมต่อชุมชนและเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร โดยบุคลากรภาครัฐ ต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรอบรู้ เพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ควบคู่ไปกับการเพิ่มความรอบรู้อย่างรอบด้านให้กับชุมชนและเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ที่ดินและบุคลากรภาคเกษตร ต้องได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพเสริม เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตและเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตให้กับเกษตรกรให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ภายใต้ระบบทุนนิยมยุคโลกาภิวัตน์และเพื่อไม่ให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐาน ทิ้งที่ดินให้รกร้างว่างเปล่าหรือขายให้กับนายทุน

2. ในด้านระเบียบและกฎหมายต่าง ๆ เร่งปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวกับที่ดินทุกฉบับ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม เป็นธรรมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปหรือตรากฎหมายขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ปรับปรุงระเบียบและวิธีการบริหารจัดการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความคล่องตัวตามความเป็นจริงของสถานการณ์

ทั้งต้องมีความรัดกุมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการประพฤติมิชอบขึ้นได้และในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับที่ดินต้องเป็นไปอย่างเคร่งครัด เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ โปร่งใสและตรวจสอบได้

3. ด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจะต้องเปิดโอกาส ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและเกษตรกร เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดิน ตั้งแต่การกำหนดนโยบายจนแปลงมาสู่แผนในการปฏิบัติ ดำเนินการสำรวจและจัดทำประชาพิจารณ์หรือประชาปรึกษาเพื่อรับฟังความคิดเห็นก่อนเริ่มโครงการของภาครัฐที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรและชุมชนในพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนกลไกในการติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติงานและการใช้อำนาจรัฐโดยภาคประชาชน

สำหรับการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่เทือกเขาบรรทัดในจังหวัดตรังนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและระหว่างภาคประชาชนด้วยกัน ที่ต่างฝ่ายต่างอ้างความชอบธรรมในการเป็นเจ้าของผู้ครอบครองที่ดินและสร้างความชัดเจนของการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน ทั้งนี้ก็เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดิน ในส่วนของเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่ดินนั้นเป็นการศึกษาเพื่อใช้ในการกำหนดกรอบและแนวทางในการบริหารจัดการที่ดิน นำไปสู่การอธิบายพัฒนาการและปัญหาในการบริหารจัดการที่ดิน ตลอดจนการกำหนดรูปแบบและแนวทางในการบรหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน

บริบทของพื้นที่และสภาพในการบริหารจัดการที่ดิน

การศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนรูปแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินเพื่อที่จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางและรูปแบบเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความสอดคล้องสร้างความสมดุลและความยั่งยืน จึงได้กำหนดพื้นที่ศึกษาซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ตำบลเขาไพรและตำบลหนองปรือเขตอำเภอรัษฎา ตำบลท่างิ้ว ตำบลในเตาและตำบลเขาปูน เขตอำเภอห้วยยอด ตำบลน้ำผุดเขตอำเภอเมืองตรัง ตำบลละมอและตำบลช่องเขตอำเภอนาโยง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ เขตอำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียนและตำบลลิพังเขตอำเภอปะเหลียน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินมาเป็นเวลาอันยาวนาน อันเกิดมาจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐและมีการดำเนินการในรูปแบบต่างๆเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตลอดจนมีการดำเนินการเสนอรูปแบบในแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการและรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาที่

ยาวนานที่ซึ่งตั้งอยู่แถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรัง มีการดำรงวิถีของผู้คนที่พึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกับป่าไม้อย่างสมดุล

ชุมชนต่างๆที่อยู่อาศัยแถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรังนั้นเป็นชุมชนที่เก่าแก่จากร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของชุมชนต่าง ๆ ในบริเวณนี้สามารถสรุปได้ว่าชุมชนในพื้นที่นี้มีการก่อตั้งมาไม่ต่ำกว่า 200-400 ปีมาแล้ว ดูได้จากประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านเหมกในตำบลละมอ ความตอนหนึ่งจากหนังสือตรังค์สารที่กล่าวถึงบ้านเหมกว่า เมื่อปีพุทธศักราช 2472 ราวสมัยของพระอุไภยราชธานี (ม่วง) เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดตรังช่วงปีพุทธศักราช 2355 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กล่าวถึงการตั้งด่านเก็บภาษีทางบก 10 ด่าน เพื่อเป็นตำบลหน้าด่านในการเก็บภาษีทางบกหนึ่งในนั้นก็คือตำบลบ้านเหมก ต่อมาจากหลักฐานจากหนังสือประวัติศาสตร์เมืองตรังก็กล่าวถึงการเก็บภาษีของชุมชนบ้านตะเหมก ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นั้นก็คือพื้นที่บ้านเหมก บ้านคลองลำปริง บ้านทุ่งส้มป่อยของตำบลละมอ ชุมชนในเตานั้นมีประวัติศาสตร์การก่อตั้งมาแล้วไม่ต่ำกว่า 400 ปี จากความเก่าแก่และตำนานความเป็นมาของวัดถ้ำพุทธโกษีย์และวัตถุโบราณต่าง ๆ ในถ้ำ มีอายุการสร้างราวในสมัยศรีวิชัยและชุมชนบ้านตระเป็นชุมชนที่เก่าแก่อีกพื้นที่หนึ่งในแถบเทือกเขาบรรทัด มีการก่อตั้งมาไม่ต่ำกว่า 300 ปี โดยก่อตั้งขึ้นราวสมัยอยุธยาตอนปลาย บ้านในตระนั้นเป็นชุมชนที่เก่าแก่ อยู่ระหว่างรอยต่อของ 3 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัด ตรัง สตูลและพัทลุงและจากหลักฐานทางราชการนั้นบ้านตระอยู่ในแผ่นที่ของกรมแผ่นที่มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2457 มาแล้ว ซึ่งมีสภาพภูมิศาสตร์เป็นที่ราบกลางหุบเขา ล้อมรอบไปด้วยเทือกเขาบรรทัด จึงเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานและการเกษตรกรรม ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาชุมชนในแถบเทือกเขาบรรทัดก็ได้ขยายตัวไปยังบริเวณต่าง ๆ ทั่วบริเวณเทือกเขาบรรทัดซึ่งเป็นแห่งอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยและจับจองพื้นที่ในการทำเกษตรกรรม จนเกิดเป็นชุมชนมากมายในแถบเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดตรังมาจนถึงทุกวันนี้ (วิวัฒน์ ฤทธิมา, 2554)

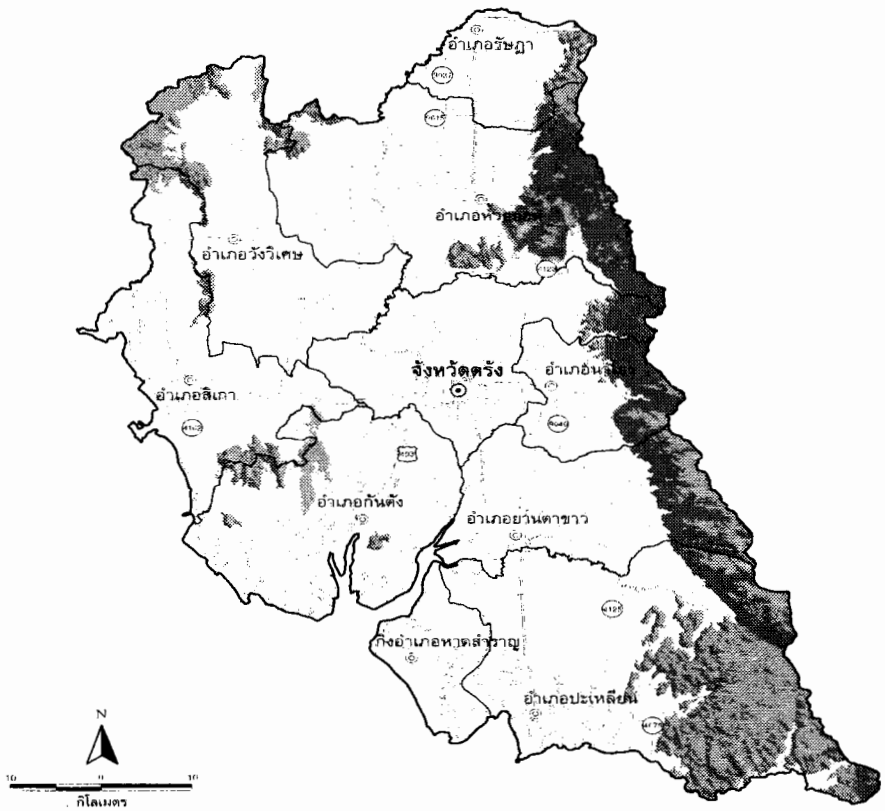

ภาพที่ 15 พื้นที่แถบเขาบรรทัดในฝั่งจังหวัดตรัง

จากสภาพเทือกเขาบรรทัดเป็นแนวปราการทางธรรมชาติที่แบ่งแนวเขตระหว่างจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุงกับจังหวัดตรัง เป็นแหล่งป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ สภาพป่าเป็นป่าดิบชื้น มีพันธุ์ไม้และพันธุ์สัตว์นานาชนิด อันเป็นสิ่งล้ำค่าทางธรรมชาติที่ควรดำรงไว้ ตลอดจนเป็นแหล่งต้นน้ำของลำธารต่าง ๆ หลายสายที่หล่อเลี้ยงชีวิตประชาชนในจังหวัดตรัง อาทิ คลองลำภูรา คลองละมอ ซึ่งเป็นต้นน้ำของ แม่น้ำตรัง แม่น้ำปะเหลียน คลองลิพังและแม่น้ำละงู หากมีการปล่อยไว้ให้มีการบุกรุกและแผ้วถางป่าไม้ในพื้นที่เทือกเขาบรรทัดเพื่อใช้ในการปลูกยางพาราหรือการเกษตรของประชาชน ขาดการจำกัดและวางแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ระหว่างพื้นที่ทำกินกับพื้นที่อยู่อาศัย ประชาชนในพื้นที่ก็ต้องแผ้วถางป่าไม้จนหมดไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะอนุรักษ์และสงวนป่าผืนนี้ไว้ เพราะมีคุณค่ามหาศาลแก่ประชาชนในพื้นที่ ทั้งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนแหล่งศึกษาของความหลากหลายทางชีวภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดเขตพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่แยกออกจากพื้นที่ป่าไม้ให้ชัดเจนเพื่อมิให้มีบุกรุกป่าต่อไป ภาครัฐจึงได้กำหนดให้ผืนป่าเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นพื้นที่ป่าไม้สงวนและป่าไม้คุ้มครองขึ้น (วิวัฒน์ ฤทธิมา, 2554)

การประกาศพื้นที่สงวนและหวงห้าม

การประกาศให้มีพื้นที่สงวนและหวงห้ามในรูปแบบต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นเมื่อภาครัฐเห็นความสำคัญกับการรักษาป่าและสงวนป่าไว้ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารอย่างป่าเทือกเขาบรรทัด จึงได้ดำเนินการประกาศให้พื้นที่ป่าแถบเทือกเขาบรรทัดเป็นป่าสงวนและป่าคุ้มครอง เพื่อรักษาไว้ซึ่งป่าไม้ที่ยังคงอุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร โดยกำหนดเป็นพระราชบัญญัติป่าสงวนและป่าคุ้มครองในพื้นที่ การกำหนดสงวนหวงห้ามให้เป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายบริเวณพื้นที่เขาบรรทัดนั้นเกิดขึ้นเมื่อมีการกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 3 เป็นป่าสงวน เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2504 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 10 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่าพุทธศักราช 2481 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2497 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เป็นป่าสงวนด้วยเหตุผลที่ว่า ป่าแห่งนี้มีไม้ชนิดที่มีค่าเป็นปริมาณมาก เช่น ไม้หลุมพอ ไม้จำปา ไม้ทั่ง ไม้ตะเคียนสามพอน ไม้นาคบุตร ไม้พะยอม ไม้ยางและมีสภาพเป็นภูเขาสูงติดกัน เป็นป่าพืดผืนใหญ่ เป็นที่เกิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย เหมาะสมที่จะสงวนไว้ใช้ตลอดไป อันจะเป็นประโยชน์มากกว่าแผ้วถางลงเพาะปลูกหรือเพื่อกิจการอื่น จึงสมควรสงวนป่าแห่งนี้ไว้เพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน (กฎกระทรวง ฉบับที่ 78 (พุทธศักราช 2504) ออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่าพุทธศักราช 2481, 2504)

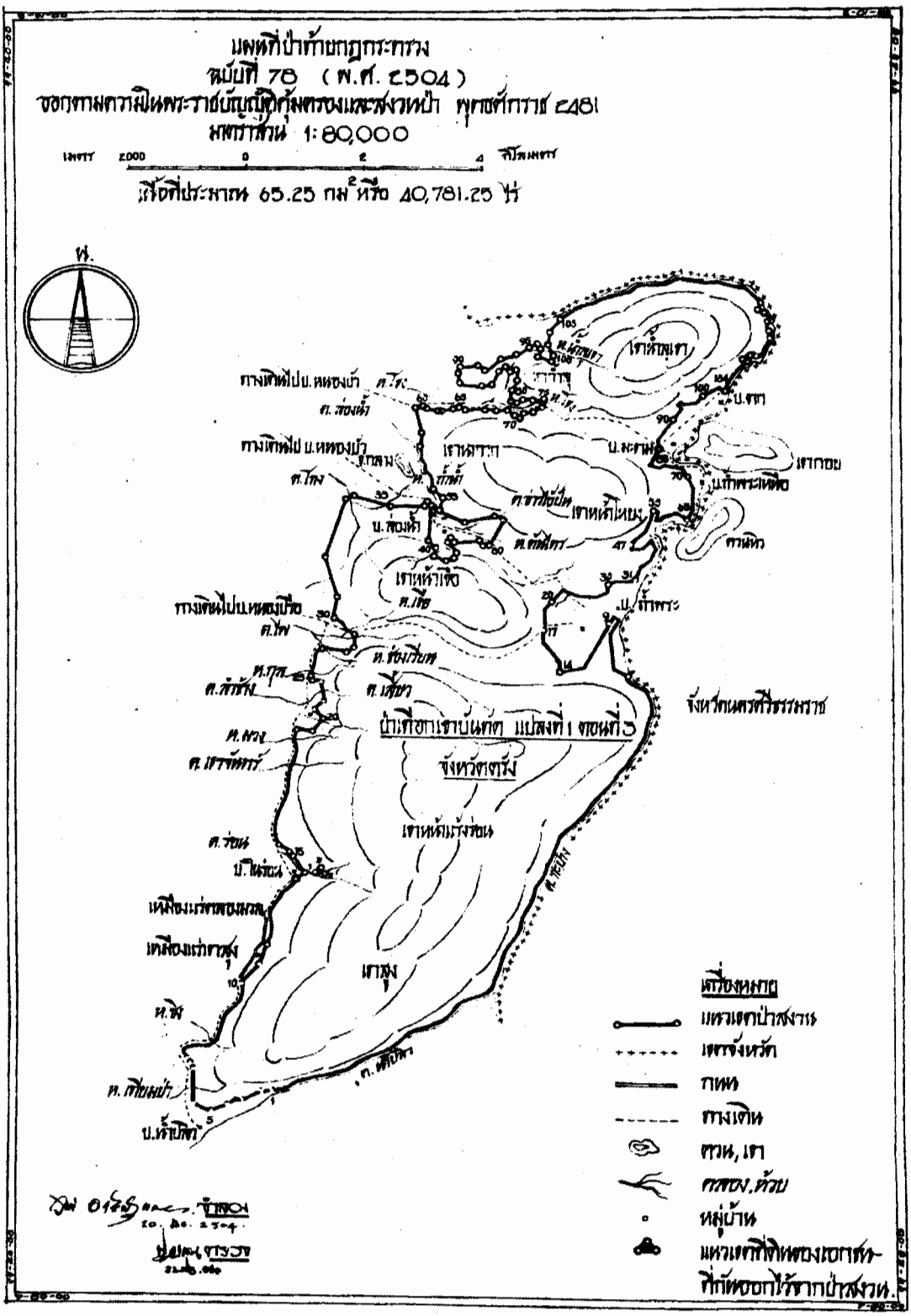
แผนที่ป่าเทือกกฎกระทรวง
ฉบับที่ 78 (พ.ศ. 2504)
ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช 2481
มาตราส่วน 1:80,000
เนื้อที่ประมาณ 65.25 กม² หรือ 40,781.25 ไร่
ป่าเทือกเขาบันทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 3
จังหวัดตรัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช
เขาหน้าเมืองร้อน
เขาสูง
เขาหน้าเขียว
เขาหลักใหญ่
เขาตาม
เขาอ้อย
เขาเหลี่ยมเก่าสูง
เขาเหลี่ยมแก่งหลวมมาก
เขาหน้าเขียบน้ำ
ป.เก้าเพระ
ป.ตรา
ป.ละงาม
ป.ทุ่งปิดา
ป.ทุ่งปิดา
ป.ทุ่งปิดา

ในวันที่ 17 ธันวาคม 2508 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ด้วยเหตุผลที่ว่าเนื่องจากป่าแห่งนี้มีไม้ยาง ไม้นาคบุตร ไม้ตะเคียนทอง ไม้หลุมพอและไม้ชนิดอื่น ซึ่งมีค่าจำนวนมากและมีของป่ากับทรัพยากรธรรมชาติอื่นด้วย สมควรกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพป่า ไม้ ของป่าและทรัพยากรธรรมชาติอื่นไว้ (กฎกระทรวง ฉบับที่ 108 (พุทธศักราช 2508) ออกตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507, 2508)

ภาพที่ 17 ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 (กฎกระทรวง ฉบับที่ 108 (พุทธศักราช 2508) ออกตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507, 2508)

ในวันที่ 21 สิงหาคม 2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา5และมาตรา6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ด้วยเหตุผลที่ว่าเนื่องจากป่าแห่งนี้มีไม้ยาง ไม้นาคบุตร ไม้ตะเคียนทอง ไม้หลุมพอและไม้ชนิดอื่น ซึ่งมีค่าจำนวนมากและมีของป่ากับทรัพยากรธรรมชาติอื่นด้วย สมควรกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพป่า ไม้ ของป่าและทรัพยากรธรรมชาติอื่นไว้ (กฎกระทรวง ฉบับที่ 216 (พุทธศักราช 2510) ออกตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507, 2510)

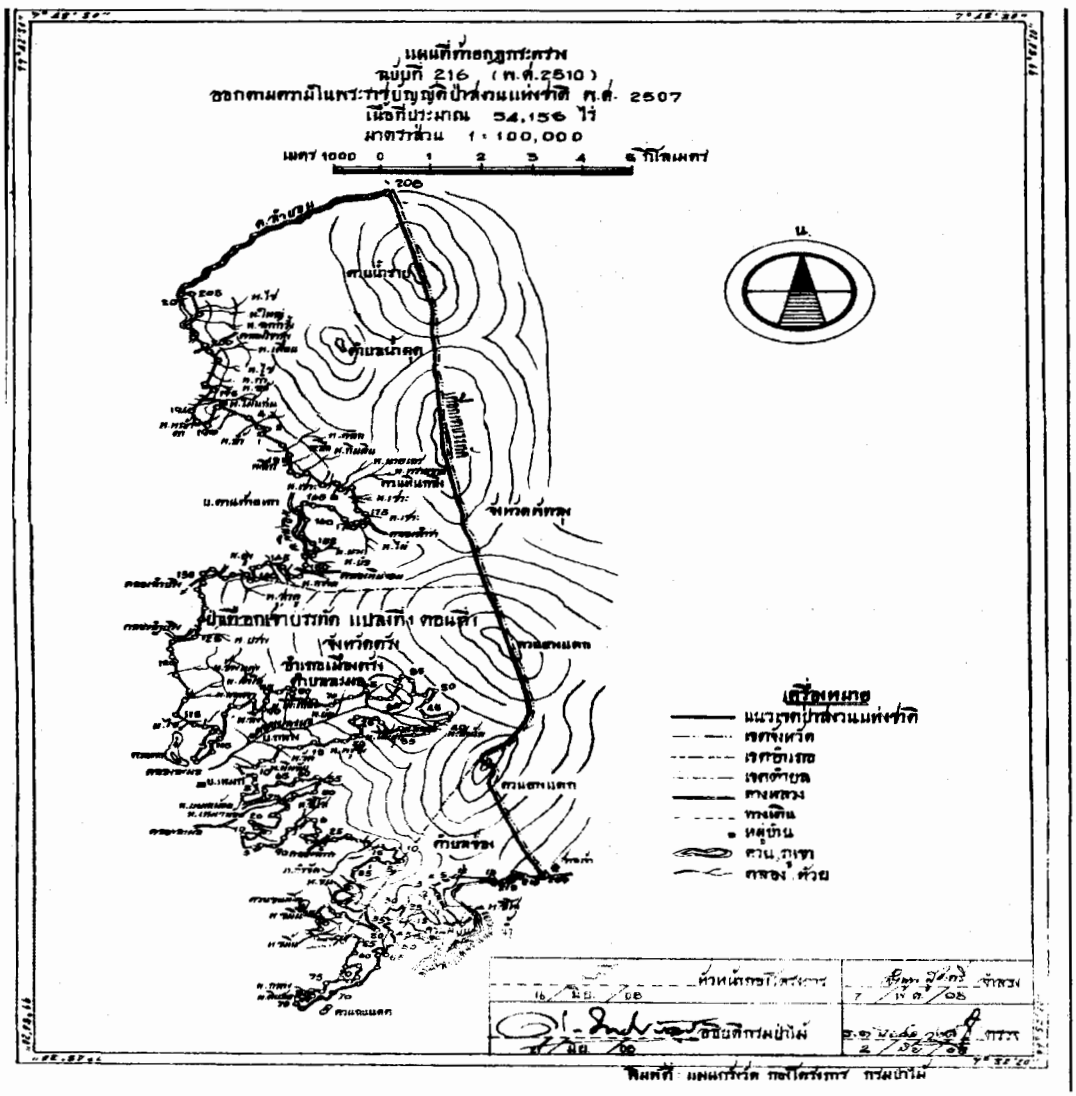

ภาพที่ 18 ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 (กฎกระทรวง ฉบับที่ 216 (พุทธศักราช 2510) ออกตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507, 2510)

ในวันที่ 22 พฤศจิกายน 2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เป็นป่าสงวนแห่งชาติโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ด้วยเหตุผลที่ว่าเนื่องจากป่าแห่งนี้มีไม้ยาง ไม้นาคบุตร ไม้ตะเคียนทอง ไม้หลุมพอและไม้ชนิดอื่น ซึ่งมีค่าจำนวนมากและมีของป่ากับทรัพยากรธรรมชาติอื่นด้วย สมควรกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพป่า ไม้ ของป่าและทรัพยากรธรรมชาติอื่นไว้ (กฎกระทรวง ฉบับที่ 249 (พุทธศักราช 2510) ออกตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507, 2510)

ภาพที่ 19 ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 2 (กฎกระทรวง ฉบับที่ 249 (พุทธศักราช 2510) ออกตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507, 2510)

ภาพที่ 20 พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดเดิม(พระราชกฤษฎีกากำหนดให้บริเวณที่ดินป่าเขาบรรทัดในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาวและตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียนจังหวัดตรัง พุทธศักราช 2518. (2518, 22 สิงหาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 1-5.)

ต่อมาในวันที่ 22 สิงหาคม พุทธศักราช 2518 มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้บริเวณที่ดินป่าเขาบรรทัดในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาวและตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 2 ตอนที่ 1 เดิมให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด อาศัยอำนาจตามความมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503 ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535 มาตรา 33 ที่ว่า "เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยเพื่อรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่าให้กระทำได้โดยตรงเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า "เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า" ที่ดินที่กำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้น ต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง"

ดังนั้นเจ้าของที่ดินที่มี โฉนดหรือ น.ส. 3, น.ส. 3 ก ซึ่งมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายทางกระทรวงเกษตรจะประกาศที่นั้นเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไม่ได้ ที่ดินที่จะประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ต้องเป็นที่ดินของรัฐเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่พลเมืองใช้ร่วมกันหรือที่ป่าสงวนก็ได้ตามปกติแล้วเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามักมาจากที่ป่า หรือที่ป่าสงวนเป็นจำนวนมากที่สุด โดยมีเหตุผลที่ว่าสภาพภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นเทือกเขายาว ประกอบด้วยภูเขาสูงชันสลับซับซ้อนเป็นป่าดงดิบ มีต้นน้ำลำธารไหลหล่อเลี้ยงลำห้วยตลอดปีหลายสาย มีแหล่งน้ำและแหล่งอาหารของสัตว์ป่าอย่างอุดมสมบูรณ์และมีสัตว์ป่าหลายชนิดอาศัยอยู่ ประกอบกับกรมป่าไม้ได้จัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าในบริเวณป่าเขาช่อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของป่าเขาบรรทัดอีกด้วย ฉะนั้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยและรักษาไว้ซึ่งพันธุ์ของสัตว์ป่าเพื่อการศึกษาค้นคว้าและขยายพันธุ์สัตว์ป่าและเพื่อเป็นการช่วยบรรเทาอุทกภัยโดยป้องกันรักษาต้นน้ำลำธารและป่าไม้ให้คงอยู่ตลอดไป สมควรกำหนดบริเวณที่ดินดังกล่าวให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในปัจจุบันเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกาศจัดตั้งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามพระราชกฤษฎีกาฉบับพิเศษ หน้า 1 ลงวันที่ 22 สิงหาคม พุทธศักราช 2518 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 92 ตอนที่ 181 ลงวันที่ 4 กันยายน 2518 ครอบคลุมพื้นที่รอยต่อ 4 จังหวัด คือจังหวัดพัทลุง จังหวัดตรัง จังหวัดสตูลและจังหวัดสงขลาเนื้อที่ประมาณ 805,000 ไร่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดตั้งอยู่บนเทือกเขาบรรทัดวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ แบ่งออกเป็น 2 ฝั่งคือ ฝั่งตะวันออกมีจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา ฝั่งตะวันตกมีจังหวัดตรังและจังหวัดสตูล พื้นที่ภูเขาสูงสลับซับซ้อนมีความสูงจากระดับน้ำทะเลระหว่าง 100-1,350 เมตร

(ระดับน้ำทะเลปานกลาง) สภาพป่าเป็นป่าดิบชื้น มีพันธุ์ไม้ที่มีค่านานาชนิด โดยเฉพาะไม้วงศ์ยาง เช่น ไม้ยางและไม้ยูง ไม้หลุมพอ ไม้ตะเคียน ไม้ไข่เขียว มีพันธุ์ไม้เล็ก ๆ ขึ้นปะปนเป็นไม้พื้นล่าง ได้แก่ต้นไผ่ ต้นระกำ หวายและเถาวัลย์ชนิดต่าง ๆ รวมไปถึงพืชอาหารสัตว์ เช่น กวาง เก้ง สมเสร็จ เสือ หมี ลิง ชะนี ค่าง แว่นถิ่นใต้ นกชนิดต่าง ๆ ทั้งเล็กและใหญ่ ตลอดถึงสัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำและปลาน้ำจืดอีกมากมายหลายชนิด นอกจากจะมีพันธุ์ไม้ที่มีค่ามากมาย สัตว์ป่าชุกชุมแล้ว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดยังเป็นต้นน้ำลำธารที่สำคัญอีกหลายสายที่หล่อเลี้ยงชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบ ๆ และใกล้เคียงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด อีกทั้งยังเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของทะเลสาบสงขลา จากลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งเป็นรอยต่อของจังหวัดพัทลุง ตรัง สงขลาและสตูล

พื้นที่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด สามารถแยกออกได้เป็นพื้นที่ต้นน้ำของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทางด้านฝั่งตะวันออก พื้นที่ต้นน้ำของแม่น้ำตรัง แม่น้ำปะเหลียน คลองลิพังและแม่น้ำละงูทางด้านฝั่งตะวันตก มีลักษณะความลาดเทค่อนข้างชันมากและบางแห่งจะมีลักษณะเป็นน้ำตก เมื่อพ้นขอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดแล้วจะไหลลงบริเวณพื้นที่ที่มีความลาดเทน้อยลง ก่อนที่จะไหลลงสู่ทะเลหลวงและทะเลสาบทางด้านฝั่งตะวันออกและไหลลงสู่แม่น้ำตรัง แม่น้ำปะเหลียน คลองลิพัง คลองละงู ทางด้านฝั่งตะวันตกและไหลลงทะเลอันดามันต่อไป (สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า, เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด, 2558)

ในวันที่ 27 พฤษภาคม 2525 มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและแปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 มาตรา 4 ให้นิยามคำว่าอุทยานแห่งชาติไว้ว่า “อุทยานแห่งชาติ หมายความว่า ที่ดินที่ได้กำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้” ส่วนที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ มาตรา 6 ที่ว่า “เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติ เป็นที่น่าสนใจให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมเพื่อสงวนไว้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชนก็ให้มีอำนาจกระทำได้โดยประกาศพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า “อุทยานแห่งชาติ” ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น ต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง” นั้นหมายความว่าที่ดินของเอกชนที่เจ้าของมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแล้ว เช่น เป็นที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือเจ้าของมีสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น มี น.ส. 3 หรือ ส.ค. 1 โดยชอบ ที่ประเภทนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจะประกาศเป็นเขต

อุทยานแห่งชาติไม่ได้ แต่ถ้าที่ดินมีโฉนดหรือ น.ส. 3 อยู่ในครอบครองของทบวงการเมืองใด เช่น เป็นที่ราชพัสดุและที่นั้นมีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนก็จะประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าเพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่าและภูเขาให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชน อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ตั้งชื่อตามภูเขาที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นที่รู้จักของผู้คนในจังหวัดพัทลุง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "เขาปู่" ซึ่งถือว่าเป็นภูเขาอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่สิงสถิตของดวงวิญญาณ "ตาปู่" เป็นเทพกึ่งธรรพ์ ซึ่งเป็นที่นับถือเคารพกราบไหว้ของชาวตำบลเขาปู่และประชาชนทั่วไป

อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่ามีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ในท้องที่อำเภอทุ่งสง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอรัษฎา อำเภอห้วยยอด อำเภอเมือง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง และกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ อำเภอศรีบรรพต อำเภอป่าพะยอม อำเภอกงหลา จังหวัดพัทลุง ตั้งอยู่ในบริเวณเทือกเขาบรรทัด สลับซับซ้อนปกคลุมด้วยป่าดงดิบชื้นเขียวสะพรั่งทุกฤดูกาล จนได้รับสมญานามว่า "ป่าพรหมจรรย์" ในตอนกลางของพื้นที่เป็นที่ราบ ซึ่งมีบ้านพักแบบทาร์ซานสร้างเรียงรายอยู่ตามริมห้วยธาร นับเป็นเอกลักษณ์ของอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า รวมเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 433,750 ไร่หรือ 694 ตารางกิโลเมตร ในด้านของกองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ได้ดำเนินการสำรวจและได้นำเสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ มีมติในการประชุมครั้งที่ 2/2523 เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2523 ให้กำหนดบริเวณดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติ โดยมีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าเทือกเขาบรรทัดในท้องที่ตำบลน้ำตก อำเภอทุ่งสง ตำบลวังอ่าว อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ตำบลหนองบัว ตำบลหนองปรือ ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด ตำบลน้ำผุด ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและตำบลตะแพน ตำบลเขาปู่ กิ่งอำเภอศรีบรรพต อำเภอควนขนุน ตำบลบ้านนา อำเภอเมืองพัทลุง ตำบลกงหลา ตำบลชะรัด อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 99 ตอนที่ 72 ลงวันที่ 27 พฤษภาคม 2525 เป็นอุทยานแห่งที่ 42 ของประเทศ มีสภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาบรรทัด มีภูเขาสูงสลับซับซ้อนมากมายที่วางตัวตามแนวเหนือ-ใต้ ประกอบด้วยภูเขาบรรทัด ภูเขานครศรีธรรมราช เขาปู่-เขาย่า เขาป้าแหร้ เขาสามร้อยยอด เขาวัดถ้ำ เขาพระยากรุงจีน เขาป่าโฮ้ง มีเขาหินแท่นเป็นยอดเขาสูงสุด มีความสูงประมาณ 877 เมตรจากระดับน้ำทะเล พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า เป็นต้นแม่น้ำตรังและ แม่น้ำปากพนัง โดยในฝั่งจังหวัดพัทลุงเป็นแหล่งกำเนิดคลองลาไม คลองไม้เสียบ คลองน้ำใส ซึ่งจะไหลรวมเป็นคลองชะอวดและแม่น้ำปากพนัง ส่วนในฝั่งจังหวัดตรังเป็นต้นกำเนิดของคลองลำภูรา คลองละมอ ซึ่งเป็นต้นน้ำของแม่น้ำตรัง (พระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าเทือกเขาบรรทัดในท้องที่ตำบลน้ำตก อำเภอทุ่งสง ตำบลวังอ่าวอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตำบลหนองบัว ตำบลหนองปรือ ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด ตำบลน้ำผุด ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและตำบลตะแพน ตำบลเขาปู่ กิ่งอำเภอศรีบรรพต อำเภอควนขนุน ตำบลบ้านนา อำเภอเมืองพัทลุง ตำบลกงหลา ตำบลชะรัด อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุงเป็นอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า พุทธศักราช 2525, 2525)

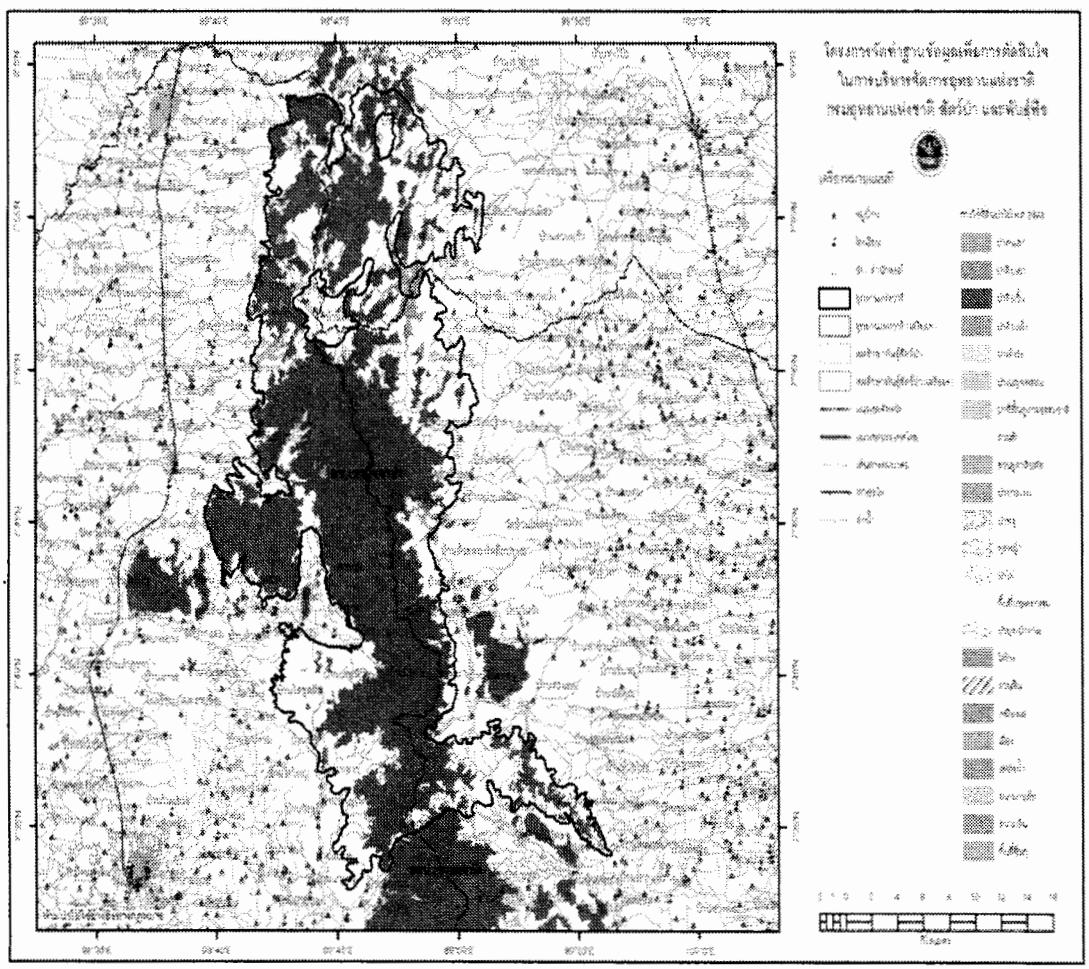

ภาพที่ 21 พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าเดิม (พระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าเทือกเขาบรรทัดในท้องที่ตำบลน้ำตก อำเภอทุ่งสง ตำบลวังอ่าวอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ตำบลหนองบัว ตำบลหนองปรือ ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด ตำบลน้ำผุด ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและตำบลตะแพน ตำบลเขาปู่ กิ่งอำเภอศรีบรรพต อำเภอควนขนุน ตำบลบ้านนา อำเภอเมืองพัทลุง ตำบลกงหลา ตำบลชะรัด อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุงเป็นอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า พุทธศักราช 2525, 2525)

หลังจากมีการประการเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในปีพุทธศักราช 2518 และประกาศอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าในพื้นที่เทือกเขาบรรทัดในปีพุทธศักราช 2525 ทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนจากการคุมคามและทำลายทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ จากการที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ต้องดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งการที่ประชาชนทำกินในพื้นที่ป่าสงวนนั้นถือว่าเป็นการทำผิดกฎหมาย เจ้าหน้าที่ป่าไม้จำเป็นจะต้องทำลายและรื้อถอนทั้ง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่เข้าใจว่า ประชาชนนั้นไม่ใช่เป็นกลุ่มคนที่บุกรุกป่า แต่การประกาศเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้นประกาศทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน อีกทั้งเอกสารสิทธิ์ในที่ดินของประชาชนไม่มี จึงไม่มีเอกสารอะไรไปอ้างกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นเหตุให้เกิดความคิดเห็นที่ต่างมุมมองกัน ทั้งนี้ประชาชนก็ต้องทำเพื่อความอยู่รอดและดำรงชีพ ในขณะที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็ต้องทำตามระเบียบข้อบังคับ ทำให้ประชาชนในพื้นที่บางส่วนที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินก็ไม่สามารถทำมาหากินในพื้นที่เดิมได้ ประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนในการดำเนินชีวิต จึงได้รวมตัวกันเป็นองค์กรภาคประชาชน เพื่อเรียกร้องให้ภาครัฐลงมาดำเนินการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่และก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับภาครัฐตลอดมา จึงเป็นเหตุที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบว่า “ประชาชนละเมิดกฎหมายหรือกฎหมายละเมิดสิทธิ์ประชาชน”

เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรัง ภาครัฐจึงมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ให้กับประชาชน แต่การแก้ไขปัญหาที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้และยังทำให้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างประชาชนในพื้นที่กับภาครัฐทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยการดำเนินการสำรวจพื้นที่ถือครองที่ดินและการแก้ไขปัญหานั้นประชาชนในพื้นที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง ตลอดจนแนวคิดในการแก้ไขปัญหาไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาคนให้อยู่กับป่าได้อย่างสมดุล แต่เป็นการแยกคนออกจากป่า อีกทั้งมาตรการที่เกี่ยวข้องนั้นไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่มีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อประชาชนบางส่วนนั้นไม่เห็นด้วยกับนโยบายการแก้ไขปัญหาของภาครัฐ จึงพยายามคัดค้านและไม่เข้าร่วมดำเนินการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มุ่งให้ประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐก็พยายามสร้างความเข้าใจกับประชาชน แต่กลับทำให้ประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความขัดแย้งกัน

ตลอดจนก่อให้เกิดปัญหาหลักของชุมชนคือความแตกแยกของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนส่วนหนึ่งที่เห็นด้วยและดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินตามนโยบายของภาครัฐและมองว่าประชาชนที่ไม่เข้าร่วมดำเนินการของภาครัฐนั้นเป็นคนหัวรุนแรง ประชาชนในพื้นที่จึงมีความขัดแย้งกันและแบ่งออกเป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามทั้งประชาชนที่เข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมดำเนินการตามหลักการนโยบายการแก้ปัญหาของภาครัฐ ก็ยังมีการคุกคาม รื้อถอนและทำลายทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่จาก

เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เป็นเหตุให้ประชาชนบางส่วนที่เคยร่วมดำเนินการแก้ปัญหาตามนโยบายของรัฐนั้น กลับมาเข้าร่วมกับประชาชนส่วนที่ไม่เคยเห็นด้วยและคัดค้านนโยบายการแก้ไขปัญหาที่ดินของภาครัฐมาตลอด ในปีพุทธศักราช 2543 ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในพื้นที่และไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ได้รวมตัวกันและก่อตั้งเป็น เครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัด โดยร่วมตัวเป็นองค์กรชุมชนตลอดแนวเทือกเขาบรรทัด เพื่อต่อสู้กับภาครัฐและนโยบายของภาครัฐที่ไม่มีความเป็นธรรมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดิน ที่ผ่านมาองค์กรก็มีบทบาทในการบรรเทาทุกข์ให้กับประชาชนในพื้นที่ไม่โดนรังแกและคุกคามจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ แต่ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้

ต่อมาได้มีแนวคิดเรื่องสิทธิของชุมชนในการดูแลและบริหารทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน จากการได้เข้าเป็นสมาชิกกับกลุ่มสมัชชาคนจน,เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย จึงได้เสนอแนวคิดของเรื่องโฉนดชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชนโดยกำหนดให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จึงได้เสนอหลักการโฉนดชุมชนให้กับสำนักนายกรัฐมาตรีโดยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น รัฐบาลในตอนนั้นรับหลักการของโฉนดชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชน จึงได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนขึ้นในวันที่ 7 มิถุนายน พุทธศักราช 2553 และได้เสนอหลักการของโฉนดชุมชนแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชนทั่วประเทศ แต่สำหรับเครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัด ก็ได้มีการแยกตัวออกเป็นอีกองค์กรหนึ่งเพื่อรับหลักการแก้ไขปัญหาที่ดินว่าด้วยโฉนดชุมชน ชื่อว่าเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่เขาบรรทัดแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ส่วนที่ยอมรับหลักการและดำเนินโครงการมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 2) เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดยอมรับในหลักการโฉนดชุมชนแต่ไม่ยอมรับหลักการของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 และ 3) เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด ซึ่งไม่ยอมรับหลักการมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 และโฉนดชุมชน แต่มองว่าจะต้องให้องค์กรชุมชนแก้ปัญหาในท้องถิ่นโดยชุมชน ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนในพื้นที่มีความคิดเห็นที่ต่างมุมมองกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ถึงแม้จะมีมุมมองและแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่แตกต่างกันแต่ต่างก็มีเป้าหมายในการดำเนินการเดียวกันก็คือ สิทธิในการทำกินและอยู่อาศัยในพื้นแผ่นดินที่ได้รับตกทอดเป็นมรดกจากปู่ย่าตายา โดยปราศจากการคุกคามและรังแกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและสิทธิ์ตามความชอบธรรมที่ภาครัฐจะต้องคืนให้กับประชาชน ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการจัดการร่วมกันอย่างบูรณาการที่นำไปสู่ความยั่งยืน

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมุ่งศึกษาถึงปรากฏการณ์และแสวงหาข้อเท็จจริงของความขัดแย้งด้านที่ดินด้วยการศึกษาถึงสภาพและลักษณะของปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ศึกษาและวิเคราะห์กลไกและระบบของกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การบริหารจัดการที่ดิน นำไปสู่การเสนอตัวแบบของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน ทั้งนี้สำหรับวิธีดำเนินการวิจัยนั้นผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและขอบเขตของวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการอธิบายถึงระเบียบแบบแผนของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการอธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัย
3. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย เป็นการอธิบายถึงขั้นตอนและลำดับการดำเนินการวิจัย
4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นการอธิบายถึงกลุ่มคนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลการวิจัย
5. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นการอธิบายถึงการจัดทำและการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย
6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการอธิบายถึงตัวเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
7. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการอธิบายถึงรูปแบบและวิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัย
8. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการอธิบายถึงแนวทางและรูปแบบการวิเคราะห์ผลการวิจัย
9. จรรยาบรรณนักวิจัย เป็นการอธิบายถึงการประพฤติตนตามจรรยาบรรณนักวิจัย

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ผู้วิจัยใช้ระเบียบแบบแผนของการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาจากข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ที่ประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีความเที่ยงตรงที่สามารถนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์

ของการวิจัย เพื่ออธิบายให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงของแนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในลักษณะต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการและกระบวนการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการเข้ามาบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐนั้นไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมได้ แต่ในทางกลับกันยังก่อให้เกิดความขัดแย้งที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการดำเนินการของภาครัฐไร้ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนสังคมและขาดการคำนึงถึงบริบทที่แท้จริง ตลอดจนกลไกของการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นไม่มีเอกภาพและก่อให้เกิดระบบการแก้ไขปัญหาที่ไร้ซึ่งแนวทางที่ชัดเจน ขาดการบูรณาการและกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในฐานะเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาและบริบทของพื้นที่เป็นอย่างดี เมื่อแนวทางการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้ง กลไกในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐไม่สามารถก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ในที่ดินได้ แต่กลับก่อให้เกิดความทุกข์ยากในการดำรงชีวิตต่อประชาชน ส่งผลให้ภาคประชาชนในฐานะเจ้าของทรัพยากร จึงได้เรียกร้องความเป็นธรรมจากภาครัฐเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกันและเสนอรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินต่อภาครัฐ แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมานั้นภาครัฐยังคงเชื่อมั่นในรูปแบบการดำเนินงานเพียงฝ่ายเดียว ทั้งนี้เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่เทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนำไปสู่ความยั่งยืน ผู้วิจัยมีการดำเนินการแสวงหาสภาพความเป็นจริงของการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลไกและแนวทางทางในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน นำไปสู่การกำหนดตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินและตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมและการบูรณาการร่วมกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อมุ่งเน้นอธิบายกระบวนการของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่ขึ้นของความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดอันประกอบไปด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของปัญหาการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่นำไปสู่การวิเคราะห์กลไกและระบบของกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินและเพื่อเสนอตัวแบบของ

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 วิธีดังนี้

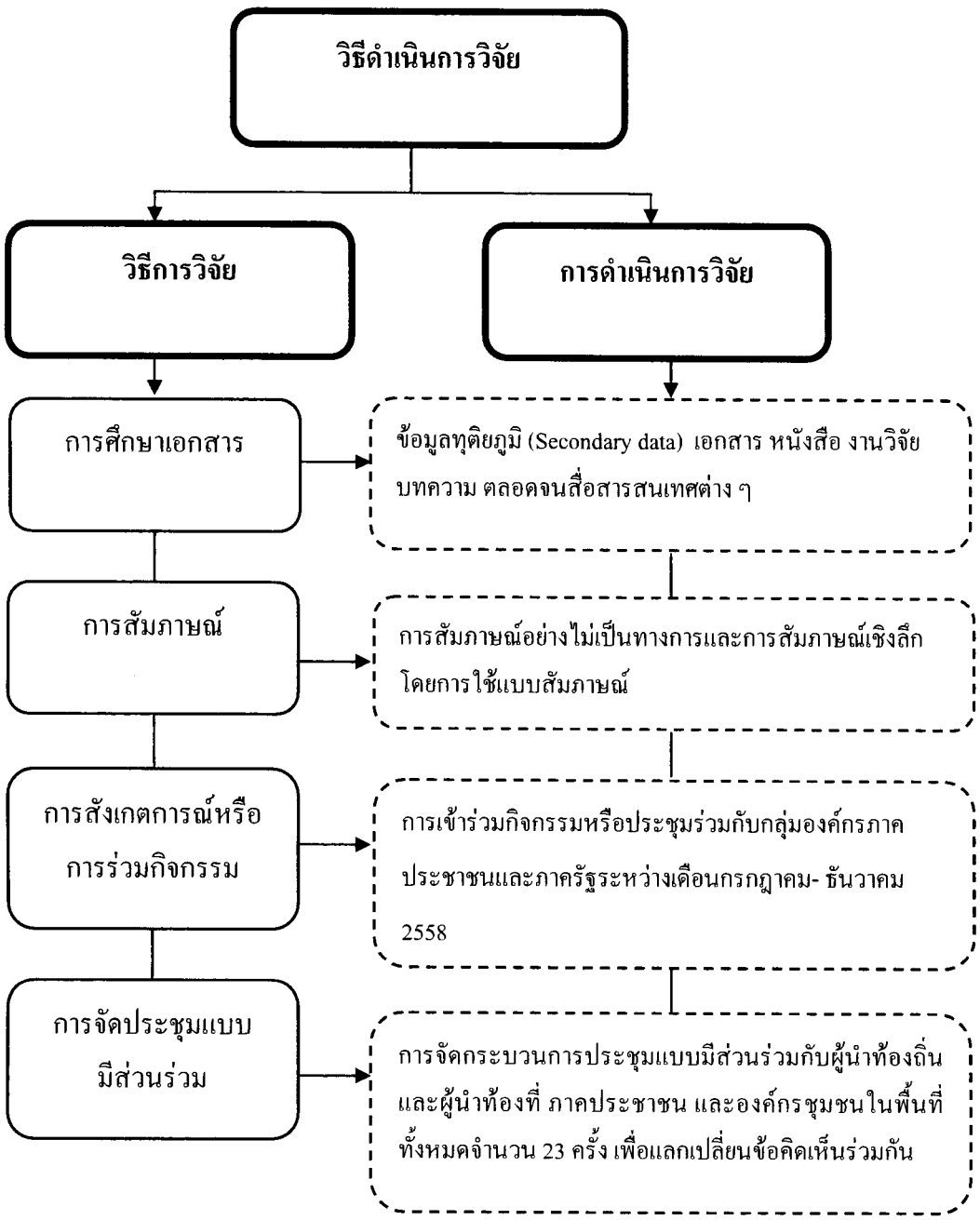

ภาพที่ 22 วิธีการวิจัย

การศึกษาเอกสาร

สำหรับการศึกษาเอกสารนั้น เป็นการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ข้อมูลสภาพของปัญหาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน ตลอดจนค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดิน

การสัมภาษณ์

สำหรับการกำหนดวิธีการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์นั้นประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการนั้นเป็นลักษณะของการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการด้วยการสร้างความเป็นกันเองในการสอบถามข้อมูล โดยผู้ทำการวิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมและสังเกตการณ์ร่วมในพื้นที่ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเองกับประชาชนในพื้นที่ศึกษา โดยทำการสอบถามข้อมูลในด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วยสภาพและลักษณะของปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความอย่างยั่งยืน

การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์

ในการทำวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและรอบด้านของสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน เสนอตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนแถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรังและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรังอย่างยั่งยืน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดิน ผู้แทนองค์กรชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้และนักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้านที่เกี่ยวข้องและมีความเข้าใจในปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดิน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก

ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์จะนำมาซึ่งการได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ และข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติที่มีทั้งมิติของความความลึกและมิติของความกว้างในเรื่องเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน กลไกของกลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน รวมทั้งมีการเสนอตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรังและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรังอย่างยั่งยืนของประชาชน ผู้แทนองค์กรชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ป่าไม้และนักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้านที่เกี่ยวข้องและมีความเข้าใจในปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดินซึ่งได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก

การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม

สำหรับการกำหนดวิธีการวิจัยด้วยการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมนั้น ในการกำหนดวิธีการวิจัยครั้งนี้เป็นลักษณะการลงพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรังของผู้ทำวิจัยในรูปแบบของการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าประชุมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในโอกาสต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรัง ทั้งเป็นผู้เข้าสังเกตการณ์และเข้าร่วมกิจกรรม แล้วดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกในรูปแบบเอกสาร วิดีโอและภาพถ่ายตามกำหนดวันเวลาที่ได้นัดทำกิจกรรมและจัดประชุมในช่วงเวลาเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พุทธศักราช 2558 เพื่อนำมาวิเคราะห์ที่แสดงให้เห็นถึงสภาพและลักษณะของปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความอย่างยั่งยืน

การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

สำหรับการกำหนดวิธีการศึกษาโดยการใช้กระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้นในการกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นลักษณะของการจัดกระบวนการประชุมโดยมีกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เข้ามาประชุมร่วมกัน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ ภาคประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ที่ติดกับแนวเทือกเขาบรรทัดและองค์กรชุมชนในพื้นที่ ทั้งหมดจำนวน 23 ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 389 คน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและร่วมวิเคราะห์ถึงสภาพและลักษณะของปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกและระบบของกลไกในการแก้ไขปัญหาความ

ขัดแย้งด้านที่ดินการบริหารจัดการที่ดิน ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การบริหารจัดการที่ดินและเสนอตัวแบบของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมและการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้น ถือเป็นการดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยในภาคสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเริ่มต้นเข้าสู่การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมและการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ที่ประกอบไปด้วย ขั้นการติดต่อ การแนะนำตัวการเดินทางและการเดินเอกสาร

ขั้นตอนการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมและการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

เพื่อให้การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมและการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้นได้มาซึ่งข้อมูลซึ่งเป็นข้อเท็จจริง สภาพและสภาวการณ์ที่เป็นจริง ตลอดจนมุมมองความคิดเห็น ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ ซึ่งเป็นข้อมูลที่นำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเพื่อให้กระบวนการวิจัยเป็นไปตามวิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นการติดต่อ 2) ขั้นการเดินเอกสาร 3) ขั้นตอนในการเดินทาง และ 4) ขั้นการแนะนำตัว

ขั้นการติดต่อ นั้นผู้วิจัยค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน สถานที่ตั้งและหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อจากเว็บไซต์ของหน่วยงาน ตลอดจนประสานงานไปยังส่วนงานราชการ กลุ่มเครือข่ายองค์กรชุมชนต่างๆและเครือข่ายผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ในพื้นที่ศึกษาเพื่อขอรายละเอียด หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ และสถานที่จัดส่งเอกสารด้วยการติดต่อโดยการพูดคุยทางโทรศัพท์ พร้อมทั้งแนะนำตัวและเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการทำวิจัยและกระบวนการศึกษาวิจัยในลักษณะต่าง ๆ เบื้องต้น

ขั้นการเดินเอกสาร ผู้วิจัยดำเนินการขอความร่วมมือในการทำวิจัยอย่างเป็นทางการ ด้วยการส่งหนังสือจากวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพาถึงองค์กรชุมชนและหัวหน้าส่วนราชการอันได้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง ปลัดจังหวัดตรัง ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง นายอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรชุมชนในพื้นที่ตำบลเขาไพรและตำบลหนองปรือ เขตอำเภอรัษฎา ตำบลท่างิ้ว ตำบลในเตาและตำบลเขาปูน เขตอำเภอห้วยยอด ตำบลน้ำผุดเขตอำเภอเมืองตรัง ตำบลละมอและตำบลช่องเขตอำเภอนาโยง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ เขตอำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียนและตำบลลิพังเขตอำเภอปะเหลียน เพื่อรับรองความเป็นนิสิตปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและการสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย ตลอดจนขอจัดกิจกรรมการประชุมแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการอำนวยความ

สะดวกในการศึกษาวิจัยและเข้าร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมและการประชุมต่าง ๆ ที่มีการจัดขึ้น ซึ่งเป็นการส่งคืนนักวิชาการสู่ชุมชนในการช่วยแก้ไขปัญหาและสร้างองค์ความรู้ให้ชุมชนได้นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการให้กับชุมชนในฐานะมหาวิทยาลัยผู้ซึ่งเป็นสถาบันทางวิชาการที่ชี้นำสังคมสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนในการเดินทาง เนื่องด้วยผู้วิจัยนั้นเป็นบุคคลที่ถือกำเนิดในพื้นที่จังหวัดตรัง จึงไม่มีความลำบากในการเดินทางมากนัก ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลาและสถานที่กับผู้ให้การสัมภาษณ์ การเข้าร่วมกิจกรรมและผู้เข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและทำการสำรวจเส้นทางเพื่อเดินทางไปยังสถานที่นัดหมาย โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษา เส้นทางโดยการสอบถามจากญาติ เพื่อนและระบบ GPS เพื่อทำให้ทราบทั้งเส้นทางและระยะทางในการเดินทางอย่างคร่าว ๆ อย่างไรก็ตามเมื่อถึงวันนัดหมายจริงผู้วิจัยได้เผื่อเวลาไว้เพื่อป้องกันการผิดพลาด ทำให้ผู้วิจัยเดินทางไปถึงสถานที่นัดหมายก่อนเวลานัดหมาย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะมีทีมผู้ช่วยวิจัยในการสนับสนุนการจดบันทึก จัดเก็บข้อมูล จัดเก็บเอกสารและช่วยเหลือในการเดินทาง

ขั้นการแนะนำตัว เมื่อได้พบกับผู้ให้การสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วมและการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญกับการแนะนำตัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้วิจัยอาจจะไม่มีความคุ้นเคยหรือรู้จักกับผู้ให้การสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมและกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมที่เข้าทำการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมเป็นการส่วนตัวมาก่อน อีกทั้งไม่มีบุคคลที่จะเป็นสื่อกลางเพื่อแนะนำให้รู้จัก มีเพียงจดหมายแนะนำตัวจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องแนะนำตัวเองและทีมผู้ช่วยวิจัย(ถ้ามี) จากนั้นจึงขอความร่วมมือในการทำวิจัยโดยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการทำวิจัยให้ผู้ให้การสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมฟังอย่างละเอียดตามความเป็นจริง บอกถึงวัตถุประสงค์และลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งต้องใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม ตลอดจนการประชุมต่าง ๆ และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมเป็นหลัก ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ได้รับความร่วมมือจากผู้ให้การสัมภาษณ์และเข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี จากนั้นก็ดำเนินการชี้แจงเกี่ยวกับการมาของผู้วิจัยให้ทราบอย่างคร่าว ๆ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือในการทำวิจัยอย่างไม่เป็นทางการซึ่งได้รับความร่วมมือได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ของวิธีการวิจัยกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ลำดับที่	วิธีการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย
1.	เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 1. งานศึกษาสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง 2. กฎหมาย/นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง 3. กฎหมาย/นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง 4. ลักษณะและบริบทของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ 1. ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้จากลงพื้นที่ด้วยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม 1. ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและร่วมวิเคราะห์ถึงสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม 1. ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและร่วมวิเคราะห์ถึงปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง 2. ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและร่วมวิเคราะห์ถึงสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง	สภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	วิธีการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย
2.	เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 1. รูปแบบของการปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดิน 2. กฎหมาย นโยบายในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง 3. กฎหมาย นโยบายในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง 4. ลักษณะของกลไกการปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดิน การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ 1. ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้จากลงพื้นที่ด้วยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง 2. ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้จากลงพื้นที่ด้วยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับกลไกของการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง	กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	วิธีการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย
	การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม 1. ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและร่วมวิเคราะห์ถึงสภาพและลักษณะของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง 2. ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและร่วมวิเคราะห์ถึงสภาพและลักษณะของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม 1. ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้การลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าประชุมร่วมกับภาคประชาชน องค์กรชุมชนและภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง	กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558
3.	เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 1. กฎหมาย นโยบาย แนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรชุมชน 2. ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดิน	ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 และการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	วิธีการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย
	การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ 1. ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้จากลงพื้นที่ด้วยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง 2. ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้จากการลงพื้นที่ด้วยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม 1. ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและร่วมวิเคราะห์ถึงแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินและตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม 1. ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้การลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าประชุมร่วมกับภาคประชาชน องค์กรชุมชนและภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินและตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน	ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 และการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังนั้น เป็นไปตามกระบวนการและแนวทางในการดำเนินการวิจัยที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย กรอบแนวคิดการศึกษา และกรอบแนวคิดการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน 3) สร้างเครื่องมือในการวิจัย 4) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล 6) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 7) การสรุปผลและการอภิปรายผลการศึกษาโดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ สื่อสารสนเทศ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังอย่างยั่งยืน ข้อมูลสภาพของปัญหาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน ตลอดจนค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและโมเดลการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย กรอบแนวคิดการศึกษา และกรอบแนวคิดการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน

2. การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย กรอบแนวคิดการศึกษา และกรอบแนวคิดการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน

ศึกษาค้นคว้าแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสภาพของปัญหาและการแก้ไขปัญหา กลไกของการแก้ไขปัญหา นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับการได้มาซึ่งข้อมูลด้วยวิธีการศึกษาที่ประกอบไปด้วยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม กำหนดกรอบแนวคิดการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวทางและรูปแบบในการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน

3. สร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยนั้นประกอบไปด้วยข้อคำถามสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

การประเมินคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย เป็นการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมที่สร้างขึ้น โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในลักษณะความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา บริบทของพื้นที่เพื่อนำมาสู่การปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของปัญหาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดิน และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นการจัดเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาด้วยการสังเกตการณ์ การร่วมกิจกรรมในพื้นที่ การสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการประมวลข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ การเข้าสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมกับประชาชนในพื้นที่ การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมและข้อมูลเอกสาร โดยใช้วิธีการพรรณนาเชิงเนื้อหาเพื่อสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงสภาพและลักษณะของปัญหาการแก้ไขปัญหา กลไกของการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการที่ดิน นำไปสู่การเสนอตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

7. การสรุปผลและการอภิปรายผลการศึกษา

สรุปภาพรวมของผลการวิจัยทั้งหมด เพื่อแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้และข้อค้นพบจากการวิจัย และดำเนินการอภิปรายผลของการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงทิศทางและแนวโน้มในอนาคตของการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินร่วมกันอย่างบูรณาการ

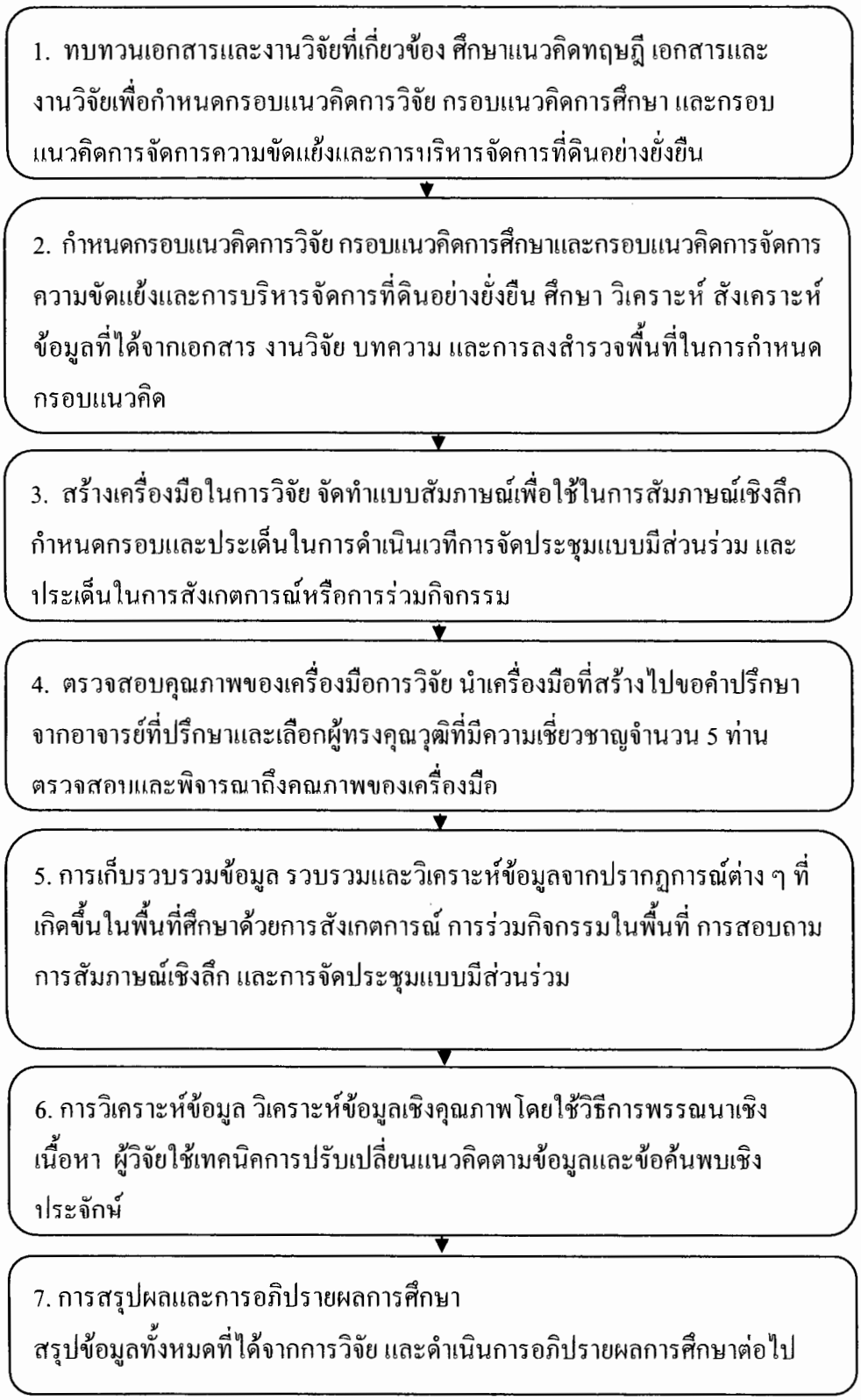

ภาพที่ 23 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นกำหนดรูปแบบการวิจัยโดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญของวิธีการวิจัยในรูปแบบการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม กับประชาชนและผู้แทนองค์กรชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดิน เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้นำท้องถิ่นและนักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้านที่เกี่ยวข้องและมีความเข้าใจในปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดิน

การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง โดยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงนั้นต้องคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรอบรู้ ความชำนาญ มีความเกี่ยวข้องกับปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินและมีประสบการณ์ในเรื่องสภาพและลักษณะของปัญหาการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการ

เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดและคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงและการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ที่ติดกับแนวเทือกเขาบรรทัด ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความรอบรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญกับปัญหาขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน
2. เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและร่วมดำเนินการในการจัดการและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน
3. เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ที่ติดกับแนวเทือกเขาบรรทัด
4. เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบจากปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แนวเทือกเขาบรรทัด
5. เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ ความเข้าใจและมีแนวคิดในการปัญหาขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน

จากเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาครั้งนี้สามารถกำหนดรายละเอียดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ดังนี้

ตารางที่ 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ลำดับที่	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	รายละเอียดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวน : คน
1.	นักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้าน	1. บุคคลที่มีความรอบรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญกับปัญหาขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน 2. บุคคลที่มีแนวคิดในการปัญหาขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน	17
2.	เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้	1. รองผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง 2. ปลัดจังหวัดตรังและเจ้าหน้าที่ดูแลงานด้านความมั่นคงในระดับจังหวัด 3. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง 4. นายอำเภอ 5. ปลัดอำเภอและเจ้าหน้าที่ดูแลงานด้านความมั่นคงในระดับอำเภอ 6. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า 7. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด	40
3.	ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่	1. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง 2. รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง 3. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 4. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 5. นายกเทศมนตรีตำบล 6. สมาชิกสภาเทศบาล 7. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	71

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับที่	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	รายละเอียดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวน:คน
4.	ประชาชนและผู้แทนจากองค์กรชุมชน	1. ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนด้านที่ดินหรือเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน 2. ประธาน สมาชิกหรือผู้แทนจากองค์กรชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนด้านที่ดินหรือเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน	88
รวม			216

1. นักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน อีกทั้งมีความเข้าใจถึงวิธีการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ จำนวน 17 คน

2. เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ คือ เจ้าหน้าที่ที่ดูแลงานด้านที่ดินและเกี่ยวข้องกับปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่ประกอบไปด้วยรองผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง ปลัดจังหวัดตรัง และเจ้าหน้าที่ดูแลงานด้านความมั่นคงในระดับจังหวัด จำนวน 3 คน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง จำนวน 2 คน นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่ดูแลงานด้านความมั่นคงในระดับอำเภอ จำนวน 5 คน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด จำนวน 30 คน รวมสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ทั้งหมด จำนวน 40 คน

3. ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ คือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีตำบล สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังซึ่งยังคงดำรงตำแหน่งในปัจจุบันและผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งมาก่อนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังจำนวน 71 คน

4. ประชาชนและผู้แทนจากองค์กรชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนด้านที่ดินหรือเกี่ยวข้องกับปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน จำนวน 88 คน

รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่และผู้แทนจากองค์กรชุมชนรวมทั้งหมด 216 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

สำหรับผู้ที่เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นลักษณะของการจัดกระบวนการประชุมเป็นลักษณะของการจัดกระบวนการจัดประชุมร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ภาคประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ที่ติดกับแนวเทือกเขาบรรทัดและองค์กรชุมชนในพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 23 ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 389 คน โดยผู้วิจัยจะคัดเลือกผู้ที่เข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยการพิจารณาจากผู้วิจัยซึ่งมองว่าเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการวิจัย

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีกระบวนการในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์และดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ในการดำเนินการออกแบบแบบสัมภาษณ์และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมสำหรับนำไปใช้ ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำและกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมโดยมีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่นำมาใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างชัดเจน เพียงแต่มีการกำหนดลักษณะของข้อคำถามที่มีลักษณะเปิดกว้างมีความยืดหยุ่นมาใช้ประกอบในการชี้นำในกระบวนการสัมภาษณ์ โดยที่ลักษณะของข้อคำถามนี้สามารถที่จะปรับเปลี่ยนถ้อยคำหรือให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้การสัมภาษณ์และเข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมแต่ละคนแต่ละกลุ่มตามสถานการณ์ที่มีการขับเคลื่อนหรือเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ได้มีการกำหนดให้นำแบบสัมภาษณ์และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมดังกล่าวมาดำเนินกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนในเชิงเนื้อหาให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการหรือบุคคลที่มีส่วนสำคัญกับการศึกษาด้านการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนเพื่อที่จะนำสภาพปัญหาหรือข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมไปดำเนินการปรับปรุงครั้งสุดท้ายก่อนที่จะนำไปใช้ในการดำเนินกระบวนการสัมภาษณ์และดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมจริงเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ อันมีผลต่อการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในกระบวนการประมวลผลข้อมูลต่อไป

ข้อคำถามสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 6 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย

ชื่อ-สกุล ตำแหน่งหรืออาชีพ

ความเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 4 ถามเกี่ยวกับกลไกของการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 5 ถามเกี่ยวกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 6 ถามเกี่ยวกับตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

สำหรับกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้นประกอบไปด้วย 4 ตอน ตามลักษณะแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับกลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ตอนที่ 4 ถามเกี่ยวกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินและตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ในการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้นถือเป็นการทบทวนข้อมูลและข้อเท็จจริงจากการสัมภาษณ์เชิงลึก อีกทั้งเพื่อเป็นการยืนยันถึงข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้มา ตลอดจนเป็นการหามติร่วมในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ให้กับพื้นที่และชุมชน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้วยศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ สื่อสารสนเทศ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน ข้อมูลสภาพของปัญหาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน ตลอดจนค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและโมเดลการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถามสำคัญที่จะนำไปใช้สร้างเป็นแนวคำถามของแบบสัมภาษณ์และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้น

2. นำเครื่องมือแนวคำถามของแบบสัมภาษณ์และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ ในเรื่องความสอดคล้องของประเด็นที่ใช้ในการศึกษากับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ในการวิจัย จากนั้นก็ดำเนินการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

3. นำเครื่องมือแนวคำถามของแบบสัมภาษณ์และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ที่ได้ปรับแก้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ พร้อมทั้งเค้าโครงของดุษฎีนิพนธ์ จำนวน 3 บท ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและให้ข้อคิดเห็นจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content validity) โดยเป็นผู้พิจารณาประเด็นสำคัญและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแบบสัมภาษณ์และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

4. นำเครื่องมือแนวคำถามของแบบสัมภาษณ์และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมที่ได้ปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิกลับไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณา

ตารางที่ 4 รายชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ลำดับที่	อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ	ความเชี่ยวชาญ
1.	ศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ	รัฐประศาสนศาสตร์ ระเบียบวิธีการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์
2.	รองศาสตราจารย์ ดร.อัชกรณ์ วงศ์ปรีดี	รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ระเบียบวิธีการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ การปกครองท้องถิ่น และการพัฒนาท้องถิ่น
3.	อาจารย์ ดร.ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค	นิติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาการระเบียบวิธีการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
4.	รองศาสตราจารย์ ดร.ประมาณ เทพสงเคราะห์	ภูมิศาสตร์เชิงพื้นที่และการจัดการเชิงพื้นที่ การวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่
5.	รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ จุลทรัพย์	จิตวิทยาทางสังคมและศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม การวิจัยเพื่อการพัฒนา
6.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิวัช แก้วจำนงค์	การจัดการ การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน การวิจัย
7.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภการ สิริไพศาล	ประวัติศาสตร์ การจัดการและการพัฒนาชุมชนและสังคม
8.	อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ พุฒสุขขี	การจัดการเพื่อการพัฒนาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน การวิจัยเพื่อการพัฒนา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นประกอบไปด้วยแบบสัมภาษณ์และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์

เพื่อสอบถามข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประชาชนและผู้แทนองค์กรชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดิน เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้นำท้องถิ่นและนักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้านที่เกี่ยวข้องและมีความเข้าใจในปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดิน โดยจัดทำแบบสัมภาษณ์เป็น 2 ชุด

1.1 เป็นชุดคำถามเพื่อสอบถามข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประชาชนและผู้แทนองค์กรชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดิน

1.2 เป็นชุดคำถามเพื่อสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้นำท้องถิ่น และนักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้านที่เกี่ยวข้องและมีความเข้าใจในปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดิน

ซึ่งแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุด จะแบ่งออกเป็น 6 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล ตำแหน่งหรืออาชีพและความเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 4 ถามเกี่ยวกับกลไกของการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 5 ถามเกี่ยวกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 6 ถามเกี่ยวกับตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ทั้งนี้แม้แบบสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็น 6 ตอนเหมือนกัน แต่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและข้อมูลที่เป็นจริงในการนำมาสรุปและวิเคราะห์การศึกษาตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ปรับคำถามในแต่ละตอนให้เป็นคำถามที่มีลักษณะเฉพาะของผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. กรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

สำหรับกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้นประกอบไปด้วย 4 ตอน

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับกลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ตอนที่ 4 ถามเกี่ยวกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินและตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 4 ลักษณะ อันได้แก่ เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

1. เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ สภาพของปัญหาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดิน แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ศึกษา

เป็นการจัดเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา ด้วยการสังเกตการณ์ การร่วมกิจกรรมในพื้นที่ การสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งการสัมภาษณ์ที่ประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นลักษณะการลงพื้นที่เชิงภาคสนามและการเข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าประชุมร่วมกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนธันวาคม 2558 และดำเนินการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นลักษณะของการจัดกระบวนการประชุมร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ ภาคประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ที่ติดกับแนวเทือกเขาบรรทัด และองค์กรชุมชน มาประชุมร่วมกันในประเด็นของการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่

3. การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการรวบรวมและวิเคราะห์จากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาด้วยการสังเกตการณ์ การร่วมกิจกรรมในพื้นที่ การสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ในแต่ละวันนั้น ผู้วิจัยจะมีการนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบกับผู้ช่วยนักวิจัยว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความครบถ้วนเพียงพอหรือไม่และนำมาแยกแยะออกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จนสามารถตอบคำถามการวิจัยได้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดและขอบเขตที่ต้องการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความครบถ้วน ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีการตรวจสอบข้อมูลดังนี้

3.1 การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) โดยการตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่มา ซึ่งประกอบด้วยไปด้วย แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล และตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ เหมือนกันหรือไม่ ถ้าเหมือนกันซ้ำ ๆ ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือได้ แล้วทำการจดบันทึกไว้

3.2 การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูล (Methodological triangulation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์ การร่วมกิจกรรมในพื้นที่ การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ควบคู่ไปการสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบที่ได้มีการค้นคว้า ทั้งนี้ในการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้นถือเป็นการทบทวนข้อมูลและข้อเท็จจริงจากการสัมภาษณ์เชิงลึกการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม อีกทั้งเพื่อเป็นการยืนยันถือข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้มาตลอดจนเป็นการหามติร่วมในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลการวิจัย

4. การเก็บรักษาข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการพรรณนาเชิงเนื้อหาเพื่อสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลและเอกสารที่ได้รับจากผู้ที่เข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากเข้าร่วมสังเกตการณ์และเข้าการร่วมกิจกรรมในพื้นที่ และดำเนินการขออนุญาตใช้ชื่อ-สกุล ตำแหน่งงานจริงผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วันเวลาและสถานที่ และชื่อ-สกุลผู้เข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วม วันเวลาและสถานที่ ตลอดจนชื่อกิจกรรมและการประชุมที่ได้เข้าร่วมการสังเกตการณ์และเข้าการร่วมกิจกรรม แนบท้ายภาคผนวกเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในงานวิจัย

ทั้งนี้เพื่อเป็นการปกป้องสิทธิและให้เกียรติผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนกิจกรรมและการประชุมที่ได้เข้าร่วมการสังเกตการณ์และเข้าการร่วมกิจกรรม สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการชี้แจงเกี่ยวกับการขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและชี้แจงถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและผู้เข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วมทราบและมีความเข้าใจที่ตรงกัน

4.2 ผู้วิจัยแจ้งต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและผู้เข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วมทราบว่าจะไม่นำข้อมูลที่ได้ไปเผยแพร่และนำไปใช้ที่ก่อให้เกิดผลลบต่อผู้ให้ข้อมูลโดยข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะมีการปกปิดเป็นความลับและมีการทำลายหลังจากที่เสร็จสิ้นการวิจัยแล้ว

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตสัมภาษณ์หรือบันทึกเสียงหรือจดบันทึกและถ่ายภาพในขณะสัมภาษณ์และจัดการประชุมแบบมีส่วนร่วม

4.4 ระหว่างดำเนินการถอดเทปหรือการสรุปผลการสัมภาษณ์ ผลการประชุมแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยดำเนินการและจัดเก็บ รักษาข้อมูลที่ได้และรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีการจัดเก็บและรักษาด้วยตนเองอย่างรอบคอบ

4.5 การจัดการประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้นผู้วิจัยดำเนินการโดยผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้นมีความยินยอมในการเข้าร่วมให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจเพื่อมุ่งหวังให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพของปัญหาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินระหว่างกัน

4.6 ในขณะดำเนินการวิจัยหากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและผู้เข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วมมีความประสงค์ที่จะขอถอนตัวจากการให้ข้อมูลสำคัญและ ผู้เข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยดำเนินการขอให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและผู้เข้าร่วมการ

ประชุมแบบมีส่วนร่วมท่านนั้นแจ้งต่อผู้วิจัยล่วงหน้าเพื่อที่ให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและผู้เข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วมท่านใหม่ต่อไป โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและผู้เข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วมทราบก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริงและมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน

4.7 การเข้าร่วมสังเกตการณ์และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ผู้วิจัยได้มีการชี้แจงและขออนุญาตจากหน่วยงานและผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรม เพื่อขอเข้าไปร่วมสังเกตการณ์และเข้าการร่วมกิจกรรม ในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสภาพของปัญหาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดิน ซึ่งข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากเข้าร่วมสังเกตการณ์และเข้าการร่วมกิจกรรมได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเช่นเดียวกันกับข้อมูลที่ได้จากข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมก่อนที่จะนำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ สภาพของปัญหาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การบริหารจัดการที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน นโยบาย มาตรการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดิน แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ อันจะได้ดำเนินกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลักหรือแบบแผนหลักที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อยและหัวข้อย่อยอันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ในระหว่างการดำเนินกระบวนการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมทางผู้วิจัยได้ดำเนินกระบวนการสะท้อนควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินกระบวนการสะท้อนในแต่ละช่วงหรือในแต่ละขั้นตอนควบคู่ไปกับการดำเนินกระบวนการวิจัย เพื่อเสริมสร้างให้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการใช้กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีความแกร่งและแม่นตรง เพื่อให้กระบวนการวิจัยครั้งนี้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้วิจัยจะได้ดำเนินกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมโดยการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ร่วมด้วย เพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบ

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นดังต่อไปนี้

1. สภาพและลักษณะของปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดิน โดยพิจารณาถึงสภาพของปัญหา กระบวนการดำเนินการในด้านต่างๆเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน การบริหารจัดการที่ดินซึ่งศึกษาดูว่ามีปัญหาในลักษณะใด มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบใดบ้างและแต่ละรูปแบบนั้นมีลักษณะอย่างไร

2. วิเคราะห์กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินว่ามีกลไกในลักษณะใดบ้างและแต่ละกลไกนั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนและการบริหารจัดการที่ดินอย่างไร

3. เสนอตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการประมวลข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ การเข้าสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมกับประชาชนในพื้นที่ การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมและข้อมูลเอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลหลักในการศึกษาโดยใช้วิธีการพรรณนาเชิงเนื้อหาเพื่อสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรัง นำไปสู่การเสนอตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

จรรยาบรรณนักวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นผู้วิจัยจักประพฤติตนตามจรรยาบรรณนักวิจัยโดยผู้วิจัยนั้น

1. ผู้วิจัยไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนไม่ลอกเลียนงานของผู้อื่นและให้เกียรติด้วยการอ้างถึงบุคคลหรือแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาใช้ในงานวิจัย

2. ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่ามีพื้นฐานความรู้เพียงพอ มีความรู้ความชำนาญหรือมีประสบการณ์ ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

3. ผู้วิจัยให้การเคารพศักดิ์ศรีและสิทธิของมนุษย์ที่ใช้เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยและอธิบายถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัยโดยไม่หลอกลวงหรือบีบบังคับและไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

4. ผู้วิจัยมีอิสระทางความคิด โดยปราศจากอคติในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย นักวิจัยต้องมีอิสระทางความคิดและไม่บิดเบือนข้อมูลและข้อค้นพบทางวิชาการ

5. ผู้วิจัยเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางวิชาการและสังคมไม่ขยายผลข้อค้นพบจนเกินความเป็นจริงและไม่ใช้ผลงานวิจัยไปในทางมิชอบ

6. ผู้วิจัยเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น นักวิจัยพึงมีใจกว้าง พร้อมที่จะเปิดเผยข้อมูลและขั้นตอนการวิจัยยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลทางวิชาการของผู้อื่นและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยของตนให้ถูกต้อง

7. ผู้วิจัยมีจิตสำนึกที่จะอุทิศกำลังสติปัญญาในการทำวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการของศาสตร์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ตลอดจนสร้างความกินดีอยู่ดี ความเจริญและประโยชน์สุขของสังคมและมวลมนุษย์ชาติ (สภาวิจัยแห่งชาติ, 2541)

บทที่ 4
ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น เป็นการทำวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการพรรณนาเชิงเนื้อหาเพื่อวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสาร เพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน วิเคราะห์กลไกและระบบของกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 และนำไปสู่การเสนอตัวแบบของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่นำไปสู่ความยั่งยืน

เทือกเขาบรรทัดนั้นมีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นเทือกเขายาวประกอบด้วยภูเขาสูงหลายลูกสลับซับซ้อนเรียงกันเป็นแนวจากทิศเหนือไปยังทิศใต้และเป็นเทือกเขาที่กั้นกลางของการแบ่งฝั่งของภาคใต้คือภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยกับฝั่งอันดามัน มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของ 5 จังหวัดในภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง จังหวัดตรัง จังหวัดสตูลและจังหวัดสงขลา อีกทั้งเป็นผืนป่าไม้ขนาดใหญ่อีกแห่งหนึ่งของภาคใต้ที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ประกอบไปด้วยพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์นานาชนิดตลอดจนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่หล่อเลี้ยงผู้คนที่อาศัยและทำกินอยู่รอบเทือกเขาบรรทัดจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่เทือกเขาบรรทัด ส่งผลให้เทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นพื้นที่หนึ่งที่เป็นเสมือนขุมทองทางธรรมชาติที่รอคอยการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์เพื่อสร้างมูลค่ามากกว่าการรักษาไว้ซึ่งคุณค่าแห่งป่าในอนาคตของกลุ่มชนคนรุ่นหลัง

ในขณะเดียวกันนั้นบริเวณเทือกเขาบรรทัดได้มีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานและก่อตั้งเป็นชุมชนมาอย่างยาวนาน เนื่องด้วยในอดีตเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นเส้นทางเดินโบราณเพื่อการไปมาหาสู่กันและทำการค้าเพื่อแลกเปลี่ยน ซื้อขายสินค้าระหว่างกัน โดยผู้คนรอบเทือกเขาบรรทัดมีวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่คู่กับผืนป่า ทำมาหากินและดำรงวิถีที่พึ่งพิงกับผืนป่าอย่างสมดุล จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบในพื้นที่ต่าง ๆ รอบเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นสิ่งที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าชุมชนรอบเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นชุมชนที่มีการก่อตั้งมาอย่างยาวนาน มีประเพณีและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่อยู่ร่วมกับผืนป่าตลอดจนเป็นชุมชนที่ก่อตั้งมาก่อนชุมชนเมืองที่มีความรุ่งเรืองอยู่ในปัจจุบัน แต่ด้วยเหตุผลอันใดผู้คนแถบเทือกเขาบรรทัดจึงต้องได้รับความทุกข์ยากและความเดือดร้อนในการดำรงชีพและไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตที่อยู่ร่วมกับผืนป่าได้หรือเนื่องด้วยเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นพื้นที่เป้าหมายหนึ่งที่หน่วยงานต่าง

ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามาแสวงหาหรือตักตวงผลประโยชน์ในลักษณะต่างๆและนำมาสู่การอ้างถึงความเป็นเจ้าของในกรรมสิทธิ์ของเหนือทรัพยากรต่างๆแห่งเทือกเขาบรรทัด แต่ประชาชนคนเขาบรรทัดซึ่งเป็นผู้ครอบครอง ดูแล ตลอดจนปกป้องรักษาไว้มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ กลับกลายเป็นผู้ซึ่งไม่มีสิทธิในการครอบครองเป็นเจ้าของและมีส่วนในการเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจึงนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งด้านที่ดินในมิติต่าง ๆ ขึ้น

พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรังเป็นพื้นที่ผืนป่าที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ มีการก่อตั้งชุมชนมาอย่างยาวนาน ผู้คนในชุมชนมีวิถีแห่งการดำรงชีพที่อยู่ร่วมกับผืนป่าและปกป้องซึ่งผืนป่าที่เสมือนเส้นเลือดแห่งชีวิต แต่ด้วยความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนป่าจึงนำมาสู่การเป็นพื้นที่เป้าหมายหนึ่งที่มีการเข้ามาดำเนินการเพื่ออ้างกรรมสิทธิ์เหนือทรัพยากรและสิทธิเหนือพื้นที่ ด้วยแนวทางและกระบวนการดำเนินงานที่ไม่มีความชัดเจนและก่อให้เกิดการสร้างความชอบธรรม ตลอดจนนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งในการอ้างสิทธิ์ความเป็นเจ้าของแห่งพื้นที่ผืนป่า ทั้ง ๆ ที่ผู้เป็นเจ้าของและผู้เหนือกรรมสิทธิ์แห่งพื้นที่นั้นก็คือผู้คนในพื้นที่และประชาชนคนไทยทุกคน เมื่อการอ้างกรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของนำมาสู่การเกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการดำรงชีพ วิถีทางจารีตและวัฒนธรรมต่อประชาชนและชุมชน ด้วยมุมมองแห่งการสร้างความชอบธรรมในการครอบครองและกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินและทรัพยากรในพื้นที่ที่แตกต่างกัน นำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นในพื้นที่เทือกเขาบรรทัด แม้เทือกเขาบรรทัดที่ว่าสงบและงดงามไปด้วยพืชพรรณและสัตว์ป่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แต่กลับเร้าร้อนไปด้วยความขัดแย้งแห่งวิถีและมุมมองของการบริหารจัดการในเชิงพื้นที่จากการอ้างสิทธิ์เหนือที่ดินของทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคประชาชนและภาคประชาชน

บนพื้นฐานของปัญหาความขัดแย้งแห่งการแย่งชิงเหนือสิทธิ์เพื่อให้ได้มาซึ่งการครอบครองและได้มาซึ่งความเป็นเจ้าของหรือผู้ดูแลทรัพยากรและที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นไร้ซึ่งทางออกและหนทางที่นำไปสู่ความสงบแห่งเทือกเขาบรรทัดได้ ทั้งนี้เพื่ออนาคตของความสมบูรณ์แห่งผืนป่า เกิดความกินดีอยู่ดีบนวิถีประชาชนคนเขาบรรทัด มิติการอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุลถือว่าเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ แต่จะดำเนินการร่วมกันอย่างไรในการบริหารจัดการที่ดินและผืนป่าร่วมกัน ตลอดจนกำหนดแนวทางและวิธีการขจัดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ให้หมดสิ้นไป การจัดการร่วมเพื่อหาทางออกร่วมกันนั้นคือจุดหมายและปลายทางของทางออกแห่งปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพื่อให้การกำหนดแนวทางในการจัดการความขัดแย้งและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังก่อให้เกิดความยั่งยืน นำมาซึ่งความกินดีอยู่ดีของประชาชนในพื้นที่ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงข้อมูลและข้อเท็จจริง ตลอดจนมุมมองและความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องอันประกอบไปด้วยนักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ตลอดจนประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ที่ติดกับแนวเทือกเขาบรรทัดและผู้แทน

จากองค์กรชุมชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ซึ่งพื้นที่ในการศึกษานั่นก็คือเขตพื้นที่ 12 ตำบล ในเขต 6 อำเภอที่ติดกับแนวเทือกเขาบรรทัดประกอบไปด้วยพื้นที่ตำบลเขาไพรและตำบลหนองปรือเขต อำเภอรัษฎา ตำบลท่างิ้ว ตำบลในเตาและตำบลเขาปูนเขตอำเภอห้วยยอด ตำบลน้ำผุดเขตอำเภอเมืองตรัง ตำบลละมอและตำบลช่องเขตอำเภอนาโยง ตำบลนาชุมเห็ดและตำบลโพรงจระเข้เขตอำเภอย่านตาขาว ตำบล ปะเหลียนและตำบลลิพังเขตอำเภอปะเหลียน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอันเกิด มาจากระบบการบริหารจัดการที่ดินที่ไม่ก่อให้เกิดความสอดคล้องและสร้างความเป็นธรรมให้กับชุมชน ได้มาเป็นเวลาอันยาวนานและมีการดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนมีการดำเนินการ เสนอแนวทางและรูปแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้น ด้วยวิธีการและลักษณะต่าง ๆ เพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและ บริบทของพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามบนพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหาร จัดการที่ดิน ที่ผ่านมาทั้งที่เกิดขึ้นจากแนวคิดของภาครัฐและภาคประชาชน ตลอดจนองค์กรชุมชนนั้น ดำเนินการเพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะตามความต้องการและมุ่งหวังของฝ่ายตนแต่ไร้การคำนึงถึง ผลประโยชน์ของส่วนรวมที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมและความเหมาะสม ความสอดคล้องอันแท้จริง ของพื้นที่ จึงไม่สามารถนำไปสู่การกำหนดรูปแบบและแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง อีกทั้งไม่ สามารถที่จะยุติปัญหาความขัดแย้งและบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนที่เกิดความสมดุลกับผืน ป่าได้

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การ เข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และ ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องนั้นพบว่าปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรังนั้นผลสืบเนื่องมาจากการเข้ามาของแนวคิดที่ว่าด้วยการผูกขาด การจัดการทรัพยากรตามรูปแบบของตะวันตกโดยให้การยอมรับรูปแบบของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็น เฉพาะของรัฐกับเอกชนมาใช้ โดยเริ่มจากการอ้างสิทธิเหนือที่ดินเพื่อควบคุมพื้นที่ทั้งหมดและมอบที่ดินที่ ไม่มีการถือครองหรือที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้ โดยเฉพาะการตรา พระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืช พุทธศักราช 2503 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507 จากนั้นจึงค่อยๆทยอยเข้ายึดครองพื้นที่และทยอยตั้งหน่วยงานต่าง ๆ ก่อนจะทำการแสวงหาประโยชน์ใน รูปแบบต่าง ๆ ตามมาและก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนผู้ซึ่งได้รับผลกระทบและความ เดือดร้อนกับภาครัฐจากรูปแบบการปรับเปลี่ยนแนวคิดของกรรมสิทธิ์เหนือทรัพยากรที่ภาครัฐได้นำมาใช้ ในประเทศ ส่งผลให้เกิดการกำหนดกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินขึ้น ซึ่งประเทศไทยนั้นให้ความสำคัญกับ กรรมสิทธิ์ที่ที่ดินเป็นของรัฐกับที่ดินของภาคเอกชนหรือประชาชน

ตามมาตราที่ 2 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พุทธศักราช 2497 บัญญัติไว้ว่า " ที่ดินซึ่งมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ให้ถือว่าเป็นของรัฐ " ซึ่งจากมาตราที่ 2 ของประมวลกฎหมายที่ดินดังกล่าวจะเห็นว่าที่ดินของรัฐนั้นก็คือที่ดินที่ราษฎรยังมิได้มีกรรมสิทธิ์ ถึงแม้ว่าราษฎรจะมีสิทธิครอบครองโดยอาจจะมีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินบางอย่าง อาทิ ใบจอง ใบเหยียบย่ำ ตราจอง หรือหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์แต่กฎหมายที่ดินก็ยังถือว่าที่ดินที่ราษฎรมีสิทธิครอบครองนี้เป็นที่ดินของรัฐ เพียงแต่เมื่อรัฐอนุญาตให้ราษฎรมีสิทธิครอบครองแล้วรัฐจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวแต่สิทธิครอบครองที่กล่าวนี้จะต้องเป็นสิทธิครอบครองที่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อกฎหมายว่าด้วยการกำหนดสิทธิในการครอบครองที่ดินบังคับใช้ในผืนแผ่นดินไทยจึงนำไปสู่ปัญหาว่าด้วยสิทธิในที่ดินขึ้น โดยเฉพาะที่ดินซึ่งประชาชนได้ครอบครอบและทำกิน แต่ไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินที่ยืนยันต่อภาครัฐให้ถูกต้องตามกฎหมายต้องกลายเป็นกลุ่มคนที่ครอบครองและอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นสิทธิของรัฐ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ซึ่งประชาชนได้บุกเบิกแผ้วถางทำกินและอยู่อาศัยมาก่อนที่ภาครัฐจะกำหนดให้มีประมวลกฎหมายที่กำหนดถึงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เมื่อประชาชนไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินที่ถูกต้องตามกฎหมาย ประชาชนและชุมชนต่างๆในพื้นที่ป่าก็ต้องกลายเป็นกลุ่มคนและบุคคลที่บุกรุกในพื้นที่ป่า ตลอดจนเป็นกลุ่มคนและชุมชนที่อยู่อาศัยอย่างผิดกฎหมาย เป็นกลุ่มคนที่บุกรุกและทำลายป่า ทั้ง ๆ ที่ได้อยู่อาศัยและทำกินมาก่อนที่ประมวลกฎหมายที่ดินได้บังเกิดขึ้นในประเทศไทย

จากแนวคิดการกำหนดที่ดินให้เป็นที่ดินของรัฐว่าคือที่ดินที่ประชาชนยังมิได้มีกรรมสิทธิ์ ถึงแม้ว่าราษฎรจะมีสิทธิครอบครองโดยอาจจะมีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินบางอย่างหรือหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ ก็ยังถือว่าที่ดินที่ประชาชนมีสิทธิครอบครองเป็นที่ดินของรัฐ ส่งผลให้ในพื้นที่ป่านั้นถือเป็นพื้นที่ของรัฐทั้งหมด แม้ประชาชนและชุมชนที่เคยอยู่อาศัย พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดตรังนั้น ถือว่าเป็นพื้นที่หนึ่งในการอ้างสิทธิเหนือผืนป่าว่าเป็นที่ดินของรัฐ ทั้ง ๆ ที่มีชุมชนและประชาชนได้อยู่อาศัยและครอบครองมาก่อน ประชาชนและชุมชนต่างๆนั้นกลับกลายเป็นผู้บุกรุกพื้นที่ของรัฐทั้งๆที่ได้อยู่อาศัยและทำกินมาก่อน จนนำไปสู่การแย่งสิทธิอันชอบธรรมของวิถีชีวิตกับสิทธิอันชอบตามระบบกฎหมาย จนนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในลักษณะต่าง ๆ เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้นเป็นสภาวการณ์ปกติที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของการเคลื่อนไหวและพัฒนาของสังคมซึ่งนำไปสู่การแย่งชิงทรัพยากรซึ่งมีอยู่จำกัด โดยเฉพาะความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้นถือเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการให้คุณค่าและแย่งชิงการเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการที่ดินตลอดจนมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความขัดแย้งด้านที่ดินไปตามกระแสและการพัฒนาของสังคม

อัตลักษณ์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่าด้วยความอุดมสมบูรณ์ของเทือกเขาบรรทัดนั้นส่งผลให้ทุกพื้นที่ราบกลางหุบเขาและพื้นที่ลาดเชิงเขาของเทือกเขาบรรทัด เป็นพื้นที่ตั้งของชุมชนทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ก่อตั้งเรียงรายกัน สลับกับเรือกสวนไร่นาของประชาชนในชุมชนทั่วไปทั้งสองฟากฝั่งเชิงเทือกเขาบรรทัด อีกทั้งชุมชนต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณเชิงเทือกเขาบรรทัดนั้น เป็นชุมชนที่ก่อตั้งอยู่เรียงรายไปตามเส้นทางในการตัดข้ามของแนวเทือกเขาบรรทัด ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ฝั่งคาบสมุทรอ่าวไทยและคาบสมุทรอันดามันซึ่งมีอยู่หลายเส้นทางด้วยกัน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบในชุมชนต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณเชิงเทือกเขาบรรทัดนั้น สามารถเชื่อได้ว่าหลายชุมชนด้วยกันที่ต่างเติบโตขึ้นเป็นชุมชนขนาดใหญ่มานับตั้งแต่ช่วงกลางสมัยอยุธยา (ราวพุทธศักราช 1991-2031) เป็นอย่างน้อย โดยสามารถพิจารณาถึงความเก่าแก่ของชุมชนต่างได้จากอายุของพระพุทธรูปและวัด ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ค้นพบในชุมชน แต่สำหรับชุมชนอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นก็ด้วยเหตุผลหลายประการด้วยกัน โดยอาจจะเกิดจากการแยกครัวเรือนของประชาชนในชุมชนเดิมที่ขยายเพิ่มเติม การออกมาแสวงหาที่ดินทำกินเพิ่มเติมและการอพยพเพื่อหนีโรคระบาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของพื้นที่ อีกทั้งอาจจะเกิดจากการหลบหนีหลีกภัยจากศึกสงครามและที่ส้องสุมของกลุ่มกองโจรต่าง ๆ ในอดีต

ทั้งนี้ในหลายชุมชน ๆ ในบริเวณรอบเทือกเขาบรรทัดนั้นจึงถือได้ว่าเป็นชุมชนที่มีความเก่าแก่ ไม่ว่าจะเป็นชุมชนใหม่หรือชุมชนเก่าที่มีการก่อตั้งมาตั้งแต่สมัยอยุธยาล้วนแล้วมีประวัติการก่อตั้งชุมชนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 200-500 ปี หรือมากกว่านั้น สำหรับการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชุมชนแถบเทือกเขาบรรทัดในอดีตนั้น ประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้เข้ามาทำการแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นลักษณะของผืนป่าที่อุดมไปด้วยพันธ์พืชและสัตว์ป่าประจำถิ่นนานาชนิด ทั้งนี้เมื่อเข้ามาทำการแผ้วถางแล้วก็ได้จับจองที่ดินแถบป่าเทือกเขาบรรทัด เพื่อใช้ในการทำไร่ ในอดีตนั้นผู้คนต่างๆก็สามารถทำกันได้อย่างปกติ มีวิถีของการดำรงชีวิตที่พึ่งพาและอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล ในการเข้ามาแผ้วถางผืนป่าของผู้คนแถบเทือกเขาบรรทัดนั้นก็เพื่อใช้พื้นที่ในการทำไร่ปลูกข้าวไร่แบบเลื่อนลอย ตลอดจนปลูกพืชผักจำพวกเผือก มัน แตงไร่ ถั่วไร่และพืชผักอื่น ๆ หลากหลายชนิดเพื่อยังชีพ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อทำไร่ปลูกข้าวและปลูกผักในการยังชีพในพื้นที่ไม่กว้างมากนัก โดยมีการทำไร่อยู่ไม่เกิน 3 ปี และไม่คำนึงถึงการจับจองครอบครองในที่ดิน ซึ่งเมื่อมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตการเกษตรที่ได้ปลูกไว้เสร็จแล้วและหากไม่สามารถทำไร่และปลูกผักได้ก็จะปล่อยทิ้งร้างไว้เพื่อให้ธรรมชาติฟื้นฟูตัวเอง ไม่นานนักก็จะกลายเป็นพื้นที่ป่าขึ้นมาและนานไป ๆ ก็จะกลับคืนสู่สภาพป่าไม้

แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการแผ้วถางป่าไม้ในช่วงแรก ๆ ของประชาชนและชุมชนต่างๆของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด นั้นแผ้วถางผืนป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการเพาะปลูกพืชพรรณธัญญาหารในการยังชีพ ซึ่งเมื่อมีการปลูกพืนผักหลาย ๆ ครั้งที่ดินก็หมดความอุดมสมบูรณ์ จึงจำเป็นจะต้องละทิ้งพื้นที่ และทำการบุกรุกแผ้วถางในพื้นที่ป่าไม้ใหม่ซึ่งยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ที่สามารถปลูกพืชต่าง ๆ แล้วงอกงาม ได้ผลผลิตที่ดี การบุกรุกแผ้วถางผืนป่าใหม่เพื่อทำการเพาะปลูกและปล่อยทิ้งผืนแผ่นดินเก่าที่ได้ทำการเพาะปลูกไปแล้วนั้นให้กลับฟื้นสภาพความอุดมสมบูรณ์ด้วยระบบของธรรมชาติเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่ที่ประชาชนได้แผ้วถางเพื่อทำการเพาะปลูกนั้นก็ไม่ได้เป็นพื้นที่กว้างใหญ่ แต่เป็นพื้นที่ขนาดไม่เกิดเมื่อฟื้นตัวมาก็ยังคงเป็นได้เพียงแค่ผืนป่าเสื่อมโทรมไม่สามารถฟื้นตัวเป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ได้ดังเดิม

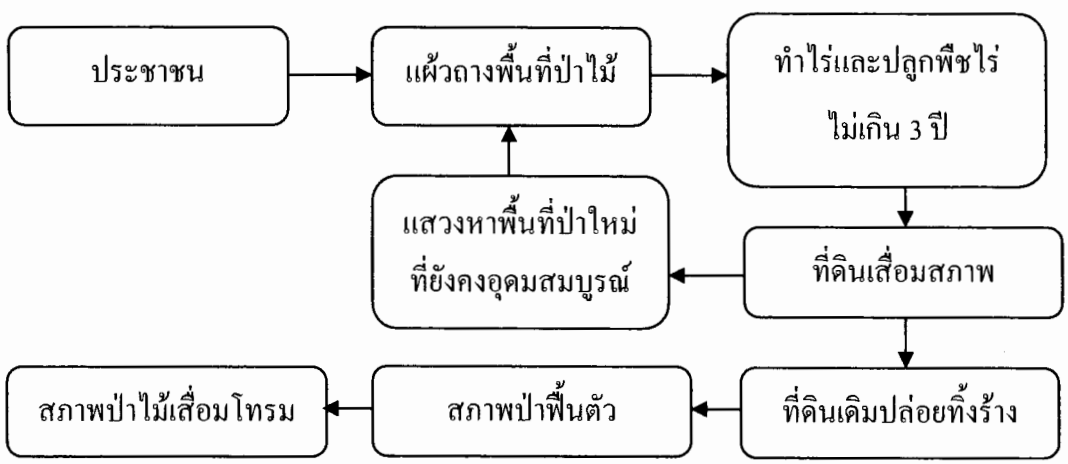

ภาพที่ 24 การเข้ามาแผ้วถางผืนป่าเพื่อการทำไร่

ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการเข้ามาแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ในช่วงแรกของประชาชนและชุมชนแถบเทือกเขาบรรทัดนั้น เพียงเพื่อทำไร่และปลูกพืชในการยังชีพ ไม่ได้คำนึกถึงการครอบครองที่ดิน เมื่อพื้นที่ที่ทำการทำไร่และปลูกพืชเสื่อมสภาพไม่มีความอุดมสมบูรณ์ ก็นำไปสู่การย้ายถิ่นฐานเพื่อแสวงหาพื้นที่ป่าใหม่ที่ยังอุดมสมบูรณ์เพื่อทำการแผ้วถางใช้เป็นพื้นที่ทำไร่ต่อไป

ต่อมาเมื่อสภาพการเปลี่ยนแปลงไปทางสังคมที่บีบบังคับให้ชุมชนต่าง ๆ นั้นลงหลักปักษ์ฐานที่ตั้งของชุมชนอย่างถาวร เพื่อความอยู่รอดในวิถีในการดำรงชีพที่ต้องอยู่คู่กับป่าในช่วงต่อมาเมื่อมีการแผ้วถางผืนป่าเพื่อทำไร่ ปลูกข้าวและพืชไร่นานาชนิดแล้ว ก็นำมาสู่การจับจองเพื่อครอบครองปรปักษ์ในสิทธิของผู้ครอบครองและเป็นผู้บุกเบิกแผ้วถางพื้นที่ ทั้งนี้เมื่อหลังจากการทำไร่แล้วนั้น จึงได้มีการปลูกพืชอื่น ๆ ตามมา โดยเฉพาะผลไม้ประจำท้องถิ่น อาทิ เงาะบ้าน ทุเรียนบ้าน ลางสาด

มังคุด มะไฟป่า มะพร้าว ขนุน ผสมผสานไปกับต้นไม้ใช้สอยชนิดต่าง ๆ ในลักษณะของป่าสมรมเพื่อใช้เป็นอาหารสำหรับการดำรงชีพและค้าขายกันหรือแลกเปลี่ยนกัน ในขอบเขตของพื้นที่ที่ดำรงชีพอยู่อย่างพอเพียงและพึ่งพาอาศัยกับผืนป่าที่เป็นแหล่งอาหาร แหล่งยารักษาโรค อีกทั้งประชาชนในชุมชนรอบแถบเทือกเขาบรรทัดยังมีอาชีพการหาของป่าอาทิ สะตอป่า น้ำผึ้ง หวาย สมุนไพรและผลไม้ป่าชนิดต่าง ๆ เพื่อยังชีพ ขายหรือแลกเปลี่ยนกันในชุมชนหรือระหว่างชุมชนด้วยกัน ทั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่าประชนและชุมชนรอบแถบเทือกเขาบรรทัดนั้นมีการดำรงชีพที่อยู่ร่วมกับผืนป่าอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย ตลอดจนยังเป็นผู้ที่อยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุลในฐานะของผืนป่าที่มีพระคุณต่อการดำรงชีพ ผืนป่าผู้ให้มาซึ่งพืชพรรณธัญญาหารที่อุดมสมบูรณ์ต่อการเลี้ยงชีพและแหล่งกำเนิดแห่งต้นน้ำและสรรพชีวิตต่าง

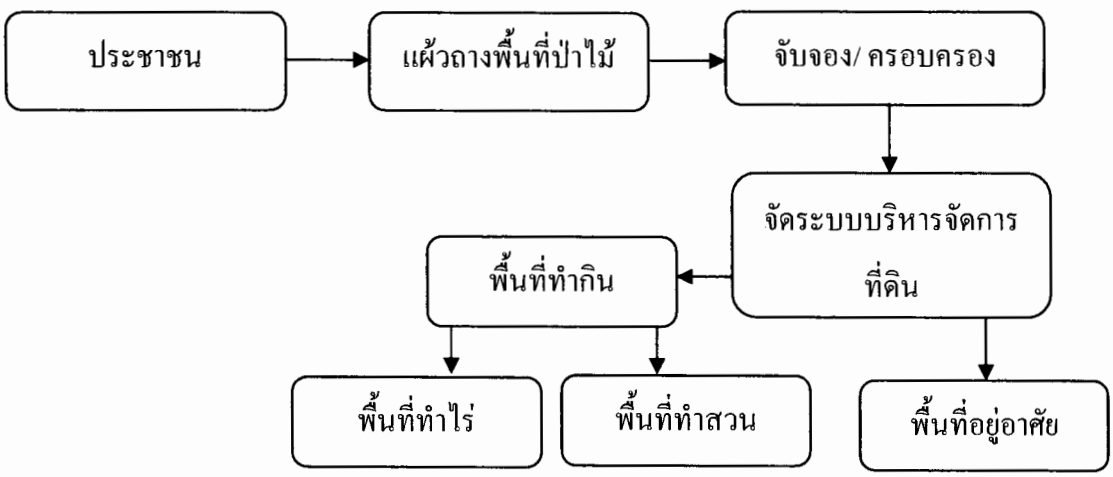

ภาพที่ 25 รูปแบบการจับจองที่ดิน

ในช่วงต่อมาด้วยข้อจำกัดในหลากหลายด้านและกระแสบีบบังคับทางพื้นที่และทางสังคม ตลอดจนสภาวการณ์ทางความเจริญเข้ามา ส่งผลให้รูปแบบวิถีของประชาชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดเกิดการปรับตัวมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การก่อตั้งชุมชนต่าง ๆ ขึ้นเรียงรายไปทั่วเชิงเขาและพื้นที่ราบกลางหุบเขาบรรทัด ด้วยการเข้ามาแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำไร่ในการดำรงชีพ ซึ่งทำได้โดยอิสระปราศจากการคุกคามและจับกุมใด ๆ ทั้งสิ้น จะสามารถแผ้วถางพื้นที่ได้มากได้น้อยนั้นก็ขึ้นอยู่กับความขยันหมั่นเพียร ความสามารถและความมุ่งมั่นพยายามของบุคคลผู้นั้น รูปแบบจากการเข้ามาแผ้วถางผืนป่าเพื่อทำไร่และปล่อยทิ้งร้างให้ป่าฟื้นตัวเริ่มเปลี่ยนไป แต่นำมาซึ่งลักษณะของการแผ้วถางผืนป่าเพื่ออยู่อาศัยตามการตั้งถิ่นฐานของชุมชน

การประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและป่าคุ้มครองในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

สำหรับการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและป่าคุ้มครองในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีประวัติและความเป็นที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากมีพัฒนาการและความเป็นของการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและป่าคุ้มครองของภาครัฐในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ ซึ่งเกิดขึ้นจากการอ้างอำนาจเหนือสิทธิในการจัดการทรัพยากร โดยภาครัฐ เพื่อสงวนไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่ไปหล่อเลี้ยงผู้คนจำนวนมากของพื้นที่รอบเทือกเขาบรรทัด ทั้งนี้การประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและป่าคุ้มครองในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจากการเข้ามาดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐที่มีจุดเริ่มต้นจากการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและป่าคุ้มครอง เขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและพัฒนามาเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า

จากศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ พบว่าการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและป่าคุ้มครองในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้น ภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและป่าคุ้มครอง เนื่องมาจากการบุกรุกและแผ้วถางป่าไม้ในพื้นที่เทือกเขาบรรทัดเพื่อปลูกยางพารา ตลอดจนการขยายพื้นที่ของชุมชนต่าง ๆ แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง โดยภาครัฐมองว่าหากปล่อยไว้ประชาชนในพื้นที่ก็ต้องแผ้วถางป่าไม้จนหมดไปและนำมาซึ่งปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ตามมา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะอนุรักษ์และสงวนป่าผืนนี้ไว้เพราะพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัดมีคุณค่ามหาศาลแก่ประชาชนในพื้นที่รอบเทือกเขาบรรทัด ที่เป็นทั้งแหล่งต้นน้ำลำธาร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนแหล่งศึกษาของความหลากหลายทางชีวภาพ มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเขตชุมชน เขตพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่แยกออกจากพื้นที่ป่าไม้เพื่อสงวนและป่าคุ้มครองให้มีความชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้มีผู้บุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าต่อไป ภาครัฐจึงได้ดำเนินการกำหนดให้ผืนป่าเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นพื้นที่ป่าไม้สงวนและป่าไม้คุ้มครองขึ้นโดยมีความเป็นมาดังนี้ สำหรับการกำหนดพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าในจังหวัดตรังนั้นมีพัฒนาการและการเข้ามาดำเนินงานของภาครัฐซึ่งขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน องค์กรชุมชม ตลอดจนภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ จึงก่อให้เกิดความผิดพลาดและไร้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ จนนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งในมิติต่าง ๆ ขึ้น

ในการเข้ามาบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ป่าของภาครัฐนั้นถือเป็นการปกป้องไว้ ซึ่งพื้นที่ป่าให้คงมีความอุดมสมบูรณ์ แต่การดำเนินการของภาครัฐนั้นมุ่งดำเนินการบังคับตามกฎหมายและนโยบายที่เกิดขึ้นจากการกำหนดของภาครัฐและการดำเนินการไปตามระบบของราชการและโครงสร้างการบังคับใช้ตามระบบของราชการ

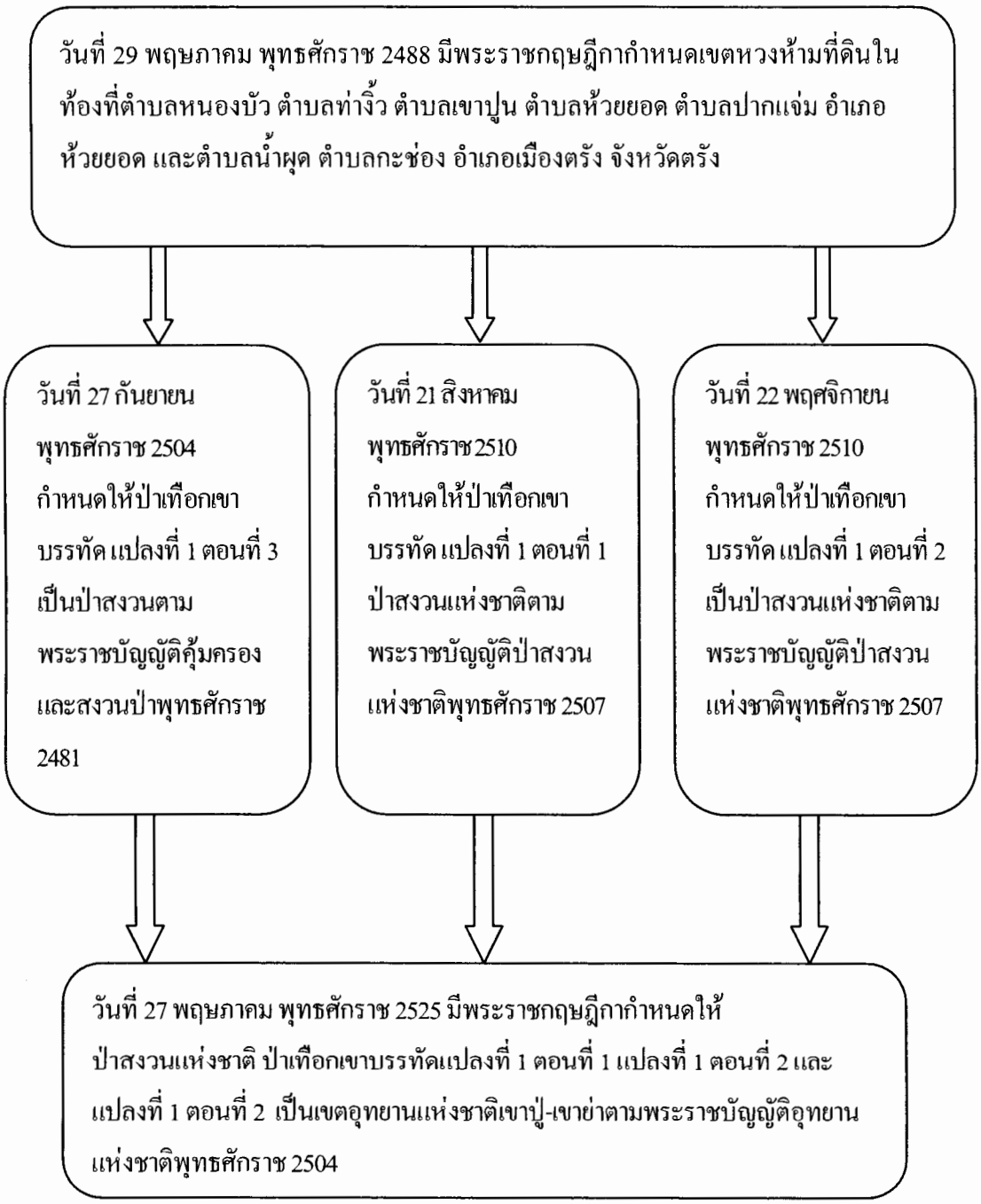

ภาพที่ 26 พัฒนาการของการกำหนดพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าในจังหวัดตรัง

การกำหนดพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าในจังหวัดตรังนั้นเริ่มต้นจากในวันที่ 29 พฤษภาคม พุทธศักราช 2488 มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดิน ในท้องที่ตำบลหนองบัว ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด และตำบลน้ำผุด ตำบลกะช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช 2478 ตามมาตราที่ 4 ให้ห้วงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า ในท้องที่ตำบลหนองบัว ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอดและตำบลน้ำผุด ตำบลกะช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง มิให้ผู้ใดหักล้าง จัดทำหรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่ดินนั้นเว้นได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ ในวันที่ 27 กันยายน พุทธศักราช 2504 มีการกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เป็นป่าสงวนโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตราที่ 10 และมาตราที่ 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่าพุทธศักราช 2481 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2497

ต่อมาในวันที่ 21 สิงหาคม 2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ในวันที่ 22 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน และตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 กระทั่งในวันที่ 27 พฤษภาคม พุทธศักราช 2525 ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและแปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 มาตรา 6 ที่ว่า “เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติ เป็นที่น่าสนใจให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมเพื่อสงวนไว้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชนก็ให้มีอำนาจกระทำได้โดยประกาศพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า “อุทยานแห่งชาติ ” ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น ต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง” นั้นหมายความว่าที่ดินของเอกชนที่เจ้าของมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแล้ว เช่น เป็นที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือเจ้าของมีสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น มี น.ส. 3 หรือ ส.ค. 1 โดยชอบ ที่ประเภทนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจะประกาศ

เป็นเขตอุทยานแห่งชาติไม่ได้ แต่ถ้าที่ดินมีโฉนดหรือ น.ส. 3 อยู่ในครอบครองของทบวงการเมืองใด เช่น เป็นที่ราชพัสดุและที่นั้นมีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนก็จะประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติได้

สำหรับการกำหนดพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในจังหวัดตรังนั้น มีพัฒนาการและการเข้ามาดำเนินงานของภาครัฐ แต่ในการเข้ามาดำเนินงานของภาครัฐนั้นขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน องค์กรชุมชม ตลอดจนภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ จึงก่อให้เกิดความผิดพลาดและไร้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ จนนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งในมิติต่างๆขึ้นเช่นเดียวกับการกำหนดพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าในจังหวัดตรัง

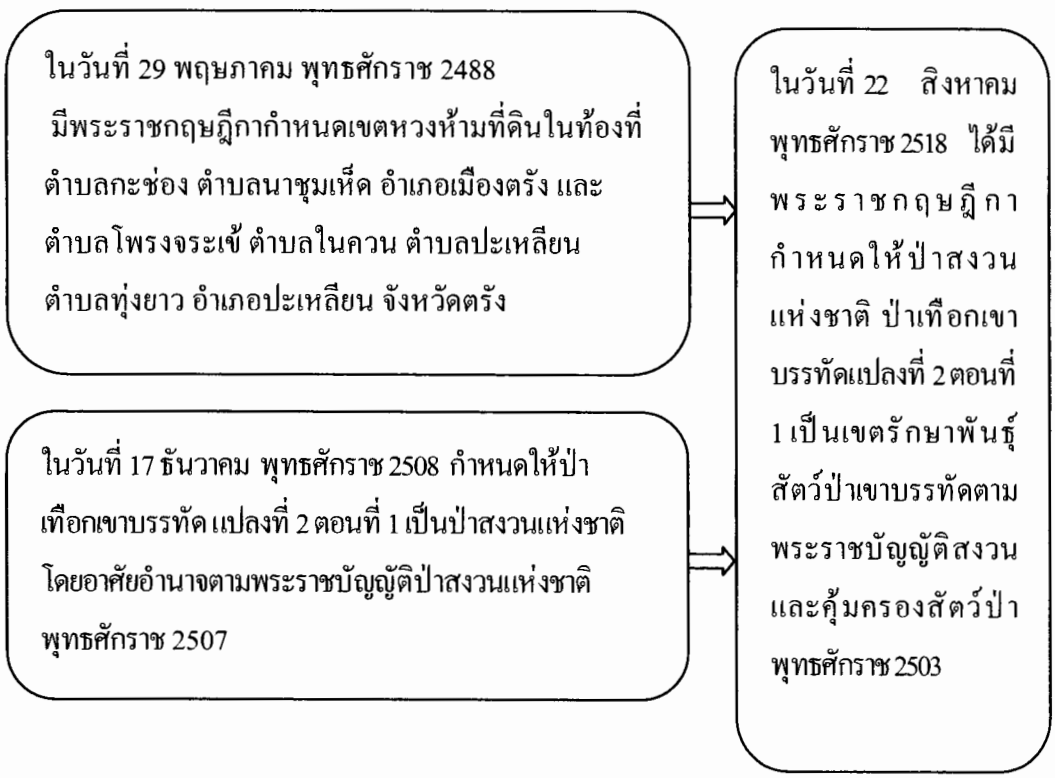

ภาพที่ 27 พัฒนาการของการกำหนดพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในจังหวัดตรัง

ในการกำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในจังหวัดตรังนั้นมีจุดเริ่มต้นเมื่อใน 29 พฤษภาคม พุทธศักราช 2488 มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลกะช่อง ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอเมืองตรัง และตำบลโพรงจระเข้ ตำบลในควน ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินพุทธศักราช 2478 ตามมาตราที่ 4 ให้ห้วงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าในท้องที่ตำบลกะช่อง ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอเมืองตรังและตำบลโพรงจระเข้ ตำบลในควน ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว

อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง มิให้ผู้ใดหักล้าง จัดทำหรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่ดินนั้น เว้นได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ ในวันที่ 17 ธันวาคม พุทธศักราช 2508 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาข่าว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507

ต่อมาในวันที่ 22 สิงหาคม พุทธศักราช 2518 มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้บริเวณที่ดินป่าเขาบรรทัดในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาวและตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 เดิมให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด อาศัยอำนาจตามความมาตราที่ 19 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503 ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535 ตามมาตรา 33 ที่ว่า "เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยเพื่อรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่าให้กระทำได้โดยตรงเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า "เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า" ที่ดินที่กำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้น ต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง"

โดยมีเหตุผลในการกำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดที่ว่าด้วยสภาพภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นเทือกเขายาว ประกอบด้วยภูเขาสูงชันสลับซับซ้อนเป็นป่าดงดิบ มีต้นน้ำลำธารไหลหล่อเลี้ยงลำห้วยตลอดปีหลายสาย มีแหล่งน้ำและแหล่งอาหารของสัตว์ป่าอย่างอุดมสมบูรณ์และมีสัตว์ป่าหลายชนิดอาศัยอยู่ ประกอบกับกรมป่าไม้ได้จัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าในบริเวณป่าเขาช่อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของป่าเขาบรรทัดอีกด้วย ฉะนั้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยและรักษาไว้ซึ่งพันธุ์ของสัตว์ป่าเพื่อการศึกษาค้นคว้าและขยายพันธุ์สัตว์ป่าและเพื่อเป็นการช่วยบรรเทาอุทกภัยโดยป้องกันรักษาต้นน้ำลำธารและป่าไม้ให้คงอยู่ตลอดไป สมควรกำหนดบริเวณที่ดินดังกล่าวให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งที่ดินที่จะประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ต้องเป็นที่ดินของรัฐเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่พลเมืองใช้ร่วมกันหรือที่ป่าสงวนก็ได้ตามปกติแล้วเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามักมาจากที่ป่าหรือที่ป่าสงวนเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนที่ดินที่มีโฉนดหรือ น.ส. 3, น.ส. 3 ก ซึ่งมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายทางกระทรวงเกษตรจะประกาศที่นั้นเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไม่ได้

ทั้งนี้สำหรับพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในจังหวัดตรังในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบไปด้วยพื้นที่ตำบลนาชุมเห็ดและตำบลโพรงจระเข้เขตอำเภอย่านตาขาว พื้นที่ตำบลปะเหลียนและตำบลลิพังเขตอำเภอปะเหลียน

ทั้งนี้จึงสามารถสรุปการดำเนินการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังว่ามีจุดเริ่มต้นจากพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลหนองบัว ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด และตำบลน้ำผุด ตำบลกะช่อง ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอเมืองตรัง และตำบลโพรงจระเข้ ตำบลในควน ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช 2478 การกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เป็นป่าสงวนตามความในมาตราที่ 10 และมาตราที่ 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่าพุทธศักราช 2481 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2497 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาข่าว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน และตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507

ซึ่งต่อมามีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้บริเวณที่ดินป่าเขาบรรทัดในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาวและตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 2 ตอนที่ 1 เดิมให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด อาศัยอำนาจตามความมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503 และมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและแปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504

จากประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและป่าคุ้มครองในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น เป็นการเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐตามแนวคิดว่าด้วยการอนุรักษ์และสงวนไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ บนพื้นฐานของสิทธิเหนืออำนาจในการจัดการทรัพยากรของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว จึงนำไปสู่การเกิดปัญหาความผิดพลาดในการบริหารจัดการ ซึ่งขาดความสอดคล้องและความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และชุมชน จึงนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างประชาชนและชุมชนในพื้นที่กับภาครัฐในมิติต่าง ๆ ขึ้น

สภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

สำหรับการศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นได้กำหนดกรอบการศึกษาถึงสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 ซึ่งผลการศึกษานั้นจะแสดงให้เห็นถึงสภาพของความเป็นมาของบริบทพื้นที่ สภาพการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่นำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่าผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 เพื่ออธิบายถึงความข้อเท็จจริงและความเชื่อมโยงจากประวัติความเป็นมาของชุมชน วิถีชีวิตและการดำรงชีพของประชาชน การเข้ามาการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐที่ก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งในการบริหารจัดการที่ดิน

ซึ่งสามารถกล่าวสรุปได้ว่าปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากมุมมองและวัตถุประสงค์ต่อการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างประชาชน องค์กรชุมชนและภาครัฐ จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมและข้อมูลเอกสารพบว่าสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 เริ่มจากการเข้ามาการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีพตามวิถีแห่งชุมชน ยุคแห่งการหวงห้ามที่ดิน ยุคการสงวนป่าในช่วงปีพุทธศักราช 2504-2510 ยุคป่าสงวนแห่งชาติในช่วงปีพุทธศักราช 2511-2517 ยุคแห่งการอนุรักษ์สัตว์ป่าในช่วงปีพุทธศักราช 2518-2524 ยุคอุทยานในช่วงปีพุทธศักราช 2525-2531 ยุคการตื่นเขื่อนในช่วงปีพุทธศักราช 2532-2538 ยุคแห่งการทวงสิทธิในช่วงปีพุทธศักราช 2539-2545 ยุคแห่งการแย่งสิทธิในช่วงปีพุทธศักราช 2546-2552 ยุคแห่งการจัดการร่วมกันของชุมชนในช่วงปีพุทธศักราช 2553-ปัจจุบัน โดยในแต่ละยุคนั้นแบ่งเป็นช่วงเวลาห่างกัน 7 ปี เพื่ออธิบายถึงความชัดและข้อเท็จจริงของสภาพการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนารูปแบบของการบริหารจัดการที่ดิน การเคลื่อนไหวเพื่อการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนเคลื่อนไหวทางความคิด การเสนอแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

การตั้งถิ่นฐานและวิถีแห่งชุมชน

สำหรับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นก็เป็นการเข้ามาทำการแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจับจองที่ดินใช้ในการทำไร่ ปลูกข้าวและพืชไร่ ตลอดจนการปลูกพืชอื่น ๆ อาทิ เงาะบ้าน ทุเรียนบ้าน ลางสาด มังคุด มะไฟป่า มะพร้าว ขนุน ผสมผสานไปกับต้นไม้ใช้สอยชนิดต่างๆในลักษณะของป่าสมรม เพื่อใช้เป็นอาหารสำหรับการดำรงชีพและค้าขายหรือแลกเปลี่ยนกัน ตลอดจนการหาของป่าอาทิ น้ำผึ้ง พืชผัก สมุนไพรและผลไม้ป่าชนิดต่าง ๆ เพื่อยังชีพขายหรือแลกเปลี่ยนกัน มีการดำรงชีพที่พึ่งพาและพึ่งพิงกับผืนป่าอยู่ร่วมกับผืนป่าได้อย่างสมดุล ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของประชาชนในยุคแรก ๆ นั้นเป็นการเข้ามาเพื่อจับจองและแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้เพื่อการดำรงชีพและอยู่อาศัย แต่เมื่อมีการส่งเสริมจากนโยบายรัฐด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกยางพาราในพื้นที่ ประชาชนในชุมชนต่างพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังจึงได้เริ่มปลูกยางพาราพันธ์พื้นเมืองขึ้น ซึ่งเป็นการปลูกในลักษณะของป่าสมรมที่นำยางพาราไปปลูกร่วมพืชชนิดอื่นๆการปลูกยางในช่วงแรก ๆ นั้น ไม่ค่อยมีผลกระทบต่อการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้เพิ่ม

แต่เมื่อยางพาราเป็นที่ต้องการของตลาด ส่งผลให้ราคายางพารามีราคาที่สูงขึ้น ประกอบกับภาครัฐก็ส่งเสริมให้ประชาชนขยายพื้นที่ปลูกยางพารา ส่งผลให้เกิดการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ในการปลูกยางพารา ซึ่งการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่านั้นยังไม่ผิดกฎหมายและสามารถทำการแผ้วถางได้ แต่หลังจากปีพุทธศักราช 2484 รัฐไทยได้ตราพระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช 2484 ขึ้น โดยกำหนดว่าป่าคือที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน ส่งผลให้การบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อทำการปลูกยางพาราและทำการเกษตรหรืออยู่อาศัยไม่สามารถดำเนินได้ การทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังก็ทำอยู่ในพื้นที่เดิมที่ได้แผ้วถางและบุกรุกแผ้วถางที่ดินเพิ่มเติม

ด้วยความต้องการยางพาราของของตลาดโลก ภาครัฐจึงเข้ามาส่งเสริมการปลูกยางพาราและพัฒนาสายพันธ์ที่ให้ผลผลิตมากกว่ายางสายพันธ์พื้นเมืองเดิม เปลี่ยนรูปแบบการปลูกยางแบบป่าสมรมมาเป็นการปลูกยางแบบสวนยาง ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ารูปแบบการเพาะปลูกของประชาชนเปลี่ยนไปและมุ่งพัฒนาการปลูกยางเป็นการปลูกแบบเชิงเดี่ยว ด้วยการเข้ามาของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น โดยจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ปีพุทธศักราช 2503 มีการให้ทุนสงเคราะห์การทำสวนยางแก่ประชาชน แต่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของกองทุนที่ว่าจะต้องปลูกยางพาราเป็นระเบียบ มีการจัดวางระยะห่าง ระหว่างต้นและระหว่างแถวที่แน่นอนและปลูกในรูปแบบของสวนยางที่เป็นพืชเชิงเดี่ยว ส่งผลให้วิถีการพึ่งพาและอยู่ร่วมกับผืนป่าของประชาชนในพื้นที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากข้อบังคับและแนวทางการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐและข้อมูลตามหลักวิชาการเกษตรที่ไม่คำนึงถึงความสอดคล้องและความเหมาะสมในบริบทของพื้นที่

การปรับรูปแบบการปลูกยางจากยางพาราพันธ์พื้นเมืองไปสู่การปลูกยางพาราสายพันธ์นั้นก็ปรับไปตามกระแสของการส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับพุทธศักราช 2503 ซึ่งมองว่าสวนยางในประเทศไทยส่วนมากเป็นสวนเก่าและเป็นยางที่มิใช่ยางพันธุ์ดีเป็นเหตุให้การผลิตยางไม่ได้ผลตามที่ควรจะได้และโดยที่การแก้ไขสภาพที่เป็นอยู่ดังกล่าวให้ดีขึ้น ต้องกระทำด้วยการปลูกยางพันธุ์ดีแทนยางเก่าจึงสมควรให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนขึ้นเพื่อใช้จ่ายในการนี้

จากข้อกำหนดต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. 2503 เพื่อให้ได้เงินและเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ประชาชนแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังจึงเปลี่ยนวิถีของการปลูกยางให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางโดยเปลี่ยนจากยางพันธ์พื้นเมืองมาเป็นยางสายพันธ์ดีที่ให้ผลผลิตที่สูงตามการส่งเสริมของภาครัฐ ปรับรูปแบบการปลูกยางจากป่าสมรมมาเป็นสวนยางในรูปแบบของพืชเชิงเดี่ยว ทั้งนี้เมื่อวิถีของการปลูกยางจากป่าสมรมเป็นสวนยางของลักษณะพืชเชิงเดี่ยวและจากยางสายพันธ์พื้นเมืองมาเป็นยางสายพันธ์ดีจึงก่อให้เกิดการแผ้วถางป่าสมรมให้โล่งเตียนตามหลักเกณฑ์ของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ส่งผลให้ภาครัฐมองว่าประชาชนบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้เพิ่ม ทั้ง ๆ ที่ประชาชนทำกินในพื้นที่เดิม แต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำกินและเกิดปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่ดินกับหน่วยงานภาครัฐเกิดขึ้น ภาครัฐจึงพยายามหาลู่ทางในการจัดการที่ดินในพื้นที่ในฐานะที่เป็นกรรมสิทธิ์ของภาครัฐในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ป่า

ทั้งนี้เพื่อคุมกำเนิดพื้นที่ทำกินของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังภาครัฐจึงได้นำรูปแบบและแนวคิดว่าด้วยการคุ้มครองและสงวนป่าเข้ามาบังคับใช้ในพื้นที่ จึงนำไปสู่การประกาศให้พื้นที่ต่างแถบเทือกเขาบรรทัดเป็นเขตป่าคุ้มครองและป่าสงวน ส่งผลที่ก่อให้เกิดการทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน มิติของความขัดแย้งก็เริ่มปะทุขึ้นมา เมื่อภาครัฐได้เข้ามาบังคับใช้ก็หมายและข้อบังคับต่าง ๆ ในพื้นที่ ส่งผลให้ประชาชนได้รับผลกระทบในด้านต่างในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะการต้องตกเป็นจำเลยของสังคมว่าเป็นกลุ่มคนที่บุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่ออยู่อาศัยและทำกิน การคุกคามและจับคุมของเจ้าหน้าที่ก็เริ่มเข้ามา ทั้งนี้ในการประกาศให้พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในลักษณะต่าง ๆ นั้นส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถโค่นล้มยางแล้วปลูกยางใหม่ทดแทนได้

แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าจากวิถีในการก่อตั้งชุมชนและการดำรงชีพที่พึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกับป่าอย่าสมดุล สู่การปรับเปลี่ยนนำไปสู่การส่งเสริมให้เกิดการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่ทำการเกษตรตามนโยบายของรัฐและกระแสแห่งการพัฒนา จากวิถีการดำรงชีพบนพื้นฐานของการปลูกพืชแบบป่าสมรมนำไปสู่กับปรับเปลี่ยนและพัฒนาเป็นการปลูกพืชเชิงเดียวเพื่อผลิตสินค้าที่ตอบสนองต่อระบบทุนทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมากโดยเฉพาะพื้นที่

ป่าไม้ ด้วยเหตุนี้จึงนำไปสู่การเข้ามาดำเนินงานเพื่อปกป้องไว้ซึ่งผืนป่าของภาครัฐด้วยแนวคิดและกระบวนการจัดการป่าในรูปแบบของป่าสงวนและป่าคุ้มครองและรูปแบบป่าอนุรักษ์ในลักษณะต่าง ๆ

ยุคแห่งการหวงห้ามที่ดิน

ความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นถือเป็นปัญหาจากการเข้ามามีบทบาทและอ้างสิทธิในการบริหารจัดการที่ดินด้วยการกำหนดให้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลหนองบัว ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด และตำบลน้ำผุด ตำบลกะช่อง ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอเมืองตรัง และตำบลโพรงจระเข้ ตำบลในควน ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช 2478 แต่จากการเข้ามาดำเนินการเพื่อบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังด้วยการกำหนดให้เป็นเขตหวงห้ามที่ดิน นั้นยังไม่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ เนื่องจากเป็นเพียงการกำหนดเขตหวงห้ามในที่ดินซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชน เนื่องจากการกำหนดเขตหวงห้ามที่ดินนั้นดำเนินการเพียงกำหนดไม่ให้มีการมิให้ผู้ใดหักล้าง จัดทำหรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่ดินนั้น เว้นได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ อีกทั้งการดำเนินชีพของประชาชนแถบเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดตรังเป็นไปตามวิถีที่พึงพาป่าไม้ มีการดำรงชีพและทำการเกษตรในรูปแบบของป่าสมรม ที่มีการปลูกยางพาราสายพันธ์พื้นเมืองควบคู่ไปกับการปลูกพืชและต้นไม้ทั้งที่เป็นต้นผลไม้และไม้ยืนต้นรวมไปด้วย ทำให้การบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่ามีจำนวนน้อย ในการเข้ามาดำเนินการประกาศเขตพื้นที่หวงห้ามของภาครัฐจึงไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนแม้แต่อย่างใด

ตลอดจนในขณะนั้นไม่มีการบังคับใช้กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่ส่งผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้กับประชาชน แม้การประกาศประเขตพื้นที่หวงห้ามจะทับซ้อนในที่ดินทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ประชาชนก็ไม่สามารถทราบได้ เนื่องด้วยระบบการสื่อสารที่ไม่เอื้ออำนวยการรับทราบข่าวสารจากทางราชการ เมื่อการดำเนินการไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนประกอบกับระบบการรับรู้ข่าวสารที่เป็นอุปสรรค การดำเนินงานของภาครัฐก็ไม่สามารถรับรู้ได้อย่างทั่วถึง แต่หากมองย้อนถึงสภาพของชุมชนนั้น เมื่อการดำรงชีพที่มีความผูกพันและอยู่ร่วมกับผืนป่าอย่างสมดุล ส่งผลให้เกิดการรักและหวงแหนป่า นำไปสู่การเคารพและยำเกรงต่อผืนป่า ในฐานะผู้ให้กำเนิดสรรพชีวิต การสร้างระบบความเชื่อและค่านิยมที่ก่อให้เกิดการหวงแหนผืนป่าของบรรพชน เพื่อให้ลูกหลานรุ่นหลังได้ร่วมกันดูแลและรักษาต่อไป ผ่านรูปแบบของการกำหนดข้อตกลงของชุมชนที่ทุกคนในชุมชนและกลุ่มคนที่จะเข้ามาในชุมชนจะต้องปฏิบัติตาม นับได้ว่าเป็นการจัดการชุมชนด้วยกระบวนการของชุมชนอย่างแท้จริง

ด้วยสภาพผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์กลับพบว่าในพื้นที่บางส่วนของตำบลเขาไพรและตำบลหนองปรือเขตอำเภอรัษฎา ตำบลท่างิ้วและตำบลเขาปูนเขตอำเภอห้วยยอดและตำบลน้ำผุดในเขตอำเภอเมืองตรัง

นั้นมีแร่ชนิดต่าง ๆ อาทิ วุลแฟรม ตะกั่ว พลวง เงิน และชนิดแร่ที่พบมากที่สุดคือแร่ดีบุก จึงเป็นเหตุให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นแหล่งทำเหมืองแร่ที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดตรัง โดยมีการเข้ามารับสัมปทานทำเหมืองแร่ขึ้นในพื้นที่ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2490 ซึ่งการสัมปทานทำเหมืองแร่นั้นนำไปสู่การทำลายพื้นที่ป่า ป่ารอบพื้นที่ทำเหมืองแร่กลายเป็นป่าเสื่อมโทรม ตลอดจนการทำเหมืองแร่นั้นทิ้งไว้ซึ่งขุมเหมืองแร่ซึ่งเป็นพื้นที่คล้ายกับหนองน้ำขนาดใหญ่และนำไปสู่การทำลายพื้นที่ป่าเป็นอย่างมาก

ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดินพุทธศักราช 2497 บังคับใช้ในประเทศไทย ในมาตราที่ 5 กำหนดให้ผู้ที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ โดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินแจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และในมาตราที่ 7 กำหนดว่าที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้จับจองไว้และยังมิได้รับคำรับองว่าได้ทำประโยชน์แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าผู้ได้รับอนุญาตยังมีสิทธิที่จะมาขอคำรับรองจากนายอำเภอได้จนกว่าจะครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับจากวันสิ้นสุดเวลาแห่งการจับจองตามพระราชบัญญัติดังกล่าวในกรณีระยะเวลาแห่งการจับจองดังกล่าวในวรรคแรกสิ้นสุดลง ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ หากปรากฏว่าการทำประโยชน์จากที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้จับจองอยู่ในสภาพที่จะพึงขอคำรับรองว่า ได้ทำประโยชน์ดังกล่าวแล้วได้ ให้ยื่นคำขอต่อนายอำเภอเพื่อขอคำรับรองเสียภายในกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าที่ดินนั้นปลอดจากการจับจองเว้นแต่นายอำเภอได้มีคำสั่งผ่อนผันให้เป็นการเฉพาะราย

แสดงให้เห็นว่าแนวคิดว่าด้วยเรื่องของกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นเข้ามามีบทบาทอย่างมากสำหรับประเทศไทยในขณะนั้นที่มุ่งให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิ์ในการครอบครองที่ดิน การอ้างกรรมสิทธิ์ในการครอบครองและแสดงความเป็นเจ้าของก็เริ่มเข้ามามีบทบาท โดยเฉพาะการแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินของรัฐที่กำหนดและระบุว่าที่ดินของรัฐคือที่ดินซึ่งมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดให้ถือว่าเป็นของรัฐ ตามมาตราที่ 2 ของประมวลกฎหมายที่ดินได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าที่ดินของรัฐนั้นก็คือที่ดินที่ประชาชนยังมิได้มีกรรมสิทธิ์ ถึงแม้ว่าประชาชนจะมีสิทธิครอบครองโดยอาจจะมีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินบางอย่าง อาทิ ใบจองใบเหยียบย่ำ ตราจองหรือหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ แต่กฎหมายที่ดินก็ยังถือว่าที่ดินที่ประชาชนมีสิทธิครอบครองนี้เป็นที่ดินของรัฐ เพียงแต่เมื่อรัฐอนุญาตให้ประชาชนมีสิทธิครอบครองแล้ว รัฐจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวแต่สิทธิครอบครองที่กล่าวนี้จะต้องเป็นสิทธิครอบครองที่ชอบด้วยกฎหมาย แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ารัฐพยายามบ่งบอกว่าที่ดินทุก ๆ อย่างนั้นเป็นที่ดินของรัฐแต่หากประชาชนมีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินบางอย่าง อาทิ ใบจอง ใบเหยียบย่ำ ตราจองหรือหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เพียงแต่เมื่อรัฐอนุญาตให้ประชาชนมีสิทธิครอบครองแล้ว รัฐจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวแต่สิทธิครอบครองที่กล่าวนี้จะต้องเป็นสิทธิครอบครองที่ชอบ

ด้วยกฎหมาย แต่สำหรับพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้นพบว่าจากการกำหนดให้ประชาชนที่ได้ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ในพื้นที่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินนั้นใช้บังคับ ซึ่งไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินให้ดำเนินการแจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดินพุทธศักราช 2497 ใช้บังคับ อาจจะด้วยความไม่สนใจในเรื่องสิทธิในที่ดินหรือด้วยความไม่รู้หรือการไม่ให้ความสำคัญ ตลอดจนความไม่เข้าใจต่อประโยชน์ในเรื่องเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในขณะนั้นไม่ค่อยจะมีใครที่สนใจและให้ความสำคัญกับเรื่องของเอกสารสิทธิ์ในที่ดินที่ตามกฎหมายกำหนด

ด้วยมุมมองที่ประชาชนนั้นกลัวต่ออำนาจในภาครัฐ ประกอบกับการไม่เข้าใจต่อระบบกฎหมายไม่มีความรู้ในเรื่องของสิทธิ์ตามเอกสารสิทธิ์ทางกฎหมาย ประชาชนในพื้นที่จึงไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของสิทธิการครอบครองที่ดินที่เป็นไปตามประมวลกฎหมายที่ดิน มุ่งเพียงแค่การดำรงชีพเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องโดยไม่ได้มองว่าเอกสารที่แสดงสิทธิ์ในการครอบครองที่ดินมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในอนาคต ตลอดจนยังพบว่าประชาชนมีมุมมองในแง่ลบต่ออำนาจรัฐและกลัวอำนาจของภาครัฐ โดยเฉพาะมุมมองที่กลัวว่าภาครัฐจะยึดที่ดินคืนเป็นของรัฐหากไปดำเนินการตามระบบของภาครัฐและในอีกมุมหนึ่งประชาชนนั้นกลัวในเรื่องของการจ่ายภาษีให้กับภาครัฐ อีกทั้งการไปดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์มีความยุ่งยากและหลายขั้นตอน ประชาชนต้องเดินทางไปกลับหลายครั้ง ด้วยเส้นทางและสภาพพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในสมัยนั้นที่ต้องใช้วิธีการเดิน ไม่มีรถและถนนหนทางที่สะดวกสบาย จึงเป็นเหตุให้ประชาชนมองว่ามีความยุ่งยากและลำบากมาก นำไปสู่การไม่สนใจในการไปแสดงสิทธิ์ในการครอบครองและทำกินมาก่อนประมวลกฎหมายที่ดินเพื่อออกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน

สำหรับประชาชนแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังบางส่วนที่เห็นความสำคัญของการที่พยายามไปดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ด้วยการแจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ แต่การให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในที่ดินนั้นไม่ตรงและสอดคล้องกับสภาพตามความเป็นจริง เพราะกลัวในเรื่องการจ่ายภาษี หากให้ข้อมูลจำนวนที่ดินจำนวนมากก็ต้องจ่ายภาษีจำนวนมาก จึงให้ข้อมูลและกรอกข้อมูลว่าได้ครอบครองและทำกินในพื้นที่ที่ดินนั้นจำนวนน้อยกว่าที่ดินที่มีอยู่จริง ทั้งนี้ทางด้านเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นำท้องที่และท้องถิ่น ตลอดจนนักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้านและผู้แทนจากองค์กรชุมชนต่างก็มีความคิดเห็นที่สอดคล้องและเห็นด้วยกับเรื่องที่ประชานไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินและมองว่าจากสภาพในอดีตประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้และไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ตลอดจนไม่เข้าใจในเรื่องเอกสารสิทธิ์ในที่ดินว่ามีผลทางกฎหมายและมีความสำคัญต่อการแสดงสิทธิ์ในพื้นที่ที่ได้ทำกินและอยู่อาศัย ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนคือรูปแบบและการกรอกจำนวนที่ดินเพื่อการแสดงการครอบครองในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งได้เอกสารสิทธิ์ในรูปแบบของการแจ้งการครอบครองที่ดินเป็นหลักฐานว่าผู้ครอบครองเป็นผู้แจ้งว่าได้ครอบครองที่ดินหรือที่เรียกว่าใบ ส.ค.1 ของประชาชน

ในพื้นที่ ซึ่งพบว่าจำนวนที่ดินที่กรอกไว้ในเอกสารนั้นมีจำนวนวนน้อยกว่าที่ดินที่มีอยู่จริงเพราะกลัวต้องจ่ายภาษี

พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในยุคแห่งการหวงห้ามที่ดินนั้นไม่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการที่ดิน เนื่องด้วยประชาชนจะให้ความสำคัญต่อการดำรงชีพและปากท้องมากกว่าการให้ความสำคัญต่อเรื่องเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ตลอดจนขาดความรู้ความเข้าใจถึงกฎหมายและความสำคัญของเอกสารสิทธิ์ในที่ดินและมีความเกรงกลัวต่ออำนาจรัฐจึงไม่กล้าที่จะเข้าไปดำเนินการตามข้อกฎหมายหรือการไม่ให้ข้อเท็จจริงของข้อมูลที่ดินแก่หน่วยงานภาครัฐ แต่ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดที่มีขุมทรัพย์ใต้พื้นพิภพอย่างมหาศาล ภาครัฐจึงเข้ามาดำเนินการให้สัมปทานเหมืองแร่ที่ก่อให้เกิดทำลายพื้นที่ป่าไม้ นอกจากมีการทำสัมปทานเหมืองแร่แล้วนั้น ด้วยสภาพป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ประกอบไปด้วยไม้ชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะต่อการทำอุตสาหกรรมป่าไม้ จึงนำไปสู่การสัมปทานป่าไม้ในพื้นที่ต่างๆของเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง จากการเข้ามาอ้างอำนาจเหนือสิทธิในการจัดการที่ดินของภาครัฐ ภาครัฐจึงจัดให้มีการทำสัมปทานป่าไม้เพื่อสร้างรายได้ให้กับภาครัฐ ซึ่งการดำเนินการของภาครัฐในตอนนั้นที่มองว่ารัฐเพียงฝ่ายเดียวที่มีสิทธิในการจัดการทรัพยากรและเป็นเจ้าของในทรัพยากรต่าง ๆ เมื่อมีการทำสัมปทานป่าไม้ควบคู่ไปกับการทำเหมืองแร่ เมื่อสิ้นสุดทั้งการสัมปทานเหมืองแร่และสัมปทานป่าไม้ จึงนำไปสู่การเข้ามาตั้งถิ่นฐานและจับจองพื้นที่เพื่อทำกินของประชาชนทั้งที่เป็นประชาชนในชุมชนเดิมและการเข้ามาของประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งใกล้และไกล นำมาสู่การเกิดและขยายพื้นที่ของชุมชนต่าง ๆ ของแถบเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดตรัง

ยุคการสงวนป่า ช่วงปีพุทธศักราช 2504-2510

จากการให้สัมปทานเหมืองแร่และนำไปสู่การให้สัมปทานป่าไม้ในปีพุทธศักราช 2503 ซึ่งการดำเนินการทั้งหมดนั้นเป็นการดำเนินการของภาครัฐที่มองว่าอำนาจเหนือสิทธิในการจัดการทรัพยากรจึงก่อให้เกิดการทำสัมปทานป่าไม้ในพื้นที่บางส่วนของตำบลช่อง อำเภอนาโยง ตำบลนาชุมเห็ดและตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียน จังหวัดตรังขึ้น ทั้งนี้ในการสัมปทานป่าไม้ที่มีการโค่นล้มเฉพาะไม้ขนาดใหญ่ อาทิไม้หลุมพอ ไม้จำปา ไม้ทั้ง ไม้ตะเคียนสามพอน ไม้นาคบุตร ไม้พะยอม ไม้ยางและไม้อื่น ๆ ที่สำคัญเมื่อมีการให้สัมปทานป่าไม้ ได้มีการโค่นล้มต้นไม้ขนาดใหญ่ ทำให้ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์กลายเป็นป่าเสื่อมโทรม จึงนำไปสู่การขยายชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของประชาชนในแถบเทือกเขาบรรทัดมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดการขยายพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ทำกินในแถบเทือกเขาบรรทัดเป็นจำนวนมาก

ทั้งนี้การขยายพื้นที่ทำกินและการขยายของชุมชนเดิมหรือการก่อตั้งชุมชนใหม่ในพื้นที่นั้นก็สืบเนื่องมาจากการให้สัมปทานป่าไม้ แต่สำหรับการเข้ามาตั้งถิ่นฐานและการขยายพื้นที่ทำกินของประชาชนและชุมชนแถบเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดตรังนั้นประชาชนยังคงดำรงชีวิตในรูปแบบวิถีดั้งเดิมคือการปลูกยางพาราในรูปแบบของป่าสมรม ซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้ตกทอดเป็นภูมิปัญญามาจากบรรพบุรุษต่อมาการทำ

สัมปทานป่าไม้ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดก็ทยอยๆ หยุดไป จากการเข้ามาดำเนินการเพื่อปกป้องไว้ซึ่งผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ โดยวันที่ 27 กันยายน พุทธศักราช 2504 มีการกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เป็นป่าสงวนด้วยเหตุผลที่ว่าป่าแห่งนี้มีไม้ชนิดที่มีค่าเป็นปริมาณมาก เช่น ไม้หลุมพอ ไม้จำปา ไม้ทั่ง ไม้ตะเคียนสามพอน ไม้นาคบุตร ไม้พะยอม ไม้ยางและมีสภาพเป็นภูเขาสูงติดกันเป็นป่าผืนใหญ่เป็นที่เกิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย เหมาะสมที่จะสงวนไว้ใช้ตลอดไป อันจะเป็นประโยชน์มากกว่าแผ้วถางลงเพาะปลูกหรือเพื่อกิจการอื่น จึงสมควรสงวนป่าแห่งนี้ไว้เพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตราที่ 10 และมาตราที่ 26 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่าพุทธศักราช 2481 ในวันที่ 17 ธันวาคม พุทธศักราช 2508 ได้กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ในวันที่ 21 สิงหาคม พุทธศักราช 2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และในวันที่ 22 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ด้วยเหตุผลที่ว่าเนื่องจากป่าแห่งนี้มีไม้ยาง ไม้นาคบุตร ไม้ตะเคียนทอง ไม้หลุมพอและไม้ชนิดอื่น ซึ่งมีค่าจำนวนมากและมีของป่ากับทรัพยากรธรรมชาติอื่นด้วย สมควรกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพป่า ไม้ ของป่าและทรัพยากรธรรมชาติอื่นไว้

จากการประกาศให้พื้นที่ต่าง ๆ แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นเขตป่าสงวนป่าสงวนแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507 นั้นเกิดการทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในชุมชนเดิมที่อยู่อาศัยมาอย่างยาวนาน พื้นที่ในการขยายที่ทำกินของชุมชนเดิมและการเข้ามาแผ้วถางทำกินในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมหลังจากมีการทำสัมปทานเหมืองแร่และสัมปทานป่าไม้ เนื่องจากวิถีการดำรงชีพและการทำการเกษตรของประชาชนในพื้นที่เป็นลักษณะของป่าสมรม การที่ภาครัฐจะใช้การถ่ายแผนภาพทางอากาศเพื่อทำแผนที่นั้นก็ถือว่าพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนก็เป็นพื้นที่ป่าไปด้วย ทำให้การกำหนดเขตแนวและการดำเนินการจัดรางวัดที่ดินนั้นเกิดความผิดพลาดและไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ประกอบกับไม่มีการดำเนินการลงสำรวจพื้นที่อย่างแน่ชัด

ทั้งนี้จากการศึกษาถึงการกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังนั้นจากการศึกษาก็พบว่าไม่ได้มีการลงพื้นที่อย่างจริงจัง มีเพียงเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อไปประสานงานกับประชาชนในแต่ละพื้นที่และจ้างให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่เป็นผู้เดินกำหนดแนวเขต

ด้วยการนำหลักหมุดของเขตป่าสงวนไปปักไว้ในพื้นที่นอกเขตที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน แต่ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของประชาชนที่รับจ้างเดินแนวเขตไม่ได้นำหลักหมุดเขตป่าสงวนแห่งชาติไปปักนอกพื้นที่ทำกินของประชาชน แต่กลับนำไปปักไว้ในพื้นที่ต่าง ๆ บางพื้นที่นำไปปักไว้ใกล้บ้านหรือปักในพื้นที่ทำกินของประชาชน จึงส่งผลให้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติได้ทับซ้อนที่ทำกินเดิมของประชาชน เมื่อมีการประกาศให้พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ แม้ในตอนนั้นภาครัฐได้ดำเนินการลงพื้นที่และวางแนวเขตที่ทำกินกับพื้นที่ป่าสงวนกับพื้นที่อยู่อาศัยและทำกินของประชาชน แต่การดำเนินการการแบ่งแนวเขตระหว่างพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนที่มีอยู่เดิมและประชาชนชนที่เข้ามาในช่วงการทำสัมปทานป่าไม้กับพื้นที่ป่าไม้ที่ต้องการจะสงวนไว้นั้นก็ไม่มีความชัดเจน การกำหนดแนวเขตป่าไม้จึงไม่สามารถแบ่งแยกให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า พื้นที่ตรงไหนนั้นเป็นพื้นที่ป่าไม้สงวนและพื้นที่ตรงไหนเป็นพื้นที่ที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชนและประชาชนชนที่เข้ามาในช่วงการทำสัมปทานป่าไม้

นอกจากนี้ในปีพุทธศักราช 2508 ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีที่ดินแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อชำระภาษีบำรุงท้องที่ หรือ ภ.บ.ท. 5 ซึ่งเป็นแบบแสดงรายการที่ดินที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่จะต้องไปยื่นแบบดังกล่าวเพื่อชำระภาษีบำรุงท้องที่ประจำปีต่อเจ้าพนักงานประเมิน ณ สำนักงานอันเป็นที่ตั้งขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ปีพุทธศักราช 2508 แต่อย่างไรก็ตาม ภ.บ.ท. 5 นั้นมิใช่เอกสารสิทธิในที่ดินที่ออกตามประมวลกฎหมายที่ดิน การซื้อขายจึงทำได้เพียงการส่งมอบการครอบครองที่ดินให้แก่กันเท่านั้น ไม่สามารถไปจดทะเบียน สิทธิและนิติกรรม ณ สำนักงานที่ดินท้องที่ได้ บุคคลที่มีชื่อใน ภ.บ.ท. 5 อาจจะไม่ใช่เจ้าของที่ดินและที่ดินอาจจะเป็นที่หวงห้ามที่ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินนั้น ได้ไปทำการแจ้งจำนวนที่ดินเพื่อทำการชำระภาษีบำรุงท้องที่ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่ผิดพลาดและคลาดเคลื่อนของประชาชนที่มองว่าการได้ชำระภาษีบำรุงท้องที่หรือ ภ.บ.ท. 5 นั้นถือว่ามีสิทธิ์ในการครอบครองที่ดินอย่างถูกกฎหมาย แต่ในความเป็นจริงเป็นเพียงแค่การจ่ายภาษีในการบำรุงท้องที่ ไม่มีผลใด ๆ ทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายที่ดิน

ตลอดจนการใช้แผนภาพทางอากาศในการตัดสินใจเพื่อประกาศแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติซึ่งขาดความเข้าใจถึงบริบทและสภาพความเป็นจริงของการดำรงชีพของประชาชนที่ปลูกยางพาราในรูปแบบป่าสมรมซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อมีการถ่ายแผนภาพทางอากาศก็มองว่าเป็นพื้นที่ป่าไม้ไปโดยปริยาย จึงเกิดการประกาศแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ทั้งนี้เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาดำเนินการปกป้องและรักษาป่าและดำเนินการตามบทกำหนดโทษแห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ปัญหาความขัดแย้งจากการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวน

แห่งชาติในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้ปะทุขึ้นระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน แสดงให้เห็นว่าเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากความผิดพลาดในการดำเนินงาน การบุกรุกป่า จุดมุ่งหมายและความต้องการที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการป่าไม้และการจัดการที่ดินในพื้นที่ของภาคประชาชนกับภาครัฐ

สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่ายุคการสงวนป่าช่วงปีพุทธศักราช 2504-2510 นั้นก่อให้เกิดการขยายพื้นที่ทำกินของชุมชนเดิมและการก่อตั้งชุมชนขึ้นใหม่ในพื้นที่การทำสัมปทานเหมืองแร่และสัมปทานป่าไม้ ซึ่งการปลูกพืชในยุคนี้ยังคงเป็นการปลูกแบบป่าสมรม ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ จึงนำไปสู่การประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าสงวนขึ้นเพื่อทยอยหยุดการทำสัมปทานเหมืองแร่และป่าไม้ ด้วยการประกาศให้พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในแต่ละแปลงเป็นเขาป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ในขณะเดียวกันนั้นยังมีการประกาศและส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการชำระภาษีบำรุงท้องที่หรือ ภ.บ.ท. 5 สำหรับที่ดินซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดพลาดของประชาชนที่เข้าใจว่าเอกสารจากการชำระภาษีบำรุงท้องที่ หรือ ภ.บ.ท. 5 นั้นคือเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน จึงนำไปสู่การทับซ้อนกับที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนและก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านที่ดินขึ้นระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในพื้นที่ สืบเนื่องมาจากความผิดพลาดและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในการกำหนดแนวเขตด้วยการปักหมุดเขตแนวเพื่อแยกพื้นที่ป่าไม้อนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนให้มีความชัดเจน ตลอดจนจากความเข้าใจผิดและความไม่รู้ของการชำระภาษีบำรุงท้องที่หรือ ภ.บ.ท. 5 ว่าเป็นเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน

ยุคป่าสงวนแห่งชาติ ช่วงปีพุทธศักราช 2511-2517

จากการกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนตามความในมาตราที่ 10 และมาตราที่ 26 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่าพุทธศักราช 2481 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติและกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากเจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 พร้อมทั้งเป็นช่วงหลังจากการยุติการทำเหมืองแร่ในเขตพื้นที่ป่าและการสัมปทานป่าไม้นำไปสู่การดำเนินการคุ้มครองและปกป้องผืนป่าไว้ในรูปแบบของป่าสงวนและป่าสงวนแห่งชาติ ประกอบกับการเข้ามาดำเนินการตามบทกำหนดโทษแห่งแห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 นั้นไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการเข้ามาดำเนินการของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่ทั่วถึงและมีการปล่อยปละละเลยในการบังคับใช้ที่ไม่มีเอกภาพ ประกอบกับการเข้ามาส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบการปลูก

ยางพาราจากป่าสมรมมาเป็นการปลูกยางพาราสายพันธ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตเพิ่มมากยิ่งขึ้นและให้ยกเลิกการปลูกยางพาราสายพันธุ์พื้นเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนปลูกยางที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางปีพุทธศักราช 2503 ในการขอรับทุนสงเคราะห์การทำสวนยางนั้นประชาชนจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของกองทุนที่ว่า ประชาชนจะต้องปลูกยางพาราเป็นระเบียบ เป็นแถว เป็นแนว มีการจัดวางระยะห่างระหว่างต้นและระหว่างแถวที่แน่นอนและปลูกในรูปแบบของสวนยางที่เป็นพืชเชิงเดี่ยว ทั้งนี้เป็นผลมาจากข้อบังคับและแนวทางการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐและข้อมูลจากหลักวิชาการเกษตร ประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์จึงได้ใช้ใบเสร็จของการชำระภาษีบำรุงท้องที่เป็นเอกสารประกอบเพื่อขอรับทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

ในยุคนี้นับได้ว่าเป็นยุคทองของยางพารา เนื่องด้วยในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำสวนยางจากป่าสมรมมาเป็นสวนยางตามลักษณะขอกำหนดของพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางปีพุทธศักราช 2503 นำไปสู่การเกิดปัญหาการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำการเพาะปลูก ตลอดจนเปลี่ยนระบบการปลูกยางมาเป็นการปลูกยางเชิงเดี่ยว ก่อให้เกิดการโค่นลมยางพาราพันธุ์พื้นเมืองและป่าสมรมมาเป็นสวนยาง ทำให้เกิดความเข้าใจผิดอย่างมหาศาลที่มองว่าประชาชนบางส่วนของแถบเทือกเขาบรรทัดนั้นบุกรุกและแอบแผ้วถางพื้นที่ป่า ทั้งๆที่ได้ทำกินอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิม ประกอบกับเจ้าหน้าที่ป่าได้เข้ามาดำเนินการและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจากการเข้ามาบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐเกิดขึ้นอย่างเด่นชัดมากขึ้น เนื่องจากการเข้ามาดำเนินการของภาครัฐด้วยการประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาตินั้นได้ทับซ้อนที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนที่มีอยู่เดิม เกิดการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในยุคนี้เกิดขึ้นมาจากมุมมองต่อการดูแลป่าและการอยู่ร่วมกันกับป่ามีความแตกต่างกันของภาครัฐและภาคประชาชน

ยุคแห่งการอนุรักษ์สัตว์ป่า ช่วงปีพุทธศักราช 2518-2524

จากวิถีการปลูกยางพาราในรูปแบบของป่าสมรมนั้นให้ผลผลิตไม่ตอบสนองต่อความต้องการยางพาราได้ ประกอบกับการเข้ามาส่งเสริมของภาครัฐให้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราของประชาชนในจังหวัดตรังและจัดให้มีการสงเคราะห์การทำสวนยางตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางปีพุทธศักราช 2503 ซึ่งประชาชนแม้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ถูกต้องให้การรับรองตามประมวลกฎหมายที่ดิน แต่ประชาชนในพื้นที่สามารถใช้เอกสารการชำระภาษีบำรุงท้องที่ หรือ ภ.บ.ท. 5 เพื่อเป็นหลักฐานในการขอการสงเคราะห์การทำสวนยางได้ จึงเป็นเหตุให้มีการทำการสงเคราะห์การทำสวนยางจำนวนมาก ปรับเปลี่ยนวิถีของการปลูกยางไปเป็นรูปแบบของการปลูกยางเชิงเดี่ยว และปลูกตามข้อตกลงและเงื่อนไขของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง โดยประชาชนจะต้องปลูกยางพาราเป็นระเบียบ เป็นแถว มีการจัดวางระยะห่าง

ระหว่างต้นและระหว่างแถวที่แน่นอน วิถีของการรักษ์ป่าและผู้พันธ์กับป่าจึงลดน้อยลง จึงนำไปสู่การบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเพื่อการการปลูกยางและขยายพื้นที่ของชุมชน

แม้เจ้าหน้าที่ป่าไม้จะเข้ามาเข้มงวดและตรวจตราเพื่อป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกและขยายเขตการทำกินเพิ่มเติม แต่ด้วยความโลภและความไม่เพียงพอของประชาชนในบางส่วนจากการให้ข้อมูลสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่กล่าวว่ามีการลักลอบแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อใช้ในการปลูกยางพารา นำไปสู่การบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าแถบเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดตรังอย่างมหาศาล แม้ภาครัฐจะเข้ามาดำเนินการจับกุมและดำเนินคดีกับประชาชน แต่ด้วยจำนวนกำลังคนที่ไม่เพียงพอ ประกอบกับความไม่เข้าใจถึงบริบทของพื้นที่ส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐนั้นปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ การบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่เรื่อยไป ประกอบกับเป็นช่วงของการเข้ามาของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในพื้นที่ ซึ่งในช่วงแรกนั้นการเคลื่อนไหวในการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ที่สามารถกระทำได้อย่างเปิดเผย จนทำให้ได้รับความสนใจร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างมาก นำไปสู่การแสดงปฏิกิริยาของประชาชนที่เป็นปฏิปักษ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รัฐบาลในขณะนั้นจึงได้ส่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและปราบปรามเข้ามาทำการปราบปรามประชาชนที่เชื่อในลัทธิคอมมิวนิสต์ จนนำไปสู่การใช้กำลังและอาวุธต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจึงได้ก่อตั้งเป็นกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) ขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พุทธศักราช 2512 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือยึดอำนาจรัฐ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจึงได้ตั้ง ทปท. ร่วมกัน 3 จังหวัดคือจังหวัดพัทลุง จังหวัดตรังและจังหวัดสตูล โดยเรียกว่า "คณะกรรมการจังหวัดพัทลุง ตรัง สตูล (กจ.พท.ตร.สต.) หรือทปท.เขตพัทลุง-ตรัง-สตูล ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุม ดูแลและอำนวยการของสาขาคณะกรรมการกลางประจำภาคใต้และทำการยึดผืนป่าเทือกเขาบรรทัดทั้งหมดเป็นฐานปฏิบัติการ รวมทั้งเข้ามาตั้งถิ่นฐานร่วมกับประชาชนในชุมชนเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว ส่งผลให้เกิดการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่สามารถเข้ามาดำเนินการจับกุมได้เพราะพื้นที่รอบเทือกเขาบรรทัด แม้กระทั่งในพื้นที่จังหวัดตรังถือเป็นพื้นที่สีแดง

การที่มีการจัดตั้งกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) และยึดพื้นที่เทือกเขาบรรทัดเป็นฐานทัพหลัก ทำให้มีประชาชนจำนวนมากที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ด้วยอุดมการณ์เพื่อต่อสู้ความชอบธรรมกับภาครัฐ ตลอดจนประชาชนที่ถูกจับกุมและดำเนินคดีการบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อปลูกสวนยางได้เข้าร่วมเพื่อต่อสู้กับอำนาจรัฐ อีกทั้งการที่กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยได้ยึดพื้นที่เทือกเขาบรรทัดเป็นฐาน จึงนำไปสู่การบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำไร่ทำนาปลูกผักในการผิตเป็นอาหารให้กับกลุ่มคนที่เข้าร่วม โดยเฉพาะพื้นที่ของชุมชนกลางป่าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถเข้าถึงได้ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในจัดหวัดตรัง อาทิ ชุมชนบ้านตระ ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน ชุมชนทับเขือ ตำบลช่อง อำเภอนาโยง ชุมชนหาดสูง ตำบลเขาปูนและชุมชนในเตา ตำบลในเตา อำเภอห้วยยอด ซึ่งเป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน แต่การเดินทางไปมาหาสู่กันค่อนข้างจะ

ยากลำบาก เนื่องจากเส้นทางเดินหลักนั้นคือเส้นทางตามสันเขา ส่งผลให้การเข้ามาของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อปราบปรามกลุ่มกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) ที่เป็นไปได้อย่างยากลำบาก

ในยุคของการตั้งอยู่ของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) นั้น ทำให้ประชาชนสามารถทำกินและปรับระบบการปลูกยางพาราจากป่าสมรมไปสู่การเป็นสวนยางเกือบทั้งหมด การปลูกยางแบบดั่งเดิมในพื้นที่เกือบสูญสิ้นไป อีกทั้งมีการแผ้วถางพื้นที่ป่าในจำนวนน้อยลง เนื่องด้วยการเข้ามาของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) นั้น มีการส่งเสริมและสร้างแนวคิดให้ประชาชนเห็นคุณค่าแห่งผืนป่า ส่งผลให้การบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าใหม่ค่อยๆลดน้อยลงและเป็นทำกินอยู่ในพื้นที่เดิมทั้งที่ได้มาจากการบุกรุก แผ้วถางใหม่และมรดกจากบรรพบุรุษ ทั้งนี้อาจจะมาจากการมีอุดมการณ์เพื่อการพัฒนาและสร้างความเป็นธรรมขึ้นในสังคม ตลอดจนการเกรงกลัวต่ออำนาจกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) ที่ทำให้ประชาชนให้ความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในชุมชนที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยึดมั่นและปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมในชุมชนและไม่มีการละเมิดข้อตกลงในชุมชน

ต่อมาเพื่อปราบปรามกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) และลดการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าของประชาชน ในวันที่ 22 สิงหาคม พุทธศักราช 2518 จึงได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้บริเวณที่ดินป่าเขาบรรทัดในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาวและตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 2 ตอนที่ 1 เดิม ซึ่งมีการเดินและปักหลักหมุดที่ผิดพลาดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด อาศัยอำนาจตามความมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503 ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2535 ในมาตรา 33 ที่ว่า "เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยเพื่อรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่าให้กระทำได้โดยตรงเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า "เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า" ที่ดินที่กำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้นต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง" ทั้งนี้ในการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในตอนนั้นไม่มีการลงพื้นที่สำรวจแนวเขตใหม่อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกิดการประกาศพื้นที่ทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ซึ่งประชาชนก็ดำรงชีพอยู่ได้ตามปกติ เพราะเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่ได้มีการเข้ามาจับกุมและดำเนินคดีใด ๆ ในพื้นที่ได้ เนื่องจากยังคงเป็นพื้นที่สีแดง ต่อมาหลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเข้ามาเคลื่อนไหวปลุกระดมมวลชนโจมตีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาล นำไปสู่การจัดตั้งแกนนำในหมู่บ้าน มีหน่วยจรยุทธ์ติดอาวุธและมีแนวโน้มว่าจะมีประชาชนเข้าร่วมกระบวนการมากยิ่งขึ้น ทางฝ่ายรัฐบาลจึงตระหนักว่าหากไม่ดำเนินการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยก็จะเติบโตเป็นอันตรายต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยและจะมีการแบ่งฝ่ายของประชาชนออกเป็นสอง

ฝ่ายจับอาวุธขึ้นมาต่อสู้กัน จึงมีการนำเอาพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พุทธศักราช 2495 มาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการระงับยับยั้งการเจริญเติบโตการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2523 ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ได้ออกคำสั่ง 66/2523 นิรโทษกรรมแก่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทำให้เกิดพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยในพื้นที่ได้ทยอยค่อย ๆ สลายตัวลง ประชาชนที่เคยเข้าร่วมกับกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยก็กลับมาสู่ชุมชนเพื่อดำรงชีพตามวิถีปกติ คือการปลูกยางพาราที่แฝงไว้ด้วยอุดมการณ์ของแนวคิดการพัฒนา และไม่ค่อยให้ความสำคัญต่ออำนาจรัฐ เนื่องจากมองว่าการใช้อำนาจรัฐนั้นไม่ยุติธรรมและสร้างความทุกข์ยากให้กับประชาชน แม้กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยจะค่อย ๆ ทยอยสลายตัวลงไปนั้น ก็ได้ทิ้งร่องรอยแห่งวิถีการต่อสู้และพื้นที่ซึ่งเคยใช้เป็นฐานที่ตั้งและพื้นที่ทำไร่ทำนาทำสวนไว้ ส่งผลให้ประชาชนทั้งที่เคยเข้าร่วมกับกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยและประชาชนทั่วไปได้เข้ามาจับจองและบุกเบิกเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน

จะเห็นได้ว่าปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในช่วงนี้เป็นปัญหาที่เกิดจากนโยบายของภาครัฐที่เข้ามาทำการส่งเสริมประชาชนในพื้นที่ ด้วยการปรับเปลี่ยนการปลูกยางในรูปแบบใหม่ตามหลักวิชาการที่ต้องใช้พื้นที่จำนวนมากในการปลูกยาง นำไปสู่การบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อขยายเป็นพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จึงนำมาสู่การจับกุมดำเนินคดีที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับประชาชน และเมื่อมีกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยเข้ามายึดพื้นที่เทือกเขาบรรทัดเป็นฐานที่ตั้ง ส่งผลให้การบุกรุกพื้นที่ป่าค่อย ๆ ลดน้อยลงไป แต่หลังจากที่มีการปราบรามกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย พื้นที่เดิมของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยได้มีการเข้ามาจับจองเพื่อทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนทั้งที่เคยเข้าร่วมและไม่เคยเข้าร่วมกับกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย

ยุคอุทยานช่วงปีพุทธศักราช 2525-2531

เมื่อกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยค่อยทยอยสลายตัว ซึ่งไม่ได้สลายตัวหมดในเวลาเดียวกัน โดยในอีกฝั่งที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและแปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอดนั้นยังคงทยอยสลายตัวไปและลงหลักปักฐานในพื้นที่ซึ่งเคยใช้เป็นฐานทัพและพื้นที่ทำการเกษตรของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเพื่อพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัย รวมทั้งได้ก่อตั้งเป็นชุมชนซึ่งตั้งเรียงรายอยู่ตามแนวเทือกเขาบรรทัดในปัจจุบัน ทั้งนี้ในปีพุทธศักราช 2524 นั้นได้มีเจ้าหน้าที่จากกรมชลประทานเข้ามา

ดำเนินการขุดดินไปวินิจฉัยและปักหลักเขต ซึ่งประชาชนในพื้นที่เข้าใจว่าทางกรมชลประทานเข้ามาสำรวจพื้นที่ที่จะสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กจึงให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี กระทั่งในวันที่ 27 พฤษภาคม พุทธศักราช 2525 มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและแปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 ในมาตราที่ 4 ให้นิยามคำว่าอุทยานแห่งชาติไว้ว่า "อุทยานแห่งชาติ หมายความว่าที่ดินที่ได้กำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้" ส่วนที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ และในมาตราที่ 6 มองว่า "เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติ เป็นที่น่าสนใจให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมเพื่อสงวนไว้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชนก็ให้มีอำนาจกระทำได้โดยประกาศพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า "อุทยานแห่งชาติ" ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น ต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง" แต่จากการประกาศให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าเพื่อปกป้องไว้ซึ่งผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ ได้ทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน อีกทั้งการประกาศเขตแนวไม่มีการลงพื้นที่สำรวจเพื่อแยกพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนออกจากพื้นที่ป่าและกลับมุ่งบังคับใช้แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติเดิม ส่งผลให้เกิดการทับซ้อนระหว่างพื้นที่ทำกินเดิมของประชาชนกับพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า

เมื่อมีการประกาศเขตอุทยานทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ ซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ถูกต้องและรับรองตามประมวลกฎหมายที่ดินต้องกลายเป็นกลุ่มคนที่บุกรุกและอยู่อาศัยในพื้นที่ป่าอย่างผิดกฎหมาย แม้จะเป็นพื้นที่ซึ่งเคยทำกินและอยู่อาศัยมาหลายชั่วอายุคนหรือพื้นที่ที่ได้ทำการแผ้วถางใหม่ในช่วงหลัง ตลอดจนมีการชำระภาษีบำรุงท้องที่ หรือ ภ.บ.ท. 5 ก็ตาม ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้เข้ามาดำเนินการตามข้อกำหนดแห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 ซึ่งส่งผลกระทบอย่างหนักต่อการดำรงชีพของการปลูกยางพารา ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ป่าไม้กับประชาชนจึงได้ตกลงกันเพื่ออยู่ร่วมกันในการดูและและปกป้องผืนป่า โดยมีการอนุโลมให้ประชาชนที่ได้ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่ได้ตามปกติ แต่ห้ามมิให้มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพิ่ม แต่เมื่อมีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าใหม่เจ้าหน้าที่ป่าก็เข้ามาจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย ต่อมาในปีพุทธศักราช 2529 ประชาชนในพื้นที่กลับทราบว่าโครงการอ่างเก็บน้ำที่จะสร้างนั้นเป็นการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ ซึ่งการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่จะต้องมีการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่ ประกอบกับเป็นช่วงที่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาประชุมกับประชาชนเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับ

เรื่องโครงการสร้างเขื่อน ตลอดจนผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับและรูปแบบของการโยกย้ายที่อยู่อาศัย และที่ทำกินให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบ อีกทั้งได้มีการสำรวจถึงทรัพย์สินของประชาชน

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ายุคนี้เป็นยุคแห่งการเริ่มต้นแห่งปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของประชาชน เนื่องด้วยการปลูกยางพารานั้นสามารถทำการกรีดยางได้ถึง 20-30 ปี โดยประมาณ เมื่อยางหมดสภาพไปจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องโค่นล้มยางแล้วปลูกยางใหม่ทดแทน แต่การประกาศให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาตินั้น การล้มยางในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิที่รับรองโดยประมวลกฎหมายที่ดินถือว่าเป็นการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ จุดเริ่มต้นของความขัดแย้งจึงค่อยทวีความรุนแรงมาตามลำดับ เมื่อประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถดำรงชีพตามวิถีของการปลูกยางได้ตามปกติและในขณะเดียวกันนั้น โครงการสร้างเขื่อนเป็นเพียงการชะลอและทบทวน มิได้เป็นการยุติและยกเลิกโครงการไปและพร้อมที่จะเกิดขึ้นเมื่อภาครัฐมีความต้องการที่จะสร้างขึ้นตามนโยบายของรัฐ

ยุคการตื่นเขื่อน ช่วงปีพุทธศักราช 2532-2538

นอกจากมีการประกาศให้พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและพัฒนามาเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าที่สร้างความทุกข์ยากและนำมาสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านต่าง ๆ ในชุมชนขึ้นจากการดำรงชีพตามวิถีแห่งสวนยางนั้น เมื่อยางหมดสภาพไปมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องโค่นล้มส่วนยางและทำการขอสงเคราะห์การทำสวนยางใหม่ ทั้งนี้สำหรับประชาชนซึ่งมีเอกสารสิทธิ์อย่างเอกสารสิทธิ์ในรูปแบบของการแจ้งการครอบครองที่ดินเป็นหลักฐานว่าผู้ครอบครองเป็นผู้แจ้งว่าได้ครอบครองที่ดินหรือที่เรียกว่าใบ ส.ค. 1 และต่อมาบางรายก็ดำเนินการขอออกเป็นหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือ น.ส. 3 และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือ น.ส. 3ก ซึ่งมีการรังวัดและจัดทำแผนที่ของที่ดินนั้นจากภาพระวางรูปถ่ายทางอากาศ สามารถดำรงชีพและทำกินตามวิถีชาวสวนยางได้ตามปกติ ซึ่งประชาชนในพื้นที่จำนวนน้อยมากที่มีเอกสารเหล่านี้ โดยส่วนใหญ่จะมีเพียงแต่เอกสารการชำระภาษีบำรุงท้องที่ หรือ ภ.บ.ท. 5 ซึ่งทำให้การดำเนินชีวิตตามวิถีของชาวสวนยางมีความยากลำบากมากขึ้น

เมื่อประชาชนส่วนใหญ่มีความยากลำบากต่อการดำรงชีพตามปกติ ที่ไม่สามารถโค่นล้มยางได้ตามปกติ จึงนำไปสู่การรวมกลุ่มกันเพื่อเจรจาต่อรองกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า เพื่อปกป้องและดูแลป่าร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการอนุโลมให้มีการโค่นล้มยางที่เสื่อมสภาพและทำการสงเคราะห์การทำสวนยางได้โดยอนุโลม ผ่านกระบวนการจัดการของกลุ่มประชาชนในพื้นที่ จึงก่อให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มประชาชนอาสาปกป้องป่าขึ้นในชุมชนต่างในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2533-2535 โดยมีการกำหนดกติกาของชุมชนเพื่อปกป้องพื้นที่ป่าและหมดเวียนการโค่นล้มยางในพื้นที่ผ่านกระบวนการของชุมชน นำมาสู่การแก้ไขปัญหาความ

ขัดแย้งระหว่างประชาชนกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าได้เป็นอย่างดี และคงไว้ซึ่งผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์

จนกระทั่งในปีพุทธศักราช 2535 มีกระแสของโครงการสร้างเขื่อนได้เกิดขึ้นอีกครั้ง ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดร่วมกลุ่มกันเพื่อร่วมปรึกษาหารือหาทางออกของปัญหา ดำเนินกิจกรรมที่แสดงสัญลักษณ์ของการไม่ยอมรับการสร้างเขื่อนด้วยการเดินชุมนุมประท้วงตั้งแต่ในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ในที่สุดโครงการสร้างเขื่อนในพื้นที่ต้องหยุดชะงักไปจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในยุคนี้เป็นยุคแห่งการเรียนรู้เพื่อการต่อรองกับอำนาจรัฐของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง การรวมตัวกันเพื่อดูแลและปกป้องพื้นที่ป่าในชุมชนซึ่งเป็นการต่อรองในการแลกเป็นกับการให้สามารถทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่ได้อย่างปกติสุข ปราศจากการคุกคามของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ตลอดจนใช้กระบวนการของชุมชนในการจัดการชุมชน รวมทั้งใช้กระบวนการของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเข้ามาส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งเป็นยุคที่ประชาชนในพื้นที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการและแก้ไขปัญหาในชุมชน

ยุคแห่งการทวงสิทธิช่วงปีพุทธศักราช 2539-2545

ประชาชนแถบเทือกเขาบรรทัดนั้นมีความสำนึกรักษ์ป่าและมุ่งดำรงชีพที่พึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกับป่ามาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ในปีพุทธศักราช 2541 จังหวัดตรังได้มีคำสั่งแต่งตั้งหมู่บ้าน "รักษ์ป่าต้นน้ำ" ในชุมชนต่าง ๆ พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังและจัดให้มีการฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ภายใต้ชื่อ "กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า" ซึ่งกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าได้ดำเนินกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้หลายชุมชนได้รับพระราชทานธง "อาสาสมัครพิทักษ์ป่าเพื่อรักชีวิต" จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนารถ แม้การเกิดขึ้นของกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าในชุมชนนั้นไม่ได้สามารถแก้ไขปัญหาการทับซ้อนของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ได้เพียงแต่เป็นการขอให้ประชาชนที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์นั้นสามารถทำกินและอยู่อาศัยด้วยความอนุโลมจากการตกลงร่วมกันเพื่อการปกป้องและดูแลป่าไม้ร่วมกันระหว่างประชาชนกันเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า และต่อมาบทบาทของกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าได้ลดลงไป

เมื่อเกิดการโยกย้ายผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ก็นำไปสู่การเปลี่ยนแนวคิดและนโยบายการบริหารงาน ส่งผลให้ข้อกำหนดและข้อตกลงที่มีอยู่เดิมต้องยุติไปด้วย จึงนำมาสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นและทวีความรุนแรงขึ้นมาเรื่อย ๆ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถโค่นล้มยางพาราที่เสื่อมสภาพแล้วปลูกยางพาราใหม่ทดแทนได้ เมื่อประชาชนที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์โค่นล้มยางพาราก็ถูกจับกุมดำเนินคดีเพราะเป็นผู้บุกรุกแผ้วถางและทำลายป่าจึงเกิดปัญหาความเดือดร้อนต่อการดำเนินชีวิต ทั้งนี้เมื่อประชาชนไม่สามารถทำกินได้

ตามปกติ จึงได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมและการดำรงชีพตามวิถีในรูปแบบของการชุมนุมประท้วงเรียกร้องให้หน่วยงานภาครัฐลงมาดำเนินการแก้ไข แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้จากการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าซึ่งไม่มีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจเขตแนวและกำหนดเขตแนวใหม่ อีกทั้งยังยึดถือแนวเขตของป่าสงวนแห่งชาติซึ่งเป็นแนวเขตที่มีความผิดพลาด ส่งผลให้เกิดการทับซ้อนกับที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ประชาชนในพื้นที่กลับถูกละเมิดสิทธิ์ที่ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามวิถี แต่ภาครัฐก็ไม่ยอมรับและแก้ไขความผิดพลาดของการประกาศเขตพื้นที่และกลับมองว่าประชาชนที่อยู่เดิมก่อนมีการประกาศเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่านั้นเป็นผู้บุกรุกป่า ละเมิดกฎหมาย ในส่วนของประชาชนก็มองว่ากลุ่มตนนั้นไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ อีกทั้งภาครัฐนั้นเป็นผู้ที่ละเมิดสิทธิ์ของประชาชน ภาครัฐเอาเปรียบประชาชน โดยประชาชนนั้นไม่ยอมรับว่าเป็นผู้บุกรุกป่าแต่กฎหมายซึ่งเป็นเครื่องมือของภาครัฐต่างหากเป็นฝ่ายบุกรุกประชาชนและรังแกประชาชน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้นบุกเบิกแผ้วถางพื้นที่ป่าซึ่งได้ทำกินและอยู่อาศัยมาก่อนตลอดจนมีการครอบครองพื้นที่เพื่อที่ทำกินและอยู่อาศัยกันมาหลายชั่วอายุคน

ทั้งนี้เมื่อทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในพื้นที่ต่างฝ่ายต่างก็ทวงสิทธิ์อันชอบธรรมของตนและมีมุมมองความคิดเห็นในการใช้ประโยชน์และบริหารจัดการที่ดินที่ไม่สอดคล้องกัน จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับประชาชนและทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยมา เนื่องจากภาคประชาชนนั้นได้รวมตัวกันเพื่อประท้วงและต่อรองกับอำนาจรัฐในการจัดการและแก้ไขปัญหาที่ดิน แต่การดำเนินการของภาคประชาชนนั้นก็ไม่เป็นผล เนื่องจากภาครัฐมุ่งบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาจึงก่อให้เกิดการต่อสู้ระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและลดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับภาครัฐ

ต่อมารัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ แต่ก็ไม่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ได้ เนื่องประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้รวมตัวกันคัดค้านและต่อต้านนโยบายตามมติของคณะรัฐมนตรีเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ เนื่องจากประชาชนบางส่วนมองว่าการแก้ไขปัญหาตามมติดังกล่าวนั้นถือเอาเปรียบประชาชน ไม่ได้เป็นการส่งเสริมและก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ดินอย่างมีส่วนร่วมจากประชาชนได้อย่างแต่จริง อีกทั้งการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้นก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้โดยไม่สนใจและให้ความสำคัญกับข้อเรียกร้องและข้อคัดค้านของภาคประชาชน เจ้าหน้าที่ป่าไม้มุ่งแต่ปฏิบัติตามข้อบังคับและระเบียบตามหลักการของมติการแก้ไขปัญหา

ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ทางด้านประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้นก็ต้องทำกินและดำรงชีพตามวิถีของชาวสวนยางพารา

ประชาชนในพื้นที่จึงได้รวมตัวกันเรียกร้องความชอบธรรมและความเป็นธรรมในสังคม จากการมองว่ากลุ่มตนนั้นได้ครอบครองและทำกินกันมาหลายชั่วอายุคน จะต้องทำกินต่อไปเพื่อการดำรงชีพโดยดำเนินการทำการขอทุนสงเคราะห์ในการทำสวนยางและโค่นต้นล้มยางแล้วปลูกใหม่ตามปกติ เมื่อมีการโค่นล้มยางพาราในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่รับรองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ถือว่าเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าของรัฐ เจ้าหน้าที่ป่าไม้จึงเข้ามาจับกุมและตรวจยึดที่ดินไม่ให้ทำกินแล้วก็ปลูกป่าในพื้นที่ทดแทน แต่อย่างไรก็ตามเพื่อความอยู่รอดและเพื่อให้สามารถดำรงชีพตามวิถีของชาวสวนยางได้ตามปกตินั้นส่งผลให้ประชาชนบางส่วนต้องจ่ายเงินหรือติดสินบนในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เพื่อให้สามารถที่จะโค่นล้มยางที่หมดสภาพและปลูกยางใหม่ขึ้นทดแทนได้ เพื่อแก้ไขปัญหาและเรียกร้องความเป็นธรรมจากภาครัฐ ประชาชนจึงได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ขึ้นทั่วพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

การจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนเป็นการรวมพลังของภาคประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจากการเข้ามาบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ เรียกร้องความเป็นธรรมถึงสิทธิของการครอบครองที่ดิน ต่อต้านการจับกุมและทำลายรื้อถอนทรัพย์สินจากเจ้าหน้าที่ของป่าไม้ อีกทั้งยังมีการเรียกร้องความเป็นธรรมและคัดค้านการดำเนินนโยบายการแก้ไขปัญหาด้านที่ดินในเขตป่าไม้ของภาครัฐ เนื่องจากการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น นโยบายเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ไม่สามารถดำเนินแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมได้และก่อให้เกิดการเพิ่มปัญหาและเพิ่มความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชนชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนประชาชนมองว่าเป็นนโยบายที่เกิดจากการกำหนดจากมุมมองของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน อีกทั้งไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและเหมาะสมกับพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด ส่งผลให้ประชาชนและองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังไม่ยอมรับหลักการของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

จากบทเรียนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังภาคประชาชนและองค์กรภาคประชาชนจึงได้ร่วมตัวกันเป็นเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนเพื่อทำการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ปรึกษาหารือกันในการสร้างอำนาจเพื่อต่อรองและต่อสู้กับอำนาจของภาครัฐ การที่ประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนและพัฒนาสู่การเป็นเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนขึ้น ก็เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ปัญหาที่เกิดจากความผิดพลาดของการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ด้วยแนวคิดและวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชนในลักษณะของการจัดทำกฎกติกาในการบริหารทรัพยากรและการอยู่ร่วมกันในชุมชน การจัดตั้งและฟื้นฟูกลุ่มรักษ์ป่าต้นน้ำในชุมชนต่าง ๆ จัดรูปแบบชุมชนรักษ์ป่าต้นน้ำเพื่อให้เป็นไปตามลักษณะของภูมิปัญญา

ในแต่ละชุมชนที่ก่อให้เกิดความสอดคล้องกับชุมชนและบริบทของพื้นที่ แต่การดำเนินการของภาคประชาชนและองค์กรภาคประชาชนกลับไม่ได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญจากภาครัฐ

ทั้งนี้สำหรับการปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ภาคประชาชนและองค์กรภาคประชาชนได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแนวทางการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ ต่อภาครัฐ ด้วยการยึดหลักของสิทธิของชุมชนในการบริหารจัดการตนเอง แต่หลักการและแนวคิดดังกล่าวไม่ได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญจากภาครัฐ และในทางกลับกันนั้นภาครัฐก็มุ่งแต่ใช้หลักวิชาการและข้อกฎหมายในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐนั้นขาดมีส่วนร่วมและสร้างไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน ภาคประชาชนและองค์กรภาคประชาชนจึงมองว่าภาครัฐไม่มีความจริงใจในการแก้ไขปัญหา อีกทั้งการดำเนินการของภาครัฐนั้นเป็นการเอาเปรียบและรังแกประชาชน จึงได้ร่วมตัวกันเป็นเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนที่เรียกว่า เครือข่ายขององค์กรภาคประชาชนขึ้นในนามขององค์กรเครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดขึ้นในที่ 14 พฤษภาคม 2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและมีเป้าหมายเพื่อสร้าง "อธิปไตยชุมชน" หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเองในทุกด้าน ซึ่งในขณะนั้นก่อตั้งนั้นมีองค์กรชุมชนแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นสมาชิกทั้งหมด 14 องค์กร ประกอบด้วยองค์กรชุมชนบ้านเขาไพร ตำบลเขาไพร องค์กรชุมชนบ้านน้ำปลิว ตำบลหนองปรือเขตอำเภอรัษฎา องค์กรชุมชนบ้านท่างิ้ว ตำบลท่างิ้ว องค์กรชุมชนบ้านเขาล้อม องค์กรชุมชนบ้าไร่เหนือ ตำบลเขาเขตอำเภอห้วยยอด องค์กรชุมชนบ้านน้ำผุด องค์กรชุมชนบ้านทุ่งนา ตำบลน้ำผุดเขตอำเภอเมืองตรัง องค์กรชุมชนบ้านละมอ ตำบลละมอ องค์กรชุมชนบ้านกรงไหน-ห้วยว่าว-ห้วยลึก องค์กรชุมชนบ้านตาหมอช่อง องค์กรชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู ตำบลช่องเขตอำเภอนาโยง องค์กรชุมชนบ้านโคกทราย ตำบลโพรงจระเข้ องค์กรชุมชนบ้านลำขนุน ตำบลนาชุมเห็ดเขตอำเภอย่านตาขาว และองค์กรชุมชนบ้านตระ ตำบลปะเหลียนเขตอำเภอปะเหลียน

จากการรวมตัวเป็นเครือข่ายขององค์กรชุมชนและองค์กรภาคประชาชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด ในปีพุทธศักราช 2543 ประชาชนในองค์กรต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวและชุมนุมกับประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลภายใต้การนำของนายชวน หลีกภัย ในขณะนั้นให้ลงมาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ ทั้งนี้รัฐบาลของนายชวน หลีกภัยได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาหนึ่งชุดเพื่อเดินแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์คือการกำหนดเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าให้พ้นจากแนวเขตพื้นที่ทำกินของประชาชน รวมทั้งได้ทำข้อตกลงและลงนามร่วมกันไว้ระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง ภาคประชาชน องค์กรชุมชนและผู้บริหาร

เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าในตอนนั้น แต่ผลปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการใด ๆ ตามที่ได้ตกลงกันเกิดขึ้นในพื้นที่

ในปีพุทธศักราช 2544 ประชาชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดในพื้นที่ได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวเรียกร้องร่วมกับสมัชชาคนจน ณ ทำเนียบรัฐบาล ในที่สุดในวันที่ 3 เมษายน 2544 รัฐบาลในขณะนั้นได้มีมติเห็นชอบการผ่อนผันให้ราษฎรสามารถอยู่อาศัยทำกินได้ตามวิถีชีวิตปกติและพัฒนาสาธารณูปโภคในพื้นที่ได้ โดยไม่มีการจับกุมคุกคามหรือโยกย้ายราษฎรและได้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการแก้ไขปัญหาป่าไม้ในพื้นที่ภาคใต้ขึ้นเพื่อทำงานพิสูจน์สิทธ์การครอบครองที่ดินโดยมีตัวแทนสมัชชาคนจนและตัวแทนจากภาครัฐในสัดส่วนที่เท่ากัน แต่ความหวังของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดก็หมดไปอีกครั้งเมื่อในพุทธศักราช 2545 มีการปฏิรูประบบราชการ ก่อให้เกิดการโยกย้ายปัญหาที่ดินในเขตป่าไม้ของสมัชชาคนจนไปอยู่ที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการแก้ไข ส่งผลให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาป่าไม้ที่ดินที่แต่งตั้งขึ้น การเรียกร้องและข้อตกลงในการแก้ไขปัญหาที่ดินในตอนนั้นได้ถูกยกเลิกไปด้วย

ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการบริหารจัดการที่ดินที่ผิดพลาดของภาครัฐ การบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าและการไม่สามารถดำรงชีพตามวิถีปกติของประชาชนนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเกิดกระบวนการเรียนรู้ของภาคประชาชนในการต่อสู้กับภาครัฐเพื่อทวงสิทธิ์อันชอบธรรมในการจัดการที่ดิน ตลอดจนได้รวมตัวจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนสู่การพัฒนาเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของชุมชนจัดการตนเอง โดยมีฐานคิดมาจากความต้องการของชุมชนในการกำหนดทิศทางและจัดการปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนด้วยกระบวนการของชุมชน แต่ไม่ได้รับการความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาของทั้งภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้น มุ่งให้ความสำคัญกับหลักการมีส่วนร่วมและกระบวนการคิดที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชน บนพื้นฐานของการจัดการตนเองของชุมชนตามหลักแห่งวิถีและภูมิปัญญาของชุมชน

ยุคแห่งการแย่งสิทธิ์ช่วงปีพุทธศักราช 2546-2552

เพื่อแบ่งแนวเขตพื้นที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่า ในระหว่างปีพุทธศักราช 2546-2548 เจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็ได้เขามาทำการสำรวจรางวัดและเดินแนวเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่า ซึ่งมีการปักป้ายกำหนดแนวเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าลุกล้ำเข้าไปในพื้นที่ทำกินของประชาชน เนื่องมาจากการยึดแนวเขตตามพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและการแอบแผ้วถางและรุกล้ำพื้นที่ป่าไม้

ของประชาชนด้วยการแอบแผ้วถางพื้นที่หัวสวนเข้าไปในพื้นที่ป่า จากการเข้ามาสำรวจและปักหลักแนวเขตใหม่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้นั้นยังมีการเข้ามาข่มขู่ คุกคาม เรียกเก็บเงิน ตลอดจนจับกุมประชาชนในพื้นที่

จากการเข้ามาคุกคามของเจ้าหน้าที่ของเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าบางส่วนที่แสวงหาผลประโยชน์บนความทุกข์ร้อนของประชาชนยิ่งก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งในบางพื้นที่มีการทำลายทรัพย์สิน ตัดโค่นต้นยางพารา เรียกเก็บเงินและเผาบ้านเรือนของประชาชน รวมทั้งมีการฟ้องร้องคดีแพ่งและคดีอาญา ในขณะเดียวกันราวปีพุทธศักราช 2547-2549 องค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้ทำยกเลิกและการเรียกคืนเอกสารการชำระภาษีบำรุงท้องที่ หรือ ภ.บ.ท. 5 ซึ่งเป็นหลักฐานในการขอทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) ตลอดจนยกเลิกการเก็บภาษีบำรุงท้องที่สำหรับประชาชนที่มีเอกสารการชำระภาษีบำรุงท้องที่ หรือ ภ.บ.ท.5 ทำให้ประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้รับความเดือดร้อนเพิ่มขึ้นเมื่อไม่มีเอกสารแสดงสิทธิ์ในการขอทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

อีกทั้งเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็เริ่มเข้ามาคุกคามและทำลายทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชาชนนั้นไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินที่สามารถยืนยันได้ว่าเข้ามาทำกินและครอบครองก่อนที่มีการประกาศพื้นที่ป่าหรือได้ทำการทำกินและครอบครองมาตั้งแต่เมื่อใด เพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิตในการทำกินและที่อยู่อาศัยประชาชนบางส่วนต้องจำยอมไปเสนอสินบนต่าง ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐบางกลุ่ม เพื่อดำเนินเจรจาต่อรองไม่ให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาจับกุม อีกทั้งให้สามารถที่จะทำกินในพื้นที่ดินได้อย่างปกติและสามารถที่จะโค่นล้มยางที่หมดสภาพไปและปลูกยางใหม่ทดแทนได้ เป็นเหตุให้ประชาชนในพื้นที่ซึ่งได้รับความเดือดร้อนเข้าร่วมชุมนุมร่วมกับองค์กรเครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดและสมัครเป็นสมาชิกขององค์กรเครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดเพิ่มมากขึ้น เพื่อต่อสู้กับการใช้อำนาจรัฐและทวงสิทธิ์แห่งความชอบธรรมกลับคืนให้กับประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

กระทั่งในปีพุทธศักราช 2550 ผู้แทนของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัดและผู้แทนของภาครัฐจากหน่วยงานต่าง ๆ ของจังหวัดตรังได้มีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันให้ชะลอการจับกุมการทำลายทรัพย์สิน ดำเนินคดีกับประชาชนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัดในพื้นที่ที่ทำกินในที่ดินเดิมไปจนกว่าจะมีข้อตกลงร่วมกันที่ชัดเจนและมีการปฏิบัติการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย หากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงจะต้องลงโทษทางวินัยอย่างเฉียบขาด จะเห็นได้ว่าในช่วงนี้จะเป็นการดำเนินงานของภาครัฐเพื่อกำหนดขอบเขตอำนาจที่ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยการจัดรางวัดแนวเขตในพื้นที่ต่าง ๆ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่า อีกทั้งมีเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ใช้ความไม่ชัดเจนของแนวเป็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง ส่งผลให้ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัดเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อเข้าร่วมกระบวนการทวงคือสิทธิ์อันชอบ

ธรรมของภาคประชาชนและสิทธิอันชอบธรรมของชุมชนในการจัดการชุมชนเองนำไปสู่การทวีความรุนแรงของความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐและองค์กรชุมชน

ยุคแห่งการจัดการร่วมกันของชุมชนช่วงปีพุทธศักราช 2553-ปัจจุบัน

ด้วยแนวคิดของประชาชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัดมองว่าได้รับผลกระทบจากการดำเนินการบริหารที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐ องค์กรเครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจึงได้เข้าร่วมกับเครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทยเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดินในรูปแบบของโฉนดชุมชนเพื่อเป็นการยืนยันว่าคนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ ผ่านการกำหนดกติกาและข้อตกลงของชุมชน อีกทั้งเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต ทรัพย์สินและจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนให้ยั่งยืนได้ตามมาตราที่ 66 ที่ระบุว่าบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน และในมาตราที่ 67 ซึ่งมองว่า "สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปรกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม" แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550

ส่งผลให้ในเวลาต่อมารัฐบาลภายใต้การนำของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเห็นชอบกับแนวคิดในการจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของชุมชน ได้จัดทำนโยบายเพื่อแถลงต่อรัฐสภาตามแนวคิดของ "โฉนดชุมชน" เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแก้ไขปัญหาเชิงระบบการจัดการที่ดิน ในวันที่ 7 มิถุนายน พุทธศักราช 2553 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามหลักคิกของโฉนดชุมชนในรูปแบบของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดก็ได้เข้าร่วมการแก้ไขปัญหาที่ดินในรูปแบบของโฉนดชุมชนในช่วงแรก แต่ในเวลาต่อมามองว่าในการแก้ไขปัญหาที่ดินนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนในชุมชนจะต้องร่วมกันเป็นองค์กรชุมชนแล้วกำหนดระเบียบกติกาขึ้นใช้ในชุมชนในลักษณะของการทำประชาคมประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ในการบริหารที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ชุมชนนั้นเป็นกลไกที่สำคัญในการร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาและกำหนดกติกาชุมชนร่วมกัน จึงสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ แต่สำหรับสิทธิในที่ดินนั้นไม่ควรจะเป็นสิทธิรวมของชุมชน ควรจะเป็นสิทธิของปัจเจกบุคคล ส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดบางส่วนไม่เข้าร่วม เพราะมองว่าภาครัฐได้เปลี่ยนเจตนารมณ์ที่แต่จริงขององค์กรชุมชน แต่ก็ยังมีสมาชิกอีกส่วนที่ยอมรับและเห็นด้วยกับ

หลักการของโฉนดชุมชนจึงได้แยกออกจากเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดและจัดตั้งเป็นเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินตามรูปแบบของโฉนดชุมชน

ซึ่งการก่อเกิดของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือเขาบรรทัดนั้น เนื่องมาจากเป็นองค์กรที่ยอมรับหลักการของโฉนดชุมชนเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ในขณะนั้นมีชุมชนของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จำนวน 17 ชุมชน ที่ต้องการและตอบรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ที่ดินทำกินตามหลักการของโฉนดชุมชน อันประกอบไปด้วย สมาชิกบางส่วนของชุมชนบ้านตระ ตำบลปะเหลียน เขตอำเภอปะเหลียน ชุมชนบ้านลำพิกุลและชุมชนบ้านลำขนุน ตำบลนาชุมเห็ด ชุมชนบ้านยูงงาม ตำบลโพรงจระเข้ เขตอำเภอย่านตาขาว ชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู ตำบลช่อง เขตอำเภอนาโยง ชุมชนบ้านด่าน ชุมชนบ้านหินงอม ชุมชนบ้านใส่ขุดหินและชุมชนบ้านเขาโหรง ตำบลน้ำผุด เขตอำเภอเมืองตรัง ชุมชนบ้านน้ำปลิว ตำบลหนองปรือ เขตอำเภอรัษฎา ชุมชนหน้าเขา ชุมชนบ้านเขาล้อม ชุมชนบ้านไร่เหนือ ชุมชนบ้านห้วยส้ม-โรโร ตำบลในเตา ชุมชนบ้านในเขา ตำบลปากแจ่มและชุมชนบ้านในใส ชุมชนบ้านหินงอม ตำบลท่างิ้ว เขตอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ทั้งนี้องค์กรชุมชนที่มีการดำเนินการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรขององค์กรชุมชนเพื่อใช้เป็นแบบแผนในการขอโฉนดชุมชน แต่อย่างไรก็ตามองค์กรชุมชนของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดและเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด ได้มีจำนวนน้อยลงเนื่องมาจากความไม่พร้อมในการดำเนินงานอีกทั้งองค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งสามารถนำไปสู่การจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชน ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551

ทั้งนี้สำหรับการแยกตัวออกมาจากเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดของ เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดนั้นไม่ได้มีความขัดแย้งใดๆเกิดขึ้นระหว่างกัน แต่เกิดจากความแตกต่างในมุมมองทางความคิดของแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ด้วยเครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้นมุ่งให้ความสำคัญกับสิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหาและจัดการทรัพยากรในพื้นที่โดยชุมชน โดยประชาชนในชุมชนนั้นมีสิทธิ์ในที่ดินเชิงปัจเจกบุคคล เพียงแต่ให้ชุมชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกันโดยข้อบังคับและกติกาที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นร่วมกัน ซึ่งไม่ได้รับการตอบสนองและสนับสนุนจากภาครัฐ ทางด้านเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดได้แยกตัวออกมาจากเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือเขาบรรทัดก็เพื่อดำเนินการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและบริหารจัดการที่ดินตามหลักการของโฉนดชุมชน

แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินทั้งของภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้นก็ไม่สามารถนำไปสู่หนทางแห่งการจัดการปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างเป็นรูปธรรมและก่อให้เกิดแนวทางและรูปแบบในการ

แก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน เนื่องจากการขาดการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินร่วมกัน

แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าแม้ชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังพยายามดำเนินการและร่วมกำหนดแนวทางร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการใดๆเพื่อยุติปัญหาและนำไปสู่การจัดการปัญหาอย่างยั่งยืนได้ ต่อมาในปีพุทธศักราช 2557 รัฐบาลได้มีการกำหนดแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยดำเนินการยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่มีการยึดคืนพื้นที่ป่า ยับยั้งการบุกรุกป่าและแก้ปัญหาป่าบุกรุกคนโดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานหลักร่วมกับหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ประชาชนและองค์กรชุมชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดบางส่วนในพื้นที่มองว่าเป็นการดำเนินการของภาครัฐในลักษณะเดียวกับเรื่องแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 จึงได้รวมตัวกันชุมนุมและเคลื่อนไหวเพื่อแสดงสัญลักษณ์ของการไม่ยอมรับหลักการตามยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้และต้องการสร้างการมีส่วนร่วมในการร่วมกันแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ ตลอดจนพยายามกำหนดแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ฉบับของภาคประชาชนเพื่อเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐ

ทั้งนี้จากสภาพและลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเป็นปัญหาที่มีจุดเริ่มต้นมาจากการก่อตั้งของชุมชนที่มีวิถีผูกพันและอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุล นำไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิถีดั่งเดิมเมื่อภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินด้วยการอ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินนำไปสู่การให้สัมปทานป่าไม้และทำเหมืองแร่บนพื้นฐานของการคิดและมุมมองที่ว่าทรัพยากรทุกอย่างเป็นของรัฐ รัฐเพียงผู้เดียวที่มีอำนาจในการจัดการเมื่อการให้สัมปทานป่าไม้และเหมืองแร่นำไปสู่การทำลายล้างทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการประกาศให้พื้นที่ต่างๆของแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาตินั้นไม่ได้ดำเนินการคัดแยกและแบ่งแนวเขตการตั้งอยู่เดิมของชุมชน ตลอดจนที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ประกอบกับการสำรวจแนวเขตและการปักหมุดแนวเขตเกิดความผิดพลาดจากการปฏิบัติงานไม่รัดกุม จึงนำไปสู่การประกาศพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ต่อมาได้มีการยกระดับของป่าสงวนแห่งชาติในบางส่วนเป็นเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและบางส่วนเป็นเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่า ซึ่งประกาศเป็นรูปแบบป่าอนุรักษ์ทั้งสองรูปแบบนั้นปราศจากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและกำหนดแนวเขตใหม่ให้เกิดรูปแบบและความชัดเจน แต่กลับไปยึดตามแนวเขตของพื้นที่ป่าสงวนเดิมที่มีความผิดพลาด จึงก่อให้เกิดการทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ นำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนและภาครัฐตลอดมา อีกทั้งเมื่อภาคประชาชนได้รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชน องค์กรชุมชน ตลอดจนการรวมตัว

เป็นเครือข่ายองค์กรชุมชน จึงนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนกับภาครัฐขึ้นในพื้นที่

ตารางที่ 5 สภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ลำดับที่	การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ	เหตุการณ์สำคัญและสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน
1.	ยุคแห่งการหวงห้ามที่ดิน	1. ประกาศห้วงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าในท้องที่ตำบลหนองบัว ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด และตำบลน้ำผุด ตำบลกะช่อง ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอเมืองตรังและตำบลโพรงจระเข้ ตำบลในควน ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง และเกิดการให้สัมปทานทำเหมืองแร่ 2. มุ่งเน้นแนวคิดว่าด้วยเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน 3. ประชาชนเกิดมุมมองในแง่ลบต่ออำนาจรัฐและกลัวต่อระบบการบังคับใช้ในเชิงสิทธิและอำนาจของภาครัฐ 4. ชุมชนต่างๆเกิดขึ้นใหม่และขยายพื้นที่ของชุมชน 5. สภาพความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นไม่ปรากฏแน่ชัด
2.	ยุคการสงวนป่าช่วงปีพุทธศักราช 2504-2510	1. เกิดการขยายพื้นที่ทำกินและการขยายของชุมชนเดิมหรือการก่อตั้งชุมชนใหม่และเกิดการให้สัมปทานป่าไม้ และประกาศกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เป็นป่าสงวน 2. ประกาศกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาข่าว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ 3. ประกาศกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับที่	การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ	เหตุการณ์สำคัญและสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน
2.	ยุคการสงวนป่าช่วงปีพุทธศักราช 2504-2510	4. ประกาศกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เป็นป่าสงวนแห่งชาติ 5. เกิดการประกาศป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในชุมชนเดิม 6. เกิดความขัดแย้งด้านที่ดินขึ้นระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน
3.	ยุคป่าสงวนแห่งชาติ ช่วงปีพุทธศักราช 2511-2517	1. เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปลูกยางพาราจากป่ายางหรือป่าสมรมมาเป็นการปลูกยางพาราสายพันธ์ใหม่ 2. การเกิดปัญหาการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำการเกษตรของประชาชน 3. มีการเข้ามาดำเนินการและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ 4. ความขัดแย้งด้านที่ดินขึ้นระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนนำไปสู่ความรุนแรงมากขึ้น
4.	ยุคแห่งการอนุรักษ์สัตว์ป่าช่วงปีพุทธศักราช 2518-2524	1. เกิดการจัดตั้งกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) และยึดพื้นที่เทือกเขาบรรทัดเป็นฐานทัพหลัก 2. เกิดปัญหาการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำการเกษตรของประชาชนเพิ่มมากขึ้น 3. ประกาศกำหนดให้ป่าสงวนแห่งชาติเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 2 ตอนที่ 1 เดิม ซึ่งมีการเดินและปักหลักหมุดที่ผิดพลาดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด 4. เกิดความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นเป็นปัญหาที่เกิดจากนโยบายของภาครัฐที่เข้ามาทำการส่งเสริมประชาชนในพื้นที่ 5. เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับประชาชน

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับที่	การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ	เหตุการณ์สำคัญและสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน
5.	ยุคอุทยานช่วงปีพุทธศักราช 2525-2531	1. ประกาศกำหนดให้ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและแปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า 2. เกิดความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐมีความรุนแรงและขยายไปในวงกว้าง 3. ประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถดำรงชีพตามวิถีของการปลูกยางได้ตามปกติ นำไปสู่การทวีความรุนแรงของความขัดแย้ง
6.	ยุคการตื่นเขื่อนช่วงปีพุทธศักราช 2532-2538	1. การดำเนินชีวิตตามวิถีของชาวสวนยางมีความยากลำบากเป็นอย่างมาก 2. การเดินชุมนุมประท้วงเพื่อต่อต้านการสร้างเขื่อนของประชาชน 3. ประชาชนในพื้นที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการและแก้ไขปัญหาในชุมชน
7.	ยุคแห่งการทวงสิทธิช่วงปีพุทธศักราช 2539-2545	1. มีการฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าในชุมชนต่างๆในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจึงหวัดตรัง 2. เกิดความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐมีความรุนแรงและนำไปสู่การเผชิญหน้ากัน 3. มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ 4. ประชาชนไม่กลัวอำนาจของภาครัฐ และรวมตัวกันเรียกร้องความชอบธรรมและความเป็นธรรมในสังคม 5. เกิดการจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ขึ้นทั่วพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจึงหวัดตรัง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับที่	การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ	เหตุการณ์สำคัญและสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน
8.	ยุคแห่งการแย่งสิทธิช่วงปีพุทธศักราช 2546-2552	1. มีการเข้ามาคุกคามของเจ้าหน้าที่ของเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่า โดยเจ้าหน้าที่ป่าไม้นั้นเข้ามาทำลายทรัพย์สิน ตัดโค่นต้นยางพารา เรียกเก็บเงินและเผาบ้านเรือนของประชาชน รวมทั้งมีการฟ้องร้องคดีแพ่งและคดีอาญากับประชาชน 2. มีการยกเลิกและการเรียกคืนเอกสารการชำระภาษีบำรุงท้องที่หรือภ.บ.ท. 5 ส่งผลให้ประชาชนจึงไม่มีสิทธิ์ในการขอทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง 3. ก่อให้เกิดความรุนแรงของความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐและองค์กรชุมชน
9.	ยุคแห่งการจัดการร่วมกันของชุมชนช่วงปีพุทธศักราช 2553-ปัจจุบัน	1. เกิดการจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551 2. เกิดการมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและการจัดการที่ดินในรูปแบบของชุมชนชัดการตนเอง 3. เกิดการแยกตัวออกมาจากเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือเขาบรรทัด 4. มีการกำหนดแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยดำเนินการยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่มีการยึดคืนพื้นที่ป่า ยับยั้งการบุกรุกป่าและแก้ปัญหาป่าบุกรุกคน 5. เกิดรวมตัวกันของประชาชนเพื่อชุมนุมและเคลื่อนไหวในการแสดงสัญลักษณ์ของการไม่ยอมรับหลักการตามยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้และต้องการสร้างการมีส่วนร่วมในการร่วมกันแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ 6. นำไปสู่การคำนึงถึงการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืน

ลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ด้วยสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินซึ่งเกิดจากการเข้ามาบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ และการบุกรุกแผ้วถางของประชาชนที่มีมาอย่างยาวนาน นำไปสู่การเกิดความขัดแย้งด้านที่ดินขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นระยะเวลากว่า 55 ปีมาแล้ว จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่าผลการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 พบว่าความขัดแย้งด้านที่ดินเกิดขึ้นมาจากความไม่เข้าใจและมุมมองที่แตกต่างกันในการการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ตลอดจนเป็นความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ดินของและการมาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชน

ด้วยมุมมองต่อการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจึงก่อให้เกิดลักษณะของความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนกับภาครัฐ โดยมีจุดเริ่มต้นของปัญหานั้นมาจากการเข้ามาดำเนินการอ้างอำนาจเหนือสิทธิในการบริหารทรัพยากรของภาครัฐ ตลอดจนเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในรูปแบบของการประกาศเป็นพื้นที่ป่าหวงห้าม ป่าคุ้มครอง มีการให้สัมปทานเหมืองแร่ในพื้นที่ป่า ให้สัมปทานป่าไม้ และนำมาสู่การประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ และพัฒนาสู่การเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า เพื่อมุ่งที่จะรักษาและดำรงไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ แต่จากการเข้ามาดำเนินการของภาครัฐนั้นกลับก่อให้เกิดความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากมีการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ทำกินเดิมของประชาชน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนนั้นไม่ได้มีการสำรวจแนวเขตที่ชัดเจน ตลอดจนมีความผิดพลาดจากกำหนดแนวเขตของป่าที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ไม่มีความชัดเจนและยังคงมีความคลุมเครือของพื้นที่ ตลอดจนไม่มีการแบ่งแยกระหว่างพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับพื้นที่ป่าให้แน่ชัด ส่งผลให้ประกาศพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติจึงทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนที่อยู่มาก่อนจึงก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับภาคประชาชนในพื้นที่ ต่อมาเมื่อดำเนินการประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าจึงนำไปสู่การทวีความรุนแรงของความขัดแย้ง เนื่องจากไม่ได้มีการลงพื้นที่พื้นสำรวจแนวเขตอย่างชัดเจน ตลอดจนไม่มีการกำหนดเขตแนวที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนแยกออกจากพื้นที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า แต่มุ่งยึดตามแนวของเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเดิม ส่งผลให้แนว

เขตทั้งพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าไม่มีความชัดเจน มีความคลุมเครือและที่สำคัญคือเกิดการทับซ้อนกับที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ซึ่งนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเมื่อภาคประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้รวมตัวกันชุมนุมประท้วงและเรียกร้องสิทธิ์ความชอบธรรมจากการเข้ามาคุกคามของภาครัฐ โดยมองว่าได้เข้ามาจับจองเพื่ออาศัยและทำกินก่อนที่จะมีการประกาศให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ในส่วนภาครัฐเองก็อ้างความชอบธรรมตามประมวลกฎหมายที่ดินว่าที่ดินใดก็ตามหากไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่รับรองตามประมวลกฎหมายที่ดินให้ถือเป็นที่ดินของรัฐ อีกทั้งประชาชนพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินจึงถูกจับคุมดำเนินคดีต่าง ๆ เนื่องจากได้เข้ามาทำกินและอยู่ในพื้นที่ของรัฐอย่างผิดกฎหมาย

ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐก็ยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เมื่อประชาชนได้รับผลกระทบและความทุกข์ร้อนในการดำรงชีวิต จึงเกิดการร่วมปรึกษาหารือกันและรวมตัวกันชุมนุมประท้วง ตลอดจนเรียกร้องให้ภาครัฐลงมาดำเนินการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนของที่ดินและความไม่ชัดเจนของแนวเขต ตลอดจนแก้ไขปัญหาความผิดพลาดจากการบริหารที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาและยุติความขัดแย้ง ภาครัฐจึงได้เข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินด้วยการกำหนดมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2540 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าไม้นำไปสู่การตรวจพิสูจน์และรับรองสิทธิ์การอยู่อาศัยและทำกิน จึงเกิดการต่อต้านและไม่ยอมรับในหลักการจากภาคประชาชนและองค์กรชุมชน อีกทั้งยังนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาด้านที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าไม้นั้นขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ภาคประชาชนจึงมองว่าการดำเนินการของภาครัฐไม่มีความยุติธรรมมุ่งคำนึงแต่ประโยชน์แห่งรัฐ ซึ่งจากปัญหาความผิดพลาดของการสำรวจและกำหนดแนวเขตของพื้นที่นั้น ภาครัฐจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาจากการประกาศเขตพื้นที่ทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ไม่ควรมีกระบวนการการตรวจพิสูจน์และรับรองสิทธิ์การอยู่อาศัยและทำกิน ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่เข้าร่วมแก้ไขปัญหาตามนโยบายของภาครัฐ ในขณะเดียวกันนั้นปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ก็เกิดมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยการปฏิบัติหน้าที่ ไม่บังคับใช้กฎหมายหรือข้อบังคับให้รัดกุม ตลอดจนมีการแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการปล่อยให้มีการบุกรุกทำลายป่าไม้และเมื่อป่าหมดสภาพก็ปล่อยประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินก็เข้าไปยึดครอง อีกทั้งในบางพื้นที่มีนั้นมีข้อมูลที่ยืนยันได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องที่และท้องถิ่นกลับกลายเป็นผู้จ้างวานให้มีดำเนินการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า ลักลอบการตัดไม้เพื่อการค้า ตลอดจนเกิดจากการเรียกร้องและข้อโต้แย้งถึงสิทธิของการครอบครองและความเป็นเจ้าของในที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนที่ยังคงทิ้งร่องรอยและปรากฏให้เห็นอยู่ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับภาคประชาชนในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่าประชาชนในพื้นที่มองว่าปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นเกิดขึ้นมาจากการบริหารจัดการที่ดินที่มีความผิดพลาดของภาครัฐ การบริหารจัดจัดการที่ดินของภาครัฐนั้นมุ่งที่จะแก้ไขปัญหาที่ดินที่ใช้โยบายหรือกฎหมายมาบังคับมุ่งแต่จะแก้ไขปัญหาที่ดิน โดยการนำนโยบายที่ขาดการมีส่วนร่วมและไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงตลอดจนเหมาะสมกับบริบทขอพื้นที่ ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐที่ผ่านมาจึงประสบกับความล้มเหลว ไร้ประสิทธิภาพในการจัดการที่ดิน การดำเนินงานของภาครัฐที่จึงไม่เกิดผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและยิ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเมื่อประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรมจากการดำเนินการนโยบายการจัดการที่ดินของภาครัฐจึงไม่เข้าร่วมการแก้ไขปัญหาและต่อต้านการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งการเข้ามาบังคับใช้นโยบายในการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การแก้ไขปัญหาที่ดินและการจัดการที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ ของภาครัฐไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและจัดการที่ดินให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ แต่กลับสร้างปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพิ่มมากขึ้น

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์นักวิชาการและปราชญ์และข้อมูลเอกสารพบว่าความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นปัญหาความขัดแยงทางสังคม ที่มีสาเหตุมาจากมาจากปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรทางธรรมชาติ ซึ่งภาครัฐนั้นต้องการที่จะดำรงรักษาพื้นที่ที่เป็นของภาครัฐและไม่ต้องการที่จะให้ผู้ใดผู้หนึ่งเข้ามาเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ภาครัฐจึงพยายามใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะรักษาพื้นที่ไว้ แต่ภาครัฐนั้นไม่ได้เข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงของพื้นที่และการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นจริง กลับมุ่งที่จะใช้ข้อกฎหมายเพื่อมาบังคับใช้กับประชาชน ตลอดจนเกิดจากผิดพลาดจากการบริหารจัดการของภาครัฐ ทั้งนี้สำหรับประชาชนนั้นต้องการที่ดินเพื่อการดำรงชีวิต เพราะประชาชนต้องใช้ที่ดินเป็นพื้นที่ในการทำกินและอยู่อาศัย ตลอดจนแม้ประชาชนไม่มีเอกสารที่รับรองสิทธิ์ของการใช้ประโยชน์และครอบครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน แต่ประชาชนในพื้นที่มีสิทธิ์อันชอบธรรมที่เป็นผู้ซึ่งดำเนินชีวิตและอยู่อาศัยมาก่อน มิได้ดำเนินการเพื่อให้รัฐลงมาดำเนินการ โดยไม่มีหลักการ

แต่จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ในพื้นที่และข้อมูลเอกสาร มองว่าความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเกิดขึ้นมาจากความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติงานตามกฎระเบียบ ที่จะต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่ตามความรับผิดชอบ แต่สำหรับประชาชนนั้นก็ต้องใช้พื้นที่ในการทำกินและอยู่อาศัย ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็ไม่ยอมกันและพยายามหาหนทางต่อสู้เพื่อให้มีสิทธิเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของ

รัฐในฐานะผู้เป็นพนักงานของรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องยึดปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้มีความเสมอภาคกันตามที่ภาครัฐกำหนดไว้ การที่จะอนุโลมหรือเห็นแก่ผู้ใดผู้หนึ่งก็ถือเป็นการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ ทางด้านประชาชนก็ทำเพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิต ทั้งนี้สำหรับนโยบายในการแก้ปัญหาที่ดินของรัฐที่ผ่านมา อันได้แก่นโยบายการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของประชาชนในพื้นที่ป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 พบว่ามีประชาชนบางส่วนที่ให้ความร่วมมือและเข้าดำเนินตามหลักการของนโยบายเพราะมองว่านโยบายการแก้ไขปัญหาในลักษณะนี้จะช่วยให้ประชาชนในพื้นที่มีสิทธิในพื้นที่ดินที่เขาทำกินและอยู่อาศัย อีกทั้งก็ยังมีประชาชนอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ดำเนินการและเข้าร่วมตามหลักการของนโยบาย ซึ่งมองว่านโยบายการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของประชาชนในพื้นที่ป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เป็นนโยบายของภาครัฐที่หลอกลวงประชาชนและรังแกประชาชน เป็นการดำเนินงานของภาครัฐที่มุ่งหวังจะเอาพื้นที่คืนจากประชาชน อีกทั้งยังเป็นนโยบายที่เอารัดเปรียบประชาชน ทั้งนี้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงความคิดเห็นที่ต่างมุมมองกันของประชาชนสองกลุ่มนี้จึงนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกัน

ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่เทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเกิดจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐที่นำไปสู่ความผิดพลาด ไม่มีความสอดคล้องและความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินไม่มีความต่อเนื่องของการดำเนินการและไร้ประสิทธิภาพในการดำเนินการ อีกทั้งประชาชนในพื้นที่นั้นก็ไม่เข้าใจระบบการแก้ไขปัญหาที่ดินจึงไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐและมองเพียงว่าเป็นผู้มีสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดินในฐานะที่ได้ทำกิน อยู่อาศัยและครอบครองมาก่อน การที่ภาครัฐประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทับซ้อนที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนก่อให้เกิดปัญหาความทุกข์ร้อนในการดำรงชีพและได้รับผลกระทบจากการเข้ามาคุกคามของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ อีกทั้งแนวคิดและนโยบายในการจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาที่ดินของภาครัฐนั้นไม่ก่อให้เกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมได้ จึงเกิดการรวมตัวเป็นองค์กรภาคประชาชนเพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ในขณะเดียวกันจากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันยังคงมีประชาชนบางส่วนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน พยายามที่จะแผ้วถางป่าและบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มแล้วมาอ้างสิทธิ์ว่าเป็นพื้นที่ที่ได้รับเป็นมรดกจากบรรพบุรุษ

จากการประกาศพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าทับซ้อนที่ทำกินของประชาชน การกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาที่ดิน การปฏิบัติงานตามระเบียบของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ยึดแต่กฎระเบียบข้อบังคับ การแสวงหาผลประโยชน์จากประชาชนของเจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่มผลประโยชน์ ตลอดจนการไม่เข้าร่วมและต่อต้านการแก้ไขปัญหาตามนโยบายภาครัฐของประชาชน สามารถสรุปให้เห็นถึงลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 ได้ดังต่อไปนี้

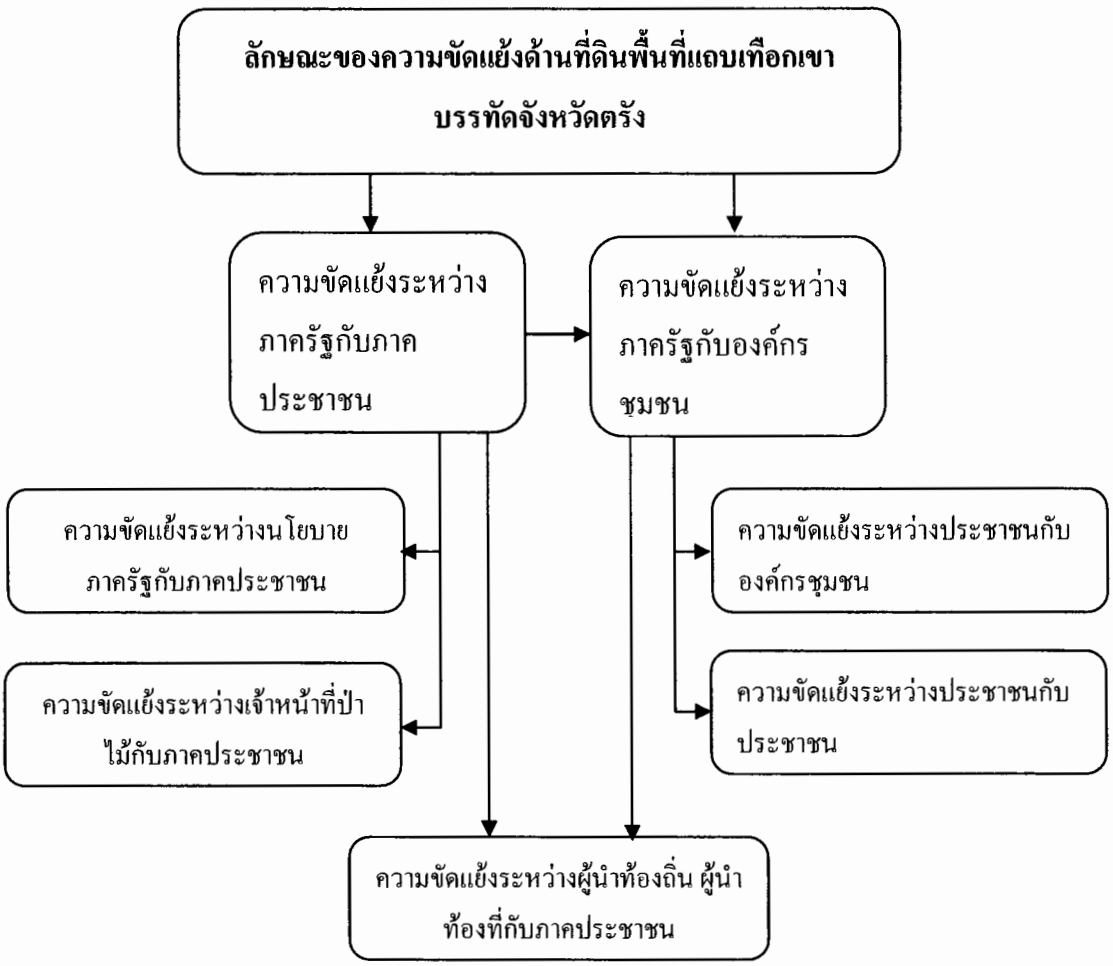

ภาพที่ 28 ลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

แม้ความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นถือได้ว่าเป็นความขัดแย้งอย่างหนึ่งที่สามารถพบเห็นได้โดยทั่วไปในสังคมและถือเป็นปัญหาความขัดแย้งทางด้านทรัพยากรที่มีการแย่งชิงสิทธิ์ในการครอบครอง ตลอดจนการจัดการที่ไร้ประสิทธิภาพจนนำไปสู่ปัญหาในมิติต่าง ๆ ตามมา สำหรับลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปี พุทธศักราช 2504-2558 มีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับภาครัฐและความขัดแย้งระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐ ซึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจกันและมุมมองที่แตกต่างกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดิน เนื่องจากการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาจากการเข้ามาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐที่ไม่ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ตลอดจนแนวทางและวิธีการดำเนินงานของภาครัฐเกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชนไม่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ซึ่งภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของประกาศให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า เพื่อรักษาไว้ซึ่งที่ดินของรัฐ แต่การดำเนินการของภาครัฐนั้นขาดความรอบคอบ ก่อให้เกิดการประกาศทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ส่งผลประชาชนในพื้นที่ต้องประสบกับปัญหาความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ประกอบกับนโยบายเพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาและแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาความผิดพลาดของภาครัฐประสบกับความล้มเหลว ประชาชนไม่ให้การยอมรับ อีกทั้งมีการต่อต้าน คัดค้านไม่เข้าร่วมดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐและนำไปสู่การรวมตัวกันของประชาชนเพื่อจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนเพื่อกำหนดแนวทางและชุมนุมประท้วงทวงสิทธิอันชอบธรรมในฐานะที่เป็นผู้ซึ่งครอบครองที่ดินมาก่อน ตลอดจนเพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิตและการได้มาซึ่งสิทธิในการทำกินและอยู่อาศัยอย่างถูกกฎหมาย อีกทั้งเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนที่นำไปสู่ความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของความขัดแย้งระหว่างนโยบายของรัฐกับประชาชน ความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนและความขัดแย้งระหว่างกับภาครัฐกับองค์กรชุมชน ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับองค์กรชุมชนและความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชน ทั้งนี้ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชนนั้นสามารถนำไปสู่ความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของความขัดแย้งระหว่างผู้นำท้องถิ่นผู้นำท้องที่กับภาคประชาชน

ความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐ

ความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐนั้นเกิดขึ้นจากมุมมองที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐ นโยบายของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐกับภาคประชาชน จนก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในรูปแบบต่าง ๆ ที่นำมาสู่การคัดค้านและการต่อต้านในแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและกระบวนการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐกับภาคประชาชน โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างนโยบายของรัฐกับประชาชนและความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้

ความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างนโยบายของภาครัฐกับภาคประชาชนนั้นเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการที่ภาครัฐเข้ามาการดำเนินการบริหารจัดการที่ดินเพื่อรักษาและดำรงไว้ซึ่งที่ดินของรัฐผ่านการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ดินให้กับภาคประชาชน โดยเฉพาะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งจากการบังคับใช้มติดังกล่าวเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่เทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น นำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งและทวีความรุนแรงของ

ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ เนื่องด้วยหลักการที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ไม่ก่อให้เกิดกระบวนการจัดการร่วมกันของกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเฉพาะประชาชนที่ไร้หนทางเพื่อแสดงถึงการเป็นผู้ครอบครองและทำกินในที่ดิน เนื่องด้วยไม่มีเอกสารสิทธิ์ของการรับรองที่ดินที่ภาครัฐกำหนด ประกอบกับประชาชนไม่สามารถนำหลักฐานและแสดงถึงหลักฐานของการทำกินและครอบครองที่ดินได้ ตลอดจนมีความกลัวและไม่ไว้ใจต่อกระบวนการดำเนินงานของภาครัฐ ส่งผลให้ภาคประชาชนในพื้นที่ไม่ยอมรับและดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหาตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว อีกทั้งยังมองว่าหลักการการแก้ไขปัญหาที่ดินตามมติ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 นั้นเป็นหลักการที่เอาเปรียบภาคประชาชนและเป็นแนวทางของภาครัฐในการหลอกลวงประชาชนเพื่อที่จะยึดที่ดินคืนเป็นของรัฐและดำเนินการขับไล่ประชาชนออกจากพื้นที่เป็นเหตุให้ประชาชนบางส่วนไม่เข้าร่วมการดำเนินการแก้ไขของภาครัฐตามมติดังกล่าวและรวมตัวกันเพื่อต่อต้านและคัดค้านการดำเนินงานตามหลักการในการแก้ไขปัญหาที่ดินตามมติ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ตลอดจนการนำหลักการแก้ไขปัญหาตามรูปแบบของโฉนดชุมชนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนบางส่วนไม่ยอมรับหลักการของโฉนดชุมชน เนื่องจากมองว่าแนวคิดของโฉนดชุมชนนั้นให้สิทธิ์ในการแก้ไขปัญหาในรูปแบบภาพรวมของทั้งชุมชน โดยประชาชนในชุมชนทุกคนมีสิทธิ์ร่วมกันในการร่วมกำหนดแนวทางและกติกาต่าง ๆ ในชุมชน แม้กระทั่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นทุกคนในพื้นที่มีสิทธิ์ร่วมเป็นเจ้าของที่ดิน โดยรวมของชุมชน ซึ่งไม่สอดคล้องและตรงกับตามความต้องการของประชาชนที่ให้ความสำคัญกับสิทธิ์ในรูปแบบปัจเจกบุคคล จึงทำให้เกิดมุมมองในการจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับหลักการในการจัดการตามนโยบายของภาครัฐจึงนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งในลักษณะระหว่างภาคประชาชนกับนโยบายของภาครัฐขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้นั้นเป็นความขัดแย้งในลักษณะหนึ่งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐ ซึ่งความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่เป็นลูกจ้างและพนักงานของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ซึ่งได้เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ด้วยความไม่เข้าใจถึงวิถีของประชาชน การเข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ตลอดจนการต้องปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ทางด้านประชาชนนั้นก็ต้องทำเพื่อความอยู่รอดและเพื่อการดำรงชีพของภาคประชาชนซึ่งมีวิถีที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติและผูกพันกับธรรมชาติอย่างสมดุล ทั้งนี้สำหรับการประกอบอาชีพการทำสวนยางนั้นเมื่อยางหมดสภาพในการกรีดแล้วมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการโค่นล้มยางเก่าและปลูกยางใหม่ขึ้นทดแทน แต่ด้วยความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่ป่าไม้เกี่ยวกับระบบและวิถีในการทำสวนยาง ตลอดจนรูปแบบการปลูกยางในรูปแบบเดิมของประชาชนในพื้นที่นั้นเป็นลักษณะของป่าสมรม ในด้านเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็มีความจำเป็นที่จะต้องให้

ความสำคัญต่อกฎหมาย จึงมุ่งที่จะดำเนินการตามกฎหมายและดำเนินการสั่งห้ามไม่ให้มีโค่นล้มยางเกิดขึ้นในพื้นที่และหากมีการโค่นล้มยางก็จะต้องดำเนินการจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย

เมื่อการโค่นล้มต้นยางที่เสื่อมสภาพไปเพื่อปลูกยางใหม่ขึ้นทดแทนนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและเป็นการบุกรุกป่า แต่ประชาชนนั้นยังคงมองว่าพวกเขาได้ดำรงชีวิตและครอบครองที่ดินทำกินในพื้นที่มาก่อนที่จะมีการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ประกอบกับเพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีพจึงต้องดำเนินชีวิตตามวิถีที่ยึดถือและปฏิบัติต่อกันมา แต่ทางด้านเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็ต้องทำตามกฎหมาย เมื่อมีการโค่นล้มยางของประชาชน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็ต้องเข้ามาจับกุมและดำเนินคดี ฟ้องแพ่ง ฟ้องอาญา จึงก่อให้เกิดแนวคิดที่ต่างมุมมองกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ตลอดจนการที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาคุมคามทำลายรื้อถอนทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ มีการเข้ามาเรียกเงินจากประชาชนและแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้ทำกินโดยเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่เข้ามาคุกคามหรือจับกุมและสามารถโค่นล้มยางเก่าและปลูกยางใหม่ทดแทนได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับภาคประชาชนขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชน

ความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชนนั้นเกิดขึ้นจากมุมมองที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน นโยบายของรัฐ จนก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในรูปแบบต่าง ๆ ที่นำมาสู่การคัดค้านและการต่อต้านในแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและกระบวนการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่ระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชนโดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือความขัดแย้งด้านที่ดินความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชนและความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับผู้นำท้องถิ่น

ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชนนั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกัน ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องมาจากมุมมองในการแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการที่ดินที่แตกต่างกันเนื่องด้วยการเข้ามาในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาที่ดิน โดยเฉพาะนโยบายการแก้ไขปัญหาที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่าไม้ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินระหว่างประชาชนกับภาครัฐ แต่เมื่อมีการนำหลักการปัญหาที่ดินตามมติดังกล่าวมาใช้ทำให้ประชาชนในพื้นที่ก็มีความคิดเห็นที่ต่างกัน เนื่องจากมีประชาชนส่วนหนึ่งเข้าร่วมการแก้ไขปัญหากับนโยบายของรัฐและอีกส่วนหนึ่งไม่เข้าร่วมและรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนเพื่อต่อต้านและคัดค้านนโยบายของภาครัฐ ประกอบกับองค์กรชุมชนนั้นได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา การบริหารจัดการที่ดินด้วยวิถีแห่งชุมชน จึงทำให้ประชาชนที่เห็นด้วยกับการดำเนินการของภาครัฐกับประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของภาครัฐและเข้าร่วมกับองค์กรชุมชนมีความคิดเห็นที่ต่างมุมมองกันและเกิดความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน จึงนำไปสู่การขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาการ

บริหารจัดที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่แตกต่างกัน ตลอดจนการเข้ามาของโครงการโฉนดชุมชนในพื้นที่ เนื่องประชาชนที่ต้องการเอกสารสิทธิ์ในเชิงปัจเจกบุคคลจะไม่เห็นด้วยกับการได้สิทธิ์ในฐานะของชุมชน จึงทำให้มีความคิดเห็นต่างมุมมองกันคือฝ่ายหนึ่งก็ต้องการโฉนดชุมชน แต่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ต้องการโฉนดชุมชนและก็ต่อต้านไม่เข้าร่วมโครงการโฉนดชุมชน พร้อมทั้งจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดินตามวิถีของประชาชนบนพื้นฐานของสิทธิ์ปัจเจก จากการที่ประชาชนมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน จนสุดท้ายก็นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกันของประชาชนที่เห็นด้วยกับนโยบายและหลักการของโฉนดชุมชนและไม่เห็นด้วยกับหลักการของโฉนดชุมชน ความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างประชาชนกับประชาชนในพื้นที่นั้นมีการแบ่งออกเป็น 3 ฝ่ายโดยแต่ละฝ่ายต่างมีแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาตามรูปแบบของตน ได้แก่ เครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัด ซึ่งเป็นกลุ่มองค์กรภาคประชาชนที่ใช้แนวทางเรื่องการใช้สิทธิ์ของชุมชนในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาที่ดินโดยชุมชนไม่ยอมรับการแก้ไขปัญหาตามหลักการของโฉนดชุมชนและมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดซึ่งแยกตัวออกมาจากองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัดเป็นกลุ่มองค์กรภาคประชาชนที่ยอมรับหลักการของโฉนดชุมชนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและก็ไม่ยอมรับหลักการแก้ไขปัญหาตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เช่นเดียวกับเครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัดและกลุ่มประชาชนที่ยอมรับหลักการของมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนส่วนหนึ่งที่ให้ความมั่นใจกับนโยบายของภาครัฐในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่

ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับองค์กรชุมชนนั้นเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากมุมมองในการแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการที่ดินที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะนโยบายการแก้ไขปัญหาที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่าไม้เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินระหว่างประชาชนกับภาครัฐ แต่เมื่อมีการนำหลักการปัญหาที่ดินตามมติดังกล่าวมาใช้ ประชาชนในพื้นที่กลับมีความคิดเห็นที่ต่างกัน เนื่องจากมีประชาชนส่วนหนึ่งเข้าร่วมการแก้ไขปัญหากับนโยบายของรัฐและอีกส่วนหนึ่งก็ไม่เข้าร่วมและรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนเพื่อต่อต้านและคัดค้านนโยบายของภาครัฐ จึงทำให้ประชาชนที่เห็นด้วยกับการดำเนินการของภาครัฐกับองค์กรชุมชนมีความคิดเห็นที่ต่างมุมมองกันและเกิดความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน ตลอดจนมีมุมมองในแง่ลบต่อองค์กรชุมชน เนื่องจากมองว่าประชาชนที่เข้าร่วมกับองค์กรชุมชนนั้นดำเนินการสร้างปัญหาให้กับสังคม เป็นกลุ่มคนที่ต่อต้านรัฐ ตลอดจนเป็นกลุ่มคนที่แสวงหาผลประโยชน์ให้กับทั้งตนเองและกลุ่มองค์กร ซึ่งการดำเนินงานขององค์กรชุมชนบางส่วนก็มีพฤติกรรมที่ส่อให้เห็นถึงการแสวงหาผลประโยชน์ เนื่องจากมีการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกับกลุ่มองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้มาซึ่งงบประมาณในการขับเคลื่อนแนวทางและยุทธศาสตร์ขององค์กร ซึ่งไม่มีการสื่อสารต่อสังคมที่สร้างความเข้าใจระหว่างกัน อีกทั้งกระบวนการบริหารภายในขององค์กรชุมชน

บางองค์กรนั้นก็มีการแอบแฝงไปด้วยการแสวงหาผลประโยชน์จากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งนี้จากกระบวนการและมุมมองที่มีความแตกต่างกันของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน จึงนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน

สำหรับความขัดแย้งระหว่างผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่กับภาคประชาชนนั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบล ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชน ซึ่งเกิดขึ้นมาจากการดำเนินการและมุมมองในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน เนื่องจากการที่ผู้นำท้องถิ่นจำเป็นจะต้องปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในการดำเนินการจับกุมหรือรื้อถอนทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ จะต้องดำเนินการตามหลักการของนโยบายของภาครัฐ ทำให้ประชาชนมองว่าผู้นำท้องถิ่นนั้นเห็นด้วยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เพื่อรังแกและคุกคามประชาชนทั้ง ๆ ที่เป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ การที่ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ไม่เข้าร่วมแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดินกับประชาชนหรือกลุ่มองค์กรภาคประชาชน ทำให้ประชาชนส่วนนั้นก็มองว่าผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่นั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องทำงานให้กับภาครัฐ นอกจากนี้จากการศึกษาก็พบว่าผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่นในบางส่วนเป็นกลุ่มคนที่เข้าไปดำเนินงานในองค์กรชุมชน ตลอดจนเป็นกลุ่มคนที่ขับเคลื่อนแนวคิดขององค์กรชุมชนเพื่อต่อต้านและคัดค้านนโยบายของภาครัฐ ซึ่งก่อให้เกิดมุมมองในแง่ลบต่อผู้นำท้องที่และท้องถิ่นจากประชาชนที่เห็นด้วยกับการดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐ ตลอดจนการที่ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่เป็นผู้บุกรุกป่าหรือเป็นกลุ่มคนที่แสวงหาผลประโยชนจากประชาชนจึงทำให้เกิดความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่

จากลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นถือได้ว่าเป็นผลต่อเนื่องจากความขัดแย้งด้านที่ดินซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินซึ่งไร้ประสิทธิภาพและนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนขึ้น ซึ่งภาครัฐก็ได้พยายามแก้ไขปัญหาจากความผิดพลาดของการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของนโยบายและกฎหมาย ซึ่งไม่เป็นที่ต้องการของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในบางส่วน อีกทั้งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนเมื่อเข้ามาดำเนินการหรือบังคับใช้ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่จึงได้มีการรวมตัวกันเป็นองค์กรภาคประชาชนและพัฒนาเป็นองค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ภาครัฐ แต่ภาครัฐกลับมองข้ามความสำคัญของภาคประชาชนและไม่ยอมรับหลักการและแนวคิดตามวิถีแห่งชุมชนของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าประชาชนก็อ้างถึงความชอบธรรมของความเป็นพลเมืองและภาครัฐก็อ้างถึงอำนาจและสิทธิ์ของรัฐเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกลไกและเสริมสร้างกลไกในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

กลไกและการวิเคราะห์กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

เมื่อการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ซึ่งจากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับกลไกและการวิเคราะห์กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง พบว่ากลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเป็นการดำเนินการเพื่อแก้ไขความผิดพลาดจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐในรูปแบบของการประกาศเขตพื้นที่ป่าคุ้มครอง ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด และอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ที่นำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนแก้ไขปัญหาการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ของประชาชน หลังจากการประกาศเขตพื้นที่ป่าคุ้มครอง ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าซึ่งนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้น

ทั้งนี้สำหรับกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดพบว่าเกิดขึ้นจากกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อบังคับใช้ในการแก้ไขปัญหาในภาพรวมของทั้งประเทศและนโยบายของกระทรวงเพื่อดำเนินการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ผ่านการถ่ายทอดนโยบายไปยังกรมป่าไม้หรือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในฐานะที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักสั่งการให้หน่วยงานระดับจังหวัดตรัง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าร่วมกันดำเนินการจัดการ แก้ไขปัญหาและกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนจัดทำแนวทางและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานระดับอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการกับภาคประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานระดับอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนสามารถที่จะสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนให้การดำเนินการเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลหรือนโยบายกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนในบางส่วนก็ดำเนินการตามนโยบายของรัฐหรือนโยบายกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ก็มีภาคประชาชนบางส่วนที่ไม่ดำเนินการตามนโยบายรัฐหรือนโยบายกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนนำไปสู่การต่อต้านและคัดค้านและรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามหลักแห่งวิถีชุมชน

สำหรับกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินนั้นพบว่าเริ่มต้นขึ้นหลังจากที่ภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าคุ้มครอง ป่าสงวน ป่าสงวนแห่งชาติซึ่งเกิดความผิดพลาดจากการกำหนดแนวเขตที่ไม่ชัดเจน เมื่อขอบเขตของพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ส่งผลให้เขตพื้นที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้นก็มีความไม่ชัดเจนไปด้วย

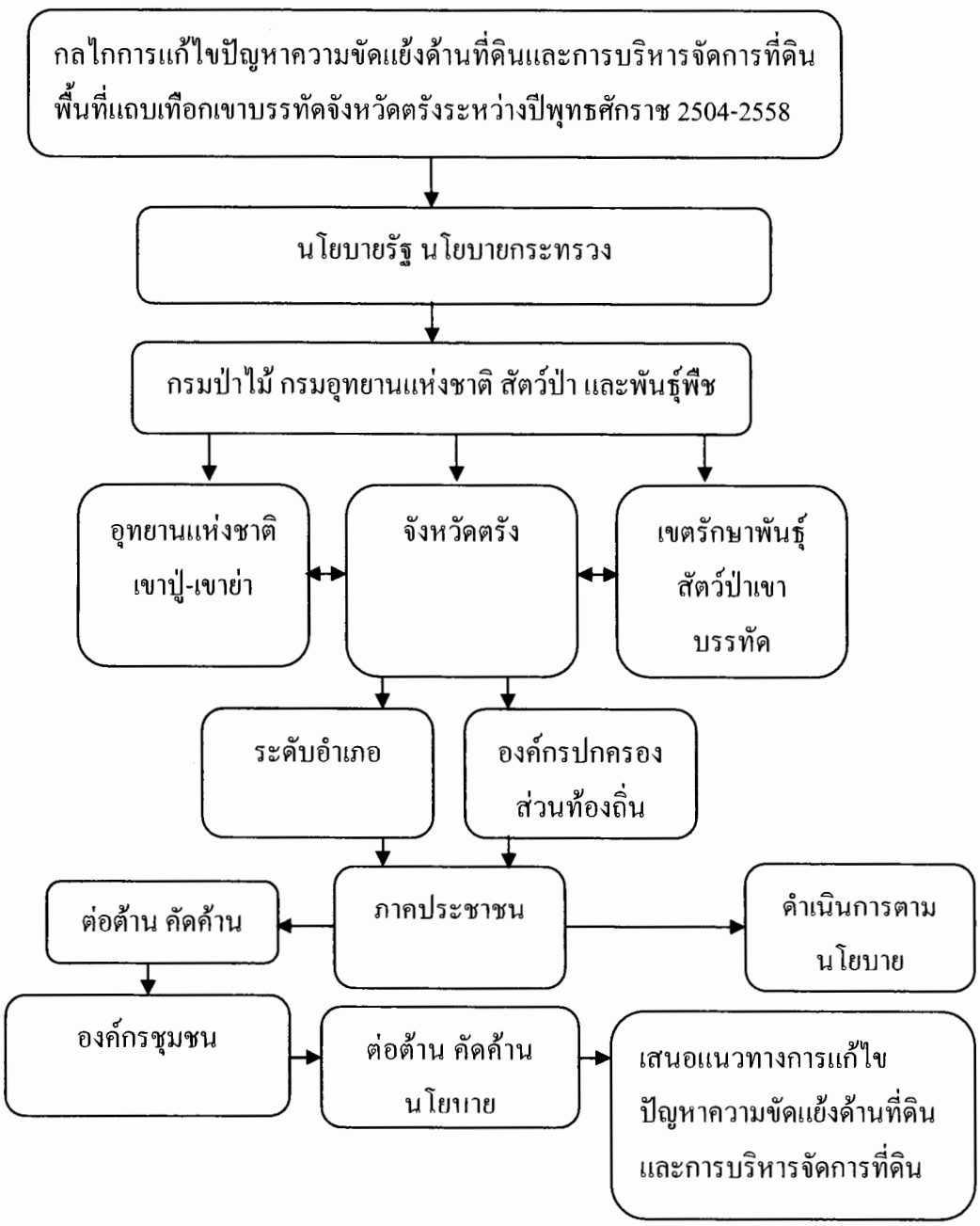

ภาพที่ 29 กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

การเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐนั้น เพื่อปกป้องไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่ทรงคุณค่า ตลอดจนเพื่อรักษาไว้ซึ่งผืนป่าที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและคงไว้ซึ่งผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์นานาชนิด ประกอบกับบทเรียนของภาครัฐจากการให้สัมปทานป่าไม้และสัมปทานเหมืองแร่ในพื้นที่ป่าไม้ที่ก่อให้เกิดช่องว่างในการเข้ามาจับจองและทำกินในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมหลังจากการให้สัมปทานไปของภาคประชาชน ตลอดจนการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนและชุมชนเดิม ซึ่งภาครัฐจึงได้กำหนดเป็นลักษณะของนโยบายภาครัฐในการคุ้มครองและสงวนไว้ซึ่งพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัด

กลไกการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า

สำหรับการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐถือเป็นกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเพื่อคุ้มครองและสงวนไว้ซึ่งพื้นที่ป่า จำกัดพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนและชุมชนไม่ให้มีการบุกรุกและแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ ตลอดจนจากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรนั้นเป็นสิทธิของภาครัฐเพียงผู้เดียว ส่งผลให้ผืนที่ป่าแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นพื้นที่หนึ่งที่ภาครัฐเข้าดำเนินการจัดการโดยกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าหวงห้าม ป่าคุ้มครองและป่าสงวน นำไปสู่การกำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติและต่อมาบางพื้นที่ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า โดยมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินพุทธศักราช 2478 ตามมาตราที่ 4 ให้หวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าในท้องที่ตำบลหนองบัว ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด และตำบลน้ำผุด ตำบลกะช่อง ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอเมืองตรังและตำบลโพรงจระเข้ ตำบลในควน ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง มิให้ผู้ใดหักล้าง จัดทำหรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่ดินนั้น เว้นได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ในการหวงห้ามตามนโยบายรัฐก็เพื่อปกป้องที่ดินในพื้นที่ป่าไว้ไม่ให้มีการบุกรุกแผ้วถางเพิ่มเติมของประชาชนและชุมชนเดิมในพื้นที่

แต่ด้วยป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังมีไม้ชนิดที่มีค่าเป็นปริมาณมาก เช่น ไม้หลุมพอ ไม้จำปา ไม้ทั้ง ไม้ตะเคียนสามพอน ไม้นาคบุตร ไม้พะยอม ไม้ยางและมีสภาพเป็นภูเขาสูงติดกันเป็นป่าผืนใหญ่ เป็นที่เกิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย เหมาะสมที่จะสงวนไว้ใช้ตลอดไป อันจะเป็นประโยชน์มากกว่าแผ้วถางลงเพาะปลูกหรือเพื่อกิจการอื่นจึงสมควรสงวนป่าแห่งนี้ไว้เพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน สำหรับป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาข่าว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังมีไม้ยาง ไม้นาคบุตร

ไม้ตะเคียนทอง ไม้หลุมพอและไม้ชนิดอื่นซึ่งมีค่าจำนวนมากและมีของป่ากับทรัพยากรธรรมชาติอื่นด้วย สมควรกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติเพื่อรักษาสภาพป่าไม้ของป่าและทรัพยากรธรรมชาติอื่นไว้ จึงได้กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 2 เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามความในมาตราที่ 5 และมาตราที่ 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ทั้งนี้จากการประกาศให้พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาตินั้นก็เพื่อปกป้องไม่ให้มีการทำลายทรัพยากรกรป่าไม้ พร้อมทั้งเป็นการรักษาสภาพป่าไม้ของป่าและทรัพยากรธรรมชาติไว้ ตลอดจนเพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินอยู่แถบเทือกบรรทัดจังหวัดตรังขยายพื้นที่ทำกินและขยายอาณาเขตของชุมชนเพิ่มเติม แต่กลับพบว่าการดำเนินการเดินแนวเขตการปักหลักกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่นั้นเกิดความผิดพลาด ซึ่งเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของการเดินแนวเขตและประกอบกับความไม่รู้เรื่องกฎหมายที่ดินของประชาชนต่อเขตแนวของพื้นที่และไม่ดำเนินการกำหนดแนวเขตและแบ่งแนวเขตที่ดินกับที่อยู่อาศัยและทำกินของประชาชนให้ชัดเจนจึงนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้น

จากการเข้ามาแก้ไขปัญหาการบุกรุกและแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ของประชาชนและชุมชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับภาครัฐขึ้นเมื่อการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ทับซ้อนกับที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ซึ่งไม่ได้มีการดำเนินการกันแนวเขตของพื้นที่ให้ชัดเจนและแยกพื้นที่ป่ากับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนและชุมชน อีกทั้งการดำเนินการเดินแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติในตอนนั้นเกิดความผิดพลาดของการปักหลักหมุดเนื่องมาจากผู้คนที่เข้าร่วมเดินแนวเขตนั้นไม่มีความเข้าใจถึงหลักการเดินเขตแนวพื้นที่ป่าที่ถูกต้องประกอบกับความยากลำบากที่ต้องขึ้นไปในพื้นที่สูงและห่างไกล ส่งผลให้ผู้ร่วมเดินแนวเขตปักหมุดเขตแนวของป่าสงวนที่ง่ายและปักลงในพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ประกอบกับภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการตามระเบียบและข้อบังคับของพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 โดยการเข้ามาเพื่อบังคับตามข้อกำหนดแห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้นั้นไม่เข้มงวด จนก่อให้เกิดการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าตลอดจนประชาชนก็สามารถทำกินตามวิถีของชาวสวนยางได้ตามปกติ พร้อมทั้งเปิดโอกาสกับประชาชนได้ดำเนินการแสดงสิทธิในการทำกินและครอบครองมาก่อนตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ที่ระบุไว้ว่า บุคคลใดอ้างว่ามีสิทธิหรือได้ทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติใดอยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาตินั้นใช้บังคับ ให้ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ภายในกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้นใช้บังคับ ถ้าไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดดังกล่าวให้ถือว่าสละสิทธิหรือประโยชน์นั้น

ต่อมาจึงได้กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด อาศัยอำนาจตามความมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503 ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535 ในการประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ของป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 ก็เพื่อปกป้องไว้ซึ่งผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ กำหนดแนวเขตของพื้นที่ป่าไม้เพื่อไม่ให้มีการบุกรุกและแผ้วถางพื้นที่ในการขยายพื้นที่ทำกินของประชาชน รวมทั้งเป็นมีลักษณะของพื้นที่เป็นเทือกเขายาว ประกอบด้วยภูเขาสูงชันสลับซับซ้อนเป็นป่าดงดิบ มีต้นน้ำลำธารไหลหล่อเลี้ยงลำห้วยตลอดปีหลายสาย มีแหล่งน้ำและแหล่งอาหารของสัตว์ป่าอย่างอุดมสมบูรณ์และมีสัตว์ป่าหลายชนิดอาศัยอยู่ ประกอบกับกรมป่าไม้ได้จัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าในบริเวณป่าเขาช่องซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของป่าเขาบรรทัดอีกด้วย ฉะนั้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยและรักษาไว้ซึ่งพันธุ์ของสัตว์ป่าเพื่อการศึกษาค้นคว้าและขยายพันธุ์สัตว์ป่าและเป็นการช่วยบรรเทาอุทกภัยโดยป้องกันรักษาต้นน้ำลำธารและป่าไม้ให้คงอยู่ตลอดไป สมควรกำหนดบริเวณที่ดินดังกล่าวให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

และเพื่อเป็นการคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้และของป่า สัตว์ป่าตลอดจนทิวทัศน์ ป่าและภูเขาให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชนในวันที่ 27 พฤษภาคม 2525 จึงมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 3 แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 และแปลงที่ 1 ตอนที่ 2 เป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ มาตรา 6 ที่ว่าเมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติ เป็นที่น่าสนใจให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมเพื่อสงวนไว้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชนก็ให้มีอำนาจกระทำได้โดยประกาศพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย ซึ่งบริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า “อุทยานแห่งชาติ” ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้นต้องเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง ตลอดจนเพื่อป้องกันการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ แต่จากการเข้ามาบริหารจัดการที่ดินรูปแบบของป่าสงวนแห่งชาติซึ่งไม่ดำเนินการเดินแนวเขตและปักหมุดแนวเขตให้ชัดเจน ไม่ดำเนินการแก้ไขแนวเขตจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น เมื่อมีการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าซึ่งยึดตามแนวเขตของพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จึงก่อให้เกิดการทับซ้อนกับพื้นที่ของประชาชนและชุมชนที่มีอยู่เดิม ตลอดจนไม่ให้โอกาสกับประชาชนและชุมชนได้เข้ามาดำเนินการเพื่อแสดงสิทธิการครอบครองที่ดินที่ได้เข้ามาอยู่อาศัยและทำกินมาก่อนการประกาศให้พื้นที่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า

เมื่อการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นการดำเนินการบริหารจัดการที่ดินเพื่อไม่ให้เกิดการขยายพื้นที่ทำกินและพื้นที่ของชุมชน ตลอดจนเพื่อปกป้องและคุ้มครองรักษาไว้ซึ่งพันธุ์ไม้และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ป่าและภูเขาให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม มิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชน แต่ด้วยความผิดพลาดจากการบริหารจัดการที่ดินและการทับซ้อนของพื้นที่ป่าไม้อนุรักษ์กับที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของประชาชนจึงก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินขึ้น

ตารางที่ 6 กลไกการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า

ลำดับที่	ลักษณะการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า	เหตุผลของการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ
1.	กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลหนองบัว ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด และตำบลน้ำผุด ตำบลกะช่อง ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอเมืองตรัง และตำบลโพรงจระเข้ ตำบลในควน ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	มิให้ผู้ใดหักล้างจัดทำหรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่ดินนั้น เว้นได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่
2.	กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นป่าสงวน	มีไม้ชนิดที่มีค่าเป็นปริมาณมาก เช่น ไม้หลุมพอ ไม้จำปา ไม้ทั่ง ไม้ตะเคียนสามพอน ไม้นาคบุตร ไม้พะยอม ไม้ยางและมีสภาพเป็นภูเขาสูงติดกันเป็นป่าพืดผืนใหญ่ เป็นที่เกิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย เหมาะสมที่จะสงวนไว้ใช้ตลอดไป อันจะเป็นประโยชน์มากกว่าแผ้วถางลงเพาะปลูกหรือเพื่อกิจการอื่น

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับที่	ลักษณะการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า	เหตุผลของการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ
3.	กำหนดป่าสงวนแห่งชาติในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาข่าว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังวันที่ 17 ธันวาคม พุทธศักราช 2508 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง และป่าเทือกเขาบรรทัด วันที่ 21 สิงหาคม พุทธศักราช 2510 และในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง วันที่ 22 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2510	มีไม้ยาง ไม้นาคบุตร ไม้ตะเคียนทอง ไม้หลุมพอ และไม้ชนิดอื่น ซึ่งมีค่าจำนวนมากและมีของป่ากับทรัพยากรธรรมชาติอื่นด้วย สมควรกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพป่าไม้ของป่าและทรัพยากรธรรมชาติอื่นไว้
4.	กำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด ในท้องที่ท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตอำเภอนาโยง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	เป็นเทือกเขายาว ประกอบด้วยภูเขาสูงชัน สลับซับซ้อนเป็นป่าดงดิบ มีต้นน้ำ ลำธารไหลหล่อเลี้ยงลำห้วยตลอดปีหลายสาย มีแหล่งน้ำและแหล่งอาหารของสัตว์ป่าอย่างอุดมสมบูรณ์ และมีสัตว์ป่าหลายชนิดอาศัยอยู่ ประกอบกับกรมป่าไม้ได้จัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าในบริเวณป่าเขาช่อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของป่าเขาบรรทัดอีกด้วย ฉะนั้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยและรักษาไว้ซึ่งพันธุ์ของสัตว์ป่าเพื่อการศึกษาค้นคว้าและขยายพันธุ์สัตว์ป่าและเพื่อเป็นการช่วยบรรเทาอุทกภัยโดยป้องกันรักษาต้นน้ำลำธารและป่าไม้ให้คงอยู่ตลอดไป

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับที่	ลักษณะการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า	เหตุผลของการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ
5.	กำหนดให้ท้องที่ในตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า	เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้ และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่าและภูเขาให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชน

การเข้ามาบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าของประชาชนเพื่อขยายพื้นที่ทำกินและปกป้องไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ให้คงมีสภาพธรรมชาติเช่นเดิมกลับนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในพื้นที่ เมื่อเกิดความผิดพลาดเรื่องแนวเขตพื้นที่และการทับซ้อนกันระหว่างที่ดินทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน

กลไกการบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า

เมื่อมีการแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ในการขยายพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ภาคประชาชนในชุมชนต่าง ๆ จึงได้ดำเนินการตามแนวทางและกระบวนการของชุมชนจัดการตนเองโดยเฉพาะการดูแลและปกป้องไว้ซึ่งผืนป่า ตลอดจนการมีวิถีที่พึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกับผืนป่าอย่างสมดุลมาตลอด ส่งผลให้แนวคิดการอนุรักษ์และปกป้องไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ได้เป็นที่ยอมรับและร่วมดำเนินการของประชาชนและชุมชนต่าง ๆ โดยมีการจัดตั้งกติกาของชุมชนเพื่อปกป้องพื้นที่ป่าและหมุนเวียนการโค่นล้มยางในพื้นที่ผ่านกระบวนการของชุมชน อีกทั้งเป็นการดำเนินการร่วมกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าเพื่อคงไว้ซึ่งผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในเรื่องของการทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่ตามวิถีและประเพณีในชุมชน ซึ่งในช่วงปีพุทธศักราช 2536 ประชาชนและชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้ร่วมตัวกันจัดตั้ง “กลุ่มรักษ์ป่า” ของแต่ละชุมชนขึ้น เนื่องมาจากในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้เกิดวิกฤตภัยธรรมชาติที่สร้างความเสียหายให้กับชุมชน เพื่อส่งเสริมและดำเนินกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมความคิดและความรู้ให้เห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ก่อให้เกิดการเห็นความสำคัญถึงประโยชน์และโทษที่เกิดขึ้นถ้าไม่มีการดูแลรักษาป่า การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จึงเป็น

การแก้ไขปัญหาการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าและสร้างความตระหนักต่อคุณค่าแห่งป่าของชุมชนต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่งและต่อมาในช่วงปีพุทธศักราช 2541 จังหวัดตรังได้มีคำสั่งแต่งตั้งหมู่บ้าน "รักษ์ป่าต้นน้ำ" จัดให้มีการฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ภายใต้ชื่อ "กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า" ขึ้นในหลายชุมชน เมื่อการทำการของกลุ่มอาสาสมัครนั้นมีการดำเนินกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดความสำเร็จในการอนุรักษ์ป่าไม้จึงได้รับพระราชทานธง "อาสาสมัครพิทักษ์ป่าเพื่อรักชีวิต" จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนารถ ซึ่งกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่านั้นยังคงจัดทำและดำเนินกิจกรรมในการที่จะดูแลและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำตลอดมาและได้กำหนดกฎระเบียบการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากร ตลอดจนทิศทางการทำงานของกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าขึ้นในการทำการสำรวจแนวเขตป่า, สำรวจและแยกพื้นที่ทำกินกับพื้นที่ป่าไม้, กำหนดพื้นที่ป่าเสื่อมสภาพและส่งเสริมการฟื้นฟู, ส่งเสริมให้มีการปลูกผักพื้นบ้านอาหารชุมชน, สร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่าไม้ให้กับประชาชนในพื้นที่, จัดฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าให้กับประชาชนในพื้นที่, ส่งเสริมให้มีการปลูกพืชแซมบริเวณสองข้างคลอง, ดำเนินการจัดชุดลาดตระเวนในการดูแลรักษาป่าไม้ จัดสร้างที่ทำการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ (รสทป.) ระดับตำบล, จัดตั้งสร้างกองทุนระดับตำบล ส่งเสริมให้มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ (เชิงอนุรักษ์), จัดให้มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กำหนดให้มีการประชุมใหญ่ระดับตำบล เพื่อสรุปผลงานอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง, ดำเนินการยกร่างข้อระเบียบตำบล, สร้างเครือข่ายระดับตำบล อำเภอ จังหวัด, สำรวจชื่อพันธุ์ไม้และพืชสมุนไพรที่มีคุณค่าทางยาในท้องถิ่น, จัดทำแผนการป้องกันรักษาป่าและการป้องกันไฟป่าและจัดวางแผนแก้ไขปัญหาที่ทำกินของราษฎรในพื้นที่ตำบล

สำหรับการทำงานของ "กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า" ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2541 จนถึงปัจจุบันนั้นมีบทบาทในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่น้อยลง เนื่องด้วยระบบการทำงานนั้นไปทับซ้อนกับองค์กรชุมชนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภายหลัง ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละชุมชน งบประมาณที่มีความจำกัด ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมและขาดการสร้างทายาทรุ่นใหม่ในการขับเคลื่อนและดำเนินงาน ประกอบกับแนวคิดและนโยบายของส่วนงานภาครัฐเปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้แนวทางและกระบวนการทำงานนั้นมีบทบาทต่อการจัดการป่าไม้และดูแลป่าไม้ลดน้อยลง แต่ในความเป็นจริงนั้นกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่านั้นถือเป็นกลุ่มเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากจิตสำนึกรักษ์และหวงแหนซึ่งผืนป่าและแหล่งต้นน้ำของประชาชน

การบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชนนั้นเป็นกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่านั้นถือเป็นจิตสำนึกร่วมของประชาชนในชุมชนแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง เพื่อคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าและการดำรงชีพร่วมกับป่าไม้อย่างสมดุล ประกอบกับเพื่อส่งเสริมและปรับวิถีแห่งการคิดของคนในชุมชนให้ร่วมรักและปกป้องผืนป่า

ตารางที่ 7 กลไกการบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า

ลำดับที่	การบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า	เหตุผลของการบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชน
1.	กลุ่มรักษ์ป่า	1. ส่งเสริมและดำเนินกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ ด้วยการกิจกรรมเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมทางความคิดและความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ก่อให้เกิดการเห็นความสำคัญถึงประโยชน์และโทษที่เกิดขึ้นถ้าไม่มีการดูแลรักษาป่า
2.	หมู่บ้านรักษ์ป่าต้นน้ำ	1. จัดให้มีการฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ภายใต้ชื่อ “กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า” 2. กำหนดกฎระเบียบการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรและทิศทางการทำงานของกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ 3. ได้รับพระราชทานธง “อาสาสมัครพิทักษ์ป่าเพื่อรักชีวิต” จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนารถ

การบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชนและภาครัฐนั้นต่างก็เป็นกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าถือเป็นสร้างแนวทางเพื่อแก้ไขและบรรเทาปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังและนำไปสู่การจัดการร่วมกันเพื่อดูแลและปกป้องพื้นที่ป่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้ภาครัฐเข้ามาดำเนินการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าด้วยการประกาศให้เป็นเขตพื้นที่ป่าคุ้มครองและป่าสงวน เขตป่าสงวนแห่งชาติและประกาศให้บางพื้นที่ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้น ซึ่งการทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชนความขัดแย้งก็ไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงหากภาครัฐไม่ดำเนินการที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชนประกอบกับไม่ได้เข้ามาเพื่อดำเนินการและเข้มงวดตามกฎหมายและข้อบังคับ ส่งผลให้ความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐก็ไม่ก้อให้เกิดความรุนแรงใดๆตามมามากนัก สำหรับภาคประชาชนนั้นก็ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่า สืบเนื่องประชาชนมีวิถีชีวิตและอยู่ร่วมกับผืนป่าอย่างสมดุลมาตลอดจึงนำไปสู่การอนุรักษ์และปกป้องไว้ซึ่งป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์

อีกทั้งกลไกในการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐและภาคประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ของประชาชนซึ่งมีเป้าหมายในการดำเนินการร่วมกันคือเพื่ออนุรักษ์และปกป้องไว้ซึ่งผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แต่แม้การดำเนินการเพื่อปกป้องไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ของ

ภาครัฐและภาคประชาชนนั้นมีความแตกต่างกันเนื่องมาจากระบบแนวคิดและสิทธิในการบริหารจัดการที่ดิน ซึ่งภาครัฐมองว่าพื้นที่ป่าซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่มีประชาชนได้รับเอกสารสิทธิ์ในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินนั้นถือเป็นที่ดินของภาครัฐ ภาครัฐจึงเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของการประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าสงวน ป่าคุ้มครอง ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังและก่อให้เกิดปัญหาการทับซ้อนที่ดินทำกินและอาศัยของประชาชน ในขณะที่ประชาชนซึ่งอาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้โดยมีสิทธิในที่ดินคือได้ครอบครองและทำกินมาก่อนหรือมีเอกสารสิทธิ์ที่ไม่เป็นไปตามประมวลกฎหมายที่ดินที่สามารถให้เป็นที่ดินของประชาชนได้ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับผืนป่า จึงได้ร่วมกันปกป้องและดูแลพื้นที่ป่าไม้ให้มีการบุกรุกแผ้วถางในรูปแบบขององค์กรภาคประชาชนที่เป็นกลุ่มรักษ์ป่าและหมู่บ้านรักษ์ป่าต้นน้ำ

เมื่อประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าไม้ยังคงดำรงชีพที่พึ่งพาอาศัยกับป่าอย่างสมดุลไม่ก่อให้เกิดการทำลายผืนป่า พร้อมทั้งยังคงคอยปกป้องดูแลกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมหรือระบบนิเวศที่อาจจะนำมาสู่ปัญหาที่สร้างความเดือดร้อนต่อประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังการเข้ามาดำเนินการเพื่อบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ก็ไม่เกิดขึ้น ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนก็ไม่เกิดขึ้นเพราะต่าง ๆ ฝ่ายต่างมีเป้าหมายร่วมกัน

กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนกลาง

เมื่อการเข้ามาบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐและภาคประชาชนมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อปกป้องไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ ความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐจึงไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงและเป็นปรากฏการณ์ที่เด่นชัด เนื่องจากภาครัฐและภาคประชาชนต่างให้ความร่วมมือในการจัดการและปกป้องป่าไม้ อีกทั้งเป็นการใช้กระบวนการของชุมชนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและที่ดิน โดยชุมชน แต่เมื่อกระบวนการบังคับกฎหมายและข้อบังคับตามรูปแบบการอนุรักษ์และคุ้มครองป่าไม้ของภาครัฐมีการหยิบยกขึ้นมาดำเนินการอย่างเข้มงวด นำไปสู่การส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังซึ่งไม่สามารถดำรงชีพได้ตามปกติของวิถีชาวสวนยาง ประกอบกับกระบวนการของการดำรงชีวิตที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปตลอดจนต้องกลายเป็นกลุ่มคนที่บุกรุกที่ดินของภาครัฐหรืออยู่ในพื้นที่ป่าอย่างผิดกฎหมายทั้ง ๆ ที่ได้ดำรงชีพและทำกินมาก่อนที่จะมีการประกาศให้เป็นพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ต่อมาเมื่อมุมมองการบริหารจัดการที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนเริ่มมีมุมมองที่แตกต่างกัน ประกอบกับการดำเนินตามข้อบังคับและกฎหมายของเจ้าหน้าที่ป่าไม้มีความเข้มงวดมากขึ้นจึงนำไปสู่ความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐขึ้นและได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องมาจากการ

ทับซ้อนในที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของภาคประชาชนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เกิดจากความผิดพลาดในการดำเนินการกำหนดแนวเขตของพื้นที่ป่าสงวนของภาครัฐ แต่กลับส่งผลกระทบให้กับประชาชนซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่สามารถแสดงหลักฐานเพื่อแสดงสิทธิ์ในที่ดินต่อภาครัฐได้และทำได้เพียงแสดงสิทธิ์ในที่ทำกินและครอบครองมาก่อน ซึ่งภาครัฐไม่ให้ความสำคัญและไม่สนใจต่อการอยู่อาศัยมาก่อนของภาคประชาชนและยังมองว่าประชาชนเป็นผู้บุกรุกพื้นที่ป่า ความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่จึงมีความรุนแรงและขยายไปในวงกว้าง ก่อให้เกิดการเรียกร้องและชุมนุมประท้วงของประชาชนถึงความเป็นธรรมที่ภาครัฐประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทับที่ทำกินและอยู่อาศัย ก่อให้เกิดแนวคิดการเรียกร้องสิทธิ์ในการครอบครองที่ดินของภาคประชาชนขึ้นในพื้นที่

เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นจากความเป็นพลาดในการดำเนินการของภาครัฐกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินซึ่งเกิดขึ้นจากการได้รับความเดือดร้อนจากการประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์และเกิดกระบวนการเรียนร้องความเป็นธรรมถึงสิทธิ์ในที่ดินในฐานะของการเป็นผู้ซึ่งได้ทำกินและอยู่อาศัยมาก่อนของประชาชน ซึ่งระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นมีกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนกลางที่ประกอบไปด้วยการดำเนินการของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สำนักงานโฉนดชุมชน สำนักนายกรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐโดยกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินซึ่งเป็นผลจากการดำเนินการที่ผิดพลาดของภาครัฐที่นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและพัฒนามาสู่การเกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับองค์กรภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ทั้งนี้ปัญหาและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเกิดจากการที่ภาครัฐมีแนวคิดเพื่อการปกป้องพื้นที่ป่าไม่ให้มีความอุดมสมบูรณ์และป้องกันไม่ให้ประชาชนเข้ามาบุกรุกแผ้วถางพื้นที่เพิ่มในรูปแบบของการประกาศเขตป่าหวงห้าม ป่าสงวน ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าขึ้นในพื้นที่ โดยไม่ได้มีการลงพื้นที่และสำรวจแนวเขตที่ชัดเจนตลอดจนแบ่งแนวเขตหรือกันแนวเขตพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชนออกจากพื้นที่ที่จะประกาศเขตป่าหวงห้าม ป่าสงวน ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ส่งผลให้เกิดความคลุมเครือของพื้นที่และมีความทับซ้อนกัน ตลอดจนให้ประชาชนดำเนินการเรียกร้องสิทธิ์ในความชอบธรรมในฐานะของการทำกินและอยู่อาศัยมาก่อนในภายหลังจากการประกาศเขตป่าหวงห้าม ป่าสงวน ป่าสงวนแห่งชาติ ในขณะเดียวกันเมื่อกำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ภาคประชาชนไม่สามารถที่จะไปเรียกร้องสิทธิ์อันชอบธรรมของตนเอง

ได้ ด้วยเงื่อนไขของกฎหมายแห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ 2504 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503 ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2535

เมื่อการดำเนินการของภาครัฐซึ่งไม่ได้ดำเนินการลงพื้นที่สำรวจและกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าใหม่ก่อนที่จะกำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและไม่คำถึงถึงวิถีของประชาชน มุ่งเพียงปกป้องและสงวนไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ ส่งผลให้เกิดการทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชนและสร้างความทุกข์ร้อนให้กับประชาชนผู้ซึ่งต้องตกเป็นผู้บุกรุกพื้นที่ป่าและอยู่ในพื้นที่ป่าอย่างผิดกฎหมายทั้ง ๆ ที่ได้ทำกินและอยู่อาศัยมาก่อนและที่สำคัญสุดคือประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังไม่สามารถดำรงชีพตามวิถีของชาวสวนยางได้ตามปกติ หากเมื่อยางพาราหมดสภาพไปไม่สามารถกรีดยางได้ จำเป็นที่จะต้องโค่นล่มยางและปลูกใหม่ขึ้นทดแทน แต่เมื่ออยู่ในพื้นที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ประชาชนก็ไม่สามารถทำได้ซึ่งหากประชาชนฝืนโค่นล้มยางก็จะมีความผิดในฐานะผู้ทำลายป่า

เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและความทุกข์ร้อนของประชาน ภาครัฐจึงได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้นเป็นแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาการทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนที่เกิดจากการประการพื้นที่ป่าสงวน ป่าคุ้มครองของภาครัฐ ซึ่งได้ทับซ้อนที่ทำกินและถิ่นฐานเดิมของประชาชนและแก้ไขปัญหาการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ของประชาชนโดยมีมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ 2 ด้าน คือด้านการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ จำแนกพื้นที่เป็น 3 ประเภท คือ ป่าสงวนแห่งชาติ, ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายและป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี พื้นที่อื่น ๆ ที่สงวนหรืออนุรักษ์ไว้เพื่อกิจการป่าไม้ และด้านการป้องกันพื้นที่ป่าและอื่น ๆ ทั้งนี้มาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี (พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 และเขตอนุรักษ์ป่าชายเลน) ได้กำหนดให้กรมป่าไม้ดำเนินการสำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจนและขึ้นทะเบียนผู้ครอบครองเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืนและให้กรมป่าไม้ดำเนินการตามแผนจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ระดับพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 16 กันยายน พุทธศักราช 2540

สำหรับพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นทั้งในฝั่งพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด อยู่ในส่วนที่สอง คือด้านการป้องกันพื้นที่ป่าและอื่น ๆ ซึ่งมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายอย่างอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดนั้นจะต้องให้กรมป่าไม้ดำเนินการสำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจนและขึ้นทะเบียนผู้ครอบครองเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืนและให้กรม

ป่าไม้ดำเนินการตามแผนจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ระดับพื้นที่ ทั้งนี้ในความเป็นจริงแล้วนั้นการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าไม้นั้นกรมป่าไม้ไม่ได้เข้ามาดำเนินการสำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจนและขึ้นทะเบียนผู้ครอบครองเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้งไม่ได้เข้ามาดำเนินการใด ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด แต่ในการเข้ามานั้นพยายามเข้ามาเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพของประชาชน

ทั้งนี้แนวทางการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 มุ่งให้มีการดำเนินการสำรวจ-ตรวจสอบในขอบเขตพื้นที่ป่าเป้าหมายด้วยการสำรวจ-ตรวจสอบสภาพป่าและการใช้ที่ดินป่าไม้ เพื่อให้ได้จำนวนเนื้อที่รวมทั้งหมดของการใช้ที่ดินป่าไม้และสภาพป่าที่เหลืออยู่ สำรวจการถือครองพื้นที่ป่าไม้ เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าในจำนวนการใช้ที่ดิน ป่าไม้ทั้งหมด ใครเป็นผู้ใช้ ครอบครอง ใช้ทำอะไรโดยทำการสำรวจพื้นที่ที่ครอบครองและขึ้นทะเบียนบุคคลผู้ครอบครอง รวมถึงการสำรวจลักษณะสภาพพื้นที่และชี้ตำแหน่งที่ตั้งด้วยและสำรวจข้อมูล ข้อเท็จจริง สภาพปัญหาต่างๆที่มีในพื้นที่ นำไปสู่การสรุปผลข้อมูลการสำรวจซึ่งเป็นสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น นำมาพิจารณาประเมินเชิงภาพรวม ชี้ปัญหาและกำหนดสิ่งที่ต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น พร้อมทั้งตรวจสอบสภาพการใช้ที่ดินจากภาพถ่ายทางอากาศที่ถ่ายภาพบริเวณพื้นที่ป่าเป้าหมายไว้เป็นครั้งแรก (ภายหลังจากประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก) และถ่ายทอดขอบเขตอ้างอิงลงในพื้นที่ภูมิประเทศจริง สำรวจและวางแผนกำหนดความเหมาะสมต่อการใช้พื้นที่ โดยพิจารณาผลการตรวจสอบร่องรอยการทำประโยชน์ประกอบพยานหลักฐานอื่นในพื้นที่เป้าหมาย พิจารณาลักษณะทางภายภาพของพื้นที่นั้น ๆ ว่าล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศหรือไม่ โดยผลการพิจารณาเป็นประการใด จะต้องดำเนินการต่อไปดังนี้ 1) กรณีเป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามระบบนิเวศจะต้องทำการสำรวจหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเคลื่อนย้าย 2) กรณีที่รอการเคลื่อนย้ายจะต้องวางแผนกำหนดการใช้ที่ดินเพื่อลด ควบคุมผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติและ หรือสิ่งแวดล้อม และ 3) กรณีที่เป็นพื้นที่อยู่ในเกณฑ์อนุญาตให้มีการใช้ที่ดินในบริเวณเดิมได้ จะต้องวางแผนกำหนดมาตรการเช่นเดียวกับข้อที่ 2 ในการตรวจสอบสิทธิ์ตามข้อที่ 2 มีการตรวจพิสูจน์และรับรองสิทธิ์การอยู่อาศัย/ทำกินให้ดำเนินการด้วยกระบวนการดังนี้ 1) กรณีตรวจพิสูจน์แล้วว่าเป็นพื้นที่ที่อยู่มาก่อนการประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ และไม่เป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศจะทำการออกหนังสืออนุญาตสิทธิ์ทำกิน (สทก.) ให้เพื่อการอยู่อาศัย ทำกินต่อไป 2) กรณีที่อยู่มาก่อนการประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ แต่เป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ จะต้องกำหนดแผนความช่วยเหลือหรือย้ายไปในพื้นที่ที่เหมาะสมซึ่งหากอยู่ในเขตพื้นที่ป่าไม้ ก็จะต้องมีการออกหนังสืออนุญาตรับรองสิทธิ์ให้เช่นเดียวกัน 3) กรณีตรวจสอบพิสูจน์แล้วปรากฏว่าเป็นการอยู่อาศัยภายหลังการประกาศเป็นพื้นที่ป่าจะต้องพิจารณาดำเนินการจัดทำแผนการ

เคลื่อนย้ายต่อไปและหากยังไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ทันทีจะต้องทำการจัดระเบียบที่อยู่อาศัย/ทำกินให้เพียงพอกับการดำรงชีพ

ซึ่งขอบเขตพื้นที่อนุญาตหรือจัดให้อยู่อาศัย ทำกินจะมีการจัดทำขอบเขตให้เป็นที่ทราบอย่างชัดเจนโดยทั่วกัน เพื่อป้องกันการขยายพื้นที่หรือรุกล้ำเข้าไปในเขตอนุรักษ์ ซึ่งในการใช้ที่ดินในพื้นที่ที่อนุญาตหรือจัดให้ จะกำหนดเงื่อนไขการใช้ที่ดินเพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและ หรือสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการห้ามขยายพื้นที่รุกล้ำเข้าไปในเขตอนุรักษ์ และพิจารณาจัดทำแผนการปฏิบัติต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนโครงการแล้วแต่กรณี เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร การสนับสนุนด้านสาธารณูปโภคสำหรับการดำเนินการขั้นตอนตรวจพิสูจน์และรับรองสิทธิ์จะดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือกรณีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย (อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) กำหนดในรูปโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภายใต้แผนงานเร่งรัดพิสูจน์สิทธิ์ ในกรณีป่าสงวนแห่งชาติ กำหนดให้ดำเนินการในรูปโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ตามแผนจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 กันยายน พุทธศักราช 2540

ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น แม้ภาครัฐจะมีนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความคัดแย้งด้านที่ดินเพื่อกำหนดมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ไม่ได้มีการดำเนินการตามมติอย่างชัดเจน ประกอบกับเป็นช่วงที่องค์กรภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทดูแลป่าไม้ร่วมกับภาครัฐทั้งในรูปแบบของกลุ่มรักษ์หรือหมู่บ้านป่าต้นน้ำ ต่อมาเมื่อภาครัฐได้นำหลักการเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่ตามหลักการและรูปแบบของ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้น ส่งผลให้เกิดมุมมองและแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาด้านที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินที่แตกต่างกันของภาคประชาชนและภาครัฐและนำมาสู่การไม่ยอมรับถึงหลักการและเข้าร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินของประชาชนในพื้นที่การดำเนินการมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 นั้นประสบกับความล้มเหลวและต้องหยุดชะงักไป เนื่องจากต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เพิ่มมากขึ้น เพราะประชาชนไม่ยอมรับและเข้าร่วมดำเนินการ อีกทั้งเรียกร้องให้หน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐลงมาแก้ไขปัญหาในรูปแบบอื่น ส่งผลให้การดำเนินงานของภาครัฐตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ต้องชะลอไป อีกทั้งการดำเนินการตามมติดังกล่าวนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

แม้ประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในบางส่วนจะไม่ร่วมดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เนื่องจากมีมุมมองในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ปัญหาที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินได้ขยายและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เมื่อภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการและบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ อีกทั้งก่อให้เกิดการเรียกเก็บค่าสินบ่น ทำลายอาสินและรื้อถอน

ทรัพย์สินของประชาชนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันของภาคประชาชนในการชุมนุมประท้วง เรียกร้องให้ภาครัฐลงมาแก้ไขปัญหาและเข้าร่วมประชุมกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและเรียกร้องให้หน่วยงานต่างๆเข้ามาแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนการจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนและพัฒนาสู่องค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาและเรียกร้องความเป็นธรรมในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาคประชาชน

นอกจากนี้การรวมตัวของภาคประชาชนที่จัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนหรือองค์กรชุมชนนั้นเป็นผลจากที่ภาครัฐโดยกรมป่าไม้พยายามจะเข้ามาแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ซึ่งประชาชนไม่ให้การยอมรับและไม่เข้าร่วมดำเนินการตามหลักการของมติดังกล่าว เนื่องจากมองว่าเป็นหลักการในการแก้ไขปัญหาที่ไม่ก่อให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรม อีกทั้งเป็นการเอาเปรียบประชาชนและเป็นรูปแบบการดำเนินการที่ภาครัฐพยายามจะยึดคืนพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมดเป็นของภาครัฐ ประกอบกับการดำเนินการตามมติดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชน การรวมตัวของภาคประชาชนจึงนำไปสู่การเรียกร้องและต่อต้านการนำมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 มาบังคับใช้ในพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังและเรียกร้องความเป็นธรรมในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ของกรมป่าไม้ในพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนอกจากจะไม่มีความชัดเจนและดำเนินการของกรมป่าไม้นั้นไม่ได้เป็นไปตามหลักการและกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงนำไปสู่การประสบกับความล้มเหลวและการต่อต้านของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ส่งผลให้การดำเนินการตามมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ต้องยุติและกรมป่าไม้ก็ดำเนินการเข้มงวดตามข้อบังคับของกฎหมายตลอดมาซึ่งก่อให้เกิดการทำลายรื้อถอนทรัพย์สินและที่อยู่อาศัยของประชน พร้อมทั้งมีการเรียกเก็บค่าสินบนในลักษณะต่างๆที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพิ่มมากยิ่งขึ้นและมีการเผชิญหน้ากันระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐขึ้น ทั้งนี้แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่ากระบวนการดำเนินงานของกรมป่าไม้นั้นไม่มีความชัดเจนและนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้งและปัญหาการบริหารจัดการที่ดิน

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลังจากปีพุทธศักราช 2545 เป็นต้นมาได้มีการแยกกรมป่าไม้เดิมออกเป็นกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปีพุทธศักราช 2547 กรมป่าไม้มาสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการที่ดิน

ในพื้นที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติ ก็อยู่ภายใต้การบริหารงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่านั้นก็เป็นการดำเนินการของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

การดำเนินงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชนั้นก็เพื่อยุติปัญหาที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีให้แก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่าไม้ในวันที่ 24 เมษายน พุทธศักราช 2550 เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินของประชาชนในเขตป่าไม้โดยยึดตามหลักการของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ให้มีผลปฏิบัติต่อไปและควรเร่งรัดดำเนินการตามมติดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี ซึ่งให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการสำรวจข้อมูลการปลูกไม้ยางพาราของประชาชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อพิจารณาการเพิกถอนพื้นที่ป่าอนุรักษ์และกำหนดให้มีสภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อให้ประชาชนที่ถือครองและทำกินอยู่ก่อนประกาศเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายตามแนวทางในมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 สามารถขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507 ตลอดจนช่วยเหลือประชาชนที่ถือครองภายหลังตามโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ หลักการและแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญหานั้นเป็นกระบวนการคิดที่ดีแต่การดำเนินงานขาดความต่อเนื่องและต้องยุติลง

ต่อมาในวันที่ 19 มกราคม พุทธศักราช 2550 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้จัดประชุมหารือแนวทางแก้ไขปัญหาการชุมนุมเรียกร้องหรือร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ปรากฏผลการประชุมโดยสรุปว่า 1) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ส่วนใหญ่จะมีประชาชนเข้าถือครองอยู่อาศัยทำกินหากไม่สามารถเคลื่อนย้ายประชาชนออกจากพื้นที่ก็ต้องให้อยู่อาศัยทำกินต่อไปโดยมีมาตรการควบคุมไม่ให้มีการขยายพื้นที่ทำกินออกไปอีกและดำเนินการตรวจพิสูจน์สิทธิในที่ดินของประชาชน 2) การควบคุม ดูแลและแก้ไขปัญหากรณีประชาชนเข้าถือครองอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าและพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารที่ประชุมมีความเห็นให้ใช้นโยบายทางด้านป้องปรามเป็นหลักดำเนินการก่อนการใช้มาตรการปราบปราม 3) สำหรับกรณีประชาชนเรียกร้องขอตัดไม้ยางพาราในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ที่ประชุมมีความเห็นว่าตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2535 ไม่มีระเบียบอนุญาตให้มีการทำไม้และหากยินยอมให้ประชาชนตัดฟันไม้ยางป่าได้ก็จะมีผลกระทบกับความอุดมสมบูรณ์และความชุ่มชื้นของป่าไม้ เนื่องจากภาคใต้มีการปลูกไม้ยางพาราเป็นเนื้อที่จำนวนมากจะทำให้ป่าไม้มีสภาพเสื่อมโทรม 4) ให้ใช้หลักการของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ที่เป็นแนวทางดำเนินการในการแก้ไขปัญหาของประชาชนที่ถือครองอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในปัจจุบัน อีกทั้งที่ประชุมเห็นว่ามีมาตรการควบคุมห้ามมิให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าใหม่โดยให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างเฉียบขาด

และในระหว่างการแก้ไขปัญหาได้มีมาตรการผ่อนปรนให้ประชาชนที่ถือครองอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อยู่เดิมให้อยู่อาศัยทำกินต่อไปได้ ที่ประชุมมีความเห็นให้คงมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ไว้ไม่ให้ยกเลิกเพราะหากพิจารณาให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวแล้ว ประชาชนที่อยู่อาศัยทำกินอยู่เดิมจะได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากไม่มีข้อผ่อนผันและจะเป็นการอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างผิดกฎหมาย

กระทั่งคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พุทธศักราช 2550 ลงมติเห็นชอบในหลักการตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ คือ 1) โครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2551-2552 2) โครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชพุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และ 3) โครงการสำรวจข้อมูลการปลูกไม้ยางพาราของราษฎรในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551 (สำรวจข้อมูลการปลูกไม้ยางพาราของราษฎรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพื่อพิจารณาเพิกถอนพื้นที่ป่าอนุรักษ์และกำหนดให้มีสภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พุทธศักราช 2550)

สำหรับการดำเนินการในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดนั้นเป็นโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) ในการสำรวจการถือครองที่ดินซึ่งประชาชนได้ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่กระบวนการพิสูจน์สิทธิ์ แต่ด้วยความเข้าใจว่าภาครัฐจะลงมาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและจัดสรรแบ่งส่วนของที่ดินระหว่างพื้นที่ทำกินกับพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดให้มีความชัดเจน ประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังจึงให้ความสนใจและเข้าร่วมโครงการพิสูจน์สิทธิ์ในที่ดินเป็นจำนวนมาก เพียงเพื่อหวังความสงบสุขและไม่ต้องทนทุกข์อยู่กับการคุกคามและการทำลายรื้อถอนของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ แต่ต่อมาเมื่อทราบว่าการดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินของโครงการนั้นนำไปสู่กระบวนการและขั้นตอนของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ประชาชนบางส่วนจึงไม่ยอมเข้าร่วมและมองว่าการดำเนินการของภาครัฐนั้นไม่จริงใจกับประชาชน ภาครัฐเข้ามาเพียงเพื่อหลอกลวงให้ประชาชนติดกับดักของรัฐและไม่ยอมรับต่อการดำเนินการของภาครัฐ ประกอบกับมีประชาชนบางส่วนและองค์กรชุมชนที่ไม่ยอมรับการดำเนินตามโครงการของภาครัฐและเข้าร่วมโครงการดังกล่าวได้ร่วมมือกับชุมนุมประท้วงและต่อต้านการดำเนินตามโครงการของภาครัฐ ในที่สุดการดำเนินโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552

(การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) ในพื้นที่ก็ยุติไปด้วยเงื่อนไขของเวลาและกระบวนการต่อต้านจากประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่

แต่อย่างไรก็ตามจากการเข้ามาดำเนินการของโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดมีการสรุปผลการดำเนินโครงการ ฯ ในรายงานการประชุมคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิ์สิทธิการครอบครองที่ดินราษฎรในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดจังหวัดตรังครั้งที่ 1/2552 ว่าในการสำรวจรังวัดแปลงที่ดินแนวทางของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด จากการสำรวจในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดนั้นได้มีการสำรวจรังวัดแปลงที่ดินของประชาชนในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทั้งหมด จำนวน 1,199 แปลง พบว่าประชาชนอยู่ก่อนการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด จำนวน 119 แปลง และอยู่หลังการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดจำนวน 1,080 แปลง (รายงานการประชุมคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิ์สิทธิการครอบครองที่ดินราษฎรในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด จังหวัดตรัง ครั้งที่ 1/2552, 2552)

ตารางที่ 8 ผลการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด (สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด, 2552)

พื้นที่	**อยู่ก่อนการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด**		**อยู่หลังการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด**	
	ผู้ถือครองที่ดิน(ราย	**จำนวนที่ดินที่ประชาชนถือครอง (แปลง)**	**ผู้ถือครองที่ดิน(ราย)**	**จำนวนที่ดินที่ประชาชนถือครอง (แปลง)**
อำเภอนาโยง	9	9	272	366
อำเภอย่านตาขาว	46	48	154	169
อำเภอปะเหลียน	58	62	436	545
รวม	113	119	862	1,080

เมื่อผลการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดที่ผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 นั้น มีประชาชนที่เข้าร่วมโครงการฯทั้งหมดจำนวน 975 ราย จำนวน 1,199 แปลง ซึ่งผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิ์สิทธิการครอบครองที่ดินยืนยันว่ามีประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินมากก่อนที่จะมีการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดนั้นเพียง 113 ราย จำนวน 119 แปลง ซึ่งคิดเป็นเพียงแค่ร้อยละ 11.59 ราย จากผู้เข้าร่วมโครงการและร้อยละ 11.02 แปลง จากจำนวนแปลงทั้งหมด เมื่อผลการดำเนินการของโครงการออกมาเกี่ยวการสำรวจการถือครองที่ดินระหว่างอยู่อาศัยและทำกินมาก่อนการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดกับการอยู่อาศัยและทำกินหลังการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด กลับพบว่าการดำเนินการเพื่อพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินของภาครัฐนั้นมีความผิดพลาดโดยหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชุมชนและประชาชนสามารถยืนยันได้ชัดเจนว่ากลุ่มคนที่เข้ามาบุกรุกแผ้วถางเพื่ออยู่อาศัยและทำกินหลังการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดกลับกลายเป็นผู้ที่อยู่อาศัยและทำกินมาก่อนการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยและทำกินมาก่อนการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดต้องกลับกลายเป็นผู้ที่อยู่อาศัยและทำกินหลังการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด

เมื่อผลการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดนั้นมีความผิดพลาด ด้วยแนวทางและวิธีการเพื่อพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินนั้นไม่มีความชัดเจนและไม่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ผลการสำรวจจึงเกิดความผิดพลาด อีกทั้งภาครัฐยึดติดกับเอกสารทางราชการและกระบวนการทางราชการมากเกินไป จนทำให้การดำเนินการนั้นไม่มีประสิทธิภาพ ประชาชนในพื้นที่จึงไม่เชื่อใจและเคารพผลการดำเนินการของภาครัฐ อีกทั้งยังมองอีกว่าการดำเนินการของภาครัฐนั้นเป็นการดำเนินการที่ไร้ทิศทางและไร้แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านที่ดินในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่ความยั่งยืนได้

สำหรับผลการสำรวจรังวัดแปลงที่ดินถือครองของประชาชนโดยเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชเพื่อแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า จึงได้มีการเข้ามาดำเนินการสำรวจการถือครองของประชาชนในระหว่างปี พุทธศักราช 2550-2551 ซึ่งประชาชนที่เข้าร่วมมีทั้งจำนวน 4,803 ราย จำนวนแปลงที่เข้าร่วม 6,236 แปลง

การสำรวจในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้นพบว่าประชาชนอยู่ก่อนการประกาศอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าจำนวน 1,875 แปลง และอยู่หลังการประกาศอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าจำนวน 4,361 แปลง (สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด, 2552)

เมื่อผลการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าที่ผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินตามตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 นั้น มีประชาชนที่เข้าร่วมโครงการฯทั้งหมด จำนวน 4,803 ราย จำนวนแปลงที่เข้าร่วม 6,236 แปลง ซึ่งผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิ์สิทธิการครอบครองที่ดินยืนยันว่ามีประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินมากก่อนที่จะมีการประกาศเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า นั้นเพียง 1,500 ราย จำนวน 1,875 แปลง ซึ่งคิดเป็นเพียงแค่ร้อยละ 31.23 ราย จากผู้เข้าร่วมโครงการและร้อยละ 42.99 แปลง จากจำนวนแปลงทั้งหมด ทั้งนี้เมื่อผลการดำเนินการของโครงการออกมาเกี่ยวกับการสำรวจการถือครองที่ดินระหว่างอยู่อาศัยและทำกินมาก่อนกับการอยู่อาศัยและทำกินหลังการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้น กลับพบว่าการดำเนินการเพื่อพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินของภาครัฐนั้นมีความผิดพลาด โดยหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชุมชนและประชาชนสามารถยืนยันได้ชัดเจนว่ากลุ่มคนที่เข้ามาบุกรุกแผ้วถางเพื่ออยู่อาศัยและทำกินหลังกลับกลายเป็นผู้ที่อยู่อาศัยและทำกินมาก่อนการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยและทำกินมาก่อนการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าต้องกลับกลายเป็นผู้ที่อยู่อาศัยและทำกินหลังการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า

ตารางที่ 9 ผลการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า (สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด, 2552)

พื้นที่	**อยู่ก่อนการประกาศอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า**		**อยู่หลังการประกาศอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า**	
	ผู้ถือครองที่ดิน (ราย)	**จำนวนที่ดินที่ประชาชนถือครอง (แปลง)**	**ผู้ถือครองที่ดิน(ราย)**	**จำนวนที่ดินที่ประชาชนถือครอง (แปลง)**
อำเภอรัษฎา	97	107	590	776
อำเภอห้วยยอด	379	449	1,019	1,400
อำเภอเมือง	644	855	877	1,174
อำเภอนาโยง	380	464	817	1,011
รวม	1,500	1,875	3,303	4,361

เมื่อผลการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้นมีความผิดพลาดเช่นเดียวกันกับพื้นที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด เนื่องด้วยแนวทางและวิธีการเพื่อพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินนั้นไม่มีความชัดเจนและไม่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ผลการสำรวจจึงเกิดความผิดพลาด ซึ่งภาครัฐยึดติดกับเอกสารทางราชการและกระบวนการทางราชการมากเกินไป จนทำให้การดำเนินการนั้นไม่มีประสิทธิภาพ ประชาชนในพื้นที่จึงไม่เชื่อใจและเคารพผลการดำเนินการของภาครัฐ อีกทั้งยังมองอีกว่าการดำเนินการของภาครัฐนั้นเป็นการดำเนินการที่ไร้ทิศทางและไร้แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านที่ดินในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่ความยั่งยืนได้ พร้อมทั้งได้เสนอแนวทางในการจัดการและแก้ไขปัญหาที่ดินและปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินร่วมกัน

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าผลการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและพื้นที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดที่ผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิ์สิทธิการครอบครองที่ดินตามตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 นั้นพบว่าประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินมากก่อนที่จะมีการประกาศเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าถึงร้อยละ 42.99 แปลงจากจำนวนแปลงทั้งหมด แต่ในพื้นที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินมากก่อนที่จะมีการประกาศเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดเพียงร้อยละ 11.02 แปลง จากจำนวนแปลงทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่าประชาชนแถบเทือกเขาบรรทัดในส่วนที่เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้นมีการตั้งถิ่นฐานมาก่อนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งในพื้นที่ไม่มีการสัมปทานป่าไม้ประกอบกับการบุกรุกแผ้วถางในภายหลังมีจำนวนน้อยกว่าในเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด แต่การที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดมีผลการอยู่อาศัยและทำกินมากก่อนที่จะมีการประกาศเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในจำนวนน้อย เนื่องมาจากเป็นพื้นที่ที่มีการสัมปทานป่าไม้ จึงก่อให้เกิดการเข้ามาจับจองและแผ้วถางในตอนหลังเป็นจำนวนมาก

ผลการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและพื้นที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดที่ผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิ์สิทธิการครอบครองที่ดินตามตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 นั้นไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะองค์กรชุมชนต่างๆในพื้นที่ไม่ให้ความสำคัญและต่อต้านผลการดำเนินการของภาครัฐ เพราะมองว่าจากการสำรวจข้อมูลสำรวจรังวัดแปลงที่ดินถือครองของประชาชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้นขาดมีส่วนร่วมของชุมชน การดำเนินการเกิดขึ้นเพียงภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสิทธิ์การครอบครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์จังหวัดตรังตามคำสั่งจังหวัดตรัง ที่ 1108/2551 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม

พุทธศักราช 2551 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสิทธิ์การครอบครองที่ดินของราษฎรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จังหวัดตรัง ประกอบไปด้วย

1) ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 เป็นประธานกรรมการ

2) ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรังหรือผู้แทน ปฏิรูปที่ดินจังหวัดหรือผู้แทน นายอำเภอท้องที่หรือผู้แทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท้องที่หรือผู้แทน กำนันตำบลท้องที่ ผู้ใหญ่บ้านท้องที่และหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดหรือหัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าในพื้นที่รับผิดชอบเป็นกรรมการ

3) ผู้อำนวยการส่วนฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 เป็นกรรมการและเลขานุการ

4) หัวหน้าฝ่ายการจัดการที่ดินและชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 เป็นกรรมการและเลขานุการนั้น ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน อีกทั้งดำเนินการเพียงพิจารณาจากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำท้องที่ท้องถิ่นประชาชนไม่มีโอกาสในการแสดงความชอบธรรมถึงการทำกินและครอบครองมาก่อนประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์

อีกทั้งหลักการและแนวทางในการนำมาพิจารณาของภาครัฐนั้นเป็นการเอาเปรียบภาคประชาชน จึงนำไปสู่การต่อต้านและไม่ยอมรับแนวทางการดำเนินการของภาครัฐโดยเฉพาะในประเด็นของการใช้กฎหมายในส่วนของกฎหมายสงวนและหวงห้ามที่ประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ครั้งแรกและการใช้แผนภาพทางอากาศปีพุทธศักราช 2510 ในการตีความตรวจสอบร่องรอยการทำประโยชน์บริเวณแปลงที่ดินครอบครองของราษฎรในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด การดำเนินการของภาครัฐทั้งหมดจึงไม่เป็นที่ยอมรับของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ จึงนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการจัดการและแก้ไขปัญหาในรูปแบบของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนขึ้น เมื่อประชาชนในพื้นที่บางส่วนที่ไม่ยอมรับในหลักการดำเนินการของภาครัฐที่เกิดขึ้นก็พยายามที่จะต่อต้านและคัดค้านเพิ่มเพื่อให้ภาครัฐยุติโครงการฯ จึงได้ไปเข้าร่วมกับกลุ่มองค์กรเครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัดและเครือข่ายปฏิรูปที่ดินมากขึ้นในการร่วมดำเนินการต่อต้าน คัดค้านและทวงสิทธิ์อันชอบธรรมของตนในฐานะของผู้ที่ได้ทำกินและครอบครองมาก่อนการประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พร้อมทั้งประกาศจุดยืนให้ชุมชนเข้ามาดำเนินการจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินด้วยกระบวนการของชุมชน

ทั้งนี้การดำเนินการตามแนวทางของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดนั้นไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหมายไว้ เนื่องจากวิธีการและแนวทางการดำเนินการของภาครัฐไม่ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและมีความสอดคล้องกับ

บริบทของพื้นที่ ตลอดจนผลการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐนั้นไม่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมได้และยังนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น

สำนักงานโฉนดชุมชน สำนักนายกรัฐมนตรี

เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าไม้ รัฐบาลจึงได้กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ขึ้น ซึ่งในข้อที่ 3 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 นั้นได้ให้นิยามคำว่า "โฉนดชุมชน" ว่าเป็นหนังสืออนุญาตให้ชุมชนร่วมกันบริหารจัดการ การครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเพื่อสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของชุมชน ซึ่งชุมชนมีหน้าที่ต้องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยกฎหมายและระเบียบนี้ และให้คำนิยามของคำว่า "ชุมชน" คือกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อการจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและมีการวางระบบบริหารจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ โดยหลักเกณฑ์ของโฉนดชุมชนจะมุ่งเน้นส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนร่วมมือกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการร่วมมือของคนทั้งชุมชนและเกิดกติกา ซึ่งจะต้องถูกกำกับโดยชุมชน อาศัยหลักระบบสิทธิการร่วมกันของชุมชน โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. เป็นการดำเนินการในพื้นที่ของรัฐที่มีความขัดแย้งการถือสิทธิการครอบครองและที่ดินยังเป็นของรัฐ

2. ต้องเป็นชุมชนที่มีอยู่ก่อนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ใช้บังคับไม่น้อยกว่า 3 ปีหรือเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ก่อนวันที่ 12 มิถุนายน 2550

3. ให้สิทธิชุมชนโดยการรับรองสิทธิทำกิน คุ้มครองให้ทำเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย เรียกว่า "โฉนดชุมชนทั้งผืน" และมอบให้ชุมชนเก็บรักษาแต่จะไม่ให้สิทธิกับปัจเจกหรือเฉพาะบุคคล

4. ต้องร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยไม่ให้มีการบุกรุกป่าเพิ่มเติม

5. สามารถดำเนินการเพิกถอนได้ หากดำเนินการผิดระเบียบและเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ที่ดิน

6. รัฐเข้าไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ (สำนักงานโฉนดชุมชน, 2558)

ซึ่งหลักการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ภาคประชาชนและองค์องค์ชุมชนในบางส่วนจึงเห็นชอบในการจัดการที่ดินใน

รูปแบบของสิทธิชุมชน คือสิทธิในการจัดการที่ดินร่วมกัน จึงเกิดมุมมองในการจัดการที่ดินที่แตกต่างกันขึ้น เนื่องจากอีกฝ่ายมีความต้องการที่ดินในรูปแบบปัจเจกบุคคลส่งผลให้ประชาชนบางส่วนไม่ยอมรับในหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 และไม่ยอมเข้าร่วมดำเนินงานใด ๆ ในขณะเดียวกันนั้นประชาชนที่ยอมรับตามหลักการและดำเนินการตามตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ในบางพื้นที่ก็ประสบความสำเร็จในการออกเอกสารรับรองโฉนดชุมชน แต่บางพื้นที่ก็ไม่สามารถดำเนินการออกเอกสารโฉนดชุมชนได้ เนื่องด้วยตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวน ป่าคุ้มครองและต้องหยุดชะงักไป

สำหรับพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด อย่างชุมชนในตระ ชุมชนทับเขือ และชุมชนใสขนุนได้รับการปรับให้เป็นพื้นที่นำร่องของพื้นที่โฉนดชุมชน อีกทั้งบางพื้นที่กำลังดำเนินการเพื่อออกโฉนดชุมชนก็ต้องหยุดชะงักไปด้วยสภาวะการเมืองที่เปลี่ยนขั้วอำนาจ สุดท้ายการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ก็ต้องหยุดไป เมื่อขั้วอำนาจทางการเมืองใหม่ไม่ให้ความสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามประชาชนและองค์กรชุมชนที่ดำเนินการตามหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ก็ยังคงดำเนินการขับเคลื่อนและยึดมั่นในการจัดการชุมชนในรูปแบบของโฉนดชุมชน

ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นแนวทางในการจัดการในรูปแบบของสิทธิร่วมหรือสิทธิชุมชนก็เป็นแนวทางออกอย่างหนึ่งที่ประชาชนบางส่วนให้ความสำคัญโดยไม่คำนึงถึงสิทธิปัจเจกในที่ดิน แต่คำนึงเพียงเพื่อให้มีที่ดินในการทำกินและอยู่อาศัย โดยไม่ก่อให้มีความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ โดยนำไปสู่ความยั่งยืนในการจัดการที่ดินไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

ด้วยสถานการณ์การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ทำให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีจำนวนลดลงเป็นปริมาณมากและก่อให้เกิดผลกระทบและความขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ที่รุนแรง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงมอบให้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน) และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557) ได้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1. ผนึกกำลังป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ด้วยการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าและดำเนินการยึดคืนพื้นที่ป่า ยับยั้งการ

บุกรุกป่าและแก้ปัญหาป่าบุกรุกคน โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานหลักร่วมกับหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ปลุกจิตสำนึกรักผืนป่าของแผ่นดินด้วยการกำหนดให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าเป็นวาระแห่งชาติ จัดตั้งองค์กรแนวร่วมภาคประชาชนเพื่อปลุกจิตสำนึกและปลุกจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน

3. ปฏิรูประบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ด้วยการปรับปรุงระบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดำเนินการพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานด้านการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ จัดทำแนวเขตทรัพยากรป่าไม้ทุกประเภทให้เป็นแนวเดียวที่ชัดเจน จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ (Zoning) และปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

4. ฟื้นฟูและดูแลรักษาป่าอย่างยั่งยืนด้วยการจัดระบบการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมกับประชาชน จัดระบบการปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศเพื่อทดแทนความต้องการและลดการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า จัดให้คนอยู่กับป่าพึ่งพากันอย่างมีความสุข เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการฟื้นฟูและดูแลป่าอย่างยั่งยืน และส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ประกอบกับคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 64/2557 เรื่อง การปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้การบริหารราชการของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดผลกระทบที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยรวม ซึ่งกำหนดให้ 1) กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อย กองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพบก และกองทัพเรือ ตลอดจนหน่วยงานที่มีภารกิจและอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการปราบปรามและจับกุมผู้บุกรุก ยึดถือ ครอบครอง ทำลาย หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทำให้เสื่อมเสียแก่สภาพป่า รวมทั้งผู้สมคบและสนับสนุนช่วยเหลือ ให้ได้ผลอย่างจริงจังในทุกพื้นที่ รวมทั้งสกัดกั้นการลักลอบตัดไม้มีค่าหรือไม้หวงห้าม การนำเข้าและส่งออกไม้ที่ผิดกฎหมาย ตลอดแนวชายแดน ตลอดจนปราบปรามเครือข่ายขบวนการตัดไม้ทำลายป่าในทุกหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศ 2) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควบคุม ตรวจสอบ กิจการการแปรรูปไม้ การตั้งโรงงานแปรรูปไม้การค้าไม้แปรรูป ตลอดจนการค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามและสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใดที่ทำด้วยไม้หวงห้าม หากพบมีการปล่อยปละละเลย หรือมีเจตนาจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่บัญญัติไว้ ให้ดำเนินการลงโทษตามกฎหมายอย่างเด็ดขาดกับเจ้าของหรือผู้ประกอบการ โดยทันที 3) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ติดตามผลคดีป่าไม้และดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกทำลายให้คืนสภาพป่าไม้ที่สมบูรณ์ดังเดิม โดยประสานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคประชาชน และองค์กรชุมชนได้เข้ามามีส่วน

ร่วมในการดำเนินการดังกล่าวอย่างจริงจัง 4) เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดปล่อยปละละเลย หรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกรณีดังกล่าวข้างต้น จะต้องถูกดำเนินการทั้งทางวินัยและทางอาญาอย่างเด็ดขาดโดยทันที และ 5) ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมติดตามผลการดำเนินการตามข้อ 1-4 และรายงานผลการปฏิบัติให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติทราบอย่างต่อเนื่องและคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/ 2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้การดำเนินการและการประสานงานในการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถลดผลกระทบที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยรวม จึงให้ปฏิบัติ ดังนี้ 1) ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบดังกล่าวเพิ่มเติม ทั้งนี้การปฏิบัติอื่น ๆ ให้เป็นไปตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 64/2557 ลงวันที่ 14 มิถุนายน พุทธศักราช 2557 เรื่องการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ 2) ให้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง ยึดถือนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน ในการดำเนินการใด ๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้น ๆ ก่อนคำสั่งนี้มีผลบังคับใช้ ยกเว้นผู้ที่บุกรุกใหม่ จะต้องดำเนินการสอบสวนและพิสูจน์ทราบ เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป ในการดำเนินการเร่งด่วนในปัจจุบัน คือ การป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มเติม ด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและเด็ดขาด ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่สั่งสมมาตั้งแต่เดิมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณากำหนดมาตรการและวิธีดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อเสนอขออนุมัติจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยด่วนและกรณีใด ๆ ซึ่งยังอยู่ระหว่างการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมให้ดำเนินการต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการที่กำหนด

สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 64/ 2557 เรื่องการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/ 2557 เรื่องเพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบันนั้นส่งผลให้ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนมีความตื่นตัวต่อการปกป้องและดูแลป่าไม่กันมากยิ่งขึ้น ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกินของประชาชน

แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นั้นเป็นเพียงเพื่อป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า แต่ไม่ได้เข้ามาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินให้กับประชาชนที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ เป็นเพียงมาตรการของภาครัฐเพื่อปกป้องพื้นที่ป่าในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและถือเป็นแนวทางในการทวงคืนผืนป่าของภาครัฐ ส่งผลให้ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังดำเนินการเคลื่อนไหวเพื่อไม่ให้มีการดำเนินการตัดฟันต้นยางในพื้นที่ด้วยการจัดเสวนาและยื่นหนังสือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ดำเนินการทบทวนการดำเนินการตามมาตรการทวงคืนผืนป่าของรัฐบาล

ต่อมาในวันที่ 26 ตุลาคม พุทธศักราช 2558 ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 4 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้มีจดหมายเวียนถึงหน่วยงานต่าง ๆ เนื่องจากรัฐบาลเกรงกลัวต่อพลังการต่อต้านของประชาชนและองค์กรชุมชนที่ได้รับผลกระทบและความเดือดร้อนจากการดำเนินการของรัฐบาลโดยอ้างว่ากองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้นเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้, การบุกรุกที่ดินของรับและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตลอดจนคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 64/ 2557 เรื่องการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/ 2557 เรื่องเพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน ได้มอบให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบังคับใช้กฎหมายต่อพื้นที่ที่ถูกบุกรุก การออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบด้วยกฎหมายและการสกัดกั้นการลักลอบตัดไม้มีค่าหรือหวงห้าม ตลอดจนปราบรามเครือข่ายตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวในปีงบประมาณ 2558 ที่ผ่านมานั้น ศูนย์ประสานงานปฏิบัติการที่ 4 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนเป็นจำนวนมาก กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการทวงคืนผืนป่าของเจ้าหน้าที่รัฐ การเลือกปฏิบัติจับกุม ตรวจยึดพื้นที่บุกรุกของชาวบ้านแต่ไม่ดำเนินการกับพื้นที่บุกรุกของนายทุน ทำให้ประชาชนในหลายพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ต้องการคืนความสุขให้ประชาชนและดำเนินการใด ๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่ดินทำกินซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมมาก่อนที่จะมีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

ทั้งนี้เพื่อให้การขับเคลื่อนกลไกแก้ไขปัญหาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยศูนย์ประสานงานปฏิบัติการที่ 4 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจึงขอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา โดยยึดถือปฏิบัติตามคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งอาจเป็นเงื่อนไขนำไปสู่การต่อต้านรัฐบาลได้ อีกทั้งระบุว่าในการพิจารณาว่าประชาชนรายใดเป็นผู้ยากไร้ผู้ที่มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่ดินทำกินหรือไม่นั้น ให้เจ้าหน้าที่ 4 ฝ่ายประกอบไปด้วยฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร (กองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อย (กกล.รส.) หรือกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.)) และเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้หรืออุทยานแห่งชาติร่วมกันตรวจสอบและคัดกรองโดยจัดทำบันทึกถ้อยคำเป็นเอกสารพร้อมแนบสำเนาบัตรประชาชนและทะเบียนบ้านไว้ทุกราย เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาและต้องไม่เข้าข่ายเป็นนายทุนด้วย

ซึ่งหลักเกณฑ์การพิจารณาว่าเป็นนายทุนหรือไม่นั้นประกอบไปด้วย 1) พื้นที่บุกรุกตั้งแต่ 25 ไร่ขึ้นไป (ตามสภาพพื้นที่) กรณีตรวจพบพื้นที่เกิน 25 ไร่ หากเป็นของชาวบ้านในท้องถิ่น ต้องอยู่ในเงื่อนไขของมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 2) พื้นที่อาจมีขนาดน้อยกว่า 25ไร่ แต่มีรูปแบบการดำเนินการในลักษณะกลุ่มทุนจากต่างถิ่น เช่นมีการสร้างบ้านพักตากอากาศราคาแพงหรือมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ ได้แก่การมุ่งหวังพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นบ้านพักตากอากาศ โรงแรมหรือรีสอร์ท 3) เป็นเจ้าของที่ดินหรือสวนยางพาราหลายแปลง 4) เจ้าของเป็นนายทุนต่างถิ่นมาจ้างแรงงานในพื้นที่หรือคนท้องถิ่นให้ดำเนินการแทน 5) แปลงที่ดินหรือสวนยางพารามีขนาดใหญ่ มีสิ่งปลูกสร้างหรือที่พักอาศัยและระบบการจัดการที่มีการลงทุนสูงในรูปแบบเชิงธุรกิจ 6) ผู้นำท้องถิ่นยืนยันว่าเจ้าของเป็นคนต่างถิ่นและไม่ใช่ผู้ยากไร้ ไร้ที่ดินทำกิน และ 7) กรณีที่เจ้าของเป็นผู้ยากไร้ต่างถิ่นต้องได้รับการตรวจสอบว่าเป็นผู้ยากไร้จริงหรือไม่ ทั้งนี้จากคำสั่งและหนังสือเวียนของศูนย์ประสานงานปฏิบัติการที่ 4 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้นเป็นเพียงการชะลอและระงับความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นจากการชุมนุมประท้วงของประชาชนและองค์กรชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อน

สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและปัญหาการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นไม่สามารถดำเนินการตามแนวทางและคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เนื่องจากการดำเนินการของคณะรักษาความสงบแห่งชาตินั้นดำเนินการเพื่อทวงคืนพื้นที่ทำกินของประชาชนด้วยการรื้อถอนและตัดฟันต้นยางของประชาชน ซึ่งเป็นการซ้ำเติมปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน มิได้เข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาใด ๆ แต่ด้วยพลังของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ พยายามเรียกร้องความเป็นธรรมและเรียกร้องให้รัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติทบทวนแผนการดำเนินการทวงคืนผืนป่า จึงทำให้การรื้อถอนและตัดฟันต้นยางในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้รับการทบทวนและชะลอไปก่อน

ตารางที่ 10 กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนกลาง

ลำดับที่	หน่วยงาน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
1.	กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้	ประชาชนและองค์กรชุมชนไม่ให้การยอมรับและไม่เข้าร่วมดำเนินการตามหลักการของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ตลอดจนต่อต้านและคัดค้านการดำเนินงานของภาครัฐ
2.	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	โครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541)	ประชาชนและองค์กรชุมชนไม่ยอมรับผลการดำเนินงานตามโครงการและผลการดำเนินงานนั้นไม่ก่อให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านที่ดินในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่ความยั่งยืนได้
3.	สำนักงานโฉนดชุมชน สำนักนายกรัฐมนตรี	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พุทธศักราช 2553	ดำเนินการเพื่อออกโฉนดชุมชนก็ต้องหยุดชะงักไปด้วยสภาวะการเมืองที่เปลี่ยนขั้วอำนาจ
4.	คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)	การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ มีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 64/2557 เรื่องการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้	ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและปัญหาการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงาน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
4.	คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)	กำหนดแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้, การบุกรุกที่ดินของรับและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และมีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน	

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนกลางนั้นกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะเป็นหน่วยงานหลักและรับผิดชอบการประกาศให้พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นพื้นที่ป่าหวงห้าม ป่าสงวนป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่- เขาย่า ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งพื้นที่ป่าอันอุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แต่เกิดความผิดพลาดจากกระบวนการดำเนินการของภาครัฐที่ไม่ได้ดำเนินการลงสำรวจพื้นที่และกำหนดเขตแนวในการประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในแต่ละลักษณะ จนนำไปสู่การทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชนและชุมชนก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพของประชาชน และเกิดความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน จึงได้นำมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 มาดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ปรากฏว่าภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้นไม่ให้การยอมรับและไม่เข้าร่วมดำเนินการตลอดจนต่อต้านและคัดค้านการดำเนินงานของภาครัฐที่ยึดหลักการของมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว

ทั้งนี้ก็แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่ากรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้นให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนของที่ดินระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชนจึงพยายามที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นความผิดพลาดของหน่วยงานภาครัฐ โดยกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เข้ามามีบทบาทและหน้าที่ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ซึ่งถือว่าเป็นกลไกของภาครัฐในส่วนกลางที่ยังคงคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ตลอดจนการดำเนินการและวิธีการแก้ไขปัญหานั้นไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากประชาชนและองค์กรชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในทุก ๆ ฝ่าย

สำหรับดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้นมุ่งดำเนินการเพื่อปกป้องไว้ซึ่งพื้นที่ป่าอันอุดมสมบูรณ์ ป้องกันไม่ให้ประชาชนมีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ใหม่ อีกทั้งปกป้องซึ่งพื้นที่ที่ประชาชนได้ทำกินและอยู่อาศัยเดิมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ โดยพยายามทำความเข้าใจและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับประชาชนในการดำเนินการดูแลและปกป้องพื้นที่ป่าด้วยความรักและหวงแหนในผืนป่า และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้นได้ดำเนินการจัดการให้เป็นไปตามกรอบและข้อกำหนดของมาตรการและนโยบายของกระทรวง ฯ ที่ได้กำหนดและกำชับมาอย่างเข้มงวด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินการของเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้นเป็นการดำเนินการตามกรอบของนโยบาย ไม่ได้ดำเนินเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมและข้อเรียกร้องของประชาชน

เพียงแต่การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้น มุ่งสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย ป้องกันการต่อต้านและลดการเผชิญหน้ากับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ จึงได้อนุญาตและอนุโลมให้ประชาชนนั้นสามารถอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ไปก่อน แต่ไม่ให้มีการดำเนินการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศหรือผิดต่อกฎหมาย แต่การดำเนินการต่าง ๆ ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้นก็มุ่งให้เป็นไปตามหลักการของนโยบาย ตลอดจนดำเนินการตามลักษณะที่กำหนดตามนโยบายและกฎหมาย อีกทั้งไม่ให้ความสำคัญและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ตลอดจนการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทั้งภาคประชาชนและองค์กรชุมชนไม่ให้ความไว้วางใจต่อการดำเนินงานของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่- เขาย่า ตลอดจนดำเนินการคัดค้านและต่อต้านการดำเนินการของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า

ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้น มุ่งดำเนินการตามกรอบของนโยบายและกฎหมายแต่ไม่ก่อให้เกิดกระบวนการจัดการร่วมกันและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน อย่างการดำเนินการโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541)ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังที่ไม่มีการสื่อสารและทำความเข้าใจกับประชาชนอย่างชัดเจน ประกอบกับการดำเนินโครงการและกระบวนการการพิสูจน์สิทธิ์นั้น ไม่ก่อให้เกิดการจัดการร่วมกันและการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

ในส่วนของแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้, การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตามยุทธการทวงคืนผืนป่านั้นพบว่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า มุ่งดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการ จึงได้ดำเนินการตัดฟันต้นยางพาราในพื้นที่ป่าของประชาชน โดยไม่ได้ดำเนินการทบทวนและตรวจสอบให้มีความชัดเจน ส่งผลให้ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนได้ดำเนินการต่อต้านและท้วงติงให้มีการทบทวนแผนการดำเนินงาน ตลอดจนส่งหนังสือเพื่อชี้แจงปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนต่อยุทธการทวงคืนผืนป่าไปยังคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในที่สุดคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ส่งหนังสือให้หน่วยงานต่าง ๆ ทบทวนแผนยุทธการทวงคืนผืนป่าและการตัดฟันต้นยาง ซึ่งในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ก็ได้ดำเนินการทบทวนและจัดให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าลงพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ของแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในการสร้างความเข้าใจและชี้แจงการดำเนินการตามยุทธการทวงคืนผืนป่า

ทั้งนี้สามารถที่จะสรุปได้ว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า นั้นมุ่งให้ความสำคัญต่อระบบราชการ คือการดำเนินการตามระบบและคำสั่ง ตลอดจนหลักการของนโยบายและกฎหมายเป็นที่ตั้ง แต่ไม่คำนึงถึงปัญหาความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพและวิถี ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเท่าที่ควร จึงส่งผลให้การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ตามหลักการของนโยบายและกฎหมายที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรชุมชนจึงประสบปัญหาการต่อต้านและไม่ยอมรับของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้นจากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเอกสารและข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น พบว่าเป็นการดำเนินงานเพื่อบรรเทาทุกข์และแก้ไขปัญหากับประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนเพื่อปกป้องไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ไม่ให้มีการบุกรุกแผ้วถางและให้ประชาชนสามารถอยู่อาศัยและดำรงชีพตามวิถีของชาวสวนยางตามปกติ โดยหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นพยายามเข้ามามีส่วนร่วมและการดำเนินการในรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ ในขอบเขตอำนาจหน้าที่และความสามารถเพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินให้กับประชาชน โดยหน่วยงานของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้นได้นำแนวคิดและนโยบายต่าง ๆ มาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นแนวทางและนโยบายของภาครัฐจากส่วนกลาง ตลอดจนแนวทางและวิธีการที่ได้ดำเนินการคิดและวิเคราะห์ร่วมกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ แต่การดำเนินการต่างๆก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่ความยั่งยืนได้ ทั้งนี้ทำได้เพียงแค่ชะลอและบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้าและระยะสั้นเท่านั้น

การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้น จะแยกออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันประกอบไปด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไพร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ เทศบาลตำบลท่างิ้ว องค์การบริหารส่วนตำบลในเตา องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปูน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด องค์การบริหารส่วนตำบลละมอ องค์การบริหารส่วนตำบลช่อง องค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้ องค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียน และองค์การบริหารส่วนตำบลลิพัง และในส่วนของหน่วยงานภาครัฐในระดับภูมิภาค อันประกอบไปด้วย จังหวัดตรัง อำเภอรัษฎา อำเภอห้วยยอด อำเภอเมืองตรัง อำเภอนาโยง อำเภอย่านตาขาว และอำเภอปะเหลียน

ในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นต่างก็มีเป้าหมายร่วมกันก็คือความสงบสุขและความกินดีอยู่ดีของประชาชนในฐานะที่เป็นหน่วยงานของภาครัฐซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชน ตลอดจนเป็นหน่วยงานที่เป็นที่พึ่งของประชาชน ทั้งนี้เมื่อประชาชนเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นในพื้นที่ หน่วยงานแรก ๆ ที่ประชาชนมองเป็นที่พึ่งก็คือองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอและจังหวัด

การดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการเข้ามาร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนจำนวน 13 หน่วยงาน ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง เทศบาลตำบลท่างิ้ว องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไพร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ องค์การบริหารส่วนตำบลในเตา องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปูน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด องค์การบริหารส่วนตำบลละมอ องค์การบริหารส่วนตำบลช่อง องค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้ องค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียนและองค์การบริหารส่วนตำบลลิพัง

ในเบื้องต้นนั้นสามารถกล่าวได้ว่าในฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารท้องถิ่นในของเขตพื้นที่ของท้องถิ่นนั้นให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ในมาตราที่ 4 ระบุไว้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นหมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง ในหมวดที่ 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในมาตราที่ 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น และ (24) การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนในมาตราที่ 17 ภายใต้บังคับมาตราที่ 16 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (2) การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น (3) การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น (5) การคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งได้กระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย

สำหรับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดพุทธศักราช 2540 ในหมวดที่ 4 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มาตราที่ 45 ระบุไว้ว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด (1) ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย (3) สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น (4) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น (7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (7 ทวิ)29 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 ส่วนที่ 3 หน้าที่ของเทศบาล ในบทที่ 1 เทศบาลตำบลมาตราที่ 50 ระบุไว้ว่าภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 ในส่วนที่ 3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตราที่ 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ในมาตราที่ 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

สำหรับอำนาจในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่นั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการดูแล้คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เทศบาลตำบลนั้นไม่มีอำนาจในส่วนนี้ในขณะเดียวกันนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 รูปแบบนั้นมีอำนาจในการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและเพื่อให้การบริหารงานของหน่วยงานในเขตพื้นที่รับผิดชอบนั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนานในการบริหารจัดการให้ท้องถิ่นเกิดการพัฒนาในด้านต่างๆนำมาซึ่งความผาสุกของประชาชน แต่อย่างไรก็ตามแม้อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่ให้อำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินอย่างชัดเจน และให้ถือเป็นภาระหน้าที่หลักหรือหน้าที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการศึกษานั้นกลับพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างก็พยายามเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในขอบเขตพื้นที่ของตนและการร่วมมือกันกับภาคประชน องค์กรชุมชน ตลอดจนจัดตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินให้กับประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังนั้นให้ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในการร่วมศึกษาและบรรเทาความทุกข์ยากจากปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ทั้งนี้ภายใต้ขอบเขตอำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังนั้นตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 ในหมวดที่ 4 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มาตราที่ 45 ระบุไว้ว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด (1) ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย (3) สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น (4) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น (7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ(7 ทวิ)29 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังพยายามช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ ด้วยการเข้าไปร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในการคุ้มครองดูและป่าไม้ซึ่งถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ควรแก่การรักษา ประกอบกับการเข้าไปส่งเสริมการเรียนรู้ถึงคุณค่าของป่าไม้และดำเนินการจัดโครงการปลูกป่า บวชป่าร่วมกับภาคประชาชน องค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ตามขอบเขตของอำนาจองค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่อย่างไรก็ตามแม้ไม่ใช่ภาระหน้าที่หลักหรือเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังก็ได้หนุนเสริมและส่งเสริมให้ภาคประชาชน องค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองและรูปแบบของการสำรวจการถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนและภาคประชาชน

ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังนั้นดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ที่ยังคงดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่พึงดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในด้านการคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งดำเนินการหนุนเสริมให้ภาคประชาชน องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในการบรรเทาความทุกข์จากปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในเบื้องต้น ประกอบกับมุ่งดำเนินการตามคำสั่งและนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของกระทรวงต่าง ๆ และจังหวัดตรัง

เทศบาลตำบลท่างิ้ว

เทศบาลตำบลท่างิ้วมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาลพุทธศักราช 2496 ตามมาตราที่ 50 ระบุไว้ว่าเทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ซึ่งในพื้นที่ของเทศบาลตำบลท่างิ้วนั้นประชาชนประสบกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินมากอย่างยาวนานอีกพื้นที่หนึ่ง ประชาชนไม่สามารถดำรงชีพได้อย่างปกติสุขเนื่องจากการเข้ามาจับกุม คุกคามของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอันเป็นเรื่องของความไม่สงบเรียบร้อยของประชาชน อีกทั้งประชาชนไม่สามารถดำรงชีพตามวิถีของตน ภูมิปัญญาในการดำรงชีพต้องเสื่อมสลายไป เทศบาลตำบลท่างิ้วจึงเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินให้กับประชาชนในพื้นที่ด้วยแนวทางการของการดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) ซึ่งมองว่าการที่ประชาชนได้เข้าดำเนินการตามนโยบายรัฐในส่วนกลางนั้น ถือเป็นแนวทางหลักที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างเป็นระบบและนำไปสู่ความยั่งยืนได้ในอนาคต ตลอดจนจะนำไปสู่การได้มาซึ่งเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย และถือเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของเทศบาลตำบลท่างิ้วนั้น ซึ่งไม่มีอำนาจในการจัดการและแก้ไขปัญหาได้ จึงให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานตามแนวทางและนโยบายของภาครัฐในส่วนกลาง โดยมีความเชื่อว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลในส่วนกลางนั้นสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินให้กับประชาชนได้ ประกอบกับยังมองถึงประเด็นที่ประชาชนจะต้องคืนพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยที่ได้บุกรุกนั้นคือกับอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า และเห็นด้วยกับแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้,การบุกรุกที่ดินของรับและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่จะให้ดำเนินการตามยุทธการทวงคืนผืนป่ากับประชาชนที่บุกรุกแผ้วถางพื้นที่ภายหลังจากการประกาศให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า แต่สำหรับประชาชนที่ได้อยู่อาศัยและทำกินมาก่อนการให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ภาครัฐจะต้องดำเนินการรางวัดและออกเอกสารสิทธิ์ที่ถูกต้องตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือหลักฐานการถือครองที่ดินในรูปแบบใดก็ตามที่เป็นการถือครองที่ดินโดยชอบธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 นั้นองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในมาตราที่ 66 และในมาตราที่ 67 นั้นองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ซึ่งไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินให้กับประชาชน แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่นั้นกลับมุ่งให้ความสำคัญต่อปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ เนื่องจากมองว่าประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบต่อการดำรงชีพและไม่สามารถดำรงชีวิตตามวิถีของชาวสวนยางได้อย่างปกติ ประกอบกับการเข้ามาดำเนินการคุกคามและจับคุม ตลอดจนดำเนินคดีกับประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ที่มีฐานะยากจน จึงมุ่งดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในขอบเขตอำนาจของท้องถิ่นเอง การประสานความร่วมมือกับภาคประชาชน องค์กรชุมชน ตลอดจนการรวมมือกันเป็นเครือข่ายองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งให้กับประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

จากการศึกษาถึงการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังทั้งหมด 12 องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบไปด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไพร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ องค์การบริหารส่วนตำบลในเตา องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปูน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด องค์การบริหารส่วนตำบลละมอ องค์การบริหารส่วนตำบลช่อง องค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้ องค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียนและองค์การบริหารส่วนตำบลลิพัง ซึ่งสามารถแบ่งการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ออกเป็น 4 รูปแบบ คือองค์การบริหารส่วนตำบลที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) องค์การบริหารส่วนตำบลที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาตามรูปแบบที่เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พุทธศักราช 2553 และองค์การบริหารส่วนตำบลที่ยึดทั้งหลักการของโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552

(การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายนพุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 และองค์การบริหารส่วนตำบลที่ยอมรับดำเนินการทั้งหลักการของโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553

ตารางที่ 11 ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบล

ลำดับที่	ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน	องค์การบริหารส่วนตำบล
1.	ดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541)	องค์การบริหารส่วนตำบลละมอ
2.	ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553	องค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด
3.	ไม่ยอมรับและดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553	องค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลำดับที่	ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน	องค์การบริหารส่วนตำบล
4.	ให้การยอมรับและดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541)และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553	องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไพร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด องค์การบริหารส่วนตำบลในเตา องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปูน องค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียน องค์การบริหารส่วนตำบลลิพัง องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ดำเนินการเพื่อปกป้องไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ยังคงอุดมสมบูรณ์และมุ่งดำเนินหน้าที่ในการบริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ตามมาตราที่ 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น จึงมุ่งดำเนินการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่แห่งองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงทำ ตลอดจนมุ่งดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและความทุกข์ยากให้กับประชาชนในพื้นที่ทั้งที่ดำเนินการนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

โดยมีเป้าหมายคือการสร้างความสงบสุขและความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ อีกทั้งเพื่อเป็นการดำเนินการเพื่อปกป้องไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้และการปกป้องไว้ซึ่งสิทธิในการทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน

กระบวนการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น เป็นการดำเนินการที่ยังคงเชื่อมโยงกับระบบราชการที่ยังคงยึดแนวปฏิบัติของภาครัฐในส่วนกลางเพื่อแก้ไขปัญหา ตลอดจนดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการคิดและดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือการดำเนินการร่วมกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ทั้งนี้การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง จากการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด 11 ตำบลนั้น พบว่ามีเพียงองค์การบริหารส่วนตำบลเพียงตำบลเดียวที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541)

องค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ดนั้นก็เป็นเพียงตำบลเดียวที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 และองค์การบริหารตำบลช่อเพียงตำบลเดียวที่ไม่ยอมรับและดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 เนื่องจากมองว่าการดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐนั้น ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมของพื้นที่ และมองว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยองค์การบริหารส่วนตำบลกับองค์กรชุมชนในรูปแบบของชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์ประกอบของการดำเนินงาน

สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 8 ตำบล ซึ่งประกอบไปด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไพร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด องค์การบริหารส่วนตำบลในเตา องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปูน องค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียน องค์การบริหารส่วนตำบลลิพัง และองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้ นั้นมุ่งดำเนินการแก้ไขปัญหาที่มองว่าไม่ว่าจะดำเนินการในลักษณะไหนหรือรูปแบบใดก็ตาม แต่หากสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ความทุกข์ยาก สามารถส่งเสริมและยังคงให้ประชาชนสามารถดำรงชีพและอยู่อาศัย ทำกินในพื้นที่ได้อย่างปกติสุข อีกทั้งสามารถดำเนินการรับรองสิทธิให้กับ

ประชาชนได้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ปราศจากการคุกคาม จับกุมของเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และนำไปสู่ความยั่งยืนได้ จึงยอมรับและตามแนวทางในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ตามหลักนโยบายของรัฐ ซึ่งให้การยอมรับและดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553

องค์การบริหารส่วนตำบลละมอ

เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลละมอ มุ่งดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการของโครงการดังกล่าวนั้นมีความล่าช้า อีกทั้งไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง นำมาสู่การเกิดความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินก็ได้ทวีก็มีความรุนแรงมากมากยิ่งขึ้น แต่ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการเพื่อเข้าสู่กระบวนพิสูจน์สิทธิ์ในการครอบครองที่ดิน ประชาชนในพื้นที่ตำบลละมอนั้นได้ดำเนินการพิสูจน์สิทธิ์ครอบครองจำนวนมาก แต่การดำเนินการตามโครงการนั้นขาดความต่อเนื่อง จนในที่สุดนำไปสู่ความล้มเหลวในการดำเนินงาน ประกอบกับผลการดำเนินงานตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) นั้นมีความผิดพลาดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะระบบการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 นั้นกลับพบว่าประชาชนที่อยู่อาศัยมาก่อนประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้นกลับกลายเป็นกลุ่มคนที่บุกรุกแผ้วถางป่า แต่ในขณะเดียวกันนั้นกลับพบว่ากลุ่มคนที่ได้เข้ามาแผ้วถางและทำกินหลังการประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์กลับกลายเป็นกลุ่มคนที่อยู่อาศัยมาก่อนการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ ซึ่งความผิดพลาดของการดำเนินงานของภาครัฐที่ไร้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน จึงนำไปสู่การเกิดปัญหาและความไม่ไว้เนื้อเชื่อใจต่อการดำเนินโครงการของภาครัฐซึ่งไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการอย่างชัดเจนตลอดจนการดำเนินการของโครงการนั้นมีความล่าช้าและไม่มีแนวทางในการจัดการที่ชัดเจน จนถึงปัจจุบันการดำเนินการตามโครงการนั้นก็ยังไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน อีกทั้งผลของการดำเนินตามโครงการนั้นไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนและองค์กรชุมชน ในขณะเดียวกันนั้นการดำเนินการที่ผ่านมานั้นไม่สามารถดำเนินการออกเอกสารสิทธิทำกินหรือรับรองสิทธิ์ในการครอบครอง

หรือทำกินให้ประชาชนในพื้นที่ได้แต่อย่างใด นอกจากนั้นประชาชนในพื้นที่ก็ไม่สามารถที่จะโค่นล้มต้นยางที่หมดสภาพการกรีดแล้วดำเนินการปลูกยางใหม่ทดแทนได้ และยังมีเจ้าหน้าที่ป่าไม้การเข้ามาดำเนินการจับกุมและคุกคามประชาชนในพื้นที่ ส่งผลทำให้ประชาชนในนั้นพื้นที่มีความเดือดร้อนเป็นอย่างมากในการดำรงชีพตามวิถีปกติ ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลละมอ ตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่ความยั่งยืนได้

ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหากับประชาชนในพื้นที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลละมอจึงได้ร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนในพื้นที่ ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของชุมชนตำบลละมอขึ้น พร้อมทั้งร่วมกันร่างระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกินของชุมชนตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรังขึ้น เพื่อเป็นระเบียบของชุมชนในการบริหารจัดการที่ดินภายในตำบลละมอและเพื่อเป็นการเสนอออกข้อบัญญัติท้องถิ่นใช้ในตำบลละมอ ในตอนนั้นการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลละมอนั้นก็เป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่ จึงได้ร่วมกันร่างระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกินของชุมชนตำบลละมอขึ้นเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินด้วยกระบวนการของชุมชน พร้อมทั้งได้ดำเนินการชี้แจงและทำความเข้าใจกับภาคประชาชนในพื้นที่ให้มีความเข้าใจถึงปัญหาความขัดแย้งในเรื่องที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งพยายามสื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าประชาชนนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมา เนื่องจากยังมีการแอบบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน และไม่ให้ความสำคัญกับการดูแลและปกป้องป่าไม้ในพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่ของตำบลละมอนั้นเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ ฉะนั้นในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและนำไปสู่ความยั่งยืนในการจัดการได้นั้นจะต้องเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่บนพื้นฐานของสิทธิของชุมชนในการจัดการตนเอง

นอกจากนั้นแล้วการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลละมอนั้น นอกจากจะดำเนินการแก้ไขปัญหาตามแนวทางและหลักการของโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) แต่เมื่อมีการเปลี่ยนอำนาจทางการเมือง แนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นนำไปสู่การดำเนินการร่วมกับองค์กรชุมชนตำบลละมอ ในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน โดยการร่วมมือกันระหว่างองค์การบริหาร

ส่วนตำบลละมอกับสภาองค์กรชุมชนตำบลละมอในการคุมกำเนิดของการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และจัดทำการรับรองที่ดินทำกินเดิมของประชาชนในพื้นที่ ด้วยการจัดทำหนังสือรับรองข้อมูลการทำกินเดิมท้องที่องค์การบริหารส่วนตำบลละมอ เพื่อเป็นการรับรองว่าประชาชนผู้ถือเอกสารฉบับนี้เป็นผู้ที่ได้ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่โดยชอบ ผ่านกระบวนการพิจารณาของสภาองค์กรชุมชนตำบลละมอและองค์การบริหารส่วนตำบลละมอ แต่การดำเนินการก็ไม่เป็นผลการดำเนินงานเท่าที่ควร อีกทั้งก็ยกเลิกไปเมื่อการเมืองในระดับท้องถิ่นเปลี่ยนขั้วอำนาจไปสู่กลุ่มบุคคลเดิมที่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามแนวทางของภาครัฐในโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) ประกอบกับมีแผนตามยุทธการทวงคืนผืนป่าของภาครัฐจึงเป็นเหตุให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลละมอได้เร่งส่งหนังสือไปทวงถามผลการดำเนินงานตามโครงการ เพื่อนำผลการดำเนินโครงการมาใช้ในการปกป้องและป้องกันประชาชนในพื้นที่เพื่อไม่ให้ได้ผลกระทบจากการดำเนินยุทธการทวงคืนผืนป่าในพื้นที่

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลละมอนั้นถือได้ว่าเป็นการดำเนินโครงการที่มุ่งดำเนินการตามวิธีการของภาครัฐของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลละมอ เพื่อที่จะให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินการของภาครัฐแต่การดำเนินการนั้นคำนึงถึงสิทธิในการจัดการและครอบครองที่ดินในรูปแบบของปัจเจกบุคคลและไม่ให้การยอมรับกับแนวคิดและกระบวนการจัดการในรูปแบบขององค์กรชุมชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 เพราะมองว่ารูปแบบการจัดการของโฉนดชุมชนนั้นจะก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในชุมชนได้ในอนาคต อีกทั้งการดำเนินการนั้นไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างยั่งยืน

ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการเปลี่ยนขั้วอำนาจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นนั้นก็นำไปสู่การเกิดปัญหาและการหยุดชะงักหรือการเปลี่ยนแปลงไปของแนวทางหรือนโยบายในการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆแม้กระทั้งปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ประกอบกับแนวคิดและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกับการให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนและดำเนินการแก้ปัญหาให้กับประชาชน ทั้งนี้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดินในแต่ละพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดินให้กับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งในการดำเนินการในช่วงแรก ๆ นั้นก็ยึดตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนในการดำรงชีพให้กับประชาชน อีกทั้งดำเนินการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ผ่านโครงการปลูกป่า กิจกรรมการอบรมประชาชนในพื้นที่เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักษ์ป่า กิจกรรมการบวชป่าเพื่อลดการบุกรุกป่า ตลอดจนมุ่งทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่และทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับภาคประชาชนในพื้นที่ ส่งผลให้สามารถปกป้องพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ให้คงอยู่และบรรเทาปัญหาและลดระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังพบว่ามีการเข้ามาดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ทั้งในรูปแบบของการคุกคาม ทำลายรื้อทรัพย์สินของประชาชนและดำเนินการตามหน้าที่ในการจับกุมกลุ่มคนที่บุกรุกและแผ้วถางพื้นที่ป่า การแก้ไขปัญหาจึงไม่สามารถจัดการได้อย่างยั่งยืนได้

ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ดที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน นำมาซึ่งความกินดีอยู่ดีของประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับการเปลี่ยนผ่านของอำนาจทางการเมืองและการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด ที่มีความต้องการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนจึงได้ร่วมกับองค์กรชุมชน ดำเนินการจัดการและแก้ไขปัญหาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 โดยการดำเนินรับรององค์กรชุมชนปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดบ้านลำขนุน องค์กรชุมชนปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดบ้านลำขนุนบ้านลำพิกุล และองค์กรชุมชนปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดบ้านควนหิน เป็นองค์กรประชาชนเพื่อสาธารณะประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในภารกิจการส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไพร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด องค์การบริหารส่วนตำบลในเตา องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปูน องค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียน องค์การบริหารส่วนตำบลลิพัง และองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้ ทั้งหมด 8 ตำบล ที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในทุกรูปแบบที่ประชาชนหรือองค์กรชุมชนในพื้นที่มองว่าเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การได้มาซึ่งสิทธิ์ในการครอบครองและบริหารจัดการที่ดิน โดยปราศจากการเข้ามาคุกคามและจับกุมของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ด้วยการให้การยอมรับและดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541)

และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 มาใช้ดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ทั้งนี้พบว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหาตามนโยบายของรัฐบาลทั้งสองแนวทางนั้นไม่ก่อให้เกิดความสำเร็จและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง อีกทั้งไม่ถือเป็นแนวทางการจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับการเข้ามาของยุทธการทวงคืนผืนป่า ที่จะมีการเข้ามาตัดฟัน ทำลายต้นยางของประชาชนในพื้นที่ ส่งผลให้ประชาชนและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เข้าร่วมดำเนินการกับองค์กรชุมชนต่างๆเพื่อต่อต้านและคัดการการดำเนินงานของรัฐบาล ประกอบกับดำเนินการร่วมกับองค์กรชุมชนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินด้วยกระบวนการของชุมชนและองค์กรชุมชนทั้งในรูปแบบของดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 และการดำเนินการในลักษณะของการจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชน

ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ส่วนใหญ่นั้นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ตามมาตราที่ 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ซึ่งไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมได้ ประกอบกำให้ความสำคัญต่อแนวทางและกระบวนการของภาครัฐในส่วนกลาง แต่เมื่อการดำเนินการของภาครัฐในส่วนกลางไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพได้ จึงได้ร่วมกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลช่อง

องค์การบริหารส่วนตำบลช่องนั้น มุ่งดำเนินการเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของประชาชนตามอำนาจหน้าที่ที่พึงมีในการบริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ตามมาตราที่ 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ซึ่งมองว่าในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการจัดการในขอบเขตพื้นที่ในการคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ให้กับประประชาชนแล้วยังถือเป็นการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การปกป้องพื้นที่ป่าไม้

ให้คงดำรงอยู่ ประชาชนในพื้นที่จะได้ไม่แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้เพิ่มเติม อีกทั้งเป็นการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ได้คุ้มครองและรับรองให้ประชาชนในพื้นที่สามารถดำรงชีพอยู่ในพื้นที่ได้ตามปกติ ถือเป็นการปกป้องและบำรุงรักษาไว้ซึ่งศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีวิถีชีวิตและประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น

ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542 ตามมาตราที่ 16 ให้องค์กาบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น และ (24) การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉะนั้นการที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่อเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่นั้น ถือได้ว่าเป็นการการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ในการการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น อีกทั้งถือเป็นการปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย นำสู่การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น และสามารถจัดการ บำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้

อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลช่องนั้นไม่ยอมรับในแนวทางและการดำเนินงานของภาครัฐโดยไม่เข้าร่วมและดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ตลอดจนปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและความเดือดร้อนของประชาชนในตำบลช่องในเรื่องของที่ดินทำกิน การถูกตรวจยึด ทำลายรื้อถอนทรัพย์สินและไม่สามารถที่จะทำมาหากินในพื้นที่ของตนได้ตามปกติของประชาชนไม่ได้รับการแก้ไขย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลช่องได้ดำเนินการเพื่อบรรเทาและลดความขัดแย้งด้านดินในพื้นที่ ด้วยการจัดทำทะเบียนที่ดินและข้อมูลของที่ดินซึ่งประชาชนได้ครอบครองและทำกินอยู่ ด้วยการรับรองสิทธิ์ในการทำกินให้กับประชาชน

แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าองค์การบริหารส่วนตำบลช่องนั้นนอกจากจะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและยังดำเนินการด้วยแนวทางและกระบวนการต่าง ๆ เพื่อแก้ไข

ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ให้กับประชาชน ซึ่งส่งผลให้ความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่นั้นลดลง ทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถที่จะทำกินได้ปกติตามวิถีชีวิตเดิมในพื้นที่ตามที่ได้มาขึ้นทะเบียนไว้กับองค์การบริหารส่วนตำบลช่อง ทั้งนี้หากบุคคลใดทำผิดกติกาที่ได้ร่วมกำหนดกันไว้ก็จะเพิกถอนสิทธิที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลรับรองไว้ ซึ่งการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในเขตป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลช่องนั้นได้จัดทำหนังสือสำคัญรับรองข้อมูลการทำกินในที่ดินเดิมท้องที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่อง ซึ่งเป็นการรับรองข้อมูลการทำกินของประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งในหนังสือสำคัญรับรองข้อมูลการทำกินในที่ดินเดิมนั้น ได้ดำเนินการจัดทำแผนที่ด้วยการจับพิกัด GPS ของแปลงที่ดิน ซึ่งมีการจัดทำแผนที่แสดงหมุดหลักฐานค่าพิกัดและขอบเขตแปลที่ดิน และดำเนินการเดินแนวเขตพื้นที่ใหม่เพื่อแบ่งระหว่างที่ดินเขตป่ากับอนุรักษ์กับที่ดินในพื้นที่ประชาชนทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลช่องนั้น ถือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการดำเนินการที่นำไปสู่การจัดการและแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนได้

สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลช่องนั้นถือเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พึงปฏิบัติต่อประชาชน ในการร่วมดำเนินการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นผ่านการร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลช่องได้จัดทำโครงการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในเขตป่านั้นเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนกลับได้รับการยอมรับและให้ความร่วมมือกับประชาชนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มองว่าการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลช่องนั้นเป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินที่มาจากกระบวนการการมีส่วนร่วมแนวทางการดำเนินงานนั้นตรงตามความต้องการของประชาชนและมีความสอดคล้องกับพื้นที่อย่างแท้จริง ทั้งนี้หากได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดอุทยานแห่งชาติแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ตลอดจนหน่วยงานต่างของภาครัฐ ก็จะทำให้การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลช่องสำเร็จและลุล่วงไปได้ด้วยดี

ในปัจจุบันนี้แนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลช่องนั้น นำไปสู่การยอมรับและยอมรับในแนวทางดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ รอบเทือกเขาบรรทัด เพื่อนำโมเดลการแก้ไขปัญหาไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อำเภอ

สำหรับบทบาทของอำเภอกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินนั้น การแก้ไขปัญหาในส่วนของระดับอำเภอพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นจากการศึกษาทั้งหมด 6 อำเภอ อับประกอบไปด้วย อำเภอรัษฎา อำเภอห้วยยอด อำเภอเมืองตรัง อำเภอนาโยง อำเภอย่านตาขาว

และอำเภอปะเหลียน เป็นการดำเนินการในลักษณะของการเป็นผู้ประสานงานให้กับภาคประชาชน องค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เนื่องด้วยอำเภอเป็นหน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาค ในฐานะด้านการปกครองจึงไม่มีอำนาจในการจัดการและดูแลในเรื่องของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในการดำเนินการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของอำเภอนั้นดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ การดำเนินการตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอดำเนินการและการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารที่ดินเมื่อมีการชุมนุมประท้วง ซึ่งการดำเนินการตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอดำเนินการในพื้นที่นั้นดำเนินการเกี่ยวกับโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พุทธศักราช 2553 ในเขตพื้นที่ของอำเภอ ตลอดจนการเข้าร่วมดำเนินการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตามที่จังหวัดหรือหน่วยงานต่างๆขอความร่วมมือและการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารที่ดินเมื่อมีการชุมนุมประท้วงนั้น ที่ผ่านมาภาคประชาชนและองค์กรชุมชนได้มาร่วมตัวกันและประท้วง ณ ที่ทำการอำเภอ แต่อำเภอนั้นทำได้เพียงแค่รับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนเพื่อส่งต่อไปยังจังหวัดและกรมดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จ

ทั้งนี้ยังในระดับอำเภอนั้นมองว่าในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ว่าปัญหาความขัดแย้งนั้นเป็นความผิดพลาดและปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างภาคประชาชนกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบระหว่างประชาชนกับหน่วยอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเท่านั้นที่จะต้องมาทำความเข้าใจกันและตกลงกัน ทางอำเภอมีหน้าที่เพียงเป็นผู้ประสานงานหรือเป็นตัวกลางในการดำเนินการให้เท่านั้น

จังหวัดตรัง

สำหรับจังหวัดตรัง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังให้กับประชาชนและองค์กรชุมชนต่างๆด้วยการดำเนินการไกล่เกลี่ยปัญหาและลดความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ของจังหวัดตรัง ในการดำเนินการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของจังหวัดตรังนั้นประกอบไปด้วย 2 ส่วนด้วยกัน คือ การดำเนินการตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้จังหวัดดำเนินการและการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารที่ดินเมื่อมีการชุมนุมประท้วง

การดำเนินการตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้จังหวัดดำเนินการ สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของจังหวัดตรังตามการสั่งการและการขอความร่วมมือในการดำเนินการของหน่วยงานในส่วนกลางซึ่งที่ผ่านมานั้น จังหวัดตรังก็ดำเนินจัดประชุมร่วมกับหน่วยงานต่างๆเพื่อร่วมปรึกษาและทำความเข้าใจต่อการดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการในช่วงของการดำเนินงานนั้นก็มีความเข้มงวดในการดำเนินการ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของภาครัฐในส่วนกลาง ส่งผลให้การดำเนินตามนโยบายและโครงการเดิมที่เคยดำเนินการอยู่ก็ต้องยกเลิกหรือต้องยุติไป ส่งผลให้การดำเนินงานของภาครัฐนั้นขาดความต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหาจึงไม่เป็นไปในทิศทางและแนวทางเดียวกัน

การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารที่ดินเมื่อมีการชุมนุมประท้วง ทั้งนี้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของจังหวัดตรังนั้นเมื่อมีการมาชุมนุมประท้วงของประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ต่างแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง เพื่อเรียกร้องให้ทางจังหวัดตรังนั้นลงมาช่วยเหลือประชาชนและแก้ไขประชาชนในเรื่องของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ร้อนในการดำรงชีพ อีกทั้งมีการดำเนินการคุกคาม จับกุมและดำเนินคดีกับประชาชน จังหวัดตรังในฐานะเป็นหน่วยงานกลางในการรับข้อร้องเรียนและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในเบื้องต้นด้วยการจัดประชุมและเรียกหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด หน่วยงานระดับอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรชุมชน หมู่บ้านและประชาชนมาประชุมและหาแนวทางร่วมกันเพื่อบรรเทาปัญหาเบื้องต้นให้กับประชาชน ตลอดจนเป็นหน่วยงานกลางในการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน

ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินด้วยการดำเนินการตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้จังหวัดดำเนินการและการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารที่ดินเมื่อมีการชุมนุมประท้วงนั้น ถือเป็นเพียงการบรรเทาและลดระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินและไม่ก่อให้เกิดการกำหนดแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งจังหวัดตรังดำเนินการได้เพียงแค่เรียกหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประชุมเพื่อร่วมปรึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาระหว่างกัน

แต่ที่ผ่านมานั้นก็เป็นเพียงแก้การบรรเทาปัญหาและชะลอปัญหาไม่ให้มีความรุนแรงและไม่สามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่ความยั่งยืนได้

สามารถสรุปได้ว่าการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นทั้งระดับอำเภอและจังหวัดตรัง ไม่ได้เข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม เพราะส่วนหนึ่งนั้นต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามการสั่งการและการขอความร่วมมือในการดำเนินการจากหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประกอบกับต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อลดระดับความขัดแย้งและบรรเทาความยากลำบากของประชาชน เมื่อมีการชุมนุมประท้วงของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ซึ่งดำเนินการได้เพียงแค่การจัดการเฉพาะหน้าที่ไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้

ตารางที่ 12 กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

ลำดับที่	หน่วยงาน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
1.	องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง	ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่พึงดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 ในหมวดที่ 4 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามมาตราที่ 45 และต้องดำเนินการตามคำสั่งและนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของกระทรวงต่าง ๆ และจังหวัดตรัง	เกิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง และบรรเทาความทุกข์จากปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในเบื้องต้น

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงาน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
2.	เทศบาลตำบลท่างิ้ว	ดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541)	การดำเนินงานนั้นขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นรูปธรรม
3.	องค์การบริหารส่วนตำบล	ดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541)	การดำเนินงานนั้นขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นรูปธรรม
		ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553	การดำเนินงานนั้นขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นรูปธรรม

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงาน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
3.	องค์การบริหารส่วนตำบล	ดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553	การดำเนินงานของภาครัฐนั้นขาดความต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหาจึงไม่เป็นไปในทิศทางและแนวทางเดียวกัน
		ไม่ดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 และเชื่อมั่นในแนวทางชุมชนจัดการตนเอง	จัดทำทะเบียนที่ดินและข้อมูลของที่ดินซึ่งประชาชนได้ครอบครองและทำกินอยู่ ด้วยการรับรองสิทธิ์ในการทำกินให้กับประชาชน

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงาน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
4.	อำเภอ	การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารที่ดินเมื่อมีการชุมนุมประท้วง	รับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนเพื่อส่งต่อไปยังจังหวัดและกรมดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จ
		การดำเนินการตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553	รับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนเพื่อส่งต่อไปยังจังหวัดและกรมดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จ

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงาน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
5.	จังหวัดตรัง	การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารที่ดินเมื่อมีการชุมนุมประท้วง	การจัดประชุมและเรียกหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องประชุมและหาแนวทางร่วมกันเพื่อบรรเทาปัญหาเบื้องต้นให้กับประชาชน
		การดำเนินการตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้จังหวัดดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553	การดำเนินงานของภาครัฐนั้นขาดความต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหาจึงไม่เป็นไปในทิศทางและแนวทางเดียวกัน

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้นทั้งระดับจังหวัดตรังนั้นเป็นไปตามแนวคิดในการบริหารจัดการของภาครัฐที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับและกฎหมายตลอดจนการดำเนินการตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งการให้ดำเนินการ

ส่งผลให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินจึงไม่เป็นรูปธรรมและแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง สืบเนื่องมาจากการดำเนินงานของภาครัฐนั้นขาดความต่อเนื่องการแก้ไขปัญหาจึงไม่เป็นไปในทิศทางและแนวทางเดียวกัน ในส่วนแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของชุมชนจัดการตนเองขององค์การบริหารส่วนตำบลในบางพื้นที่ที่กำลังดำเนินการนั้นไม่เป็นที่ยอมรับของภาครัฐและประชาชนในบางส่วน

กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินซึ่งเกิดขึ้นมาจากการดำเนินงานที่ผิดพลาดในการประการเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ประกอบกับการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าของภาคประชาชนในการขยายพื้นที่เกษตรกรรมลื้นที่อยู่อาศัย ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐในช่วงต้นนั้นไม่มีเอกภาพ จนนำไปสู่การปล่อยปะละเลย ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก แต่ต่อมาเมื่อภาครัฐว่าประชาชนได้ทำลายพื้นที่ป่าไปเป็นจำนวนมากจึงได้เข้าดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด โดยไม่ดำเนินการแบ่งความชัดเจนระหว่างพื้นที่ที่ประชาชนอยู่มาก่อนการประกาศเขตป่าอนุรักษ์กับพื้นที่บุกรุกใหม่ให้ชัดเจนแต่เข้ามาดำเนินการในภาพรวม

การเข้ามาดำเนินการโดยภาพรวมของภาครัฐนั้นจึงนำไปสู่ความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนจึงได้เริ่มต่อต้านภาครัฐและเรียกร้องความเป็นธรรมจากภาครัฐที่ประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทับที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิม ภาคประชาชนจึงพยายามดำเนินการด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน อีกทั้งยังได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชน และองค์กรชุมชนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยหลักของสิทธิชุมชนเป็นแนวทางในการจัดการและแก้ไขปัญหา

ภาคประชาชน

ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลากว่า 55 ปีมาเลย โดยมีจุดเริ่มต้นจากการกำหนดให้เป็นพื้นที่หวงห้าม พื้นที่ป่าสงวน พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ซึ่งเกิดความผิดพลาดจากการกำหนดแนวเขตที่ไม่ได้ลงสำรวจพื้นที่อย่างแท้จริง ประกอบกับยึดตามแนวเขตพื้นที่เดิมตั้งแต่ครั้งแรกที่ได้กำหนดไว้ โดยไม่ได้ดำเนินการพิจารณาใหม่หรือดำเนินการทบทวนถึงแนวเขตเดิมว่ามีความถูกต้องหรือไม่ จึงสงผลให้เกิดการทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ประกอบกับการดำเนินการตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ไม่มีเอกภาพ ปล่อยปะละเลย จึงนำไปสู่ทำลายพื้นที่ป่าการขยายพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนเพิ่มมากกขึ้น สุดท้ายเมื่อป่าไม้ถูกทำลายเป็นจำนวนมากภาครัฐจึงเข้ามาดำเนินการเข้มงวดตามข้อกฎหมายแต่ไม่ได้ดำเนินการแยกประชาชนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่อยู่มาก่อนประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์และกลุ่มที่บุกรุกพื้นที่ป่าในภายหลัง ส่งผลให้การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาของภาครัฐนั้นได้สร้างความเดือดร้อนในการดำรงชีพต่อประชาชน

ประชาชนในพื้นที่จึงร่วมกันเรียกร้องให้ภาครัฐลงมาแก้ไขปัญหาการทับซ้อนของที่ดินและจัดทำเขตพื้นที่ระหว่างป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ชุมชนการให้มีความชัดเจน แต่ภาครัฐไม่ได้เข้ามาดำเนินการใด ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาตามข้อเรียกร้องของประชาชน จนกระทั่งปีพุทธศักราช 2541 ได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ภาครัฐจึงได้นำหลักการของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้มาปรับใช้เพื่อใช้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง แต่การดำเนินการตามมติดังกล่าวนั้นไม่เป็นเป็นยอมรับของประชาชน เนื่องจากมองว่าเป็นการดำเนินการของภาครัฐที่ไร้การมีส่วนร่วมของประชาชนตลอดจนเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เอาเปรียบประชาชน จึงเกิดการต่อต้านและคัดค้านของประชาชนในการแก้ไขปัญหามติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ สุดท้ายการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้นได้ยุติและชะลอไป

ทั้งนี้จากแก้ไขปัญหามติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้น นำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครับกับภาคประชาชน และภาคประชาชนด้วยกัน ซึ่งประชาชนในบางกลุ่มที่ยอมรับและมีความต้องการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ แต่ในที่สุดการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้นต้องยุติลงไปตามคำสั่งการชะลอของรัฐบาลในขณะนั้น ประกอบกับมีการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ป่าไม้มีความเข้มงวดมากขึ้น ตลอดจนมีการเข้ามาคุกคามทำลายรื้อถอนทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนจึงได้รับผลกระทบต่อการดำรงชีพ จึงได้ร่วมกันปรึกษาหารือและจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนในการดูแลและปกป้องป่าไม้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ซึ่งการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาชนนั้นดำเนินการได้เพียงระยะเวลาอันสั้น เมื่อประชาชนในพื้นที่มีการแอบแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัย เจ้าหน้าที่จึงได้เข้ามาดำเนินการเข้มงวดตามข้อของกฎหมาย อีกทั้งมีเจ้าหน้าที่บางส่วนที่เห็นแก่ประโยชนส่วนตน ข่มเหงรังแกประชาชน จนนำไปสู่การรวมตัวของประชาชนที่ร่วมกันกำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาชุมชนในรูปแบบขององค์กรชุมชน ในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนของประชาชนนั้น เพื่อดำเนินการต่อต้านต่ออำนาจรัฐที่เข้ามาคุกคามและก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังและนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่

องค์กรชุมชน

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น เกิดขึ้นหลังจากที่ภาคประชาชนกับภาครัฐในพื้นที่มีความขัดแย้งกัน โดยมีสามเหตุมาจากการประการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน การบุกรุกพื้นที่ป่าของประชาชน การดำเนินการคุกคามและจับกุมประชาชนของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาของภาครัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพ แต่ผลกระทบและความเดือดร้อนนั้นตกอยู่ที่ประชาชน จึงได้รวมตัวกันเป็นองค์กรภาคประชาชนเพื่อดำเนินกิจกรรมในการดูแลและปกป้องป่า แต่ไม่สามารถนำไปสู่การจัดการกับปัญหาได้ ต่อมาจากการร่วมคิดร่วมแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ก่อให้เกิดแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาโดยชุมชนของประชาชน ซึ่งมีใจความสำคัญว่า " หากเรารอคอยที่จะพึ่งพาภาครัฐอย่างเดียวก็คงไม่ไหวแล้ว วันนี้พวกเราจะต้องพึ่งตนเองก่อน เพื่อบรรเทาปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่ไปก่อน หากมุ่งหวังความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินก็มีแต่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น" ประชาชนผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนและความทุกข์ยากในดารดำรงชีพจากปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินจึงได้ร่วมตัวกันและจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนขึ้นในพื้นที่ของชุมชนต่าง ๆ พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

การก่อตั้งเป็นองค์กรชุมชนของภาคประชาชนในตอนนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพลังอำนาจในการต่อรองกับภาครัฐและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังขึ้นในนามของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดขึ้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พุทธศักราช 2543 ขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้าง "อธิปไตยชุมชน" หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเอง โดยสามารถพิทักษ์พื้นที่ชุมชน สิทธิดินทำกินและที่อยู่อาศัย พิทักษ์สิทธิของเกษตรกร สิทธิชุมชนในการฟื้นฟูและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่ดีงาม รวมทั้งการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน มีอธิปไตยทางอาหาร เพื่อพิทักษ์ศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสามารถเลี้ยงชุมชนและสังคม ร่วมกำหนดนโยบาย แผนพัฒนา โครงการพัฒนาของภาครัฐและกฎหมายต่าง ๆ โดยอยู่บนพื้นฐานการเคารพสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญและสามารถร่วมพัฒนาองค์กรภาคประชาชนให้สามารถกำหนดอนาคตตนเอง

ซึ่งในขณะก่อตั้งเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้นมีองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นสมาชิกทั้งหมด 14 องค์กร ประกอบด้วย องค์กรชุมชนบ้านตระ ตำบลปะเหลียนเขตอำเภอปะเหลียน องค์กรชุมชนบ้านโคกทราย ตำบลโพรงจระเข้ องค์กรชุมชนบ้านลำขนุน ตำบลนาชุมเห็ดเขตอำเภอย่านตาขาว องค์กรชุมชนบ้านละมอ ตำบลละมอ องค์กรชุมชนบ้านกรงไหน-ห้วยว่าว-ห้วยลึก องค์กรชุมชนบ้านตาหมอช่อง องค์กร

ชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู ตำบลช่องเขตอำเภอนาโยง องค์กรชุมชนบ้านน้ำผุด องค์กรชุมชนบ้านทุ่งนา ตำบลน้ำผุดเขตอำเภอเมืองตรัง องค์กรชุมชนบ้านท่างิ้ว ตำบลท่างิ้ว องค์กรชุมชนบ้านเขาล้อม องค์กรชุมชนบ้าไร่เหนือ ตำบลเตาเขตอำเภอห้วยยอด องค์กรชุมชนบ้านเขาไพร ตำบลเขาไพร องค์กรชุมชนบ้านน้ำปลิว ตำบลหนองปรือเขตอำเภอรัษฎา (องค์กรเครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด, 2543)

ทั้งนี้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมานั้นในมุมมองขององค์กรชุมชนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐนั้นไม่ก่อให้การมีส่วนของภาคประชาชนในการเสนอแนวทางและวิธีการในการจัดการและแก้ไขปัญหา การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาของภาครับนั้นเกิดจากการคิดและจัดการของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งที่ผ่านมานั้นภาครัฐไม่ได้ให้ความสำคัญกับบริบทของพื้นที่ สภาพที่แท้จริงของปัญหา ส่งผลให้การแก้ไขปัญหานั้นจึงไม่สามารถลดความขัดแย้งด้านที่ดินและแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม และการดำเนินการของภาครัฐนั้นเป็นเพียงแค่การบรรเทาปัญหาแต่ไม่ได้นำไปสู่การแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งการดำเนินการของภาครัฐนั้นยังก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่ได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนจากการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่มีความล่าช้า ไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

ตลอดจนการดำเนินการแก้ปัญหามติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้นได้รับการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนและองค์กรชุมชนมองว่าการแก้ไขปัญหาตามมติ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 นั้นเป็นการเอารัดเอาเปรียบประชาชน การดำเนินการของภาครัฐนั้นต้องการที่จะเข้ามายึดพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ป่าไม้คืนเป็นที่ดินของรัฐ เนื่องจากประชาชนและองค์กรชุมชนมองถึงให้ใจความสำคัญของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 ด้วยการให้กรมป่าไม้ดำเนินการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบพิสูจน์การครอบครองที่ดินของประชาชน โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร (หากไม่มีให้ใช้ภาพถ่ายดาวเทียม) ซึ่งถ่ายภาพพื้นที่นั้นไว้เป็นครั้งแรกหลังวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก ตรวจสอบร่องรอยการทำประโยชน์ต่อเนื่องมาก่อนวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก และต้องพิจารณาร่วมกับพยานหลักฐานอื่น ซึ่งแสดงว่าได้มีการครอบครองทำประโยชน์ต่อเนื่องมาก่อนวันสงวนหวงห้ามนั้น ๆ ด้วย หากในกรณีผลการตรวจพิสูจน์พบว่าประชาชนนั้นอยู่อาศัยหรือทำกินมาก่อน ให้กรมป่าไม้จัดทำขอบเขตบริเวณที่อยู่อาศัยหรือทำกินให้ชัดเจน ห้ามขยายพื้นที่เพิ่มเติมโดยเด็ดขาดและดำเนินการตามกฎหมายเพื่อให้ประชาชนอยู่อาศัยหรือทำกิน ตามความจำเป็นเพื่อการครองชีพ แต่ถ้าเป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ พื้นที่ที่มีผลกระทบต่อ

ประสิทธิภาพในการคุ้มครองดูแลพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ให้พิจารณาดำเนินการช่วยเหลือประชาชนตามความเหมาะสมเพื่อให้หาที่อยู่อาศัยหรือทำกินแห่งใหม่หรือดำเนินการเคลื่อนย้ายประชาชนออกมาจากบริเวณนั้นไปอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยในพื้นที่รองรับให้มีการสนับสนุนด้านสาธารณูปโภค การพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม รวมทั้งพิจารณารับรองสิทธิในที่ดินตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ที่ประชาชนได้เคลื่อนย้ายออกไปแล้วให้ทำการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าต่อไป

ในกรณีที่ผลการตรวจพิสูจน์พบว่าประชาชนอยู่อาศัยหรือทำกินหลังวันประกาศสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก ให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการเคลื่อนย้ายประชาชนออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้น แล้วทำการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม การเคลื่อนย้ายประชาชนออกจากพื้นที่ให้เตรียมแผนการรองรับในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยสนับสนุนด้านสาธารณูปโภค การพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม รวมทั้งการพิจารณารับรองสิทธิในที่ดินตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากยังไม่สามารถเคลื่อนย้ายประชาชนออกจากพื้นที่ได้ทันที ให้ดำเนินการควบคุมขอบเขตพื้นที่มิให้ขยายเพิ่มเติมโดยเด็ดขาดและในระหว่างรอการเคลื่อนย้ายให้จัดระเบียบที่อยู่อาศัยหรือทำกินให้เพียงพอกับการดำรงชีพ จากประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มองว่าการดำเนินตามหลักการของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 นั้น เป็นการดำเนินการและตัดสินใจของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ภาครัฐนั้นมองข้ามความสำคัญของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ซึ่งประชาชนและองค์กรชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้นขาดการศึกษาถึงบริบทของพื้นที่ สภาพความเป็นจริงและเป็นการดำเนินการที่ไม่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนในพื้นที่ เป็นเหตุให้ประชาชนในพื้นที่ได้รวมตัวกับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากมติ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรียกร้องให้รัฐบาลยุติการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ และในที่สุดการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 นั้นได้ยุติไป

เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด ซึ่งเป็นเครือข่ายองค์กรของภาคประชาชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น เป็นองค์กรที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางและหลักการของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้น อีกทั้งยังได้ร่วมกันต่อต้านและคัดค้านการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินด้วยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้เพราะเชื่อในเรื่องของชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง อีกทั้งมองว่าการดำเนินการของภาครัฐนั้นเอา

เปรียบประชาชน ซึ่งเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้นมองว่า ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนในชุมร่วมกันเป็นองค์กรชุมชน แล้วกำหนดระเบียบกติกาขึ้นใช้ในชุมชนในลักษณะของการทำประชาคมประชาชนในชุมชนเพื่อร่วมกันคิดและกำหนดแนวทางร่วมกันและยังมองว่าในการบริหารทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนนั้นเหละเป็นองค์กรที่สำคัญในการขับเคลื่อนและดำเนินการแก้ไขปัญหา กำหนดแนวทางและกติกาของชุมชนร่วมกันผ่านกระบวนการของชุมชนจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินทั้งในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังและในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินได้ จากการก่อตั้งของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้นนำไปสู่การดำเนินการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินบนพื้นฐานของสิทธิ์อันชอบธรรมในฐานะที่เป็นผู้ครอบครองและอยู่อาศัยมาก่อน พร้อมทั้งเป็นกลไกในการเรียกร้องและทวงความชอบธรรมของความผิดพลาดในการดำเนินงานของภาครัฐและการเข้ามาคุกคาม รังแกประชาชนจากการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเกิดกว่าเหตุของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนเป็นหน่วยประสานความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับที่ดินและพัฒนาไปสู่ด้านต่าง ๆ

ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด นั้นเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ด้วยแนวคิดของภาคประชาชนในการรวมตัวเป็นองค์ชุมชนและสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อร่วมกำหนดแนวทางของปัญหา ตลอดจนกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการของชุมชน และตามสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนในชุมชน ซึ่งได้ทำกินและอยู่อาศัยมาก่อนที่ภาครัฐจะประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์และเป็นการรวมพลังของประชาชนในการเรียกร้องความเป็นธรรมและป้องกันการเข้ามาคุกคามของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในการจับกุมและเรียกสินบ่นประชาชน ตลอดจนดำเนินการต่อต้านและคัดค้านการดำเนินงานของภาครัฐที่อาจจะส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

จนกระทั้งปีพุทธศักราช 2553 ภาครัฐโดยรัฐบาลในตอนนั้นมีแนวคิดในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชนอย่างเป็นระบบ ประกอบกับเพื่อเป็นนโยบายทางการเมืองเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับของประชาชนและลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อการบริหารงานของรัฐบาลจากการต่อต้านของภาคประชาชน ซึ่งได้มีนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่ดินให้กับประชาชนในระบบของชุมชนและออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 เพื่อเป็นหลักการในการแก้ไขปัญหาที่ดิน ตลอดจนมีการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นพื้นที่หนึ่งที่รัฐบาลในตอนนั้นให้

ความสำคัญและเข้ามาส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่นำหลักการของโฉนดชุมชนมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ ส่งผลให้เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดในบางกลุ่มมีมุมมองที่ไม่ชอบ ไม่ให้ความสำคัญต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามหลักการของโฉนดชุมชน เนื่องจากให้ความสำคัญต่อสิทธิ์ในรูปแบบปัจเจกบุคคลและไม่ชอบสิทธิร่วมในรูปแบบสิทธิชุมชน ในทางกลับกันนั้นก็มีกลุ่มคนและองค์กรชุมชนบางส่วนเห็นชอบต่อแนวคิดและหลักการของโฉนดชุมชนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 และได้นำแนวทางและหลักการของโฉนดชุมชนเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่

ทั้งนี้เมื่อเกิดมุมมองและความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของสมาชิกและองค์กรชุมชนเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดเนื่องมาจากมีสมาชิกและองค์กรชุมชนส่วนหนึ่งให้ความสำคัญและให้การยอมรับต่อแนวคิดของสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนด้วยกระบวนการของชุมชน ซึ่งประชาชนในชุมชนนั้นสามารถร่วมคิดร่วมพัฒนาและร่วมกันกำหนดแนวทางและกติกาของชุมชน ตลอดจนในการกำหนดแนวทางของการแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการที่ดินนั้นต้องเกิดขึ้นจากกระบวนการร่วมคิดร่วมทำและความต้องการของคนในชุมชน แต่ให้สิทธิ์ในที่ดินทำกินและอยู่อาศัยนั้นเป็นสิทธิ์ของปัจเจกบุคคล ในขณะเดียวกันนั้นก็มีสมาชิกอีกส่วนหนึ่งที่ต้องการสิทธิ์ในที่ดินลักษณะและรูปแบบของสิทธิ์ชุมชน โดยให้ประชาชนในชุมชนนั้นมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินด้วยกันในลักษณะของโฉนดชุมชน เมื่อมุมมองความคิดในการบริหารจัดการที่ดินที่มีเป้าหมายแตกต่างกันเกี่ยวกับสิทธิ์ในที่ดิน ตลอดจนเกิดความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากการเข้ามาแทรกแซงของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนปัญหาในการจัดการและการบริหารงานของเครือข่ายของสมาชิกที่เกิดความไม่ไว้เนื้อเชื่อใจกัน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานตามแนวคิดและหลักการของแต่ละองค์กรที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกันคือการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจึงได้แยกออกเป็น 2 เครือข่าย โดยมีการแยกตัวของสมาชิกและองค์กรชุมชนส่วนหนึ่งออกมาจัดตั้งเป็นเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามหลักการและรูปแบบของโฉนดชุมชนซึ่งสมาชิกของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดนั้นให้การยอมรับหลักการของโฉนดชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางของการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ ซึ่งเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังนั้นได้พยายามขับเคลื่อนนโยบายโฉนดชุมชนในการแก้ไขปัญหาที่ดิน ทั้งนี้จากข้อมูล โครงการสัมมนาสาธารณะ “โฉนดชุมชน คืนแผ่นดินให้ชีวิตและรักษาฐานทรัพยากร” (2553) ได้ระบุไว้ว่า ในปีพุทธศักราช 2553 นั้น มีพื้นที่ชุมชนของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังทั้งหมด จำนวน 17 ชุมชน ซึ่งให้การยอมรับและตอบรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

ด้านที่ดินทำกินตามหลักการของโฉนดชุมชน อันประกอบไปด้วย องค์กรชุมชนหน้าเขา องค์กรชุมชนบ้านเขาล้อม องค์กรชุมชนบ้านไร่เหนือ องค์กรชุมชนบ้านห้วยส้ม-โรโร ตำบลในเตา องค์กรชุมชนบ้านในเขา ตำบลปากแจ่มและองค์กรชุมชนบ้านในใส องค์กรชุมชนบ้านหินงอม ตำบลท่างิ้ว เขตอำเภอห้วยยอด องค์กรชุมชนบ้านน้ำปลิว ตำบลหนองปรือ เขตอำเภอรัษฎา องค์กรชุมชนบ้านด่าน องค์กรชุมชนบ้านหินงอม องค์กรชุมชนบ้านใส่ขุดหินและองค์กรชุมชนบ้านเขาโหรง ตำบลน้ำผุด เขตอำเภอเมืองตรัง องค์กรชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู ตำบลช่อง เขตอำเภอนาโยง องค์กรชุมชนบ้านลำพิกุลและองค์กรชุมชนบ้านลำขนุน ตำบลนาชุมเห็ด องค์กรชุมชนบ้านยูงงาม ตำบลโพรงจระเข้ เขตอำเภอย่านตาขาว องค์กรชุมชนบ้านตระ ตำบลปะเหลียน เขตอำเภอปะเหลียน ทั้งนี้องค์กรชุมชนที่มีการดำเนินการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรขององค์กรชุมชนเพื่อใช้เป็นแบบแผนในการขอโฉนดชุมชน จะมีลักษณะแบบแผนที่ชัดเจนและเกิดมาจากการร่วมมือร่วมใจของประชาชนในชุมชนร่วมคิดและร่วมกำหนดกันมา

การแยกออกมาจากองค์กรเครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังนั้นไม่ได้มีความขัดแย้งระหว่างกัน แต่เพียงมีความแตกต่างด้านความคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินละการบริหารจัดการที่ดิน เนื่องด้วยเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้นมุ่งให้ความสำคัญกับสิทธิชุมชนในการแก้ไขปัญหาและจัดการทรัพยากรในพื้นที่โดยชุมชนและประชาชนในชุมชนนั้นมีสิทธิ์ในที่ดินในลักษณะและรูปแบบของปัจเจกบุคคล ซึ่งให้องค์กรภาคประชาชนหรือองค์กรชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อนตามข้อบังคับและกติกาที่ได้ร่วมกันกำหนด แต่เป็นเพียงแนวทางและการดำเนินการของชุมชนหรือภาคประชาชนเพียงฝ่ายเดียว ไม่ได้รับการตอบสนองและสนับสนุนจากภาครัฐและนโยบายของภาครัฐ

สำหรับโฉนดชุมชนนั้นเป็นแนวทางและกระบวนการของภาครัฐที่มีความต้องการแก้ไขปัญหาที่ดินและจัดการที่ดินให้กับประชาชนที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ การแก้ไขปัญหาที่ดินของภาครัฐในนามของสำนักนายกรัฐมนตรีที่ได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาโดยหลักการของโฉนดชุมชน ซึ่งชุมชนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินในรูปแบบของสิทธิชุมชนไม่แยกเป็นสิทธิปัจเจกบุคคล โดยสมาชิกในชุมชนและองค์กรชุมชนนั้นมีอำนาจในการจัดการและบริหารทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยกระบวนการของชุมชน ทำให้เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดได้แยกตัวออกมาเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาและดำเนินการตามหลักการของโฉนดชุมชน เพราะมองว่าการที่ภาครัฐให้การสนับสนุนให้ประชาชนแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบโฉนดชุมชนเป็นเบื้องต้น ในอนาคตนั้นก็จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถกำหนดทิศทางของชุมชนโดยชุมชนได้ ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินนั้น การดำเนินการตามแนวทางของโฉนดชุมชนถือเป็นสิ่งที่ภาครัฐให้อำนาจกับภาคประชาชน ตลอดจนถือเป็นแนวทางของภาครัฐซึ่งจะนำไปสู่การได้มาซึ่งสิทธิอันชอบธรรมของการครอบครองในที่ดิน

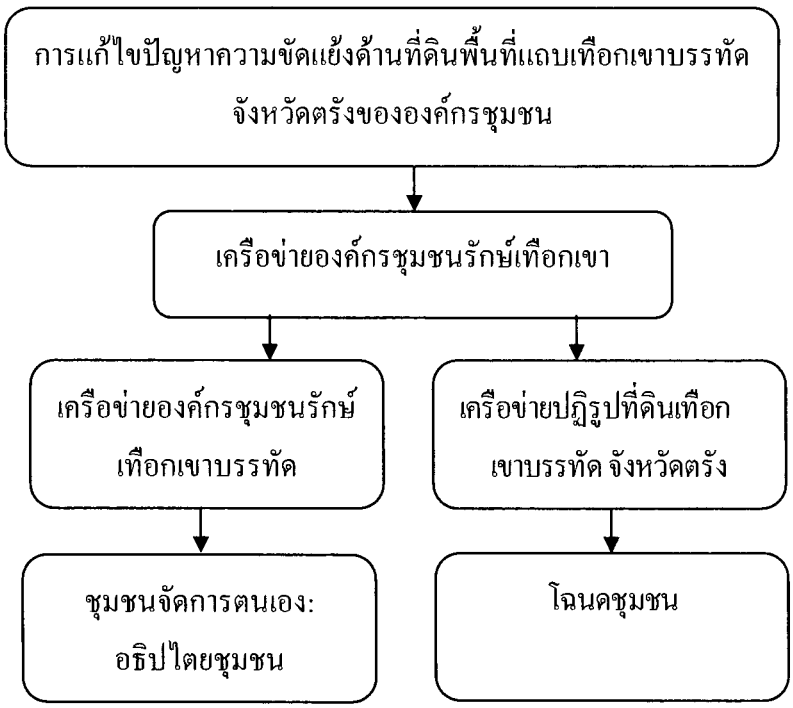

ภาพที่ 30 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังขององค์กรชุมชน

สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังขององค์กรชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชนละพัฒนามาเป็นองค์กรชุมชน ตลอดจนได้สร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ในการเรียกร้องและทวงสิทธิ์อันชอบธรรมในการครอบครองที่ดินซึ่งได้รับความเดือดร้อนและความทุกข์ยากในการดำรงชีพ ประกอบกับการคุกคามจับกุมของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ทั้งที่ปัญหานั้นเกิดขึ้นมาจากความผิดพลาดของการกำหนดแนวเขตป่าอนุรักษ์ทับซ้อนที่ของประชาชนและส่วนหนึ่งก็มาจากการแผ้วถางพื้นที่ใหม่ของประชาชน มิใช่ประชาชนทั้งหมดเป็นผู้กระทำความผิด แต่ในความเป็นจริงนั้นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็ต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค เนื่องจากประชาชนไม่มีเอกสารสิทธิ์ ซึ่งส่งผลให้เกิดความแตกต่างของความคิดในการจัดการและแก้ไขปัญหา

อีกทั้งแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐที่นำมาบังคับใช้นั้นไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ การดำเนินการที่เอาเปรียบประชาชน ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการ จึงนำไปสู่การสร้างปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น ประชาชนจึงได้ปรึกษาหารือกันและจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางของชุมชนในการแก้ไขปัญหาที่มีจุดเริ่มต้นจากปัญหาความ

ขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ชุมชนต่างๆพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจึงได้จัดตั้งองค์กรชุมชนขึ้นเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาและเรียกร้องความเป็นธรรมต่อภาครัฐ จนนำไปสู่การสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนขึ้นในชื่อ เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด

เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้นได้ขับเคลื่อนและทำหน้าที่ในการเรียกร้องความเป็นธรรม ต่อต้าน คัดค้านและดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในลักษณะของชุมชนจัดการตนเอง มองว่าอธิปไตยในการจัดการชุมชนนั้นเป็นอำนาจของประชาชนในชุมชนทุกคน จากการจัดตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง จึงก่อให้เกิดพลังของประชาชนในการร่วมกำหนดแนวทางและทิศทางของชุมชน เพื่อดำเนินการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อชุมชนและประชาชน ร่วมทั้งกำหนดแนวทางของการบริหารจัดความความขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนและภาครัฐ ที่ก่อให้เกิดความสันติสุขต่อประชาชนในพื้นที่ โดยยึดรูปแบบของการอยู่ร่วมกับป่าไม้อย่างสมดุลและยั่งยืน แต่การดำเนินการของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้น ไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการและหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากมองว่าเป็นแนวคิดของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนหรือกลุ่ม NGO

เมื่อการดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดไม่เป็นที่ยอมรับของภาครัฐ จึงนำไปสู่การดำเนินงานเพื่อบริหารจัดการชุมชนทั้งระบบ โดยคำนึงถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาในสังคมและชุมชนทั้งระบบ อีกทั้งพยายามสร้างภาพลักษณ์ของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดในฐานะขององค์กรชุมชนของภาคประชาชน ไม่ใช่กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนหรือกลุ่ม NGO เมื่อแนวทางในการดำเนินงานนั้น ไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างชัดเจน อีกทั้งความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาที่ดินได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจึงได้ร่วมกับหน่วยงานชุมชนประท้วงและเรียกร้องให้รัฐบาลลงมาดำเนินการจัดการและแก้ไขปัญหาที่ดิน ตลอดจนเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของชุมชนจัดการตนเอง ในปีพุทธศักราช 2553 รัฐบาลจึงมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่ดินให้กับประชาชนในรูปแบบของโฉนดชุมชน ซึ่งกำหนดออกมาเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553

ด้วยมุมมองของสมาชิกและองค์กรชุมชนของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดที่มีลักษณะและความต้องการที่แตกต่างกัน จึงนำไปสู่การแยกเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดออกเป็น 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดเดิมและเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง ซึ่งเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังนั้นเป็นเครือข่ายที่ยึดแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินรูปแบบของโฉนดชุมชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ส่วนเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้น ก็ยังคงยึดแนวทางของอธิปไตยชุมชนในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้การดำเนินการแก้ไข

ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของทั้งเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด และเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง ต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการสร้างความกินดีอยู่ดีให้กับประชาชนในพื้นที่ นำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมกับพื้นที่ที่สามารถนำไปสู่ความยั่งยืนในการจัดการได้

ทั้งนี้แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนของการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินขององค์กรชุมชนที่มุ่งแสวงหาแนวทางในการจัดการและแก้ไขปัญหา เพื่อให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้ในพื้นที่ ประชาชนสามารถที่จะดำรงชีพตามวิถีดั้งเดิมและอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุล ตลอดจนเพื่อต่อต้าน คัดค้านและแสดงพลังของประชาชนให้ภาครัฐเห็นถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมและสิทธิในฐานะของผู้เป็นเจ้าของชุมชนและเจ้าของทรัพยากร สามารถที่จะร่วมคิดร่วมทำและกำหนดกติกาของชุมชนในรูปแบบของชุมชนจัดการตนเอง ตลอดจนดำเนินการตามนโยบายของรัฐที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดองค์กรชุมชน

เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด

เครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พุทธศักราช 2543 โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้าง “อธิปไตยชุมชน” หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเองดำเนินกิจกรรมได้ถึงครบ 10 ปี ก็ได้แยกออกเป็น 2 เครือข่ายคือเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังกับเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดเดิม เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง การดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้น ประสบกับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว แต่ด้วยความมุ่งมั่นขององค์กรชุมชนและสมาชิกก็ขับเคลื่อนแนวทางการจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจนถึงปัจจุบันกว่า 16 ปีแล้ว ที่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินและต่อสู้กับภาครัฐในการเรียกร้องและทวงสิทธิ์อันชอบธรรมของประชาชน ตลอดจนปกป้องซึ่งสิทธิของประชาชนในการทำกินและอยู่อาศัยในที่ดิน

ทั้งนี้จากบทเรียนและการเรียนรู้ของการดำเนินงาน ตลอดจนความล้มเหลวต่อการเรียกร้องและความผิดหวังจากการพึ่งพาภาครัฐ เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจึงได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 มาตราที่ 67 ที่ระบุว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีหน้าที่ (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น เพื่อร่วมกำหนดแนวทางในการจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาที่ดินร่วมกับองค์กรชุมชน ทั้งนี้ในระยะแรกนั้นมีเพียงองค์การบริหารส่วนตำบลละมอและองค์การบริหารส่วนตำบลช่องที่ร่วมดำเนินการกับเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด ต่อมาเมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลละ

มอเปลี่ยนขั้วอำนาจทางการเมือง ส่งผลให้การดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดต้องยุติลงไปด้วยและเหลือเพียงองค์การบริหารส่วนตำบลช่องที่ยังคงดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด อีกทั้งดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม เมื่อคณะผู้บริหารนำโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลช่องเข้ามาส่งเสริมและดำเนินการจัดการที่ดินในรูปแบบของอธิปไตยชุมชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542 ในหมวดที่ 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในมาตราที่ 16 ให้องค์กาบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (1)การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น และ (24) การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินด้วยการจำกันพื้นที่ทำกินของประชาชนในรูปแบบของการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนที่ดินและออกหนังสือรับรองที่ดินทำกินเดิมให้กับประชาชน

ประกอบกับการเข้ามามีบทบาทเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและการบริหารจัดการที่ดินให้กับประชาชนขององค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization: NGO) เครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด จึงได้เข้าร่วมดำเนินงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization: NGO) เพื่อศึกษาปัญหาและกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาที่ดินในชุมชนต่างในจังหวัดตรังในพื้นที่ชุมชนแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง จากแนวทางการดำเนินการเพื่อต่อต้านและคัดค้านภาครัฐ ปรับรูปแบบการดำเนินงานมาเป็นองค์กรในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดิน ที่มีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายระดับประเทศ พร้อมทั้งดำเนินการในรูปแบบของการทำงานที่เป็นระบบบนพื้นฐานของหลักฐานและข้อเท็จจริง จึงนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าประวัติความเป็นมา การตั้งถิ่นฐานในแต่ละยุคของชุมชน ประกอบกับการศึกษาข้อกฎหมาย หลักการข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นช่องทางเพื่อแก้ไขปัญหาและร้องขอความเป็นธรรมให้กับประชาชนและองค์กรชุมชน

การดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจึงมุ่งเน้นไปที่การศึกษาหลักฐานเชิงประจักษ์ในการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งมีการศึกษาถึงระเบียบข้อบังคับของภาครัฐทั้งที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและเป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน จากการปรับเปลี่ยนรูปแบบและแนวทางในการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับเอกสารข้อบังคับทางราชการประกอบกับการศึกษาข้อเท็จจริงของชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดเป็นที่ยอมรับของประชาชน องค์กรชุมชน ตลอดจนเครือข่ายองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในระดับประเทศ ทั้งนี้การ

ดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นเพียงกระบวนการศึกษาและดำเนินการไปเพื่อบรรเทาปัญหาให้กับประชาชนในลักษณะเฉพาะหน้า ตลอดจนเป็นการดำเนินงานในลักษณะของการตั้งรับมากกว่าการรุกภาครัฐให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจึงได้นำไปสู่ความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินให้กับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง จึงได้พัฒนาให้องค์กรชุมชนต่าง ๆ ในเครือข่ายจดแจ้งเป็นสภาองค์กรชุมชน

การส่งเสริมให้องค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจดแจ้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551 ก็เพื่อรองรับการส่งเสริมกิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบลตามมาตราที่ 34 ซึ่งระบุว่าให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กำหนดข้อบังคับการอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดประชุมในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับตำบลของสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปตามควรแก่กรณีและในมาตราที่ 35 ให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ในเรื่อง (1) ประสานและดำเนินการให้มีการจัดตั้งและดำเนินการของสภาองค์กรชุมชนตำบลรวมทั้งเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจการเกี่ยวกับสภาองค์กรชุมชนตำบลและผลการประชุมของการประชุมระดับจังหวัดและระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล (2) รวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล (3) ประสานและร่วมมือกับราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรภาคเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ (4) จัดทำทะเบียนกลางเกี่ยวกับสภาองค์กรชุมชนตำบล (5) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติจัดตั้งและดำเนินการของสภาองค์กรชุมชนและผลการประชุมในทุกระดับแล้วเสนอรายงานต่อที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับชาติและรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และ (6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับชาติหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

ซึ่งการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลนั้นถือเป็นการจดแจ้งการจัดตั้งองค์กรที่มีกฎหมายรองรับเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินให้กับประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งเพื่อเป็นช่องทางในการรับการสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาของชุมชนตามเหตุผลของการประกาศด้วยชุมชนเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายตามภูมินิเวศ การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอประสบปัญหาความยากจน เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนถูกทำลายจนเสื่อมโทรมเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ การสร้างระบอบประชาธิปไตย และระบบธรรมาภิ

บาลซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองสิทธิชุมชนและประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น จึงเห็นสมควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551

ประกอบกับมุ่งดำเนินภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบลตามมาตราที่ 21 ซึ่งให้สภาองค์กรชุมชนตำบล (1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ (2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน (3) เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และ (4) เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขและการพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของสภาองค์กรชุมชนตำบล

สำหรับสมาชิกเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ยังคงดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินและได้จดแจ้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลแล้วจำนวน 7 องค์กร ประกอบไปด้วยสภาองค์กรชุมชนตำบลปะเหลียน สภาองค์กรชุมชนตำบลโพรงจระเข้ สภาองค์กรชุมชนตำบลช่อง สภาองค์กรชุมชนตำบลละมอ สภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำผุด สภาองค์กรชุมชนตำบลในเตา และสภาองค์กรชุมชนตำบลเขาไพร การจดแจ้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้น ก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ตามภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบลในการรองรับการส่งเสริมกิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบลสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เพื่อรับการอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดประชุมในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับตำบลของสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป ดำเนินการประสานและดำเนินการให้มีการจัดตั้งและดำเนินการของสภาองค์กรชุมชนตำบลรวมทั้งเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจการเกี่ยวกับสภาองค์กรชุมชนตำบลและผลการประชุมของการประชุมระดับจังหวัดและระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล รวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล ประสานและร่วมมือกับราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่

ทั้งนี้การขับเคลื่อนแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้น ได้ปรับเปลี่ยนไปสู่การดำเนินการร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

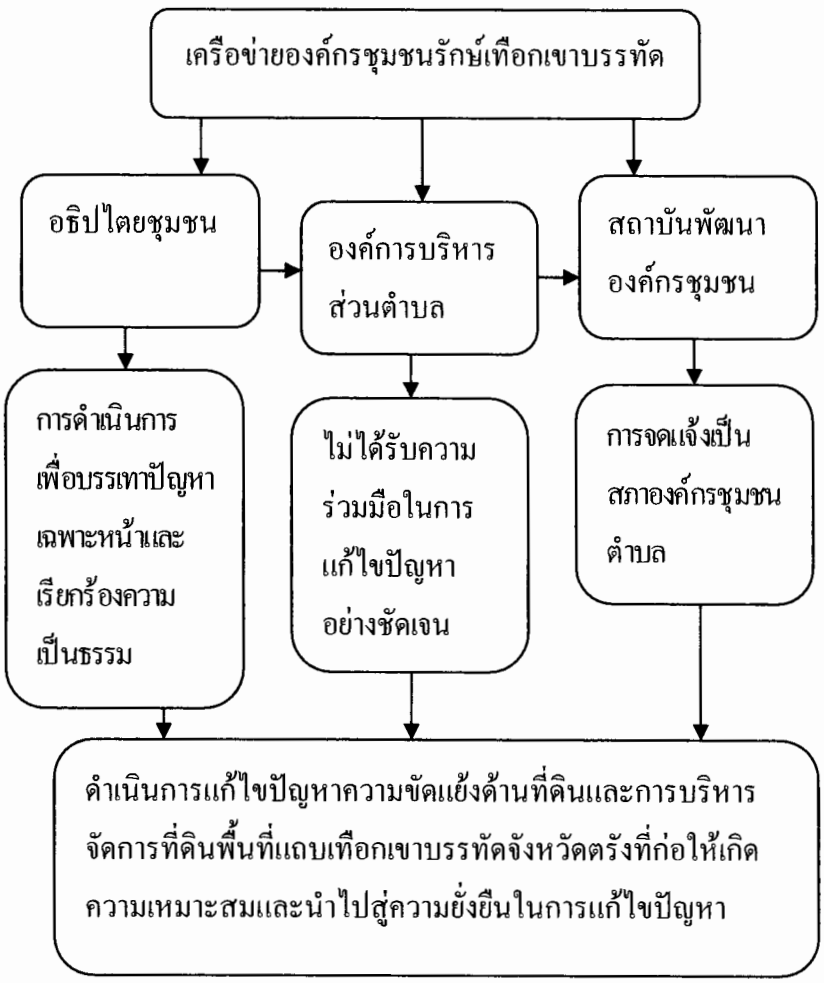

ภาพที่ 31 พัฒนาการของการแก้ไขปัญหาที่ดินของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด

ทั้งสามารถสรุปถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีพัฒนาการจากแนวคิดว่าด้วยอธิปไตยชุมชน ในการจัดการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยหลักการและแนวทางของชุมชนจัดการตนเอง เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้าและร่วมพลังของประชาชนในชุมชนเรียกร้องความเป็นธรรมและการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการของชุมชน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาและขยายฐานอำนาจในการต่อรองและแก้ไขปัญหา จึงนำไปสู่การร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้าน

ที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ด้วยความไม่เข้าใจและระบบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่สอดคล้องกับแนวทางของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจึงนำไปสู่การดำเนินการที่ประสบกับความล้มเหลว อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ

ต่อมาเมื่อการดำเนินการบนพื้นฐานของแนวคิดว่าด้วยอธิปไตยชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วยแนวทางและกระบวนการของชุมชน ตลอดจนการไม่ได้รับความร่วมมือและร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ก่อให้เกิดแนวทางในการจัดการที่ไม่สอดคล้องกันในการดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจึงไม่ได้รับการแก้ไขและยิ่งนานวันยิ่งก่อให้เกิดความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพและความทุกข์ยากของประชาชนในพื้นที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จึงได้เข้ามาส่งเสริมและร่วมกับเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ด้วยการศึกษาและดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีหลักการ ตลอดจนการคำนึงถึงหลักฐานเชิงประจักษ์ของชุมชนในการเรียกร้องความเป็นธรรม และดำเนินการแก้ไขปัญหาในรูปแบบของการเจรจาต่อรองต่อการดำเนินการของภาครัฐ ไม่ใช้เพียงแค่ดำเนินการประท้วงและกดดันภาครัฐ ส่งผลให้การดำเนินงานและระบบการบริหารงานของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้นเกิดการพัฒนาและเป็นระบบมากขึ้น ประกอบกับการดำเนินการยกสถานะองค์กรชุมชนต่าง ๆ เป็นสภาองค์กรชุมชน เพื่อรองรับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และร่วมกันแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ซึ่งการดำเนินการของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดก็เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมและนำไปสู่ความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหา

สำหรับสภาองค์กรชุมชนตำบลพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้นที่ขับเคลื่อนและดำเนินการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เป็นแบบอย่างให้กับสภาองค์กรชุมชนตำบลอื่นได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาการดำเนินการแก้ไขปัญหาของสภาองค์กรชุมชนตำบลละมอและสภาองค์กรชุมชนตำบลช่องในการดำเนินการแก้ไขปัญหาของสภาองค์กรชุมชนตำบลละมอและสภาองค์กรชุมชนตำบลช่องนั้นเริ่มต้นด้วยการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาในการก่อตั้งชุมชนเพื่อใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันต่อหน่วยงานภาครัฐว่าประชาชนในพื้นที่นั้นได้มีการก่อตั้งและดำรงชีพอยู่ก่อนที่ภาครัฐจะเข้ามาดำเนินการประกาศเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ประกอบกับดำเนินการจำกัดพื้นที่ทำกินของประชาชนด้วยการจัดทำเอกสารรับรองที่ดินทำกินเดิมของประชาชน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่สามารถดำรงชีพและทำกินในพื้นที่ซึ่งได้รับการรับรองจาก

สภาองค์กรชุมชนซึ่งร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ภาครัฐในเขตพื้นที่เพื่อรับรองสิทธิ์ในที่ดินทำกินและจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินขึ้นในระดับตำบล

เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง

เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังนั้นเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้าง "อธิปไตยชุมชน" หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเอง ต่อมาเมื่อภาครัฐสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในรูปแบบของโฉนดชุมชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ขึ้น ซึ่งได้ให้นิยามคำว่า "โฉนดชุมชน" ว่าเป็นหนังสืออนุญาตให้ชุมชนร่วมกันบริหารจัดการ การครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเพื่อสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของชุมชน ซึ่งชุมชนมีหน้าที่ต้องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดจนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยกฎหมายและระเบียบนี้ และให้คำนิยามของคำว่า "ชุมชน" คือ กลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อการจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและมีการวางระบบบริหารจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ โดยโฉนดชุมชนนั้นมุ่งเน้นส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนร่วมมือกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการร่วมมือของคนทั้งชุมชนและเกิดกติกาและจะต้องถูกกำกับโดยชุมชน อาศัยหลักระบบสิทธิการร่วมกันของชุมชน ซึ่งเป็นการดำเนินการในพื้นที่ของรัฐที่มีความขัดแย้งการถือสิทธิการครอบครองและที่ดินยังเป็นของรัฐ ต้องเป็นชุมชนที่มีอยู่ก่อนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ใช้บังคับไม่น้อยกว่า 3 ปีหรือเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ก่อนวันที่ 12 มิถุนายน พุทธศักราช 2550 โดยให้สิทธิชุมชนโดยการรับรองสิทธิทำกิน คุ้มครองให้ทำเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย เรียกว่า "โฉนดชุมชนทั้งผืน" และมอบให้ชุมชนเก็บรักษาแต่จะไม่ให้สิทธิกับปัจเจกหรือเฉพาะบุคคล ร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ให้มีการบุกรุกป่าเพิ่มเติม และสามารถดำเนินการเพิกถอนได้ หากดำเนินการผิดระเบียบและเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ที่ดิน รัฐสามารถเข้าไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ

สำหรับแนวคิดโฉนดชุมชนนั้นเป็นนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชน ซึ่งพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่รัฐบาลได้ส่งเสริมให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารที่ดิน ด้วยแนวคิดในการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่มีความแตกต่างกัน ตลอดจนมีบางส่วนไม่ให้การยอมรับต่อแนวคิดของโฉนดชุมชน เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังจึงได้แยกตัวออกมาจากเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาในรูปแบบของโฉนดชุมชน

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังนั้น ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของสิทธิร่วม โดยประชาชนในชุมชนมีสิทธิร่วมกันในเรื่องที่ดินตามจำนวนที่มีอยู่เดิม แต่เอกสารสิทธิ์ในที่ดินนั้นเป็นเอกสารฉบับเดียว โดยออกเป็นโฉนดชุมชน ทั้งนี้มองว่ารูปแบบของสิทธิ์ร่วมนั้นจะนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินได้อย่างเหมาะสมและถือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนได้

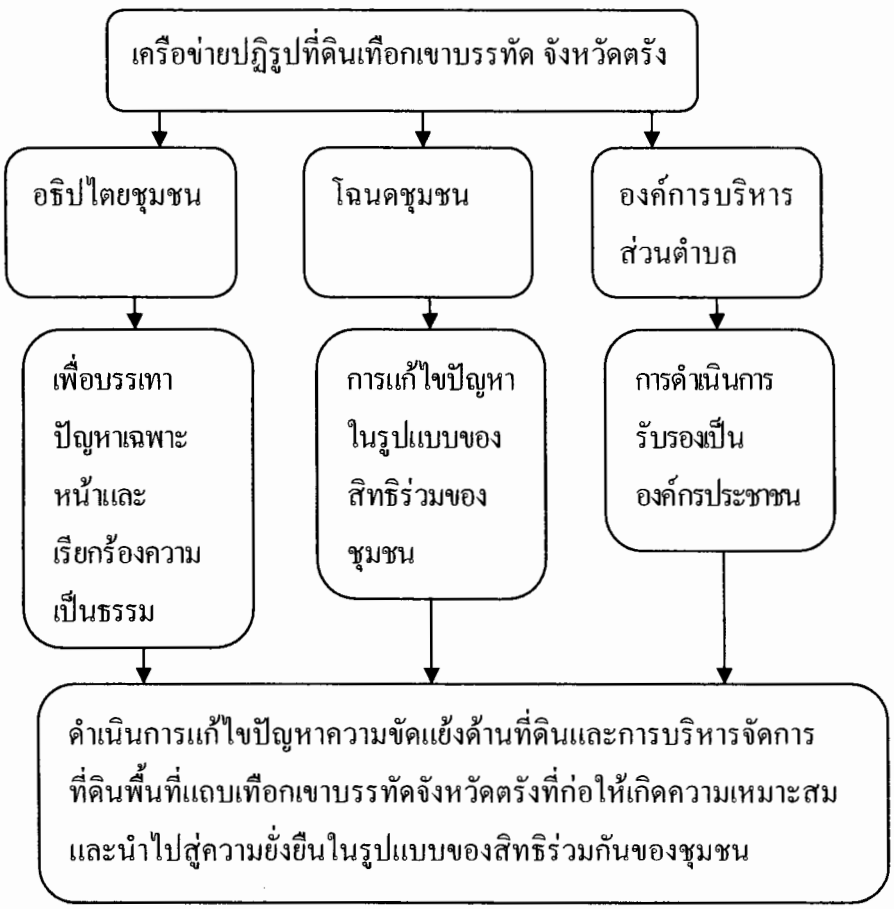

ภาพที่ 32 การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง

ทั้งนี้สามารถสรุปถึงการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ดำเนินการจากลักษณะของอธิปไตยชุมชนเพื่อบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้าและเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับประชาชนจากปัญหาความเดือดร้อนและความทุกข์ยากในการดำรงชีพที่เป็นปกติของประชาชน

ต่อในปีพุทธศักราช 2553 รัฐบาลสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของโฉนดชุมชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 โดย "โฉนดชุมชน" นั้นเป็นหนังสืออนุญาตให้ชุมชนร่วมกันบริหารจัดการ การครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเพื่อสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของชุมชน ซึ่งชุมชนมีหน้าที่ต้องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังนั้นให้การยอมรับและดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของโฉนดชุมชนในปัจจุบันนั้นสมาชิกเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังจำนวน 7 องค์กร ที่ยังคงดำเนินการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน โดยหลักการของโฉนดชุมชน ประกอบไปด้วย องค์กรชุมชนบ้านไร่เหนือ องค์กรชุมชนบ้านน้ำปลิว องค์กรชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู องค์กรชุมชนบ้านลำพิกุล องค์กรชุมชนบ้านควนหิน องค์กรชุมชนบ้านลำขนุน และองค์กรชุมชนบ้านตระ ยังคงยึดหลักการและดำเนินการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของโฉนดชุมชนในรูปแบบของสิทธิร่วมของชุมชน

ในการแก้ไขปัญหาในรูปแบบของสิทธิร่วมของชุมชนตามหลักของโฉนดชุมชนของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังและสมาชิกนั้นยังคงดำเนินต่อไป แม้รัฐบาลในตอนนั้นได้หมดวาระไป แต่การดำเนินงานตามนโยบายยังคงค้างคา ไม่สามารถกำหนดความชัดเจนและเป็นรูปธรรมได้ ประกอบกับการเข้ามาของรัฐบาลชุดใหม่ไม่ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามหลักการของโฉนดชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การแก้ไขปัญหานั้นเป็นไปสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 มาตราที่ 67 ที่ระบุว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีหน้าที่ (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น เพื่อร่วมกำหนดแนวทางในการจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาที่ดินร่วมกับองค์กรชุมชน และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542 ในหมวดที่ 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในมาตราที่ 16 ให้องค์กาบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น และ (24) การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิกของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง

ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการรับรององค์กรชุมชนปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด เพื่อเป็นองค์กรประชาชนเพื่อสาธารณะประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในภารกิจการส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม สำหรับองค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง ซึ่งได้รับการรับรองจากองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว 3 องค์กร อันได้แก่องค์กรชุมชนปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดบ้านลำขนุน องค์กรชุมชนปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดบ้านลำขนุนบ้านลำพิกุล และองค์กรชุมชนปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดบ้านควนหินเป็นองค์กรประชาชนเพื่อสาธารณะประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในภารกิจการส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีองค์กรชุมชนที่เป็นพื้นที่นำร่องของการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของโฉนดชุมชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 อันได้แก่ องค์กรชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู ซึ่งพื้นที่ชุมชนนั้นตั้งกลางป่าเทือกเขาบรรทัด เป็นลักษณะที่ราบใจกลางป่าและเป็นชุมชนที่มีการก่อตั้งมาอย่างยาวนาน ส่วนองค์กรชุมชนบ้านลำขนุนนั้นเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ลาดเชิงเขาของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด มีการดำรงชีพและก่อตั้งชุมชนมาอย่างยาวนานเช่นกัน ทั้งนี้ประชาชนในชุมชนทั้ง 2 ชุมชนให้การยอมรับการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของสิทธิร่วมกันของชุมชนเพื่อบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรต่างๆในชุมชนด้วยสมาชิกและกรรมของชุมชน ประกอบกับใน ช่วงที่รัฐบาลสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่ดินในรูปแบบของโฉนดชุมชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงได้ดำเนินการส่งเสริมและผลักดันให้เป็นพื้นที่นำร่องของการดำเนินงาน แต่ต่อมาเมื่อเปลี่ยนรัฐบาล การดำเนินการแก้ไขปัญหาในรูปแบบของโฉนดชุมชนนั้นจึงขาดความต่อเนื่องและไร้ทิศทาง

ทั้งนี้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังนั้นทั้งในรูปแบบของอธิปไตยชุมชนในการเพื่อบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้าและเรียกร้องความเป็นธรรม การแก้ไขปัญหาในรูปแบบของสิทธิร่วมของชุมชนตามหลักการของโฉนดชุมชนและการดำเนินการรับรองเป็นองค์กรประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถือเป็นดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมและนำไปสู่ความยั่งยืนในรูปแบบของสิทธิร่วมกันของชุมชน

ตารางที่ 13 กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

ลำดับที่	หน่วยงาน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
1	ประชาชน	การจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนในการดูแลและปกป้องป่าไม้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้และการรวมตัวของประชาชนที่ร่วมกันกำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาชุมชนในรูปแบบของการจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชน	การดำเนินการดูแลและปกป้องป่านั้นดำเนินการได้เพียงระยะสั้น เกิดการต่อต้านต่ออำนาจรัฐในรูปแบบขององค์กรชุมชนซึ่งนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่
2	เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด	"อธิปไตยชุมชน" หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเอง	เป็นการบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้าและเป็นเพียงการรวมพลังของประชาชนในชุมชนเรียกร้องความเป็นธรรมและการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการของชุมชนเพื่อจัดการชุมชนเอง
		ดำเนินการจัดการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยหลักการและแนวทางของชุมชนจัดการตนเอง	ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหากับองค์การบริหารส่วนตำบลตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ซึ่งขาดการให้ความร่วมมือและจริงจังขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละพื้นที่

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงาน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
2		การดำเนินการยกสถานะองค์กรชุมชนต่างๆเป็นสภาองค์กรชุมชนเพื่อรองรับการสนับสนุนในด้านต่างๆจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	เกิดการจัดทำเอกสารรับรองที่ดินทำกินเดิมของประชาชน มีการรับรองจากสภาองค์กรชุมชนซึ่งร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ภาครัฐในเขตพื้นที่เพื่อรับรองสิทธิ์ในที่ดินทำกินและจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินในระดับตำบล
3	เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด	ดำเนินการในรูปแบบของสิทธิร่วมของชุมชนตามหลักของโฉนดชุมชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พุทธศักราช 2553	ขาดความต่อเนื่องและไร้ทิศทาง

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้น ภาคประชาชนมุ่งดำเนินการการจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนในการดูแลและปกป้องป่าไม้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้และการรวมตัวของประชาชนที่ร่วมกันกำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาชุมชนในรูปแบบของการจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชน เพื่อดูแลและปกป้องป่านั้น ดำเนินการได้เพียงระยะสั้น เกิดการต่อต้านต่ออำนาจรัฐในรูปแบบขององค์กรชุมชนซึ่งนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ ทางด้านเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดในระยะแรกให้ความสนใจกับ "อธิปไตยชุมชน" หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเองเพื่อบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้าและเป็นเพียงการรวมพลังของประชาชนในชุมชนเรียกร้องความเป็นธรรมและการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการของชุมชนเพื่อจัดการชุมชนเอง ต่อมาดำเนินการจัดการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยหลักการและแนวทางของชุมชนจัดการตนเองด้วยการร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหากับองค์การบริหารส่วนตำบลตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ซึ่งขาดการให้ความร่วมมือและจริงจังขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลในแต่ละพื้นที่ นำไปสู่การยกสถานะองค์กรชุมชนต่าง ๆ เป็นสภาองค์กรชุมชน เพื่อรองรับการสนับสนุนในด้านต่างๆจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เพื่อจัดทำเอกสารรับรองที่ดินทำกินเดิมของประชาชน มีการรับรองจากสภาองค์กรชุมชนซึ่งร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ภาครัฐในเขตพื้นที่เพื่อรับรองสิทธิ์ในที่ดินทำกินและจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินในระดับตำบล

ทางด้านเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดนั้นก็ยังคงดำเนินการในรูปแบบของสิทธิร่วมของชุมชนตามหลักของโฉนดชุมชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พุทธศักราช 2553 แต่ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนได้เนื่องจากการดำเนินการที่เป็นนโยบายของรัฐบาลนั้นขาดความต่อเนื่องและไร้ทิศทางที่ชัดเจน

บทวิเคราะห์กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังพบว่าเดิมที่นั้นประชาชนเข้ามาจับจองแผ้วถางเพื่อทำกินและอยู่อาศัย แต่เมื่อภาครัฐเข้ามาควบคุมและจำกัดการบุกรุกแผ้วถางของประชาชนในรูปแบบของการประกาศเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ซึ่งเป็นความผิดพลาดที่ภาครัฐไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาให้มีความชัดเจน เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนจึงก่อให้เกิดการร่วมกันแก้ไขปัญหาตามวิถีของประชาชนและเรียกร้องให้ภาครัฐลงมาดำเนินการแก้ไข ทั้งนี้แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่ากลไกในการบริหารจัดการที่ดินในเบื้องต้นนั้น มีอยู่ 2 ฝ่ายด้วยกัน คือฝ่ายภาคประชาชนและภาครัฐ

การเข้ามาดำเนินการประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตั้งแต่พื้นที่ป่าหวงห้าม ป่าคุ้มครองและป่าสงวน นำไปสู่การกำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และต่อมาบางพื้นที่ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า นั้นเป็นการดำเนินการตามบทบาทและหน้าที่ของภาครัฐในการปกป้องที่ดินในพื้นที่ป่าไว้ไม่ให้มีการบุกรุกแผ้วถางเพิ่มเติมของประชาชนและชุมชนเดิมในพื้นที่ ตลอดจนเพื่อปกป้องและคุ้มครองรักษาไว้ซึ่งพันธุ์ไม้ และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่าและภูเขาให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไปและเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชน แต่การดำเนินการตามบทบาทและหน้าที่ของภาครัฐนั้นนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐขึ้นมา เมื่อการดำเนินการของภาครัฐในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นก่อให้เกิดการทับซ้อนกับที่ทำกินของประชาชนและสร้างความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพตามวิถีของ

ประชาชน ตลอดจนการดำเนินการแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐตามแนวทางและนโยบายต่าง ๆ ไม่ก่อให้เกิดผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาและนำไปสู่ความยั่งยืนได้ อีกทั้งทำได้เพียงแค่บรรเทาปัญหาไปได้เพียงระยะสั้น ๆ ตลอดจนแนวทางและนโยบายในการแก้ไขปัญหาของภาครัฐเองไม่มีความชัดเจน ขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน

สำหรับการเข้ามาก่อตั้งชุมชนและดำรงชีพในอดีตนั้นเป็นการเข้ามาจับจองพื้นที่ป่าเพื่อแผ้วถางทำกินและอยู่อาศัย มีวิถีการอยู่ร่วมกับป่าและพึ่งพาป่าอย่างสมดุล แต่เมื่อภาครัฐเข้ามาบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบพื้นที่ป่าอนุรักษ์และส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพและวิถีชีวิตของประชาชน ประชาชนจึงได้เข้ามาดำเนินการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมในฐานะและบทบาทของผู้ได้รับผลกระทบจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ ซึ่งเกิดการทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน อีกทั้งรวมกับภาครัฐในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินตามหน้าที่ของประชาชนในการร่วมดำเนินการและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินร่วมกับภาครัฐ ตลอดจนทำหน้าที่ของประชาชนในการเป็นผู้ดูแลและปกป้องป่าไม้ แต่ต่อมาเมื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาของภาครัฐไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน ซึ่งการการมีส่วนร่วมและไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ประชาชนในพื้นที่จึงเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาที่ดินในรูปแบบของชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง นำไปสู่การจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนและองค์กรชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ ตามหน้าที่ของประชาชนในชุมชนที่มีสิทธิบริหารจัดการชุมชนด้วยกระบวนการของชุมชนเอง ซึ่งการเข้ามามีบทบาทและทำหน้าที่ของภาคประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินนั้น ไม่ก่อให้เกิดผลสำเร็จและก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้สามารถกล่าวได้ว่าทั้งภาครัฐและภาคประชาชนนั้นมีบทบาทและหน้าที่ในการบริหารจัดการที่ดินที่แตกต่างกัน ซึ่งต่างฝ่ายก็เข้ามาดำเนินการเพื่อปกป้องและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งฝ่ายตน ซึ่งหากมองในความเป็นกลางแล้วนั้นภาครัฐก็ได้เข้ามาทำหน้าที่และดำเนินงานตามบทบาทของภาครัฐในการปกป้องและรักษาไว้ซึ่งผืนป่า ในขณะที่ภาคประชาชนก็เข้ามามีบาทบาทเพื่อแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินและทำหน้าที่ในฐานะของประชาชนเพื่อปกป้องและคุ้มครองพื้นที่ป่าไม้และเรียกร้องความเป็นธรรมจากการประกาศเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนที่มีอยู่เดิม

สำหรับบทบาทและหน้าที่ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นมีอยู่ด้วยกัน 3 ส่วนด้วยกัน อันได้แก่หน่วยงานภาครัฐในส่วนกลางที่ประกอบไปด้วย กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สำนักงานโฉนดชุมชน สำนักนายกรัฐมนตรี และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไพร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ เทศบาลตำบลท่างิ้ว องค์การบริหารส่วนตำบลในเตา องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปูน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด องค์การบริหารส่วนตำบลละมอ องค์การบริหารส่วนตำบลช่อง องค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้ องค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียน และองค์การบริหารส่วนตำบลลิพัง และในส่วนของหน่วยงานภาครัฐในระดับภูมิภาค อันประกอบไปด้วย จังหวัดตรัง อำเภอรัษฎา อำเภอห้วยยอด อำเภอเมืองตรัง อำเภอนาโยง อำเภอย่านตาขาว และอำเภอปะเหลียน และภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ที่ประกอบไปด้วย เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด และเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด

บทบาทและหน้าที่ของหน่วยภาครัฐในส่วนกลางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ที่ประกอบไปด้วย กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ , กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม , สำนักงานโฉนดชุมชน สำนักนายกรัฐมนตรี และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินนั้น จึงได้ดำเนินการประกาศให้พื้นที่ป่าแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นเขตพื้นที่หวงห้าม ป่าคุ้มครองและป่าสงวน นำไปสู่การกำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และต่อมาบางพื้นที่ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าซึ่งมีความผิดพลาดในการกำหนดแนวเขตที่ขาดความรอบคอบและลงพื้นที่เพื่อสำรวจแนวเขตอย่างชัดเจน จึงเกิดการทับซ้อนกับที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน นำมาซึ่งการเกิดปัญหาความทุกข์ร้อนให้กับประชาชน กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้เข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้นเป็นแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไจปัญหาการทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนที่เกิดจากการประการพื้นที่ป่าสงวน ป่าคุ้มครองของภาครัฐ ซึ่งได้ทับซ้อนที่ทำกินและถิ่นฐานเดิมของประชาชน และแก้ไขปัญหาการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ของประชาชนให้กับประชาชนในพื้นที่

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายตามมติคณะรัฐมนตรีจากการประชุมชนเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พุทธศักราช 2550 ลงมติเห็นชอบในหลักการตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ คือ 1) โครงการ

จัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2551-2552 2) โครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) และ 3) โครงการสำรวจข้อมูลการปลูกไม้ยางพาราของราษฎรในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551 (สำรวจข้อมูลการปลูกไม้ยางพาราของราษฎรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อพิจารณาเพิกถอนพื้นที่ป่าอนุรักษ์และกำหนดให้มีสภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พุทธศักราช 2550) ทั้งนี้การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้ดำเนินการตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) ในการสำรวจการถือครองที่ดินซึ่งประชาชนได้ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่กระบวนการพิสูจน์สิทธิ์ แต่ในที่สุดก็ได้รับการต่อต้านจากภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ ประกอบกับนโยบายรัฐบาลในส่วนกลางเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การดำเนินการตามโครงการ ฯ นั้นก็ต้องยุติลงไปด้วย

สำนักงานโฉนดชุมชน สำนักนายกรัฐมนตรี ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งได้มีการจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ซึ่งในบางพื้นที่ก็ประสบความสำเร็จในการออกเอกสารรับรองโฉนดชุมชน แต่บางพื้นที่ก็ไม่สามารถดำเนินการออกเอกสารโฉนดชุมชนได้ เนื่องด้วยตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวน ป่าคุ้มครองและต้องหยุดชะงักไป และเมื่อขั้วอำนาจทางการเมืองใหม่ไม่ให้ความสำคัญการดำเนินการตามแนวคิดและหลักการของโฉนดชุมชนก็ต้องยุติตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามประชาชนและองค์กรชุมชนที่ดำเนินการตามหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ก็ยังคงดำเนินการขับเคลื่อนและยึดมั่นในการจัดการชุมชนในรูปแบบของโฉนดชุมชน

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) การดำเนินงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นั้นเป็นเพียงเพื่อป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า ซึ่งได้ไม่ได้เข้ามาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ แต่เป็นเพียงการกำหนดและนำมาตรการของภาครัฐเพื่อปกป้องพื้นที่ป่าในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า

และเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด ตลอดจนถือเป็นแนวทางในการทวงคืนผืนป่าของภาครัฐ ส่งผลให้ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังดำเนินการเคลื่อนไหวเพื่อไม่ให้มีการดำเนินการตัดฟันต้นยางในพื้นที่ ด้วยการจัดเสวนาและยื่นหนังสือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ดำเนินการทบทวนการดำเนินการตามมาตรการทวงคืนผืนป่าของรัฐบาล

สำหรับบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลางนั้นเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนเป็นการดำเนินการเพียงเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบและนำไปสู่ความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหาได้

บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไพร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ เทศบาลตำบลท่างิ้ว องค์การบริหารส่วนตำบลในเตา องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปูน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด องค์การบริหารส่วนตำบลละมอ องค์การบริหารส่วนตำบลช่อง องค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้ องค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียน และองค์การบริหารส่วนตำบลลิพัง และในส่วนของหน่วยงานภาครัฐในระดับภูมิภาค อันประกอบไปด้วย จังหวัดตรัง อำเภอรัษฎา อำเภอห้วยยอด อำเภอเมืองตรัง อำเภอนาโยง อำเภอย่านตาขาว และอำเภอปะเหลียน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542 ในมาตราที่ 17 ภายใต้บังคับมาตราที่ 16 ประกอบกับตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 ในหมวดที่ 4 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มาตราที่ 45 และให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในการบรรเทาความทุกข์จากปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในเบื้องต้น ประกอบกับมุ่งดำเนินการตามคำสั่งและนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของกระทรวงต่าง ๆ และจังหวัดตรัง

เทศบาลตำบลท่างิ้ว ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ในพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 ตามมาตราที่ 50 และดำเนินงานตามแนวทางและนโยบายของภาครัฐในส่วนกลาง ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ในพระราชบัญญัติกำหนด

แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542 ในมาตราที่ 16 และตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ตลอดจนดำเนินงานตามแนวทางและนโยบายของภาครัฐในส่วนกลางและดำเนินการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นผ่านการร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน

ส่วนอำเภอนั้นดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ด้วยการดำเนินการตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอดำเนินงาน ตลอดจนรับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนเพื่อส่งต่อไปยังจังหวัดและกรมดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป และจังหวัดตรังมุ่งดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้จังหวัดดำเนินการและการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารที่ดินเมื่อมีการชุมนุมประท้วงของประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ต่างแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ด้วยการจัดประชุมและเรียกหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประชุมและหาแนวทางร่วมกันเพื่อบรรเทาปัญหาเบื้องต้นให้กับประชาชน ตลอดจนเป็นหน่วยงานกลางในการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน

สำหรับบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของหน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการดำเนินการเพียงเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมได้ ตลอดจนดำเนินงานตามแนวทางและนโยบายของภาครัฐในส่วนกลาง และดำเนินการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นผ่านการร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ในการจัดการที่ก่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในชุมชนได้อย่างยั่งยืนได้

ทั้งนี้การเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของหน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ และจังหวัดนั้น เป็นการดำเนินงานที่เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่ได้กำหนดไว้ ดำเนินงานตามแนวทางและนโยบายของภาครัฐในส่วนกลาง และการดำเนินการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นให้กับประชาชน ตลอดจนกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินด้วยชุมชนและองค์กรชุมชน

บทบาทและหน้าที่ของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ที่ประกอบไปด้วย เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดและเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด

ภาคประชาชน ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ตามหลักการและนโยบายของภาครัฐในระยะแรก เนื่องจากให้ความเชื่อใจต่อระบบงานของภาครัฐ แต่เมื่อการดำเนินการของภาครัฐเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เอาเปรียบประชาชน จึงเกิดการต่อต้านและคัดค้านของประชาชนในการแก้ไขปัญหา ส่งผลให้การดำเนินงานของภาครัฐจึงต้องได้ยุติและชะลอไป และก่อให้เกิดการรวมตัวของประชาชนเพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาชุมชน ต่อต้านอำนาจรัฐที่เข้ามาคุกคามและก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพของประชาชนในรูปแบบขององค์กรชุมชน

เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดนั้นดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรชุมชนโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้าง “อธิปไตยชุมชน” หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเอง การร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 และการส่งเสริมให้องค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจดแจ้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551 ก็เพื่อรองรับการส่งเสริมกิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบลในมาตราที่ 35 ให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล และมุ่งดำเนินภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบลตามมาตราที่ 21 ซึ่งให้สภาองค์กรชุมชนตำบล (1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ (2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน (3) เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และ (4) เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขและการพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของสภาองค์กรชุมชนตำบล

เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรชุมชนดำเนินการตามหลักการและนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาที่ดินของรัฐบาลในรูปแบบของโฉนดชุมชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 ทั้งนี้การดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นลักษณะขององค์กรชุมชนเพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาของชุมชนตามนโยบายและแนวทางของภาครัฐในส่วนกลาง

สำหรับบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้น ในส่วนของภาคประชาชนดำเนินการเพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาชุมชน ต่อต้านต่ออำนาจรัฐที่เข้ามาคุกคามและก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพของประชาชนในรูปแบบขององค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดมุ่งสร้าง “อธิปไตยชุมชน” หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเอง การร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 และการส่งเสริมให้องค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจดแจ้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551 ก็เพื่อรองรับการส่งเสริมกิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบลในมาตราที่ 35 ให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล และมุ่งดำเนินภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบล ทางด้านเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดเป็นการดำเนินงานขององค์กรชุมชนเพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาของชุมชนตามนโยบายและแนวทางของภาครัฐในส่วนกลาง

สำหรับการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ถือเป็นการดำเนินการที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน การเรียกร้องความเป็นธรรมจากความผิดพลาดของการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ ตลอดจนเป็นการต่อรองกับอำนาจรัฐด้วยการจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนดำเนินงานภายใต้แนวทางและนโยบายของภาครัฐกับองค์กรชุมชนที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยแนวคิดและหลักการของชุมชน ซึ่งให้ความสำคัญกับแนวทางชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง โดยไม่ให้ความสำคัญกับแนวทางและนโยบายของภาครัฐมากนัก ซึ่งจะเป็นรูปแบบของการแก้ไขปัญหาในชุมชนที่ก่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และนำไปสู่ความอย่างยั่งยืนได้

ตารางที่ 14 สรุปกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ลำดับที่	หน่วยงาน	กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน
1.	กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ดำเนินการประกาศให้พื้นที่ป่าแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นเขตพื้นที่หวงห้าม ป่าคุ้มครองและป่าสงวน นำไปสู่การกำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และต่อมาบางพื้นที่ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า	ยึดมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่อง มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหา
2.	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายตามมติคณะรัฐมนตรีจากการประชุมเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พุทธศักราช 2550	ดำเนินงานตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกินที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541)
3.	สำนักงานโฉนดชุมชน สำนักนายกรัฐมนตรี	นโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชน	ดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงาน	กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน
4.	คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)	ป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า	1. ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน) และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้, การบุกรุกที่ดินของรับและการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 2. มีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 64/2557 เรื่องการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ มีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่องเพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงาน	กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน
5.	องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง	แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐ	1. ดำเนินงานตามคำสั่งและนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของกระทรวงต่างๆและจังหวัดตรัง 2. ดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 3. ดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542
6.	เทศบาลตำบลท่างิ้ว	แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐ	ดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงาน	กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน
7.	องค์การบริหารส่วนตำบล	แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐและแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นผ่านการร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน	1. ดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 2. ดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 มีการร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน
8.	อำเภอ	แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐ	1. ดำเนินงานตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอ 2. ดำเนินงานรับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงาน	กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน
9.	จังหวัด	แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐ	1. ดำเนินงานตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอ 2. ดำเนินงานรับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน การจัดประชุมและเรียกหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประชุม 3. หาแนวทางร่วมกันเพื่อบรรเทาปัญหาเบื้องต้นให้กับประชาชน เกิดการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน
10.	ภาคประชาชน	แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามนโยบายรัฐและแก้ไขปัญหาโดยชุมชน	1. มีการดำเนินงานตามหลักการและนโยบายของภาครัฐ 2. มีการกำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาโดยชุมชน เกิดการต่อต้านอำนาจรัฐที่เข้ามาคุกคามและก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพของประชาชนในรูปแบบขององค์กรชุมชน

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงาน	กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน
11.	องค์กรชุมชน	แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามนโยบายและแนวทางของภาครัฐในส่วนกลางและแก้ไขปัญหาโดยชุมชน	1. เกิดการเรียกร้องความเป็นธรรมจากความผิดพลาดของการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ ดำเนินการตามแนวทางการสร้าง "อธิปไตยชุมชน" หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเอง 2. มีการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 3. มีการส่งเสริมให้องค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจดแจ้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่ากลไกและการวิเคราะห์กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้น ประกอบไปด้วยกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการประกาศให้พื้นที่ป่าแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นเขตพื้นที่หวงห้าม ป่าคุ้มครองและป่าสงวน นำไปสู่การกำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และต่อมาบางพื้นที่ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและยึดมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายตามมติคณะรัฐมนตรีจากการประชุมชนเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พุทธศักราช 2550 โดยดำเนินงานตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ในส่วยของสำนักงานโฉนดชุมชน สำนักนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชนโดยให้ดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พุทธศักราช 2553 และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ถือเป็นการป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า โดยให้ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน) และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้, การบุกรุกที่ดินของรับและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 64/2557 เรื่องการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังนั้นแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐด้วยการดำเนินงานตามคำสั่งและนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของกระทรวงต่าง ๆ และจังหวัดตรังดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 เทศบาลตำบลท่างิ้วแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน

ตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐ โดยดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐและแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นผ่านการร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน โดยดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 และร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน อำเภอนั้นมุ่งแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐ โดยดำเนินงานตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอดำเนินงาน ตลอดจนรับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน จังหวัดนั้นแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐ โดยดำเนินงานตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอดำเนินงาน รับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน ดำเนินการจัดประชุมและเรียกหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประชุม หาแนวทางร่วมกันเพื่อบรรเทาปัญหาเบื้องต้นให้กับประชาชนและเป็นผู้ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าภาครัฐยังคงยึดติดกับระบบโครงสร้างอำนาจรัฐที่ยึดกฎหมายและหลักการของนโยบายในการแก้ไขปัญหาและดำเนินการที่ยึดตามกรอบและแนวทางของกลไกภาครัฐ

ภาคประชาชนดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามนโยบายรัฐและแก้ไขปัญหาโดยชุมชนผ่านการดำเนินงานตามหลักการและนโยบายของภาครัฐกำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาโดยชุมชน ตลอดจนต่อต้านอำนาจรัฐที่เข้ามาคุกคามและก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพของประชาชนในรูปแบบขององค์กรชุมชนในขณะที่องค์กรชุมชนนั้นแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามนโยบายและแนวทางของภาครัฐในส่วนกลางและแก้ไขปัญหาโดยชุมชนด้วยเรียกร้องความเป็นธรรมจากความผิดพลาดของการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ ยึดแนวทางการสร้าง “อธิปไตยชุมชน” หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเอง ดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ตลอดจนการส่งเสริมให้องค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจดแจ้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551 ซึ่งดำเนินการที่เป็นไปตามกรอบของสิทธิชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการชุมชนโดยชุมชนเอง

การจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ความขัดแย้งด้านที่ดินซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ได้ก่อกำเนิดขึ้นและพัฒนาไปสู่ความขัดแย้งในมิติต่างๆที่ขยายตัวไปในวงกว้างและทวีความรุนแรงมาโดยตลอด ซึ่งเป็นระยะเวลากว่า 55 ปี ซึ่งการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารเกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า ภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดตรัง โดยมีจุดเริ่มต้นจากประกาศให้เป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนและป่าคุ้มครองสู่การเป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและพัฒนามาเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าซึ่งเกิดการทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของภาคประชาชน ส่งผลให้ทั้งภาคประชาชนและภาครัฐต่างก็พยายามดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แต่การดำเนินการนั้นนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ประกอบภาครัฐให้มีการทำสัมปทานเหมืองแร่และการสัมปทานป่าไม้ในบางพื้นที่ของแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง จึงก่อให้เกิดช่องว่างของการเข้ามาครอบครองและทำกินของประชาชนเพิ่มเติม ตลอดจนการบังคับใช้และดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้มีการแสวงหาผลประโยชน์และปล่อยปะละเลยในการปฏิบัติหน้าที่จนก่อให้เกิดการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน

ในการเข้ามาเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐด้วยการดำเนินการตามนโยบายและแนวทางที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของภาครัฐนั้นไม่มีประสิทธิภาพและการดำเนินตามนโยบายขาดความต่อเนื่องและไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืน อีกทั้งไม่เป็นที่ยอมรับของภาคประชาชนและมีความผิดพลาดในหลากหลายด้านซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชน ประชาชนในพื้นที่จึงได้รวมตัวกันเรียกร้องให้ภาครัฐดำเนินการจัดการในรูปแบบของการจัดการอย่างมีส่วนร่วมและการดำเนินการบนพื้นฐานของวิถีแห่งชุมชนและภูมิปัญหาของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดความสอดคล้อง ความเหมาะสมนำไปสู่ความยั่งยืนได้ แต่ภาครัฐไม่ให้การยอมรับพร้อมทั้งมุ่งให้ดำเนินการตามกฎหมาย จนนำไปสู่การเกิดความแตกหักและความแตกร้าวระหว่างประชาชนกับภาครัฐที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ภาคประชาชนจึงได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐด้วยการเสนอรูปแบบการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินตามวิถีของชุมชนในฐานะชุมชนมีสิทธิในการจัดการชุมชนตามแนวทางของสิทธิชุมชนและชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง แต่ภาครัฐก็ไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนักและมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยหลักของกฎหมาย จนถึงทุกวันนี้การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นยังไม่มีหนทางอย่างชัดเจนและเป็นรูปแบบที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้

จากความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นถือความขัดแย้งที่มีจุดเริ่มต้นจากการเข้ามาตั้งถิ่นฐานและดำเนินชีวิตในรูปแบบของการอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุล แต่ต่อมาหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการที่ดิน จนนำไปสู่การเกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชน ก่อให้เกิดความตึงเครียด และนำไปสู่การเรียกร้องให้ภาครัฐแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินซึ่งมีความผิดพลาด แต่การดำเนินการของภาครัฐเป็นไปอย่างล่าช้า ประกอบกับภาครัฐไม่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหา แต่กลับมุ่งนำกฎหมายมาบังคับใช้ จึงนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนขึ้น เมื่อแนวคิดและมุมมองในการบริหารจัดการที่ดินมีความแตกต่างกัน อีกทั้งได้ก่อให้เกิดความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งมากขึ้นเมื่อ แนวทางและการแก้ไขปัญหาของภาครัฐด้วยแนวทางและวิธีการต่าง ๆ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เนื่องด้วยกระบวนการในการแก้ไขปัญหาของภาครัฐนั้น ไม่สอดคล้องกับบริบทที่แท้จริงในพื้นที่ อีกทั้งไม่ตรงกับความต้องการและเป็นที่พึงพอใจและขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งด้านที่ดิน ประกอบกับภาคประชาชนได้จัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนและองค์กรชุมชนเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินต่อภาครัฐ แต่ไม่เป็นผลเนื่องจากภาครัฐไม่ให้ความสำคัญ องค์กรชุมชนจึงดำเนินการแก้ไขปัญหาในรูปแบบของชุมชนจัดการตนเองและสิทธิชุมชนตลอดมา การเกิดความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับองค์กรชุมชนและภาครัฐ ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนจากมุมมองและแนวทางที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

สำหรับรูปแบบของชุมชนจัดการตนเองและสิทธิชุมชนนั้นแม้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ระบุไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ว่าบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้การดำเนินการขององค์กรชุมชนก็พยายามดำเนินให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน แต่ไม่ได้รับการยอมรับจากภาครัฐ ประกอบกับภาครัฐมุ่งบังคับใช้นโยบายและข้อกฎมายในการแก้ไขปัญหาในภาพรวมที่เป็นไปตามโครงสร้างของระบบราชการซึ่งประสบความล้มเหลว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการทบทวนระบบการบริหารราชการที่จะต้องคำนึงถึงกระบวนการมีส่วนร่วมและการดำเนินงานร่วมกับกับชุมชน ตลอดจนส่งเสริมการดำเนินงานของชุมชนในรูปแบบของชุมชนจัดการตนเองตามกรอบของหลักสิทธิชุมชนมีบทบาทในการร่วมคิดร่วมศึกษาถึงข้อเท็จจริงและสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินนำไปสู่การจัดการชุมชนอย่างยั่งยืน

การจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างลงตัวและทั้งสองฝ่ายได้รับผลประโยชน์ร่วมกันในรูปแบบชนะ-ชนะ เนื่องจากความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งประชาชนและองค์กรชุมชนได้เข้ามาจับจองเพื่อทำกินและอยู่อาศัย แต่ต่อมาภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินและส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน จนก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกันโดยภาคประชาชนและองค์กรชุมชนเป็นคู่ขัดแย้งกับภาครัฐ ซึ่งต่างฝ่ายต่างอ้างความชอบธรรมให้กลับกลุ่มตนเอง ภาครัฐก็อ้างถึงอำนาจในการจัดการของภาครัฐ ส่วนภาคประชาชนและองค์กรชุมชนก็อ้างถึงสิทธิความเป็นพลเมืองและความชอบธรรมของการเข้ามาอยู่อาศัยและทำกินก่อน จึงนำไปสู่การต้อสู้ในรูปแบบต่างๆเกิดขึ้น โดยภาครัฐก็ดำเนินตามนโยบาย ข้อบังคับและกฎหมายเพื่อจับกุมดำเนินคดีกับประชาชน ทางด้านภาคประชาชนและองค์กรชุมชนพยายามเรียกร้องความเป็นธรรมและไม่ยอมออกจากพื้นที่ในที่สุดก็ต้องกลายเป็นจำเลยของภาครัฐและจำเลยของสังคมที่เป็นผู้บุกรุกที่ป่าอนุรักษ์ ทั้งที่ไม่ใช่แต่เป็นกลุ่มคนที่ดูแลปกป้องป่าและจับจองทำกินก่อนที่ภาครัฐจะเข้ามา ในฝ่ายภาครัฐก็เป็นโจทย์ ซึ่งพบว่าในปัจจุบันการดำเนินการต่างๆอยู่ในในชั้นศาลและหน่วยงานภาครัฐ จึงเสนอทางออกว่าการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรังทั้งภาคประชาชนองค์กรชุมชนและภาครัฐอย่าสร้างความขัดแย้งต่อไปอีกเลย แต่ควรกลับมาดำเนินงานและบูรณาการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ทั้งนี้ในการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นจากการศึกษาและรวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารเกี่ยวข้องนั้น ทุกฝ่ายอยากเห็นการแก้ไขปัญหาในรูปแบบของการร่วมมือกัน ซึ่งในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินนั้น จะต้องก่อให้เกิดความพอใจในทุกฝ่ายและก่อให้เกิดเป็นความร่วมมือร่วมใจเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหาการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังจะต้องมุ่งให้เกิดประโยชน์ในทุกฝ่าย แสดงให้เป็นได้อย่างชัดเจนว่าแนวทางและรูปแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่นั้นคือการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในแบบเรียกได้ว่าเป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่ “ Win-Win ” โดยทั้งสองฝ่ายแนวทางการแก้ไขแบบนี้จึงเกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “ ชนะ-ชนะ ”โดยจะต้องผ่านการเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อบริหารจัดการที่ดิน แก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาคประชาชน องค์กรชุมชนและภาครัฐในการกำหนดรูปแบบและแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมและความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่นำไปสู่ความยั่งยืน

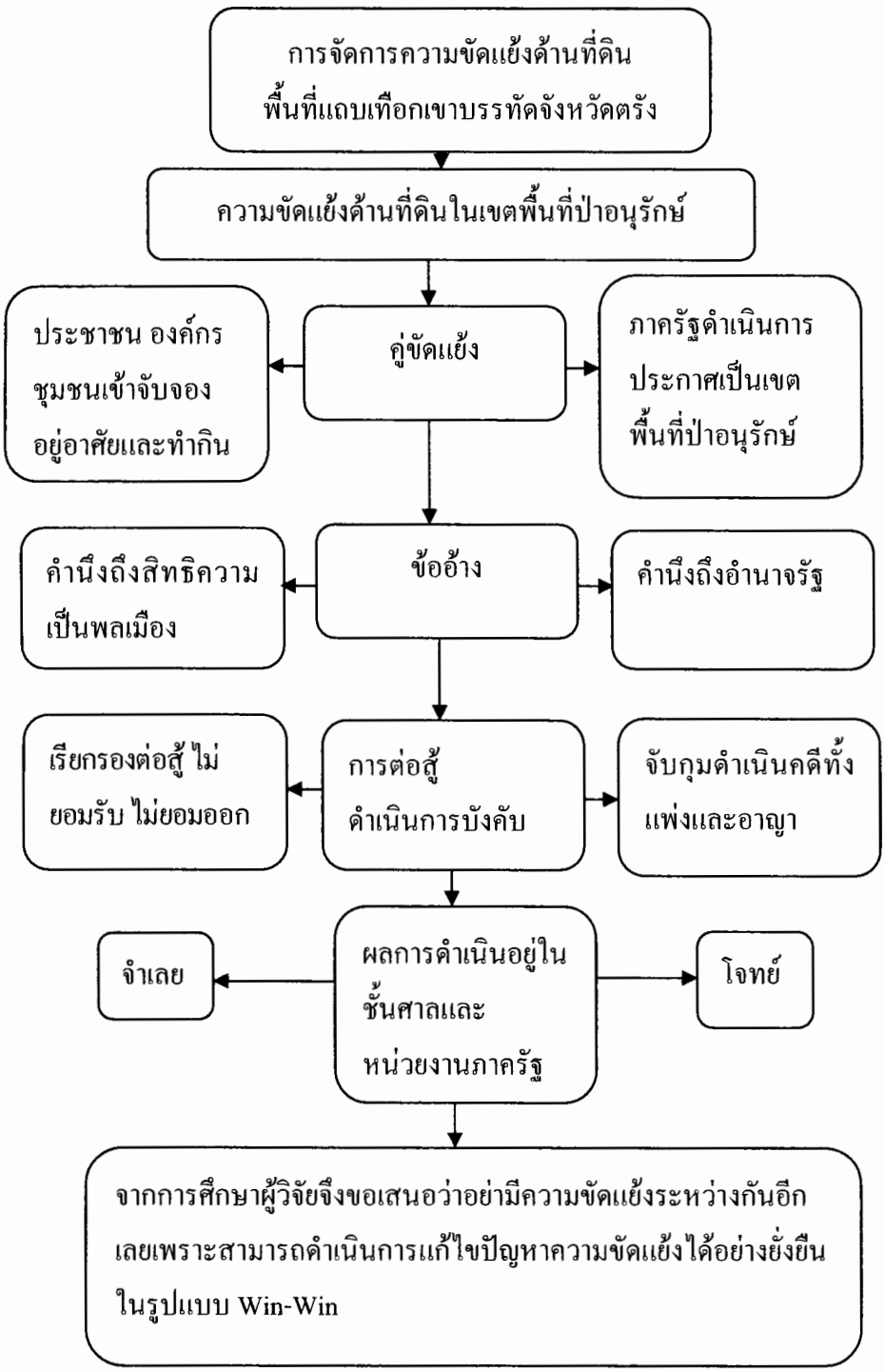

ภาพที่ 33 การจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

แนวทางในการบรรเทาปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

เพื่อที่จะนำไปสู่การเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนนั้น จากการศึกษานั้นพบว่าพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินจะต้องเกิดกระบวนการคิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ประกอบกับจะต้องชะลอมาตรการหรือแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐทุกรูปแบบที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชนในพื้นที่ประกอบกับการสร้างความเข้าใจต่อกันระหว่างภาคประชาชน ภาครัฐและองค์กรชุมชน ด้วยการดำเนินการร่วมกันในการร่วมคิดร่วมดำเนินการและหาข้อตกลงร่วมกัน เพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่มีความสอดคล้องตลอดจนเป็นแนวทางในการดำเนินการที่เกิดความยั่งยืนและเกิดประโยชน์ร่วมกันในทุกฝ่าย

สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นจากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารเกี่ยวข้องพบว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการการแก้ไขปัญหาในการดำรงชีพให้กับประชาชนเพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต อีกทั้งเพื่อลดและบรรเทาความรุนแรงของปัญหา ตลอดจาการเข้ามาดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐในการคุกคามและทำลายรื้อถอนทรัพย์สินของประชาชน อีกทั้งเป็นแนวทางเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังและเพื่อเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแนวทางในการบรรเทาปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังการบรรเทาปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพื่อบรรเทาปัญหาและลดระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ต้องเริ่มจากการสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน นำไปสู่การปรึกษาหาหรือที่ก่อให้เกิดกระบวนการตกลงร่วมกันกำหนดแนวทางและวิธีการในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ร่วมกัน ตลอดจนกำหนดแนวทางและวิธีการเพื่ออนุโลมหรืออนุญาตให้ประชาชนในพื้นที่สามารถที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพตามวิถีตามปกติโดยไม่มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้เพิ่มเติมหรือมีการตัดไม้ทำลายป่า แต่ดำรงชีวิตที่อยู่ร่วมกับป่าไม้ได้อย่างสมดุลบนพื้นฐานของป่าอยู่ได้คนอยู่ดี ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกัน

ภาพที่ 34 แนวทางในการบรรเทาปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ยุติการจับกุมและดำเนินคดีกับประชาชน

เพื่อแก้ไขปัญหาและลดระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นจำเป็นอย่างที่จะต้องดำเนินการควบคุมดูแลการเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างเคร่งครัด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่านั้นจะต้องดำเนินการควบคุม ดูแลเจ้าหน้าที่ป่าไม้โดยให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้นั้นยุติการจับกุม ข่มขู่ คุกคาม ตรวจยึดและทำลายอาสินของประชาชนในพื้นที่ในกรณีที่ประชาชนในพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่เดิมเพื่อบรรเทาและลดระดับของปัญหาความขัดแย้งเบื้องต้นให้กับประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามหากมีการบุกรุกหรือแผ้วถางพื้นที่ป่าเพิ่มเติมนั้นก็ให้ดำเนินการจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างเข้มงวด และร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ในการร่วมกันกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์กับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนให้แยกออกจากกันอย่างชัดเจน โดยจะต้องยึดแนวที่เป็นปัจจุบันเพื่อเป็นการยุติการบุกรุกแผ้วถางป่าไม้สมบูรณ์ของประชาชนและสร้างความชัดเจนระหว่างเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ทั้งนี้เมื่อมีการกำหนดแนวเขต

ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนอย่างที่ชัดเจนก็จะทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่กล้าบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าใหม่และก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับและประชาชน ในขณะเดียวกันนั้นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็สามารถปฏิบัติงานได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้นซึ่งหากมีการบุกรุกแผ้วถางของภาคประชาชนเจ้าหน้าที่ก็สามารถที่จะจับกุม ตรวจยึดและทำลายอาสินและดำเนินคดีตามกฎหมายได้อย่างเข้มงวด และสามารถป้องกันในเรื่องของการมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาใช้อำนาจทางกฎหมายเพื่อรังแกหรือคุกคามประชาชนในพื้นที่ได้ ทั้งนี้ในการกำหนดแนวเขตป่าอนุรักษ์กับที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนนั้นจำเป็นจะต้องเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วม อีกทั้งพื้นฐานของการแก้ปัญหานั้นจะต้องมาจากประชาชนและองค์กรชุมชน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่นั้นมีวิถีชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติและเข้าใจปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างแท้จริง ตลอดจนจึงเข้าใจบริบทต่าง ๆ ของพื้นที่เป็นอย่างดี ตลอดจนประชาชนในพื้นที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรดิน น้ำ ป่า จึงต้องพิจารณาอย่างเป็นองค์รวมครอบคลุมถึงเงื่อนไขและการปรับตัวของการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งนำมาสู่ประชามติของประชาชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแบ่งแนวเขตป่าไม้ ประกอบกับจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการไม่เป็นพื้นที่ที่มีผลต่อป่าต้นน้ำหรือมความเสี่ยงต่อระบบนิเวศของป่า ซึ่งกลไกในการดำเนินการได้แก่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผลประชามติของประชาชนเป็นองค์ประกอบในการทำประชาวิจารณ์ร่วมกันเพื่อหามติจากผลการทำประชาวิจารณ์ร่วมกันระหว่าง ตัวแทนจากหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ จังหวัด ประชาชนและเจ้าหน้าที่ป่าไม้จากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ในการกำหนดวิธีการเดินเขตป่าไม้ร่วมกัน เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตลอดจนวิธีการในการแบ่งแนวเขตป่าไม้กับที่ดินทำกินของประชาชนที่มีความชัดเจนและมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่อย่างแท้จริง ในช่วงการดำเนินการแบ่งแนวเขตหรือหลังจากมีการแบ่งแนวเขตกันอย่างชัดเจนระหว่างที่ทำกินของประชาชนกับพื้นที่ป่าแล้ว จะต้องมีการควบคุมและดูแลเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่ให้มีการคุกคาม จับกุม ตรวจยึดและทำลายทรัพย์สินของประชาชน ยกเว้นกรณีที่มีการบุกรุกแผ้วถางป่า ทั้งนี้ก็จะทำให้ประชาชนสามารถที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพของตนได้อย่างปกติ

จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจถึงวิถีและการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยจะต้องอนุโลมให้ประชาชนสามารถทำกินและอยู่อาศัยได้ตามปกติสุข ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนนั้นดำรงชีพได้ตามปกตินั้นจะต้องอนุญาตให้ประชาชนในพื้นที่สามารถที่จะทำกินในพื้นที่ได้อย่างปกติ ตามวิถีชีวิตเดิมของชุมชน โดยจะต้องประชาชนสามารถที่จะโค่นล้มยางแล้วปลูกยางใหม่ทดแทนได้ตามวิถีของการทำสวนยาง แต่จะต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่สุ่มเสี่ยงต่อผลกระทบต่อระบบนิเวศ ซึ่งสามารถที่จะให้ผู้นำท้องถิ่นท้องที่และองค์กรชุมชนรับรองการทำกินในพื้นที่สำหรับการออกเอกสารรับรองนั้นจะต้องออกเป็นเอกสารที่มีความชัดเจน ผ่านการ

รับรองและเป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการในชุมชน ที่ประกอบไปด้วยภาคประชาชน องค์กรชุมชน ผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่นรับรองการทำกินของประชาชนในพื้นที่เดิมของตนเอง

การแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมาย นโยบายที่ล้าสมัย

เพื่อยุติและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนนั้นจำเป็นจะต้องดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงนโยบายและกฎหมายที่ไม่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับภาคส่วนต่างๆทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนหรือองค์กรชุมชน อีกทั้งหากเป็นกฎหมายหรือนโยบายที่ไม่สอดคล้องหรือค้านกับกฎหมายสูงสุดอย่างรัฐธรรมนูญนั้น ภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องก็ควรดำเนินการทบทวนและแก้ไขปัญหาในจุดเหล่านี้ เมื่อให้การยึดถือว่ารัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ฉะนั้นกฎหมายทุกฉบับพร้อมทั้งนโยบายต่างๆนั้นจะต้องมีความสอดคล้องและไม่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน ป่าไม้ และการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับแก้ให้มีความสอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญ ตลอดจนให้เกิดการก้าวทันต่อนานาประเทศและสภาพการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย สำหรับการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายและนโยบายในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นจะต้องยึดถือรัฐธรรมนูญเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้จากปัญหาปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายและนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

การแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมาย

เพื่อแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินนั้น ภาครัฐจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขหรือทบทวนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503ในการกำหนดและวางแนวเขตของอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์เขาบรรทัดให้มีความชัดเจนและแบ่งแนวเขตให้ชัดเจนระหว่างพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของของประชาชนในพื้นที่และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยภาครัฐจะต้องดำเนินการสำรวจและกำหนดแนวเขตของป่าอนุรักษ์ให้ชัดเจน ตามมาตราที่ 7 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 เรื่องการขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนให้ กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาและในกรณีที่มิใช่เป็นการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติทั้งหมด ให้มีแผนที่แสดงเขตที่เปลี่ยนแปลงไปแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย และตามมาตราที่ 34 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503ในการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนให้กระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและในกรณีที่มิใช่เป็นการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทั้งหมด ให้มีแผนที่แสดงเขตที่เปลี่ยนแปลงไปแนบ

ท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการเพิกถอนพื้นที่ ที่ได้ทับซ้อนกับที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชนนั้นสามารถดำเนินการได้ แต่หน่วยงานภาครัฐไม่ได้ดำเนินการให้เป็นรูปธรรม

ดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช2504พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503ซึ่งประกาศพื้นที่ป่าสงวนทับซ้อนที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนที่อยู่อาศัยเดิมมาก่อนมีการประกาศพื้นที่ป่าสงวนตามมาตราที่ 12พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 ที่ระบุไว้ว่าบุคคลใดอ้างว่ามีสิทธิหรือได้ทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติใดอยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาตินั้นใช้บังคับ ให้ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ภายในกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้นใช้บังคับถ้าไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดดังกล่าวให้ถือว่าสละสิทธิหรือประโยชน์นั้นคำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่งให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ส่งต่อไปยังคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาตินั้นโดยไม่ชักช้าความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีสิทธิในที่ดินที่บุคคลมีอยู่ตามประมวลกฎหมายที่ดินและตามมาตราที่ 13 เมื่อคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติได้รับคำร้องตามมาตราที่ 12 แล้ว ให้สอบสวนตามคำร้องนั้น ถ้าปรากฏว่าผู้ร้องได้เสียสิทธิหรือเสื่อมเสียประโยชน์ให้คณะกรรมการพิจารณากำหนดค่าทดแทนให้ตามที่เห็นสมควรถ้าผู้ร้องไม่พอใจในค่าทดแทนที่คณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติกำหนดผู้ร้องมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด ทั้งนี้จะต้องปรับปรุงหรือแก้ไขเพื่อให้เกิดการแสดงสิทธิ์อันชอบธรรมของกลุ่มประชาชนที่ได้ทำกินและอยู่อาศัยมาก่อน ซึ่งเป็นพื้นที่ทับซ้อน การดำเนินการในลักษณะการยื่นคำร้องเพื่อแสดงต่อภาครัฐในการอยู่มาก่อนนั้น ก็จะทำให้เกิดการแบ่งแยกคนที่อยู่ก่อนและเข้ามาบุกรุกในภายหลังได้ในระดับหนึ่งและทำให้ปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินได้รับการแก้ไข ปัญหาความไม่เป็นธรรมที่ภาครัฐได้หยิบยื่นให้กับประชาชนโดยที่เขาไม่รู้ตัวได้รับการแก้ไขและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

การแก้ไขหรือปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503ให้สามารถออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินให้กับประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากในส่วนของการประกาศที่ทับซ้อนแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องคืนสิทธิ์ในที่ดินให้กับประชาชนในรูปแบบหนังสือรับรองการทำกินและการทำประโยชน์อย่างถูกกฎหมายตามประมวลกฎหมายที่ดินจึงจะต้องปรับแก้ไขให้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503เพื่อรับรองและออกเอกสารสิทธิ์ให้กับประชาชนที่มีการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ทับซ้อน แต่ในส่วนของประชาชนที่บุกรุกหรือเข้ามาดำเนินการภายหลังจำเป็นต้องออกเอกสารสิทธิ์ในรูปแบบหนังสือเช่าหรือเอกสารรับรองการทำกินเพื่อเป็นเอกสารสิทธิ์ใน

ที่ดินให้กับประชาชนในพื้นที่ให้สามารถดำรงชีพได้ตามปกติและอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน ภายใต้การร่วมจ่ายภาษีและรับผิดชอบต่อรัฐในรูปแบบใดหรือทางใดทางหนึ่ง

ดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายและพระราชบัญญัติที่ดินป่าสงวนแห่งชาติเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่างกฎหมาย สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้เนื่องด้วยที่ผ่านมานั้นประชาชนไม่มีส่วนร่วมและรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาของภาครัฐที่มุ่งจะออกกฎหมายเพื่อมาบังคับใช้ในเรื่องของป่าไม้ เมื่อภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการพียงฝ่ายเดียว จึงมุ่งแต่เอาตามความต้องการของตนเองไม่สนใจความทุกร้อนและความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของภาครัฐ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องให้ภาคส่วนของประชาชนเข้ามามีบทบาทในการร่างกฎหมายและพระราชบัญญัติที่ดินป่าสงวนฉบับต่าง ๆ ด้วย โดยเฉพาะในมาตราที่ 22 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504ที่ระบุว่าในกรณีที่มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ เป็นเหตุให้มีสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่หรือมีสิ่งอื่นใดในอุทยานแห่งชาติผิดไปจากสภาพเดิม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำลายหรือรื้อถอนสิ่งนั้น ๆ ออกไปให้พ้นอุทยานแห่งชาติ หรือทำให้สิ่งนั้น ๆ กลับคืนสู่สภาพเดิม แล้วแต่กรณี ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม หรือถ้าไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หรือเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติ พนักงานเจ้าหน้าที่จะกระทำการดังกล่าวแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งเสียเองก็ได้ตามสมควรแก่กรณี และผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการเสียเองนั้นมาตราที่25 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507 ที่ระบุว่าเมื่อได้กำหนดป่าใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติและรัฐมนตรีได้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาตินั้นแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้ (1)สั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าสงวนแห่งชาติหรือให้งดเว้นการกระทำใดๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติในกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏหรือเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (2)สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ รื้อถอนแก้ไขหรือทำประการอื่นใดแก่สิ่งที่เป็นอันตรายหรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาติภายในเวลาที่กำหนดให้ (3) ยึด ทำลาย รื้อถอนแก้ไขหรือทำประการอื่น เมื่อผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตาม(2)ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิดหรือรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่หาตัวไม่พบ ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าวและได้เสียค่าใช้จ่ายเพื่อการนั้น ให้ผู้กระทำผิดชดใช้หรือออกค่าใช้จ่ายนั้นทั้งหมดหรือให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำทรัพย์สินที่ยึดไว้ได้ออกขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควรเพื่อชดใช้ค่าใช้จ่ายนั้น ซึ่งที่ผ่านมานั้นเป็นการให้อำนาจกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้และเจ้าของภาครัฐมากเกินไปเหตุให้เกิดการนำไปบังคับใช้โดยมิชอบและใช้เป็นเครื่องมือการคุกคามและรังแกประชาชน ทั้งนี้การดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมาย

เกี่ยวกับการจัดการที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้นจะส่งผลให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินที่นำไปสู่แนวทางและรูปแบบเพื่อการจัดการได้อย่างยั่งยืนได้

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินนำไปสู่ความยั่งยืนและสามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จในระดับพื้นที่หรือในส่วนภูมิภาคในบางประเด็น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติจากหน่วยงานในส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนตามอำนาจและหน้าที่ ตลอดจนสิทธิ์อันชอบธรรมของภาคประชาชนและชุมชน ทั้งนี้ท่ามกลางปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน เกิดความทุกข์ยากลำบากในการดำรงชีพตามวิถีปกติ แต่ประชาชนไม่สามารถที่จะพึ่งพาและขอความช่วยเหลือให้หน่วยงายภาครัฐในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือหาทางออกที่ชัดเจนให้กับประชาชนได้ เนื่องด้วยไม่มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการและดูแล อีกทั้งดำเนินการได้เพียงแค่เป็นผู้ดำเนินการประสานงานหรือบรรเทาความรุนแรงและแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นให้กับภาคประชาชนได้เท่านั้น ทั้งนี้สามารถพบได้อย่างชัดเจนจากการศึกษาในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล อำเภอและจังหวัดเองก็ตามไม่มีอำนาจหน้าที่ ในการดูแลและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินให้กับประชาชนที่ก่อให้เกิดความชัดเจนและสามารถแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่สามารถบริหารจัดการในระดับพื้นที่ ภาครัฐจะต้องดำเนินการการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่นดูแลและหน่วยงานภาครัฐในระดับภูมิภาคเพราะองค์กรปกครองในส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐในระดับภูมิภาคนั้นเข้าใจถึงสภาพปัญหาและสภาพพื้นที่ได้ดีกว่าหน่วยงานในส่วนกลาง โดยยังมีองค์กรในส่วนกลางเป็นดูแลควบคุมเพื่อไม่ก่อให้เกิดแสวงผลประโยชน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐในระดับภูมิภาค

ดำเนินการออกกฎหมายรับรองและให้อำนาจแก่องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้สามารถที่จะออกข้อบัญญัติตำบลเรื่องการบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนขึ้นใช้เองโดยสามารถเข้ามาดำเนินการและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการของชุมชนและองค์กรชุมชน โดยหน่วยงานของภาครัฐในส่วนกลางจะต้องให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ที่สามารถที่จะออกข้อบัญญัติตำบลในเรื่องของการบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติใช้ในตำบลโดยการออกข้อบัญญัติตำบลนั้นมาจากการทำประชาคมของประชาชนในตำบล ซึ่งได้ร่วมกันกำหนดระเบียบและกติกาใช้กันในชุมชน โดยชุมชนเองพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 67(7) คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดจนพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 16(24) การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตราที่ 17(5)คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งนี้ก็จะมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และสอดคล้องกับสภาพของความเป็นจริง ประชาชนสามารถที่จะอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุล สร้างความยั่งยืนในการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาตินำไปสู่การการแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดำเนินการออกกฎหมายหรือระเบียบ ข้อบังคับในรูปแบบต่างๆเพื่อรับรองสิทธิของประชาชนโดยการร่วมตัวของประชาชนในชุมชนเพื่อบริหารจัดการและดูแลทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนของตนเอง ด้วยวิถีชีวิตที่พึ่งพากับธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและขนบธรรมเนียมของท้องถิ่นของตนเอง ที่มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช2550 ที่ได้ให้สิทธิกับชุมชนในการบริหารจัดทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนตามมาตราที่ 66 ที่ให้บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ตลอดจนมาตราที่67 ที่กำหนดไว้ว่าสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสมการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนและจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน ทั้งนี้เพราะประชาชนในพื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่นั้นยังคงมีวิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติและพึ่งพาธรรมชาติได้อย่างสมดุล ทั้งนี้เพื่อให้มีความชัดเจนและเหมาะสม ภาครัฐนั้นจะต้องออกระเบียบและข้อกฎหมายรองรับสิทธิของชุมชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย นโยบายหรือข้อบังคับต่างๆของภาครัฐที่มีอยู่หรือจะกำหนดขึ้นในอนาคตเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการและการบริหารจัดการของชุมชนโดยชุมชน

ด้วยความยาวนานและความซ้ำซ้อนของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพและก่อให้เกิดความยากลำบากต่อประชาชนและชุมชนต่าง ๆ นำไปสู่ความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินในหลากหลายรูปแบบและเกิดขึ้นทุกพื้นที่ของประเทศไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังด้วยการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทางหรือเฉพาะกิจขึ้นเพื่อศึกษาและกำหนดกรอบแนวทางในการแก้ไขปัญหาของความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางในการจัดการกับปัญหาและตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่แสวงหาผลประโยชน์ โดยทำหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาโดยยึดหลักของความเป็นจริงและข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ด้วยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากส่วนประชาชนและศึกษาข้อกฎหมาย ระเบียบของภาครัฐ เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาของประชาชนที่อยู่ในเขตป่าไม้ป่าสงวนและป่าอนุรักษ์ตลอดจนดำเนินการวางกรอบและระบบในการบริหารจัดการที่ดินของประเทศ นำไปสู่การกำหนดกฎหมายนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

การแก้ไขหรือปรับปรุงนโยบาย

เพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นการการดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงรูปแบบและการดำเนินงานของนโยบายในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐถือเป็นมาตรการขั้นต้นประเด็นหนึ่งเนื่องมาจากการดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐที่ผ่านมานั้นนำไปสู่ความขัดแย้งและก่อให้เกิดปัญหาในมิติต่าง ๆ ต่อประชาชนในพื้นที่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องทบทวนและประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อปรับปรุงนโยบายเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่มีความสอดคล้องและเหมาะกับบริบทของแต่ละพื้นที่ตลอดจนให้ความสำคัญกับสภาพความเป็นจริงและข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่ ซึ่งคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงและวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และความเชื่อของแต่ละชุมชน ตลอดจนการให้ความสำคัญกับชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันและหาทางออกของการจัดการปัญหาที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมนำไปสู่ความยั่งยืนได้

ในการสำรวจการถือครองของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นภาครัฐจะต้องดำเนินการสำรวจการถือครองและครอบครองที่ดินของประชาชนด้วยวิธีการตรวจสอบจำนวนที่ดินซึ่งประชาชนได้ครอบครองทำกินและอยู่อาศัย ซึ่งยึดหลักของหลักฐานทางประวัติความเป็นมาของชุมชนและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบในทุกขั้นตอนในการดำเนินการ มิใช่ยึดเพียงเอกสารหรือภาพถ่ายทางดาวเทียมในรูปแบบเดิมที่ภาครัฐใช้และเชื่อถือเพียงเอกสารหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดินเพียงอย่างเดียว ฉะนั้นหากภาครัฐจะดำเนินการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด

จังหวัดตรังด้วยคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 จึงจำเป็นจะต้องปรับแนวทางของการสำรวจที่คำนึงถึงหลักฐานทางประวัติความเป็นมาของชุมชนและการรับรองข้อมูลของประชาชนและผู้นำในระดับพื้นที่ ตลอดจนกำหนดมาตรการลงโทษที่ชัดเจนหากมีการให้ข้อมูลเท็จหรือไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริง

ในเบื้องต้นนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องชะลอการดำเนินการจับกุมและดำเนินคดีกับประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังไปก่อนจนกว่าจะดำเนินการตรวจสอบแล้วเสร็จและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนอย่างเป็นแบบแผนและก่อให้เกิดความยั่งยืนได้โดยจะต้องมีการออกเป็นคำสั่งหรือระเบียบทางราชการอย่างชัดเจนเพื่อความคุ้มครองและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ ในการป้องกันการเข้ามาคุกคามและจับกุมประชาชนของเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ตลอดจนให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ตามวิถีที่เป็นปกติบังคับใช้ในพื้นที่อย่างจริงจังและเข้มงวดต่อการละเมิดระเบียบที่กำหนดขึ้น ทั้งนี้ในการชะลอการดำเนินคดีกับประชาชนนั้นถือเป็นแนวทางในการดำเนินการบรรเทาปัญหาและความทุกข์ยากของประชาชนผู้ถูกดำเนินคดีเนื่องด้วยมีมุมมองในการดำเนินการของภาครัฐที่ไม่มีความยุติธรรม ตลอดจนการดำเนินการของภาครัฐนั้นเป็นการเอาเปรียบและรังแกประชาชน ทั้งที่ประชาชนได้ทำกินและอยู่อาศัยมาก่อน ซึ่งการดำเนินการชะลอนั้นสามารถที่จะลดความรุนแรงในอีกมิติหนึ่งของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ได้

ภาครัฐนั้นควรดำเนินการยกเลิกการดำเนินโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) เนื่องจากไม่เป็นที่ยอมรับและให้ความร่วมมือจากภาคประชาชนในพื้นที่ โดยภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้นมีมุมมองต่อการดำเนินงานตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน/ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541นั้นเอาเปรียบภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ตลอดจนประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมดำเนินการใดๆทั้งสิ้น ประกอบกับกระบวนการของการดำเนินงานตามโครงการนั้นไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและมีความเหมาะสมกับพื้นที่อีกทั้งกระบวนการและวิธีการพิสูจน์สิทธิ์ในการครอบครองและถือครองที่ดินของภาครัฐที่ยึดเพียงแค่เอกสารซึ่งต้องรับรองโดยหน่วยงานของภาครัฐและเป็นไปตามประมลกฎหมายที่ดินแต่ปราศจากการคำนึงถึงหลักฐานและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชุมชนและการได้มาซึ่งที่ดินของประชาชนในพื้นที่

ภาครัฐจะต้องดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงหรือทบทวนมติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของภาครัฐที่ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐทุกประเภท โดยให้มีกรรมการจากผู้แทนภาคประชาชน องค์กรชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดและยกร่างนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่ดิน การบริหารจัดการที่ดินตลอดจนยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐที่ไม่เหมาะสมและไม่สามารถที่จะนำไปดำเนินการหรือบังคับใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเช่นมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ที่นำมาบังคับใช้ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง แต่ได้รับการคัดค้านต่อต้านจากภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ตลอดจนนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในมิติต่าง ๆ ตามมาด้วย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการทบทวน ปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีและนโยบายต่าง ๆ ที่ไม่มีเอกภาพและนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้

ท่ามกลางปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดแนวเขตของพื้นที่ให้มีความชัดเจนมายิ่งขึ้น ฉะนั้นภาครัฐโดยการมอบให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า เป็นผู้ดำเนินการร่วมกับภาคประชาชน องค์กรชุมชน หน่วยงานทั้งส่วนภูมิภาคและระดับท้องถิ่นร่วมดำเนินแนวทางและกำหนดโครงการปรับปรุงแนวเขตที่ดินและพื้นที่ป่าไม้ของรัฐ ประกอบกับดำเนินการทำประชาคมและประชาวิจารณ์ร่วมกับประชาชนในแต่ละชุมชนในพื้นที่ เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมานั้นการปรับปรุงแนวเขตที่ดินและพื้นที่ป่าของรัฐนั้นขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ตลอดจนหน่วยงานทั้งส่วนภูมิภาคและระดับท้องถิ่นเข้ามาร่วมดำเนินการอีกทั้งในการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในอนาคต มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญต่อแนวทางและวิธีคิดในรูปแบบของสิทธิ์ชุมชน ซึ่งชุมชนนั้นสามารถที่จะกำหนดแนวทางและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยกระบวนการของชุมชน ในรูปแบบของชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

พัฒนาระบบการเกษตรให้ประชาชนเกิดรายได้ตลอดปี

เพื่อก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนต่างๆพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างและก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำรงชีพและดำเนินชีวิตของประชาชน ประกอบกับการปรับรูปแบบและวิถีของชุมชนที่จะต้องดำเนินการพึ่งพาตนเองในวิถีชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเองผ่านกระบวนการร่วมคิดร่วมทำและร่วมตัดสินใจของประชาชนในชุมชนบนพื้นฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาของชุมชนและการเสริมแรงจากหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค ตลอดจนองค์กรภาคเอกชนหรือภาคประชาสังคมต่างๆในการขับเคลื่อนและสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดการอยู่ดีกินดีนำมาซึ่งความสงบสุขของประชาชน

สร้างความมั่นคงในชีวิตให้กับประชาชน

การเกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข การมีความมั่นคงในการใช้ประโยชน์และถือครองดินนั้นเป็นสิ่งที่ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นให้ความสำคัญและมีความต้องการให้เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ตลอดจนพยายามผลักดันแนวคิดและกระบวนการดำเนินงานในชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตให้กับสมาชิกเนื่องด้วยหากประชาชนมีความมั่นคงในที่ดินทำกินคือเมื่อสามารถที่จะทำมาหากินและอยู่อาศัยในพื้นแผ่นดินของตน ก็ทำให้ประชาชนมีรายได้ มีความมั่นคงในอาชีพแล้วก็จะนำมาสู่ความมั่นคงในชีวิตตามมา เพราะอาชีพการทำสวนยางและสวนผลไม้แบบสมรมของคนแถบเทือกเขาบรรทัดมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก การที่ประชาชนมีความมั่นคงในที่ดินเพื่อทำสวนยางพาราในรูปแบบของป่ายางพารา โดยในพื้นที่สวนยางของประชาชนก็จะมีการปลูกพืชต่าง ๆ นานาชนิดเพื่อใช้ในการบริโภคเป็นยารักษาโรค เป็นพืชสำหรับการใช้สอย ทั้งนี้นอกเหนือจากนั้นก็แบ่งปันกันในชุมชนและก็นำไปแบ่งขายในตลาดของชุมชน ซึ่งนอกจากจะมีความมั่นคงในอาชีพ ความมั่นคงในชีวิตของประชาชนนั้นก็จะเป็นหนทางที่จะขับเคลื่อนหรือนำพาให้ประเทศชาติมีความมั่นคงตามไปด้วยในความเป็นจริงแล้วนั้นประชานในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นทำมาหากินเลี้ยงชีพมาด้วยการป่ายางมานานแล้วและได้พัฒนามาเป็นรูปแบบการทำสวนยางพาราตามนโยบายและการส่งเริมของภาครัฐ ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ประกอบกับไม่ก่อให้ความเหมาะสมที่สอดคล้องกับวิถีและภูมิปัญญาของประชาชน เพียงแต่เป็นการดำเนินการตามแนวทางของภาครัฐเพื่อรับการสงเคราะห์การทำสวนยางจากภาครัฐ หากมองในความเป็นจริงแล้วแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการทำการเกษตรของภาครัฐมุ่งให้ความสำคัญกับแนวทางวิชาการ แต่ในความเป็นจริงนั้นวิชาการไม่ใช้แนวทางออกที่ดีเสมอไปเนื่องจากบริบทและความต้องการของประชาชนหรือชุมชนต่าง ๆ นั้นมีความแตกต่างกัน ในจุดนี้จึงสามารถสะท้อนให้หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านการส่งเริมการเกษตร ต้องหันมาทบทวนแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของประเทศให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ การดำเนินการที่สอดคล้องกับพื้นที่ก็จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนที่นำไปสู่การสร้างความมั่นคงในอาชีพได้ ประกอบกับก่อให้เกิดรายได้ที่มั่นคงในการเลี้ยงดูครอบครัวต่อไป อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ไม่มีความมั่นคงในที่ดินเนื่องมาจากไม่มีสิทธิ์ในการทำกิน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใดที่สามารถรับรองการทำกินของประชาชนได้ ทั้ง ๆ ที่ประชาชนในพื้นที่มีสิทธิ์ของการครอบครองและทำกินมานาน แต่ภาครัฐมองข้ามประเด็นเหล่านั้นไปโดยจะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและแนวทางในการดำเนินงานและรูปแบบการจัดการที่จะต้องสร้างความมั่นคงในที่ดินให้กับประชาชน ด้วยให้สิทธิ์ในการทำกินและอยู่อาศัยอย่างถูกกฎหมายหรือถูกต้องตามกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นร่วมกันระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำรงชีพของประชาชนเกี่ยวกับที่ดินทำกินและอยู่อาศัยนั้น จำเป็นอย่างยิ่งภาครัฐจะต้องดำเนินการเอกสารสิทธิ์ในที่ดินในรูปแบบของโฉนดที่ดินให้กับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นบุคคลที่ถือครองเอกสารที่พิสูจน์ได้ว่าได้รับเป็นมรดกจากบรรพบุรุษหรือมีการซื้อขายที่ถูกต้อง ของเอกสารจำพวก ส.ค.1 นส.3 นส.3ก โดยยึดตามพื้นที่ดินที่มีอยู่จริงไม่ใช่ยึดตามจำนวนที่ดินซึ่งระบุไว้ในเอกสารเพียงอย่างเดียว โดยจะต้องดำเนินการรางวัดแนวเขตของพื้นที่ใหม่ให้มีความชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามจะต้องไม่เป็นที่ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศหรือมีความเสี่ยงต่อการกระทบต่อระบบนิเวศ ทั้งนี้หากประชาชนในพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์เดิมอยู่ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องเวนคืนที่ดินขึ้นหากมีผลกระทบหรือสุ่มเสี่ยงต่อการเกิดผลกระทบในระบบนิเวศ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่นั้นสามารถมีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินเป็นของตนเองและมีความมั่นคงในเรื่องของสิทธิ์ในที่ดินทำกินละอยู่อาศัย การที่ประชาชนมีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐกับภาคประชาชนเกี่ยวกับสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน

นอกจากนี้ภาครัฐจะต้องรับรองสิทธิ์ในการทำกินและครอบครองที่ดินและการอยู่อาศัยของของประชาชนในพื้นที่ คือภาครัฐจะต้องรับรองสิทธิ์ในการครอบครองที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ที่ทำกินและอาศัยอยู่เดิมที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ส.ค.1 น.ส.3 น.ส.3ก เพื่อให้ประชาชนมีหลักค้ำประกันในสิทธิ์ในที่ดินและป้องกันไม่ให้มีการคุกคามและตรวจยึด ทำลายอาสินจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้แต่อย่างไรก็ตามจะต้องไม่เป็นที่ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศหรือมีความเสี่ยงต่อการกระทบต่อระบบนิเวศ ทั้งนี้หากประชาชนในพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์เดิมอยู่ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องเวนคืนที่ดินขึ้นหากมีผลกระทบหรือสุ่มเสี่ยงต่อการเกิดผลกระทบในระบบนิเวศทั้งนี้สำหรับการรับรองสิทธิ์ในที่ดินของประชาชนนั้น ภาครัฐสามารถที่จะดำเนินการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนและภาคประชาชนได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ในบางพื้นที่ขอบแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ก็ได้มีการดำเนินการสำรวจการถือครองและการรับรองการครอบครองและทำกินในที่ดินขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉะนั้นภาครัฐสามารถที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางหรือร่วมดำเนินการตามแนวทางที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนและภาคประชาชนได้ดำเนินการอยู่ ทั้งนี้การรับรองเกี่ยวกับการถือครองและครอบครองที่ดินนั้นถือเป็นแนวทางในการจัดการร่วมกันของทุกๆฝ่าย เพื่อหาแนวทางในการจัดการร่วมกัน ผ่านกระบวนการของชุมชน ประกอบกับเป็นแนวทางที่สามารถนำไปสู่ความยั่งยืนในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ได้

การปรับเชิงวิถีการทำการเกษตร

การปรับเชิงวิถีการทำการเกษตรนั้นถือเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพของประชาชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังซึ่งพึ่งพาและอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุลตลอดมา แต่ปัญหานั้นเกิดขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อภาครัฐเข้ามาส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการปลูกยางพาราตามระบบของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ส่งผลให้วิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากจะต้องเปลี่ยนระบบการทำป่ายางพาราในรูปแบบของป่าสมรมมาเป็นรูปแบบของสวนยางที่ต้องใช้พื้นที่ในการปลูกยางพาราจำนวนมาก ปรับเปลี่ยนรูปแบบการปลูกยางเป็นพืชเชิงเดี่ยว ส่งผลให้ประชาชนต้องขยายพื้นที่ปลุกยางพาราด้วยการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า แต่ในขณะเดียวกันภาครัฐเองนั้นก็ต้องการที่จะจำกัดพื้นที่ไม่ให้มีการแผ้วถางและบุกรุกป่าเพิ่ม จำนำมาสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในการประกอบอาชีพและลดปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกป่าเพื่อใช้ที่ดินปลูกยางเพิ่ม ภาครัฐจะต้องมีการศึกษาและวิจัยระบบการปลูกยางเสียใหม่โดยจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของการปลูกยางพาราในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และจะต้องปรับแนวทางในการปลูกยางพาราที่ก่อให้เกิดรายได้อย่างมั่นคงให้กับประชาชนในพื้นที่

ด้วยบริบทของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นในบางส่วนมีความลาดชัดของพื้นที่และเป็นพื้นที่ลาดเชิงเขา การปลูกพืชนั้นก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกต้นไม้ให้สอดคล้องกับพื้นที่ จากสภาพของพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรังนั้นมีความลาดชันตั้งแต่ 10-50% ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกยางพารา เพราะยางพาราเหมาะกับพื้นที่ที่มีความลาดชันไม่เกิน 35% ในส่วนพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 35% ขึ้นไป นั้นส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ปลูกป่าผลไม้สมรม การปลูกป่าผลไม้สมรมนั้นเป็นการปลูกพืชที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ตลอดโดยไม่มีการโค่นล้มเพื่อปลูกเพิ่มเติมและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือมีความเสี่ยงต่อการทำลายระบบนิเวศ แต่สามารถที่จะปกป้องและรักษาระบบนิเวศให้คงเดิมและมีความอุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การปลูกป่าผลไม้สมรมสามารถพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

เพื่อสร้างความสมดุลแห่งธรรมชาติและความสมดุลแห่งวิถีชีวิตแห่งชุมชนแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับรูปแบบของการทำการเกษตรด้วยภูมิปัญญาแห่งบรรพชนและนักปราชญ์ในพื้นที่ ตามแนวคิดของการปลูกพืช 4ชั้น ตามแนวคิดของ นายกิ้มพงศ์ สังวรกิตติวุฒิหรือที่คนในชุมชนเรียกกันว่า “ลุงเคว” ซึ่งลุงเควนั้นเป็นสมาชิกขององค์กรชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมูที่ทำเกษตรในรูปแบบ “ป่ายางหรือสวนสมรม” ซึ่งเป็นการปลูกพืชที่หลากหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน เพื่อให้พืชแต่ละชนิดพึ่งพาอาศัยกันตามธรรมชาติ รูปแบบของสวนสมรมที่ชุมชนบ้าน-ปลักหมูทำอยู่ก็คือ การปลูกยางพาราพันธุ์พื้นเมืองและยางพันธ์ร่วมกับต้นไม้ผลและพืชชนิดอื่น ทั้งพืชที่เป็นอาหาร พืชสมุนไพร

และต้นไม้ใช้สอยต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวเป็นสิ่งที่ชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู พยายามส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกทำเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการใช้ที่ดินและการดำรงชีวิตได้นิยามคำว่า “อธิปไตยทางอาหารในป่ายาง”

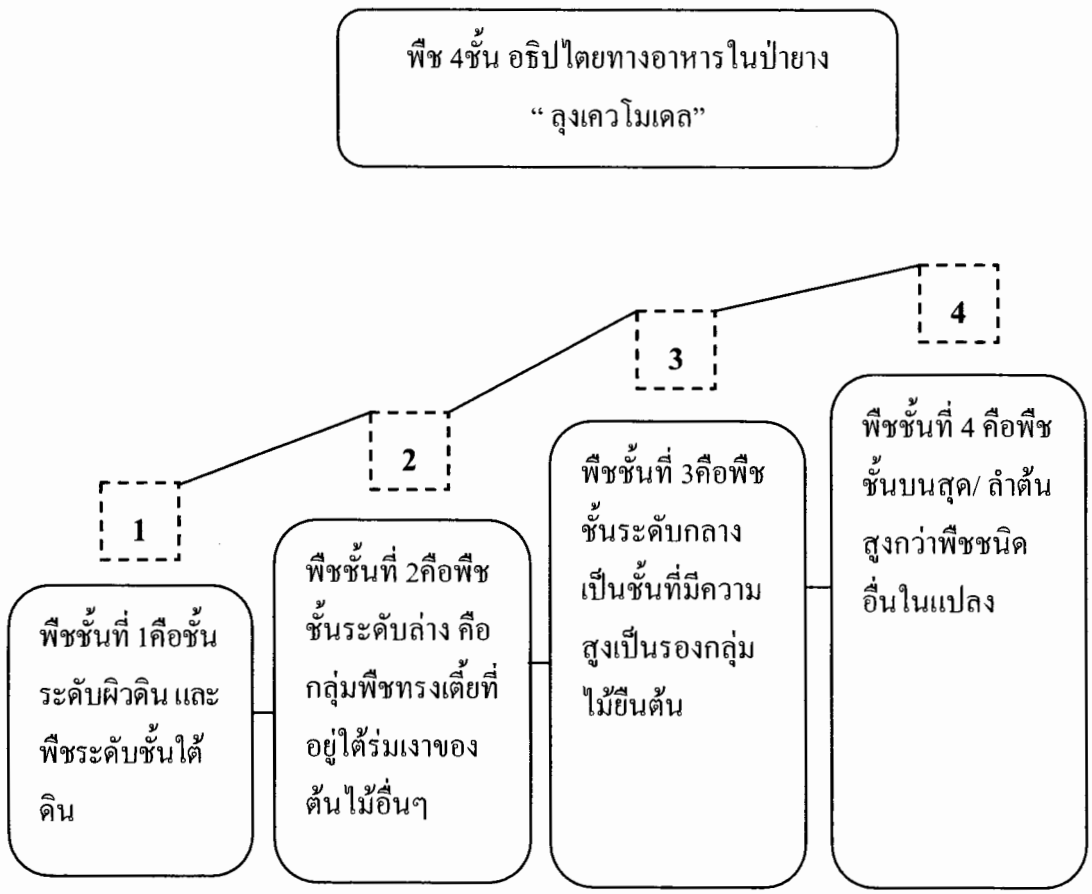

ภาพที่ 35 แนวคิดพืช 4 ชั้น อธิปไตยทางอาหารในป่ายาง

แนวคิด พืช 4 ชั้น อธิปไตยทางอาหารในป่ายาง “ ลุงเควโมเดล” นั้นเป็นแนวทางเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำรงชีพและความมั่นคงทางอาหารในชุมชน อีกทั้งเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ลุงเคว หรือนายกิ้มพงศ์ สังวรกิตติวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้านนั้น มีวิถีชีวิตที่พึ่งพากับธรรมชาติได้อย่างสมดุล อีกทั้งได้สร้างปัญญาแห่งชุมชนไว้ให้กับอนุชนคนรุ่นหลังได้เจริญรอยตามแห่งวิถี ทั้งนี้อธิปไตยทางอาหารในป่ายางนั้นเกิดขึ้นได้ด้วยองค์ประกอบเหล่านี้คือ จากที่ลุงเควมีที่ดิน จำนวน 8 ไร่ ในชุมชนบ้าน-ปลักหมู ซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใจกลางเทือกเขาบรรทัด ไม่มีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของและการครอบครองที่ดิน ส่งผลให้เป็นพื้นหนึ่งที่ประสบกับปัญหาความขัดแย้งจากการเข้ามาบริหารจัดการที่ดิน

ของภาครัฐ จนนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งตามมาเมื่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาเข้มงวดและดำเนินการตามแนวทางของภาครัฐ ตลอดจนเกิดการเข้ามาคุกคามและทำลายอาสินของประชาชนในพื้นที่

แต่ด้วยแนวคิดของการอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุล ลุงเควจึงได้ดำเนินการจัดระบบของอธิปไตยทางอาหารในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของอธิปไตยทางอาหารด้วยการใช้พื้นที่เดิมที่ได้ทำกินและอาศัยนั้น ด้วยการสร้างอาคารบ้านเรือนขนาดพอเหมาะสำหรับสมาชิก ซึ่งไม่ใหญ่ไม่เล็กจนเกินไปจำนวน5 หลัง โดยมีสมาชิกครอบครัว 16 คน ยางพารา 1,000 ต้น พืชอาหารและสมุนไพรกว่า 100 ชนิด ซึ่งแบ่งชนิดพืชเหล่านี้เป็น 4 ชั้นซึ่งนับแบบไม่ละเอียดมากดังนี้

พืชชั้นที่ 1 คือ กลุ่มพืชระดับผิวดินและพืชใต้ดิน โดยจะปลูกพวกพืชผักสวนครัว ประกอบด้วยพืชอาหารอันได้แก่ ผักกูด (ประมาณ 300 ต้น) บัวบก กระชาย ขมิ้น กระทือ เปราะ สาบแร้งสาบกา (ผักชีฝรั่ง) ตะไคร้ ผักบุ้ง ชะพลู เอาะดิบ บอนส้ม มะเขือ ตำลึง กล้วยหัว มันหล่น มะอึก ถั่ว อัญชัน ผักกาดนกเขา บอนเต่า ตามัตพืชสมุนไพรอันได้แก่ มะแว้งเครือ อุตพิษ ว่านชักมดลูก ฟ้าทะลายโจร สาคูวิราศ ไพลแดง หญ้าหนวดแมว ว่านหางจระเข้ ท้าวพันราก ไพ หอมแดง หูหมี ขมิ้นชัน ขัดหนา ผักราด น้ำนมราชสีห์

พืชชั้นที่ 2 คือ พืชชั้นระดับล่าง เป็นกลุ่มพืชทรงเตี้ยที่อยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้อื่น ๆ ประกอบด้วย พืชอาหารอันได้แก่ เขลียง-ผักหวานป่า (ประมาณ 700 ต้น) พริก (ประมาณ 10 ต้น) พริกไทย (ประมาณ 150 ต้น) กล้วย (ประมาณ 50 กอ) ผักหวานบ้าน (ประมาณ 250 ต้น) มันสำปะหลัง (ประมาณ 10 ต้น) ข่า (ประมาณ 100 กอ) มะละกอ (ประมาณ 3 ต้น) ลูกเม่า (ประมาณ 7 ต้น) ชะอม (ประมาณ 1 ต้น) เล็บครุฑ (ประมาณ 10 ต้น) แก้วมังกร (ประมาณ 1 ต้น) พลู (ประมาณ 2 กอ) ทับทิม (ประมาณ 2 ต้น) บุก (มีทั่วไปในแปลง) พืชสมุนไพร ได้แก่ บอระเพ็ด คล้า หมากผู้ ไม้ดอกไม้ประดับประมาณ 20 ชนิด เช่น โมก ผักกูดหนาม

พืชชั้นที่ 3 คือ พืชชั้นระดับกลาง เป็นชั้นที่มีความสูงเป็นรองกลุ่มไม้ยืนต้นประกอบด้วย พืชอาหารอันได้แก่ ลองกอง (ประมาณ 7 ต้น) มังคุด (ประมาณ 4 ต้น) ส้มโอ (ประมาณ 1ต้น) มะนาว (ประมาณ 1 ต้น) มะม่วงหิมพานต์ (ประมาณ 2 ต้น) เนียง (ประมาณ 4 ต้น) จำปาดะ (ประมาณ 15 ต้น) ไผ่ตง (ประมาณ 6 กอ)

พืชชั้นที่ 4 คือ พืชชั้นบนสุดลำต้นสูงกว่าพืชชนิดอื่นในแปลง ประกอบด้วย พืชเศรษฐกิจ อันได้แก่ ยางพารา 9 ปี (ประมาณ 1,000 ต้น) ธัมมัง (ประมาณ 3 ต้น) พืชอาหารอันได้แก่ สะตอ (ประมาณ 12 ต้น) มะพร้าว (ประมาณ 20 ต้น) หมาก (ประมาณ 200 ต้น) เหรียง (ประมาณ 4 ต้น) ทุเรียน (ประมาณ 13 ต้น) มะมุด (ประมาณ 4 ต้น) มะม่วง (ประมาณ 1 ต้น) มะขาม (ประมาณ 2 ต้น) ขนุน (ประมาณ 1 ต้น) (องค์กรชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู, 2553)

ทั้งนี้ภาครัฐจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ใช้ภูมิปัญญาในชุมชนเพื่อสร้างวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมของชุมชนและตามลักษณะของภูมิปัญญาในแต่ละท้องถิ่นในด้านการทำการเกษตร ตลอดจนการส่งเสริมการทำการเกษตรตามแนวพระราชดำริว่าด้วยการนำระบบเกษตรยั่งยืนเข้ามาส่งเสริมให้กับประชาชนในพื้นที่ ในลักษณะการจัดการทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรที่เลียนแบบระบบนิเวศของป่าธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีกลไกควบคุมตัวเอง มีการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกน้อยที่สุดตามความจำเป็นและให้ความสำคัญกับระบบการปลูกพืชที่เกื้อกูลกัน เพื่อสร้างความสมดุลตามธรรมชาติในระบบการเกษตรของประชาชนและชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่เทือกเขาบรรทัดโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยต่อการทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม จะต้องดำเนินการจัดการอย่างเร่งด่วน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เกษตรยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ โดยเฉพาะชุมชนบ้านในตระชุมชนทับเขือ-ปลักหมู ชุมชนตำบลละมอ ชุมชนบ้านวังสมบูรณ์ ชุมชนบ้านในเตา ชุมชนบ้านไร่เหนือซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใจกลางป่าและชุมชนที่เป็นพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนมีความเสี่ยงต่อการทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม จึงควรส่งเสริมให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรยั่งยืนตามแนวพระราชดำริในพื้นที่ใจกลางป่าและชุมชนที่เป็นพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์เพื่อส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกับป่าไม้ได้อย่างสมดุล

ทั้งนี้การปรับเชิงวิถีการทำการเกษตรด้วยการศึกษาและวิจัยระบบการปลูกยางด้วยการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการปลูกยางพาราที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ปรับรูปแบบการในการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ให้เป็นไปตามระดับที่เหมาะสมกับความลาดเอียงและค่าความลาดชันและการปลูกพืชตามแนวคิดพืช 4 ชั้นอธิปไตยทางอาหารในป่ายาง “ลุงเควโมเดล” และการเกษตรตามแนวพระราชดำริว่าด้วยการนำระบบเกษตรยั่งยืนนั้นจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนได้

สร้างจิตสำนึกรักป่าชุมชนรักษา

เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารและสร้างการมีส่วนร่วมผ่านการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชนชน และองค์กรชุมชนด้วยการจัดทำกิจกรรมในการอนุรักษ์และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนนำไปสู่การส่งเสริมและสร้างการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมดำเนินการและร่วมตัดสินใจในการดำเนินการเพื่อบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินผ่านการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดหารสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทั้งนี้เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถกำหนดทิศทางของชุมชนเองได้ ก็จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยกระบวนการของ

ชุมชนที่สามารถจัดการตนเองตามกรอบและภายใต้อำนาจของชุมชนที่ตอบสนองต่อการบริหารงานของภาครัฐตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปสู่ระดับส่วนภูมิภาคและระดับประเทศต่อไป

กิจกรรมการอนุรักษ์และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

จากปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดนั้น แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงการขาดจิตสำนึกรักษ์ในทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น นำไปสู่การทำลายล้างและสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยไม่คำนึงถึงปัญหาและภัยพิบัติที่จะตามมา ประกอบกับชุมชนต่างๆในพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดมีความอ่อนแอต่อกระแสการพัฒนาที่ไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืน จนก่อให้เกิดปัญหาต่างในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาของการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินที่กระบวนการของชุมชน ตลอดตนกติกาของชุมชนเดิมที่ได้กำหนดขึ้นมานั้นไม่สามารถบังคับใช้ได้ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารัดการที่ดินในพื้นที่และในภาพรวมของประเทศนั้น การดำเนินการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนมีความเข็มแข็งนั้นถือเป็นหนทางที่สำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากชุมชนต้องเข้ามาดำเนินการจัดการชุมชน ผ่านกระบวนการคิดการตัดสินใจและดำเนินการร่วมกันของประชาชนในชุมชน เมื่อประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการก็จะนำไปสู่การเกิดจิตสำนึกในการรักและหวงแหนชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนร่วมกัน

ภาครัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามรถดำเนินการจัดการชุมชนเองตามกรอบของรัฐธรรมนูญในการบริหารจัดทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนตามมาตราที่ 66 และในมาตราที่ 67 เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสมการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนและจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน เพื่อเพิ่มศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งในการดูแลละบริหารทรัพยากรทางธรรมชาติโดยประชาชนในชุมชน โดยหน่วยงายของภาครัฐในระดับต่าง ๆ นั้นเป็นผู้ดูแลควบคุมและสนับสนุนด้านงานประมาณ องค์ความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการจัดการเพื่อถ่ายทอดให้กับประชาชนในแต่ละชุมชนเพื่อก่อให้เกิดจิตสึกนึกรักป่าและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ขั้นเบื้องต้นนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยาแห่งชาติเขาปู่เขาย่า เร่งจัดกิจกรรมและโครงการฝึกอบรมประชาชนในชุมชนต่าง ๆ รอบเทือกเขาบรรทัดให้มีจิตสำนึกในการดูแลป่า มีจิตใจในการรักษ์ป่า ไม่บุกรุกและทำลายป่าโดยดำเนินการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้อถิ่นและองค์กรชุมชนในการจัดโครงการอบรมประชาชนในพื้นที่ให้มีจิตสำนึกรักษ์ป่าไม้ และจัดกิจกรรม

ส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน อาทิ กิจกรรมการปลูกป่า กิจกรรมการบวชป่า กิจกรรมการปล่อยสัตว์ป่า สัตว์น้ำในชุมชน

ทั้งนี้เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยาแห่งชาติเขาปู่เขาย่าจะต้องใช้ฐานของชุมชนเป็นเครือข่ายในการปกป้องและดูแลป่า ตลอดจนร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้างชุมชนดูแลรักษาป่าและทรัพยากรธรรมชาติ ในการป้องกันการบุกรุกป่าเพิ่มโดยชุมชน เพื่อชุมชน ด้วยการสนับสนุนให้ชุมชนต่างๆนั้นร่วมกันวางระเบียบ กติกาและข้อบังคับของประชาชนในชุมชนใช้กันเอง และดำเนินการผลักดันแนวคิดการจัดการตนเองโดยชุมชนเป็นวาระแห่งท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เป็นฐานรากในการพัฒนาประเทศเพื่อที่จะสามารถขับเคลื่อนนำไปสู่การกำหนดแนวทางการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาที่ดินโดยชุมชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในนามของเขาบรรทัดโมเดล ซึ่งถือเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนสามารถปกป้อง คุ้มครองและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน โดยชุมชนจะต้องมีศูนย์การเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ในชุมชนเป็นจัดเก็บและจัดทำกระบวนการเรียนรู้ในมิติต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาของชุมชนต่อไป

ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

จากปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนกับภาครัฐนั้น ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็พยายามดำเนินการเพื่อยุติปัญหาและสร้างแนวทางที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความผิดพลาดจากการบริหารจัดการที่ดินเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนนั้นซึ่งจากการศึกษาการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นสามารถก่อให้เกิดความยั่งยืนได้หากการดำเนินงานต่างๆก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมและมีกรอบแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน ตลอดจนมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนได้นั้นจากการศึกษาถึงสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัด กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังและโมเดลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 และการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนนั้น จึงสามารถสรุปโมเดลการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนที่จะต้องเกิดการบริหารจัดการที่ดินอย่างเป็นระบบและก่อให้เกิดความเป็นธรรม เกิดการบริหารจัดการป่าไม้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและมีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่มีการอนุรักษ์และบริหารทรัพยากรธรรมชาติ

ด้วยกระบวนการของชุมชนและนำไปสู่การจัดทำแผนการบริหารจัดการที่ดินของชุมชนอย่างเป็นระบบ และมีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ซึ่งการบริหารจัดการที่ดินอย่างเป็นระบบและก่อให้เกิดความเป็นธรรม ทั้งนี้สำหรับการดำเนินการเพื่อการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น จำเป็นจะต้องกำหนดแนวทางในการดำเนินงานและวิธีการบริหารจัดการที่ดินอย่างเป็นระบบและเกิดการยามรับจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่วนได้เสีย

เกิดการบริหารจัดการป่าไม้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและมีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ในการบริหารจัดการป่าไม้ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแบ่งแยกพื้นที่ป่าให้มีความชัดเจนคือเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และเป็นเขตของพื้นที่ของป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า พื้นที่ป่ากันชนนั้นเป็นการปลูกต้นไม้ยืนต้นชนิดต่าง ๆ เพื่อเป็นป่ากันชนระหว่างเขตของพื้นที่ของป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า กับพื้นที่ป่าผลไม้สมรมของประชาชน พื้นที่ป่าผลไม้สมรมนั้นเป็นป่าผลไม้ที่มีการปลูกต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ในพื้นที่รวมกันตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งป่าผลไม้สมรมนั้นเป็นพื้นที่ป่าที่อยู่ถัดมาจากพื้นที่ป่ากันชนและเป็นพื้นที่ป่าในลักษณะถาวรที่ไม่มีการโค่นล้มเพื่อปลูกต้นไม้ทดแทน อีกทั้งเป็นป่าที่ก่อให้เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศ และพื้นที่ป่ายางนั้น เป็นพื้นที่สำหรับการปลูกยางพารา ซึ่งเป็นชั้นรองลงมาจากโซนป่าผลไม้สมรม เนื่องจากการปลูกยางพารานั้นไม่ควรปลูกในพื้นที่สูงเพราะยางพาราเมื่อครบอายุราว 20-25 ปีนั้น ยางก็จะเสื่อมสภาพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกในพื้นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือมีความเสี่ยงต่อการทำลายระบบนิเวศ ประกอบกับการปลูกยางพารานั้นจะต้องปลูกในรูปแบบของป่ายางสมรม ที่การปลูกต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ร่วมกับการปลูกต้นยางพารา ทั้งนี้การจัดแยกพื้นที่ป่าอย่างเป็นระบบตามความลาดชัดก็จะนำไปสู่การเกิดความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

การอนุรักษ์และบริหารทรัพยากรธรรมชาติด้วยกระบวนการของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดจิตสึกนึกรักป่าและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดกิจกรรมและโครงการฝึกอบรมประชาชนในชุมชนต่าง ๆ รอบเทือกเขาบรรทัดให้มีจิตสำนึกในการดูแลป่า มีจิตใจในการรักษ์ป่าไม่บุกรุกและทำลายป่า โดยดำเนินการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้อถิ่นและองค์กรชุมชนในการจัดโครงการอบรมประชาชนในพื้นที่ให้มีจิตสำนึกรักษ์ป่าไม้ และจัดกิจกรรมส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน อาทิ กิจกรรมการปลูกป่า กิจกรรมการบวชป่า กิจกรรมการปล่อยสัตว์ป่าสัตว์น้ำในชุมชน

การจัดทำแผนการบริหารจัดการที่ดินของชุมชนอย่างเป็นระบบและมีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นจะต้องหนุนเสริมให้ชุมชนสามารถจัดการตนเอง สามารถกำหนดกติกา ข้อบังคับในการฟื้นฟูและ

บริหารจัดการทรัพยากรถือเป็นแนวทางที่ดี การที่ชุมชนนั้น ๆ สามารถกำหนดแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวการณ์ที่เป็นจริง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังให้มีความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาได้นั้นกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนให้มีอำนาจและมีสิทธิ์ในการบริหารทรัพยากรทางธรรมชาติและแก้ไขปัญหาต่างในพื้นที่โดยองค์กรชุมชนเป็นแกนหลักและให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องที่เป็นฝ่ายสนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ให้กับชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ได้และก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของภาคประชาชน ซึ่งนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้อย่างยั่งยืน

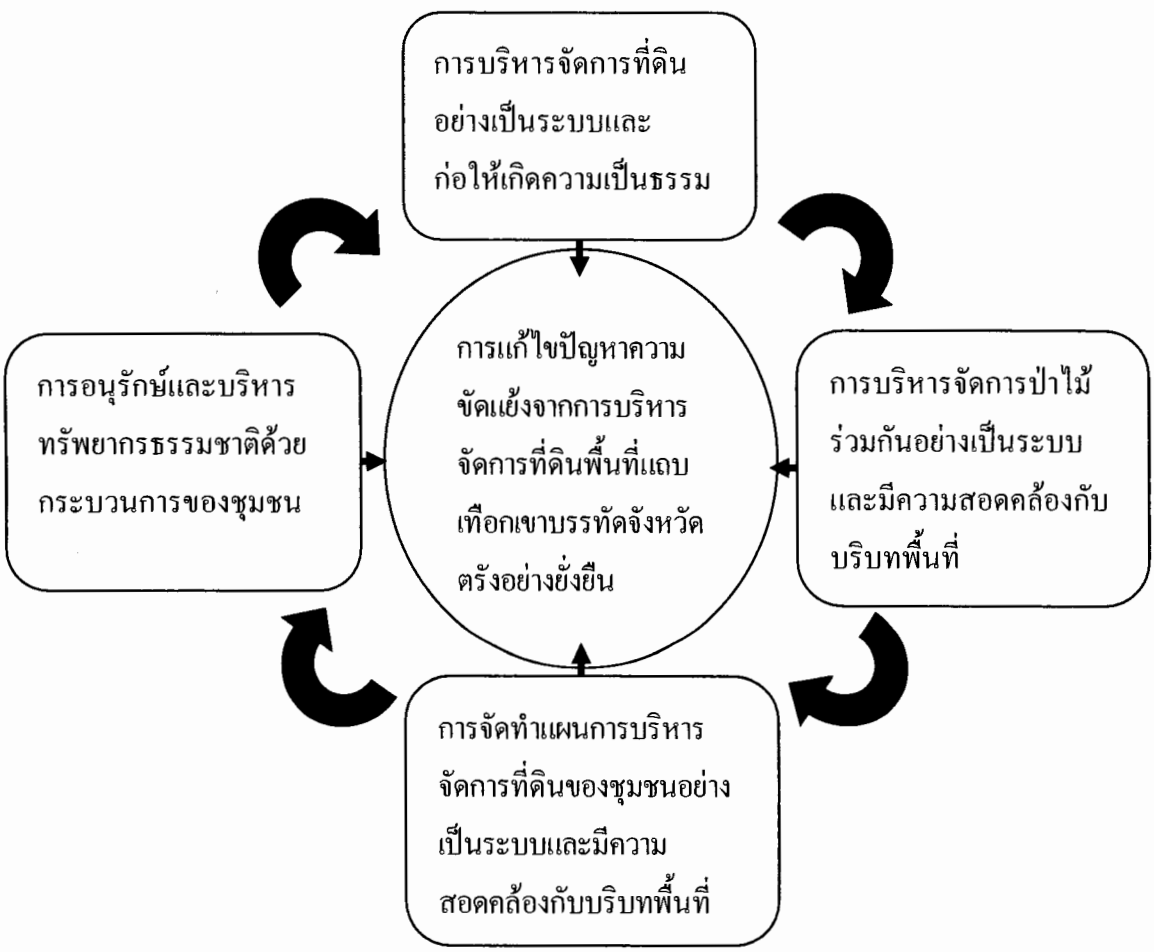

ภาพที่ 36 ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืน

จากปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ที่นำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนโดยดำเนินการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในรูปแบบของการการร่วมมือกันและหาทางออกในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2508 อย่างยั่งยืน ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและการรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่

รูปแบบดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

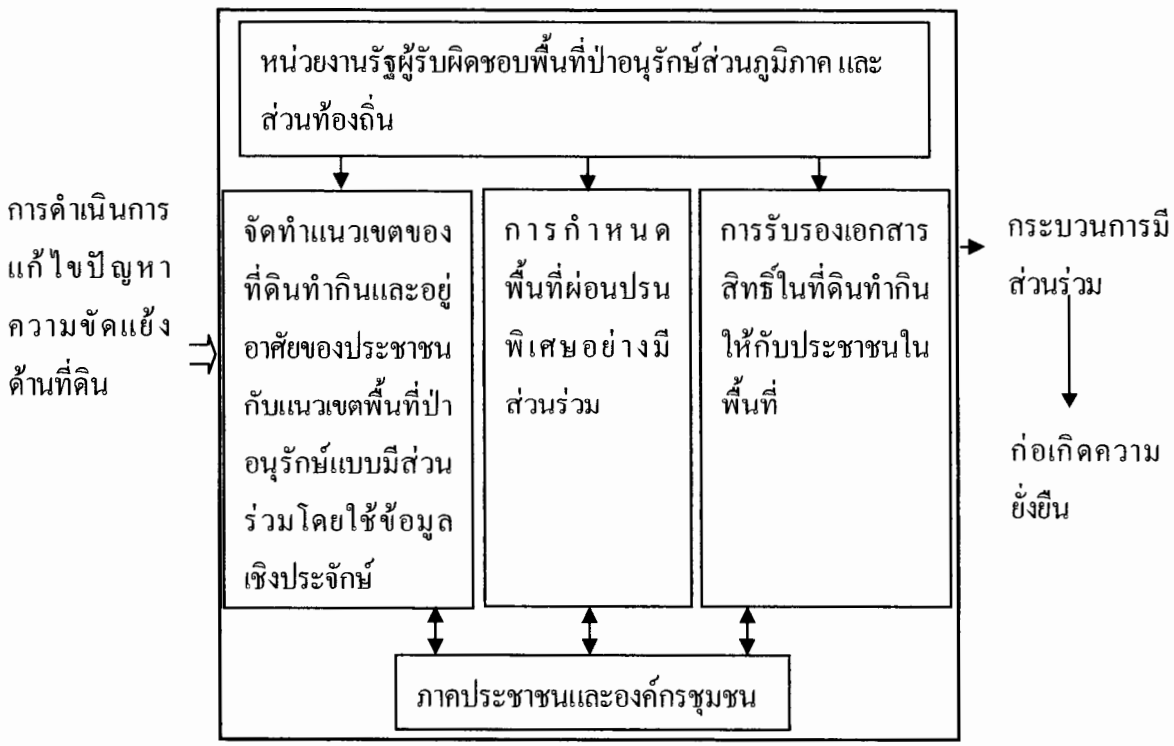

รูปแบบดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

ภาพที่ 37 ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืน

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนได้นั้น จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ นั้นจะต้องเกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมและแนวทางที่ก่อให้การยอมรับจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนก่อให้เกิดความพึงพอใจกับทุกฝ่าย โดยเฉพาะมิติของความรู้สึกร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและให้ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ซึ่งจากการศึกษานั้นพบว่าการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 อย่างยั่งยืนและเพื่อเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ได้ โดยมีหลักการ กลไกและวิธีการของแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินดังนี้จัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและดำเนินการรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและเกิดการยอมรับต่อทุกภาคส่วน

จัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์

การจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์นั้นเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ซึ่งเป็นปัญหาจากความไม่ชัดเจนของแนวเขตที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ปัญหาจากการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้หรือการตัดไม้ทำลายป่านำไปสู่การสร้างจิตสำนึกรักษ์ป่าและรักษาไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงอุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของประชาชนจังหวัดตรัง ตลอดจนก่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องของแนวเขตพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับพื้นที่แนวเขตป่าไม้อนุรักษ์ ด้วยการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมจากข้อมูลเชิงประจักษ์และสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

สำหรับการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ก็เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่ชัดเจนของแนวเขตที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั้งนี้จากความไม่ชัดเจนของแนวเขตที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์กลายเป็นโจทย์ที่ต่างฝ่ายต่างใช้กล่าวหากันระหว่างภาคประชาชนองค์กรชุมชนและภาครัฐ อีกทั้งยังนำไปสู่การเกิดเป็นประเด็นของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินซึ่งมาจากการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจากการบริหารจัดการที่ดินที่ไม่มีประสิทธิภาพใน

พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง จนกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนกับภาครัฐในระดับภูมินิเวศเขาบรรทัด ซึ่งเป็นเครือข่ายของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ซึ่งอยู่อาศัยและทำกินอยู่รอบเทือกเขาบรรทัดนำไปสู่การสร้างหลักประกันในที่ทำกินและอยู่อาศัยให้ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง เนื่องจากการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์นั้น เมื่อมีความชัดเจนของแนวเขตพื้นที่ซึ่งดำเนินการบ่างเขตแนวจากข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เป็นปัจจุบันนั้น สามารถที่จะเป็นหลักประกันของการได้ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่ได้และการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์นั้นก่อจะก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ในพื้นที่ในกระบวนการจัดทำและรับรองแนวเขตแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งประกอบไปด้วยภาคประชาชน องค์กรชุมชน และภาครัฐซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานจากส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้การจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์นั้น ถือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากก่อให้เกิดความชัดเจนของแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนที่เป็นแนวเขตจากข้อเท็จจริงและสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของประชาชนและชุมชนต่าง ๆ ประกอบกับเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ในการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น จากการศึกษาของผู้วิจัยนั้นพบว่าการที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนของการกำหนดแนวเขตระหว่างที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับพื้นที่แนวเขตป่าอนุรักษ์นั้นมีอยู่ด้วยกัน 9 ขั้นตอน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน 2) ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพื่อสร้างความชัดเจนทางด้านแนวคิดในการจัดการร่วมกัน 3) จัดทำและรวบรวมฐานข้อมูลชุมชน 4) จัดทำแนวเขตที่ดินร่วมกันจากผู้เทน3ฝ่าย คือผู้แทนจากภาคประชาชนผู้แทนจากหน่วยงานราชการและผู้แทนจากองค์กรชุมชน 5) ดำเนินการสำรวจพื้นที่และปักหมุดแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 6) ดำเนินการปรับปรุงและจัดทำระเบียบข้อตกลงว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับตำบล 7) สรุปและพิจารณาปรับปรุงข้อมูลร่วมกับคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน 8) จัดทำรายงานข้อมูลที่จัดทำเรียบร้อยแล้วเพื่อเสนอต่อหน่วยงานราชการและ 9) การดำเนินการเพิกถอนเขตพื้นที่ที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษ

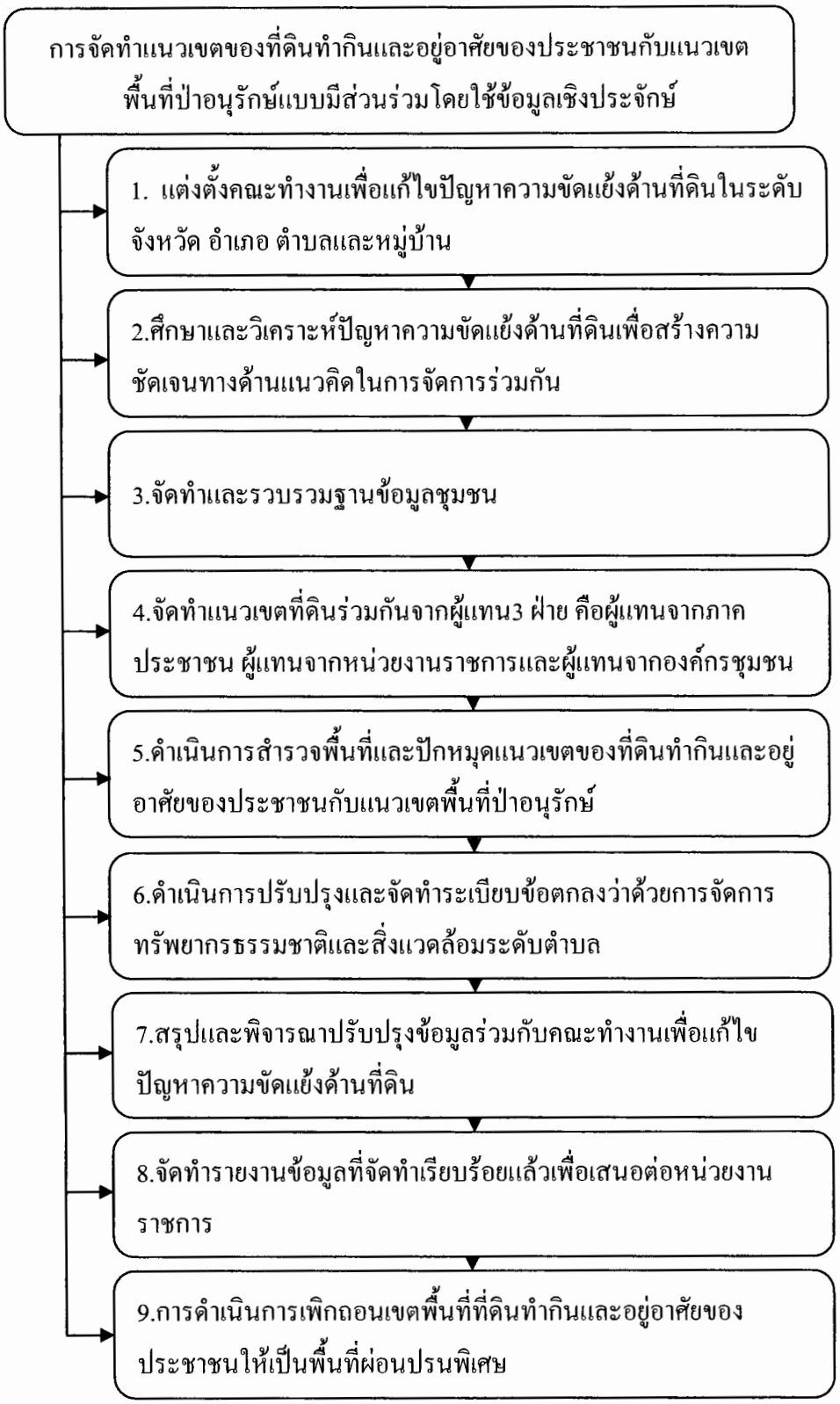

ภาพที่ 38 ขั้นตอนการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์

การจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์นั้นถือเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้อย่างยั่งยืนและแนวทางให้พื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างเหมาะสมได้ สืบเนื่องมาจากสามารถที่จะแยกแนวเขตและสร้างความชัดเจนของพื้นที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยดำเนินการในรูปแบบการมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในแต่ละชุมชนของพื้นที่ ทั้งนี้สามารถแบ่งออกเป็น 9 ขั้นตอนต่อไปนี้

1. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้านซึ่งการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นจะเป็นการเข้ามามีบทบาทของภาคีต่างๆทั้งในส่วนของภาคประชาชน ส่วนงานราชการและองค์กรชุมชน นำไปสู่การเกิดกลไกในการดำเนินงานในแต่ละระดับทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้านสำหรับคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นประกอบไปด้วย

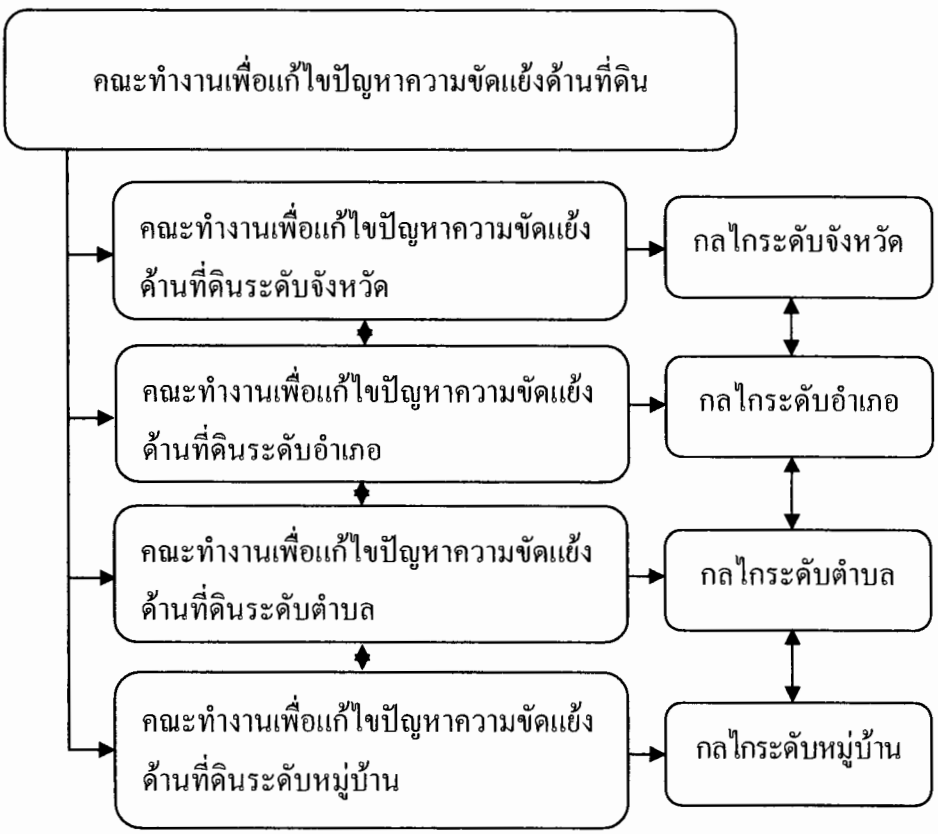

ภาพที่ 39 คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นนำไปสู่การเกิดกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน โดยกระบวนการมีส่วนจาก 3 ภาคส่วนคือส่วนราชการ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ก่อให้เกิดคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน4 ระดับ คือ คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับจังหวัดคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอ คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบล และคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้าน และก่อให้เกิดกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับจังหวัด กลไกเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอ กลไกเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบล และกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้าน

ทั้งนี้คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในแต่ละระดับนั้นประกอบไปด้วย

คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้านจำนวน 9 คน

1. ผู้ใหญ่บ้าน	ประธานคณะทำงาน
2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	รองประธานคณะทำงาน
3. ผู้แทนภาคประชาชน องค์กรชุมชน จำนวน 4 คน	กรรมการ
4. เจ้าหน้าที่ป่าไม้ จำนวน 2 คน	กรรมการ
5. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	กรรมการและเลขานุการ

สำหรับการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้านจำนวน 9 คนนั้นเป็นการดำเนินการของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของคณะกรรมการของหมู่บ้านดำเนินการขับเคลื่อนและเป็นตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้านนั้นๆทั้งหมด ในการดำเนินการด้านต่างๆเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในหมู่บ้าน ทั้งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ใหญ่บ้านจะต้องดำรงตำแหน่งประธานคณะทำงาน กำหนดให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรองประธานคณะทำงาน มีผู้แทนภาคประชาชนองค์กรชุมชนจำนวน 4 คนเจ้าหน้าที่ป่าไม้ จำนวน 2 คนเป็นกรรมการและกำหนดให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นกรรมการและเลขานุการ

การดำเนินงานคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้านนั้น จะต้องเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในขอบเขตของหมู่บ้านเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในระดับหมู่บ้าน จัดการสัมมนาเพื่อหาแนวทาง วิธีการในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในขอบเขตของหมู่บ้าน โดยจะเป็นคณะผู้ดำเนินการทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ เป็นผู้ขับเคลื่อนและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งถือเป็นกลไกในระดับหมู่บ้านเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน โดยเป็นกลไกระดับพื้นฐานในการดำเนินการกำหนดแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับพื้นที่โดยรวม

คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบล

1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	ประธานคณะทำงาน
2. กำนัน	รองประธานคณะทำงาน
3. ผู้ใหญ่บ้านโดยตำแหน่ง	กรรมการ
4. ผู้แทนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	กรรมการ
5. ผู้แทนภาคประชาชน/ องค์กรชุมชน	กรรมการ
6. เจ้าหน้าที่ป่าไม้	กรรมการ
7. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	กรรมการและเลขานุการ

สำหรับการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลนั้นเป็นการดำเนินการของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของคณะกรรมการของระดับตำบลเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนและเป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ตำบลนั้นๆทั้งหมด ในการดำเนินการด้านต่างๆเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในระดับตำบล โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นดำรงตำแหน่งประธานคณะทำงานกำนันเป็นรองประธานคณะทำงานผู้ใหญ่บ้านเป็นคณะทำงานโดยตำแหน่งผู้แทนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้แทนภาคประชาชนองค์กรชุมชนและเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นกรรมการ และปลัดตำบลดำรงตำแหน่งกรรมการและเลขานุการ

การดำเนินงานคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลนั้นจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในขอบเขตของตำบลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในระดับตำบล จัดการสัมมนาเพื่อหาแนวทาง วิธีการในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในขอบเขตของตำบล โดยจะเป็นคณะผู้ดำเนินการทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ เป็นผู้ขับเคลื่อนและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งถือเป็นกลไกในระดับตำบลเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน โดยเป็นกลไกระดับพื้นที่เพื่อดำเนินการกำหนดแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งในระดับตำบลและระดับพื้นที่โดยภาพรวมทั้งนี้ภาพรวมทั้งหมดของการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการสรุปผลการดำเนินงานในระดับหมู่บ้านและสรุปภาพรวมเป็นแนวทาง วิธีการในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในขอบเขตของตำบล

อย่างไรก็ตามคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลนั้น จะต้องดำเนินการศึกษาถึงแนวทางแนวทาง วิธีการในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในขอบเขตของหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อสรุปภาพรวมในการดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันของตำบล จึงจะต้องดำเนินการดำเนินการเพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของระดับตำบลเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม

คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอ

1. นายอำเภอ	ประธานคณะทำงาน
2. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตำแหน่ง	กรรมการ
3. กำนันโดยตำแหน่ง	กรรมการ
4. ผู้ใหญ่บ้านโดยตำแหน่ง	กรรมการ
5. ผู้แทนภาคประชาชน/องค์กรชุมชน	กรรมการ
6. เจ้าหน้าที่ป่าไม้	กรรมการ
7. ปลัดอำเภอฝ่ายความมั่นคง	กรรมการและเลขานุการ

สำหรับการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอนั้นเป็นการดำเนินการของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของคณะกรรมการในระดับอำเภอ เพื่อรวบรวมและประสานงานในการดำเนินการด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในขอบเขตแต่ละอำเภอ ทั้งนี้ในการดำเนินงานของคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อรวบรวมกลั่นกรองและสรุปแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบล และดำเนินการสรุปให้เป็นแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระดับอำเภอ เพื่อเป็นภาพรวมในการเสนอต่อคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับจังหวัด เพื่อดำเนินการสรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหาระดับจังหวัด ทั้งนี้คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอนั้นจะประกอบไปด้วยนายอำเภอ ดำรงตำแหน่งประธานคณะทำงานนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำนัน และผู้ใหญ่บ้านเป็นกรรมการโดยตำแหน่งผู้แทนภาคประชาชนองค์กรชุมชนและเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นกรรมการ และปลัดอำเภอฝ่ายความมั่นคงเป็นกรรมการและเลขานุการสำหรับจำนวนคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและจำนวนของพื้นที่ที่ประสบปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของแต่ละอำเภอ

การดำเนินงานคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอนั้นเป็นผู้ดำเนินการเพื่อรวบรวมและสรุปแนวทางหรือวิธีการในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจากคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลโดยจะเป็นคณะผู้ดำเนินการสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและรูปแบบในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในระดับอำเภอ ซึ่งถือเป็นกลไกในระดับอำเภอเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินโดยเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในระดับขอบเขตของอำเภอ อีกทั้งการดำเนินการของคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอยังนำไปสู่การกลั่นกรองและสรุปแนวทางเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่ดิน

คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับจังหวัด

1. ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานคณะทำงาน
2. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด	รองประธานคณะทำงาน
3. นายอำเภอโดยตำแหน่ง	กรรมการ
4. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตำแหน่ง	กรรมการ
5. ผู้แทนภาคประชาชน/องค์กรชุมชน	กรรมการ
6. เจ้าหน้าที่ป่าไม้	กรรมการ
7. ปลัดจังหวัด	กรรมการและเลขานุการ

สำหรับการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับจังหวัดนั้นเป็นการดำเนินการของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของคณะกรรมการในระดับจังหวัด เพื่อรวบรวมและประสานงานในการดำเนินการด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในภาพรวมระดับจังหวัด ซึ่งในการดำเนินงานของคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับจังหวัดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการรวบรวมกลั่นกรองและสรุปแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของจังหวัด ซึ่งผ่านการสรุปภาพรวมและกลั่นกรองจากคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ทั้งนี้คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับจังหวัดนั้นจะประกอบไปด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด ดำรงตำแหน่งประธานคณะทำงานนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดดำรงตำแห่งรองประธานคณะทำงาน นายอำเภอและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ผู้แทนภาคประชาชนองค์กรชุมชนและเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นกรรมการ และปลัดจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการสำหรับจำนวนคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับจังหวัดนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและจำนวนของพื้นที่ที่ประสบปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของแต่ละจังหวัด

การดำเนินงานคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับจังหวัดนั้นเป็นผู้ดำเนินการสรุปแนวทางหรือวิธีการในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาพรวมในระดับจังหวัด ซึ่งเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมดำเนินการจัดการ ทั้งนี้ถือเป็นกลไกในระดับจังหวัดเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและเป็นการดำเนินการแก้ไขปัญหาในภาพรวบของทั้งจังหวัดที่เกิดจากการดำเนินการร่วมกันจากทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง อันประกอบไปด้วยการดำเนินการร่วมกันของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ผู้แทนจากภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการดำเนินการร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่นำไปสู่การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายหรือข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้น

2. ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพื่อสร้างความชัดเจนทางด้านแนวคิดในการจัดการร่วมกัน

จากการดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินนั้น คณะทำงานในแต่ละระดับก็จะมีบทบาทในการดำเนินงานของตนเองทั้งนี้จะต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อสร้างความชัดเจนทางด้านแนวคิดร่วมกันกระบวนการสร้างความชัดเจนทางแนวคิดนั้นดำเนินการโดยผ่านกิจกรรมในระดับหมู่บ้าน จัดการสัมมนาเพื่อหาแนวทาง วิธีการในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในขอบเขตของหมู่บ้านและระดับตำบลทั้งนี้คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้านและคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลนั้น จะต้องดำเนินการจัดประชุมหรือสัมมนาหรือเวทีสาธารณะถึงปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแนวคิดในการจัดการร่วมกันของตำบลในภาพรวมหลังจากมีการสรุปปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพื่อสร้างความชัดเจนทางด้านแนวคิดในการจัดการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของคณะทำงาน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบหรือวิพากษ์ และดำเนินการปรับปรุงและสรุปเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและด้านแนวคิดในการจัดการร่วมกันของระดับตำบล เพื่อนำส่งเป็นฐานข้อมูลของตำบลให้กับคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในระดับอำเภอ

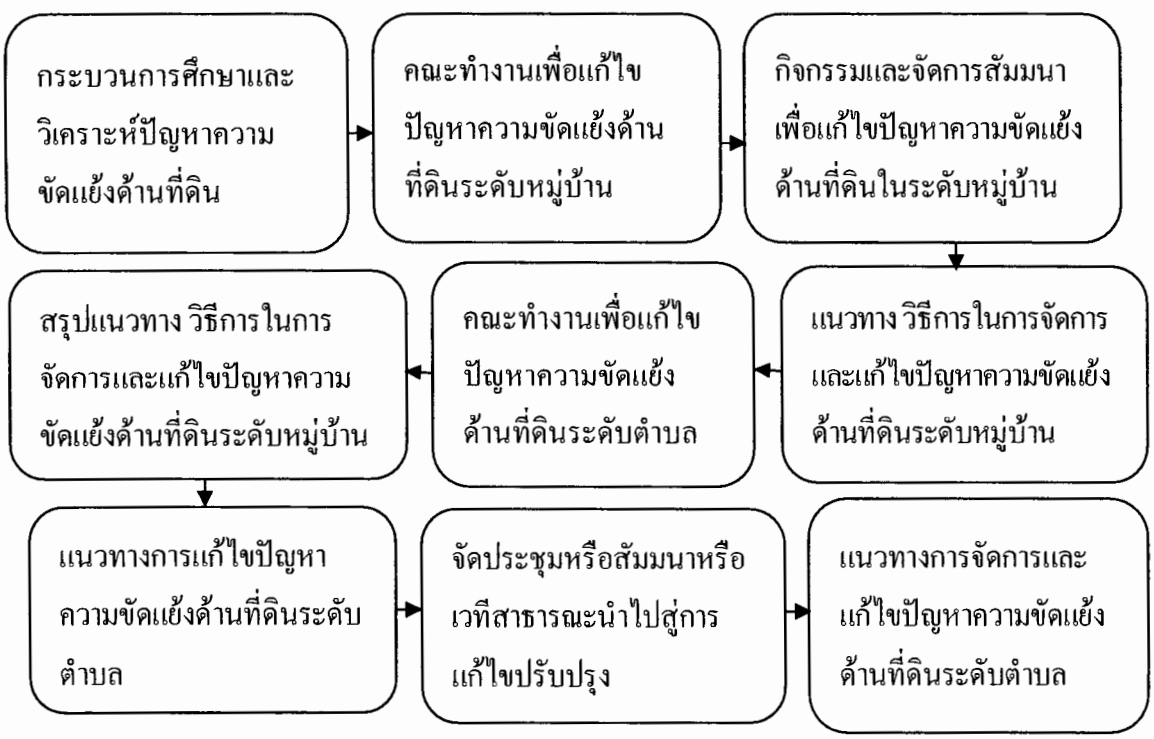

ภาพที่ 40 กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

ทั้งนี้สำหรับการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อสร้างความชัดเจนทางด้านแนวคิดร่วมกัน กระบวนการสร้างความชัดเจนทางแนวคิดนั้นดำเนินการโดยผ่านกิจกรรมในระดับหมู่บ้านและจัดการสัมมนาเพื่อหาแนวทาง วิธีการในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้านและคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลนั้นจะต้องอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพของปัญหาและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา ฐานข้อมูลหมู่บ้าน มุมมองข้อคิดเห็นต่อปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและข้อเสนอแนะถึงการดำเนินการแก้ไขปัญหา วิธีการและแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมและความสอดคล้องกับพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่การสรุปเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแนวคิดในการจัดการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล

3. จัดทำและรวบรวมฐานข้อมูลชุมชน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อสร้างความชัดเจนทางด้านแนวคิดร่วมกันกระบวนการสร้างความชัดเจนทางแนวคิดนั้นดำเนินภารผ่านกิจกรรมในระดับหมู่บ้านและจัดการสัมมนาเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้านและคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลโดยอาศัยข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับสภาพของปัญหาและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนข้อมูลการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่

ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของปัญหาและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา ฐานข้อมูลหมู่บ้าน มุมมองข้อคิดเห็นต่อปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและข้อเสนอแนะถึงการดำเนินการแก้ไขปัญหา วิธีการและแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและนำไปสู่การสรุปเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแนวทางการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้านและระดับตำบลแล้วนั้น จากนั้นคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอจะต้องดำเนินการศึกษาและกลั่นกรองปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแนวทางการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพื่อสรุปถึงปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแนวทางการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในระดับอำเภอทั้งนี้คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอนั้นจะต้องดำเนินการกลั่นกรอง ศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแนวทางการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินโดยคำนึงถึงข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับสภาพของปัญหาและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา ฐานข้อมูลหมู่บ้าน มุมมองข้อคิดเห็นต่อปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

และแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์นำไปสู่การรวบรวมฐานและจัดทำฐานข้อมูลชุมชนในระดับอำเภอเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลงและรายครัวเรือนในพื้นที่

4. จัดทำแนวเขตที่ดินร่วมกันจากผู้แทน 3 ฝ่าย คือผู้แทนจากภาคประชาชน ผู้แทนจากหน่วยงานราชการและผู้แทนจากองค์กรชุมชน ทั้งนี้เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแนวทางการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งนำไปสู่การจัดทำฐานข้อมูลชุมชนแล้วนั้น จะต้องมีการดำเนินการจัดทำแนวเขตที่ดินร่วมกันจากผู้แทน 3 ฝ่าย คือผู้แทนจากภาคประชาชน ผู้แทนจากหน่วยงานราชการและผู้แทนจากองค์กรชุมชน โดยการดำเนินการจัดทำแนวเขตที่ดินร่วมกันนั้น คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้าน คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบล และคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอ เป็นผู้ดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดความชัดเจนของแนวเขตพื้นที่ ทั้งนี้เป็นการดำเนินการจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพของปัญหาและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา ฐานข้อมูลพื้นที่ มุมมองข้อคิดเห็นต่อปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนสภาพความเป็นจริงในการดำรงชีพและบริบทของพื้นที่ในปัจจุบัน

การจัดทำแนวเขตที่ดินร่วมกันจากผู้แทน 3 ฝ่าย คือผู้แทนจากภาคประชาชน ผู้แทนจากหน่วยงานราชการและผู้แทนจากองค์กรชุมชนนั้นสามารถที่จะสร้างความชัดเจนของแนวเขตพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่กับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมและจัดการร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 3 ฝ่าย ซึ่งเป็นคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับอำเภอซึ่งการจัดทำแนวเขตที่ดินร่วมกันนั้นเป็นการกำหนดแนวเขตที่ดินเบื้องต้น เพื่อให้สามารถที่จะแบ่งแนวเขตและมีความเข้าในถึงแนวเขตพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่กับพื้นที่ป่าอนุรักษ์

5. ดำเนินการสำรวจพื้นที่และปักหมุดแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์

หลังจากมีการจัดทำแนวเขตที่ดินร่วมกันจากผู้แทน 3 ฝ่าย คือผู้แทนจากภาคประชาชน ผู้แทนจากหน่วยงานราชการและผู้แทนจากองค์กรชุมชนซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมและจัดการร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 3 ฝ่าย ซึ่งเป็นคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับอำเภอ เพื่อแบ่งแนวเขตและมีความเข้าในถึงแนวเขตพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่กับพื้นที่ป่าอนุรักษ์แล้วนั้นคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลและระดับอำเภอ ร่วมกันดำเนินการสำรวจพื้นที่และปักหมุดแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งในการดำเนินการสำรวจพื้นที่และปักหมุดแนวเขตของที่ดิน

ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลและระดับอำเภอนั้นประกอบด้วย

5.1 คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลและระดับอำเภอดำเนินการจัดเวทีชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งการวางแผนเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมและเป็นรูปธรรมในระดับพื้นที่

5.2 คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลและระดับอำเภอดำเนินการให้คณะทำงานที่มีความสามารถทางช่างและเทคนิคดำเนินการจัดทำหลักหมุดขึ้นมา โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสัญลักษณ์ความเป็นพื้นที่ลงไปในหลักหมุดในแต่ละอัน

5.3 คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลและระดับอำเภอร่วมกันจัดพิธีกรรมร่วมกับหน่วยงานราชการ องค์กรชุมชนและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมเป็นสักขีพยานในการทำพิธีปักหลักหมุดโดยมีการปักหลักหมุดประธานร่วมกันระหว่างผู้ภาคประชาชน ผู้แทนจากหน่วยงานราชการและผู้แทนจากองค์กรชุมชน เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของความร่วมมืออันดีในการที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ให้สำเร็จและลุล่วงไปด้วยดี

5.4 หลังจากนั้นคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลและระดับอำเภอเข้าไปดำเนินการสำรวจพื้นที่ถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นรายแปลงโดยทำร่วมกับเจ้าของที่ดิน มีการจับพิกัด GPS และฝังหมุดแนวหลักเขตที่ดินไปพร้อมๆ กัน โดยข้อมูลที่จับพิกัดทางภูมิศาสตร์กับหลักหมุดจะมีความสอดคล้องและตรงกัน ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะถูกเชื่อมเข้ากับระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) และจัดทำเป็นแผนที่ออกมาโดยใช้มาตราส่วน 1: 4000 อีกทั้งในช่วงการจับพิกัด GPS และการฝังหลักหมุดนั้นคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลและระดับอำเภอจะต้องดำเนินการพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ขั้นต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแปลงที่ดินที่ได้เข้าไปดำเนินการรังวัดว่ามีความเหมาะสมต่อระบบนิเวศน์หรือไม่ ซึ่งหากไม่เหมาะสมก็จะต้องมีกระบวนการเจรจาต่อรองกับเจ้าของที่ดินให้ขยับแนวเขตออกไปหรือการเจรจาให้ปลูกพืชหรือทำกินในรูปแบบป่าสมรม เช่น พื้นที่ที่อยู่ใกล้แม่น้ำหรืออยู่ในเขตป่าต้นน้ำหรือพื้นที่เสี่ยงต่อการทำลายระบบนิเวศ

ทั้งนี้การใช้แผนที่ความละเอียดสูงและภาพถ่ายทางอากาศมาตราส่วน 1:4000 มีส่วนอย่างมากที่ช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เกิดความเข้าใจและใช้เป็นฐานข้อมูลในการลงไปสำรวจการใช้พื้นที่จริงในระดับพื้นที่ เพราะสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน ส่วนการใช้เครื่องมือ GPS นั้นเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของการใช้พื้นที่จริงของชุมชนและของแต่ละครัวเรือนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติม เครื่องมือทั้งสองส่วน คือ แผนที่ความละเอียดสูงกับภาพถ่ายทางอากาศมาตราส่วน 1: 4000 ถือเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ช่วยในการทำความเข้าใจและสร้างการยอมรับระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด

6. ดำเนินการปรับปรุงและจัดทำระเบียบข้อตกลงว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับตำบล

หลักจากที่คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับตำบลและระดับอำเภอ ได้ร่วมกับเจ้าของที่ดินร่วมกันดำเนินการสำรวจพื้นที่และปักหมุดแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไปแล้วนั้น คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้านและระดับตำบล จะต้องดำเนินการปรับปรุงและจัดทำระเบียบข้อตกลงว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับตำบลขึ้นในแต่ละตำบลในการดำเนินการปรับปรุงและจัดทำระเบียบข้อตกลงว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับตำบลในพื้นที่ต่าง ๆ ของแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นถือเป็นการดำเนินกำหนดข้อตกลงร่วมกันเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับตำบล ซึ่งถือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างยั่งยืนได้

7. สรุปและพิจารณาปรับปรุงข้อมูลร่วมกับคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินสำหรับข้อมูลต่างๆที่คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลดำเนินการจัดเก็บมา รวมทั้งข้อมูลการจัดทำแนวเขตที่ดินร่วมกัน ข้อมูลเกี่ยวกับฐานข้อมูลชุมชนเพื่อดำเนินการสรุป ทบทวนและพิจารณาปรับปรุงก่อนที่จะนำไปทำประชาพิจารณ์ในแต่ละพื้นเพื่อตรวจสอบความถูกต้องรอบสุดท้าย

8. จัดทำรายงานข้อมูลที่จัดทำเรียบร้อยแล้วเพื่อเสนอต่อหน่วยงานราชการ

เมื่อคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้านระดับตำบลและระดับอำเภอดำเนินการสรุป ทบทวนและพิจารณาปรับปรุงแนวทางการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินซึ่งดำเนินการจากศึกษาวิเคราะห์ ตลอดจนดำเนินการบนพื้นฐานของหลักฐานในเชิงประจักษ์ คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอจะต้องดำเนินการจัดทำรายงานข้อมูลที่จัดทำเรียบร้อยแล้วเพื่อเสนอต่อหน่วยงานราชการและคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับจังหวัด เพื่อสรุปภาพรวมถึงแนวทางการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในการดำเนินการเพื่อพิจารณาและดำเนินการเพิกถอนเขตพื้นที่ที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษ

9. การดำเนินการเพิกถอนเขตพื้นที่ที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษในการดำเนินการเพื่อพิจารณาและดำเนินการเพิกถอนเขตพื้นที่ที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษนั้น คณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับจังหวัดจะต้องดำเนินการศึกษาและพิจารณาถึงแนวทางการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจากการรายงานของคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับอำเภอ ซึ่ง

เป็นข้อมูลจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์และข้อเท็จจริงในพื้นที่ของคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระดับหมู่บ้านและระดับตำบล

ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้นสามารถดำรงชีพได้อย่างปกติสุขและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่นั้นการดำเนินการเพิกถอนเขตพื้นที่ที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษถือเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ อีกทั้งจะนำไปสู่ความจัดเจนในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ซึ่งเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องและการศึกษาและวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่ในการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จะนำไปสู่การเกิดความชัดเจนของแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ป้องกันการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าและนำไปสู่การการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่สามารถที่จะทำกินและอยู่อาศัยได้อย่างปกติสุขตามวิถีของชุมชน

การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วม

พื้นที่ผ่อนปรนพิเศษนั้นผ่อนผันให้บุคคลหรือชุมชนท้องถิ่นอยู่อาศัยได้เป็นการชั่วคราว และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนตามความจำเป็นและให้รวมถึงบริเวณที่ผ่อนผันให้บุคคลหรือชุมชนท้องถิ่นที่อยู่อาศัยบริเวณติดต่อกับแนวเขตอุทยานแห่งชาติสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดได้อย่างยั่งยืน การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมนั้น ถือเป็นการกำหนดเขตพื้นที่การจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ซึ่งเป็นปัญหาจากความไม่ชัดเจนของแนวเขตที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ปัญหาจากการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้หรือการตัดไม้ทำลายป่านำไปสู่การสร้างจิตสำนึกรักษ์ป่าและรักษาไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงอุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของประชาชนจังหวัดตรัง ตลอดจนก่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องของแนวเขตพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับพื้นที่แนวเขตป่าไม้อนุรักษ์ ด้วยการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมจากข้อมูลเชิงประจักษ์และสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

ในการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมนั้นถือเป็นการกำหนดแนวเขตพื้นที่ในการใช้ที่ดินอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังซึ่งเป็นเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้น การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมนั้น เป็นลักษณะหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังด้วยการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมมีอยู่ด้วยกัน 4 ขั้นตอน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) 2) การสำรวจการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน 3) เดินสำรวจและจับ GPS รายแปลง และ 4) การกำหนดแนวเขตพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วม

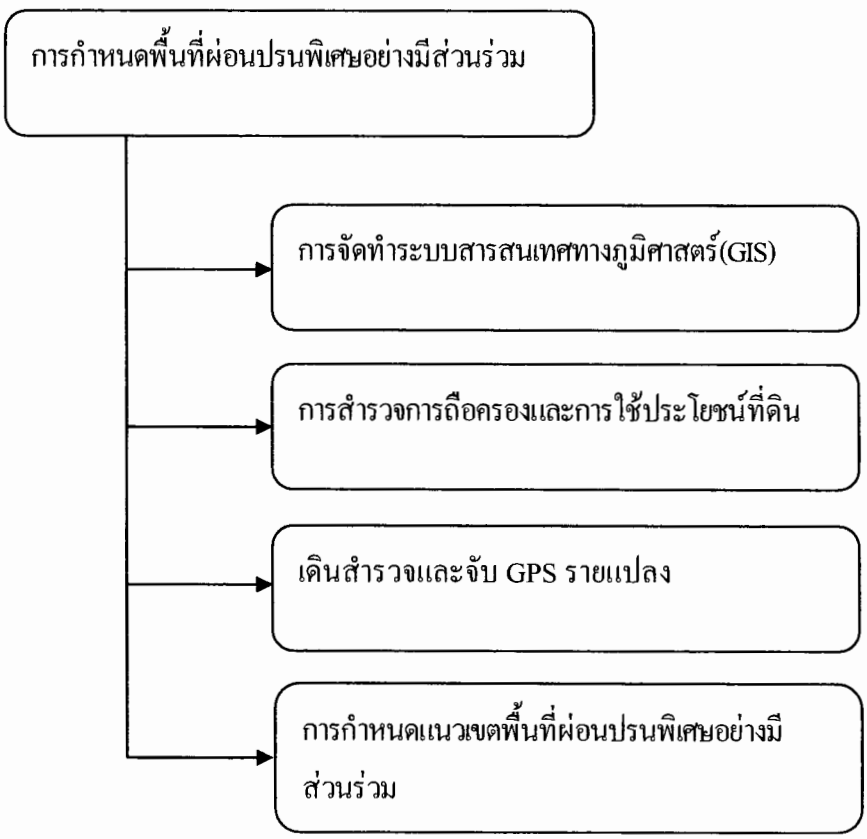

ภาพที่ 41 การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วม

1. การจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS)

การจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) นั้นเป็นเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจากการกำหนดแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไปแล้วนั้น สำหรับพื้นที่ซึ่งไม่ได้มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินตามการรับรองของกฎหมายประมวลที่ดิน การจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) จึงเป็นแนวทางในการกำหนดแนวเขตของพื้นที่และการบริหารจัดการพื้นที่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่เถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังและเพื่อเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่นั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ในการบริหารจัดการที่ดินในเขตพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมเนื่องจากเขตผ่อนปรนพิเศษนั้นเป็นพื้นที่ ซึ่งได้ดำเนินการกันแนวเขตออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์แล้วจากการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วม จะต้องดำเนินการจัดการร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

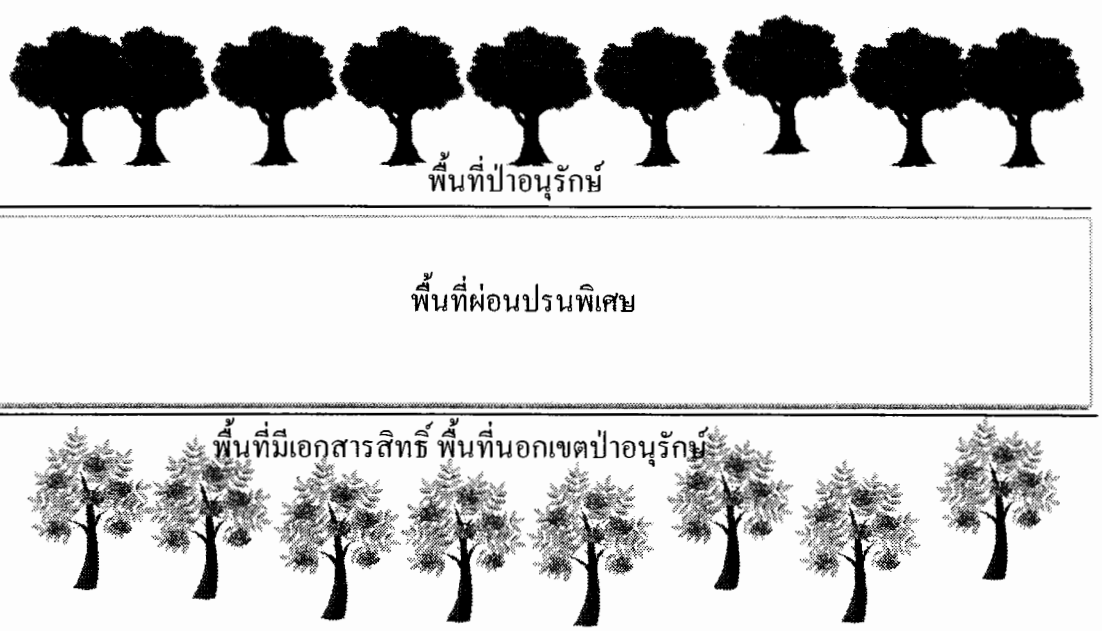

ภาพที่ 42 ลักษณะพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษ

พื้นที่ผ่อนปรนพิเศษนั้นเป็นพื้นที่ระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ที่เป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินกับพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์พื้นที่นอกเขตป่าอนุรักษ์ ซึ่งผ่านการดำเนินการกันแนวเขตตามข้อมูลและเอกสารเชิงประจักษ์และกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นพื้นที่ให้ประชาชนสามารถทำกินและอยู่อาศัยได้ตามปกติ จึงจำเป็นจะต้องดำเนินการจัดทำระบบสารสนเทศในการกำหนดเขตพื้นที่พื้นที่ผ่อนปรนพิเศษสำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นสามารถการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินด้วยการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษถือเป็นแนวทางที่สำคัญผ่านการจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ว่าด้วยพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษแถบเทือกเขาบรรทัดเพื่อจำกัดกรอบแนวเขตของพื้นที่ให้มีความชัดเจน อีกทั้งนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ในระยะยาว ทั้งนี้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) นั้นนำไปสู่การได้ข้อมูลทางด้านกายภาพของพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษ ข้อมูลทางกด้านสังคมและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษและข้อมูลด้านการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษทั้งหมด ในการดำเนินการจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS)

2. ดำเนินการสำรวจการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

เมื่อดำเนินการจัดทำการจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เกี่ยวกับพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษในภาพรวมแล้วนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการสำรวจการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลของการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นจะต้องเป็นไปตามลักษณะต่อไปนี้ คือพื้นที่สำหรับอยู่อาศัย พื้นที่สำหรับการทำสวนและพื้นที่สำหรับการทำสวนผลไม้สมรมหรือสวนป่าตามวิถีหรือภูมิปัญญาของแต่ละพื้นที่

สำหรับพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีองค์กรชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลในหลายพื้นที่ ได้ดำเนินการสำรวจการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่เพื่อจำกัดและแบ่งแนวเขตจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ซึ่งเป็นฐานข้อมูลหรือแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งฐานข้อมูลพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนที่ง่ายขึ้น อีกทั้งอาจจะพูดได้ว่าชุมนต่าง ๆ หลายชุมชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้น มีความพร้อมที่จะให้เกิดความชัดเจนและการรับรองการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินจากหน่วยงานของภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตามจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการทบทวนหรือพิจารณาข้อมูลเพื่อให้เป็นไปในทิศทางและรูปแบบเดียวกัน ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศหรือมีความเสี่ยงต่อการก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ในขณะเดียวกันนั้นประชาชนในพื้นที่ก็มีการแบ่งที่ดินออกเป็นพื้นที่อยู่อาศัยสวนยางพาราและพื้นที่สวนผลไม้ตามวิถีดั่งเดิมอยู่แล้ว

3. การเดินสำรวจและจับ GPS รายแปลง

เมื่อมีการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่แล้วนั้นสามารถที่จะนำไปสู่การจัดทำฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์ในที่ดินของพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษแล้วนั้นจะต้องดำเนินการเดินสำรวจรายแปลงโดยการจับ GPS: Global Positioning System ซึ่งเป็นการระบุตำแหน่งที่ดิน โดยการเดินสำรวจที่ดินซึ่งประชาชนได้ทำกินและอยู่อาศัย และออกหนังสือรับรองแนวเขตถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน พร้อมพื้นที่แปลงข้างเคียงที่ถูกต้องได้ โดยมีการร่วมกันลงนามในแปลงร่วมกัน 5 ฝ่าย คือ เจ้าของที่ดินเจ้าของที่ดินแปลงข้างเคียง ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ทั้งนี้การดำเนินการจับ GPS: Global Positioning System ซึ่งเป็นการระบุตำแหน่งที่ดินรายแปลงที่ดินในเขตพื้นที่ผ่อนปรนนั้น เป็นการดำเนินการเพื่อสร้างความจัดเจนในที่ดินซึ่งประชาชนได้ถือครองและการใช้ประโยชน์ อีกทั้งเพื่อเป็นการดำเนินการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนซึ่งได้ทำกินและถือครองมาแล้วอยู่เดิมแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินและอยู่พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษด้วยการรับรองแนวเขตถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สำหรับพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชนในหลายชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลบางพื้นที่ ได้ดำเนินการเดินสำรวจและจับ GPS รายแปลงของการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่และออกหนังสือรับรองแนวเขตถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน พร้อมพื้นที่แปลงข้างเคียงที่ถูกต้องได้ โดยมีการร่วมกันลงนามในแปลงร่วมกัน 5ฝ่าย ได้แก่เจ้าของที่ดินเจ้าของที่ดินข้างเคียง ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และประธานองค์กรชุมชนหรือประธานสภาองค์กรชุมชนซึ่งเป็นการดำเนินการที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพขององค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชนในหลายชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งให้กับประชาชนในพื้นที่ แต่ยังขาดการรับรองและยอมรับของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ แต่เมื่อมีการกำหนดให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษแล้วนั้น ในดำเนินการเดินสำรวจรายแปลงโดยการจับ GPS โดยการเดินสำรวจที่ดินซึ่งประชาชนได้ทำกินและอยู่อาศัยและออกหนังสือรับรองแนวเขตพื้นที่การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน พร้อมพื้นที่แปลงข้างเคียงที่ถูกต้องได้ โดยมีการร่วมกันลงนามในแปลงร่วมกัน 5 ฝ่าย ที่ประกอบไปด้วยเจ้าของที่ดินเจ้าของที่ดินแปลงข้างเคียง ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ป่าไม้

การดำเนินการจับ GPS: Global Positioning System ซึ่งเป็นการระบุตำแหน่งที่ดินในรายแปลงของประชาชนซึ่งทำกินในพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษนั้น นำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน เนื่องจากสามารถที่จะระบุพิกัดในการถือครองและแนวเขตของพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนได้อย่างชัดเจนและได้รับการรับรองถึงแนวเขตพื้นที่ถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งถือเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

4. การกำหนดแนวระเบียบและกติกาเขตพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วม

เพื่อให้กำหนดแนวเขตพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ภาคประชาชน องค์กรชุมชน ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในพื้นที่นั้นจำเป็นจะต้องกำหนดแนวระเบียบและกติกาเขตพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมภายใต้ความเหมาะสมและความสอดคล้องของบริบทพื้นที่

การรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่

การรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่ถือเป็นแนวทางที่มีความสำคัญและนำไปสู่การเกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดิน ทั้งนี้ในการรับรองสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนนั้นจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและแบ่งกลุ่มคนให้ชัดเจน สำหรับการรับรองสิทธิ์ในที่ดินให้กับประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ผ่านมานั้นจากการศึกษาพบว่าทั้งพื้นที่ซึ่งกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าทับซ้อนกับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนมีทั้งที่ดินซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินและที่ดินซึ่งมีเอกสารสิทธิที่ราชการออกให้และที่ดินที่มีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน เมื่อภาครัฐเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของการกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้น เกิดความผิดพลาดเนื่องจากภาครัฐไม่ได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจแนวเขตให้ชัดเจน จึงก่อให้เกิดปัญหาการทับซ้อนกับที่ดินเดิมของประชาชน แม้จะมีการท้วงติงจากภาคประชาชนในพื้นที่ก็ตามภาครัฐก็ไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนของที่ดิน

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่าผลการศึกษาเกี่ยวข้องสามารถกำหนดประเภทการเข้ามาถือครองในที่ดินของประชาชนในชุมชนแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้ 5 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินก่อนการประกาศป่าสงวนแห่งชาติกลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศป่าสงวนแห่งชาติแต่ก่อนเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดกลุ่มคนคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดกลุ่มคนที่เข้าถือครองในที่ดินหลังการประกาศป่าสงวนแห่งชาติแต่ก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า และกลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีห่วงเวลาในการเข้ามาถือครองที่ดินที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดแนวทางและวิธีการในการกลั่นกรองและแยกประเภทของกลุ่มคน ทั้งนี้ในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่อื่นนั้นจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องของบริบทของพื้นที่ ตลอดจนรูปแบบและแนวทางเพื่อการคัดกรองคนหรือแบ่งแยกคนในแต่ละประเภทให้สอดคล้องกับสถานการณ์และพัฒนาการของความขัดแย้งด้านที่ดินของแต่ละพื้นที่นั้น ๆ

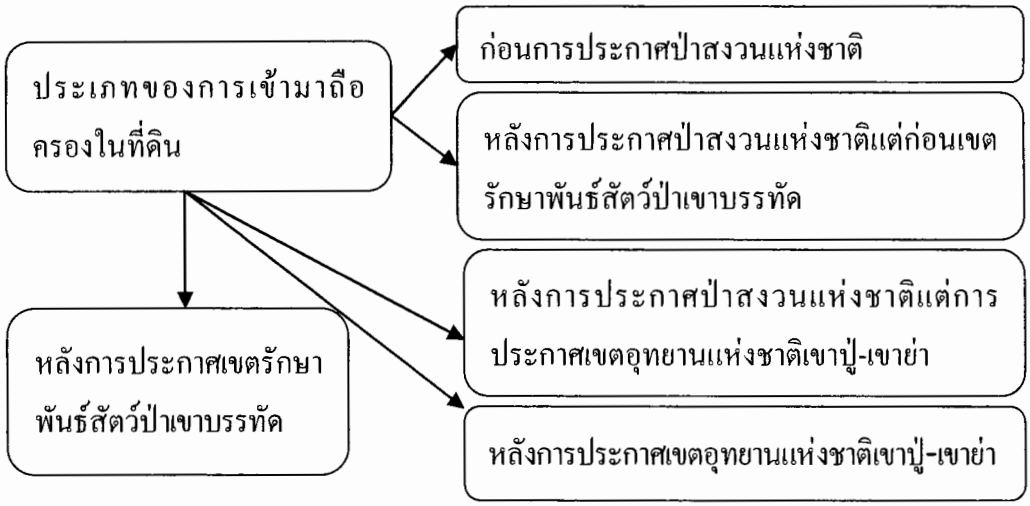

ภาพที่ 43 ประเภทของการเข้ามาถือครองในที่ดิน

สำหรับประเภทของกลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง อาจจะสามารถแยกได้ด้วยกัน 5 กลุ่ม นั้นสามารถสรุปในภาพรวมได้ดังนี้

ตารางที่ 15 สรุปช่วงเวลาในการเข้ามาถือครองในที่ดิน

ลำดับที่	ประเภทของการเข้ามาถือครองในที่ดิน	ช่วงเวลาในการเข้ามาถือครองในที่ดิน
1.	กลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินก่อนการประกาศป่าสงวนแห่งชาติ	1. ต้องถือครองที่ดินมาก่อนวันที่ 17ธันวาคม พุทธศักราช2508ซึ่งมีการกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาข่าว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติสำหรับฝั่งเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด 2. ต้องถือครองที่ดินมาก่อนวันที่ 21 สิงหาคม พุทธศักราช 2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติและวันที่ 22 พฤศจิกายนพุทธศักราช2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ สำหรับฝั่งเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ลำดับที่	ประเภทของการเข้ามาถือครองในที่ดิน	ช่วงเวลาในการเข้ามาถือครองในที่ดิน
2.	กลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศป่าสงวนแห่งชาติแต่ก่อนเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด	คือการเข้ามาถือครองที่ดินหลังวันที่ 17 ธันวาคมพุทธศักราช 2508 ซึ่งมีการกำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรง จระเข้ อำเภอย่านตาข่าว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ แต่ก่อนวันที่ 22 สิงหาคม พุทธศักราช 2518
3.	กลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด	คือการเข้ามาถือครองที่ดินหลังวันที่ 22 สิงหาคม พุทธศักราช 2518 สำหรับฝั่งเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด
4.	กลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศป่าสงวนแห่งชาติแต่การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า	คือการเข้ามาถือครองที่ดินมาหลังวันที่ 21 สิงหาคม พุทธศักราช 2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติและหลังวันที่ 22 พฤศจิกายนพุทธศักราช2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่ 1ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ แต่เข้ามาถือครองที่ดินก่อนวันที่ 27 พฤษภาคม พุทธศักราช 2525
5.	กลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า	คือการเข้ามาถือครองที่ดินมาหลังวันที่ 27 พฤษภาคม พุทธศักราช 2525 สำหรับฝั่งอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า

ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินก่อนการประกาศป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้เข้ามาถือครองที่ดินมาก่อนปีพุทธศักราช 2508 สำหรับฝั่งเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเป็นผู้เข้ามาถือครองที่ดินมาก่อนปีพุทธศักราช 2510 สำหรับฝั่งอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า กลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศป่าสงวนแห่งชาติแต่ก่อนเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดซึ่งเป็นผู้เข้ามาถือครองที่ดินมาก่อนในระหว่างปีพุทธศักราช 2508-ก่อนวันที่ 22 สิงหาคมพุทธศักราช 2518 กลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด ซึ่งเป็นผู้เข้ามาถือครองที่ดินหลังวันที่ 22 สิงหาคมพุทธศักราช 2518 สำหรับในพื้นที่ฝั่งเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดกลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศป่าสงวนแห่งชาติแต่การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ซึ่งเป็นผู้เข้ามาถือครองที่ดินมาก่อนในระหว่างปีพุทธศักราช 2510-ก่อนวันที่ 27 พฤษภาคมพุทธศักราช 2525 และกลุ่มคนที่เข้ามาถือครองในที่ดินหลังการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าซึ่งเป็นผู้เข้ามาถือครองที่ดินมาหลังวันที่ 27 พฤษภาคม พุทธศักราช 2525 นั้นแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการเข้ามาถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีความยากลำบากเป็นอย่างมากในการแยกแยะประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังออกเป็น 5 กลุ่มได้ เนื่องจากจะนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่เพิ่มเติมได้ ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจึงจำเป็นจะต้องดำเนินการรับรองสิทธิ์ในการทำกิน

การรับรองสิทธิ์ในการทำกินให้กับประชาชนนั้น สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน สืบเนื่องมาจากเป็นความต้องการส่วนหนึ่งของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนที่ต้องการเอกสารในการรับรองสิทธิ์ในการครอบครองและทำกิน เพื่อป้องกันไม่ให้มีการเข้ามาคุกคามและดำเนินคดีกับประชาชนในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้อีกทั้งเป็นการสร้างหลักประกันให้กับประชาชนในพื้นที่ซึ่งได้ทำกินและอยู่อาศัยเดิมในพื้นที่และอยู่หลังจากการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิ์หรือมีเอกสารสิทธิที่ราชการออกในรูปแบบของ ภ.บ.ท. 5 ให้สามารถที่จะทำกินได้อย่างปกติหากอยู่ในแนวเขตพื้นที่พื้นที่ผ่อนปรนพิเศษในส่วนของประชาชนที่มีเอกสารสิทธิประเภทที่ราษฎรทำขึ้นเองแล้วนำไปแจ้งต่อทางราชการ (ส.ค.1) ซึ่งราชการประกาศให้ผู้ครอบครอง และทำประโยชน์อยู่ในที่ดินก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ (1 ธันวาคม พุทธศักราช 2497) และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หมายความถึงหนังสือคำรับรองจากพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้วมีเพียงสิทธิ์ครอบครองจะต้องออกหนังสือแสดงสิทธิ์ที่ดินให้กับประชาชน

ภาพที่ 44 การรับรองสิทธิ์ทำกิน

การรับรองสิทธิ์ทำกินให้กับประชาชนนั้นเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน จึงจะต้องแบ่งประชาชนในพื้นที่ ออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือกลุ่มประชาชนที่ถือครองที่ดินในพื้นที่ซึ่งไม่มีเอกสารแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดิน กับ กลุ่มประชาชนที่ถือครองที่ดินในพื้นที่ซึ่งมีเอกสารแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดิน ทั้งนี้เพื่อสร้างความชัดเจนให้กับประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่นั้นไม่มีเอกสารแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดิน แต่สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่อื่นนั้นจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ด้วย

ในการรับรองสิทธิ์ทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังให้กับประชาชนกลุ่มประชาชนที่ถือครองที่ดินในพื้นที่ซึ่งไม่มีเอกสารแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดิน ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่ได้เข้ามาถือครองในที่ดินทั้งก่อนและหลังการประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิ์ใด ๆ เลยในที่ดินหรือมี

เอกสารสิทธิ์ในที่ดินซึ่งเป็นเอกสารสิทธิที่ราชการออกในรูปแบบของ ภ.บ.ท. 5 นั้นด้วยการกำหนดให้พื้นที่พื้นที่ผ่อนปรนพิเศษ เพื่อให้ประชาชนสามารถทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่ได้ และดำเนินการออกหนังสือรับรองแนวเขตถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินให้กับประชาชนตามแนวทางการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้การกำหนดให้พื้นที่การถือครองของประชาชนที่ไม่เอกสารสิทธิ์ในที่ดินด้วยการกำหนดให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษนั้นสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่นั้นต้องการเพียงการรับรองการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อให้สามารถทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่อย่างปกติสุข ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการออกหนังสือรับรองแนวเขตการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดินให้กับประชาชนนั้นก็จะนำไปสู่การการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนกับภาครัฐในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้อย่างยั่งยืน

การรับรองสิทธิ์ทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังให้กับประชาชน กลุ่มประชาชนที่ถือครองที่ดินในพื้นที่ซึ่งมีเอกสารแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดิน ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่ได้เข้ามาถือครองในที่ดินทั้งในรูปแบบ ส.ค.1 หรือใบแจ้งการครอบครองที่ดินเป็นหลักฐานว่าผู้ครอบครองเป็นผู้แจ้งว่า ตนนั้นได้ครอบครองที่ดิน ซึ่งส.ค.1 ไม่ใช่หนังสือแสดงสิทธิที่ดินเพราะไม่ใช่หลักฐานที่ทางราชการออกให้เพียงแต่เป็นการแจ้งการครอบครองที่ดินของราษฎรเท่านั้น และในรูปแบบหนังสือรับรองการทำประโยชน์นั้นเป็นหนังสือคำรับรองจากพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้วมีเพียงสิทธิ์ครอบครองแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ แบบ น.ส. 3 และแบบ น.ส. 3ก. นั้นจะต้องดำเนินการเร่งรัดให้ดำเนินการออกโฉนดในที่ดิน ซึ่งการออกโฉนดในที่ดินให้กับประชาชนนั้นถือเป็นการให้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน เนื่องจากโฉนดที่ดินสามารถใช้แสดงความเป็นเจ้าของที่ดิน

สำหรับตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินด้วยการดำเนินการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและดำเนินการรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่นั้น จะนำไปสู่การสร้างความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน เนื่องด้วยการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมและสร้างการยอมรับจากทุกภาคส่วนทั้งภาคประชาชน ภาครัฐและองค์กรชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ก่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาชน องค์กรชุมชน ตลอดจนเกิดความสอดคล้องและมีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

ตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนและองค์กรชุมชนกับภาครัฐ เนื่องจากมีมุมมองในการบริหารจัดการที่ดินที่แตกต่างและไม่สอดคล้องกัน ตลอดจนต่างฝ่ายต่างมองว่าแนวทางและรูปแบบของฝ่ายตนนั้นเป็นแนวทางที่นำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการใช้ที่ดิน ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่นำไปสู่ความยั่งยืนและเพื่อใช้เป็นแนวทางให้พื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์เพื่อบริหารจัดการที่ดินได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ได้โดยมีหลักการและวิธีการในการบริหารจัดการที่ดินด้วยการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกิน ดำเนินการปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่และการปลูกพืชตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินการบริหารจัดการที่ดิน

รูปแบบดำเนินการการบริหารจัดการที่ดิน

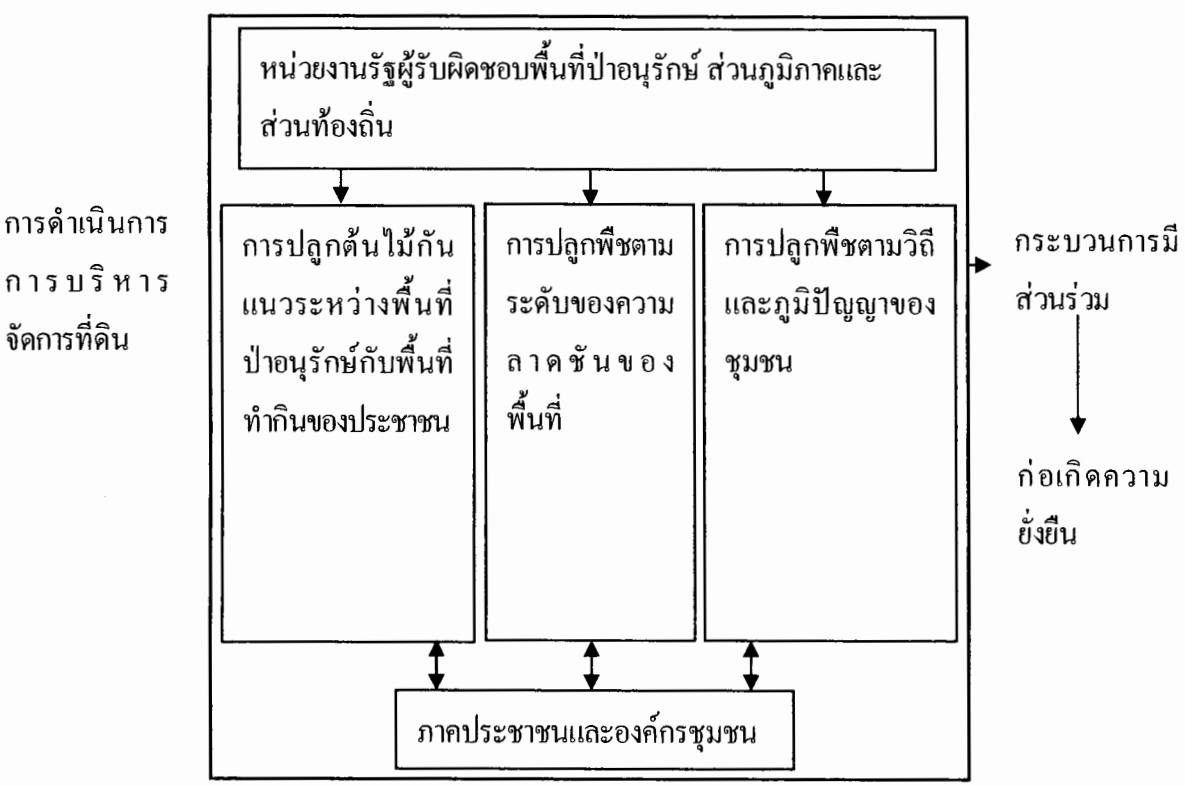

รูปแบบดำเนินการการบริหารจัดการที่ดิน

ภาพที่ 45 ตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน

การปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกิน

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่าการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินของประชาชนนั้นถือเป็นแนวทางอย่างหนึ่งสำหรับการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความไม่ชัดเจนของแนวเขตของพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทั้งนี้สำหรับการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินของประชาชนประกอบไปด้วยพื้นที่ป่าอนุรักษ์พื้นที่ป่ากันชนพื้นที่ป่าสมรมพื้นที่ป่าเศรษฐกิจและพื้นที่อยู่อาศัย

1. พื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้นเป็นแนวพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์

2. พื้นที่ป่ากันชนนั้นเป็นแนวป่าไม้ ซึ่งเป็นการปลูกต้นไม้ยืนต้นชนิดต่าง ๆ เพื่อเป็นป่ากันชนระหว่างเขตของพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ป่าไม้สมรมของประชาชน

3. พื้นที่ป่าสมรมนั้นอาจจะเป็นป่าผลไม้หรือป่าไม้ที่มีการปลูกต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ในพื้นที่รวมกันตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งป่าผลไม้สมรมนั้นเป็นพื้นที่ป่าที่อยู่ถัดมาจากพื้นที่ป่ากันชนและเป็นพื้นที่ป่าในลักษณะถาวรที่ไม่มีการโค่นล้มเพื่อปลูกต้นไม้ทดแทน อีกทั้งเป็นป่าที่ก่อให้เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศ

4. พื้นที่ป่าเศรษฐกิจนั้น เป็นพื้นที่สำหรับการปลูกยางพาราหรือพืชเศรษฐกิจอื่น ซึ่งเป็นชั้นรองลงมาจากโซนป่าสมรม เนื่องจากการปลูกยางพารานั้นไม่ควรปลูกในพื้นที่สูงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกในพื้นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือมีความเสี่ยงต่อการทำลายระบบนิเวศประกอบกับการปลูกยางพารานั้นจะต้องปลูกในรูปแบบของป่ายางสมรม ซึ่งเป็นการปลูกต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ร่วมกับการปลูกต้นยางพาราโดยเฉพาะต้นไม้ยืนต้นที่สามารถสร้างรายได้จากการขายเนื้อไม้ได้ในอนาคตหรือการปลูกป่าไม้เศรษฐกิจชนิดอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและบริหารจัดการที่ดินได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5. พื้นที่อยู่อาศัยนั้น เป็นพื้นที่สร้างอาคารบ้านเรือนของประชาชน ในการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของประชาชน สำหรับการสร้างอาคารบ้านเรือของประชาชนในพื้นที่นั้นควรให้ความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล จึงควรดำรงชีพบนวิถีแห่งชุมชน ทั้งนี้ในพื้นที่อยู่อาศัยนั้นสามารถที่จะปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อใช้ในการดำรงชีพได้ ทั้งนี้การดำเนินการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินของประชาชนในลักษณะของพื้นที่ป่ากันชนเพื่อเป็นป่ากันชนระหว่างเขตของพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ป่าไม้สมรมของประชาชนนั้นถือเป็นรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทของพื้นที่ใกล้เคียงกัน

การปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่า การปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่และนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้อย่างยั่งยืนและเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อบริหารจัดการที่ดินได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ซึ่งประกอบไปด้วย การปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่การปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่ประกอบไปด้วยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 1 พื้นที่ป่ากันชนซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 2 พื้นที่ป่าไม้สมรมซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 3 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 4 และพื้นที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 5 หรือไม่มีความลาดชัดเลย

1. สำหรับพื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 1 นั้นเป็นการกำหนดให้เป็นแนวเขตของพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้น เป็นแนวพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และเป็นเขตของพื้นที่ของป่าอนุรักษ์

2. พื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 2 นั้นเป็นการกำหนดให้เป็นแนวเขตของพื้นที่ป่ากันชนนั้นเป็นแนวป่าไม้ ซึ่งเป็นการปลูกต้นไม้ยืนต้นชนิดต่าง ๆ เพื่อเป็นป่ากันชนระหว่างเขตของพื้นที่ของป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ป่าไม้สมรมของประชาชน

3. พื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 3 นั้นเป็นการกำหนดให้เป็นแนวเขตพื้นที่ป่าสมรมนั้นอาจจะเป็นป่าผลไม้หรือป่าไม้ที่มีการปลูกต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ในพื้นที่รวมกันตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งป่าผลไม้สมรมนั้นเป็นพื้นที่ป่าที่อยู่ถัดมาจากพื้นที่ป่ากันชนและเป็นพื้นที่ป่าในลักษณะถาวรที่ไม่มีการโค่นล้มเพื่อปลูกต้นไม้ทดแทน อีกทั้งเป็นป่าที่ก่อให้เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศ

4. พื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 4 นั้นเป็นการกำหนดให้เป็นแนวเขตของการปลูกยางพาราหรือพืชเศรษฐกิจอื่น ซึ่งเป็นชั้นรองลงมาจากโซนป่าสมรม เนื่องจากการปลูกยางพารานั้นไม่ควรปลูกในพื้นที่สูง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกในพื้นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือมีความเสี่ยงต่อการทำลายระบบนิเวศประกอบกับการปลูกยางพารานั้นจะต้องปลูกในรูปแบบของป่ายางสมรม ซึ่งมีการต้นไม้ยืนต้นร่วมกับต้นยางหรือป่าไม้เศรษฐกิจชนิดอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5. พื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 5 นั้นเป็นการกำหนให้เป็นแนวเขตของพื้นที่อยู่อาศัยนั้นเป็นพื้นที่สร้างอาคารบ้านเรือนของประชาชนในการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ซึ่งการสร้างอาคารบ้านเรือนของประชาชนในพื้นที่นั้นควรให้ความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล จึงควรดำรงชีพบนวิถีแห่ง

ชุมชน ทั้งนี้ในพื้นที่อยู่อาศัยนั้นสามารถที่จะปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อใช้ในการดำรงชีพได้การปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่นั้นถือเป็นรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน

การปลูกพืชตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชน

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่า การปลูกพืชตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชนนั้นถือเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้เนื่องจากการดำเนินการการปลูกพืชตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชนนั้นเป็นการดำเนินการเพื่อสร้างความชัดเจนในการการแนวเขตพื้นที่และเป็นลักษณะของการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับบริบทและภูมิปัญญาของชุมชน ทั้งนี้การปลูกพืชตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชนที่นำไปสู่บริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทของพื้นที่ใกล้เคียงกัน นั้นประกอบไปด้วยการจัดทำป่าสมรม กำหนดพื้นที่ป่าชุมชน การปลูกพืช 4 ชั้นและการปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจ

1. จัดทำป่าสมรม

สวนสมรมหรือสมลมนั้นเป็นการปลูกผสมปนเปกันของผลไม้นานาชนิด ไม่มีการแยกแปลงแยกชนิด อาศัยธรรมชาติให้เกื้อกูลกันเอง นับเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านอย่างแท้จริงเพราะผลไม้แต่ละชนิดออกผลผลิตไม่พร้อมกัน ทำให้เจ้าของสวนสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ทั้งปีและช่วยแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาดด้วย ในสวนสมรมจะมีผลไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ทุเรียน มังคุด ลางสาด จำปาดะ หมากสะตอ ลูกเนียง หมาก มะพร้าว เป็นต้น การปลูกพืชสมรมถือเป็นแนวทางอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดินที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ ทั้งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้ชุมชนต่างๆ ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังดำเนินการปรับวิถีของตน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกับภาครัฐ เนื่องจากการจัดทำป่าสมรมนั้นเป็นการปลูกต้นไม้ยืนต้นต่าง ๆ ร่วมกันไว้ และสามารถเก็บผลผลิตได้ทุกปีเพราะถ้าหากต้นผลไม้อย่างหนึ่งไม่ออกผล ก็จะมีต้นอีกอย่างหนึ่งจะให้ผลแทน อาทิเช่น หากปีนี้มังคุดไม่ออกลูก ก็จะเป็นการขายหมากแทนหรือหากมังคุดราคาถูก ก็จะสามารถขายจำปาดะได้ในราคาที่สูงซึ่งถือเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่นๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อบริหารจัดการที่ดินและจัดทำป่าสมรมได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

จากการศึกษาข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่าการจัดทำในรูปแบบป่าสมรมนั้นในความเป็นจริงแล้วนั้นประชาชนแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเดิมนั้นประชาชนมีวิถีในการทำสวนในรูปแบบของป่าสมรม แม้กระทั่งการปลูกยางพาราในอดีตในนิยมปลูกรวมกับต้นไม้ชนิดอื่น ๆ ในลักษณะของป่าสมรม แต่ด้วยนโยบายในการส่งเสริมของ

ภาครัฐที่นำไปสู่การทำลายล้างวิถีและภูมิปัญญาของบรรพชนคนเข้าบรรทัด ที่มีการส่งเสริมให้ประชาชนปรับวิถีการปลูกยางพาราจากป่าสมรม ซึ่งให้ผลผลิตได้ไม่เต็มศักยภาพเนื่องจากปลูกได้จำนวนน้อย ประกอบกับผสมปนเปอยู่กับต้นไม้อื่น ๆ นานาชนิด การให้ผลผลิตจึงไม่ค่อยจะคุ้มค่ามากนัก ด้วยการกำหนดให้การปลูกยางพารานั้นกลายเป็นรูปแบบของการปลูกพืชเชิงเดี่ยวและมีหลักเกณฑ์ในการขอทุนสงเคราะห์การทำสวนยางที่จะต้องมีการปลูกยางให้เป็นแถวเป็นแนวตามหลักวิชาการของกรมเกษตร รวมทั้งให้ตัดโค่นต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ในสวนยางไม่ให้มีอยู่ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าภาครัฐพยายามเข้ามาปรับวิถีการปลูกยางพาราจากรูปแบบป่ายางพารามาเป็นสวนยางพารานั่นเอง

แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันภาครับก็มีนโยบายให้ประชาชนปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำสวนยางพารา ไปเป็นรูปแบบป่ายางพาราเหมือนเดิมด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนปลูกพืชร่วมยางเพื่อให้กลับกลายเป็นรูปแบบดั่งเดิมของประชาชนในพื้นที่คือป่ายางพารา จากการให้ความสำคัญของภาครัฐด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ร่วมกันต้นยางพาราของภาครัฐนั้นถือเป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับการนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเพื่อให้การส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจัดทำป่าสมรมซึ่งเป็นวิถีดั้งเดิมนั้น อีกทั้งเพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างคุ้มค่านำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและเกิดการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างยั่งยืน จึงควรกำหนดให้มีการจัดทำป่าสมรมในลักษณะต่อไปนี้

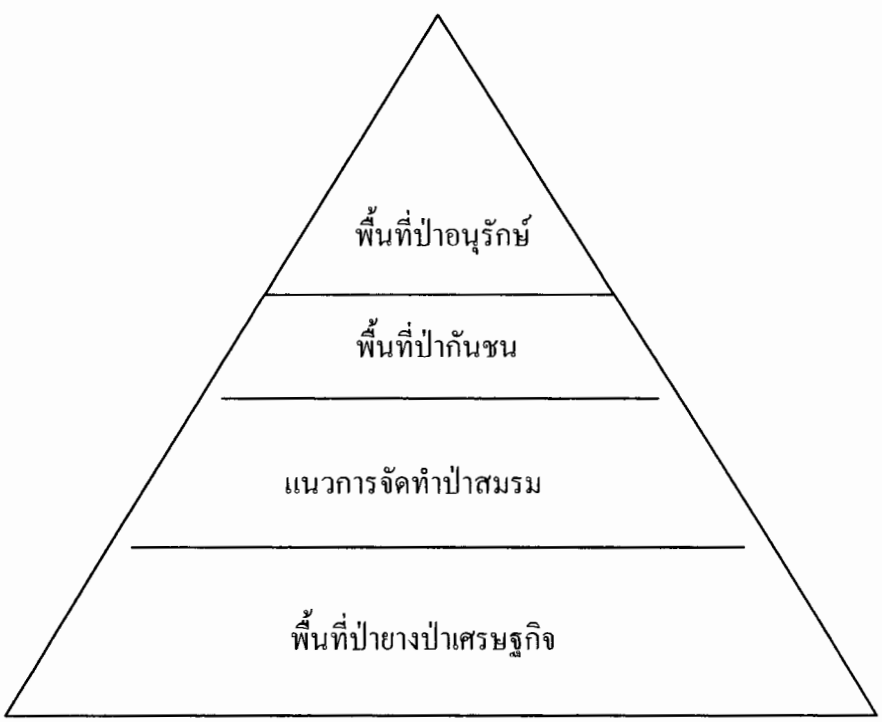

ภาพที่ 46 แนวการจัดทำป่าสมรม

เนื่องด้วยการทำป่าสมรมนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนเป็นอย่างมาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทำการปลูกหรือจำทำพื้นที่ป่าสมรมในพื้นที่ซึ่งมีความสุ่มเสี่ยงต่อการทำลายระบบนิเวศ รวมทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาการทำลายหรือเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนใช้เป็นแนวทางเพื่อปกป้องพื้นที่ป่าไม้ให้ยังคงอุดมสมบูรณ์และอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุลในการดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นก็เช่นกัน การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนต่างๆในพื้นที่จัดทำป่าสมรมในพื้นที่เสี่ยงต่อการพังทลายของดินหรือมีสุ่มเสี่ยงที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ โดยทำการจัดทำป่าสมรมในพื้นที่ซึ่งอยู่รอบแนวเขตพื้นที่ทำกินของประชาชนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้น ประชาชนควรจะจัดทำป่าผลไม้สมรมเพื่อสามารถที่จะได้ประโยชน์จากการทำป่าสมรมตลอดทั้งปี ซึ่งก่อให้เกิดรายได้กับประชาชนในระยะยาว รวมทั้งนำไปสู่การรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศและเป็นการปรับวิถีสู่การอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุล

ในการจัดทำป่าสมรมในพื้นที่ด้วยการปลูกระหว่างพื้นที่ป่ากันชนกับพื้นที่ป่ายางขอประชาชนนั้นเป็นการฟื้นคืนพื้นที่ป่าไม้ให้คงอุดมสมบูรณ์และประชาชนสามารถที่จะเข้าไปทำกินและใช้ประโยชน์ได้ตลอดชีวิต อีกทั้งสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและนำไปสู่การกบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในทุกมิติ

2. การปลูกพืช 4 ชั้น

จากการศึกษาข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่าการบริหารจัดการที่ดินที่นำไปสู่ความยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับกันในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นก็คือการปลูกพืช 4 ชั้นวิถีและภูมิปัญญาของชุมชนแนวคิดของการปลูกพืช 4 ชั้น ตามแนวคิดของ นายกิ้มพงศ์ สังวรกิตติวุฒิหรือที่คนในชุมชนเรียกกันว่า “ลุงเคว” นั้นเป็นแนวทางเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำรงชีพและความมั่นคงทางอาหารในชุมชน อีกทั้งเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ลุงเคว หรือนายกิ้มพงศ์สังวรกิตติวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้านผู้สร้างปัญญาแห่งชุมชนไว้ให้กับอนุชนคนรุ่นหลังได้เจริญรอยตามแห่งวิถีด้วยแนวคิดของการอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุล ลุงเควจึงได้ดำเนินการจัดระบบของอธิปไตยทางอาหารในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของอธิปไตยทางอาหารด้วยการใช้พื้นที่เดิมที่ได้ทำกินและอาศัยนั้น ด้วยการสร้างอาคารบ้านเรือนขนาดพอเหมาะสำหรับสมาชิก ซึ่งไม่ใหญ่ไม่เล็กจนเกินไปจำนวน 5 หลัง โดยมีสมาชิกครอบครัว 16 คน ยางพารา 1,000 ต้น พืชอาหารและสมุนไพรกว่า 100 ชนิด ซึ่งแบ่งชนิดพืชเหล่านี้เป็น 4 ชั้น ซึ่งนับแบบไม่ละเอียดมาก ดังนี้

พืชชั้นที่ 1 คือกลุ่มพืชระดับผิวดินและพืชใต้ดิน โดยจะปลูกพวกพืชผักสวนครัว ประกอบด้วย พืชอาหารอันได้แก่ ผักกูด (ประมาณ 300 ต้น) บัวบกกระชายขมิ้น กระทือ เปราะสาบแร้งสาบกา (ผักชีฝรั่ง) ตะไคร้ ผักบุ้ง ชะพลู เอาะดิบ บอนส้ม มะเขือ ตำลึง กล้วยหัว มันหล่น มะอึก ถั่วอัญชัน ผักกาดนกเขา บอนเต่า ตามัต พืชสมุนไพรอันได้แก่ มะแว้งเครือ อุตพิษ ว่านชักมดลูก ฟ้าทะลายโจร สาคูวิราศ ไพลแดง หญ้าหนวดแมว ว่านหางจระเข้ ท้าวพันราก ไพ หอมแดง หูหมี ผักราด ขมิ้นชัน ขัดหนา น้ำนมราชสีห์

พืชชั้นที่ 2 คือพืชชั้นระดับล่าง เป็นกลุ่มพืชทรงเตี้ยที่อยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้อื่น ๆ ประกอบด้วย พืชอาหารอันได้แก่ เขลียง-ผักหวานป่า (ประมาณ 700 ต้น) พริก (ประมาณ 10 ต้น) พริกไทย (ประมาณ 150 ต้น) กล้วย (ประมาณ 50 กอ) ผักหวานบ้าน (ประมาณ 250 ต้น) มันสำปะหลัง (ประมาณ 10 ต้น) ข่า (ประมาณ 100 กอ) มะละกอ (ประมาณ 3 ต้น) ลูกเม่า (ประมาณ 7 ต้น) ชะอม (ประมาณ 1 ต้น) เล็บครุฑ (ประมาณ 10 ต้น) แก้วมังกร (ประมาณ 1 ต้น) พลู (ประมาณ 2 กอ) ทับทิม (ประมาณ 2 ต้น) บุก (มีทั่วไปในแปลง) พืชสมุนไพร ได้แก่ บอระเพ็ด คล้า หมากผู้ ไม้ดอกไม้ประดับประมาณ 20 ชนิด เช่น โมก ผักกูดหนาม

พืชชั้นที่ 3 คือพืชชั้นระดับกลาง เป็นชั้นที่มีความสูงเป็นรองกลุ่มไม้ยืนต้นประกอบด้วย พืชอาหารอันได้แก่ ลองกอง (ประมาณ 7 ต้น) มังคุด (ประมาณ 4 ต้น) ส้มโอ (ประมาณ 1 ต้น) มะนาว (ประมาณ 1 ต้น) มะม่วงหิมพานต์ (ประมาณ 2 ต้น) เนียง(ประมาณ 4 ต้น) จำปาดะ (ประมาณ 15 ต้น) ไผ่ตง (ประมาณ 6 กอ)

พืชชั้นที่ 4 คือพืชชั้นบนสุดลำต้นสูงกว่าพืชชนิดอื่นในแปลง ประกอบด้วย พืชเศรษฐกิจอันได้แก่ ยางพารา 9 ปี (ประมาณ 1,000 ต้น) ธัมมัง (ประมาณ 3 ต้น) พืชอาหารอันได้แก่ สะตอ (ประมาณ 12 ต้น) มะพร้าว (ประมาณ 20 ต้น) หมาก (ประมาณ 200 ต้น) เหรียง (ประมาณ 4 ต้น) ทุเรียน (ประมาณ 13 ต้น) มะมุด (ประมาณ 4 ต้น) มะม่วง (ประมาณ 1 ต้น) มะขาม (ประมาณ 2 ต้น) ขนุน (ประมาณ 1 ต้น)

ทั้งนี้ภาครัฐจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ใช้ภูมิปัญญาในชุมชนเพื่อสร้างวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมของชุมชนและตามลักษณะของภูมิปัญญาในแต่ละท้องถิ่นในด้านการทำการเกษตรการปลูกพืช 4 ชั้นอธิปไตยทางอาหารในป่ายาง “ลุงเควโมเดล” นั้นสามารถใช้เป็นแนวทางให้พื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อบริหารจัดการที่ดินและปลูกพืชเพื่อสร้างอธิปไตยทางอาหารให้กับตนเองและชุมชนได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยพืชชั้นที่ 1 คือกลุ่มพืชระดับผิวดินและพืชใต้ดินพืชชั้นที่ 2 คือพืชชั้นระดับล่าง เป็นกลุ่มพืชทรงเตี้ยที่อยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้อื่น ๆ พืชชั้นที่ 3 คือพืชชั้นระดับกลาง เป็นชั้นที่มีความสูงเป็นรองกลุ่มไม้ยืนต้นและพืชชั้นที่ 4 คือพืชชั้นบนสุดลำต้นสูงกว่าพืชชนิดอื่นในแปลง

3. กำหนดพื้นที่ป่าชุมชน

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่ากำหนดพื้นที่ป่าชุมชนนั้นเป็นรูปแบบหนึ่งในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่และนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่นๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อบริหารจัดการที่ดินและกำหนดพื้นที่ป่าชุมชนได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ การกำหนดพื้นที่ป่าจะประกอบไปด้วยชุมชนนั้นประกอบไปด้วน พื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าชั้นที่ 1 พื้นที่ป่ากันชนซึ่งเป็นพื้นที่ป่าชั้นที่ 2 พื้นที่ป่าไม้สมรมซึ่งเป็นพื้นที่ป่าชั้นที่ 3 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจซึ่งเป็นพื้นที่ป่าชั้นที่ 4 และพื้นที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นพื้นที่ป่าชั้นที่5

1. พื้นที่ป่าชั้นที่ 1 นั้นเป็นการกำหนให้เป็นแนวเขตของพื้นที่ป่าชุมชนที่จะต้องอนุรักษ์ไว้ซึ่งเป็นแนวพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และเป็นเขตของพื้นที่ป่าอนุรักษ์

2. พื้นที่ป่าชั้นที่ 2 นั้นเป็นการกำหนให้เป็นแนวเขตของพื้นที่ป่ากันชนซึ่งเป็นแนวป่าไม้ ซึ่งเป็นการปลูกต้นไม้ยืนต้นชนิดต่าง ๆ เพื่อเป็นป่ากันชนระหว่างเขตของพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ป่าไม้สมรมของประชาชน

3. พื้นที่ป่าชั้นที่ 3 นั้นเป็นการกำหนให้เป็นแนวเขตของพื้นที่ป่าไม้สมรมนั้น เป็นป่าผลไม้หรือต้นไม้ต่างที่มีการปลูกต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ในพื้นที่รวมกันตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งป่าไม้สมรมนั้นเป็นพื้นที่ป่าที่อยู่ถัดมาจากพื้นที่ป่ากันชนและเป็นพื้นที่ป่าในลักษณะถาวรที่ไม่มีการโค่นล้มเพื่อปลูกต้นไม้ทดแทน อีกทั้งเป็นป่าที่ก่อให้เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศ

4. พื้นที่ป่าชั้นที่ 4 นั้นเป็นการกำหนให้เป็นแนวเขตของพื้นที่ป่าเศรษฐกิจซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นชั้นรองลงมาจากโซนป่าไม้สมรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกในพื้นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือมีความเสี่ยงต่อการทำลายระบบนิเวศ

5. พื้นที่ป่าชั้นที่ 5 นั้นเป็นการกำหนให้เป็นแนวเขตของพื้นที่อยู่อาศัยซึ่ง เป็นพื้นที่สร้างอาคารบ้านเรือนของประชาชน ในการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของประชาชน สำหรับการสร้างอาคารบ้านเรือของประชาชนควรให้ความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุลทั้งนี้ในพื้นที่อยู่อาศัยนั้นสามารถที่จะปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อใช้ในการดำรงชีพได้

เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการในที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดและเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อบริหารจัดการที่ดินและกำหนดพื้นที่ป่าชุมชนได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ สำหรับกำหนดพื้นที่ป่าชุมชนจึงถือเป็นรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนทั้งนี้ก็จะก่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับพื้นที่ทำกินและ

อยู่อาศัยของประชาชนกับพื้นที่ป่าชุมชน ตลอดจนก่อให้กระบวนการแลกเปลี่ยนเยนรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของป่าชุมชน

4. การปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจ

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารพบว่าการปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจนั้นเป็นการปลูกพืชควบคู่กับการปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อเสริมรายได้ โดยพืชที่ปลูกต้องสามารถเจริญเติบโตร่วมกับการปลูกพืชเศรษฐกิจอาทิ ระกำหวาน, สละ, หวาย, กระวาน, หน้าวัว และเปลวเทียน หรือไม้ป่าบางชนิด เช่น ตะเคียนทอง, ไม้กฤษณา เป็นต้น อีกทั้งการปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจนั้นก่อให้เกิดการเสริมรายได้ ทั้งนี้จำเป็นจะต้องพิจารณาความเหมาะสมของชนิดพืชโดยเฉพาะในประเด็นของการเจริญเติบโตในสภาพร่มเงา ตลอดจนวิธีการปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจโดยไม่ให้มีผลกระทบที่จะสร้างความเสียหายกับการเจริญเติบโตของพืชเศรษฐกิจเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินได้อย่างยั่งยืนนั้นการส่งเสริมและให้ความรู้กับประชาชนในการดำเนินการการปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจในระดับและช่วงเวลาต่าง ๆ นั้นถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่มีความสำคัญและเกิดความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งนี้จากการศึกษารูปแบบการการปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจนั้นจำเป็นจะต้องวางระบบในการปลูกพืชออกเป็น 3 ระดับด้วยกัน

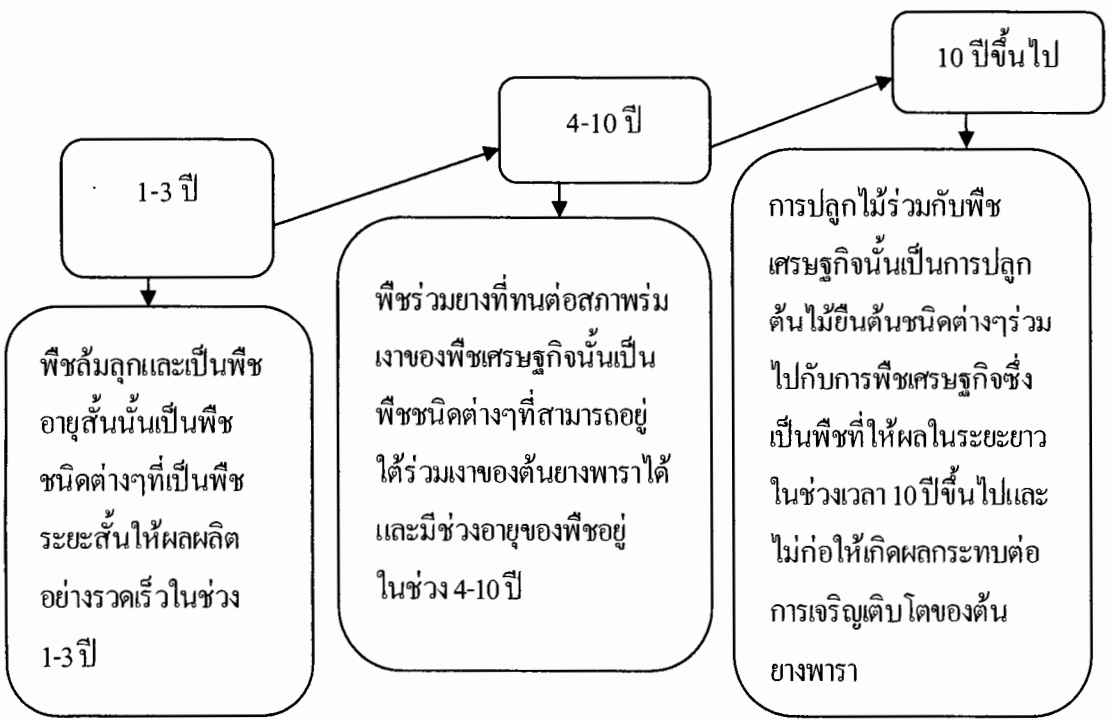

ภาพที่ 47 การปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจ

สำหรับการปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นการปลูกพืชควบคู่กับการปลูกยางพาราเพื่อเสริมรายได้ โดยพืชที่ปลูกต้องสามารถเจริญเติบโตร่วมกับต้นยางพาราได้และไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของต้นยางพารา โดยแบ่งช่วงการปลูกพืชร่วมยางในพื้นที่ออกเป็น 3 ระดับประกอบไปด้วยในช่วง 1-3 ปีให้ปลูกพืชล้มลุกและเป็นพืชอายุสั้นนั้นเป็นพืชชนิดต่าง ๆ ที่เป็นพืชระยะสั้นให้ผลผลิตอย่างรวดเร็วในช่วง 4-10 ปีให้ปลูกพืชร่วมยางที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางนั้นเป็นพืชชนิดต่าง ๆ ที่สามารถอยู่ใต้ร่วมเงาของต้นยางพาราได้และในช่วง 10 ปีขึ้นไปนั้นให้ปลูกต้นไม้ยืนต้นชนิดต่าง ๆ ร่วมไปกับต้นยางพารา ซึ่งเป็นพืชที่ให้ผลในระยะยาวในช่วงเวลา 10 ปีขึ้นไปและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของต้นยางพารา

พืชล้มลุกและเป็นพืชอายุสั้นที่เป็นพืชชนิดต่าง ๆ ที่เป็นพืชระยะสั้นให้ผลผลิตอย่างรวดเร็วในช่วง1-3 ปีเป็นลักษณะของการปลูกพืชแซมยางในระยะก่อนยางให้ผลผลิตคือในช่วง 1-3 ปี โดยสามารถปลูกพืชแซมยางได้หลายชนิด ได้แก่พืชล้มลุกและเป็นพืชอายุสั้นอย่างสับปะรด ข้าวโพด ข้าวไร่ ถั่วลิสง ถั่วเขียวถั่วหรั่ง ถั่วเหลือง แตงโมและพืชผักต่าง ๆ เป็นต้นโดยพืชเหล่านี้ควรปลูกห่างจากแถวของต้นยางประมาณ 1 เมตรกล้วย เช่น กล้วยน้ำว้า กล้วยไข่ กล้วยหอม กล้วยเล็บมือนาง และมะละกอ นั้นควรปลูกแถวเดียวบริเวณกึ่งกลางระหว่างแถวยางตลอดจนการปลูกมันสำปะหลังซึ่งควรปลูกในปีที่ 2 หรือปีที่ 3 โดยปลูกห่างแถวของต้นยางด้านละ 2 เมตรและไถ่ตัดรากมันสำปะหลังปีละครั้ง ห่างจากแถวมันสำปะหลัง 50 เซนติเมตร เพื่อป้องกันระบบรากมันสำปะหลังเข้ามาอยู่ในแถวของต้นยางและปลูกอ้อยคั้นน้ำ ควรปลูกระหว่างแถวยางให้ห่างแถวยาง 2.2 เมตร ปลูกครั้งเดียวไว้ตอของต้นอ้อย 2 ครั้งและเก็บเกี่ยว 3 ครั้งในเวลา 3 ปี

พืชร่วมยางที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยาง ซึ่งเป็นพืชชนิดต่าง ๆ ที่สามารถอยู่ใต้ร่วมเงาของต้นยางพาราได้และมีช่วงอายุของพืชอยู่ในช่วง 4-10 ปีการปลูกพืชร่วมยางคือ พืชที่ปลูกเพื่อให้ผลผลิตพร้อม ๆ กับยางซึ่งจะเป็นพืชที่สามารถขึ้นได้ดีในสภาพร่มเงาอย่างพืชร่วมยางที่สามารถเจริญเติบโตได้ภายใต้ร่มเงาของยางเมื่อต้นยางมีอายุ 3 ปีขึ้นไป เช่น ขิง ข่า ขมิ้น ผักพื้นบ้าน และพืชสมุนไพรบางชนิด โดยปลูกระหว่างแถวห่างแถวยาง 1.5 เมตร พืชร่วมยางที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางเมื่อต้นยางมีอายุประมาณ 10 ปีซึ่งมีแสงรำไรเพียงพอและมีฝนตกชุกจะเหมาะสมต่อการปลูกไม้ดอกสกุลหน้าวัว ไม้ดอกวงศ์ขิง เช่น ขิงแดง ดาหลา หงส์เหิน กระเจียวพังงา กระเจียวส้ม และไม้ประดับบางชนิด โดยปลูกระหว่างแถวยางห่างแถวยาง 1.5-1.7 เมตรและพืชร่วมยางที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ได้แก่ พืชสกุลระกา เช่น ระกาหวาน สละเนินวง สละหม้อหวาย ตะค้าทอง กระวาน โดยปลูกกึ่งกลางแถวยางทั้งนี้สำหรับพืชร่วมยางนั้นเป็นกลุ่มพืชที่ให้ผลผลิตไปพร้อม ๆ กับต้นยางและสามารถอยู่ร่วมกับต้นยางพาราภายใต้ร่มเงาและแสงรำไรซึ่งเป็นลักษณะของการปลูกในส่วนระยะห่างของต้นยาง

การปลูกไม้ป่าในสวนยางนั้นเป็นการปลูกต้นไม้ยืนต้นชนิดต่าง ๆ ร่วมไปกับต้นยางพารา ซึ่งเป็นพืชที่ให้ผลในระยะยาวในช่วงเวลา 10 ปีขึ้นไป และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของต้นยางพารา ซึ่งการปลูกไม้ป่าในสวนยางนั้นมีไม้ป่าบางชนิดที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางขนาดใหญ่ โดยปลูกผสมผสานกึ่งกลางระหว่างแถวยางและทดแทนการปลูกซ่อมต้นยาง โดยในสวนยางทางภาคใต้นั้นนิยมปลูกนั้นได้แก่ กระถินเทพา กระถินณรงค์ สะเดาเทียม ทัง พะยอม เคี่ยม ตะเคียนทอง ยางนา ยมหิน และตำเสา

แต่อย่างไรก็ตามในระยะยาวนั้นเกษตรกรชาวสวนยางไม่ควรพึ่งพารายได้จากผลผลิตยางเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้จากบทเรียนด้านราคายางที่ตกต่ำและไร้เสถียรในหลาย ๆ ครั้งที่ผ่านมา แม้กระทั่งในปัจจุบันที่ราคายางพาราตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและสร้างความเดือดร้อนในเรื่องภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่พอเพียงต่อการครองชีพ การปลูกพืชร่วมยางจึงเป็นอีกแนวทางอย่างหนึ่งที่เกษตรกรควรมีการทบทวนการวางแผนการการปลูกพืชเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ด้วยการทำการเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่ดินที่มีอยู่ด้วยการพึ่งพารายได้จาก ยาง พืชแซม พืชร่วมยาง ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก และพืชไร่ เป็นต้น

การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจถือเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดรายได้ในหลากหลายรูปแบบของประชาชน ซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่ารูปแบบการปลูกพืชร่วมยางในช่วงเวลาและรูปแบบปลูกพืชล้มลุกและเป็นพืชอายุสั้นนั้นเป็นพืชชนิดต่าง ๆ ที่เป็นพืชระยะสั้น ให้ผลผลิตอย่างรวดเร็วการปลูกพืชร่วมยางที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางนั้นเป็นพืชชนิดต่าง ๆ ที่สามารถอยู่ใต้ร่มเงาของต้นยางพาราได้และการปลูกต้นไม้ยืนต้นชนิดต่าง ๆ ร่วมไปกับต้นยางพารา ซึ่งเป็นพืชที่ให้ผลในระยะยาวในช่วงเวลา 10 ปีขึ้นไป และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของต้นยางพารานั้นเป็นการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้อย่างยั่งยืน

จากจุดมุ่งหมายเพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่นำไปสู่ความยั่งยืนนั้น การดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินของประชาชน การปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่ และการปลูกพืชตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชนด้วยการจัดทำป่าสมรม กำหนดพื้นที่ป่าชุมชน ปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจและการปลูกพืช 4 ชั้นแต่ในความเป็นจริงแล้วนั้นการดำเนินการเพื่อบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้น นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนเข้ามาดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ปรับเปลี่ยนวิถีอีกทั้งยังเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่นๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

บทที่ 5
อภิปรายและสรุปผล

สำหรับการวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นการศึกษาถึงสภาพและลักษณะของปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกและระบบของกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อนำไปสู่การเสนอตัวแบบของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนของการศึกษาวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การเข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม การเข้าการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาครัฐในพื้นที่และข้อมูลเอกสารซึ่งจากผลการศึกษานั้นสามารถอภิปรายผล สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ข้อเสนอจากผลการศึกษาวิจัยต่อบทบาทของรัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคตและการนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเกิดขึ้นจากมุมมองและแนวคิดว่าด้วยการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนมีความแตกต่างกัน โดยภาครัฐมุ่งดำเนินบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของการอนุรักษ์ปกป้องคุ้มครองพื้นที่ป่าไม้ด้วยการประกาศเขตพื้นที่ป่าหวงห้าม ป่าสงวน ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่าในพื้นที่ ซึ่งการประกาศเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในแต่ละรูปแบบนั้นขาดการสำรวจและลงพื้นที่เพื่อดำเนินการกำหนดแนวเขตพื้นที่ให้มีความชัดเจน อีกทั้งขาดการคำนึงถึงการตั้งถิ่นฐานของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นเดิมที่ได้ดำรงอยู่มาก่อนได้นำมาสู่ปัญหาการทับซ้อนกับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยเดิมของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนเป็นบุคคลที่อยู่อย่างผิดกฎหมายทั้งๆที่ได้ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่มาก่อน

ประชาชนจึงถูกเจ้าหน้าที่ป่าไม้จับกุมดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและอาญาในข้อหาบุกรุกที่ดินของรัฐ ทำลายป่าไม้ ถูกจำกัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสาธารณูปโภคและต้องประสบกับความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต จึงพยายามเรียกร้องสิทธิ์อันชอบธรรมของตนในฐานะที่ได้ครอบครองทำกินและอยู่อาศัยมาก่อนและไม่ได้เป็นบุคคลที่บุกรุกป่าไม้ แต่ดำรงชีวิตอย่างสมดุลกับธรรมชาติ ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อความอยู่รอดในการดำเนินชีวิต ในทางกลับกันภาครัฐมุ่งใช้แนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากแนวคิดของภาครัฐเพียง

ฝ่ายเดียวขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ประชาชนจึงไม่ยอมรับหลักการในการแก้ไขปัญหาของภาครัฐ เนื่องจากการแก้ไขปัญหานั้นไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและสอดคล้องกับพื้นที่และยิ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นและได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนและองค์กรชุมชนเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเกี่ยวกับแนวคิดสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการตนเองเพื่อให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในรูปแบบขององค์กรชุมชน แต่ก็ไม่ได้รับการรับรองเรื่องสิทธิของชุมชนจากภาครัฐจึงไม่สามารถแก้ไขและยุติความขัดแย้งในพื้นที่ได้ นำมาสู่การเกิดความขัดแย้งด้านที่ดินขึ้นในพื้นที่ในลักษณะของความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับนโยบายของรัฐ ความขัดแย้งประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นลักษณะความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้และความขัดแย้งระหว่างประชาชนกันผู้นำในท้องถิ่น ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชนด้วยกัน

สภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน

ความขัดแย้งในการจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากมุมมองและวัตถุประสงค์ต่อการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ดินที่มีความแตกต่างกันระหว่างประชาชนกับองค์กรชุมชนและภาครัฐ ซึ่งปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังมีจุดเริ่มต้นจากการเข้ามาการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีพตามวิถีแห่งชุมชน นำไปสู่การอธิบายถึงยุคแห่งการหวงห้ามที่ดิน ยุคการสงวนป่าช่วงปีพุทธศักราช 2504-2510 ยุคป่าสงวนแห่งชาติ ช่วงปีพุทธศักราช 2511-2517 ยุคแห่งการอนุรักษ์สัตว์ป่าช่วงปีพุทธศักราช 2518-2524 ยุคอุทยานช่วงปีพุทธศักราช 2525-2531 ยุคการตื่นเขื่อนช่วงปีพุทธศักราช 2532-2538 ยุคแห่งการทวงสิทธิช่วงปีพุทธศักราช 2539-2545 ยุคแห่งการแย่งสิทธิช่วงปีพุทธศักราช 2546-2552 ยุคแห่งการจัดการร่วมกันของชุมชนช่วงปีพุทธศักราช 2553-ปัจจุบัน เพื่อเป็นการอธิบายให้เห็นภาพที่ชัดเจนของสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 โดยในแต่ละยุคนั้นผู้วิจัยแบ่งเป็นช่วงเวลาห่างกัน 7 ปี ตลอดจนการอธิบายตามช่วงเวลาที่เป็นแต่ละยุคนั้น สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนารูปแบบของการบริหารจัดการที่ดิน การเคลื่อนไหวเพื่อการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ตลอดจนเกิดกระบวนการคิด เสนอแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน แต่ไม่สามารถก่อให้เกิดการจัดการที่นำไปสู่รูปธรรมได้ เนื่องมาจากการขาดการบูรณาการร่วมกันของกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ถึงแม้ประชาชนและองค์กรชุมชนต่าง ๆ รวมตัวเป็นเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาและกำหนดแนวทางในการจัดการที่ดิน แต่ยังขาดการยอมรับและให้ความสำคัญของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนภาครัฐยังมองเพียงแค่

การบริหารจัดการที่ดิน ซึ่งมองว่าที่ดินที่ไม่มีบุคคลใดถือครองตามหลักฐานการรับรองของประมวลกฎหมายที่ดินยอมเป็นที่ดินของรัฐ ทั้ง ๆ ที่ประชาชนได้ทำกิน อยู่อาศัยและครอบครองมาอย่างยาวนาน

ลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 มีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับภาครัฐและความขัดแย้งระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐ ซึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจกันและมุมมองความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดิน เนื่องจากการบริหารจัดการที่ดินและปัญหาจากการเข้ามาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐที่ไม่ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนแนวทางและวิธีการดำเนินงานของภาครัฐก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชน ไม่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนสำหรับพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของประกาศให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดและเป็นพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าเพื่อรักษาไว้ซึ่งที่ดินของรัฐ แต่การดำเนินการของภาครัฐนั้นขาดความรอบคอบ ก่อให้เกิดการประกาศทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยเดิมของประชาชน ส่งผลประชาชนในพื้นที่ต้องประสบกับปัญหาความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ประกอบกับนโยบายเพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาและแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาความผิดพลาดของภาครัฐจากการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดและเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าทับซ้อนที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน ประสบกับความล้มเหลวประชาชนไม่ให้การยอมรับ อีกทั้งมีการต่อต้าน คัดค้านไม่เข้าร่วมดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐและนำไปสู่การรวมตัวกันของประชาชนเพื่อจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนขึ้น เพื่อกำหนดแนวทางและร่วมกันชุมนุมประท้วงทวงสิทธิอันชอบธรรมในฐานะที่เป็นผู้ซึ่งครอบครองที่ดินมาก่อนตลอดจนเพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิตการได้มาซึ่งสิทธิในการทำกินและอยู่อาศัยอย่างถูกกฎหมาย อีกทั้งเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนที่นำไปสู่ความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของความขัดแย้งระหว่างนโยบายของรัฐกับประชาชน ความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนและความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชนซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับองค์กรชุมชน และความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชน ทั้งนี้ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชนนั้นสามารถนำไปสู่ความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของความขัดแย้งระหว่างผู้นำท้องถิ่นผู้นำท้องที่กับภาคประชาชน

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน

การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นแถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรังนั้นประชาชนในพื้นที่มีการรวมตัวของประชาชนเป็นองค์กรภาคประชาชน เพื่อเรียกร้องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินโดยองค์กรชุมชน ในรูปแบบของสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยองค์กรชุมชน แต่ไม่ได้รับการรับรองสิทธิชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีอำนาจในการบริหารและจัดการตนเองได้ ทำให้การดำเนินการจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชนนั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้ เพราะภาครัฐไม่ส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนให้มีอำนาจในการบริหารจัดการชุมชนและไม่สนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานของภาครัฐและขาดองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการบริหารจัดการในองค์กรชุมชน ตลอดจนมีข้อจำกัดในด้านของกฎหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ไม่ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินโดยองค์กรชุมชน ตลอดจนแนวคิดและนโยบายการแก้ไขปัญหาของภาครัฐไม่คำนึงถึงหลักของภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ประชาชนไม่มีโอกาสในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและปัญหาที่ดินและเป็นเพียงนโยบายการหาเสียงของพรรคการเมือง จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้และยิ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านที่ดินเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประชาชนคัดค้านและต่อต้านแนวคิดและนโยบายของภาครัฐ

กลไกและระบบของกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน

กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นประกอบไปด้วยกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการประกาศให้พื้นที่ป่าแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นเขตพื้นที่หวงห้าม ป่าคุ้มครองและป่าสงวน นำไปสู่การกำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และต่อมาบางพื้นที่ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและยึดมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายตามมติคณะรัฐมนตรีจากการประชุมชนเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พุทธศักราช 2550 โดยดำเนินงานตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 (การสำรวจการถือครองที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าและการพิสูจน์สิทธิ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541) เพื่อแก้ไข

ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในส่วนของสำนักงานโฉนดชุมชน สำนักนายกรัฐมนตรีนั้นเป็นเพียงนโยบายของรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชนโดยให้ดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พุทธศักราช 2553 และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ถือเป็นการป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า โดยให้ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน) และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้, การบุกรุกที่ดินของรับและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 64/2557 เรื่อง การปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังนั้นแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐด้วยการดำเนินงานตามคำสั่งและนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของกระทรวงต่าง ๆ และจังหวัดตรังดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542 เทศบาลตำบลท่างิ้วแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐโดยดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาลพุทธศักราช 2496 องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐและแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นผ่านการร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนโดยดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542 และร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน มุ่งแก้ไขปัญหาตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐโดยดำเนินงานตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอดำเนินงาน ตลอดจนรับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน จังหวัดนั้นแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐ โดยดำเนินงานตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอดำเนินงาน รับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน ดำเนินการจัดประชุมและเรียกหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประชุม หาแนวทางร่วมกันเพื่อ

บรรเทาปัญหาเบื้องต้นให้กับประชาชนและเป็นผู้ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน

ภาคประชาชนดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามนโยบายรัฐและแก้ไขปัญหาโดยชุมชนผ่านการดำเนินงานตามหลักการและนโยบายของภาครัฐกำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาโดยชุมชน ตลอดจนต่อต้านอำนาจรัฐที่เข้ามาคุกคามและก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพของประชาชนในรูปแบบขององค์กรชุมชนในขณะที่องค์กรชุมชนนั้นแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามนโยบายและแนวทางของภาครัฐในส่วนกลางและแก้ไขปัญหาโดยชุมชนด้วยเรียกร้องความเป็นธรรมจากความผิดพลาดของการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ ยึดแนวทางการสร้าง “อธิปไตยชุมชน” หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเอง ดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ตลอดจนการส่งเสริมให้องค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจดแจ้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551

ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงมุมมองในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐที่ไม่มีความสอดคล้องกันกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน อีกทั้งมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงโดยต่างฝ่ายต่างก็พยายามที่จะปกป้องและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของฝ่ายตนเอง เมื่อแนวทางและวิธีการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้นมีความแตกต่างกัน พร้อมทั้งต่างฝ่ายต่างไม่ให้การยอมรับถึงแนวทางและรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินของอีกฝ่ายหนึ่งและไม่คำนึงถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมที่แท้จริงในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ จึงนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งในลักษณะต่าง ๆเกิดขึ้นตามมาระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดการแก้ไขปัญหาในลักษณะของการจัดการร่วมกัน

เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การดำเนินการในแนวทางและวิธีการต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมและแนวทางที่ก่อให้การยอมรับจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนก่อให้เกิดความพึงพอใจกับทุกฝ่ายโดยเฉพาะมิติของความรู้สึกร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและให้ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ด้วยการดำเนินการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ดำเนินการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและดำเนินการรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและเกิดการยอมรับต่อทุกภาคส่วน

ตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน

เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกิน ซึ่งถือเป็นการมุ่งให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ แต่ในขณะเดียวกันนั้นก็มีความชัดเจนของแนวเขตทางธรรมชาติของพื้นที่ นอกจากนี้แล้วแนวทางของการปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่ ถือเป็นแนวทางเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อการแก้ไขปัญหา ไม่ก่อให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่า ตลอดจนก่อให้เกิดรายได้จากการปลูกพืชที่ให้ความสำคัญกับความลาดชันของพื้นที่และการดำเนินการนั้นก็เพื่อการปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจ สำหรับในพื้นที่นั้นเป็นการปลูกพืชร่วมยางซึ่งเป็นการปลูกพืชตามแนวทางและวิถีของบรรพบุรุษของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินนั้นหากภาครัฐยังคงยึดหลักการและแนวคิดของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ จึงจำเป็นที่ต้องอาศัยหลักการและแนวคิดของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหา สำหรับการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังก่อให้เกิดความยั่งยืนนั้นจำเป็นที่จะต้องการบริหารจัดการที่ดินอย่างเป็นระบบและก่อให้เกิดความเป็นธรรม,บริหารจัดการป่าไม้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและมีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่, อนุรักษ์และบริหารทรัพยากรธรรมชาติด้วยกระบวนการของชุมชนและจัดทำแผนการบริหารจัดการที่ดินของชุมชนอย่างเป็นระบบและมีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ซึ่งเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ตลอดจนภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่

ทั้งนี้ความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่นั้นเกิดจากการอ้างถึงสิทธิความเป็นพลเมืองของประชาชนและองค์กรชุมชนกับการอ้างถึงอำนาจของรัฐของภาครัฐในการเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการและแสดงความเป็นเจ้าของในที่ดิน จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกัน ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ก่อให้ความยั่งยืนได้นั้นจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้ง 2 ฝ่ายในรูปแบบของการจัดการพื้นที่ร่วมกัน

อภิปรายผล

1. สภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินจากประกาศให้พื้นที่ป่าต่างๆในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นพื้นที่ป่าเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่เข่าย่า ซึ่งความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเริ่มต้นมาจากการก่อตั้งของชุมชนที่มีวิถีผูกพันและอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุล นำไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิถีดั่งเดิมเมื่อภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินด้วยการอ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินนำไปสู่การให้สัมปทานป่าไม้และทำเหมืองแร่ บนพื้นฐานของการคิดและมุมมองที่ว่าทรัพยากรทุกอย่างเป็นของรัฐ รัฐเพียงผู้เดียวที่มีอำนาจในการจัดการ เมื่อการให้สัมปทานป่าไม้และเหมืองแร่นำไปสู่การทำลายล้างทรัพยากรธรรมชาติ จึงนำไปสู่การประกาศให้พื้นที่ต่างๆของแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ แต่ในการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาตินั้นไม่ได้ดำเนินการคัดแยกการตั้งอยู่เดิมและการก่อตั้งใหม่ของชุมชน ตลอดจนที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชน ประกอบกับการสำรวจแนวเขตและการปักหมุดแนวเขตเกิดความผิดพลาด จึงนำไปสู่การประกาศพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ทำกินเดิมของประชาชน ต่อมาได้มีการยกระดับของป่าสงวนแห่งชาติในบางส่วนเป็นเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและบางส่วนเป็นเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาปู่เขาย่า ซึ่งปราศจากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและกำหนดแนวเขตใหม่ แต่กลับไปยึดตามแนวเขตของพื้นที่ป่าสงวนเดิมที่มีความผิดพลาด จึงก่อให้เกิดการทับซ้อนที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ นำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนและภาครัฐตลอดมา อีกทั้งเมื่อภาคประชาชนได้รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชน องค์กรชุมชน ตลอดจนการรวมตัวเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชน จึงนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนกับภาครัฐขึ้นในพื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าในการดำเนินการและบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐด้วยการอ้างอำนาจเหนือสิทธิ์ในที่ดินและอ้างเหตุผลความชอบธรรมในการสร้างมาตรการด้านกฎหมายเพื่อเข้าควบคุมและบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่นั้นมีความสอดคล้องกับตลอดจน Chung and Leon (1981) ได้กล่าวถึงความขัดแย้งเพิ่มเติมว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างผู้ที่ไม่ลงรอยกันในเรื่องความต้องการ ความคิด ผลประโยชน์หรือบุคคล ทั้งนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นประสบกับเป้าหมายที่ไม่เกิดความพึงพอใจโดยเกิดการขัดขวางหรือมีการใช้กำลังของอีกฝ่ายเพื่อก่อให้เกิดความตึงเครียดขึ้นมา (Dubrin, 1984, p. 346) หากมองความขัดแย้งที่นำไปสู่การต่อสู้กันระหว่างกันนั้น ความขัดแย้งในบางเรื่องก็จะนำไปสู่การต่อสู้ (Fight) การทำสงคราม (Warfare) ความไม่ลงรอยหรือเข้ากันไม่ได้(Incompatibility) การขัดซึ่งกันและกันหรือการเป็นปรปักษ์ต่อกัน (Opposition) ระหว่างบุคคลสองคนหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งมีความเห็น ความเชื่อ ความต้องการไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดการโต้แย้ง หรือโต้เถียงกันและดิ้นรน ต่อสู้ แข่งขันกัน (Mack & Pease, 1973) และเมื่อมองมิติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในเชิงเศรษฐกิจนั้น ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจจะเป็นสาเหตุของความขัดแย้งทาง

สังคมและการเมือง ซึ่งเป็นการพยายามสนองประโยชน์ของตนเองหรือกลุ่ม โดยเป็นสภาพปกติของสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้เกิดการต่อสู้ระหว่างชนชั้น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนและกลุ่ม (Schellenberg, 1982, p. 6) กล่าวว่าเมื่อภาครัฐนั้นเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการที่ดินด้วยการอ้างอำนาจอ้างเหตุผลความชอบธรรมในการสร้างมาตรการด้านกฎหมายเพื่อเข้าควบคุมและบริหารจัดการที่ดิน ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพและการดำเนินชีวิตตามวิถีของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง นำมาสู่การเกิดการแตกต่างความคิดและมุมมองในการบริหารจัดการที่ดิน เกิดการต่อต้าน คัดค้าน และการเผชิญหน้ากันระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้นมีพัฒนาการและความเป็นมาที่ยาวนาน ทั้งนี้จะมีความเหมือนหรือแตกต่างกันกับพื้นที่อื่น ๆ นั้นก็จะขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่และสภาวการณ์ของมุมมองและความแตกต่างทางความคิดในพื้นที่นั้น ๆ

ทั้งนี้พัฒนาการและความเป็นมาของความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงและตั้งคำถามว่า เพราะเหตุใดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้นยังคงอยู่ เพราะเหตุใดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้นยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ก็สืบเนื่องมาจากผลการดำเนินงานของภาครัฐ ทั้งนี้ก็สอดคล้องกับวิวัฒน์ ฤทธิมา (2554) ที่ได้สรุปไว้ว่าปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดเป็นผลมาจากการที่ภาครัฐมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยแนวทางและนโยบายของภาครัฐซึ่งกำหนดและคิดเพียงฝ่ายเดียว ขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แท้จริงเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้น ทำให้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่ผ่านมาของภาครัฐนั้นไม่ประสบความสำเร็จ เกิดการต่อต้านและคัดค้านจะภาคประชาชนที่ไม่เห็นด้วย ทำให้ความขัดแย้งด้านที่ดินทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

อีกทั้งปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินนั้นเกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนกับภาครัฐซึ่งมีมุมมองต่อการการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกับวิวัฒน์ ฤทธิมา (2554) ที่กล่าวว่าความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและนำไปสู่ความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของความขัดแย้งระหว่างนโยบายของรัฐกับประชาชน ความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนและความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชน และโสภณ ชมชาญ (2548) ซึ่งมองว่าความขัดแย้งในเรื่องบริหารจัดการที่ดินจากนโยบายของรัฐไม่มีเอกภาพ ขาดเครือข่ายระบบข้อมูลที่ดินที่ดี มาตรการควบคุมการใช้ที่ดินไม่มีประสิทธิภาพ และผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดิน

แต่อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงความขัดแย้งด้านที่ดินในแต่ละพื้นที่จะมีความคล้ายคลึงกันซึ่งเนื่องมาจากแนวทางและนโยบายในการบริหารจัดการของภาครัฐที่เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน แต่อย่างไรก็

ตามนั้น ยังคงมีความแตกต่างกันเนื่องมาจากลักษณะและบริบทของพื้นที่ ซึ่งมีความแยกต่างกัน ก็ย่อมส่งผลให้ลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินแตกต่างกัน แม้แต่ในพื้นที่เดียวกันนั้นความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นก็ย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ฉะนั้นการศึกษาในแต่ละช่วงก็อาจจะแตกต่างกันด้วยและสามารถกล่าวได้ว่าความขัดแย้งนั้นก็เป็นพลวัตที่เกิดขึ้นและปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้สำหรับความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังจะมีสภาพและลักษณะที่เป็นเฉพาะของพื้นที่และค่อนข้างจะมีความแตกต่างกับความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากองค์ประกอบและปัจจัยแห่งความขัดแย้ง เนื่องด้วยภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังมีความเข้มแข็งและร่วมดำเนินการกันมาอย่างยาวนานในการเรียกร้องความเป็นธรรมจากภาครัฐ แม้ภาครัฐจะไม่ให้ความสนใจ แต่ก็ยังคงดำเนินการต่อสู้เรียกร้อง พร้อมทั้งเสนอในทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนแนวทางในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของชุมชนจัดการตนเองและสามารถปรับตัวไปตามท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของสังคมตลอดจนพัฒนาการของความขัดแย้งด้านที่ดินได้ อีกทั้งด้วยความเข้มแข็งของภาคประชาชนส่งผลให้ความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่นั้นเป็นเพียงความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนและองค์กรชุมชนกับภาครัฐเพียงอย่างเดียวซึ่งจะแตกต่างกับพื้นที่อื่น ๆซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีกลุ่มทุนและนายทุนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินร่วมด้วย

2. สำหรับกลไกและการวิเคราะห์กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นประกอบไปด้วยกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการประกาศให้พื้นที่ป่าแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นเขตพื้นที่หวงห้าม ป่าคุ้มครองและป่าสงวน นำไปสู่การกำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติและต่อมาบางพื้นที่ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและยึดมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ทางด้านกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามบทบาทหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายตามมติคณะรัฐมนตรีจากการประชุมชนเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พุทธศักราช 2550 โดยดำเนินงานตามโครงการทรัพยากรดินและป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พุทธศักราช 2551-2552 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ในส่วนของสำนักงานโฉนดชุมชน สำนักนายกรัฐมนตรีนั้นเป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชนโดยให้ดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชนพุทธศักราช 2553 และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ถือเป็นการป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า โดยให้ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน)

และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้, การบุกรุกที่ดินของรับและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

แต่อย่างไรก็ตามกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีดำเนินงานที่ขาดความต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547) ซึ่งมองว่าการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดงบประมาณและบุคลากร (เจ้าหน้าที่) ที่มีประสิทธิภาพและมีจิตสำนึกที่ดี ขาดกลไกในการตรวจสอบจากภาคประชาชนและละเลยการมีส่วนร่วมของชุมชน ขาดระบบการประสานงานและเชื่อมโยงอย่างเป็นรูปธรรม ระหว่างภาครัฐบาล องค์กรเอกชนและภาคประชาชน ขาดเอกภาพ ทิศทางและการบริหารจัดการที่ดีในการดำเนินงานและขาดองค์กรหรือหน่วยงานหลักที่จะรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและกรอบทิศทาง ทั้งในส่วนของกฎหมาย การบริหารจัดการ การประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่างๆให้มุ่งสู่เป้าประสงค์เดียวกัน ตลอดจนบริบทของกฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับที่ดินขาดความชัดเจนทำให้เกิดปัญหาการกระจุกตัวในการถือครองที่ดิน ซึ่งเป็นในลักษณะ "รวยกระจุกจนกระจาย" และการใช้ที่ดินอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสมและไม่เต็มประสิทธิภาพโดยการปล่อยให้รกร้าง ไม่มีกฎหมายกำหนดสิทธิการถือครองที่ดินของเอกชน ซึ่งทำให้ผู้ที่มีฐานะดีสามารถถือครองที่ดินได้ไม่จำกัดและไม่ได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นอย่างเต็มที่ ในขณะที่ยังมีเกษตรกรและผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินต้องการที่ดินอีกมากรวมทั้งผู้ที่ขาดที่อยู่อาศัย ไม่มีมาตรการทางภาษีที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมออกบังคับใช้ ประกอบกับบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลางนั้นเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนเป็นการดำเนินการเพียงเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบและนำไปสู่ความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหาได้ประกอบกับกรมป่าซึ่งเป็นหน่วยงานผู้ดูแลหน่วยงานดูแลที่ดินในพื้นที่ป่ามีการเปลี่ยนแปลงและย้ายสังกัดตามหลักการปฏิรูประบบราชการของภาครัฐ ส่งผลให้การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นขาดความต่อเนื่องและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวทางในการดำเนินงานอยู่เสมอ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่กลไกในการแก้ไขปัญหาของภาครัฐนั้นประสบกับความล้มเหลวและมีมีความชัดเจนในการดำเนินการของการดำเนินงานของภาครัฐในส่วนกลาง

อีกทั้งจากสภาพจองระบบราชการไทยที่ปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งผลให้ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปราชการครั้งใหญ่ในยุคแรกเริ่มในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในปีพุทธศักราช 2427 โดยเน้นแบบอย่างบริหารราชการของประเทศตะวันตกมาใช้ จัดระบบบริหารราชการด้วยการแบ่งส่วนราชการเป็นกระทรวง ทบวง กรม มีราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การปฏิรูปราชการไทยใน

ยุคที่สอง หลังปีพุทธศักราช 2475 การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างล่าช้าเพียงเปลี่ยนโครงสร้างกระทรวง ทบวง กรม ในปีพุทธศักราช 2502 รัฐบาลได้ตั้ง "คณะที่ปรึกษาระเบียบบริหาร "ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหลายครั้งคือ "คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการและระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน" และ "คณะกรรมการพัฒนาระบบบริหารราชการแผ่นดิน (คพร.)" ตามลำดับในในปีพุทธศักราช 2540 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ" (ปปร.) รัฐบาลแต่ละยุคสมัยได้พยายามปฏิรูปราชการเรื่อยมา แต่การปฏิรูปราชการยุคใหม่ได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในวันที่ 1 ตุลาคม พุทธศักราช 2545 หลังจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินพุทธศักราช 2545 และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2545 มีผลบังคับใช้

ในการปรับเรียนโครงสร้างการดำเนินงานและระบริหารงานของโครงสร้างการบริหารงานของระบบราชการ ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการก่อให้เกิดปัญหาความต่อเนื่องในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานหรือองค์กรนั้นและนำมาสู่การเกิดปัญหาหรือผลกระทบจากการดำเนินงานหรือบริหารงานที่ไม่ตอเนื่อง สำหรับการเปลี่ยนแปลงสังกัดของกรมป่าไม้นั้นในการปฏิรูประบบราชการนั้นมีสาระของการปฏิรูประบบราชการไทยนั้นประกอบด้วยการปรับบทบาทภารกิจและโครงสร้างส่วนราชการ รัฐทำงานเฉพาะภารกิจที่จำเป็นและทำได้ดี กระจายอำนาจให้องค์กรเอกชนภาคธุรกิจเอกชน และประชาชนเป็นผู้ดำเนินการมากขึ้น การปรับรูปแบบและวิธีการบริหารงานใหม่ มุ่งบริการที่มีคุณภาพสนองความต้องการของประชาชน การปฏิรูปวิธีการงบประมาณ โดยเน้นผลลัพธ์และมีการควบคุมตรวจสอบให้โปร่งใส การปฏิรูประบบบริหารงานบุคคล โดยจัดระบบนักบริหารระดับสูง การให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมเป็นต้นและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมค่านิยมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ปรับตัวในการทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้นการปฏิรูประบบราชการของประเทศไทยนั้นไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเด่นชัดแม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบการบริหารจัดการที่ดินเกิดการปฏิรูปตามการปฏิรูประบบราชการตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2545 แต่การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินกลับยิ่งทวีความรุนแรง

ตารางที่ 16 การเปลี่ยนแปลงสังกัดของกรมป่าไม้ (กรมป่าไม้, 2558)

ลำดับที่	หน่วยงานดูแลที่ดินในพื้นที่ป่า	หน่วยงานที่สังกัด
1.	วันที่ 18 กันยายน ร.ศ. 115 (พุทธศักราช 2439) ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งกรมป่าไม้ขึ้น	กระทรวงมหาดไทย
2.	วันที่ 7 เมษายน พุทธศักราช 2464	โอนกรมป่าไม้จากกระทรวงมหาดไทยไปขึ้นกระทรวงเกษตราธิการ

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ลำดับที่	หน่วยงานดูแลที่ดินในพื้นที่ป่า	หน่วยงานที่สังกัด
3.	วันที่ 29 มิถุนายน พุทธศักราช 2475	โอนกลับไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย
4.	วันที่ 12 พฤษภาคม พุทธศักราช 2476	โอนสังกัดไปขึ้นอยู่กับกระทรวงเศรษฐการ
5.	วันที่ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2477	กรมป่าไม้ขึ้นอยู่ในสังกัดทบวงเกษตราธิการของกระทรวงเศรษฐการ
6.	วันที่ 1 เมษายน พุทธศักราช 2478	กรมป่าไม้จึงได้มาสังกัดอยู่ในกระทรวงเกษตราธิการและต่อมายกฐานะเป็นกระทรวงเกษตร
7.	ปีพุทธศักราช 2545 มีการแบ่งกรมป่าไม้เดิมออกเป็น 3 กรมหลัก ๆ คือ กรมป่าไม้, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	กรมป่าไม้ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชและกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8.	ปีพุทธศักราช 2547	สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้สำหรับกลไกภาครัฐที่เป็นในรูปแบบของเผด็จการซึ่งตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 64/2557 เรื่องการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบันนั้น การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินก็ไม่ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งที่นำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการดำเนินการหรือกิจกรรมใดที่ไม่เข้าใจถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่

ทางด้านองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังนั้นแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐด้วยการดำเนินงานตามคำสั่งและนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของกระทรวงต่าง ๆ และจังหวัดตรังดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดพุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542 เทศบาลตำบลท่างิ้วแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐโดยดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาลพุทธศักราช 2496 องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐและแก้ไขปัญหาของ

ชุมชนท้องถิ่นผ่านการร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน โดยดำเนินงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542 และร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน ทางด้านอำเภอนั้นมุ่งแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐโดยดำเนินงานตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอดำเนินงาน ตลอดจนรับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนและจังหวัดตรังนั้นมุ่งแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่และนโยบายรัฐโดยดำเนินงานตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งให้อำเภอดำเนินงาน รับเรื่องร้องเรียนและปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน ดำเนินการจัดประชุมและเรียกหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประชุมหาแนวทางร่วมกันเพื่อบรรเทาปัญหาเบื้องต้นให้กับประชาชนและเป็นผู้ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน

ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่เขตเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของหน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการดำเนินการเพียงเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมได้ ตลอดจนดำเนินงานตามแนวทางและนโยบายของภาครัฐในส่วนกลาง และดำเนินการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นผ่านการร่วมคิดร่วมทำและการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ในการจัดการที่ก่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในชุมชนได้อย่างยั่งยืนได้ ทั้งนี้การเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของหน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอและจังหวัดนั้น เป็นการดำเนินงานที่เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่ได้กำหนดไว้ ดำเนินงานตามแนวทางและนโยบายของภาครัฐในส่วนกลาง และการดำเนินการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นให้กับประชาชน ตลอดจนกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินด้วยชุมชนและองค์กรชุมชน

ซึ่งการดำเนินการตามบทบาทและหน้าที่ของในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่เขตเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของหน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้นยังคงยึดแนวทางการปฏิบัติงานตามคำสั่งและตอบสนองนโยบายของภาครัฐหรือรัฐบาลเพียงอย่างเดียว และไม่สามารถที่จะเกิดกระบวนการคิดและดำเนินการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างยั่งยืน

ได้ ซึ่งมีสามเหตุมาจากระบบราชการไทยที่มีความคุ้นเคยกับระบบการสั่งการหรือรับการสังการ ไม่เคยทำหน้าที่อำนวยการหรือร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนผู้ซึ่งได้รับความทุกข์ร้อนและความยากลำบากในการดำรงชีพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานราชการไทยและระบบราชการไทยที่มีความล่าช้า ยึดปฏิบัติตามตัวอักษรนั้นปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบการบริหารจัดการของภาครัฐใหม่ตามหลักการของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good governance) ซึ่งมุ่งการปกครอง การบริหาร การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพุทธศักราช 2546 ประกอบด้วย 9 หมวด โดยหมวดที่ 1 มาตรา 6 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้แก่การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้ (1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ (6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ (7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอโดยหลักธรรมาภิบาลนั้นประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ 1) หลักนิติธรรมเป็นหลักที่ถือเป็นกฎกติกาในสังคม ที่ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นการตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของสมาชิก ระบบ กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดีมีความเป็นธรรมและมีความชัดเจน 2) หลักคุณธรรมเป็นการพัฒนาให้บุคลากรของภาครัฐยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต 3) หลักความโปร่งใส การทำงานที่เปิดเผยและสามารถตรวจสอบได้ จะส่งผลให้การทุจริต คอรัปชั่นและความด้อยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการลดลง 4) หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการของโครงการ รวมถึงได้รับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วม 5) หลักความคุ้มค่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ โดยยึดถือประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการทำงาน 6) หลักความสำนึกรับผิดชอบเป็นกระบวนการทำงานที่จะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้ดีขึ้นความสำนึกรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานจะต้องมีลักษณะสำคัญ 6 ประการ คือ การมีเป้าหมายที่ชัดเจน ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน การปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการพฤติกรรมที่ไม่ เอื้ออำนวยให้เกิดการรับผิดชอบการทำงานอย่างไม่หยุดยั้ง การมีแผนสำรองการติดตามประเมินผลการทำงาน

ทั้งนี้การพัฒนาหรือปฏิรูปการดำเนินงานของระบบราชการไทยนั้นควรส่งเสริมและมุ่งบังคับให้การดำเนินงานนั้นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good governance) ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาระบบและแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานราชการและผู้ปฏิบัติงานในส่วน

งานราช หากการดำเนินงานของระบบการการไทยมุ่งเน้นตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างแท้จริง ก็สามารถที่จะนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยของบ้าน

ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามนโยบายรัฐและแก้ไขปัญหาโดยชุมชนในการกำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาโดยชุมชน ตลอดจนต่อต้านอำนาจรัฐที่เข้ามาคุกคามและก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพของประชาชน ในขณะที่องค์กรชุมชนนั้นแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามนโยบายและแนวทางของภาครัฐในส่วนกลางและแก้ไขปัญหาโดยชุมชนด้วยเรียกร้องความเป็นธรรมจากความผิดพลาดของการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ ยึดแนวทางการสร้าง "อธิปไตยชุมชน" หรือชุมชนมีอำนาจในการกำหนดวิถีของตนเอง ดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 ตลอดจนการส่งเสริมให้องค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจดแจ้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551

ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนมีบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังโดยภาคประชาชนดำเนินการเพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาชุมชน ต่อต้านต่ออำนาจรัฐที่เข้ามาคุกคามและก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อการดำรงชีพของประชาชนในรูปแบบขององค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดในการกำหนดวิถีของตนเอง การร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 และการส่งเสริมให้องค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัดจดแจ้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551 ก็เพื่อรองรับการส่งเสริมกิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบลในมาตราที่ 35 ให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบลและมุ่งดำเนินภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบล ทางด้านเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัดเป็นการดำเนินงานขององค์กรชุมชนเพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาของชุมชนตามนโยบายและแนวทางของภาครัฐในส่วนกลาง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนถือเป็นการดำเนินการที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน เรียกร้องความเป็นธรรมจากความผิดพลาดของการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ ตลอดจนเป็นการต่อรองกับอำนาจรัฐด้วยการจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนดำเนินงานภายใต้แนวทางและนโยบายของภาครัฐกับองค์กรชุมชนที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยแนวคิดและหลักการของชุมชน ซึ่งให้ความสำคัญกับแนวทางชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองโดยไม่ให้ความสำคัญกับแนวทางและนโยบายของภาครัฐมากนัก

ทั้งนี้ก็สามารถสรุปให้เห็นว่าอีกแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรังนั้น ภาครัฐจะต้องมีการกระจายอำนาจในการจัดการและแก้ไขปัญหาให้กับภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและให้สิทธิ์กับชุมชนในการบริหารจัดการตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชน ในขณะเดียวกันภาคประชาชนก็จะต้องร่วมกันกำหนดแนวทางในการจัดการรูปแบบขององค์กรชุมชน บูรณาการชุมชนเพื่อกำหนดแผนการจัดการชุมชน แล้วนำมาสู่การกำหนดข้อบัญญัติตำบล ข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อบังคับใช้ในพื้นที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ภาครัฐจะใช้ในการกำหนดนโยบายและกฎหมายในภาพรวมในการแก้ไขปัญหาของประเทศ ซึ่งจะทำให้การจัดการนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายนั้นมีเอกภาพและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและเกิดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน

3. การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นพบว่ามีการกำเนินการแก้ไขปัญหาของภาครัฐในส่วนกลาง ภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ตลอดจนภาคประชาชนและองค์กรชุมชน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนกลางนั้นกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะเป็นหน่วยงานหลักและรับผิดชอบการประกาศให้พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นพื้นที่ป่าหวงห้าม ป่าสงวน ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องนำการหลักการจัดการความขัดแย้งในรูปแบบการร่วมมือถือ ซึ่งเป็นลักษณะในการดำเนินงานที่มุ่งจัดการความขัดแย้งโดยต้องการให้เกิดความพอใจทั้งสองฝ่ายคือทั้งภาครัฐและภาคประชาชนเป็นความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ซึ่งการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบการร่วมมือร่วมใจแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่ “Win-Win” ทำให้ทั้งสองฝ่ายแนวทางการแก้ไขแบบนี้จึงเกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “ชนะ-ชนะ” คือทั้งภาคประชาชนและภาครัฐประสบความสำเร็จร่วมกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องมีการจากการวินิจฉัยความขัดแย้งด้านที่ดินซึ่งเป็นการพิจารณาสาเหตุแห่งความขัดแย้งด้านที่ดินว่าเกิดมาจากปัจจัยอะไรบ้าง และนำไปสู่การให้คำนิยามของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้น ตลอดจนเป็นการพิจารณาว่าธรรมชาติของความขัดแย้งด้านที่ดินว่าเป็นความขัดแย้งภาคประชาชนกับภาครัฐ นำไปสู่การดำเนินการพิจารณาผลที่ตามมาของความขัดแย้งด้านที่ดินซึ่งเป็นการพิจารณาว่าผลของความขัดแย้งด้านที่ดินที่จะเกิดขึ้นเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี ผลที่จะเกิดในขณะนี้เป็นอย่างไรและผลที่จะเกิดในอนาคตนั้นจะเป็นอย่างไร ทั้งนี้ถ้าหากเป็นผลดีก็จะไม่ต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว

แต่หากเป็นความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบอย่างมากจะต้องเร่งรีบในการดำเนินการแก้ไขด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการความขัดแย้งซึ่งเป็นการพิจารณาว่าจะใช้เทคนิควิธีใดในการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมกับลักษณะของปัญหาและสถานการณ์ของปัญหาเพื่อนำไปสู่การจัดการปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้นทั้งระดับจังหวัดตรัง ระดับอำเภอ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง เทศบาลตำบลท่างิ้วและองค์การบริหารส่วนตำบล ยังคงให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามหลักการและนโยบายของภาครัฐที่ขอความร่วมมือหรือสั่งการให้ดำเนินการ ส่งผลให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินจึงไม่เป็นรูปธรรมและแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง สืบเนื่องมาจากการดำเนินงานของภาครัฐนั้นขาดความต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหาจึงไม่เป็นไปในทิศทางและแนวทางเดียวกัน ในส่วนแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของชุมชนจัดการตนเองขององค์การบริหารส่วนตำบลในบางพื้นที่ที่กำลังดำเนินการนั้นไม่เป็นที่ยอมรับของภาครัฐและประชาชนในบางส่วน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารท้องถิ่นในของเขตพื้นที่ของท้องถิ่นนั้นให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้นก็เป็นไปตามกรอบอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานและกรอบของกฎหมาย

ซึ่งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้นพบว่าอำหน้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีความซ้ำซ้อนกัน ส่งผลให้แต่ละหน่วยงานนั้นไม่กล้าที่จะตัดสินใจหรือดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ ตลอดจนการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่เบ็ดเสร็จ ในส่วนของผู้ว่าราชการจังหวัด CEO นั้นคือผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจเต็มในการบริหารงานทั้งหมดในจังหวัดแบบบูรณาการ ลักษณะเดียวกับการบริหารธุรกิจของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (Chief executive officer- CEO) ในภาคเอกชนโดยได้รับการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงินและอื่น ๆ ตามแผนที่ได้รับอนุมัติจากรัฐบาลด้วย แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นเพียงการสร้างภาพว่ามีความคล่องตัวในการบริหารราชการจังหวัด แต่ในความเป็นจริงผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้ประโยชน์จากอำนาจในการใช้งบประมาณ CEO ซึ่งเป็นงบประมาณจำนวนมากพอสมควรที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งใช้จ่ายเงินงบประมาณดังกล่าวผ่านโครงการต่าง ๆ ของจังหวัดซึ่งไม่แน่ใจว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาจังหวัดได้ตามความต้องการของประชาชนในจังหวัดนั้นหรือไม่ แต่การใช้อำนาจเพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาครัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้นประสบกับความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง และในขณะเดียวกันนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดไม่สามารถที่จะควบคุมข้าราชการ

หรือพนักงานของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดและของบางกรอมบางกระทรวงอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้การการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนำไปสู่ความยั่งยืน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการมีป่าไม้จังหวัดที่อยู่ภายใต้การบริหารงานของจังหวัด เพื่อให้การแก้ไขปัญหานั้นนำไปสู่ความยั่งยืนได้ในอนาคต

และในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้นเป็นการต่อสู้เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นมนุษย์ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ซึ่งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้นสอดคล้องกับการศึกษาของ ยศ สันตสมบัติ (2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่าสิทธิชุมชนนั้นเป็นสิทธิในการต่อสู้เพื่อดำรงรักษาศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของชนทุกกลุ่ม สิทธิชุมชนเป็นระบบคิดที่มีเหตุผล ผ่านการตรวจสอบและพิสูจน์ในชีวิตจริงมาเป็นเวลาช้านานในพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และพัฒนาการทางวัฒนธรรม ระบบความเชื่อต่าง ๆ ของชุมชนนั้นถือเป็นระบบคุณค่าและสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์อำนาจ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม ความเชื่อนี้เป็นพื้นฐานของการวางระเบียบข้อบังคับและจารีตประเพณีต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน อุดมการณ์อำนาจในรูปของความเชื่อดังกล่าวมีการ “ผลิตซ้ำ” ผ่านสมาชิกของชุมชนรุ่นแล้วรุ่นเล่า มีการปรับเปลี่ยนและประยุกต์ใหม่ตามสถานการณ์และเงื่อนไขใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป ที่สำคัญมุมมองด้านวัฒนธรรมยังเป็นการให้ความเคารพต่ออัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้เกิดความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งสิทธิชุมชนนั้นเป็นสิทธิของผู้ทรงสิทธิที่ไม่ใช่เอกชนและไม่ใช่สิทธิของรัฐโดยสิทธิชุมชนเป็นสิทธิรวมหมู่หรือสิทธิส่วนรวมของชุมชน

ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้นเป็นไปตามแนวทางและหลักการของสิทธิชุมชนนั้นถือเป็นสิทธิของชุมชนในการเข้ามามีบทบาทในการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นของชุมชนส่วนรวมซึ่งเป็นระบบความสัมพันธ์ของชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติทั้งในรูปแบบของการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาที่เป็นของชุมชนท้องถิ่นเอง โดยนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชน โดยกระบวนการของชุมชนที่นำไปสู่ความสมดุลและความยั่งยืน เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ประสบความสำเร็จและนำไปสู่ความยั่งยืนได้นั้นจะต้องให้ความสำคัญกับหลักของสิทธิชุมชน โดยส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดความของชุมชนควบคู่ไปกับการดำเนินงานของภาครัฐเพื่อให้การดำเนินงานนั้นเกิดความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ตลอดจนบริบทของชุมชน วิถีชีวิต

และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น และกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการร่วมกัน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ก็จะก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ภายใต้การบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม บนพื้นฐานของสิทธิของชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนโดยกระบวนการของชุมชนเพื่อประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเองและเพื่อลูกหลานในอนาคต

4. จากการดำเนินการในรูปแบบและวิธีการต่างเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นถือได้ว่าเป็นการแสดงถึงสิทธิของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนเพื่อแสดงถึงสิทธิในการจัดการที่ดินซึ่งประกอบไปด้วยสิทธิในความเป็นประชาชน ผู้บุกเบิก คือ อำนาจของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดซึ่งเป็นผู้เข้ามาจับจองแผ้วถางพื้นที่เพื่อใช้ทำกินและอยู่อาศัยมาในฐานะของผู้บุกเบิก กับความเป็นประชาชนคนหนึ่งที่ได้ทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่มาก่อนถึงแม้จะไม่ใช้สิทธิที่ได้รับสองตามกฎหมาย แต่ในมุมมองของประชาชนนั่นคือสิทธิของความเป็นมนุษย์ สิทธิชุมชนคืออำนาจของชุมชนซึ่งมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน และสิทธิในความเป็นพลเมืองซึ่งเป็นสิทธิของประชาชนทางสังคมที่จะได้รับบริการจากสังคม ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม สิทธิทางสวัสดิการสังคมเป็นสิทธิของประชาชนทุกคนที่จะได้รับสวัสดิการทางสังคมและสิทธิทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติของยศ สันตสมบัติ (2544) ในยุคสมัยของการแย่งชิงทรัพยากรซึ่งทวีความขัดแย้งที่รุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ชาวบ้านได้แสดงศักยภาพในการปรับตัวเพื่อแก้ปัญหา โดยการคิดค้นแนวทางใหม่ ๆในการลดความขัดแย้ง และผสมผสานวิธีการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งโดยจารีตประเพณีและโดยสิ่งที่คิดค้นขึ้นใหม่ ทั้งการช่วยตัวเองและการประสานกับองค์กรภายนอกทั้งของรัฐและเอกชน แนวทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของชาวบ้านพอจะสรุปได้เป็น 6 แนวทางคือ แนวทางแรกเป็นการปรับใช้ประเพณีและการเจรจาตกลงที่ไม่เป็นทางการ เช่น การจับกุมผู้ละเมิดกฎเกณฑ์ของชุมชนและว่ากล่าวตักเตือนหรือปรับไหม แนวทางนี้ใช้ได้แต่เฉพาะปัญหาความขัดแย้งภายในหรือระหว่างชุมชนใกล้เคียงเท่านั้น เพราะเป็นการจัดการตามประเพณีและมีลักษณะยืดหยุ่นแต่ไม่อาจใช้ได้กับกรณีความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับบุคคลภายนอก แนวทางที่สองเป็นการรวมตัวเคลื่อนไหวคัดค้านและต่อต้าน มักจะใช้กับกรณีความขัดแย้งกับนายทุนภายนอกหรือในกรณีที่มีการบังคับใช้กฎหมายของรัฐที่ประชาชนเห็นว่าไม่เป็นธรรมเช่นการต่อต้านสัมปทานไม้ การต่อต้านการประกาศเขตอุทยาน การต่อต้านการสร้างเขื่อน แนวทางที่สามเป็นการสร้างเครือข่ายองค์กรประชาชนในระดับตำบล ลุ่มน้ำ จังหวัดและระดับภูมิภาคเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับรัฐและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน แนวทางที่สี่เป็นการประสานงานกับรัฐ เพื่อสร้างความชอบธรรมในการจัดการกับปัญหาเช่นการร้องเรียนเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดกรณีละเมิดทรัพยากรของชุมชน ในบาง

พื้นที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากร เจ้าหน้าที่ของรัฐกับคณะกรรมการชุมชนจะทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนแนวทางที่ห้าเป็นการต่อรองกับรัฐเพื่อให้รับรองสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในบางพื้นที่เริ่มมีการจัดตั้งองค์กรในรูปของคณะกรรมการป่าชุมชนอย่างเป็นทางการ มีการออกกฎเกณฑ์การใช้ป่าเป็นลายลักษณ์อักษร มีการจดบันทึกกรณีการละเมิดกฎเกณฑ์และการตัดสินความผิดโดยคณะกรรมการป่าชุมชนอย่างเป็นระบบ การจัดอาสาสมัครตระเวนป่า ตลอดจนการหาช่องทางทำงานร่วมกับรัฐ แนวทางการทำงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความพยายามของประชาชนที่จะให้รัฐยอมรับความสามารถและศักยภาพในการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากร รวมทั้งเป็นความพยายามในการปรับปรุงเทคนิควิธีในการจัดการทรัพยากรของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และแนวทางที่หกเป็นการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอื่น เช่นองค์กรพัฒนาเอกชนนักวิชาการและสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับรัฐและผู้มีอิทธิพลในกรณีเกิดความขัดแย้งขึ้นการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และเพิ่มศักยภาพในการรู้เท่าทันปัญหาที่เกิดจากความสัมพันธ์กับรัฐและเป็นการเสริมความเข้มแข็งให้กับองค์กรภาคประชาชนไปด้วยในตัวจากแนวทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวข้างต้น

จะเห็นได้ว่าประชาชนให้ความสนใจกับการแก้ปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ต้องการร่วมมือกับทุกฝ่ายมิใช่เพียงการเรียกร้องหรือต่อต้านฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะเพราะประชาชนตระหนักดีว่าการแก้ปัญหาในแนวทางที่ถูกต้อง คือ การทำความเข้าใจและแสวงหาความร่วมมือกับทุก ๆ ฝ่ายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้องค์กรของชุมชนได้รับการยอมรับและสามารถจัดการทรัพยากรของตนได้อย่างยั่งยืน

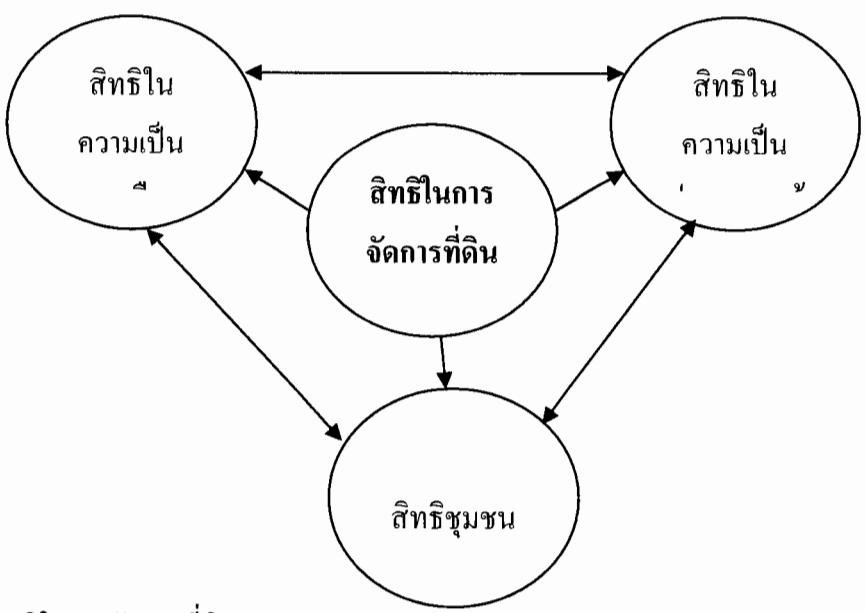

ภาพที่ 48 สิทธิในการจัดการที่ดิน

5. ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืน ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดที่อย่างยั่งยืนได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและการรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่ ในการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น จากการศึกษาของผู้วิจัยนั้นพบว่าการที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนของการกำหนดแนวเขตระหว่างที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับพื้นที่แนวเขตป่าอนุรักษ์นั้นมีอยู่ด้วยกัน 9 ขั้นตอน ซึ่งประกอบไปด้วย 1. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน 2. ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเพื่อสร้างความชัดเจนทางด้านแนวคิดในการจัดการร่วมกัน 3. จัดทำและรวบรวมฐานข้อมูลชุมชน 4. จัดทำแนวเขตที่ดินร่วมกันจากผู้แทน 3 ฝ่าย คือผู้แทนจากภาคประชาชน ผู้แทนจากหน่วยงานราชการและผู้แทนจากองค์กรชุมชน 5. ดำเนินการสำรวจพื้นที่และปักหมุดแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 6. ดำเนินการปรับปรุงและจัดทำระเบียบข้อตกลงว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับตำบล 7. สรุปและพิจารณาปรับปรุงข้อมูลร่วมกับคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน 8. จัดทำรายงานข้อมูลที่จัดทำเรียบร้อยแล้วเพื่อเสนอต่อหน่วยงานราชการ และ 9. การดำเนินการเพิกถอนเขตพื้นที่ที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษ

สำหรับการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมนั้นเป็นการกำหนดแนวเขตพื้นที่ในการใช้ที่ดินอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมนั้น เป็นลักษณะหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังด้วยการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมมีอยู่ด้วยกัน 4 ขั้นตอน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) 2) การสำรวจการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน 3) การเดินสำรวจและจับ GPS รายแปลง และ 4) การกำหนดแนวเขตพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งการกำหนดให้พื้นที่การถือครองของประชาชนที่ไม่เอกสารสิทธิ์ในที่ดินด้วยการกำหนดให้เป็นพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษนั้นสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่นั้นต้องการเพียงการรับรองการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อให้สามารถทำกินและอยู่อาศัยในพื้นที่อย่างปกติสุข ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการออกหนังสือรับรองแนวเขตการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดินให้กับ

ประชาชนนั้นก็จะนำไปสู่การการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชน กับภาครัฐในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้อย่างยั่งยืน

ในการรับรองสิทธิ์ทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังให้กับประชาชน กลุ่มประชาชนที่ถือครองที่ดินในพื้นที่ซึ่งมีเอกสารแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดิน ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่ได้เข้ามาถือครองในที่ดินทั้งในรูปแบบ ส.ค. 1 หรือใบแจ้งการครอบครองที่ดินเป็นหลักฐานว่าผู้ครอบครองเป็นผู้แจ้งว่าตนนั้นได้ครอบครองที่ดิน ซึ่ง ส.ค. 1 ไม่ใช่หนังสือแสดงสิทธิที่ดินเพราะไม่ใช่หลักฐานที่ทางราชการออกให้ เพียงแต่เป็นการแจ้งการครอบครองที่ดินของราษฎรเท่านั้นและในรูปแบบหนังสือรับรองการทำประโยชน์นั้นเป็นหนังสือคำรับรองจากพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้วมีเพียงสิทธิ์ครอบครองแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ แบบ น.ส. 3 และแบบ น.ส. 3 ก. นั้น จะต้องดำเนินการเร่งรัดให้ดำเนินการออกโฉนดในที่ดิน ซึ่งการออกโฉนดในที่ดินให้กับประชาชนนั้นถือเป็นการให้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ซึ่งนำไปสู่การการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนกับภาครัฐในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้สำหรับตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังด้วยการดำเนินการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและดำเนินการรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่นั้น จะนำไปสู่การสร้างความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน เนื่องด้วยการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมและสร้างการยอมรับจากทุกภาคส่วนทั้งภาคประชาชน ภาครัฐและองค์กรชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ก่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาชน องค์กรชุมชน ตลอดจนเกิดความสอดคล้องและมีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

6. ตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนนั้นมุ่งให้การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้นั้นจะต้องดำเนินการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินนั้นถือเป็นแนวทางอย่างหนึ่งสำหรับการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความไม่ชัดเจนของแนวเขตของพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทั้งนี้สำหรับการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินของประชาชนประกอบไปด้วยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่ป่ากันชน พื้นที่ป่าไม้สมรม พื้นที่ป่าเศรษฐกิจและพื้นที่อยู่อาศัย

สำหรับการปลูกพืชตามระดับของความลาดชันนั้นเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่และนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้อย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบ

ไปด้วยการปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่ ซึ่งการปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่ประกอบไปด้วยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 1 พื้นที่ป่ากันชนซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 2 พื้นที่ป่าไม้สมรมซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 3 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 4 และพื้นที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัดอันดับ 5 หรือไม่มีความลาดชัดเลย

การปลูกพืชตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชนนั้นถือเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ เนื่องจากการปลูกพืชตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชนนั้นเป็นการดำเนินการเพื่อสร้างความชัดเจนในการการแนวเขตพื้นที่และเป็นลักษณะของการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับบริบทและภูมิปัญญาของชุมชน ทั้งนี้การปลูกพืชตามวิถีและภูมิปัญญาของชุมชนของชุมชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้นประกอบไปด้วยการจัดทำป่าสมรม กำหนดพื้นที่ป่าชุมชน การปลูกพืช 4 ชั้นและการปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจ ซึ่งการดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินของประชาชน การปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่ การปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจ กำหนดพื้นที่ป่าชุมชน การปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจและการปลูกพืช 4 ชั้น แต่ในในความเป็นจริงแล้วนั้นการดำเนินการเพื่อบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดนั้นนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดได้อย่างยั่งยืนด้วยเช่นกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนเข้ามาดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ปรับเปลี่ยนวิถี ตลอดจนการดำเนินการจำแนกเขตการใช้ที่ดิน (Zoning) จัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดิน จัดระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืนและดำเนินการจัดทำผังเมืองชุมชน จากการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจากการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ การกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและการรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนนั้น ก่อให้เกิดความชัดเจนของแนวเขตพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ฉะนั้นในการบริหารจัดการที่ดินนั้นก็เพื่อเป็นการสร้างความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินเพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนนั้นเป็นไปตามรูปแบบการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามการสรุปของ Borrini-Feyerabend, Pimbert, Farvar, Kothari and Renard (2004) โดยมีการจัดการร่วมซึ่งการจัดการร่วมนั้นเป็นการอ้างสิทธิทางการเมืองของคนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการแบ่งปันอำนาจในการจัดการทรัพยากรและความรับผิดชอบร่วมกับภาครัฐ การดำเนินการภายใต้ความร่วมมือการสร้างความร่วมมือนั้นเป็นการรวมกันของคุณค่าและหรือทรัพยากรที่จับต้องได้ เช่น ข้อมูล เงิน แรงงาน ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสองกลุ่มหรือมากกว่าเพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถแก้ได้โดยรายปัจเจก การกำหนดเขตพื้นที่ป่าชุมชนป่าชุมชนใช้เป็นแนวทางในการควบคุมและจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชน ซึ่งใช้เป็นการภายในและเป็น

ส่วนหนึ่งของระบบการเพาะปลูกของเขา ดำเนินการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมนั้นแนวทางเพื่อการจัดการพื้นที่คุ้มครองด้วยการแบ่งหน้าที่และอำนาจในการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรมระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชุมชนท้องถิ่น การจัดการร่วมเพื่อการอนุรักษ์ การจัดการร่วมเพื่อการอนุรักษ์นั้นใช้รูปแบบของความเป็นหุ้นส่วนอันเกิดจากการเจรจาของหน่วยงานภาครัฐชุมชนท้องถิ่น ผู้ใช้ทรัพยากร องค์กรพัฒนาเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ภายใต้บริบทแต่ละพื้นที่ที่เหมาะสม ถึงอำนาจและหน้าที่ในการจัดการพื้นที่เฉพาะแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือทรัพยากรชุดใดชุดหนึ่ง มุ่งเน้นการจัดการป่าร่วม การจัดการป่าร่วมนั้นเป็นการสร้างความร่วมมือในการจัดการป่าไม้ระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายในพื้นที่ป่าของรัฐกับชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหรือรอบ ๆ ป่าเหล่านี้ การจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งแนวทางการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่การเกิดกลุ่มทางสังคม ที่เกี่ยวข้องกันสองกลุ่มหรือมากกว่านั้นมีการเจรจา ตกลง รับรองและปฏิบัติร่วมกันของการจัดการในหุ้นส่วนที่เป็นธรรมในหน้าที่ผลประโยชน์และความรับผิดชอบสำหรับทรัพยากรธรรมชาติในเขตแดนพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นนำไปสู่การแสดงให้เห็นถึงสภาพและลักษณะของปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกและระบบของกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน โมเดลการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อนำไปสู่การเสนอตัวแบบของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนจึงมีข้อเสนอแนะปฏิบัติการ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะปฏิบัติการ

1. การกำหนดแนวเขตของพื้นที่

1.1 ควรร่วมดำเนินการเดินแนวเขตของพื้นที่ระหว่างพื้นที่ป่าไม้อนุรักษ์ซึ่งเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดกับพื้นที่ทำกินของประชาชนให้มีความชัดเจน โดยดำเนินการเดินแนวเขตที่เป็นปัจจุบัน

1.2 ดำเนินการเดินแนวเขตของพื้นที่ทำกินของประชาชนที่อยู่มาก่อนการประกาศพื้นที่ป่าในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดให้มีความชัดเจน

1.3 ดำเนินการเดินแนวเขตของพื้นที่ทำกินของประชาชนที่ทำกินหลังการประกาศพื้นที่ป่าและบุกรุกเพิ่มซึ่งมีอยู่ในปัจจุบันที่ไม่หล่อแหลมต่อระบบนิเวศในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดให้เป็นเขตพื้นที่ทำกินผ่อนปรนพิเศษ

1.4 กำหนดให้พื้นที่ป่าที่อยู่นอกเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด หลังจากการเดินแนวเขตระหว่างที่ทำกันกับพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า และเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด ให้เป็นพื้นที่ป่าชุมชน โดยให้ชุมชนร่วมดูแลรักษาและไม่ให้มีการทำลายแผ้วถาง

2. การดำเนินงานของภาคีที่เกี่ยวข้อง

2.1 มุ่งให้ความสำคัญและยอมรับในวิธีการจัดการอย่างมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการที่ดินของประชาชน องค์กรชุมชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐในระดับภูมิภาคและอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด

2.2 หน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาคควรมีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่และอำนาจเพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและชุมชนอย่างแท้จริง

2.3 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐในระดับภูมิภาคควรปรับรูปแบบการทำงานและปรับโครงสร้างที่มุ่งเน้นการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนามิติชนบทในเชิงรุกให้มากขึ้น

2.4 ในบางครั้งและบางมิตินั้นหน่วยงานภาครัฐในทุกระดับควรให้ความสำคัญและให้ความสนใจต่อกติกาและข้อตกลงของชุมชนที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน

2.5 หน่วยงานภาครัฐควรจะต้องมีรูปแบบและกระบวนการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความสอดคล้องกับการดำรงชีพและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่

2.6 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐจะต้องเข้ามาดูและและดำเนินการในด้านสิทธิในที่ดิน พัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ให้มีสิทธิอย่างเสมอภาคกันและเท่าเทียมกับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการบุกรุกป่าไม้ทั้งจากคนในพื้นที่และนอกพื้นที่

2.7 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญกับแนวคิดคนอยู่ร่วมกับป่าบนพื้นฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นรูปธรรม

2.8 อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด ควรมุ่งถึงประโยชน์สุขและความกินดีอยู่ดีของประชาชน ตลอดจนวิถีชีวิตของประชาชนและชุมชน มากกว่าการมุ่งบังคับหรือดำเนินการตามข้อกฎหมายเพียงอย่างเดียว

2.9 อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดควรปรับกระบวนการทำงานในรูปแบบของการใช้หลักรัฐศาสตร์ควบคู่ไปกับหลักนิติศาสตร์

2.10 อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดควรเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาและดำเนินการจับคุมอย่างทันท่วงที ไม่มีการเลือกปฏิบัติเมื่อมีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า

2.11 อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดควรแก้ไขและป้องกันข้อครหาที่ว่าเจ้าหน้าที่รับสินบ่นจากประชาชนและเลือกปฏิบัติ

2.12 อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด จะต้องทำความเข้าใจและสื่อสารกับประชาชนและองค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงพื้นฐานของชุมชนและบริบทของพื้นที่

2.13 องค์กรชุมชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ควรเข้ามาดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคเพื่อแก้ไขปัญหาและกำหนดแนวทางในการจัดการพื้นที่ร่วมกัน

2.14 องค์กรชุมชนควรร่วมกับอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

2.15 องค์กรชุมชนควรเข้ามาเสนอและแสดงศักยภาพในการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหา

2.16 องค์กรชุมชนควรแก้ไขและป้องกันข้อครหาที่ว่าเป็นกลุ่มคนที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการยอมรับต่อองค์กรชุมชน

2.17 องค์กรชุมชนจะต้องกำหนดเป้าหมายและวิธีในการดำเนินงานที่เด่นชัด มิใช่เป็นไปตามกระแสหรือระบบการทำงานของภาครัฐหรือเพื่อเพียงตอบสนองต่อนโยบายของภาครัฐ

2.18 ประชาชนจักต้องหยุดการตัดไม่ทำลายป่าและแอบแผ้วถางพื้นที่ป่าเพิ่มเติมจากหัวสวนหรือพื้นที่อื่นๆเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน

2.19 ประชาชนจะต้องดำเนินการร่วมกันในการกำหนดกติกาของชุมชนเพื่อการบริหารจัดการชุมชนโดยชุมชนเอง

3. มาตรการและแนวทางในการปฏิบัติงาน

3.1 ควรให้องค์กรชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการที่ดินและพื้นที่ป่าไม้ในทุกกระบวนการและระดับ ผ่านกลไกที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3.2 จัดให้มีเวทีสาธารณะของประชาชน องค์กรชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในส่วนท้องถิ่น ส่วนภูมิภาคและเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดได้มาแลกเปลี่ยน พูดคุยสร้างความเข้าใจร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินและรักษาป่า

3.3 ปรับระบบให้องค์กรชุมชนและประชาชนเป็นเจ้าของผืนป่า โดยช่วยเป็นหูเป็นตาและเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในการดูแลและปกป้องผืนป่า

3.4 ด้วยกำลังของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดมีจำนวนน้อยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกำลังมวลชนของภาคประชาสังคมเป็นเกราะป้องกันในการปกป้องป่า

3.5 ส่งเสริมให้เกิดแนวคิดในการจัดการป่าชุมชนโดยชุมชนเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานและอาศัยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนในมิติต่าง ๆ ทั้งองค์ความรู้และงบประมาณ

3.6 ส่งเสริมในด้านของการร่วมกลุ่มของประชาชนและองค์กรชุมชนผ่านการสร้างเครือข่ายในชุมชนและระหว่างชุมชนเพื่อเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาที่ดินและจัดการป่า นำไปสู่การเกิดกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

3.7 เมื่อเกิดความขัดแย้งด้านที่ดินขึ้นในแต่ละพื้นที่นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องที่จะต้องมีการปรึกษาหารือผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหา มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องและควรมีการดำเนินการทำความเข้าใจในเบื้องต้นของกลุ่มที่มีความขัดแย้งกัน พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศ ทัศนคติที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจกันเพื่อสลายความรุนแรงและความขัดแย้งต่าง ๆ ให้บรรเทาลดน้อยลง

3.8 ในการจัดทำแนวเขตผ่อนปรนนั้นภาครัฐควรมีการจัดการให้เป็นที่ยอมรับและถูกต้องตามกฎหมาย เพราะจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาเรื่องแนวเขตที่ดินในเขตป่ามีความยืดหยุ่นและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3.9 สำหรับการแก้ไขปัญหาเรื่องการซ้อนทับของแนวเขตที่ดินพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดจะเป็นจริงได้ถ้าใช้แนวคิดการจัดการพื้นที่คุ้มครองแบบมีส่วนร่วม

4. การพัฒนาความรู้และสร้างจิตสำนึก

4.1 ควรมีการพัฒนาความรู้และกระบวนการเรียนรู้และระบบความคิดของประชาชนองค์กรชุมชนแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเกี่ยวกับคุณค่าของผืนป่าและการปกป้องป่าไม้

4.2 มุ่งเน้นและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อของชุมชน ที่เกิดการประสานความร่วมมือของผู้นำในระดับท้องที่และท้องถิ่น ในการแก้ไขปัญหาที่ดินและการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า

4.3 สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้ ให้ประชาชนและองค์กรชุมชนเกิดความสำนึกรักษ์ในบ้านเกิด มีความหวงแหนและความรักป่า ตลอดจนก่อให้เกิดแนวคิดและความรู้สึกร่วมว่าทุกคนคือเจ้าของ

4.4 ดำเนินการปลูกจิตสำนึกรักป่าผ่านการเชื่อมโยงกับกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนแถบเทือกเขาบรรทัด

4.5 ดำเนินการจัดการอบรม สัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจถึงคุณค่าแห่งป่าไม้และวิธีการในการรักษาและอนุรักษ์ป่าไม้

4.6 ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกฎหมายต่าง ๆ ให้ประชาชนและองค์กรชุมชนทราบและมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

5. การอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้

5.1 ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาป่าชุมชนขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

5.2 ดำเนินการส่งเสริมมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าหัวสวนในพื้นที่ต่าง ๆ แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

5.3 ดำเนินการส่งเสริมมีปลูกพืชร่วมยางหรือปลูกยางในรูปแบบของสวนป่าในพื้นที่ต่าง ๆ แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

6. การจัดการด้านสิทธิในที่ดิน

6.1 ภาครัฐจะต้องดำเนินการจัดหางบประมาณเพื่อเวนคืนที่ดินที่ประชาชนได้ทำกินและอยู่อาศัยที่มีความสุ่มเสียงต่อระบบนิเวศคือเป็นของรัฐ

6.2 ภาครัฐจะต้องจัดหาพื้นที่รองรับสำหรับประชาชนที่ต้องกันออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์

6.3 ดำเนินการออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้กับประชาชนในรูปแบบของกรรมสิทธิ์รวมหรือการรับรองสิทธ์ให้ทำกินและครอบครอง หรือออกในรูปแบบเอกสารรับรองสิทธิอื่น ๆ

6.4 ดำเนินการปฏิรูปที่ดินอันเกี่ยวกับเครื่องมือและกระบวนการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาที่ดิน ด้วยการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ ขั้นตอนปฏิบัติให้ชัดและและมีความเป็นธรรม

6.5 ดำเนินการออกเอกสารสิทธิรับรองให้ประชาชน เพื่อสร้างความมั่นใจว่าเป็นเจ้าของในที่ดินในรูปแบบของหนังสือรับรองการทำกิน

6.6 หน่วยงานและชุมชนอื่น ๆ สามารถนำรูปแบบการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และชุมชนได้

7. การส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้

7.1 หน่วยงานของภาครัฐและองค์กรชุมชนควรพัฒนาอาชีพและสร้างกลุ่มอาชีพขึ้นให้กับประชาชน เพื่อสร้างรายได้ให้มีความพอเพียงต่อการดำรงชีพ

7.2 ส่งเสริมให้เกิดแนวคิดเพื่อการใช้ที่ดินอย่างคุ้มค่า ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพสูงสุด

7.3 สนับสนุนและส่งเสริมรูปแบบการทำเกษตรกรรมที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมและความสอดคล้องของพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและลักษณะของปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกและระบบของกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน โมเดลการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อนำไปสู่การเสนอโมเดลของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและโมเดลการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนเท่านั้น ดังนั้นหากมีผู้สนใจหรือจะศึกษาเรื่องนี้ต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่ต่าง ๆ โดยศึกษาถึงลักษณะของความเหมือนและความแตกต่างของแนวทางและกระบวนการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในแต่ละพื้นที่ เพื่อสรุปแนวทางและกระบวนการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในภาพรวมของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

2. ควรศึกษาลักษณะของปัญหาการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินของพื้นที่ต่างๆ เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินอย่างบูรณาการและสร้างความยั่งยืนในการการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าและประสิทธิภาพสูงสุด

3. ควรศึกษาบทบาทในการบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชน องค์กรภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย

4. ควรศึกษาในส่วนของนโยบายการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ ของภาครัฐในภาพรวม เพื่อวิเคราะห์ถึง ความเป็นมา การดำเนินการและความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาของแต่ละนโยบายตลอดจนประเมินผลการบริหารจัดการที่ดินตามนโยบายต่างๆของภาครัฐในแต่ละสมัย

5. ควรศึกษารูปแบบการจัดตั้งและรวมตัวของประชาชน องค์กรชุมชนตลอดจนการสร้างกลไกและรูปแบบเครือข่ายที่ดินในการต่อรองกับหน่วยงานภาครัฐและการบริหารจัดการที่ดิน

6. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเพียงอย่างเดียว ทำให้มีขอบเขตพื้นที่ที่จำกัด ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในระดับภูมินิเวศในภาพรวมของเทือกเขาบรรทัดที่ครอบคลุมทั้ง 5 จังหวัด

7. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิของการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินในเชิงตัวแปรต่างๆเพิ่มเติมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาเกี่ยวสภาพและลักษณะของปัญหา การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน กลไกและระบบของกลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน โมเดลการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อนำไปสู่การเสนอโมเดลของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและโมเดลการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนเท่านั้น ดังนั้นหากมีผู้สนใจหรือจะศึกษาเรื่องนี้ต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังต่อไปนี้

1. การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอาจจะลดลงหรือหยุดนิ่งไปได้ระดับหนึ่งและก่อให้เกิดการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆในพื้นที่ได้ แต่ทว่าการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาวอาจจะไม่มีหลักประกันได้ ทั้งนี้สาเหตุที่สำคัญอีกด้านหนึ่งก็คือนโยบายของรัฐในด้านการจัดการทรัพยากรยังไม่เปลี่ยน รัฐยังเป็นกลไกหลักในการจัดการอยู่ การยอมรับสิทธิในการจัดการและการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการจัดการทรัพยากรยังมีไม่เต็มที่ ดังนั้นจึงจะต้องผลักดันให้รูปแบบการจัดการดังกล่าวเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานของรัฐทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติโดยเฉพาะชุมชนที่ต้องอยู่ในเขตป่าสงวนและป่าอนุรักษ์ต่าง ๆ

2. ภาครัฐและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องนั้นควนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน บนพื้นฐานของศักยภาพชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ดึงศักยภาพของคนในชุมชนท้องถิ่นมาเป็นแนวคิดและกระบวนการจัดการและสะท้อนถึงข้อเท็จจริงของปัญหาและสภาพความต้องการที่แสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถและศักยภาพของชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการอและแนวทางการจัดการชุมชนโดยชุมชนเอง

3. สำหรับการจัดการความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดินนั้น จะต้องยึดหลักการจัดการร่วมกัน ผ่านกระบวนการคิดและการบูรณาการองค์ความรู้และแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมและกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน นำไปสู่การจัดการบนวิถีสันติ

4. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินอย่างเป็นระบบ เนื่องจากการศึกษาการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังพบว่า ผู้มีส่วนได้เสียนั้นต่างฝ่ายต่างยึดแต่ผลประโยชน์ของตนเอง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดระบบและการจัดการที่ดินผ่านการปรึกษาหารือและการจัดการร่วมกันในการปฏิรูปที่ดิน

5. ดำเนินการจัดทำแนวเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดใหม่และเป็นปัจจุบัน สืบเนื่องจากแนวคิดของภาครัฐที่เป็นผู้มีสิทธิในการจัดการทรัพยากรเพียงฝ่ายเดียวนำไปสู่การเกิดปัญหาในการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินขึ้นในพื้นที่ ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านที่ดินได้ ภาครัฐจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จำร่วมกำหนดแนวเขตใหม่และให้สิทธิ์กับชุมชนในการจัดการที่ดินในชุมชน แต่จะต้องเป็นพื้นที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต้องระบบนิเวศ

6. ดำเนินการเวนคืนพื้นที่ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด หากมีการก่อตั้งชุมชนและทำกินในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต้องระบบนิเวศ จะต้องดำเนินการเวนคืนพื้นที่และอพยพประชาชนออกไป ภาครัฐจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในทุกมิติเพื่อรองรับประชาชนในกลุ่มนี้

7. อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดควรจัดอบรมสัมมนาแนวทางรักษาป่าไม้ให้แก่ชุมชนเพื่อได้รับทราบแนวทางวิทยาการใหม่ ๆ ที่เป็นข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ อาทิ การอ่านแผนที่ การอ่านจุดพิกัดแนวเขตป่า ระเบียบขั้นตอนในการใช้ประโยชน์ที่ดินให้แก่ชุมชนได้ปฏิบัติในการรักษาป่าให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นโดยเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในลักษณะของเวทีชาวบ้านและเปิดกว้างให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงออก เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลที่แท้จริงและนำไปประยุกต์เป็นแนวทางในการจัดการป่าไม้ให้เหมาะสมต่อไป

8. ภาครัฐควรเข้าไปมีบทบาทต่อชุมชนในการกระตุ้นให้ประชาชนมีการรวมตัวกันอย่างจริงจัง ในการที่จะอนุรักษ์และการพัฒนาป่าต้นน้ำด้วยตัวเองของชุมชนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐในภาคส่วนต่าง ๆ คอยช่วยเหลือทางวิชาการ รับทราบปัญหาและให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา

9. รัฐบาลและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องกำหนดนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินให้ชัดเจน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ทำแผนการบริหารจัดการที่ดิน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและบนพื้นฐานของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

10. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชจะต้องมีนโยบายให้หน่วยงานใต้สังกัดในภูมิภาคต่างๆประสานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดิน โดยให้กับประชาชนในท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการจัดการปัญหาบุกรุกพื้นที่ป่าและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนมากขึ้น

11. รัฐบาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องสนับสนุนให้ข้าราชการในสังกัดทาการวิจัยและพัฒนาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

ร่วมกับชาวบ้าน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อหาแนวทางการจัดการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

12. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ต้องมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับรู้บทบาทของตนที่ควรดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินโดยมอบหมายให้หน่วยจัดการต้นน้ำต่าง ๆ จัดทำโครงการอบรมสัมมนาการจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง นอกจากนี้ส่งเสริมสนับสนุนจัดทำเอกสารเผยแพร่ให้คนในชุมชนทราบและเห็นถึงความสำคัญของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อเสนอจากผลการศึกษาวิจัยต่อบทบาทของรัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคต

สำหรับการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้นหากปราศจากกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อดำเนินการร่วมกันในทุก ๆ ด้าน ก็ย่อมนำไปสู่การเกิดปัญหาในการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งจากการการบริหารจัดการที่ดิน จากผลการศึกษาการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นพบว่าการบริหารจัดการที่ดินซึ่งนำไปสู่ความผิดพลาดและก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ก่อให้เกิดรูปแบบและแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินเกิดจากที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาและยิ่งก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากแนวคิดและนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่ผ่านมานั้นเกิดจากกระบวนการคิด การตัดสินใจ และกำหนดรูปแบบในการดำเนินการจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ภาคประชาชน องค์กรชุมชนนั้นไม่มีส่วนร่วม จึงนำมาสู่การคัดค้านการต่อต้านและไม่ดำเนินการตามวิถีทางภาครัฐของภาคประชาชน อีกทั้งภาคประชาชนมีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรภาคประชาชน สู่การยกระดับเป็นองค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชนและสภาองค์กรชุมชนเพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ตลอดจนต่อรองกับอำนาจภาครัฐ

ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ป่าไม้นั้นประสบผลสำเร็จจะต้องก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมดำเนินการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งในการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง นั้นจะต้องก่อให้เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในการกำหนดแนวทางเพื่อการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินร่วมกันโดยภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองเพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินนั้นเกิดความสอดคล้องและเหมาะสมสามารถที่จากแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างยั่งยืน แนวทางและรูปแบบในการกำหนดแนวทางเพื่อการบริหารจัดการ

ที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินจะต้องเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนภายใต้การตกลงและจัดการร่วมกัน เพื่อให้พื้นที่ป่ายังคงอุดมสมบูรณ์ ประชาชนสามารถทำกินได้ตามวิถี ผ่านการนำภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

การนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น

สำหรับตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นการเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากมุมมองในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐที่ไม่มีความสอดคล้องกันกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน อีกทั้งมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดยต่างฝ่ายต่างก็พยายามที่จะปกป้องและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของฝ่ายตนเอง เมื่อแนวทางและวิธีการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้นมีความแตกต่างกันเป็นทุนเดิม พร้อมทั้งต่างฝ่ายต่างไม่ให้การยอมรับถึงแนวทางและรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินของอีกฝ่ายหนึ่ง ตลอดจนไม่ได้คำนึงถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมที่แท้จริงในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ จึงนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งในลักษณะต่าง ๆ เกิดขึ้นตามมาระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดการแก้ไขปัญหาในลักษณะของการจัดการร่วมกัน

โดยตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนจะต้องดำเนินการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและดำเนินการรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและเกิดการยอมรับต่อทุกภาคส่วนและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนจะต้องมีการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่างพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินของประชาชน ซึ่งถือเป็นการมุ่งให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ แต่ในขณะเดียวกันนั้นก็มีความชัดเจนของแนวเขตทางธรรมชาติของพื้นที่ นอกจากนี้แล้วแนวทางของการปลูกพืชตามระดับของความลาดชันของพื้นที่ ถือเป็นแนวทางเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อการแก้ไขปัญหา ไม่ก่อให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่าตลอดจนก่อให้เกิดรายได้จากการปลูกพืชที่ให้ความสำคัญกับความลาดชันของพื้นที่ และการ

ดำเนินการนั้นก็เพื่อการปลูกพืชร่วมพืชเศรษฐกิจซึ่งเป็นการปลูกพืชร่วมยางตามแนวทางและวิถีของบรรพบุรุษของประชาชนในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

จากตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนนั้นจากการดำเนินการศึกษาและค้นพบ ผู้วิจัยมีความยินดีและมุ่งหวังที่จะให้เป็นแนวทางและวิธีการเพื่อให้พื้นที่อื่นๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่นั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งเพื่อให้การนำตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ต่าง ๆ ได้นั้น ผู้วิจัยมีเงื่อนไขในการนำไปประยุกต์ใช้ดังนี้

1. ตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินจะต้องนำไปใช้กับพื้นที่ซึ่งมีลักษณะของบริบทของพื้นที่ที่คล้ายคลึงกับพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง อย่างพื้นที่กลุ่มเทือกเขาต่าง ๆ ในพื้นที่ภาคใต้ อย่างเทือกเขาบูโด เทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถที่จะนำไปใช้ได้ เนื่องจากบริบทของพื้นที่นั้นมีความคล้ายคลึงกันอย่างชัดเชน ตลอดจนกลุ่มองค์กรชุมชนในพื้นที่ก็เป็นเครือข่ายเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามนั้นสำหรับพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างของบริบทของพื้นที่ไปนั้นก็สามารถที่จะนำตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินไปเป็นแนวทางเพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการที่ดินของพื้นที่เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทชุมชนได้

2. ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินจะต้องเป็นบริบทของความขัดแย้งที่เป็นลักษณะความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน และไม่สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับกลุ่มนายทุนและระหว่างนายทุนกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนได้

ทั้งนี้ตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นสามารถที่จะใช้เป็นแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ป่าไม้หรือกลุ่มพื้นที่ในลักษณะต่าง ๆ ของภาครัฐที่เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ซึ่งจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับลักษณะของสาเหตุความขัดแย้งและบริบทของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดิน

บรรณานุกรม

กฎกระทรวง ฉบับที่ 78 (พ.ศ. 2504) ออกตามความพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช 2481. (2504,10 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 1115-1116.

กฎกระทรวง ฉบับที่ 108 (พ.ศ. 2508) ออกตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507. (2508, 31 ธันวาคม) *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 142-143.

กฎกระทรวง ฉบับที่ 216 (พ.ศ. 2510) ออกตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507. (2510, 1 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 13-14.

กฎกระทรวง ฉบับที่ 249 (พ.ศ. 2510) ออกตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507. (2510, 5 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 1006-1007.

กร จันทร์พุ่ม. (2558, 28 พฤศจิกายน). กำนันตำบลนาชุมเห็ด. สัมภาษณ์.

กรมป่าไม้. (2558). *ประวัติกรมป่าไม้โดยสังเขป*. เข้าถึงได้จาก https://www.forest.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=404&Itemid=408.

กฤษฎา บุญชัย. (2543). *ป่าชุมชน: บทสำรวจพรมแดนแห่งความรู้*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาชุมชนท้องถิ่น.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน) และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2557). *แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้,การบุกรุกที่ดินของรับและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: กองสนับสนุน วิทยาลัยการทัพบก.

กัลยา ปันกิตติ. (2558, 25 พฤศจิกายน). ปราชญ์ชาวบ้าน. สัมภาษณ์.

การุณ ศรีเกตุ. (2558, 6 ธันวาคม). กำนันตำบลช่อง. สัมภาษณ์.

กิ่งกร นรินทรกุล ณ อยุธยา บก. (2543). *แนวคิดและทิศทางการจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน*. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบีเอสการพิมพ์.

กิจ หลีกภัย. (2558, 25 ตุลาคม). นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง. สัมภาษณ์.

กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2550). *สิทธิชุมชน*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

กุศล แก้วเพ็ง. (2558, 29 พฤศจิกายน). ประธานองค์กรชุมชนบ้านลำขนุน. สัมภาษณ์.

กุหลาบ อุ๋ยแห๊ละ. (2558, 31 ตุลาคม). สัมภาษณ์.

เกรียงศักดิ์ ดีกล้อม. (2558, 11 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

เกียรติ คงเล็ก. (2558, 3 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

เกียรติ จิวะกุล, อทิธิพล ศรีเสาวลักษณ์, ฉันทฤทธิ์ วิโรจน์ศิริริ, บรรจง ประจำ, นายณฐัวุธ กองสุทธิ และทัชชกร วัฏฏะวุฒิสาร. (2550). *โครงการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดที่ดินและการพัฒนาระบบข้อมูล*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกียรติ์ก้อง เส็นฤทธิ์. (2558, 10 พฤศจิกายน). ประธานองค์กรชุมชนบ้านลำขนุน. สัมภาษณ์.

โกมล ใจสว่าง. (2558, 11 พฤศจิกายน). หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด. สัมภาษณ์.

ขวัญชัย อินเรือง. (2558, 16 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

คณะกรรมการสมัชชาปฏิรูปประเทศไทย. (2554). ที่ดิน: ปัญหา สาเหตุและแนวทางการจัดสรรอย่างเป็นธรรม. ใน *เอกสารใช้สำหรับการจัดเวทีสมัชชาปฏิรูปเฉพาะประเด็น "การปฏิรูปโครงสร้างการจัดการที่ดินและทรัพยากร"*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสมัชชาปฏิรูปประเทศไทย.

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ. (2557, 14 มิถุนายน). *เรื่อง การปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้*. คำสั่งที่ 64/ 2557.

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ. (2557, 17 มิถุนายน). *เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปรามหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน*. คำสั่งที่ 66/ 2557.

คลอด อ่อนช่วย. (2558, 5 ตุลาคม). อดีตผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

คล้อย ชูบัว. (2558, 4 ธันวาคม). ผู้อาวุโสซึ่งเป็นผู้ร่วมเดินแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่ตำบลละมอในปี พ.ศ. 2510. สัมภาษณ์.

คล้อย ชูบัว. (2558, 4 ธันวาคม). ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านประวัติศาสตร์บ้านเหมกการต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน. สัมภาษณ์.

เคว สังวรกิตติวุฒิ. (2558, 7 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย. (2553). *รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการกระบวนการปฏิรูปที่ดินและจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนโดยประชาชน*. นนทบุรี: เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย.

เคลื่อน นุ้ยฉิม. (2558, 1 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

แคล้ว บุญเศษ. (2558, 30 พฤศจิกายน). ปราชญ์ชาวบ้าน. สัมภาษณ์.

จงจิตร เขตตะเคียน. (2558, 9 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

จตุรงค์ เครือเตียว. (2558, 21 ตุลาคม). กำนันตำบลน้ำผุด. สัมภาษณ์.

จริญญา บุญรอด. (2558, 15 ตุลาคม). สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลละมอ. สัมภาษณ์.

จรูญ ทองบุญแก้ว. (2558, 2 ธันวาคม). กำนันตำบลในเตา. สัมภาษณ์.

จวน ไกรนรา. (2558, 2 ธันวาคม). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเตา. สัมภาษณ์.

จักรกฤษณ์ ควรพจน์. (2541). รูปแบบของกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชสำหรับประเทศกำลังพัฒนา. *วารสารนิติศาสตร์, 28*(1), 1-36.

จังหวัดตรัง. (2551, 10 กรกฎาคม). *เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสิทธิ์การครอบครองที่ดินของราษฎรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จังหวัดตรัง.* คำสั่งที่ 1108/ 2551.

จันทิมา ชัยวิเศษ. (2558, 2 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

จำเริญ เพ่งเล็ง. (2558, 19 พฤศจิกายน). ประธานกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

จำลอง โออิน. (2558, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

จิตร แก้วเพ็ง. (2558, 3 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

จินดา เพชรจุน. (2558, 9 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

จินต์ เลี้ยงสกุล. (2558, 30 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

จิรวัฒน์ ควนวิลัย. (2558, 3 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

จิราภรณ์ คชเดช. (2558, 13 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

จุฬารัตน์ สีดำ. (2558, 11 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

เจริญ เส็นฤทธิ์. (2558, 12 พฤศจิกายน). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้. สัมภาษณ์.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2545). *การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เจียร ยิ่งยวด. (2558, 3 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

เจียร อ่อนคง. (2558, 30 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

เจือ สีดำ. (2558, 5 ตุลาคม). อดีตเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลละมอ. สัมภาษณ์.

เจื้อน บัวจุด. (2558, 10 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว. (2547). *ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสันติวิธีและธรรมชาติของความขัดแย้งในสังคมไทย.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เฉลิมชัย คงเหมือน. (2558, 2 ธันวาคม). สมาชิกองค์กรชุมชนบ้านไร่เหนือ. สัมภาษณ์.

ชฎา ชูทิ่ง. (2558, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

ชนีนาถ ชัยเพชร. (2558, 6 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

ชลธิรา สัตยาวัฒนา. (2546). *สิทธิชุมชนท้องถิ่นจากจารีตประเพณีสู่สถานการณ์ปัจจุบัน.*กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ชลัมภ์ อ่อนสง. (2558, 7 ธันวาคม). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลช่อง. สัมภาษณ์.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2550). *การจัดการความขัดแย้งในองค์กร.* กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และกุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2546). *สิ่งแวดล้อมกับความมั่นคง*. กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร.

เชย ยิ่งยวด. (2558, 1 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

เชวง เพชรมีศรี. (2558, 9 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

เชียร สังยวน. (2558, 5 ตุลาคม). ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

เชื่อง ไชยสงคราม. (2558, 12 พฤศจิกายน). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

เชื้อน ชัยเพชร. (2558, 6 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ณัฐธยาน์ แท่นมาก. (2558, 7 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ณัฐปคัลภ์ สีสุข. (2558, 1 ธันวาคม). ประธานสภาเทศบาลตำบลท่างิ้ว. สัมภาษณ์.

ดำรงค์ แสงจันทร์. (2558, 10 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ไตรรัตน์ ไชยรัตน์. (2558, 9 ตุลาคม). นายอำเภอห้วยยอด. สัมภาษณ์.

ถวิล กลิ่นเพชร. (2558, 4 ธันวาคม). กำนันตำบลละมอ. สัมภาษณ์.

ถาวร อำลอย. (2558, 9 ธันวาคม). ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

ทรรศนฤทธิ์ ดำสุข. (2558, 9 ธันวาคม). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไพร. สัมภาษณ์.

ทรัพย์เจริญ ภูริพันธ์. (2558, 26 พฤศจิกายน). สมาชิกเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด. สัมภาษณ์.

ทวี ปราบปราม. (2558, 3 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

ธนัท พรหมสุวรรณ. (2558, 1 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

ธนัน อนุมานราชธน, จันทนา สุทธิจารี และไพสิฐ พาณิชย์กุล. (2545). *แนวทางการจัดการความขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนายุทธ นิตมา. (2558, 5 ตุลาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

ธรรมศทรรศ กี่สุ้น. (2558, 1 ธันวาคม). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่างิ้ว. สัมภาษณ์.

ธวัช คงเหมือน. (2558, 2 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ธวัชชัย สุขลอย. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: บ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวนศาสตร์*, 23, 183-191.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: 598 Print.

นันธวัช เจริญวรรณ. (2558, 26 ตุลาคม). นายอำเภอเมืองตรัง. สัมภาษณ์.

นัยนา เกิดวิชัย. (2558,24 ตุลาคม). อาจารย์. สัมภาษณ์.

นิตยา ยังสุวรรณ. (2558, 11 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ. (2557). ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรที่ดินในบริบทสังคมไทย กรณีศึกษาที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งสระ จังหวัดพัทลุง. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์, 31*(3), 10-55.

นิพนธ์ เพ็งจิตร. (2558, 11 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

นิพันธ์ ศิริธร. (2558, 9 ตุลาคม). รองผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง. สัมภาษณ์.

นิรันดร์ สีเพ็ญ. (2558, 15 ตุลาคม). สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลละมอ. สัมภาษณ์.

นิวัฒน์ ขำนุรักษ์. (2558, 13 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). *ข้อเสนอสังเกตกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ: สิทธิชุมชน การกระจายอำนาจจัดการทรัพยากร*. กรุงเทพฯ: เครือข่ายสิทธิภูมิปัญญาไทย.

บัณฑิตา อย่างดี. (2558, 27 พฤศจิกายน). นักวิชาการอิสระ. สัมภาษณ์

บุญ แซ่จุง. (2558, 13 พฤศจิกายน). ปราชญ์ชาวบ้าน. สัมภาษณ์.

บุญเชื้อ แก้วแสน. (2558, 1 ธันวาคม). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาปูน. สัมภาษณ์.

บุญธรรม กี่สุ้น. (2558, 2 ธันวาคม). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเตา. สัมภาษณ์.

บุญฤทธิ์ จิตราวุธ. (2558, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

บุญฤทธิ์ ทองขวิด. (2558, 3 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

บุญเลิศ สงคง. (2558, 30 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

ปัญญาวุฒิ จิตรอักษร. (2558, 2 ธันวาคม). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเตา. สัมภาษณ์.

ประคอง ชูบัว. (2558, 4 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

ประดับ คงเหมือน. (2558, 2 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ประดิษฐ์ สืบสังข์. (2558, 1 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

ประภากร แก้วคง. (2558, 25 พฤศจิกายน). รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ. สัมภาษณ์.

ประภาส ทองขวิด. (2558, 3 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ประภาส พรหมทอง. (2558, 3 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

ประเวศ วะสี. (2549). *การพัฒนาชุมชนแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ประเสริฐ นาคิน. (2558, 28 พฤศจิกายน). ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

ประหยัด ชูจินดา. (2558, 5 ตุลาคม). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลละมอ. สัมภาษณ์.

ประหยัด ละอองแก้ว. (2558, 2 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2548). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปวริศ พรมงาม. (2558, 10 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2549). *กระบวนการและเทคนิคการทางานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ปิยศักดิ์ แก้วละเอียด. (2558, 21 ตุลาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

ปรีชา ซุ่นสั้น. (2558, 7 ธันวาคม). สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำผุด. สัมภาษณ์.

ปรีชา ทวิสุวรรณ. (2558, 1 ธันวาคม). ประชาชน. สัมภาษณ์.

ปรีชา พูลเกิด. (2558, 1 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

ปรีดา โชติรัตน์. (2558, 11 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

ปลื้ม แสงศรี. (2558, 16 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

เปี่ยม คงฤทธิ์. (2558, 2 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

เปรียม นิ่มนะ. (2558, 5 ตุลาคม). ปราชญ์ชาวบ้าน. สัมภาษณ์.

เปลื้อง รัตนฉวี. (2558, 6 ตุลาคม). ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติรักษาการผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง. สัมภาษณ์.

เปลื้อง สุขสม. (2558, 9 ธันวาคม). หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าคลองตง. สัมภาษณ์.

ผิน คงดำ. (2558, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

แผ้ว บุญมาก. (2558, 11 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

พงษ์ศักดิ์ เจริญฤทธิ์. (2558, 1 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

พรชัย ช่วยรัตน์. (2558, 6 ตุลาคม). หัวหน้าฝ่ายอนุรักษ์และส่งเสริมสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง. สัมภาษณ์.

พระครูสุธรรมสาธก. (2558, 1 พฤศจิกายน). เจ้าคณะตำบลนาข้าวเสีย. สัมภาษณ์.

พระครูโอภาสธรรมวิมล. (2558, 1 พฤศจิกายน). เจ้าคณะอำเภอนาโยง. สัมภาษณ์.

พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลกะช่อง ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอเมืองตรัง และตำบลโพรงจระเข้ ตำบลในควน ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังพุทธศักราช 2488. (2488, 12 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 393-395.

พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลหนองบัว ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด และตำบลน้ำผุด ตำบลกะช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง พุทธศักราช 2488. (2488, 12 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 390-392.

พระราชกฤษฎีกากำหนดให้บริเวณที่ดินป่าเขาบรรทัดในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเห็ด ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาวและตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียนจังหวัดตรังพุทธศักราช 2518. (2518, 22 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 1-5.

พระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าเทือกเขาบรรทัดในท้องที่ตำบลน้ำตก อำเภอทุ่งสง ตำบลวังอ่าว อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ตำบลหนองบัว ตำบลหนองปรือ ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูน ตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด ตำบลน้ำผุด ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและตำบลตะแพน ตำบลเขาปู่ กิ่งอำเภอศรีบรรพต อำเภอควนขนุน ตำบลบ้านนา อำเภอเมืองพัทลุง ตำบลกงหลา ตำบลชะรัด อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุงเป็นอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า พุทธศักราช 2525. (2525, 27 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 4-7.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 6-19.

พระราชบัญญัติเทศบาล 2496. (2496,17 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 29-60.

พระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช 2484. (2484, 14 ตุลาคม). *ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 4 สิงหาคม พุทธศักราช 2480.*

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507. (2507, 17 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 8-12.

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2535. (2535, 28 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 1-22.

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537. (2537, 2 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 11-35.

พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนพุทธศักราช 2551. (2551, 8 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 26-38.

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดพุทธศักราช 2540. (2540, 31 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 1-23.

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพุทธศักราช 2504. (2504, 30 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 1071-1083.

พิเชษฐ์ เดชผิว. (2546). *เขื่อนกับการจัดการน้ำในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: แม็ค.

พิน สุขสม. (2558, 8 ธันวาคม). ผู้ร่วมเดินแนวเขตป่าสงวนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในปีพุทธศักราช 2519. สัมภาษณ์.

พุฒิพงค์ หุ่นโตภาพ, จรีรัตน์ สร้อยเสริมทรัพย์ และสรายุทธ์ เตชะวุฒิพันธุ์. (2551). *โครงการวิธีการระงับข้อพิพาทในการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงสำหรับที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เพชรพิมาน บัวทอง. (2558, 15 ตุลาคม). สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลละมอ. สัมภาษณ์.

เพลี้ยน ชุมสม. (2558, 7 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

เฟื่อง ดำสุข. (2558, 9 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ไพทูล เพชรสังข์. (2558, 1 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

ไพโรจน์ ศรีละมุล. (2558, 9 ตุลาคม). นิติกรชำนาญการ ที่ทำการปกครองจังหวัดตรัง. สัมภาษณ์.

ไพสิฐ พาณิชย์กุล. (2547). *สิทธิชุมชน ปัญหาและพัฒนาการทางความคิด*. เข้าถึงได้จาก http://www.reocities.com/middata/newpage14.html

ภาค ด้วงชัย. (2558, 9 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ภาส วุ่นแก้ว. (2558, 3 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

มนูญ ส่งนวล. (2558, 10 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

มาโนชญ์ ชุมสม. (2558, 16 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

มาลี ดำคง. (2558, 11 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

ยศ สันตสมบัติ. (2544). *ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ยศ สันตสมบัติ. (2546). *พลวัตรความยืดหยุ่นของสังคมชาวนา:เศรษฐกิจชุมชนภาคเหนือและการปรับกระบวนทัศน์ว่าด้วยชุมชนในประเทศโลกที่สาม*. กรุงเทพฯ: โครงการเศรษฐกิจหมู่บ้านไทย.

เยาวลักษณ์ รัตนะ. (2558, 21 ตุลาคม). ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด. สัมภาษณ์.

รติกาญจน์ แต่งเอี่ยม. (2558, 2 ธันวาคม). รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเตา. สัมภาษณ์.

ระดม เรืองสังข์. (2558, 2 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550. (2550, 24 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 18-19.

รัตน์ ควนวิลัย. (2558, 3 ธันวาคม). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียน. สัมภาษณ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.

ละมัย ฤทธิมา. (2558, 11 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

ละเมียด ทองเพียง. (2558, 30 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

เลิศชาย ศิริชัย และชลธิชา สัตยาวัฒนา. (2546). *สิทธิชุมชนท้องถิ่นภาคใต้*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

วรรณทนงค์ คงทุ่ง. (2558, 26 พฤศจิกายน). สมาชิกเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือเขาบรรทัด. สัมภาษณ์.

วรวิทย์ ช้อนทอง. (2558, 27 พฤศจิกายน). นายอำเภอรัษฎา. สัมภาษณ์.

วรวุฒิ สุกสังข์. (2558, 3 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

วายุ นานช้า. (2558, 16 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

วัชระ มากวุ่น. (2558, 2 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

วันชัย มีชาติ. (2548). *พฤติกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ ปริ้นท์

วันชัย วัฒนศัพท์. (2547). *ความขัดแย้ง หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา*. ขอนแก่น: ศิริภัณฑ์จำกัด ออฟเซ็ท.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2547). *ความรู้เบื้องต้นกระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาทที่เหมาะสม*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2550). *คู่มือการเพิ่มพลังความสามารถกระบวนการจัดการข้อพิพาท*. ขอนแก่น: ศิริภัณฑ์ออฟเซ็ท.

วิชาญ ค้ำชู. (2558, 1 ธันวาคม). ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

วิชาญ มีจิตร. (2558, 9 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

วิชัย พุฒนวล. (2558, 13 พฤศจิกายน). หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าป่าเขาช่อง. สัมภาษณ์.

วิเชษฐ์ คงอินทร์. (2558, 16 พฤศจิกายน). กำนันตำบลปะเหลียน. สัมภาษณ์.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. (2548). *สิทธิชุมชน: ในทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

วินัย ขุนทอง. (2558, 16 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

วิรัตน์ ปราบปราม. (2558, 25 พฤศจิกายน). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

วิโรจน์ พุฒจอก. (2558, 1 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

วิโรจน์ รอดงาน. (2558, 31 ตุลาคม). สัมภาษณ์.

วิโรจน์ ฤทธิพล. (2558, 16 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

วิวัฒน์ ปานศรี. (2558, 2 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

วิวัฒน์ ฤทธิมา. (2554). *สาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน: กรณีศึกษาเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรัง.* วิทยานิพนธ์การจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิวัฒน์ ฤทธิมา. (2557). *แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน โดยชุมชนพื้นที่ตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง.* สงขลา: วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วิวัฒน์ ฤทธิมา และวิลาสินี ธนพิทักษ์. (2556). *การจัดการความรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินโดยชุมชน พื้นที่ตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง.* สงขลา: วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วิศาตร แสงศรี. (2558, 21 ตุลาคม). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด. สัมภาษณ์.

วิสิฐ ตั้งปอง. (2558, 14 ตุลาคม). นายอำเภอย่านตาขาว รักษาการปลัดจังหวัดตรัง. สัมภาษณ์.

วีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์. (2551). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในงานยุติธรรมชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนคลองจระเข้น้อย ตำบลเกาะไร่ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา.* กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.

ศยามล ไกรยูรวงศ์. (2549). *ข้อพิพาทและความขัดแย้งปัญหาที่ดินในประเทศไทย.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ศักดิ์ชัย เอกอินทุมาศ และรุ่งรัศมี บุญดาว. (2557). ความยั่งยืนในการบริหารจัดการระบบที่ดินของกรมที่ดิน. *วารสารสมาคมนักวิจัย, 19*(3), 74-85.

ศุภกร มากสอน. (2558, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

ศูนย์ประสานงานปฏิบัติการที่ 4 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. (2558, 26 ตุลาคม). *หนังสือเวียน.* ที่ นร 5117/ ว.415.

ศรีวรรณ กอบกิจ. (2558, 11 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

สกุล ดำรงเกรียติกุล. (2558, 5 ตุลาคม). นายอำเภอนาโยง. สัมภาษณ์.

สง นุ่นรัตน์. (2558, 7 ธันวาคม). ประธานองค์กรชุมชนบ้านลำพิกุล. สัมภาษณ์.

สง่า มูลเมฆ. (2558, 16 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2553). *"ปฏิรูปที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย" กุญแจแก้ปัญหาพื้นฐานสังคมไทย*. เข้าถึงได้จาก http://archive.voicetv.co.th/content/23078/intelligence/?page=3

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2551). *รายงานการศึกษาโครงการจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดิน:การวางแผนการถือครองที่ดินการสงวนและพัฒนาที่ดินและการสงวนหรือหวงห้ามที่ดินของรัฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สนั่น เอี่ยมอักษร. (2558, 7 พฤศจิกายน). ประธานองค์กรชุมชนบ้านควนหิน. สัมภาษณ์.

สนิท วัฒมี. (2558, 8 ธันวาคม). ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

สนิท อำลอย. (2558, 7 พฤศจิกายน). สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลเขาไพร. สัมภาษณ์.

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). *การแก้ไขปัญหาการจัดการที่ดินทำกินของเกษตรกร*. เข้าถึงได้จาก www.nesac.or.th

สภาพร บุญญานุพันธ์. (2558, 3 ธันวาคม). ปราชญ์ชาวบ้าน ในการใช้พืชสมุนพรและการจัดการที่ดินทำกิน. สัมภาษณ์.

สภาวิจัยแห่งชาติ. (2541). *จรรยาบรรณนักวิจัยและแนวทางปฏิบัติ*. เข้าถึงได้จาก http://www.riclib.nrct.go.th/ebook/Researcher%20Ethics%20Thai.pdf

สมจิตร คงฉาง. (2558, 9 ตุลาคม). รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง. สัมภาษณ์.

สมจิตร ทองคำแท้. (2558, 4 ธันวาคม). อดีตกำนันตำบลละมอ. สัมภาษณ์.

สมจิตร รักทองจัน. (2558, 6 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

สมเจต ทับทวี. (2558, 9 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

สมเจตน์ สุวรรณวงศ์. (2558, 16 พฤศจิกายน). หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าสายรุ้ง. สัมภาษณ์.

สมใจ คงเมือง. (2558, 11 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

สมใจ ทิพย์อักษร. (2558, 28 พฤศจิกายน). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด. สัมภาษณ์.

สมโชค ชุมจีน. (2558, 10 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

สมญา ศรีเกตุ. (2558, 6 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

สมนึก จีนปักษ์. (2558, 2 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

สมนึก ชุมเกตุ. (2558, 2 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

สมนึก บริบูรณ์. (2558, 1 ธันวาคม). ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

สมนึก บุญมาก. (2558, 1 ธันวาคม). อดีตผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

สมนึก พุฒนวล. (2558, 26 พฤศจิกายน). สมาชิกเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือเขาบรรทัด. สัมภาษณ์.

สมบัติ กูลกิจ. (2558, 25 พฤศจิกายน). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ. สัมภาษณ์.

สมบัติ น้อยกูต. (2558, 8 ธันวาคม). กำนันตำบลลิพัง. สัมภาษณ์.

สมปอง บุญรอด . (2558, 15 ตุลาคม). เลขานุการเครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัด. สัมภาษณ์.

สมพงษ์ คงเกลี้ยง. (2558, 16 พฤศจิกายน). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียน. สัมภาษณ์.

สมลักษณา ไชยเสริฐ. (2549). *การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการตรวจสอบติดตามการบริหารงานตำรวจนครบาล.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สมศักดิ์ โตรักษา. (2552). *กฎหมายเพื่อการคุ้มครองที่ดินของรัฐจากการบุกรุก.* ดุษฎีนิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมศักดิ์ พรหมแก้ว. (2558, 2 ธันวาคม). สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลในเตา. สัมภาษณ์.

สมหมาย นวนแก้ว. (2558, 4 ธันวาคม). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลละมอ. สัมภาษณ์.

สมหมาย บริบูรณ์. (2558, 11 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

สมิทร ฤทธิมา. (2558, 11 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

สว่าง ทองนาค. (2558, 2 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ. (2544). *เสียงเกษตรกร: ปลดพันธการเกษตรรายย่อย.* กรุงเทพฯ: บีเอส การพิมพ์.

สาทิพย์ แซ่ก้อง. (2558, 1 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

สานิตย์ ทองเส็ม. (2558, 3 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

สายัญ ทองสม. (2558, 9 ตุลาคม). ปราชญ์ชาวบ้าน ในการจัดการที่ดินทำกิน. สัมภาษณ์.

สายัณห์ ชูคง. (2558, 22 ตุลาคม). รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด. สัมภาษณ์.

สายันต์ คำเนตร. (2558, 25 พฤศจิกายน). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ. สัมภาษณ์.

สาโรจน์ จันทร์นวล. (2558, 2 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559).* กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานโฉนดชุมชน. (2558). *โฉนดชุมชนเพื่อการทำกินรักษาที่ดินอย่างยั่งยืน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2540). *นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559.* เข้าถึงได้จาก http://www.onep.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2760&Itemid=170

สำนักงานปฏิรูปเพื่อสังคมเป็นธรรม. (2554). *ข้อเสนอปฏิรูปการจัดการที่ดินเพื่อการเกษตร.* นนทบุรี: ที คิว พี.

สำนักบริหารงานพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช). (2552, 22 กันยายน). *รายงานการประชุมคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินของราษฎร ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า จังหวัดตรัง.* นครศรีธรรมราช: สำนักบริหารงานพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2541). *มติคณะรัฐมนตรีการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้.* เข้าถึงได้จาก http://www.dnp.go.th/watershed/gov1.htm

สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด. (2552). *การสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนในพื้นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด.* พัทลุง: เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด.

สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด. (2558). *ข้อมูลพื้นฐานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด.* พัทลุง: เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด.

สีตีแลหา มุกดา. (2558, 26 พฤศจิกายน). สมาชิกเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือเขาบรรทัด. สัมภาษณ์.

สุชน เหล็มปาน. (2558, 16 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

สุชาติ แท่นดี. (2558, 4 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

สุธรรมมา ภิรมย์ทอง. (2558, 11 พฤศจิกายน). ประชาชน. สัมภาษณ์.

สุนันท์ ดำปิ่น. (2558, 25 พฤศจิกายน). ประธานองค์กรชุมชนบ้านลำขนุน. สัมภาษณ์.

สุนันท์ หนูริง. (2558, 25 พฤศจิกายน). กำนันตำบลหนองปรือ. สัมภาษณ์.

สุนทรปัญญะพงษ์ , วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ และวงศา เล้าหศิริวงศ์. (2555). ความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐในการจัดการทรัพยากรน้ำจากเขื่อนลำปะทาว อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง, 8*(1), 115-135.

สุพร ชูคง. (2558, 16 พฤศจิกายน). หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าไพรสวรรค์. สัมภาษณ์.

สุพัฒน์ บุญศรีสม. (2558, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

สุพิศ แก้วพิทักษ์. (2558, 8 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

สุภาพร พลายทอง. (2558, 14 ตุลาคม). ปลัดอำเภอย่านตาขาว. สัมภาษณ์.

สุมาลี จำนงค์. (2558, 21 ตุลาคม). รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด. สัมภาษณ์.

สุรินทร์ ชุมสุด. (2558, 7 ธันวาคม). ประธานองค์กรชุมชนบ้านทับเขือ. สัมภาษณ์.

สุวิทย์ จันทร์เพ็ชร. (2558, 26 ตุลาคม). อาจารย์. สัมภาษณ์.

เสน ทองสิทธิ์. (2558, 3 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

เสน่ห์ จามริก. (2544). *สิทธิมนุษยชน: เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสถียร ดำปิ่น. (2558, 2 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

เสริฐ แท่นมาก. (2558, 11 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). *ความขัดแย้งการบริหารเพื่อความสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี่.

โสภณ ชมชาญ. (2548). ความขัดแย้งในการบริหารจัดการที่ดิน. ใน*เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2548 เรื่อง สู่สังคมสมานฉันท์ กลุ่มที่ 3 การดูแลปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วันที่ 26-27 พฤศจิกายน 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

โสภณ ชุมสม. (2558, 7 ธันวาคม). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลช่อง. สัมภาษณ์.

โสภา ชุมแก้ว. (2558, 11 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

หนูภา คำวุ่น. (2558, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

หนูลัด สีเสน. (2558, 7 พฤศจิกายน). ประธานองค์กรชุมชนบ้านไสขนุน. สัมภาษณ์.

หมาดเดียะ เพชรพริ้ง. (2558, 6 ธันวาคม). ปราชญ์ชาวบ้านด้านประวัติศาสตร์บ้านตระ. สัมภาษณ์.

หล้า กันหลิง. (2558, 1 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

องค์กรเครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด. (2543). *ประวัติความเป็นมา ปัญหาและแนวทางเครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด*. ตรัง: เครือข่ายชุมชนรักษ์เทือกเขาบรรทัด.

องค์กรชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู. (2553). กติกาองค์กรชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมูหมู่ที่ 1 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง. ใน *ข้อมูลพื้นฐานและแผนการจัดการพื้นที่โฉนดชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู*. ตรัง: องค์กรเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือกเขาบรรทัด.

อนงค์ สมพงค์. (2558, 10 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

อนันต์ เกลี้ยงนาน. (2558, 11 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

อภิชาติ รณรงค์. (2558, 31 ตุลาคม). สัมภาษณ์.

อมร หนูราม. (2558, 7 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

อรรถพล ทองโอ. (2558, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

อริสรา นพรัตน์. (2558, 24 พฤศจิกายน). เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลลิพัง. สัมภาษณ์.

อรุณ อ่อนทอง. (2558, 5 ตุลาคม). สมาชิกกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2543). *พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากรสถานการณ์ในประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). *มิติชุมชน:วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิอำนาจและการจัดการทรัพยากร.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

อานนท์ สีเพ็ญ. (2558, 6 ตุลาคม). ผู้ประสานงานเครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัด. สัมภาษณ์.

อามารัตน์ ศิริรัตน์. (2558, 31 ตุลาคม). สัมภาษณ์.

อารมย์ เภอรักษ์. (2558, 9 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

อำนวย พรหมคล้าย. (2558, 5 ตุลาคม). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลละมอ. สัมภาษณ์.

อำนวย สมัยแก้ว . (2558, 7 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

อำนวยโชค ฮุยเคียน. (2558, 15 ตุลาคม). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลช่อง. สัมภาษณ์.

อำเพือน รอดทอง. (2558, 3 ธันวาคม). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

อิ่ม ทวิวงศ์. (2558, 10 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

อิศราพันธ์ บุญมาศ. (2558, 6 ตุลาคม). หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า. สัมภาษณ์.

อุดมการณ์ พุมนวล. (2558, 1 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

อุเทน คำนวณศิลป์. (2558, 25 พฤศจิกายน). นักกฎหมาย ทนายความ. สัมภาษณ์.

เอียง จันทร์พุ่ม. (2558, 12 พฤศจิกายน). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้. สัมภาษณ์.

เอื้อน เกื้อลาว. (2558, 1 ธันวาคม). เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์.

เอื้อน แก้วกรด. (2558, 2 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

โอฬาร สงพิณ. (2558, 28 พฤศจิกายน). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

Abcarian, A. & Palmer, M. (1925). *Society in conflict: An cntroduction to social Science.*US: All Rights Reserved.

Anderson, C. A. (1988). *Management: Skills, function and organization performance.* Boston: Allyn and Bacon.

Borrini-Feyerabend, Pimbert, Farvar, Kothari & Renard. (2004). *Sharing power: Learning by doing in co-management of natural resources throughout the world.* Tehran: IIED and IUNC/ CEESP/ CMWG.

Buergin & Reiner. (2003). Trapped in environmental discourses and politics of exclusion: Karen in the Thung Yai Naresuan wildlife sanctuary in the context of forest and hill tribe policies in Thailand. In C.O. Delang (Ed.), *Living at the edge of Thai society.* (pp. 183-210), London and New York: RoutlegeCurzon.

Caplow, T. (1976). *How to run any organization: Mmanual of practical sociology.* Newyork: Holt.

Cary, L. J. (1976). *The role of the citizen in C.C. process: community development: Seeking clarity process.* Columbia: University of Missouri Press.

Chung, K. K. & Leon, C. (1981). *Organization behavior : Devedoping management skill.* New York: Harper and Row.

Cobb, R. W. & Elder, C. E. (1972). *Participation in american politics: The dynamics of agenda-builing.* Boston: Allyn and Bacon.

Coffey, R. E., Cook, C. R., & Hunsaker, P. L. (1994). *Management and organizational behavior.* Burr Ridge, IL: Irwin.

Cohen, J. & Uphoff, N. T. (1997). *Rural development participation.* Ithaca: Cornell University.

Cohen, J. M. & Uphoff, N. (1997). *Participation: Concept and measure for mroject design, implementation in rural development.* Monograph No.2, January 1977, Ithaca: The Rural Development Community Center for International Studies, Cornell University, 1977.

Coser, L. A. (1958). *The functions of social conflict.* Glencoe, III: The Free Press.

De Bono, E. C. (1987). *A better way to resolve them.* Middlesex: Penguin Books.

Dubrin, A. J. (1984). *Foundations of organization behavior: An applied perspective.* New Jersey: Prentice-Hall.

Dubrin, A. J. (2003). *Essentials of management* (6th ed.). Mason, OH: South-Western.

Erwin, W. (1976). *Participation management: Concept, theory, and implementation.* Atlanta: Georgia State University.

Filley, A. C. (1975). *Interpersonal conflict resolution.* lllinois: Scott, Foresman and Company.

Fisher, A. B. (1969). *Small group decision making.* Masachusetts: Addison Wesley.

Gordon, J. R. (2002). *Organizational behavior: A diagnostic approach* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Gorther, H. F.(1997). *Administration in the public sector.* New York: Wiled.

Henkin, A. B., Cistone, P. J. & Dee, J. R. (2000). Conflict management strategies of principals in site-based managed schools. *Journal of Educational Administration*, *38*(2), 142-158.

Kenneth, W. T. (1976). Conflict and Conflict Management. In D. Marvin (Ed.), *Handbook of industrial and organizational passychology.* (pp. 29-59). Chicago: RandMoNally College.

Keith, D. (1972). *Human behavior of work-man relations and organization behavior.* New York: McGraw-HillBook.

Lisk, F. (1985). *Popular participation in planning for basic needs: Concepts, methods and practices.* New York: St. Martin's Pres.

Luthans, F. (1981). *Organizational behavior.* McGraw-Hill International Book.

March, J. G., & Simon, H. A. (1958). *Organizations.* New York: Wiley.

Mack, R. W. & Pease, J. (1973). *Sociology and social lif.* New York: D Van Nostrand.

Moor, W. C. (1996). *The mediation process: Practical strategic for resolving conflict.* San Francisco: Jossey-Bass.

Newman, R. W. & Margaret, E. B. (1982). *Management conflict: A complete process centered handbook.* Englewood Cliffs New Jersey: Prentic-Hall.

Newman, W. H.,Warren, K .E. & McGill, A. R. (1987). *The process of management strategy, action, results* (6th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

Pondy, L. R. (1967). Organizational conflict: Concepts and models. *Administrative Science Quarterly*, 12, 296-320.

Rahim, M. A. (1985). A strategy for managing conflict in complex organization. *Human Relation, 38*(1), 81-89.

Ralf, D. (1959). *Class and class conflict in industrial society.* California: Standford University Press.

Robbin, S. P. (1983). *Organizational behavior: Concepts, controversies and applications,* (2nd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Robbin, S. P. (1998). *Organizational behavior* (8th ed.). New York, NY: Prentice Hall.

Robbins, S. P. (2007). *Organization behavior* (12th ed.). New Jersey: Pearson Education.

Scott, J. (1990). *A matter of record: Documentary sources in social research.* Cambridge: Polity press.

Schellenberg, A. J. (1982). *The science of conflict.* Oxford: University Press.

Schermerhorn, J. Hunt, J. & Osborn, R. A. (2005). *Organizational behavior* (8th ed.). New Jersey: John Wiley & Sons.

Swingle, P.B. (1976). *The Management of power.* New York: Willey.

Theodor, C. (1976). *How to any organization.* lllinois: The Dryden Press.

Thomas, K. (1976). *Conflict and conflict management in marvin D.* Chicago: Rand McNally.

Tomey, AM. (2000). *Guide to nursing management and leadership* (6thed.). St. Louis: Mosby-Year Book.

Trusty. M. F. (1987). *Managing the tensions that go with the planning process in stategic planning and leadership in continuing.education.* San Fransisco: Jossey-Bass.

United Nation. (1978). *Popular particapation in decision making for development.* New York: United Nation.

Van Slyke, E. J. (1999). *Listening to conflict: Finding constructive solution to workplace disputes.* New York: Library of Congress.

Weber, M. (1968). *Economic and society* . New York: Bedminster Press.

Wertheim. (1981). *The urgency factor and democracy: A rhetorical contribution to unrisd debate on participation.* Geneva: UNRISD.

World Health Organization. (1978). *Report of the International Conference on primary health care.* Geneva: WHO.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ กรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม
แบบบันทึกสรุปผลการสัมภาษณ์ และแบบบันทึกสรุปผลการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้นำท้องถิ่นและนักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้าน ประกอบการศึกษาดุษฎีนิพนธ์เรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

รายละเอียดเบื้องต้น :

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาดุษฎีนิพนธ์ เรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

การแสดงผลการวิจัยจะแสดงผลด้วยการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรัง นำไปสู่การเสนอตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนทั้งหมดโดยไม่มีการแจกแจงข้อมูลเป็นรายบุคคลจึงขอให้ท่านมั่นใจว่าคำตอบที่ท่านให้การสัมภาษณ์นั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านทั้งในปัจจุบันและในอนาคตอย่างแน่นอน

แบบสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็น 6 ตอน

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล ตำแหน่งหรืออาชีพและความเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 4 ถามเกี่ยวกับกลไกของการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 5 ถามเกี่ยวกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 6 ถามเกี่ยวกับตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล ตำแหน่งหรืออาชีพและความเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-สกุล ..... ตำแหน่ง.....

1.2 พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังมีนั้นปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างไรบ้าง

1.3 ควรดำเนินการอย่างไรบ้างกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

1.4 ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างไรบ้าง

1.5 ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของท่าน หน่วยงานของท่านอย่างไรบ้าง

1.6 ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการที่ดินอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2.1 สภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2.1.1 ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีความเป็นมาอย่างไรบ้าง

2.1.2 ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีลักษณะอย่างไร

2.1.3 ความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 มีสภาพอย่างไร

2.1.4 ลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเป็นอย่างไร

2.1.5 ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสภาพและลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2.2 สภาพและลักษณะของการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2.2.1 สภาพและลักษณะของการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นอย่างไร

2.2.2 การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นมีลักษณะอย่างไรบ้าง

2.2.3 การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นมีสภาพอย่างไรบ้าง

2.2.4 การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดหรือรูปแบบใดบ้าง

2.2.5 ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

3.1 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

3.1.1 มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในรูปแบบใดบ้างและแต่ละรูปแบบมีการดำเนินการอย่างไร

3.1.2 ผลกระทบและความสำเร็จของการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นอย่างไร

3.1.3 ในระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้น มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นอย่างไรบ้าง

3.1.4 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเป็นอย่างไรบ้าง

3.1.5 ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

3.2 การบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

3.2.1 มีการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในรูปแบบใดบ้าง และแต่ละรูปแบบมีการดำเนินการอย่างไร

3.2.2 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นอย่างไร

3.2.3 ในระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้น มีการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างไรบ้าง

3.2.4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเป็นอย่างไร

3.2.5 ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 4 ถามเกี่ยวกับกลไกของการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

4.1 กลไกของการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

4.1.1 ท่าน หน่วยงานของท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.1.2 ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ท่าน หน่วยงานของท่านได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการอย่างไร

4.1.3 ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 มีการดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.1.4 ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 ท่าน หน่วยงานของท่านได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.1.5 ในการดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ควรมีการจัดระบบและกลไกในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

4.1.6 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลไกของการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

4.2 กลไกของการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

4.2.1 ท่าน หน่วยงานของท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.2.2 ในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นท่าน/หน่วยงานของท่านได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการอย่างไร

4.2.3 ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 มีการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.2.4 ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 ท่าน หน่วยงานของท่านได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.2.5 ในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังควรมีการจัดระบบและกลไกในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

4.2.6 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลไกของการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 5 ถามเกี่ยวกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

5.1 แนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

5.1.1 ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นควรมีหน่วยงานใดเข้ามามีส่วนร่วมบ้าง

5.1.2 ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นท่าน หน่วยงานของท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมบ้าง

5.1.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่เหมาะสมนั้นควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

5.1.4 แนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

5.1.5 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

5.2 แนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

5.2.1 ในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นควรมีหน่วยงานใดเข้ามามีส่วนร่วมบ้าง

5.2.2 ในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นท่านหน่วยงานของท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมบ้าง

5.2.3 แนวทางในการการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่เหมาะสมนั้นควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

5.2.4 แนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

5.2.5 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 6 ถามเกี่ยวกับตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

6.1 ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

6.1.1 ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นควรมีรูปแบบในลักษณะใดบ้าง

6.1.2 ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่เหมาะสมนั้นดำเนินการในลักษณะใดบ้าง

6.1.3 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้น ควรดำเนินการอย่างไร

6.1.4 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นควรดำเนินการอย่างไร

6.1.5 ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นควรดำเนินการอย่างไร

6.1.6 ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับโมเดลการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

6.2 ตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

6.2.1 ในการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นควรมีรูปแบบในลักษณะใดบ้าง

6.1.2 ตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่เหมาะสมนั้นดำเนินการในลักษณะใดบ้าง

6.1.3 การบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้น ควรดำเนินการอย่างไร

6.1.4 การบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นควรดำเนินการอย่างไร

6.1.5 ตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นควรดำเนินการอย่างไร

6.1.6 ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับโมเดลการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ขอขอบพระคุณในความกรุณา

ลงชื่อผู้สัมภาษณ์..... วันที่.....

แบบสัมภาษณ์

ประชาชนและผู้แทนองค์กรชุมชน

ประกอบการศึกษาดุษฎีนิพนธ์เรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

รายละเอียดเบื้องต้น :

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาดุษฎีนิพนธ์ เรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

การแสดงผลการวิจัยจะแสดงผลด้วยการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรัง นำไปสู่การเสนอตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืนทั้งหมด โดยไม่มีการแจกแจงข้อมูลเป็นรายบุคคลจึงขอให้ท่านมั่นใจว่าคำตอบที่ท่านให้การสัมภาษณ์นั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านทั้งในปัจจุบันและในอนาคตอย่างแน่นอน

แบบสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็น 6 ตอน

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล ตำแหน่งหรืออาชีพ และความเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 4 ถามเกี่ยวกับกลไกของการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 5 ถามเกี่ยวกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 6 ถามเกี่ยวกับตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล ตำแหน่งหรืออาชีพและความเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-สกุล ..... อาชีพ.....

1.2 ในชุมชนของท่านมีปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างไรบ้าง

1.3 ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นส่งผลกระทบต่อชุมชนและประชาชนในพื้นที่อย่างไรบ้าง

1.4 ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของท่าน ประชาชนในพื้นที่อย่างไรบ้าง

1.5 ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังมีผลกระทบต่อบริหารจัดการที่ดินอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2.1 สภาพและลักษณะของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2.1.1 ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีความเป็นมาอย่างไรบ้าง

2.1.2 ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีลักษณะอย่างไร

2.1.3 ความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 มีสภาพอย่างไร

2.1.4 ลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเป็นอย่างไร

2.1.5 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพและลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2.2 สภาพและลักษณะของการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2.2.1 สภาพและลักษณะของการบริหารจัดการด้านที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นอย่างไร

2.2.2 การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นมีลักษณะอย่างไรบ้าง

2.2.3 การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นมีสภาพอย่างไรบ้าง

2.2.4 การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดหรือรูปแบบใดบ้าง

2.2.5 ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

3.1 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

3.1.1 มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในรูปแบบใดบ้างและแต่ละรูปแบบมีการดำเนินการอย่างไร

3.1.2 ผลกระทบและความสำเร็จของการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นอย่างไร

3.1.3 ในระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้น มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นอย่างไรบ้าง

3.1.4 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเป็นอย่างไรบ้าง

3.1.5 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

3.2 การบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

3.2.1 มีการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในรูปแบบใดบ้างและแต่ละรูปแบบมีการดำเนินการอย่างไร

3.2.2 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเป็นอย่างไร

3.2.3 ในระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้น มีการบริหารจัดการด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างไรบ้าง

3.2.4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเป็นอย่างไร

3.2.5 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 4 ถามเกี่ยวกับกลไกของการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

4.1 กลไกของการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

4.1.1 ท่าน องค์กรชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.1.2 ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ท่าน องค์กรชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการอย่างไร

4.1.3 ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 มีการดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.1.4 ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 ท่าน องค์กรชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.1.5 ในการดำเนินการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ควรมีการจัดระบบและกลไกในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

4.1.6 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลไกของการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

4.2 กลไกของการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

4.2.1 ท่าน องค์กรชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.2.2 ในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังตรังนั้นท่าน องค์กรชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการอย่างไร

4.2.3 ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 มีการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.2.4 ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 ท่าน องค์กรชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังในลักษณะใดบ้าง

4.2.5 ในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังควรมีการจัดระบบและกลไกในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

4.2.6 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลไกของการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 5 ถามเกี่ยวกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

5.1 แนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

5.1.1 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นควรมีหน่วยงานใดเข้ามามีส่วนร่วมบ้าง

5.1.2 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นท่าน องค์กรชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมบ้าง

5.1.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่เหมาะสมนั้นควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

5.1.4 แนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

5.1.5 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

5.2 แนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

5.2.1 ในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นควรมีหน่วยงานใดเข้ามามีส่วนร่วมบ้าง

5.2.2 ในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นท่าน องค์กรชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมบ้าง

5.2.3 แนวทางในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่เหมาะสมนั้นควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

5.2.4 แนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

5.2.5 ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

ตอนที่ 6 ถามเกี่ยวกับตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

6.1 ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

6.1.1 ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นควรมีรูปแบบในลักษณะใดบ้าง

6.1.2 ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่เหมาะสมนั้นดำเนินการในลักษณะใดบ้าง

6.1.3 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้น ควรดำเนินการอย่างไร

6.1.4 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นควรดำเนินการอย่างไร

6.1.5 ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นควรดำเนินการอย่างไร

6.1.6 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโมเดลการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

6.2 ตัวแบบการบริหารจัดการที่ดินที่ก่อให้เกิดความอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

6.2.1 ในการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นควรมีรูปแบบในลักษณะใดบ้าง

6.1.2 ตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่เหมาะสมนั้นดำเนินการในลักษณะใดบ้าง

6.1.3 การบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้น ควรดำเนินการอย่างไร

6.1.4 การบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นควรดำเนินการอย่างไร

6.1.5 ตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นควรดำเนินการอย่างไร

6.1.6 ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับโมเดลการบริหารจัดการที่ดินแถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ขอขอบพระคุณในความกรุณา

ลงชื่อผู้สัมภาษณ์..... วันที่.....

กรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

ประกอบการศึกษาดุษฎีนิพนธ์เรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่พื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

1.1 สภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีลักษณะอย่างไรบ้าง

.....

1.2 มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างไรบ้าง

.....

1.3 ลักษณะของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีรูปแบบและลักษณะใดบ้าง

.....

1.4 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างไร

.....

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

2.1 มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบใดบ้างและมีลักษณะในการดำเนินการอย่างไร

.....

2.2 การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีหน่วยงานหรือองค์กรใดเข้ามามีบทบาทบ้าง

.....

2.3 การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีการดำเนินการในรูปแบบใดบ้าง

.....

2.4 การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังมีลักษณะอย่างไร

.....

2.5 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นมีผลการดำเนินงานในลักษณะใดบ้าง

.....

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับกลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

3.1 ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในลักษณะใดบ้าง

.....

3.2 ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นควรมีหน่วยงานใดเข้ามาเกี่ยวข้องบ้างและมีบทบาทในการดำเนินการอย่างไร

.....

3.3 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังหน่วยงานแต่ละส่วนนั้นควรดำเนินการอย่างไร

.....

3.4 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังควรจัดระบบกลไกดำเนินงานอย่างไร

.....

ตอนที่ 4 ถามเกี่ยวกับแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินและตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังอย่างยั่งยืน

4.1 การแก้ปัญหาควรมีหน่วยงานใดเข้ามามีส่วนร่วมบ้างและท่านเคยเข้าร่วมแก้ปัญหาในลักษณะใดบ้าง

.....

4.2 แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและแนวทางในการการจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังที่ดีควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

.....

4.3 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังควรดำเนินการอย่างไรและมีวิธีการบริหารจัดการที่ดินอย่างไร

.....

4.4 แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนจะต้องดำเนินการอย่างไร

.....

4.5 ตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินควรมีลักษณะอย่างไร

.....

แบบบันทึกการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม

ประกอบการศึกษาดุษฎีนิพนธ์เรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. 2558

สถานที่ .....

ประเด็น .....

ผลการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกสรุปผลการสัมภาษณ์

ประกอบการศึกษาดุษฎีนิพนธ์เรื่องการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

วันที่ ..... เดือน..... พ.ศ. 2558

ผู้ให้การสัมภาษณ์ .....

ลำดับที่	ประเด็น	ลำดับที่	ประเด็น
1	สภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558	2	กลไกของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 ....
	เสนอตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง		ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ....

ภาคผนวก ข

รายชื่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและเข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วม

รายชื่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและเข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วม

รายชื่อนักวิชาการหรือปราชญ์ชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. พระครูโอภาสธรรมวิมล	เจ้าคณะอำเภอนาโยง
2. พระครูสุธรรมสาธก	เจ้าคณะตำบลนาข้าวเสีย
3. นายคล้อย ชูบัว	ผู้อาวุโสซึ่งเป็นผู้ร่วมเดินแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่ตำบลละมอ ในปี พ.ศ. 2510
4. นางคล้อย ชูบัว	ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านประวัติศาสตร์บ้านเหมกการต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน
5. นายหมาดเดียะ เพชรพริ้ง	ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านประวัติศาสตร์บ้านตระ
6. ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีหญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย	คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ จันทร์เพ็ชร	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
8. นางสาวบัณฑิตา อย่างดี	นักวิชาการอิสระ
9. นายอานนท์ สีเพ็ญ	ผู้ประสานงานเครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัด
10. นายอุเทน คำนวณศิลป์	นักกฎหมาย/ทนายความ
11. นายแคล้ว บุญเศษ	ปราชญ์ชาวบ้านในการต่อสู้เพื่อที่ดินทำกิน
12. นายบุญ แซ่จุง	ปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการที่ดินโดยชุมชน
13. นางกัลยา ปันกิตติ	ปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการที่ดินโดยชุมชน
14. นายสายัญ ทองสม	ปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการที่ดินทำกิน
15. นายเปรียม นิ่มนะ	ปราชญ์ชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ
16. นายสภาพร บุญญานุพันธ์	ปราชญ์ชาวบ้านในการใช้พืชสมุนพรและการจัดการที่ดินทำกิน
17. นายพิน สุขสม	ผู้ร่วมเดินแนวเขตป่าสงวนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในปี พ.ศ. 2519

รายชื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. นายนิพันธ์ ศิริธร	รองผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง
2. นายไพโรจน์ ศรีละมุล	นิติกรชำนาญการ ที่ทำการปกครองจังหวัดตรัง
3. นายวิสิฐ ตั้งปอง	นายอำเภอย่านตาขาว รักษาการปลัดจังหวัดตรัง
4. นายเปลื้อง รัตนฉวี	ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติ รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง
5. นายพรชัย ช่วยรัตน์	หัวหน้าฝ่ายอนุรักษ์และส่งเสริมสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง
6. นายวรวิทย์ ช้อนทอง	นายอำเภอรัษฎา
7. นายไตรรัตน์ ไชยรัตน์	นายอำเภอห้วยยอด
8. นายนันธวัช เจริญวรรณ	นายอำเภอเมืองตรัง
9. นายสกุล ดำรงเกรียติกุล	นายอำเภอนาโยง
10. นางสุภาพร พลายทอง	ปลัดอำเภอย่านตาขาว
11. นายอิศราพันธ์ บุญมาศ	หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า
12. นายไพทูล เพชรสังข์	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (น้ำตกควนประ)
13. นายธนัท พรหมสุวรรณ	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (น้ำตกควนประ)
14. นายเอื้อน เกื้อลาว	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (น้ำตกควนประ)
15. นายปรีชา พูลเกิด	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (บ้านน้ำราบ)
16. นายเชย ยิ่งยวด	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (บ้านน้ำราบ)
17. นายอุดมการณ์ พุมนวล	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (บ้านน้ำราบ)
18. นายประภาส พรหมทอง	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (บ้านในเตา)
19. นายทวี ปราบปราม	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (บ้านในเตา)
20. นายวรวุฒิ สุกสังข์	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (บ้านในเตา)
21. นายเกรียงศักดิ์ ดีกล้อม	หัวหน้าหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (น้ำตกปากแจ่ม)
22. นางปรีดา โชติรัตน์	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (น้ำตกปากแจ่ม)
23. นางนิตยา ยังสุวรรณ	หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ (น้ำตกปากแจ่ม)
24. นายโกมล ใจสว่าง	หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด
25. นายวิชัย พุฒนวล	หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าป่าเขาช่อง

26. นายนิวัฒน์ ขำนุรักษ์ หน่วยพิทักษ์ป่าเขาช่อง
27. นางสาวจิราภรณ์ คชเดช หน่วยพิทักษ์ป่าเขาช่อง
28. นายวิโรจน์ ฤทธิพล หน่วยพิทักษ์ป่าโตนเต๊ะ
29. นายมาโนชญ์ ชุมสม หน่วยพิทักษ์ป่าโตนเต๊ะ
30. นายวินัย ขุนทอง หน่วยพิทักษ์ป่าโตนเต๊ะ
31. นายขวัญชัย อินเรือง หน่วยพิทักษ์ป่าย่อยบ้านตระ
32. นายสุชน เหล็มปาน หน่วยพิทักษ์ป่าย่อยบ้านตระ
33. นายสุพร ชูคง หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าไพรสวรรค์
34. นายวายุ นานช้า หน่วยพิทักษ์ป่าไพรสวรรค์
35. นายปลื้ม แสงศรี หน่วยพิทักษ์ป่าไพรสวรรค์
36. นายสมเจตน์ สุวรรณวงศ์ หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าสายรุ้ง
37. นายสง่า มูลเมฆ หน่วยพิทักษ์ป่าสายรุ้ง
38. นายเปลื้อง สุขสม หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าคลองตง
39. นายสมเจต ทับทวี หน่วยพิทักษ์ป่าคลองตง
40. นางจินดา เพชรจุน หน่วยพิทักษ์ป่าคลองตง

รายชื่อของผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง

1. นายกิจ หลีกภัย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง
2. นายสมจิตร คงฉาง รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง

ตำบลลิพัง

3. นายสมบัติ น้อยกูต กำนันตำบลลิพัง
4. นายสนิท วัฒมี ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5
5. นายสุพิศ แก้วพิทักษ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6
6. นางสาวอริสรา นพรัตน์ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลลิพัง

ตำบลปะเหลียน

7. นายสมพงษ์ คงเกลี้ยง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียน
8. นายวิเชษฐ์ คงอินทร์ กำนันตำบลปะเหลียน
9. นายสานิตย์ ทองเส็ม ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2
10. นายอำเพือน รอดทอง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6

11. นายจิรวัฒน์ ควนวิลัย ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 10

12. นายรัตน์ ควนวิลัย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียน ตำบลโพรงจระเข้

13. นายเจริญ เส็นฤทธิ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้

14. นายเชื่อง ไชยสงคราม ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1

15. นายเอียง จันทร์พุ่ม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงจระเข้ ตำบลนาชุมเห็ด

16. นายสายัณห์ ชูคง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด

17. นายกร จันทร์พุ่ม กำนันตำบลนาชุมเห็ด

18. นายประเสริฐ นาคิน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2

19. นายโอพาร สงพิณ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4

20. นายสมใจ ทิพย์อักษร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมเห็ด ตำบลช่อง

21. นายอำนวยโชค สุยเคียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลช่อง

22. นายการุณ ศรีเกตุ กำนันตำบลช่อง

23. นายเพลี้ยน ชุมสม ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1

24. นายชะนีนาถ ชัยเพชร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2

25. นายสมจิตร รักทองจัน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4

26. นายอมร หนูราม ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5

27. นายโสภณ ชุมสม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลช่อง

28. นายชลัมภ์ อ่อนสง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลช่อง ตำบลละมอ

29. นายอำนวย พรหมคล้าย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลละมอ

30. นายคลอด อ่อนช่วย อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 9

31. นายเจือ สีดำ อดีตเลขานุการนายก องค์การบริหารส่วนตำบลละมอ

32. นายสมจิตร ทองคำแท้ อดีตกำนันตำบลละมอ

33. นายถวิล กลิ่นเพชร กำนันตำบลละมอ

34. นายประคอง ชูบัว ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3

35. นายสุชาติ แท่นดี ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8

36. นายธนายุทธ นิตมา ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 9
37. นายเชียร สังยวน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 9
38. นายประหยัด ชูจินดา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลละมอ
39. นายสมหมาย นวนแก้ว สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลละมอ

ตำบลน้ำผุด

40. นายวิศาตร แสงศรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด
41. นางเยาวลักษณ์ รัตนะ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด
42. นางสุมาลี จำนงค์ รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด
43. นายจตุรงค์ เครือเตียว กำนันตำบลน้ำผุด
44. นายปิยศักดิ์ แก้วละเอียด ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1
45. นายเกียรติ คงเล็ก ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6
46. นายเจียร ยิ่งยวด ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 12

ตำบลในเตา

47. นายบุญธรรม กี่สุ้น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเตา
48. นางสาวรติกาญจน์ แต่งเอี่ยม รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเตา
49. นายจรูญ ทองบุญแก้ว กำนันตำบลในเตา
50. นายจวน ไกรนรา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเตา
51. นายปัญญาวุฒิ จิตรอักษร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเตา
52. นายสว่าง ทองนาค ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2
53. นายสมนึก ชุมเกตุ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3

ตำบลเขาปู่

54. นายบุญเชื้อ แก้วแสน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาปูน
55. นายสาทิพย์ แซ่ก้อง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1
56. นายสมนึก บุญมาก อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5
57. นายสมนึก บริบูรณ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5

เทศบาลตำบลท่างิ้ว

58. นายธรรมศทรรศ กี่สุ้น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่างิ้ว
59. นายประดิษฐ์ สืบสังข์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1
60. นายเคลื่อน นุ้ยฉิม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5
61. นายพงษ์ศักดิ์ เจริญฤทธิ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7

62. นายวิชาญ ค้ำชู ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7

63. นายณัฐปคัลภ์ สีสุข ประธานสภาเทศบาลตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาไพร

64. นายทรรศนฤทธิ์ ดำสุข นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไพร

65. นายวิชาญ มีจิตร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3

66. นายถาวร อำลอย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลหนองปรือ

67. นายสมบัติ กูลกิจ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ

68. นายประภากร แก้วคง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

69. นางสุนันท์ หนูริง กำนันตำบลหนองปรือ

70. นายวิรัตน์ ปราบปราม ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2

71. นายสายันต์ คำเนตร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ

รายชื่อของผู้แทนจากองค์กรชุมชนผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. นายสมปอง บุญรอด เลขานุการเครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัด
2. นายนิรันดร์ สีเพ็ญ สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลละมอ
3. นางจริญญา บุญรอด สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลละมอ
4. นายเพชรพิมาน บัวทอง สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลละมอ
5. นายจำเริญ เพ่งเล็ง ประธานกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า
6. นายอรุณ อ่อนทอง สมาชิกกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า
7. นายกุศล แก้วเพ็ง ประธานองค์กรชุมชนบ้านลำขนุน
8. นางสุนันท์ ดำปิ่น เลขานุการองค์กรชุมชนบ้านน้ำปลิว
9. นายเกียรติ์ก้อง เส็นฤทธิ์ สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลโพรงจระเข้
10. นายสมนึก พุฒนวล สมาชิกเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือเขาบรรทัด
11. นางสีตีแลหา มุกดา สมาชิกเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือเขาบรรทัด
12. นายวรรณทนงค์ คงทุ่ง สมาชิกเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือเขาบรรทัด
13. นายทรัพย์เจริญ ภูริพันธ์ สมาชิกเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือเขาบรรทัด
14. นายสมศักดิ์ พรหมแก้ว สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลในเตา
15. นายเฉลิมชัย คงเหมือน สมาชิกองค์กรชุมชนบ้านไร่เหนือ
16. นายปรีชา ซุ่นสั้น สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำผุด

17. นายสง นุ่นรัตน์ ประธานองค์กรชุมชนบ้านลำพิกุล
18. นายสนั่น เอี่ยมอักษร ประธานองค์กรชุมชนบ้านควนหิน
19. นายหนูลัด สีเสน ประธานองค์กรชุมชนบ้านไสขนุน
20. นายสุรินทร์ ชุมสุด ประธานองค์กรชุมชนบ้านทับเขือ
21. นายสนิท อำลอย สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลเขาไพร

รายชื่อของประชาชนผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ประชาชนตำบลลิพัง

1. นายเจื้อน บัวจุด 2. นายอนงค์ สมพงค์ 3. นายอิ่ม ทวิวงศ์
4. นายปวริศ พรมงาม 5ใ นายดำรง แสงจันทร์ 6. นายสมโชค ชุมจีน
7. นายมนูญ ส่งนวล

ประชาชนตำบลปะเหลียน

8. นายจิตร แก้วเพ็ง 9. นายประภาส ทองขวิด 10. นายภาส วุ่นแก้ว
11. นายบุญฤทธิ์ ทองขวิด 12. นางเสน ทองสิทธิ์ 13. นายวิโรจน์ พุฒจอก
14. นางปรีชา ทวิสุวรรณ 15. นายหล้า กันหลิง 16. นายโพธิ์ ชัยสิริ

ประชาชนตำบลนาชุมเห็ด

17. นายจำลอง โออิน 18. นายศุภกร มากสอน 19. นายสุพัฒน์ บุญศรีสม
20. นางผิน คงดำ 21. นางชฎา ชูทิ่ง 22. นางหนูภา คำวุ่น
23. นายอรรถพล ทองโอ 24. นายบุญฤทธิ์ จิตราวุธ

ประชาชนตำบลช่อง

25. นายเชือน ชัยเพชร 26. นางสมญา ศรีเกตุ 27. นางณัฐธยาน์ แท่นมาก
28. นายเคว สังวรกิตติวุฒิ 29. นางอำนวย สมัยแก้ว

ประชาชนตำบลละมอ

30. นายสมิทร ฤทธิมา 31. นางละมัย ฤทธิมา 32. นายนิพนธ์ เพ็งจิตร
33. นางสาวจุฬารัตน์ สีดำ 34. นายเสริฐ แท่นมาก 35. นางมาลี ดำคง
36. นางสุธรรมมา ภิรมย์ ทอง 37. นายอนันต์ เกลี้ยงนาน

ประชาชนตำบลน้ำผุด

38. นายบุญเลิศ สงคง 39. นายจินต์ เลี้ยงสกุล 40. นายละเมียด ทองเพียง
41. นางเจียร อ่อนคง

ประชาชนตำบลในเตา

42. นางจันทิมา ชัยวิเศษ 43. นายระดม เรืองสังข์ 44. นางเอื้อน แก้วกรด
45. นายวิวัฒน์ ปานศรี 46. นางประดับ คงเหมือน 47. นายธวัช คงเหมือน
48. นายวัชระ มากวุ่น 49. นายประหยัด ละอองแก้ว

ประชาชนตำบลเขาปูน

50. นายสมหมาย บริบูรณ์ 51. นางศรีวรรณ กอบกิจ 52. นายแผ้ว บุญมาก
53. นางสมใจ คงเมือง 54. นางโสภา ชุมแก้ว

ประชาชนตำบลท่างิ้ว

55. นางกุหลาบ อุ๋ยแห๊ละ 56. นายวิโรจน์ รอดงาน 57. นายอภิชาติ รณรงค์
58. นายอามารัตน์ ศิริรัตน์

ประชาชนตำบลเขาไพร

59. นายเฟื่อง ดำสุข 60. นายภาค ด้วงชัย 61. นางอารมย์ เภอรักษ์
62. นางจงจิตร เขตตะเคียน 63. นายเชวง เพชรมีศรี

ประชาชนตำบลหนองปรือ

64. นางเปี่ยม คงฤทธิ์ 65. นายสมนึก จีนปักษ์ 66. นายเสถียร ดำปิ่น
67. นายสาโรจน์ จันทร์นวล

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วม

วันที่ 12 ตุลาคม 2558 ณ องค์กรชุมชนบ้านควนหิน หมู่ที่ 2 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

1. นายประเสริฐ นาคิน
2. นายอรรถพล ทองโอ
3. นางสุทิน ชุมเชื้อ
4. นางนิษารัตน์ สิงห์อินทร์
5. นางนิยม หนูนุ่ม
6. นางละมุล หนูนุ่ม
7. นายสนั่น เอี่ยมอักษร
8. นายบุญฤทธิ์ จิตราวุธ
9. นางสุมาลี สมบัติทอง
10. นางสาวเรณู ทองขวิด
11. นางสาวสาวิตรี ทองขวิด
12. นางพาส แสงศรี

วันที่ 15 ตุลาคม 2558 ณ ศาลาประชาคม หมู่ที่ 4 ตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ในช่วงเที่ยง ถึง บ่าย

1. นางอารีย์ มิตตัง
2. นางสำรวย ชัยทอง
3. นางสมใจ ทองสม
4. นางนงเยาว์ ด้วงแก้ว
5. นายสมพร เยาว์ดำ
6. นายขุด เผือกชาย
7. นายสมจิตร จันทนา
8. นายอาจิน ยังช่วย
9. นางบุษยา เอ็งเส้ง
10. นายเชียร สังยวน
11. นางสนิสา เกตแก้ว
12. นางสาวใจดาว ชุมอินทร์
13. นางสาวภัสรีย์ หนองขุนสาย
14. นางยุพดี ชูคำ
15. นางจริญญา บุญรอด
16. นางสาวจุฬารัตน์ สีดำ
17. นายเสริฐ แท่นมาก
18. นายสายัญ ทองสม
19. นายนิพนธ์ เพ็งจิตร
20. นางละมุล ชุมอินทร์
21. นางเงิน ทองสม
22. นายบุญยงค์ ทองสม
23. นายศรีพัฒน์ ทองสม
24. นายเฮ่ง คงนคร
25. นางหนู สังข์ทอง
26. นายนิรันดร์ สีเพ็ญ
27. นายดำรง เผือกชาย
28. นายสมปอง บุญรอด
29. นายอมาตย์ ชูคำ

วันที่ 15 ตุลาคม 2558 ณ องค์กรชุมชนบ้านลำพิกุล หมู่ที่ 4 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ในช่วงบ่าย ถึง ค่ำ

1. นายเสรี โออิน
2. นายสมเจต ไพโรจน์
3. นายเสรี สุขรัตน์
4. นายวิโชค ศรีเกตุ
5. นายพัน ก้องสั้น
6. นายสง นุ่นรัตน์
7. นายสมใจ ทิพย์อักษร
8. นางจิราวรรณ รัตนบุรี
9. นางหนูยม สงเดช
10. นายสมทบ ชูทิ่ง
11. นายแคล้ว บุญเศษ
12. นายเคลื่อน เพชรสุทธิ์
13. นางสาวจันทนา หยู่เกี่ยว
14. นางหวง พรหมอ่อน
15. นายกุศล แก้วเพ็ง
16. นางอำไพ แก้วเพ็ง
17. นางสาวเกษรา ช่วยรักษ์
18. นางหนูเคลื่อน สุขรัตน์
19. นางอรอุมา จันทรเกษม
20. นายวิเรศ แสงจันทร์
21. นางหนูพันธ์ หนูเอียด
22. นางสุนันทา เกลี้ยงสงค์
23. นายไว หนูวงศ์
24. นายโชติ คงดำ
25. นายสวาท นุ่นสงค์
26. นางระยอง เกตุดี
27. นายจิตร สีเป้า

วันที่ 28 ตุลาคม 2558 ณ เครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัด ตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

1. นายนิพนธ์ เพ็งจิตร
2. นายยก เผือกชาย
3. นายศรีพัฒน์ ทองสม
4. นางสมญา ศรีเกตุ
5. นางสมจิตร หนูแป้นน้อย
6. นางสร้อย บำรุงชาติ
7. นายนิรันดร์ สีเพ็ญ
8. นายสมปอง บุญรอด
9. นายอนันต์ เกลี้ยงนาน
10. นายสายัญ ทองสม
11. นายอานนท์ สีเพ็ญ
12. นายแผ้ว เขียวดำ
13. นายประสิทธิ์ จิตรา
14. นายสมศักดิ์ พรมแก้ว
15. นายสุชาติ สงจันทร์

วันที่ 29 ตุลาคม 2558 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด ตำบลน้ำผุด อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

1. นางเสาวณี ศรีหมอก
2. นายปรีชา อ่อนช่วย
3. นายปรีชา ซุ่นสั้น
4. นางสาวพรทิพย์ เสนี
5. นายอานนท์ สีเพ็ญ
6. นายสมศักดิ์ สมบัติ
7. นายปิยะศักดิ์ แก้วละเอียด
8. นายมณเฑียร ทองนุช
9. นายชำนาญ ชัยสุข
10. นายสินไชย ชูสีอ่อน
11. นายสุทิน เลื่อนแก้ว
12. นายโกศล ฮีนิกาล
13. นายคล่อง แป้นแก้ว
14. นายอนันต์ นุ่นแก้วสุทธิ์
15. นายจริน ฤทธิฉิม
16. นายสมปอง แก้วละเอียด
17. นายสุวรรณ เกตแก้ว
18. นายจตุรงค์ เครือเตียว
19. นายปรีชา ยั่งช่วย
20. นายเจียร ยิ่งยวด
21. นายสมปอง สะดี

วันที่ 5 พฤศจิกายน 2558 ณ ศาลาประชาคม หมู่ที่ 9 ตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

1. นายปรีชา สุขสง
2. นายประหยัด ชูจินดา
3. นายจรัญ สุขสง
4. นายอุษา สุขสง
5. นางจินตนา สุขสง
6. นางมยุรี ชูแก้ว
7. นางวรรณา ชูยัง
8. นางพิมพ์พร สุขี
9. นางวรรณา ขวัญดำ
10. นางละมัย ฤทธิมา
11. นางระแบบ วงศ์เจริญ
12. นางกานดา ฤทธิมา
13. นางจันทนา ภิรมย์ทอง
14. นางสาวขวัญใจ หล่อพันธ์
15. นางอรวรรณ สังยวน
16. นายสัมพันธ์ ปราบโรค
17. นายเวศ ปราบโรค
18. นางจุไร สีเพ็ญ
19. นางพัชรี เพชรขาว
20. นายอาวุธ คงบัน
21. นางอาจินต์ ขาววัด
22. นางรัตนา บุญมา
23. นางเพียร นิตมา
24. นายอุดร เพชรขาว
25. นางสุวรรณทา ชูชมชื่น
26. นายเพชรพิมาน บัวทอง
27. นางอำพา ชูศรีพรหม
28. นางชาตรี หมุนแทน
29. นางวรรณา คงแก้ว
30. นางมนี นิตมา

31. นางโลม เกตุด้วง
32. นางปราณี สุวรรณรัตน์
33. นางสาวจันทร์มณี สีเพ็ญ
34. นายเอกภักดิ์ ทองเพิ่ม
35. นางอุไรรัตน์ นวลขาว
36. นายนิรันดร์ สีเพ็ญ
37. นายเชียร สังยวน
38. นายสมเกียรติ์ รอดผล
39. นางน้อย สุวรรณรัตน์
40. นายภูเบศว์ บัวแก้ว
41. นายโกทัญญะ สีเพ็ญ
42. นายชัยวัฒน์ ชูช่วย
43. นางสิทธิใจ สีดำ
44. นายอรุณ เอียดจุ้ย
45. นางจินตนา เมืองสองศรี
46. นายโชค เพชรขาว
47. นางสมใจ เพชรขาว
48. นางพวน เพชรขาว

วันที่ 16 พฤศจิกายน 2558 ณ สำนักงานหน่วยพิทักษ์ป่าไพรสวรรค์ ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

1. นายสุพร ชูคง
2. นายพเนิน ชูเกลี้ยง
3. นายสุชาติ นานช้า
4. นางสาวธรรพ์นุภาพ ช่วยรัตน์
5. นายฉลอง หวยสกุล
6. นายปลื้ม แสงศรี
7. นายวายุ นานช้า

วันที่ 26 พฤศจิกายน 2558 ณ ศาลาประชาคม หมู่ที่ 2 ตำบลหนองปรือ อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง

1. นายวิรัตน์ ปราบปราม
2. นายสาโรจน์ จันทร์นวล
3. นางกัลยา ปันกิตติ
4. นางราตรี เกียรติยศ
5. นายสมนึก จีนปักษ์
6. นายเสถียร ดำปิ่น
7. นายสายันต์ คำเนตร
8. นายนิรันดร์ รงค์ดำ
9. นายสุนันท์ ด้วงแก้ว
10. นายเลิศ บุญกิจ
11. นายบุญชนะ ชัยสงคราม
12. นายสมศักดิ์ สิทธิโยธา
13. นายสมบูรณ์ ทองแท้
14. นายแผ้ว คำเนตร
15. นายประดับ ทองแท้
16. นางชุติกาญจน์ เกียรติยศ
17. นางกัญญา ลิ่มจิตร
18. นางวิจิตรา ชัยวิเศษ
19. นายวิเชียร ปานสิทธิ์

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2558 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง

1. นายสมบัติ กุลกิจ
2. นายแดง สิทธิชัย
3. นายประภากร แก้วคง
4. นายภูวนาถ หนูนาค
5. นางสาวนุชรีย์ เทพรัตน์
6. นางสุนันท์ หนูริง
7. นางสุจินต์ วงค์ตุ้ย
8. นายทรงวุฒิ โคกตรัง
9. นายเจริญ เยาว์ดำ
10. นายชนินศักดิ์ สุขการ
11. นายธวัช บุญจันทร์
12. นายอุดร นิลบวร
13. นายอำมอน รงรักษ์
14. นายบัณฑิต แก้วจันทร์
15. นายอดุลย์ บุญสนอง
16. นายอาวุธ จิตรรักไทย
17. นายพินิจ เพชรฤทธิ์
18. นายสมศึก แก่นแก้ว
19. นายจรูญ ถนัดสร้าง
20. นายประยวด สุขดำ
21. นายสาคร ทองใหม่
22. นายธำรง แก้วรักษ์
23. นายนิรันดร์ รงค์ดำ

วันที่ 29 พฤศจิกายน 2558 ณ องค์กรชุมชนบ้านลำขนุน หมู่ที่ 8 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

1. นายเคลื่อน เพชรสุทธิ์
2. นายแคล้ว บุญเศษ
3. นางอารี จรูญศักดิ์
4. นางผิน คงดำ
5. นางหนูภา คำวุ่น
6. นายประดิษฐ์ หนูแก้ว
7. นายวรรณา ชูทิ่ง
8. นางชวน ไข่แสง
9. นางอุไร พรหมอ่อน
10. นางละไม ชาลี
11. นางจันทร์ทิพย์ ก้องสั้น
12. นายสมใจ นาน่วม
13. นางกาญจนา สุขรัตน์
14. นางสุดารัตน์ สุขรัตน์
15. นางชฎา ชูทิ่ง
16. นางนิษารัตน์ สิงห์อินทร์
17. นางนิยม หนูนุ่ม
18. นายธรรมยุทธ์ พรหมราช
19. นางคล้าว ชูทอง
20. นางไกรสี ชูทอง
21. นายประโยค พรหมราช
22. นางสาวจิราพร คงดำ
23. นางจิต ชูเกื้อ
24. นางหนูพันธ์ หนูเอียด
25. นางหนูพิตร สุขรัตน์
26. นางหนูอบ หมูนเวียน

27. นางอบรม มากสอน
28. นางอารี ชูเกื้อ
29. นายพิน บัวทิม
30. นายอรุณ พรหมราช
31. นางยินดี พรหมสังข์
32. นางทัศนีย์ เพ็งเซ่ง
33. นางซ้อน ศรีเกตุ
34. นางอาภาภร หนูแก้ว
35. นายศุภกร มากสอน
36. นางบุญนิตย์ รอดพัน
37. นางกันยา ชูทิ่ง
38. นางจำปี กิ้มแก้ว
39. นางจำเป็น คงดำ

วันที่ 30 พฤศจิกายน 2558 ณ หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ ขป.3 (บ้านน้ำราบ) ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

1. นายปรีชา พูลเกิด
2. นายเชย ยิ่งยวด
3. นายสมปอง สุขวงค์
4. นายสิทธิพร สุขเพ็ง
5. นายชัยวัฒน์ เลื่อนแก้ว
6. นายอุดมการณ์ พุมนวล
7. นายศักดิ์ดาเดช แสงศรี

วันที่ 1 ธันวาคม 2558 ณ ศาลาประชาคมหมู่ที่ 1 ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

1. นายวิโรจน์ พุฒจอก
2. นายเชื่อง ไชยสงคราม
3. นายเกียรติ์ก้อง เส็นฤทธิ์
4. นายใบเคน เส็นฤทธิ์
5. นายกระสินธ์ ช่วยชู
6. นายโพธิ์ ชัยสิริ
7. นายสมปอง ไชยสิริ
8. นายหล้า กันหลิง
9. นายกฤษฎา ช่วยชู
10. นายผลทอง ธรรมศิริ

วันที่ 1 ธันวาคม 2558 ณ หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ ขป.7 (น้ำตกควนประ) ตำบลน้ำผุด อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

1. นายไพทูล เพชรสังข์
2. นายธนัท พรหมสุวรรณ
3. นายประสม สีดำ
4. นายเอื้อน เกื้อลาว
5. นายพรเทพ สุดยิ่ง
6. นายนัฐพล ยกปาน
7. นายภักดี สุกแก้วณรงค์
8. นายโชคดี สุดทองคง

วันที่ 2 ธันวาคม 2558 ณ ห้องรับรอง องค์การบริหารส่วนตำบลในเตา อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

1. นายบุญธรรม กี่สุ้น
2. นายเรวัต พรหมแก้ว
3. นายจวน ไกรนรา
4. นายอรุณ ลอยลิบ
5. นายปัญญาวุฒิ จิตรอักษร
6. นางสาวรติกาญจน์ แต่งเอี่ยม
7. นายสว่าง ทองนาค
8. นายสมนึก ชุมเกตุ
9. นายจรูญ ทองบุญแก้ว
10. นายกัลยา ทองนาค
11. นางสุดใจ บุญดัด
12. นายรื่น อนุวัตน์

วันที่ 2 ธันวาคม 2558 ณ ศาลาประชาคม หมู่ที่ 2 ตำบลในเตา อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

1. นายสมศักดิ์ พรหมแก้ว
2. นางจันทิมา ชัยวิเศษ
3. นางอุไร ไกรนรา
4. นายสมปอง ดำชุม
5. นายระดม เรืองสังข์
6. นางเอื้อน แก้วกรด
7. นายคล่อง เซียนทอง
8. นายวิวัฒน์ ปานศรี
9. นายสมบัติ แก่นจันทร์
10. นายพัน เรืองเทพ
11. นายจำลอง แก้วศรีบุญ
12. นายวันชัย รัตนพันธ์

วันที่ 3 ธันวาคม 2558 ณ บ้านผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

1. นายสมโชค ทองขวิด
2. นายรัตน์ ควนวิลัย
3. นายจิตร แก้วเพ็ง
4. นายฤทธิ์ สพัง
5. นายจิรวัฒน์ ควนวิลัย
6. นายประภาส ทองขวิด
7. นายมนพ หมวดทิพย์
8. นายสภาพร บุญญานุพันธ์
9. นายชนะพล มากจุ้ย
10. นายเลือบ ทองขวิด
11. นายภาส วุ่นแก้ว
12. นายบุญฤทธิ์ ทองขวิด
13. นางเสน ทองสิทธิ์
14. นายอำเพือน รอดทอง

วันที่ 4 ธันวาคม 2558 ณ บ้านผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลน้ำผุด อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

1. นายเกียรติ คงเล็ก
2. นางประดิ่น คงเล็ก
3. นายบุญเลิศ สงคง
4. นายสุทิน เพชรแก้ว
5. นายจินต์ เลี้ยงสกุล
6. นายบุญลาภ หัวเขา
7. นายเชย บุญแก้วสุด
8. นายแคล้ว บุญเศษ
9. นายสนิท ขิกขำ
10. นายปรีชา ซุ่นสั้น

วันที่ 7 ธันวาคม 2558 ณ บ้านทับเขือ หมู่ที่ 1 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

1. นายสุรินทร์ ชุมสุด
2. นางณัฐธยาน์ แท่นมาก
3. นายเดว สังวรกิตติวุฒิ
4. นางอำนวย สมัยแก้ว
5. นายวัฒน์พงษ์ ชูสิงห์
6. นายทินกฤต แท่นมาก
7. นางวิไล สังวรกิตติวุฒิ

วันที่ 8 ธันวาคม 2558 ณ ศูนย์การเรียนรู้ หมู่ที่ 2 ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

1. นายอิ่ม ทวิวงศ์
2. นายวิจิตร ปิ่นทองพันธ์
3. นายเจื้อน บัวจุด
4. นายไชยันต์ ส่งเสริม
5. นายฉลอง วงศ์ทอง
6. นางเพ็ญ พะโยม
7. นายรวย กุ่งเซ่ง
8. นายปวริศ พรมงาม
9. นายสนิท วัฒมี
10. นายอ้อน นพรัตน์
11. นายสุพิศ แก้วพิทักษ์
12. นายสมบัติ น้อยกูด
14. นายอนงค์ สมพงค์

วันที่ 9 ธันวาคม 2558 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลท่างิ้ว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

1. นายประดิษฐ์ สืบสังข์
2. นายเรวัต ทองจันทร์
3. นายวิโรจน์ รอดงาน
4. นายแล่ม บุญคล้าย
5. นายอภิชาติ รณรงค์

วันที่ 9 ธันวาคม 2558 ณ ศาลาเอนกประสงค์ หมู่ที่ 3 ตำบลเขาไพร อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง

1. นายวิชาญ มีจิตร
2. นายเชวง เพชรมีศรี
3. นายประเทือง เขตตะเคียน
4. นายถาวร อำลอย
5. นางนิตยา ไชยช่วย
6. นางทิพวรรณ ศรีราช
7. นางวราณี สุขคล้าย
8. นายภาค ด้วงชัย
9. นางพรรณทิพย์ อำลอย
10. นางสาวสาวิตรี ใจสว่าง
11. นายสมปอง บุญคุ้ม
12. นายอุดร สุขคล้าย
13. นางแคล้ว อินทรวงศ์
14. นางจงจิตร เขตตะเคียน
15. นางอารมย์ เภอรักษ์
16. นายพรุด ศรีสงคราม
17. นางหนูพันธ์ อำลอย
18. นางจุฑาภรณ์ คำสุข
19. นางหมึก เขตตะเคียน
20. นางจำเนียร จันทรมาศ
21. นางกริษฐา อ่อนแก้ว
22. นางวันเพ็ญ อำลอย
23. นางแฉล้ม จันทรมาศ
24. นางชม จันทรมาศ
25. นางพร้อม วีระสุข
26. นางหนูภา ศรีประศาสตร์

วันที่ 10 ธันวาคม 2558 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลเขาปูน อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

1. นางศรีวรรณ กอบกิจ
2. นายสมนึก บริบูรณ์
3. นายสมหมาย บริบูรณ์
4. นายแผ้ว บุญมาก
5. นางสมใจ คงเมือง
6. นางศรีสุดา เลื่องเชื่อง
7. นางจินดา เทพศร
8. นายสมนึก บุญมาก
9. นายจิตร จันทร์เมธา
10. นางโสภา ชุมแก้ว

วันที่ 10 ธันวาคม 2558 ณ ที่ทำการองค์กรชุมชนบ้านน้ำปลิว (ท่างิ้ว) หมู่ที่ 2 ตำบลหนองปรือ อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง

1. นางสุนันท์ ดำปิ่น
2. นางณภัทร ดำปิ่น
3. นางสุดารัตน์ มณีโชติ
4. นางอาจิน จีนปัก
5. นางอารีย์ สาสม
6. นางประภา ด้วงแก้ว
7. นางเจียม ชูลอย
8. นางประไพ อกนิฐ
9. นางอารีย์ ทองแท้
10. นายอามรรัตน์ ศิริรัตน์
11. นางอารีย์ ศรีสุขใส
12. นางมาลี นาวาแก้ว
13. นางกัลยา ปันกิตติ

รายชื่อกิจกรรม วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม

ลำดับที่	กิจกรรม	วัน เวลาและสถานที่
1.	การประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง	วันที่ 22 กรกฎาคม 2558 เวลา 09.00-12.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
2.	กิจกรรมยุทธการทวงคืนพื้นป่า	วันที่ 17 สิงหาคม 2558 เวลา 09.00-12.00 น. ณ หน่วยอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาเขาย่า
3.	เวทีเสวนาสานพลังสร้างความร่วมมือยึดถือแนวทางพระราชดำริ ตามที่รัฐบาลแถลงนโยบายไปสู่กรอบแนวคิดคนปักษ์ใต้ " ป่าต้องอยู่ได้ คนต้องอยู่ดี "	ระหว่างวันที่ 6-7 ตุลาคม 2558 เวลา 09.00-16.00 น. ณ ห้องรัษฎา โรงแรมตรัง
4.	ลงพื้นที่ศึกษาการบริหารจัดการร่วมกันและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งพื้นที่อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงาในพื้นที่เกาะปันหยี	วันที่ 30 ตุลาคม 2558 ณ เกาะปันหยี ตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา

ลำดับที่	กิจกรรม	วัน เวลาและสถานที่
5.	การประชุมชี้แจงการประจำเดือนขององค์กรชุมชนบ้านลำขนุน	วันที่ 29 พฤศจิกายน 2558 ณ องค์กรชุมชนบ้านลำขนุน หมู่ที่ 8 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง
6.	ลงพื้นที่ศึกษาปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและที่อยู่อาศัยของหน้าหมู่บ้านชาวเล	วันที่ 31 ตุลาคม 2558 ณ หมู่บ้านชาวเล ริมหาดราไวย์ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
7.	การประชุมชี้เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและแนวทางการดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล	วันที่ 9 พฤศจิกายน 2558 ณ เครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัด ตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
8.	การประชุมชี้แจงการดำเนินการตามมาตรการทวงคืนผืนป่า โดยอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาเขาย่า	วันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 ณ ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
9.	การประชุมชี้แจงการดำเนินการตามมาตรการทวงคืนผืนป่า โดยอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาเขาย่า	วันที่ 11 พฤศจิกายน 2558 ณ หมู่ที่ 9 ตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
10.	การประชุมชี้แจงการดำเนินการตามมาตรการทวงคืนผืนป่า โดยอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาเขาย่า	วันที่ 12 พฤศจิกายน 2558 ณ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองปรือ อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง
11.	การประชุมชี้แจงการประจำเดือนขององค์กรชุมชนตำบลละมอ	วันที่ 15 พฤศจิกายน 2558 ณ ศาลาประชาคม หมู่ที่ 4 ตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
12.	เวทีการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินตำบลน้ำผุด	วันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 ณ ตำบลน้ำผุด อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
13.	การประชุมชี้แจงปัญหาที่ดินการเร่งด่วนของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเทือเขาบรรทัด	วันที่ 27 พฤศจิกายน 2558 ณ มูลนิธิอันดามัน อำเภอเมืองจังหวัดตรัง

ภาคผนวก ค

ภาพประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกและเข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วม

ภาพประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกและเข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วม

ภาพประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก

สัมภาษณ์รองผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง

สัมภาษณ์รักษาการปลัดจังหวัดตรัง

สัมภาษณ์ทสจ.ตรัง

สัมภาษณ์นายอำเภอนาโยง

สัมภาษณ์นายอำเภอห้วยยอด

สัมภาษณ์ปลัดอำเภอย่านตาขาว

สัมภาษณ์นายอำเภอรัษฎา

สัมภาษณ์นายอำเภอเมืองตรัง

สัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรังสัมภาษณ์รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง

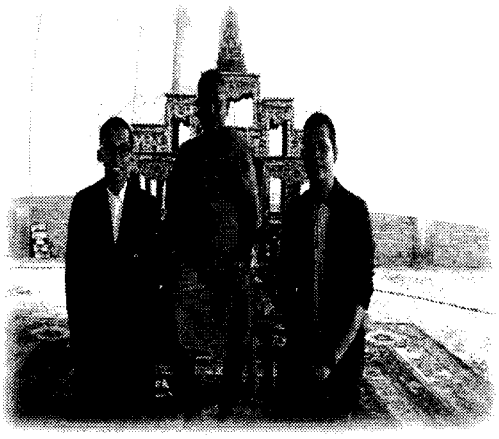

สัมภาษณ์พระครูสุธรรมสาธก

สัมภาษณ์ ศ . ดร.นัยนา เกิดวิชัย

สัมภาษณ์ผศ. ดร.สุวิทย์ จันทร์เพ็ชร

สัมภาษณ์คุณสายัญทองสมและคุณอนันต์ เกลี้ยงนาน

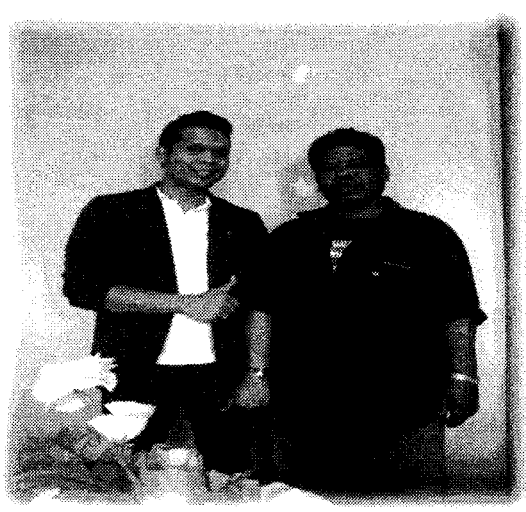

สัมภาษณ์คุณอานนท์ สีเพ็ญ

สัมภาษณ์คุณคล้อยและคุณคล้อยช

สัมภาษณ์หัวหน้าและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า

สัมภาษณ์หัวหน้าและเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด

สัมภาษณ์นายก อบต.ช่อง

สัมภาษณ์นายก อบต.ละมอ

สัมภาษณ์นายก อบต.น้ำผุด

สัมภาษณ์นายก อบต. และ กำนัน ต.ปะเหลียน

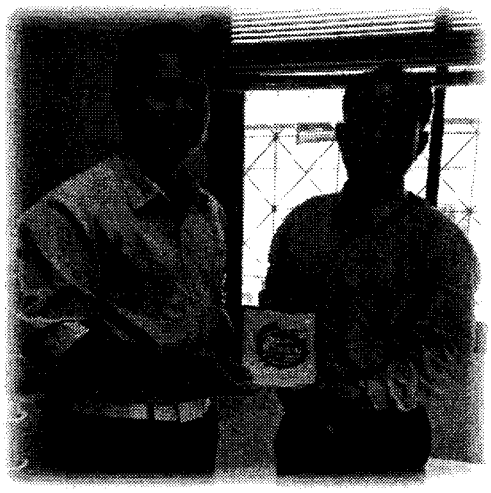

สัมภาษณ์นายก อบต.หนองปรือ

สัมภาษณ์นายก อบต.โพรงจระเข้

สัมภาษณ์ปลัดและรองปลัด อบต.น้ำผุด

สัมภาษณ์นายกเทศมนตรีตำบลท่างิ้ว

สัมภาษณ์กำนันตำบลหนองปรือ

สัมภาษณ์กำนันตำบลลิพัง

สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน ม.9 ต.ละมอ

ภาพประกอบการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม

วันที่ 12 ตุลาคม 2558 ณ องค์กรชุมชนบ้านควนหิน หมู่ที่ 2 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

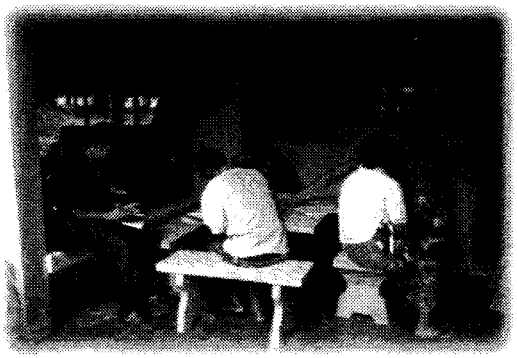

วันที่ 15 ตุลาคม 2558 ณ ศาลาประชาคม หมู่ที่ 4 ตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรังในช่วงเที่ยง ถึง บ่าย

วันที่ 15 ตุลาคม 2558 ณ องค์กรชุมชนบ้านลำพิกุล หมู่ที่ 4 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรังในช่วงบ่าย ถึง ค่ำ

วันที่ 28 ตุลาคม 2558 ณ เครือข่ายองค์กรชุมชนรักเทือกเขาบรรทัดตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

วันที่ 29 ตุลาคม 2558 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุดตำบลน้ำผุด อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

วันที่ 5 พฤศจิกายน 2558 ณ ศาลาประชาคม หมู่ที่ 9 ตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

วันที่ 16 พฤศจิกายน 2558 ณ สำนักงานหน่วยพิทักษ์ป่าไพรสวรรค์ ตำบลโพรงจระเข้ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

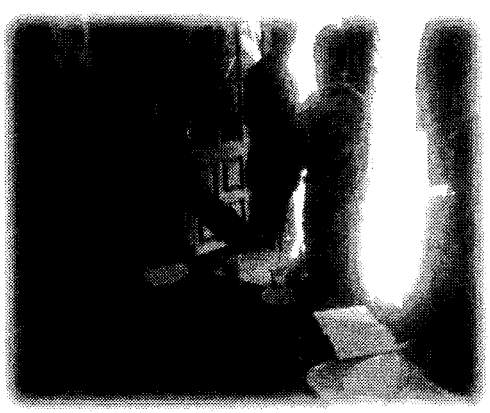

วันที่ 26 พฤศจิกายน 2558 ณ ศาลาประชาคม หมู่ที่ 2 ตำบลหนองปรือ อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2558 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ
อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง

วันที่ 1 ธันวาคม 2558 ณ หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ ขป.7 (น้ำตกควนประ)
ตำบลน้ำผุด อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

วันที่ 2 ธันวาคม 2558 ณ ห้องรับรอง องค์การบริหารส่วนตำบลในเตา อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

วันที่ 2 ธันวาคม 2558 ณ ศาลาประชาคม หมู่ที่ 2 ตำบลในเตา อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

วันที่ 3 ธันวาคม 2558 ณ บ้านผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียนจังหวัดตรัง

วันที่ 4 ธันวาคม 2558 ณ บ้านผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลน้ำผุด อำเภอเมืองจังหวัดตรัง

วันที่ 8 ธันวาคม 2558 ณ ศูนย์การเรียนรู้ หมู่ที่ 2 ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

วันที่ 9 ธันวาคม 2558 ณ ศาลาเอนกประสงค์ หมู่ที่ 3 ตำบลเขาไพร อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง

วันที่ 10 ธันวาคม 2558 ณ ที่ทำการองค์กรชุมชนบ้านน้ำปลิว(ท่างิ้ว) หมู่ที่ 2
ตำบลหนองปรือ อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง

ภาพประกอบการการสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรม

การประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

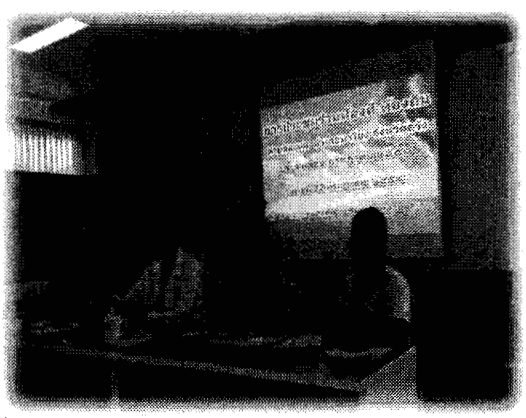
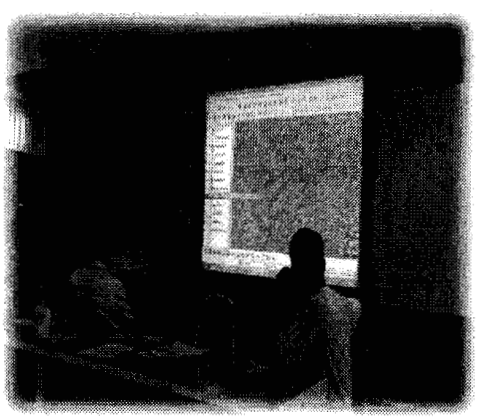

กิจกรรมยุทธการทวงคืนพื้นป่า

เวทีเสวนาสานพลังสร้างความร่วมมือยึดถือแนวทางพระราชดำริ ตามที่รัฐบาลแถลงนโยบายไปสู่กรอบแนวคิดคนปักษ์ใต้ “ ป่าต้องอยู่ได้ คนต้องอยู่ดี ”

ลงพื้นที่ศึกษาการบริหารจัดการร่วมกันและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งพื้นที่อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงาในพื้นที่เกาะปันหยี

ลงพื้นที่ศึกษาปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและที่อยู่อาศัยของหน้าหมู่บ้านชาวเล

การประชุมชี้เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและแนวทางการดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล

การประชุมชี้แจงการประจำเดือนขององค์กรชุมชนตำบลละมอ

การประชุมชี้แจงการดำเนินการตามมาตรการทวงคืนผืนป่า โดยอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาเขาย่า

เวทีการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินตำบลน้ำผุด